DÂRÂB HORMAZYÂR'S RIVÂYAT.

BY

ERVAD MANOCKJI RUSTAMJI UNVALA

WITH AN INTRODUCTION

BY

SHAMS-UL-ULMA JIVANJI JAMSHEDJI MODI, B.A., PHD., C.I.E.

Volume I.

PRINTED AT THE BRITISH INDIA PRESS, MAZGAON, BOMBAY.

1922.

Res
a
The B

DEDICATED

to

The Sacred Memory

of

The Late Mr. Cawasji Dinshaw Adenwala, C.I.E.

A great enterprising Parsi merchant of Aden,

AS A TOKEN OF ESTEEM AND ADMIRATION

for

his simple, enterprising and charitable life,

right loyally and filially followed by his sons,

the Adenwala Brothers,

Res

a

The B

A LIFE SKETCH
OF
ERVAD MANOCKJI RUSTAMJI UNVALA.

Mr. Manockji Rustamji Unvala was born at Naosari on *roz* Hormazd, *mah* Ardibehesht 1226 Yazdazardi [1] corresponding to 25th October 1856. From his early boyhood he was intended for the priestly profession. So he was given little of secular and more of religious education. His maternal grand uncle Jamshedji Manockji Unvala was well known in Surat as proficient in some of the Iranian languages [2]. Manockji began his early education under the paternal care of old Mr. Jamshedji. He finished his sacerdotal education at the age of 13, by which time, he learnt by heart the whole of the Yaçna and a great part of the Khordeh Avesta and learnt to read the Vendidad fluently. That was the early priestly education that was required from one, who, in order to be a priest, wanted to go through the initiation of Nâvarhood and to pass through the grade of Martab [3]. So, being equipped as above with the recital of the required portions of the Avesta, he became a Nâvar, *i.e.*, was initiated into priesthood, on *roz* 11, mah 5, 1238 A. Y. (30th January 1870) at Naosari. A short time after, he went through the required initiation of Martabship and became a well-nigh full-fledged priest. Besides the required recital, a knowledge of ritual was necessary for these grades of priesthood and Mr. Manockji was given all that necessary knowledge by his learned maternal grand uncle, who himself was a priest well versed in all the ritualistic lore of the profession. After being thus qualified Manockji began performing what is known as the *pâv mehel* work, *i.e.*, officiated at all the Liturgic services at the Naosari Dar-i-Meher.

From very remote times, proficient priesthood is somewhat associated with a knowledge of astrology. So, old Mr. Jamshedji, a learned and proficient priest, knew something of astrology. This knowledge was utilized for making horroscopes, and for looking

---

1 My Birth-day also falls on *roz* Hormazd, *mah* Ardibehest. On my 47th Birth-day on 15th October 1901, I delivered a sermon on "My Birthday" (મારી સાલ ગીરેહ) at the Anjuman Atash Behram, and, at the end of the sermon, I said, that I would be glad to perform Hamâzor (همازور) with those members of my audience whose birth-days fell on the same day as my own. I remember to-day with pleasure that evening, when with, some other ladies and gentlemen, Mr. Manockji also stepped forward and stretched his hands for the Hamâzor. Ever since that day we exchanged good wishes and regards on that day.

2 I remember having paid a visit to the Library of Mr. Jamshedji Unvala with the late Prof. James Darmestoter, whom I had accompanied in his visit to the Parsee centres of Naosari and Surat. Old Mr. Jamshedji, who was then about ninety years of age and who was well-nigh blind, had a splendid Library of old manuscripts on Iranian and Indian subjects, and Prof. Darmestoter spent several morning hours one day in January 1887 in inspecting his Library and taking notes. He refers to the old learned priest in his Zend Avesta. I remember well the occasion, when, on an infant in a back room weeping in its cradle, the mother began singing sweet *lulabi* in Gujarati to lull the child to sleep. Darmestteer stopped the inspection of books and directed his eyes, ears and mind to the direction from which the mother's voice came. He heard the nursery song attentively asking for an interpretation. We know of Darmestoter's interest for songs from his later book "Afghan Life in Afghan songs," and no wonder, that that interest turned his thoughts to the mother's song.

3 *Vide* my paper on "The Initiation Ceremonies of the Parsees" in the Journal of the Anthropological Society of Bombay, Vol. XI, pp. 483-85.

into horroscopes on occasions of joy and illness. Parents, arranging for the marriages of their children, often carried the horroscopes of their children to such Jotish (astrology)-knowing priests, and inquired if the proposed couples had their *râs* [1]. Again such priests were consulted for the purpose of fixing auspicious days for marriages. They were also consulted at times for other social and household purposes such as digging a well, laying the foundation of a new house, raising its principal beam, etc. They were also consulted at times during the illness of a person, when, in order to avert the illness, they at times advised the recital by a priest of some particular Yasht, such as the Haftan Yasht or the Behram Yasht. Under the tutelage of his maternal grand uncle, Mr. Manockji began taking some interest in this kind of astrology, and, latterly, he learnt something more of it under a learned Brahmin versed in its lore.

After his initiation into Nâvarhood and Martabhood, he learnt Avesta, Pahlavi Persian and a little of Sanskrit under his grand uncle Mr. Jamshedji. He did not learn English, but by practice and a little self-work later on, he could understand a little what was spoken in that language, though he himself could not speak it. So, when he wanted to talk with an Iranian scholar coming from the West, like Prof. Darmesteter of Paris, and Prof. Jackson of America, he tried to talk with them in Persian, taking it for granted, that the latter, as Iranian scholars, could speak and understand Persian. He wrote a very good hand in Avesta, Pahlavi and Persian. One can see this from the occasional quotations from the Avesta in these volumes and from his lithographed edition of the Pahlavi Bundehesh written in a fine hand. I well remember, that very often, when he came to see me at my office, he sent in his name, not in English but in beautiful Pahlavi characters as "Manock Rustom."

He was married at the age of about 20, with his cousin (paternal uncle's daughter) Bai Avabai, who died four years after marriage, leaving a daughter and a son. This son, Mr. Bahmanji Manockji Unvala, is a double graduate of the Bombay University, *i.e.*, a Batchelor of Arts (B.A.) and a Batchelor of Law and Literature (LL.B). Some years after, he married again Bai Ratanbai, the daughter of Mr. Mancherji Kutar. By her, he has left two sons and three daughters. The elder of these two sons, Dr. Jamshed Manockji Unvala is a graduate in Arts (B.A.) of the Bombay University and a Ph.D. of the Heidelburg University, where he earned encomiums from his various teachers for proficiency in several subjects. He was awarded a Government of India Scholarship for two years, and so, after a short visit to India, has gone to England, for further studies. At the close of his scholarship, he is appointed a Lecturer in Pahlavi at the School of Oriental Studies in London under Sir Denison Ross. Mr. Nariman Manockji Unvala, his second son by his second wife, follows his father's sacerdotal profession.

A year or two after his first marriage, at the age of about 22, our author came to Bombay and worked as a priest under his father Rustomji, who, for years together, officiated at the Bui ceremony of the Seth Wadiaji's Atash Behram. It is not all

1 Râs, perhaps Pers. râh, meaning "a way or road." So, the object of the inquiry was, if the planets, under which the bride and the bridegroom were born, had or not such paths or ways as indicated smooth and peaceful going in life. Or, perhaps, the word means a rope (રસ્સી) and suggests whether the couple is likely to be united well as if by a rope.

priests who officiate at this ceremony in such Fire-temples of the first grade. The priests who officiate there must be such as are not only proficient in the recital of the Avesta but well versed in all the rituals. Again, they must be physically strong. It is no small matter to serve at the Sacred Fire of an Atash Behram, a Fire-temple of the First grade in a big city like Bombay, which is at present the head quarters of the Parsees, the Parsee population there, being, according to the last Census of 1921, 52,243 out of the total Parsee population of about 81,000 in the whole of the Bombay Presidency. On great holidays, when the faithful attend in hundreds and thousands to pray and to feed the Sacred fire with their offerings of sandalwood, it is very trying for the priests who feed the fire to stand and do their work before the burning fire on the large fire-vase, all full of pieces of sandalwood offered by the worshippers. It is only the physically strong that can stand the trial and bear the enormous heat. I well remember seeing Mr. Manockji's father Rustomji, half bent, as it were, from his waist in his old age in the service of the Sacred fire. Here, Mr Manockji, under the care of his father got better versed in ritualistic lore. His religious education under his maternal grand uncle at Surat was, as it were, more academical and theoretical, and that under his father, here in Bombay, was more ritualistic and practical.

In 1883 there arose a difference of opinion between the Dasturji and the authorities of the Wadia Fire-temple, where Mr. Manockji worked, on the one hand, and between the Bhagarsath [5] Mobads of Naosari on the other hand. Upto then, it was considered that Naosari should be the only centre of the Bhagarsath Parsee priests, where initiation into priesthood of those who wanted to enter into the profession should take place. But in 1883, the authorities of the Bombay Wadia Fire-temple also wanted that honour and privilege. Hence the schism and most of the Bhagarsath priests who did not like the new movement left in a body the Wadia Fire-temple and sought their fields of sacerdotal work elsewhere. Mr. Manockji was one of those who left. He soon began to work with his relative Mr. Pâhlanji Furdunji Kutâr, who was a Panthaki or head priest in the Bai Pirojbai Wachha Fire-temple in the Fort, in Bombay, and after Mr. Pâhlanji's death in 1889 he was appointed the head-priest of the temple. He continued in that post upto the end of his life.

I have more than once referred, in some of my papers, to Mr. Manockji as the fortunate possessor of many valuable, and some very rare, manuscripts,—Avesta, Pahlavi and Persian. Most of these he had inherited from his maternal grand uncle Jamshedji, whose valuable library I have referred to above. But, besides these inherited manuscripts, he had himself acquired many. He had a great liking, well nigh a hobby, of now and then visiting the shops of second-hand book-sellers, some of whom, at times, came to his place with old books or manuscripts. These visits led to a great increase in his collection of old manuscripts. He had a taste for collecting, not only Avesta, Pahlavi and Persian manuscripts and books but also those of Gujarati and other languages. Again, he had, as it were, a peculiar tact of tracing the whereabouts of some rare books or manuscripts. Whenever I wanted an old book for my study, I turned to

(5) *Vide* my "Few Events in the Early Histroy of the Parsees" for this sacerdotal division.

him and was very rarely disappointed. Look to some recent publications like that of Geldner, Rosenburg, Sheriarji, Dhabhar, Antia, Behramgore, Hodiwala and myself, and therein, you will find some of his old manuscripts referred to under the familiar initials of M.U. or otherwise. But unfortunately, though a great and good collector of old books and manuscripts, he was not as well a good arranger of books. He had not his collection at any one place which we may call *his Library*. He had connections, as seen above, at Naosari and Surat. His grand uncle Jamshedji had built a Fire-temple at Surat. So, he went there, now and then. He had some books there. His family residence was at Naosari. So, some books were there. His professional work was in Bombay. So he had a number of books—and that a very large number—here in Bombay. He lived in the above-said Wachha Fire-temple, of which he was the Panthaki or head priest. So, all his books lay here and there in one *dolâb* (wall cupboard) or another of the temple. The books were not systematically arranged. At all hours of the day, in the midst of busy professional work, he took up one book or another for reading and placed it here and there. So, when one wanted a book from him, he took time to find it. As, some time after his death, the temple under his charge has also been used by the priests of the Fasal Mandal, a new organization started with a change in the Parsee calendar, his collection has still further been dispersed.

As his maternal grand uncle's house at Surat had been the seat of a kind of indigenous school where many young boys of the priestly class had taken their lessons in Avesta before being initiated as Nâvars, the Wachha Fire-temple in his charge at Bombay had also become a seat where many boys were similarly prepared for the Nâvarhood. The work of the modern teachers of this class has been much facilitated. Previous teachers of the type of his grand uncle Jamshedji had a much difficult task, as there were no printed books. So, they had to devote much time in oral lessons and in writing down on wooden slates the particular portions of the Avesta which the pupils had to learn by heart. For younger boys of, or under, seven who did not know to read or write and who had to be first initiated into the fold by the Naojote ceremony, wherein they were invested with sacred shirt and thread (*sudreh* and *Kusti*), the teacher recited the Avesta prayers required to be learnt by heart, sentence by sentence, and the pupil repeated them twice, sentence by sentence. For example, the teacher shouted "Kem nâ Mazdâ" and all the pupils recited the words twice, as "Kem nâ Mazdâ, Kem nâ Mazdâ." The teacher then gave the next few words "Mavaitê pâyûm dadât." The pupils repeated these twice, as "Mavaitê pâyûm dadât, Mavaitê pâyûm dadât," and so on. The same process to a certain extent was followed in the early stage of the teaching for Nâvarhood. When the pupil made some advance and knew reading and writing, wooden slates were resorted to. But, nowadays, the work of the teacher like Mr. Manockji has been much facilitated by the publication of Avesta books in Gujarati characters. Mr Manockji once gave the lesson orally in order that the pupils may catch the proper pronunciation. Then they read frequently from the printed books and prepared by heart portions daily allotted to them. The next day, Manockji asked the pupils to recite by heart what they had learnt the previous day. If they recited well, the next portion was allotted as a lesson for the day. If not, the pupil had to repeat the

same lesson and to master it. There were no monthly fees for such kinds of tuition. But the parents presented to the teacher on the day of the Nâvar initiation a lump sum, which at times was fixed beforehand, with or without a fine suit of clothes, including, at times, a shawl. Many a young boy have thus been trained by Mr. Manockji for his Nâvarhood.

Mr. Manockji was held as an authority in matters of Zoroastrian ritual, especially the ritual of the inner liturgical services of the temples. The rubric is put down in writing and printed in Gujarati Avesta books. But unfortunately there has been no, what we may call, authorized version of the ritual, so, there arise now and then some doubts. In such cases priests like Manockji, who have long officiated in the liturgical services, are appealed to and they give their views on the subjects of doubts, at times referring to their old manuscripts of the Avesta containing the ritual.

There was one other subject, in which Mr. Manockji was very useful, and was, as it were, "a walking Gazette" to students like myself. He knew much folklore on old Parsee matters of Naosari and Surat. The Parsees of Surat were for a number of years under the rule of Mahomedan Nawâbs, some of whom had Parsees as their agents, advisers or Kârbhâris. After the Nawabs, even during the times of the East India Company, Parsees held positions of trust as brokers or shroffs of various European factories. Mr. Manockji knew many interesting stories about these old enterprizing Parsees, stories which could supply some materials for history. Unfortunately, those stories have not been systematically collected. Some have been preserved by having been embodied in some songs or ballads. It was with a view to preserve the materials in such songs or ballads that I had recommended the collection of such songs, and I am glad to find, that Mr. Dhunjeebhoy Nowrojee Patel has collected some songs in his "*Parsi Kirti Prakâsh*" (Light on the glorious deeds of some Parsees), which I had the pleasure of introducing to my Parsee readers with an introduction.

At times, Mr. Manockji was a staunch orthodox. At times, when I remembered some incidents of his and mine younger days, his later orthodoxy surprised me. In the early years of his life, he out-liberalled a liberal. I remember being one morning at Naosari with the late Prof. Darmesteter, who had gone there with a view to observe Parsiism in the old headquarters of its priesthood. We were at a Nâvar gathering at a house, if I do not mistake, near what is now known as Kutârni-kharki. I had taken Darmesteter there to give him an idea of the Nâvar initiation into priesthood. As is the rule at Naosari on such occasions, all the invited visitors had gathered in the street outside the house and we were among them. When the Nâvar procession started to go to the Fire-temple, we stayed there, because Prof. Darmesteter being a non-Zoroastrian could not be admitted into the temple. During the time we were in the street, Mr. Manockji was officiating at an Afringân ceremony in an adjoining house, and by the time the Nâvar gathering at the house had dispersed, he had finished the recital. He then called Darmesteter at the threshhold of the house where he had officiated and showed him the arrangement for the Afringân ceremony with the fire-vase, and the tray of the offerings of fruit, flower and milk, etc. The general orthodox view is that Jud-dins, *i.e.*, aliens

or non-Zoroastrians should not look at such sacred ceremonies. So, I was surprised at Mr. Manockji's calling Darmesteter at the threshhold of the house to see the Afringân arrangement with all its liturgical apparatus. But I was more surprised, when, after showing the arrangement and explaining things to Darmesteter in some simple Persian, he went in and brought before Darmesteter the tray containing the offerings and asked him to take up something from the fruit offered and eat it as *Châshni* or ceremonial communion-eating. Darmesteter took up an almond and ate it. Now, as a rule, the Parsees are averse to eatables given as offerings being eaten by Jud-dins or non-Zoroastrians. The aversion seems to have been based on the passages in the Âbân Yasht (Sec. 92) and other Yashts which prescribe that undesirable persons of questionable characteristics—physical and mental—should not be permitted to partake in the *Châshni* or communion-eating. All non-Zoroastrians, in as much as they do not hold the religious practices and customs of the Parsees, have been held as falling in the prohibited class. So, Mr. Manockji's boldness to present before a non-Zoroastrian the tray of sacrificial offerings and to offer him some eatables for Châshni surprised me as being too liberal.

A similar thing happened at Surat. We, Darmesteter and myself, went from Naosari to Surat. One day—it was a Jashan day, and if I do not mistake, it was the Tirangân Jashan day of Tir roz and Tir month—we went to Nânpurâ, where Manockji's maternal grand uncle Jamshedji lived and where he had also built an Agiary or Dar-i-Meher for the performance of liturgical ceremonies for the use of the Bhagarsath priests of Naosari who lived in Surat. We had gone there, as said above, to inspect old Jamshedji's Library. The Jashan ceremony was being performed in the Agiary and it had just ended, when Mr. Manockji called Darmesteter to the steps or verandah of the Agiary to look at the Jashan, at which a number of priests had gathered and were seated on a carpet to participate in the Jashan. This again was a bold thing. He, and the other priests at his advice, permitted it as an exceptional graceful act to give an opportunity to an European *savant* to observe the arrangement of a Jashan gathering.

These are instances of his very liberal views of a younger age. But on the whole, he was held to be very orthodox in his advanced age. In 1902, there came to Bombay, for the first time, Dastur Darabji Mahiarji Meherji Rana, the ruling Dastur of Naosari. All the members of the Naosari priestly class of Bombay and others, sympathising with the movement, headed by the Tata borthers, who were born and initiated into Navarhood at Naosari, resolved to give the Dastur a right hearty welcome. Among the various functions, one was that of a subscription dinner at the Allbless Bag at Girgaum. Now, the priestly or sacerdotal ways of dining, especially that of those who officiate at the inner liturgical services of the temple, are different from the ways of all ordinary Parsees. Their food must be prepared by Parsees, and, in the case of those officiating in the temple, by Parsees of the priestly class. They must eat separately and not in contact with the laymen. They generally dine in separate metallic trays *i.e.* a separate tray for each priest. The trays must not touch one another. They must always begin dinners with prayers of grace and finish also with prayers. They must dine in silence. In solemn or public festival dinners they are very particular

about these and such other rules and regulations. Now, at this public dinner in honour of the Dastur of Naosari, though a separate table was prepared for him and his confrères, separate from the other laymen and priests, and though he and his confrères were each provided with a separate metallic tray, still, the table had a common table-cloth. This was an innovation in the case of a dinner of priests. Mr. Manockji Unvala did not like this. He said the *paivand* or connection through the table cloth contaminated the purity which priests are expected to preserve in their life. Though I, on account of indifferent health, did not want to attend the dinner to which I also had subscribed, I went to the gathering, for a short time before the dinner, to show my sympathy towards the movement and my respect to the Dastur. Mr. Manockji expressed to me his displeasure at the innovation and when I left the place for my house a little before the dinner-time, he also left, saying he would not be a party to such an innovation. I walked home and he also accompanied me in my walk. During my talk on the way, I smoothed his feelings and persuaded him to return to the Allbless Bag, and, if he did not like the innovation, to get some other arrangement of dinner made for him and for those who agreed with him. He yielded and returned in time to remonstrate with those who managed the affair of the dinner and got the table-cloth removed, at least, from the line of tables at which the Dastur and other Dasturs sat at dinner.

Once a year or once every two years I, with a few friends, went out of Bombay at the week-end or during some holidays for a little change and rest, and Mr. Manockji at times, accompanied us. I observed then, that he was very keen on carefully observing all the sacerdotal customs required to be observed at baths, meals and other functions. As a priest officiating in the inner liturgical services, he had his meals separately in a metallic tray and began and ended his meals regularly with the recital of grace. Generally he fetched his drinking water with his own hands from a well. He carried a small water pot and a thin string (Karasio dori) in the pocket of his coat (dagli) and drew his water with these from the well.

Latterly, he was very keen in getting a priestly restriction removed. The rule is, that the priests who held the Bareshnûm and officiated at the inner liturgical services should not go long distances by the Railway. At first, the restriction applied even to short distances. Those who travelled by the Railway, had their Bareshnûm vitiated. They had to go through the Bareshnûm ceremony again before officiating at the inner liturgical services. Latterly, the restriction in general against Railway travelling began more to be honoured in the breach than in the observance, but that against travelling long distances was observed. The Railway was introduced into India about 60 years ago, and I am not in a position to say what view or views led to the restriction. Perhaps, it was then thought, that, as the fire in the Engines had often to be extinguished with water, it was not proper (ravâ) for a priest to be associated with such a form of transit. Perhaps, it may be the thought, that as in a Railway train one had to travel with all kinds of Jud-dins (non-Zoroastrians), even the Bhangis, *i.e.*, the sweepers who removed night-soil it was not proper to travel in it. Then, in the case of long travelling, an officiating

priest could not observe at meals and other necessary functions the required observances. He could not say his usual prayers of the different Gâhs or periods of the day. All these views may have singly or jointly led to the restrictions. But, as this restriction seemed to fall heavily on some priests, it was more honoured in the breach than in the observance. But the breach was not done openly or generally. The authorities, looking to the exigencies of the times, winked at it. But Manockji wanted an open announcement to the effect that the Bareshnûm should not be vitiated by travelling by the Railway.

This restriction to long travelling applied with greater force to long voyages. The priests who officiated at the inner liturgical services of the temples could not go on long voyages. If they did so, not only were their Bareshnums vitiated, but, on their return to their native country, they could not go through the Bareshnum again. Thus, the priests, who went to Aden to consecrate and officiate at the new Fire-temple at Aden, built by the late Mr. Cowasji Dinshaw Adenwalla, C.I.E., were, on their return to India, prohibited from officiating for the rest of their life. This prohibition is not a recent Indian prohibition. We learn from the Annals (Bk. XV) of Tacitus that it existed even in the time of the Parthians. When Nero, the Emperor of Rome, called Tiridates (Tirdâd), the Zoroastrian king of Armenia, to Rome, to receive at his Imperial hands the diadem of the kingdom of Armenia, Tiridates, who, like Jamshed of old, was a priest as well as a king ("manam shehriyâri o ham mobadi" Firdousi) declined the invitation, saying, that his sacerdotal rules prevented him from a voyage by sea. His brother Vulkhash (Vologeses) also is said to have had the same objection. We learn from Herodotus and other classical writers, that the ancient Persians held fresh water in reverence and took all possible care not to spoil or pollute it, so that it may not be a source of danger to the health of those who drank it. They took all possible care not to pollute the waters of rivers, streams, etc. All this anxiety was based on the teaching of the Vendidad, which even enjoined, that a person, when he saw some polluting or decomposing substance in flowing fresh water, must get into the water and remove the polluting filth. If he did not do so, he committed a sin So, it seems that the ancient Persians, following the teachings of the Vendidad, were very chary and particular about the care of rivers and streams. They avoided travelling long distances on such fresh water rivers, which supplied drinking water to the people on their banks, lest they may even inadvertantly pollute the water and thereby run the risk of doing harm to the health of the people. It seems then, that the restriction against voyaging on fresh water rivers, etc., was latterly extended even to sea-travelling. The spirit of the injunction seem to have been lost and the letter preserved. Now, as well said, time is the greatest Innovator and Reformer. The conservative priests of Naosari. meeting in an Anjuman or public meeting this year, have of their own accord, done away with the restriction against voyage in the sea.The above mentioned restriction of priests not dining on the same table-cloth with non-priests also seems to be dying out, at least in Bombay.

Mr. Manockji Unvala died at Naosari on the third of October 1919. He died, as it

were, in harness. The Farvardegân or Muktâd days are days of high pressure of work for the priesthood. These being the last days of the year which all the Parsees celebrate in honour of their departed dear ones, the priests are over-worked during these days. Manockji had to go through that over-pressure of work, and that with a little indifferent health. That brought on illness and he was removed to his home at Naosari, where, after the illness of about 15 days, he died a peaceful death.

Ervad Manock Ervad Rustam aidar Yâd bâd anosheh ravân ravâni.

May the soul of the immortal souled Ervad Manock (the son of) Ervad Rustam be remembered here.

MEHTA LODGE, CHAKALA.

ANDHERI, *6th August* 1922. JIVANJI JAMSHEDJI MODI.

CONTENTS OF THE INTRODUCTION.

DÂRÂB HORMAZYÂR'S RIVÂYAT.

INTRODUCTION.

I

It is with melancholy pleasure that I beg to introduce, to the students of the later Parsi literature and of the mediæval period of Parsi History, the text of the compilation of the Rivâyat, known by the name of its compiler, as the Rivâyat of Dârâb Hormazyâr or Hormazdyâr. My late friend, Ervad Manockji Rustamji Unvâlâ, whom I had the pleasure of introducing to my readers, more than once, as the fortunate possessor of many old Parsee manuscripts—Avesta, Pahlvi, Persian etc., had during his lifetime, long before his death, which occurred on 3rd October 1919, got an old copy of this Rivâyat copied for the press. Most of it was also lithographed. The colophon at the end of the second Volume says that it was finished on the 15th of October 1900. But, for some reason or another, the first Volume remained unfinished, and so, the whole work was kept away from being placed before the public. We are indebted to his nephew Mr. Minocheher Pâlanji Kutâr for completing the unfinished portion of the first volume, and to his cousin Mr. Mâhiyâr Navroji Kutâr for preparing an Index in Persian, according to its contents. As it is a large work with hundreds of miscellaneous subjects, this kind of Index is expected to be of some use to students.

Though its incomplete state prevented Mr. Manockji Unvala from placing the work as a whole in the hands of the public, he was generous enough to supply advanced proof copies of the forms already printed to those students who wanted them. I had the pleasure, not only of having personally the advantage of his generosity, but of being the medium of procuring it for other scholars also. I beg to take a note here, especially of what Mr. Frédéric Rosenberg (1) of St. Pétersbourg, to whom I had sent an advanced copy, said of the second Volume of this Rivâyat. He wrote "Ce volume lithographié (qui paraîtra prochainement) est de la plus haute importance pour l'étude de la littérature parsie...........Nous félicitons M. Ounvâlâ de mettre entre les mains des intéressés un matériel si important, et qui jusqu'alors ne pouvait être étudié que sur les manuscrits peu nombreux, se trouvant principalement á Bombay et á Paris." (2) M. Rosenberg also acknowledges with thanks, the generosity of Mr. Unvala to lend him a manuscript of the two Masnavis of Noshirvân bin Murzbân (Deux *masnavis* d' Anôshêrwân ben Marzbân de Kermân), of which he publishes the text with an excellent preface and valuable notes. Dr. Louis Gray also was supplied with an advanced copy and he has made use of it, in his Paper, entitled "Iranian Miscellanies" (3).

What is a Rivâyat?

Richardson takes the word Rivâyat to be Arabic, in the sense of "history, narrative, tradition, etc." Dr. Steingass also takes the word to be Arabic, and says, that it means "tradition, history, narrative, relation, etc." The Burhân-i-Kâtê does not give the word. I am not sure that the word is Arabic. I think, we may derive it from Persian *ravâ* *i.e.*, current, lawful, right, admissible, allowable, etc. The Parsees generally speak of customs or observances as Ravâ روا or nâ-ravâ ناروا *i.e.*, permissible or not-permissible according to religious tenets. In this sense, the words are the Persian

(1) Notices de Littérature Parsie I-II (1909 St. Pétersbourg) par Frederic Rosenberg, pp. 14-15.

(2) Translation .. "This lithographed volume is of the highest importance for the study of Parsee literature . .. We congratulate Mr. Ounwala for placing in the hands of persons interested so important materials, which, up to now, could only be studied through some few manuscripts, found principally in Bombay and Paris." (3) Journal of the American Oriental Society vol. XXXIII, Part III, 1913.

equivalents of the Pahlavi Shâyast la Shâyast (Persian شایست ناشایست) *i.e.*, suitable or unsuitable. The word ravâ may be taken as coming from raftan رفتن to go. It then literally means "what goes or what passes or what is current (as custom)". It is the same as Pahl robâk [Pahlavi] *i.e.*, continuous or current. So, the word Rivâyat may mean "what is traditionally right or current or allowable." In this sense, it is the same as Pahl. Dâdistân [Pahlavi] (P. دادستان) *i.e.*, "judgment, decisions according to current laws and customs." In this sense, we come across, very often in this work, the words "Dâdistân chûn" (دادستان چون) *i.e.*, what is the precept? We know, that there is a Pahlavi book, known as the Dâdistân-i-Dînîk, *i.e.*, the judgment or views on religious matters. This Pahlavi book may be spoken, and at times, is spoken of as the Pahlavi Rivâyat. Some Pahlavi writings, which, in some old manuscripts of the Dâdistân-i-Dinik follow the Dâdistân-i-Dinik proper, *i.e.*, the ninety-two questions and answers which form the book, are certainly spoken of as the Pahlavi Rivâyat.[1]

Now, the writings specially known as Rivâyats among the Parsees, are the writings which include questions and answers on religious subjects, sent to and received from the Dasturs of Persia by the Parsees of India. As Dr. West says, "the Rivâyats, or collections of religious traditions, ...contained the replies and information collected by some special messenger who had been sent, by some of the chief Parsis in India, to obtain the opinions of the Parsis in Persia regarding certain particulars of religious practice which were duly specified in writing, or to apply for copies of Mss. which were either unknown or scarce in India. In later times, the contents of these early Rivâyats were classified, according to the subjects they referred to, and were supplemented by further information and many details of ritual, by influential Parsis in India who were usually Dastûrs. The original Rivâyats are generally called by the names of the messengers, but occasionally by the name of the chief inquirer. But the later classified Rivâyats are known by the names of their compilers. There are, however, several Rivâyats, more or less incomplete, which are anonymous."[2]

Importance attached to the Rivâyats.

In the matter of importance from a religious point of view, the modern Parsis attach importance first to the Avesta and then to the Pahlavi and Pazend writings. The Persian writings, and among them, the Rivâyats, stand last. We find, that the Pahlavi Translators and Commentators of the Avesta, differed in their interpretations. The Palhavi translations, as they have come down to us, give us the names of a number of authorities, the Dasturs of their times, and say, what they thought of particular passages here and there and of the proper customs and ceremonies referred to therein. When we come to much later times, times long after the immigration of the Parsees to India after the Arab conquest of Persia, we find, that, at times, when some doubts arose they sent special messengers to Persia to inquire as to what practice prevailed there and to have their views. The replies to questions brought by the different messengers though generally the same in spirit and broad outlines, at times, differed in a few details. In such cases, the Parsis of India had at times to put their own interpretations. In various matters, the present practice varies a good deal from what is said in the replies from Persia, as recorded in the Rivâyats. Take for example, the case of the Bareshnûm. The original idea of the Bareshnûm, as one could learn from the Avesta,

(1) "The Text of the Dâdistân-i-Dinik in some of its Mss. is preceded and followed by a great variety of miscellaneous texts on Zoroastrian ceremonies, customs and legends, generally known as the Pahlavi Rivâyat (Pahlavi Text Series No. 2. The Pahlavi Rivâyat accompanying the Dâdistân-i-Dinik, edited by Ervad Bamanji Nasarvanji Dhabhar, M.A., and published by the Trustees of the Parsee Panchayat).

(2) Grundriss der Iranischen Philologie I Band II 3 Palhavi Literature p. 125.

seems to have been connected with purification from some kind of infection. In the Vendidâd, there is a good deal of an intricate ritual. In some matters, where the Avesta and Pahlavi writings are silent, the Persian Rivâyats have referred to new precepts, but the Indian Parsis have not accepted all these. For example, the Rivâyats say, that the *Nirang* (consecrated urine) may be drunk, after the removal of the clothes. But the present practice does not accept this precept. To the modern Parsi priests, to eat or drink something when naked is revolting. So, the opinions given in these Rivâyats are at times erroneous. But, as Milton says, "all opinions, all errors known, read and collected are of much service and assistance towards the speedy attainment of what is truth." From this point of view, we may hold, that the Rivâyats, though their views may be faulty or erroneous here and there, have their own importance, even from the point of view of their errors, exaggerations or amplifications.

The Rivâyats require to be systematically studied and some of their contents which refer to beliefs, dogmas, rituals, manners and customs, require to be examined and compared with those that are referred to in the earlier Avesta, Pahlavi and Persian writings. A student will have in this Rivâyat of Dârâb Hormazyâr sufficient materials to see how far the present practices and beliefs have changed during these last three or four hundred years. Therefore, when the University of Bombay asked me to suggest a subject for this year for a Prize Essay of Rs. 1,100 from the Sir Jamsetjee fund endowed for an Iranian subject, I submitted the subject of this Rivâyat under the title of "Important extracts from the Rivâyat of Dârâb Hormazyâr, arranged in a systematic order, with the original Text, and Translation and Notes, and with comparison with previous writings on cognate subjects in the Avesta, Pahlavi and Persian books."

At times, the letters sent to Persia, did not contain any set questions. The writers only asked for books on religious subjects, (nuskhê-i-dîn). For example, we learn from the letter brought by Kâmdîn to Padam Râmyâr of Broach that they asked for writings on religion (نسخه دینی طلب نموده), and in reply, the Saddar Bundehesh, Sad-dar-i-Saddar, Virâf-nameh-i-surat (صورت)[1], some leaves of Vazr-i-din (religious mandates) from the Chapter of Shâyast-nâ-shâyast, etc., were sent (M. U. Vol. I. f. 19 b, l. 13).

It is from this point of view of the importance of the Rivâyats that Dr. Lewis Gray suggested, in his letter of 1st July 1918 to Mr. Framroz Rustamji Joshi, the Honorary Secretary of the Mulla Feroze Library which contains some manuscripts of the Rivâyats, that these Rivâyats may be published. He wrote: "It has frequently impressed itself upon me how desirable it would be, if, at least, the more important of the Rivâyats would be made accessible both in the original and in translation, (or at least in summary). Is this idea worth considering?" As I had the pleasure of writing a fore-word for the printed catalogue of this library, and as I had also the pleasure of suggesting to Mr. Framroz Joshi, that copies of the Catalogues of the Library may be sent to some Iranian Scholars of the West, he kindly sent me Dr. Gray's letter for perusal, and, at my suggestion, submitted it for the favourable consideration of my Trustees of the Parsee Panchayat. As these gentlemen had already promised help to Mr. Manockji Unvalla for his lithographed edition, they, instead of having another edition prepared, requested him to finish and publish his long delayed edition. On his death, the attention of his heirs was drawn to the unfinished state of the publication, and, as said above, the present publication is the result.

II

Two Classes of Rivâyats.

The Rivâyats may be divided into two classes:—

1. The Individual Rivâyats, and
2. The Compiled Rivâyats.

(1) Perhaps, a book of pictures referring to the scenes in the Virâf-nameh. Vide below, in the section on the Collective Rivâyat of Barzo Kâmdîn.

The name Rivâyat is, as said above, now generally applied by the Parsis to a series of questions sent through special messengers by the Zoroastrians of India to the Zoroastrians of Persia and to their replies. These sets of questions and replies are known as the Rivâyats of this or that particular person, who was the messenger carrying the questions and bringing the replies. For example, the set of questions carried to Persia by one Nariman Hoshang as a messenger, is known as the Rivâyat of Nariman Hoshang. A number of Rivâyats of this kind are known among the Parsis. Some Rivâyats are known by the name of the person to whom the replies are addressed. For example, the Rivâyat of Burzo. These Rivâyats are what we may call Individual Rivâyats. Some of these Individual Rivâyats contain, besides the replies to particular questions, writings on various subjects which the messengers who gave their names to them brought from Persia. For example, they contain tracts or treatises like Persian Jamaspi, Olmâ-i-Islâm, Mâr Nâmah, Sogand Nâmah, etc.

1. The Individual Rivâyats.

It seems that these questions and replies from Persia first began in 847 A.Y. (1478 A.C), when one Narimân Hoshang carried a number of questions from here to Persia and brought their replies. In their epistle of reply, the Persian Dasturs thanked God that there were Zoroastrians in India (سپاس یزدان که چنین بهدینان در ملک هند هستند),[1] who took interest in religious matters. This epistle from Persia is dated roz Khurshed, Mah Aban, sal 847, and written by Shapur Jamasp Shehriar Bokhtâfrin.[2] Darab Hormazdyâr gives the date of his copying the Rivâyat of Nariman Hoshang in his compilation as *roz* Meh (Mohor) *mâh* Deh, *sâl* 1048.[3] Such questions were continued to be sent for nearly 300 years, the last in the list being those of the Rivâyat known as the *Ithoter* Rivâyat of 1142 Yazdazardi (1773 A.C.)[4].

Latterly, attempts have been made by some learned Dasturs to prepare what may be called Compiled Rivâyats, *i.e.*, Rivâyats which are compilations containing the contents of individual Rivâyats. At times, they are compiled under some particular headings. For example, under the heading of *Nasâ*, they refer to the different individual Rivâyats, and say what the statements of those Rivâyats were on the subject. These compilations or Rivâyats also contain the texts of some other older writings on particular subjects, not at all referred to by individual Rivâyats. Again, the compilers also include in their collections some of their own compositions.

2. Compiled Rivâyats.

The Collective Rivâyats and the Classified Rivâyats.

The second class of Rivâyats, *viz.*, the Compiled Rivâyats, may be divided into two classes.

(A) The Collective Rivâyats and
(B) The Classified Rivâyats.

In the works of the former class, the individual Rivâyats are only collected one after another under the names of their messengers, and are, at times, spoken of as "*maktubs* or Epistles on account of such a person," *e.g.*, the Epistle on account of Behdin Kâus (Maktub-i-bâbat-i-Behdin Kâus), the Epistle on account of Kâmdin Shapur (Maktubi-bâbat-i-Kâmdin Shapur).

(1) B.U. (Bombay University Library Ms.) Folio 11-*b*. *l*. 2. I have given in this introduction some references to the B.U. Ms., as I had at first taken some notes while studying this Ms.
(2) *Ibid*, folio 12-*b*. *l*. 2.
(3) *Ibid*, *l*. 10.
(4) For a list of these Rivâyats, *vide* (*a*) Introduction of the Gujarati Rivâyat of Darab Hormazyâr by Ervad Rustamji Jamaspji Dastur Meherji Rana (1896). Ervad Rustamji gives the dates of most of these Rivâyats on the authority of what he calls the large Rivâyat (મોટી રેવાયત) copied by Dastur Mehornosh Kaikobad, the grandson of Dastur Meherji Rana; (*b*) Grundriss der Iranischen Pilologie I Bank II, 3 Pahlavi Literature, by Dr. West pp. 125—28; (*c*) K. R. Cama Memorial Volume. Article by Mr. B. B. Patel on some Controversial questions; (*d*) The Parsee Prakâsh by Mr. B. B. Patel, Volume I; (*e*) Prof. S. H. Hodiwalla's "Studies in Parsee History", p. 349.

Of these Collective Rivâyats, three are more or less known. They are (1) Bahman Punjia's Rivâyat; (2) Barzo Kamdin's Rivâyat; and (3) Hormuzyâr Framroz's Rivâyat.

(A) The Collective Rivâyats.

I will say here a few words on these Collective Rivâyats. Of the first, *viz.*, Bahman Punjia's Rivâyat, I have not come across any existing separate copy and, I think, none exists; and so, I am not in a position to say anything. What we know of it is from the Compiled Rivâyats, where, there are extracts from, or references to, the Rivâyat. I would now speak of the other two of which I have seen two old manuscripts written by the hands of the Collectors themselves.

III.

BARZO KAMDIN'S COLLECTIVE RIVÂYAT:

The Rivâyat generally known by the name of Burzo Kamdin's Rivâyat, is the Classified Rivâyat. But, I have come across a collective Rivâyat also of this Dastur. It is a rare manuscript, written by Burzo himself. I beg to thank its owner, Ervad Mâhyâr Nowroji Kutar for kindly placing it at my disposal for study. It is a small volume about 7¼ inches in length, 5 inches in breadth, 1 inch in height. It had 311 folios, of which unfortunately folios 41 to 209 are missing. The first 5 folios (1-b to 5-*a*) gives an excellent list of contents (fihrest-i-Rivâyat), from which we learn what the missing folios contained. Folios 262, 270 and 292 give its colophons. The colophon on folio 262-*a* runs as follows:—

کاتب الحروف من بندۀ دین به مازدیسنان دستور برزو ابن قوام الدین بن کیقباد بن هرمزیار لقب سنجانان پرستار آتش ورهرام ساکن قصبۀ نوساری داخل بلاد گجرات از ممالک هندوستان با رفیع القدر المکان نوشته شد بروز مهرسفند ماه خورداد سال اور هزارشش از شاهنشاه یزدگر شهریار

Translation.—Writer of these writings, I, servant of the good Mazdayaçnân religion, Dastur Barzo, son of Qavâmu-d-din, son of Kaikobad, son of Hormazyâr, surnamed Sanjânân worshipper at the Âtash Behr âm, inhabitant of the town of Naosari, included in the cities of Gujarat in the country of Hindustan, containing many noble buildings[1]. Written on roz Mahresfand *mâh* Khordâd, year 1006 of Emperor Yazdagar Shehryâr.

This colophon gives us Barzo Kamdin's pedigree as Barzo-Kâmdin-Kaikobâd-Hormazyâr and the date as roz 29, mah 3, year 1006 A.Y.

The next colophon on folio 269-*b* follows, what is there termed as, "the Rivâyat-i-bâbat Behdin Bahman Punjia Ghândi Suratieh" and gives the above pedigree and the date as *roz* Gosh, *mah* Amardâd, *sâl*, 1006 A.Y.

Then the last colophon follows (folio 292-*a*), what is called, "the Kisseh az Goftâr-i- Zartusaht Bahrâm nâzim", *i.e.*, an account from the writing of Zartosht Behram the poet or versifier. The date is roz Bâd (Guâd) mâh Deh, year 1006 A.Y. Barzo says, that he took the copy of this writing from that of Dastur-i-Dasturân, Dastur Ardashir, bin Behram, bin Bakhshi, bin Rustam, bin Nosherwan of Kerman. In the preceding two colophons, he spoke of himself as a Dastur. In the present one, he speaks as Herbadzâdeh, Herbad. The Kerman Dastur is spoken of as a worshipper of Âzar Goushasp Fire-temple.

Thus we find the following dates:—

1 Roz 29-3-1006.
2 Roz 14-5-1006
3 Roz 22-10-1006.

(1) Bâ Rafi'u-l qadr-l-makân, with buildings of noble size.

This collective Rivâyat of Burzo Kamdin contains the following five writings or Epistles or Rivâyats :—

I. Rivâyat of Bahman Asfandyâr (about 1626 A. C.)

II. Rivâyat of Bahman Punjiâh Gândhi.

III. The (Writings) Replies of Zarthosht Behrâm in reply to what was asked by Dastur Kâmdin Padam Râm or Râmyâr of Broach and others. The name of the messenger is not given here.

IV. The Rivâyat of Kikâ Kâmâ Khambâyati.

V. The Rivâyat of Kamdin Shapur Khambâyati.

I will briefly refer to the contents of these writings as given in this manuscript.

I. The Rivâyat of Bahman Asfandyâr from Kerman. (Ketâbat az Kerman Behdin Bahman awardeh ast. folio 1-*b*, l. 3).

The writings under this head run from folio 1 to 262-*a*. These writings were written for Bahman Asfandyâr by several persons. Some were new original writings by the Dasturs to whom Bahman Asfandyar had gone as a messenger. Some were copies of previous writings like those of Zarthosht Behram. All these go by the name of Bahman Asfandyar's Rivâyat and end, as said above, with a colophon dated roz Maresfand, mah Khordad, 1006. I give below the contents of this first group of writings brought by Bahman Asfandyar :

1. The writing (Ketabah) brought by Bahman Asfandyar from Kerman (folios 1 to 19). In the preliminary part of address, we find the names of the Dasturs of India to whom greetings are sent by the Dasturs of Yezd, Khorasan, Kerman, Turkâbâd, Sarfâbâd, Mâhwandâbâd. The Nâzim (*i.e.*, the versifier) of the work is Faredun Marzbân. The versified portion, most of which contains the above names, is followed by (folio 12-*a*) a Ketâbat az Turkâbâd, *i.e.*, writing from Turkâbâd. It says that Bahman Asfandyar having travelled a long distance by roads and boats, was made to go through an atonement (tojash) and given a Bareshnum (bareshnum kard). He kept a retreat of nine nights (nah shaveh) and performed the religious service of water and fire and Fire-temple (Khidmat-i-âb va âtashhâ va Âtashvarâm) and performed the pilgrimage of Khâtûn Banu of Pars, of whom there is a place of pilgrimage (ziâratgâh). He was given information on all that he asked about what is to be observed and what not (shâyast nâ shâyast). Then the following subjects are treated in brief:

(*a*) Bareshnûm. (*b*) Prohibition of infant-marriages. The parties must be at least 12 to 14 in age. (*c*) *Kark* and *Khargosh i.e.*, domestic fowls or partridges and hares. They are not *nasâ*. The flesh of hare may be eaten. (*d*) Hope given that the millennium of Âhriman will shortly end and that of Ohrmazd begin and the apostles Varjâvand and Hoshedar and Peshotan will soon come. (*e*) Atonement by *patit*.

The date of the writing is given as *roz* Shehrivar, *mah* Farwardin 996 A.Y. (folio 15-*a*, l. 2). It is added that a copy of the Vendidad is being forwarded with Bahman Asfandyar. It is presented by Dastur Rustam who has not charged any price for it. In the end, the messenger Bahman is again recommended to the Parsis of India, as one who has done all the needful and so nobody should do him any harm. In the writing (nâmeh) of verses (nazm) which follow (folio 15-*a*), and which bears the date as roz Deh, Mah Deh, year 995 A.Y., the visit of Bahman Asfandyâr is again referred to. The writer gives his name as Mâvandâd, not in one word, but letter by letter in two couplets. He gives his father's name as Dastur Behram Ardesher Mâvandâd.

زمیم و الف بگذر و واو بین ∴ بنون و بدال و الف هم چنین
پس دال آخر نویسی بنام ∴ بدین حرف شد نام کاتب تمام

The last ancestor, whose name we are asked to infer as being that of his own, was a Bareshnûmgir *i.e.*, holder of Bareshnum.

After the verses, there follow some writings in prose wherein there is a reference to some *sidâb* plant being sent with the messenger to India. [1]

2. An account of the contents of some chapters of the Vendidad in verse by Dastur Noshirwan Marzban of Kerman (f. 19-a.)

(*a*) Account of the First Chapter, wherein we find Iran Vej spoken of as Iran-gvej (ایرنگویج)

(*b*) Land which is pleased or displeased.

(*c*) Dokhmâ or Tower of Silence.

(*d*) Atonement for various sins in connection with *nasâ*.

(*e*) Whether Water or Fire kills anybody.

(*f*) A question about the rain water falling in the Dakhmâ.

(*g*) Good and bad actions.

(*h*) Collecting the Fire that burns a Corpse (f. 26 a.)

(*i*) Good and bad justice.

(*j*) Yozdâthragar Mobad, Bareshnum-Khâneh, Bareshnum, the fee to be given for it.

(*k*) Women in their monthly courses.

(*l*) Protecting the Khâr-pusht (porcupine) & destroying the kâk-pusht. [2]

It is a meritorious act to protect the former and destroy the latter.

(*m*) Profligate women. Their penitence (kaffârat).

(*n*) Women in menses (armesht. Pahl. Vend. V. 59).

3. Sogand Nameh (*i.e.*, the Book of Oaths) folios 38-*b* to 40-*b*. [3]

Then folios 41 to 209 are missing. So, I give the contents of this missing portion on the authority of the Index (fahresht-i Rivâyat) of the collection given in the beginning of the manuscript.

4. The Book of the Praise of Amshâsfands, based on the Vendidâd. The number of the Amshâsfands is spoken of as 33 instead of the usual 7. So, the word is here taken in the sense of Yazatas. In the Nirang-i-âb-zar also the number is spoken of as 33.

5. The Âfrin (prayer) for asking the fulfilment of our desires by the poet or versifier (nâzim) Dastur Noshirwan and an account of the cypress which Zoroaster himself had planted in the City of Balkh.

6. The story of Jam and Jamé and the Demons, and an account of Bivar (Baêvar asp, *i.e.*, Zohâk) sawing Jamshed at the instigation of Satan (Shaetân).

7. Penitence (patêt) or confession by the laymen before Dasturs on *roz* Râm *mah* Meher of every year and the Duty of the Dastur to keep the secrets of confession.

8. The subject of Dasturs asking for things or property (*mâl*) from the laymen for being used for particular purposes and the Dasturs not using the things for that purpose.

---

(1) For further particulars, *vide* my paper read before the Anthropological Society of Bombay on 27th July 1921, on "An Iranian legend about the plant sidâb (Rue)".

(2) I do not know which animal is meant. Its voice early in the morning in the Ushahin gâh at dawn (bâmdâd) is said to please Ahriman and his demons. Perhaps it is ککی kuk and not کاکی kâk. If so, it is "a hen that has left off laying and wants the cock" (Stenigass). Such an unproductiv hen may well please Ahriman

(3) *Vide* my Paper on "Oaths among the Ancient Iranians" before the Anthropological Society (1921).

9. The Drinking of Wine in moderation.

10. The duty of killing Kharfastars or noxious creatures.

11. The Merit of the recital of the Zend Avesta in adoring God and the consecration of the head of an animal (gusfand) in that recital. Atonement for not doing so.

12. The account of the daughter of a Mobad with *khars?*[1]

13. The story of Afrâsiâb learning magic from Satan and the Account of the Fight of Rustam and his seven heroes with Afrâsiab.

14. Religious admonitions about the Sudreh and Kusti and Muza (boot, or stocking or glove) and the Bâj prayer to be recited at the time of sleeping.

15. The correct Recital of the Avesta.

16. The Âfrin or blessing which Zoroaster gave to King Gushtâsp.

17. The Calamitiy brought upon by Ahriman upon Dastur Âdarbad Maresfand.

The Story of the wife of the Dastur with juban ? (chopân, shepherds, horse-keepers) and the miracles of the hair

18. Admonitions as to what to hear and what not to hear, what to do and what not to do.

19. Admonitions on religious and worldly subjects.

20. Admonitions on passing our life according to the teachings of religion.

21. Avoiding of fornification.

22. The Book of Ardai Viraf from Uzvârish (Pahlavi).

23. Influence (tâsir) of New Moon in the different constellations (*burjs*) and what to see on these occasions.

24. The Account of a *Khiât i.e.*, tailor (خیاط and not خیات as given in the MS.) and suzan (needle) and dress (jâmê) and his instruments.

25. The story of the shoemaker and leather and his instruments.

26. The story of a writing-master (muktib) and paper, pen and ink and his implements of writing.

27. Prayer for rain.

28. The Account of a rainless year and the Interpretation (ta'bir) of the dream of an honest (*mastur*) woman by a Dastur and the downpour of rain for four years.

29. The dream of Dastur Noshirwan.

30. The Gâhambar of Shâh Jamshed.

31. To be *naozûd* and make others naozûd.[2]

32. Admonitions about the Duties of Herbads and Behdins and the folds (kham) of a book.

33. The story of Sultan Mahmud Giznavi and the Dasturs as (the result of what was) said by some jealous poets. The Dasturs' miracles. Their showing to the King, for three days, angels dressed in green, white and red apparel. The freedom granted by the King to Zoroastrians.

(1) "Khars a wine-jar; Khurs meat prepared on the birth of a child; Pl. of akhras, dumb people" (Steingass.)

(2) Here the word *naozud* seems to be in the sense of *nâvar*.

34. The story of an apostate Behdin (Zoroastrian) who slandered his own people before the king of Herat. His due punishment at the hand of God.[1]

35. The story of Mazdak and Noshirwan before King Kobad.

Now, we will follow the text in which the folios run again from folio 210.

36. The story of the Prince, the son of Yazdzard with King Omar. A conversation (or discourse). The grant of a village to the Prince by Omar khetâb. (folios 210—228-*b*).

37. Account of various subjects of this world and the next.

38. Story of three friends.

39. Subject of Doubt and Belief.

40. The story of a servant and his King.

41. The story of a Prince who relinquished the world and obtained the next.

42. Gratitude (sepâsdâri) of Dastur Âdarbad Marespand.

43. The question of a Behdin on the subject of the good religion and the Reply of Âdarbad Mârespand.

44. Questions of Jâmâsp Hakim to Zoroaster, as to, in what affairs best attempts may be made.

On folio 260-*b* we read that all these above stories—Kissehs—were poetic compositions of Zartusht Behram Pazdu, Dastur of the City of Rai.

تمت تمام شد این قصها لطیف از نصیحت دین و دنیوی از نظم انوشر روان زرتشت بهرام دستورشهرري

نوشتہ شد این نسخۂ دلپذیر ∴ زگفتار آن موبد تیزویر

زراتشت بهرام پژدو بنام ∴ کہ او کرد وصف پیغمبر بکام

Herein, the copyist says that the above Kissehs were from the pen of Zartust Behram Pazdu who had written the traditional life of Zoroaster. He then says that it was the time of the reign of Shah Abbas and that he was in Isfahân when Bahman Asfandyar asked for a copy. The writer gives his name both in the verse and in the following colophon as Siâvaksh son of Minocheher. He continues his pedigree thus: Siâvakhsh, Minocheher, Siâvakhsh, Behrâm, Khodâdâd. He gives the date as *roz* Adar, *mah* (not given) year 995 A.Y. In the preceding verse also, he gives the year as 995 (folio 262-*a* l. 1). This is followed by Burzo Kamdin's own colophon as given above.

II. The Rivâyat of Bahman Punjieh Gandhi Surtiyeh.

روایت بابت بهدین بهمن پونجیا گهاندی سورتیہ

(folios 262-*b* —269-*b*). Bahman Punjieh's name is mentioned on 269-*b* 1.5. This Rivâyat contains the following:—

(1) Verse in the Behr-i-tavil giving a list (fihrist) of the ancient Iranian kings (folios 262-*b* to 264-*b*).

(2) Then follows a writing in verse on various subjects such as (*a*) Bareshnum, (*b*) Naozûd, (*c*) Marriage; (*d*) Death, (*e*) Charity. (folios 264—267. All the verses are written crosswise.)

(3) Nasa, folios 268 & 269-*b*.

This is followed by a second colophon of the collector, Barzo Kamdin, as given above.

(1) This and the preceding subject are treated by Mr. Frederic Rosenberg, as said above, in his "Notices de Literature Parsie" under the title of "Deux Masnavis d'Anosherwân ben Marzbân de Kerman." Mr. Rosenberg has given the Text with an excellent dissertation on the subjects and with notes.

III. Replies from Zartust Behrâm ff. 270a to 292a.

We find the above title at the end (folio 292 a). This includes the following subjects:

1. Dastur Behram's letter. Distress in Persia.

The Writing of Dastur Behrâm Ardeshir Turkâbâdi in reply to the writing of Dastûr Kâmdin Padam Râm[1] of Broach and of other Dasturs of Naosari, etc. It says, that they, the Dastûrs of Persia had heard, that there was a difference of a month between them and the Zoroastrians of India. If they have blundered, that was the time of correction as the millennium after Yazdagard had ended. They should avoid all blunders and contaminations (âlâyashna) till the time of the coming of Behrâm Verjâvand, whom they expected in 1011 A.Y. They refer to a letter taken to Persia by Rustam Sarkhâb and Mâvandâd Asfandyâr from India and written by Jamshed, the son of the daughter (dukhtar-zâdeh) of Kamdin (f. 271 b, l. 4). They then refer to the general prohibition of travelling by boat (kishti), exceptions being made in certain cases, *e.g.*, in the present case, when they had to send a reply to the letter brought by the above-named Persians. They refer to the particular year, Hijri 1041, when there prevailed Famine and Plague which caused increased mortality. (These were due to the end of the old millennium of Yazdagard.) They then refer to the Yazdagardi year 997, when, during the reign of the late king Shah Abbas, the Zoroastrians had to meet much misery, and two persons from among them were killed, and books of religion and Jamasp-nameh and manuscripts of Zend, (nuskhê-i-Zend) were taken away from them. Such was the calamity upon them (f. 272 a). They next refer to the arrival of Behdin Mehernoush from Gujarât to Shiraz, from where he had sent a tray (khâni) of presents for the Dastur (Dastur-i-Zamân-i Turkâbâd), and 1,000 *dinârs* for the Âtash Behrâm. The letter is dated roz 2, mah. Ardibehesht 1005, with the corresponding Hijri date *do shamba Jamâdi-ul-sâni* 1045.

They add, that if ever (ahyânan) احیاناً any writing is received by the Indian Dasturs without the seal (mohr) of Dastur Behrâm, they must attach no importance to it (f. 272 a.)

2. Kitâb-i-Ulamâ-i Islâm [2] (ff. 272 b-87).

It is a treatise which contains the replies of a Mobadàn Mobad to the questions of some Mahomedan Doctors or Divines (Ulama-i-Islâm). Anquetil says of this treatise, that it was difficult for him to get a copy. Ousley, in his travels of Persia, also says, that it was difficult for him to get a copy. Anquetil says, that the Parsis attributed its age to the time of Âli. As Ali died in 40 Hijri, this book then must be taken as written in about 660 A.C. Ousley attributes to it a time later by nearly six centuries, *i.e.*, the 13th century. M. Blochet in his "Oulamâ-i Islam," supports the date attributed to it by Anquetil on the authority of the Parsis of Surat. He does so on the ground of the antiquity of the language, which, as he says, is more archaic than that of even the Shah-nâmeh of Firdousi. M. Blochet finds fault with the way in which Dr. Wilson has treated it through a prejudiced view. This treatise seems to embody the result of one of the conferences in the court of the early Khalifs, who, as said by M. Blochet, held many such conferences between Zoroastrian Mobads and Mahomedan priests. Such conferences continued now and then upto the time of Mamoun, the son of Haroun-al-Rashid, who

(1) This name is Râm in the contents, but Ramyâr in the Text (f. 270 a last line.)

(2) The Text of this poem was first published by M. Olshausen. *Vide*, "Fragmens relatifs á la Religion de Zoroastre. Extracts des Manuscripts Persans de la Bibliothèque du Roi (1829) published with a Preface by M. Jules Mohl. It is translated into German by Dr. J. A. Vullers (1831). *Vide* "Fragmente ueber die Religion des Zoroaster" pp. 43-67. For an English free rendering, *Vide* "The "Parsi Religion" (1843 p. 560) by Dr. Wilson, who has, as pointed out by M. Blochet, handled the subject from a prejudiced point of view as a Christian missionary. *Vide* "Le Livre entitulè "L' Oulamâ-i-Islam" par E. Blochet for its translation into French with an instructive and learned Introduction. A copy of this treatise was carried by Anquetil Du Perron from India to France. It was included in the thirteenth Volume out of the eighteen which he describes at some length in Tome I Partie II p. XXXIII. | It forms a part of what Anquetil calls "Recueil d' ouvrages Persân" written in about 1760 by Nourbeg, the Librarian of the last Soubahdar of Ahmedabad.

himself, at times, presided over these conferences. One of such conferences has formed the subject of our Pahlavi Gazastak-i Abâlis. The dissertation of the Mobads, in reply to the questions of the divines (ulamâ) of Islam was on subjects, like the Way in which the world existed, the Creation of man by God, Death and Ressurrection. The Mobads in the end refer to the 21 nasks in which such subjects were believed to have been treated.

3. The Gâhambâr by Noshirwân and by a poor man.

The story (dâstân) of the Gâhambâr of Noshirwân Âdil and Behdin Marzbân Karsâni (f. 287-290 b.) This story is a parable, teaching, as it were, that the charity of a *pie* out of a poor man's *anna* is worth hundred times the charity of a *lac* out of a rich man's *crores*. The story says that Noshirwan celebrated a Gâhambâr feast on the Ahunvad Gatha day. He invited to the Gâhambâr feast for *châshni* all his subjects—the Dasturs, the Mobads and the Behedins (*i.e.*, all the clergy and the laity)—and feasted them on bread, meat and wine(1). He sent letters near and far and invited all men, women and children, the poor and the rich (*bandeh va shâh*). Not only were all entertained right royally, but the poor and the deserving were given money and clothes. The Gâhambâr was consecrated in the Havangâh of the Ahunvad Gatha. Noshirwân thanked God for enabling him to celebrate the Gâhambâr on such a grand scale. At night, he saw in a dream a person with a brilliant face. That person said: "you did well in celebrating such a Gâhambâr, but one can celebrate a Gâhambâr, greater than yours. Do not think much of your Gâhambâr. Marzban of Karsân has celebrated the *myazd* of Gâhambâr better than you." On rising, the king asked for an explanation of this dream from his courtiers. No body could explain that dream. The king sent messengers all round to find a solution of the dream. Some of the messengers reached the village of Karsân and found a Darwish there of the name of Marzbân. They took him to the court of the king. The king gave him many gifts and said to him: "I will purchase from you the righteousness of your good deed and give you 50,000 golden dinârs for it."

کنون از تو خوهم آن کرفه کارت ∴ دهم دینار زر پنجه هزارت

Marzban refused to sell to the king the merit of his good deed and said; "I want to do another such righteous act." The king then offered 100,000 dinârs, but still Marzban refused to sell the merits and said "I will not sell it for the whole country." Then, the king desired to know the particulars of the way in which Marzbân celebrated his Gâhambâr. Marzban said, that he was a poor man, and that, when the time of the Gâhambâr *panji* (*i.e.*, the Gahambar of 5 days)[2] came, he was distressed, because he had no money with which to celebrate the Gahambâr. So, he sold one of the doors of his house and celebrated the Gâhambâr from its proceeds. On the king asking his Mobâdân Mobad for a further explanation, he said, that the poor man had spent nearly half of his poor resources; the king had spent a large sum, but that sum formed one-thousandth of his whole wealth. So, as he gave out of his poor means, the meritoriousness of his act was much more than that of the king.

(1) بنان و گوشت نقلي مي رسانند ∴ مر اورا جمله گاهنبار خوانند The wine is spoken of as "naqli maê," According to Steingass شراب نقل کردن means to pour wine from one vessel into another. So naqli wine seems to mean "wine put from one vessel into another." What does this mean? I think, it refers to an old practice, which I have a faint idea of seeing in my boyhood when two persons, generally friends, poured wine or Shirbat from their glasses into those of others, *i.e.* exchanged their drinks, of course before commencing the drink. Latterly, I remember seeing that this old practice was confined only to striking one's glass of wine to that of another. I think, it is this custom, that is referred to here. While speaking of drinking in glasses, I like to refer here to a custom which differed here and at an old orthodox centre like Naosari. Here, in Bombay, orthodox Parsis, when drinking from glasses, held the glass with a handkerchief; otherwise they thought the hands would be impure (અભડાય). But that was not, and is not, the case at Naosari, where priests drink from glasses and do not take their hands to be impure.

(2) Here the Gâthâ Gâhambar is specially meant.

This is another parable to illustrate that ambition is bad. The story is as follows: There was a *Darwish* who asked for pieces of bread from house to house. One day, during his round for asking alms, he felt a call of nature, and to meet it, he went to a deserted place (vairân). There, finding some treasure under ground, he took possession of it and was pleased with the prospects of enjoying this wealth. But a thought occurred to him, that in his round for alms that morning, he had left two houses from which he had not asked alms. So, he left the newly found treasure there with a view to complete his round and to get some extra pieces of bread from the two houses as usual and then to take away the treasure. But, on his return, he found, that somebody else had turned up there, and seeing the hidden treasure, had carried it away. Thus, he repented for ever his stupidity and ambition to run after two pieces of bread, though he had acquired great wealth. The writer of the story then draws a moral from the story, and says, that the treasure was, as it were, Religion, and the pieces of bread were worldly things. Do not run after worldly things, leaving the treasure of religion, *i.e.*, spiritual things. Do not throw away Religion for the sake of worldly things (f. 292 a).

(4) The story of a Darwish and a piece of bread (f. 291 a-292a.)

This is followed by a third colophon (f. 292a) by the compiler Barzo Kamdin. Herein, he calls all this portion, from f. 270 a to 292 a, as the Kisseh az goftan Zartusht Behrâm. He adds, as said above, that he copied this from a book (dafter) of Dastur-i Dasturân, the worshipper of the (Fire Temple) of Âzar-Gushashp, Dastur Ârdeshir bin Behram bin Bakhshi bin Rustam bin Noshirwan of Kerman (f. 292 b ll. 2-6).

A Colophon referring to the Fire Azar-Gushasp in the 10th century.

The mention of the Fire-Temple of Azar-Gushasp in Kerman, at this time (end of the tenth century Yazdazard, 16th century A.C.), draws our special attention. In my Gujarati Paper on the History of the Sacred Fire of Âzar-Gushasp,(1) I have traced the existence of this Fire upto the time of Tabari (914 A.C.) when it ceased to burn at its original place. It is possible, that it was removed to Kerman and that the Fire Âzar Gushasp referred to in this Rivayat is the same Fire of Azar Gushasp.

IV. The Epistle or Rivâyat of Kikâ Kâmâ Khambâyati. كتاب بابت كيكا كا ماں كهمبايتي (ff. 293 a-303 b). It contains the following matters:

(1) Questions and answers on various subjects. (ff. 293 a-300 b).

(2) An account of the different days of the month Hormazd to Anirân, as to what shall be done and what avoided (چہ شاید کردن و چہ نشاید) on these days. (ff. 301 to 303 b).

V. The writing or Rivâyat of Kâmdin Shâpur Khambâyati (ffs. 304 a to 311 a.)

اين كتاب بابت كامدين شاپور كهمبايتي (f. 304 a).

It is addressed to Dastur Padam Ramyâr of Broach. It says in the beginning: "Herbad Zâdah Kamdin came here and gave us your letter. He asked for various things and we have given what was possible, such as *vars* (hair), Sad-dar Bundehesh, and Saddar Sad-dar and Virâf Nameh, two Viraf Nâmehs with pictures, some leaves (varq) of Vajar-i-Dini, chapters of Shâyast va nâ Shâyast and some chapters on the subject of founding an Atash Behrâm (f. 305 a l. 9). We have heard that they have prepared new *varasy* (ورسي *i.e.*, the hair) from an ox." They object to that procedure, and say, that no hair (vars) can be used except that, which came down from olden times and which was brought by Âdar-khoreh who was a special son of Ormazd (فرزند خاص اورمزد) and who had taken it to the fire-temple (âdar-gah of Haft Âdar Yazad).

(1) *Vide* my Iranian Essays, (1894) Part I, pp. 125-48.

This old *vars* must be used until the time of the apostle Peshotan who will prepare (*i.e.*, consecrate) new *vars*. Then, it is added, that the *vars* and the books they send shall be handed over to Herbad Padam Herbad Ramyâr. The *vars* shall be kept neither near fire nor in a place (temple) of fire. If it is so kept, it is useless(باطل). There must be three Dasturs, or at least two, in the place where the Varas is kept. Such old *Vars* is not supplied here for less than 1,000 *shahis*(1). The vars must be taken out with prayers and ritual (zindeh ravân ba khshnuman ân roz). Then the writers speak of the coming of the apostle Behram Verjâvand and add: "When Herbad Zâdeh Kamdin came here, his box was empty. He had only one pen and a roll of paper (tumâr), and now, that he brought to us the pledge (rahn) of the name of Harbad Padam (*i.e.*, on his mentioning to us the name of Padam) we have (filled his box and) sent all books of religion. The Date of the Writing is given as *roz* Bahman, mah Khordâd 928 A. Y. 966 Hijri. (f. 306 a.)

After this address, there follow Questions and Answers on various subjects with quotations from the Avesta and Pahlavi renderings here and there. The principle question is about the Yaozdâthragar.

IV

DASTUR HORMAZYĀR FRAMROZ'S COLLECTIVE RIVĀYAT.

I give below a brief outline of Hormazdyâr's or Hormazyar's Rivâyat from a manuscript written in his own hand. I beg to thank the owner Mr. Pestonji Nowroji Kapadia, not only for kindly placing it at my disposal for study, but for kindly complying with my request to present it to the K. R. Cama Oriental Institute for the use of all students. The numbers of the folios given in this outline are of this old manuscript. The Ms. has in all 471 folios, out of which only 444 (1 to 444 a) are the folios of Hormazdyar's Rivâyat. They are marked in Persian figures which begin from the 8th folio counting the number of the Ms. as bound at present. The first 7 folios are written by some other hand, and put in in the front when Hormazdyâr's own compilation was bound in the form of a volume. The pages of these 7 folios are numbered as a, b, c too recently by a student. The last 20 folios after the 444th folio (ff. 444 to 464) were added by Hormuzdyâr's son Darab whose colophon, dated *roz* Arshishang, *mah* Ardibehesht 1054 A.Y., we find on folio 460 b. These last 20 folios bear figures in Gujarâti, put on by a later hand. The last four folios after this colophon of Darab also seem to be the work of Darab.

Hormazyâr's Rivâyat, mistaken for that of Dârâb.

Dr. West, on the authority of the Parsee Prakash, speaks of an old Ms. of Darab Hormuzdyâr's Rivâyat as existing at Bulsâr. I have done my best to discover or trace this alleged old Ms. but have failed. I think, no such Ms. of Darab existed at Bulsar. It is the above colophon of Darab which occurs in the midst of his own writing added to his father's compilation, and which colophon is the last colophon in the volume, that seems to have originated the mistake of taking this old Ms. of Hormuzdyâr as that of Darab. The Parsee Prakâsh (Vol. I, page 843), under the events of the year 1644, refers to this Rivâyat of Hormazdyâr and adds in a foot-note: "આ સંગ્રહ એમના બેટા દસ્તુર દારાબ હોરમજદયારની રેવાયતના નામથી ઓળખાય છે અને તેમાં દસ્તુર દારાબે પોતે પણ ઇ. સ. ૧૬૮૫ માં બીજી કેટલીક રેવાયતો ઉમેરી હતી." *i.e.*, "This Collection is known, by the name of his son as Dastur Darab Hormuzdyâr's Rivâyat, and in that, Dastur Darab had added, in 1685, some Rivâyats." We see then, that the mistake of knowing Hormuzdyâr's Collection by the name of his son Darab, seems to have arisen from the fact, that Darab had latterly added to his father's Collection some additional matter

(1) شاهي name of a coin; a penny.

with a colophon of his own. As the last colophon carried his name, somebody was led to make a mistake which, later on, continued uncorrected.

This Rivâyat contains the following :—

A Brief Outline of the contents of Hormuzdyar's Rivâyat.

1. The Rivâyat of Kâmâ Âsâ Khambâyati روایت بابت کامان بن آسا کمبایتی (Folio 1a-76a). For Kama Asa's name *vide* f. 1a l. 3 and f. 76a l. 10. It is addressed to Herbad Rana and is dated roz 8-11-896 (f. 71 a l. 9) Hormuzdyâr's date of completion is roz 5-1-1013 (f. 76a. l. 11). This Kama Asa is the same as Shapur Asa(1)

2. Rivâyat of Kâmâ Bohrâ 76 b-80 a. We find Kama Bohra's name on f. 76 b l. 1 (این روایت کامہ بہرہ بابت). There is no date of the Rivâyat itself. Hormuzdyâr gives his name, geneology and date roz 8-1-1013 A.Y. (f. 80 a l. 13.)

3. The above is immediately followed by some other portion of the Rivâyat of Kama Bohrâ (f. 81 a l. 1 این از روایت کامہ بہرہ بابت است). It ends on f. 100 a. This portion bears no colophon giving either the date of the Rivâyat or that of the compiler.

The Parsee Prakâsh (Vol. I, p. 17), says, that there went to Persia, a Parsee merchant of the name of Kama Bohra from Khambayat (Cambay) in 1042 A.Y. (1673 A.C.), and he brought on return some writings on Zoroastrian subjects. It speaks (I p. 843) of another Kama Bohra as that of Surat, and says, that the two Rivâyats of Kama Bohra in Hormuzdyâr's Collection were those of this second Kama Bohra. I do not know on what ground the author, Mr. B. B. Patel takes this Kama Bohra to be that of Surat. I do not find the name of either Surat or Cambay in this old Ms. If there were two personages of the name of Kama Bohra, one of the two above Rivâyats may be that of the Kama Bohra of Surat and another that of the Kama Bohra of Khambayat. In the Persian headings of these two Rivâyats given above, one writing, the first, is spoken of as the Rivâyat of Kama Bohra, and the other as that *from* (az) the Rivâyat of Kama Bohra. So, the messenger seems to be one and the same person.

4. The Rivâyat of Faridun Murzbân (f. 100 a-135 b.) There is no colophon of either the writer of Persia or of the compiler Hormuzdyâr. But on f. 135 b l. 9 we read :

دیگر معلوم سیٹ منوچہر باشد کہ بہدین فریدون مرزبان مردی اعتبار داراست

i.e., "Again, it may be known to Seth Minocheher, that Behdin Faridun Murzbân is a trust-worthy man." So, it seems that this Rivâyat was addressed to Minocheher Seth and that Faridun Murzban was the messenger. It bears no date, either of the Rivâyat itself or the compiler.

Then, after enumerating the seven Ameshaspands, who are associated with the planets, the different *burjs* or constellations are mentioned, and it is related, that such and such a thing may be done on seeing them. Then follows :

5. Kâus Kâmâ's Rivâyat (f. 137 b-168 b). We read at the end (f. 168b)

این مکتوب بابت بہدین کاوس بن کامان کمبایتی است و نویسندہ این مکتوبرا زراتست بن جاماسپ بن شاپور

It bears no date.

6. Kitâb-i Ulama-i Islâm (ff. 169 a-179).

7. Kitâb Ulma-i Islam in another form (diger ravesh) (ff. 179 a to 186 a). It is this part, which is the Ulamâ-i Islâm proper that is given by Olshausen(2).

(1) *Vide* my "Parsees at the Court of Akbar and Dastur Meherji Rana" p. 59 n. 7.

(2) *Vide* above p. 10 for this treatise.

8. A few Quotations from Minokherad (f. 186 b).

9. Patet-i Irâni (ff. 187-194 a.) This bears the Compilers' colophon, giving the date as roz 27-3-1023 (f. 194 a). This date gives an interval of 10 years between the previous colophon and this one. This colophon gives the place of writing it as the city of Surat.

10. Rivâyat of Behdin Asfandyâr Sohrâb (ff. 195 a 199 a) whose name is given on f 196 a l. 15. It bears no year though the day is given as roz Anirân mah Bahman (f 199 a l. 5.)

11 Some Miscellaneous short subjects ff 199 b 203 b (1)

12 Rivâyat of Kâmdin Shâpur (ff 204 a-227 b این مکتوب بابت کامدین شاپور f 227 b). Hormazdyâr gives in Avesta characters his name and geneology at the end, but no date. The Iranian writer of the letter gives his name as Zarâtusht Jâmâsp Shâpûr (f. 227 b l. 7.)

13. The Second Rivâyat of Kamdin Shapur (ff. 228 a-242 a) این مکتوب بابت کامدین شاپور (f. 242a l. 15)

14. The Third Rivâyat of Kamdin Shapur (ff. 242 b-256 b). We do not find the full name of this messenger but only his first name at the end (f. 256 a l.15 کامدین چنان نمود کہ). The Iranian writer of Persia gives his name as Frin Yovidhâ Rôstem Bûndâr Dinyâr Shâh Merdân (f. 255 b. l. 13) and the date as roz 30-11-924 A.Y., (f. 256 a, l. 5).

15. Miscellaneous subjects (ff. 256 b-276 b).

16. Ahkâm-i Jâmasp Hakîm or Jâmaspi in Persian (ff. 277 a-298 b). Here the compiler gives his colophon. The date is roz Gatha Spentomad year 1012. This date shows that this Persian Jamaspi was written before all the previous writings, the earliest date of which is 1013 A.Y. Hormuzdyâr must have written these various pieces in separate *juz* or parts, and then, these were bound in a volume, not in a chronological order of the dates of the writings.

17 The Story (Dâstân) of Mazdak and Noshirwân the Just (ff. 299 a-316 b). The date of this poetical composition is given as roz 4-4-996 A.Y. (f. 316 b, l. 4). The writer Behram Khushru Rustam says that he wrote it for the people of Hindustân and for Bahman Asfandyâr who had come from India. Hormuzdyâr gives his colophon in the margin, wherein we find the date of his writing this, as roz 10-12-1013 A.Y.

18. The Story of a Prince of Irân and Khalif Omar (ff. 317 b-334 b) by Zartusht Behrâm Panzdu (f. 333 b). The copy of this also was made for Bahman Asfandyâr by Siâvakhsh Minocheher in 995 A.Y. Hormuzdyâr gives in his colophon his date as roz 5-8-1012 (f. 334 b. margin).

19. The Rivâyat of Bahman Behdin Suratieh (این کتابت از کرمان بہدین سورتیہ آوردہ است f. 336 a l. 3. It is the Rivâyat of Bahman Asfandyâr of Surat (ff. 336 a-351 b.) The first part was written on roz 9-11-996 (2) 1036 Hijri (f. 345 b. l. 4). the writer is Faridun Marzban Rustam Noshirwán Marzban (Ibid.) The date of the next writing (Ketâbat az Turkâbâd) is again given (f. 348 a l. 5) as roz 4-1-996. In the latter date, the year 996 may be a mistake for 997, because the writing is a continuation on the same page (f. 345 b). So, it should not have been written earlier. All the

(1) F. 195 is here misplaced between f. 202 and 203.

(2) The era (Sana) is spoken of here and in some other colophons in the Rivayats as آلہی Ilahi. So, it seems, that when Akbar used the word in India in his calendar, he followed Persia.

above three subjects, 17, 18 and 19 (ff. 299 a-351 b) may thus be taken as the Rivâyat of Bahman Asfandyâr. The date at the end (f. 35 b, l. 9) is roz Âdar, mâh Tir 996 A. Y. 1036 Hijri. Here the Hijri year is given with the Parsi roz and the Yazdazardi year given after it.

20. Some questions from the Vendidâd (ff. 351 b-368 b). The different chapters of the Vendidâd are referred to in the headings.

21. Sogand-nâmeh (ff. 369 a-370b) which ends with a colophon, wherein Hormadyâr gives the date as roz 4-12-1012 (f. 370b).

22. Miscellaneous writings, including Explanations of different short prayers and several questions and answers (371 a-376 b.)

23. The Rivâyat of Asfandyâr Izdyâr and Rustam of Cambay and Surat, addressed to Rânâ Jesang and others (376b l. 13-379), dated roz 6-3-904 A.Y. (f. 379 a l. 10.) The year here is spoken of as پس از سال من باوی یزدگرد شاهنشاه شهریاران اواج باوی خسرو شاهنشا اورمزدان(1)

Hormuzdyâr gives his colophon at the end dated roz 17-8-1014 A.Y. (f. 379 b). He speaks here of the era as *sakuti* (سکوتی), which is one of the ways in which some writers have read the Pahlavi form of Yazdazardi.

24. Another Rivâyat (380 a-430 a) containing miscellaneous matters, and, among them, the Mâr-nâmeh, another form of Jâmâspi, Vohuman-Yasht, and Sad-dar. We find at the end (f. 430 a), a colophon of Hormuzdyâr giving the date as roz 10-11-1013. This portion is spoken of simply as ketâb-i Rivâyat (کتاب روایت f. 430 a.)

25. Questions and Replies copied from the Book of Mâhavandâd Khambâyati (ff. 431 a-438 b. *Vide* f. 431a for the name of the book).

26. Maktub (Rivâyat) of Behedin Kâus Mâhiyâr Khambayati (ff. 439 a-442 b. *Vide* f. 442 b for the name of the book).

27. Ketab-i Rivâyat, which bears no name (کتاب روایت) (ff. 443 a-444 a). It bears Hormuzdyâr's colophon dated roz 11-10-1013.

Hormuzdyâr's Rivâyat ends here (f. 444 a). Subsequent folios (444b-460b) are not numbered in ink in Persian figures as those preceding. They are marked in pencil in Gujarati figures by some other hand. They were subsequently written by Hormuzdyâr's son Darab, whose colophon is found on f. 460 b. Its date is roz 25-2-1054. The subjects treated in this subsequent portion are as follows :—

(*a*) Various miscellaneous questions and answers (ff. 444b-456a).

(*b*) Copy from a book which the Dasturs of Kerman had sent from Vajar-i-Din to the Dasturs and Behedins of Persia (ff. 456b-458b), like Burzo Kamdin, Pâhlan Faridun. It is dated Roz 23-10-1039 A.Y., Rabi-ul-awwal 1081 Hijri.

(*c*) Another writing of Vajar-i Din, headed as the preceding (ff. 459a-460b). This bears no date, but, as said above, at the end, there is a short colophon by Hormuzdyâr's son Darab.

The Ms. volume ends with four more folios (ff. 461a-464a) headed as the Maktûb-i Dastur Ardeshir Noshirwan. It is the letter often referred to as that written by Ardeshir, who had come to India to the Court of Akbar, from Multan, on roz 23-1-967 A.Y. (f. 462 a.)

(1) I think the word min من is arabic min *i.e.*, from. We find the word often in Pahlavi writings. Then باوی bâwi is, as said by Steingass (Dictionary p. 153) for باشي bâshi (2nd sing aorist of budan), meaning thou mayst be, *i.e.*, existence. اواز avâz means against or after. So the sense is "after the death of."

The dates of the different portions of this Ms.

We find the following ten consecutive dates in Hormazdyâr's ten colophons in this Collection :—

Date.	Folios of the Ms., preceding the dates.
1. Roz 5-8-1012	317a to f. 334b (f. 335 is blank).
2. 4-12-1012	336a to 370b.
3. Gatha 3- -1012	195a to f. 298b.
4. 5-1-1013	1a to f. 76a.
5. 8-1-1013	76b to f. 80a (80b is blank).
6. 10-11-1013	380 to 430a (430b is blank).
7. 10-11-1013	431 to 444a.
8. 10-12-1013	299 to 316b.
9. 17-8-1014	71a to 379b.
10. 27-3-1023	81a to 194 a (194b is blank).

This table shows that Hormazdyâr did not write all the folios of this Ms. as we find them in the above chronological order of dates, one after another. He wrote the different portions at his convenience and went on putting dates. When he arranged the different forms (*juz*) to be bound up in a volume, or when somebody else after him arranged his loose forms to be bound up in a volume, he did not follow the order of dates. Thus, what was written at first in point of order, on Roz 5-8-1012 goes much later in the bound up volume (on ff. 317 a—334 b). What forms the first portions in the present volume (ff. 1 a—76 a) was written four months later on roz 5-1-1013.

The dates of the different Rivayats referred to in this Collection.

The dates of the different Rivâyats or Letters (maktûb) from Persia as found in Hormazdyâr's collection are as follows :—

Name of Rivâyat.	Date in Y. A.
1. Kâmâ Asâ[1] Khambâyati (ff. 1-a-76-a)	Roz. 8-11-896.
2. Kâmâ Bohrâ's	....
1st Rivâyat (ff. 76 b-80 a)	No date.
2nd Rivâyat (ff. 81-a-100 a) ..	No date.
3. Faredun Marzbân	No date.
4. Kâus Kâmâ's Rivâyat	No date.
5. Asfandyâr Sohrâb	Roz. 30-11 but no year.
6. Kâmdin Shâpur's 1st Rivâyat ..	No date.
Kâmdin Shâpur's 2nd Rivâyat ..	No date.
Kamdin Shapur's 3rd Rivâyat ..	Roz. 30-11-924 A.Y.
7. Bahman Asfandyâr's Rivâyat ..	Roz. 9-11-996 A.Y.
.. .. ..	Roz. 4-1-996[2].
8. Asfandyar Izdyâr	Roz. 6-3-904.
9. Kâus Mâhyar	No date.
10. Rivâyat without the bearer's name	No date.

(1) His full name is given as Kâmâ bin Âsa bin Kâmâ Khambayati (f. 76 a. l. 10). He was also known as Shâpur Âsâ.

(2) The year 996 may be a mistake for 997. So the first may be the date of commencement and the second that of completion.

Now, coming to the class of Classified Rivâyats, we find the names of two learned priests connected with them. They are 1. Barzo Kâmdîn, and 2. Darab Hormuzdyâr. Of these two, the first is the same person, who had, as said above, also prepared a mere collective compilation from the individual Rivâyats. I will now speak of his Classified Rivâyat.

B. The Classified Rivayats.

V.

BURZO KAMDIN'S CLASSIFIED RIVAYAT.

I have examined the Mulla Feroze Library Manuscript of this Rivâyat. It is a very recent copy made on Roz Rashna, mah Meher, 1246 by the late learned Dastur Erachji Sohrabji Meherji Rana, the then librarian of the Madressa. This learned Dastur gives his colophon at the very end, and therein says, that he copied the Ms. for the use of the library at the desire of the Secretary of the Committee of the Library, Mr. Kharshedji Rustamji Hormasji Camaji. He says, that he copied it from a Ms. kindly lent to him by Dastur Fardunji son of Dastur Pestonji of Bulsar. Dastur Erachji gives, before his own colophon, that of the previous copy which runs thus:

این کتاب را از کتابیکه من نقل کردم در آن کتاب نام کاتب و تاریخ آن کتاب نوشته بود آنرا من پاین مینویسم فرجیه پدرود و شادی و رامشنی اندر روز مبارک مینو ارشسنگ بماه فرخ بهمن امشاسفند سال اور یکهزار صد و چهل ۱۱۴۰ از شاهنشاه یزدگرشهریار از تخمه ساسان خجسته شهر ایران این کتاب نویسنده کاتب الحروف من بنده دین به مازدیسنان فقیر الحقیر خاکسار[1] ذره بیمقدار امیدوار لطف رحمت پروردگار موبد زاده موبد فرامرز ابن رستم بن خورشید بن هوشنگ بن جاماسپ بن بهایجی بن دستور خورشید لقب سنجانه پرستار آتش ورهرام ساکن قصبهٔ بلسار در شهر سورت نوشتم این کتاب روایت خلاصهٔ دین از پرسش و پاسخها و بعضی از نسخهٔ پازند و زند حقیقتهای دین و دنوی و بعضی از قصهای و نیرنگهای هرگونه این نقل از اصل کتاب دستور برزو ابن قوام الدین تمام کرده شد از بهر فرزندان خویش نوشتم تا هر که خوانند یا آموزند این بنده را به نیکنامی و اشوروانی پشم خوانی یاد کنند.

We see from this colophon, that the original of this Ms. of the Mulla Feroze Library had the date *roz* Arshisang *mâh* Bahman 1140, and the writer was Mobad Framarz, bin Rustam, bin Khurshid, bin Hoshang, bin Jamasp, bin Bhâiji, bin Dastur Khurshid, surnamed Sanjaneh, worshipper of the Atash Behrâm, and inhabitant of Bulsar. It was written in Surat. The copyist adds, that he had copied it from an original of Barzo Kamdin himself.

I have inquired at Bulsar and have not been able to trace either the Ms. of Framroz or any original of Barzo Kamdin.

The writer Dastur Erachji has given an exhaustive list of contents at the end, which ends with the following colophon:—

تمام شد فهرست این کتاب بروز مبارک آبان و بماه فرخنده آدریزد سال یکهزار و دوصد و چهل شش از شاه یزدگرد شهریار و کاتب این فهرست ایرچ ولد دستور سهرابجی بن دستور کاووسجی الملقب دستور مهرجی رانا ساکن قصبه نوساری و این در شهر ممبی در کتابخانه ملا فیروز نوشتم

According to this list of contents, there are about 687 various subjects treated in this Rivâyat.

(1) ذرهٔ بی مقدار an atom without resource, *i.e.*, poor.

VI.

DARAB HORMUZDYAR'S CLASSIFIED RIVÂYAT.

Of the two Classified Rivayats—Burzo Kamdin's and Darab Hormuzdyâr's—that of Darab's seems to be a better compilation. Dr. West says of it, that it "appears to be the most complete and most systematically arranged(1)." He speaks(2) of the following as the old extant manuscripts of Darab's Rivâyat.

Its extant manuscripts.

1. B. U. Bombay University Manuscript.
2. W. Dr. Wilson's Manuscript.
3. Bulsar Manuscript.
4. Mulla Feroze Library Manuscript.
5. Dastur Dr. Jamaspji Minocherji's Manuscript.

To these must be added the following which have not come to his notice:—

6. M. R. The Naosari Meherji Rana Library.
7. The Ms. of the Late Dastur Erachji Sohrabji whose Library has been now presented to the Naosari Mehrji Rana Library.
8. The Late Ervad Edalji Kersaspji Antia's Ms.
9. Ervad Manockji Rustomji Unvala's Ms. from which most part of the present edition is lithographed. The Ms. itself belongs to Ervad Meherjibhai N. Kutar; but as it was long in the possession of Ervad Unvala, and as under my ignorance of the original ownership, I have elsewhere already named it M. U., I will so designate it here also.
10. S. H. The Ms. belonging to Prof. Shapurshaw Hormusji Hodiwala.

I will speak here at some length of those Mss. which are old, and refer briefly to others.

Of the above 10 Mss., three *viz.*, B.U., M.U., and S. H. are the oldest, and they are the autograph copies of the compiler Darab Hormuzdyâr himself. As to these three autograph copies, it is rather difficult to say which is the oldest. The reason is, that the different parts of the three manuscripts were written at different times. Darab Hormuzdyâr did not write each Ms., as we find it now as a bound volume, from the beginning to the end and then wrote another. A portion or subject of one Ms. bears in its Colophon a date anterior to that of one or another part of another manuscript; and another portion or subject of the same Ms. bears a date subsequent to that of one or other parts of the second Ms. However if we judge by the dates of the commencement, S.H. is certainly the oldest. The compiled portions of the Mss., which are the Classified Rivâyats proper, must be taken to begin with the alphabets followed by the Ahunavar and Ashem Vohu prayers. This commencement of the alphabets is preceded by an Introduction in verses. In the

Old autograph Mss. of Darab, S.H., B.U., M.U.

(1) Grundriss der Iranischen Philologie I Band II, Pahlavi Literature, p. 127.

(2) *Vide* Dr. West's Manuscript Note of Contents bound with the first Volume of the Bombay University Library Ms. (*Vide* No. 2, Ardibehesht 1280 A.Y., issue of the Asha, p. 73, wherein I have published his note of Contents, with a few introductory words). *Vide* his article on the Pahlavi Literature in the Grundriss der Iranischen Philologie I band II, p. 127.

case of S. H. and B. U. this introduction is a short one of 10 couplets which give the dates of the commencement, but not the name of the author. In the case of M. U., it is a long Introduction of 108 couplets which give the name of the compiler but not the date.

S. H. gives 8 dates, out of which seven are of the colophons at the end of different portions and subjects, and one is of the Introduction, of which M. U. speaks as the Dibacheh. B. U. gives 11 dates, of which 10 are of the Colophons and one of the Introduction.

M. U. gives only one date *viz.*, *roz* Hormazd *Mâh* Sheherivar 1061. I will refer to the Colophons and their dates at some length while speaking of these old Mss. separately, but give here a table of the dates of S. H. and B.U. This table shows at one sight, that some dates of S. H. are anterior to those of B. U. and some are subsequent. But, as the date of the commencement of S. H. is anterior to that of B. U., we take it to be older. The Dates are given in the order in which they occur.

The Table of the Dates of S. H. and B.U.

S. H.	B. U.
1. Roz. 16-9-1053. (Folio 39-b)	1. Roz. 12-10-1048 (Folio 13-a)
2. Roz. 11-2-1050. (Folio 57-b)	2. Roz. 26-10-1048 (Folio 30-a)
3. Roz. 11-2-1043. (Folio 113-a)	3. Roz. 15-6-1048 (Folio 34-a written crosswise.)
4. On Folio 115-a begins the Classified Rivâyat proper with the alphabets. Date of commencement as given in the Introductory ten couplets. Roz. 6-1-1047.	4. Roz. 19-10-1048 (Folio 50-b)
5. Roz. 23-6-1049. (Folio 535-b)	5. Roz. 22-10-1048 (Folio 78-a)
6. Roz. 23-6-1049. (Folio 538-a)	6. Roz. 6-1-1049 (Folio 106-b)
7. Roz. 23-6-1049. (Folio 539-a)	7. On Folio 108-a begins the Classified Rivâyat proper with the alphabets. Date of commencement as given in the Intro ductory 10 couplets, is Roz. 6-7-1047. (So this manuscript was commenced exactly six months after S. H.)
8. Roz. 8-11-1049. (Folio 555-a)	8. Roz. 18-8-1048 (Folio 198-b).
	9. Roz. 20-11-no year is given (F. 484-a, (1)
	10. Roz. 6-12-(10)48(2) (F. 518-b)
	11. Roz. 15-1-1049(3) (F. 550-a).

From the dates of these tables, what we can safely say is this :

1. It is certain that S. H. was commenced early. It was commenced exactly 6 months before B. U.

(1) In this and the next colophon Darab gives the name of his grandfather as Frâmroz.

(2) The year is simply given as چہل و ہشت so, the words for 1,000 are understood. It just like what we do now, when in giving the date, we omit the figure for thousands.

(3) In this colophon Darab speaks of his father as garothmâni گرو ثمانی i.e. the late.

2. The other portions were written at different dates as convenient to the compiler and were latterly bound up in volumes, haphazard to a certain extent.

3. M. U. was the latest Ms. written by Darab.

As to the contents also, they vary. The general order of the treatment of the subjects of the first portion after the alphabets, is, to a great extent, the same; for example, the subject of the alphabets, is followed by that of Ahunavar, the 21 nasks which derive their names from the words of the Ahunavar, the Ashem, the Patet and so on. In details, these also vary somewhat. For example, as said above, M. U. does not give the alphabets after the Introduction as S. H. and B. U. do. It omits them. Again S. H. begins with the Sad-dar Nazm, but B. U. begins with a conversation between Zoroaster and Ahura Mazda, and M. U. with the subject of the Replies to the letter of Dastur Burzo. S. H. and M. U. give the Kissehi Sanjân, but B. U. does not give it.

So, I will speak here briefly of the contents of these old autograph copies. I will not enter much into details, but while giving the general headings, may refer to details which, here and there, appear to me to be interesting. One need not infer from what I say, that the few details which I give here and there are peculiar to this or that Ms. and are not found in others. But, they are given, as they have struck me here and there, and now and then, as interesting in my inspection of the manuscripts.

VII.

S. H. MANUSCRIPT.

The following is a brief outline of the contents of the first 103 folios of S. H.

I. It begins with Saddar Nazm(1) (F. 1 to 28a). On the margin of the verses of each *dar* (chapter) is written a running paraphrase or commentary. The first three chapters are, as it were, introductory. The first is on the Unity (tauhid) of God. The second consists of an Address to the Deity (Munâjât). The third speaks of the reason (sabab) for writing the Nazm of Saddar and of the praise of Dasturs. The writer says that he wrote this with a view to show the path of religion (reh-i din) and with a view to renew old customs (کنم تازہ این رسمہای کہن folio 2 a l. 7). He says : " I happened to go to Kerman, and God, one day, led me to Sheheriyâr, who was the Dastur of the place. He was Sheheriyar by name as well as descent (ba nâm va nasab). There were also the undermentioned Dasturs : Ardeshir, son of Behramshâh, who had four sons Shehryâr, Faridun, Aspandyâr, and Behrâmshâh ; Bizan, the son of Behramshah ; Noshirwan ; Behramshah ; Mehrban ; Bizan ; Âdar. All these Dasturs told me to render Sad-dar into verse (f. 2 b 1.2)

بمن گفت صددر بنظم آر تو ∴ کہ نامت بماند بگیتی از او

He then adds that he accepted their invitation. He speaks of himself as being in the service of all the Dasturs (dar khidmat-i Jumleh f. 2 b 1.4) and as the son of one Malakshah. This work was written on roz Khordad mah Asfandarmad year 864 (?) (f. 2 b. l. 7). He says : " Among these holy Dasturs, there was one who was in attendance. He followed the customs of the *peshinigân* in the matter of religion. He followed all those (Dasturs) in the world. That man had good faith in religion and he was glad for his religious mindedness. That man was known as Iran-Shah and he was the son of Malak Shah in this world. His country enjoyed grace and help from him. This invaluable jewel was pierced through *i.e.* this poem was written. He purified the pearl of his own skirt on the date of (*i.e.*, after) the death of King Yazdajard. When it was

(1) The texts of the Sad-dar Nasr and Sad-dar Bundehesh are edited by Ervad Bahmanji N. Dhâbhar and published by the Parsi Panchayat.

864 Safandârmad mah and the sixth day which was Khordâd. My soul and heart were pleased with this poem.

بهن گفت صددر بنظم آر تو ∴ کہ نامت بماند بگیتی از او
چو گفت این سخن جملہ دستور دین ∴ پذیرفتم و شاد کشتم ازین
کہ فرمان ایشان نہادم بسر ∴ ز حکم شما سر نیارم بدر
بدین جملہ دستور پا کیزہ جود ∴ یکی مرد در خدمت جملہ بود
ز دین داشت آیین پیشینگان ∴ بخدمت بدان جملہ را در جہان
بدین بود آن مرد نیک اعتقاد ∴ ز دین داري خویشتن بود شاد
بایران شہ آن مرد مشہور بود ∴ ملکشاہ را در جہان پور بود
ولایت از او بود فیض و مدد ∴ کہ شد سفتہ این گوہر بی عدد
بتاریخ فوت شہ یزد جرد ∴ کہ در دامن خویشتن پاک کرد
نہی بیصد و ہم برو شست چار ∴ سفندار مد ماہ ای کام گار
ششم روز آن روز خورداد بود ∴ کزین نظم جان و دلم شاد بود

At the end of the Saddar (f. 28a l.7), the writer says as follows:

دہ و چار بود از محرم کہ من ∴ شتر کردہ تاریخ آن در سخن

* * * * * *

چنین نظم بودست از مرد شہ ∴ پدر شہ ملک شاہ بُد با فرہ

The word shutur شتر gives according to the *abjad* calculation (300 plus 400 plus 200=) 900 as the year. This gives the date as 14 Moharram 900 Hijri as the date of completing it. He has given that word for the year a little above also (f. 28 a 1.5), playing a pun upon the word. شتر کردمش بند تاریخ زان

The writer of the Sad-dar seems to speak of Iran Shah, son of Malak Shah as a third person from whose work he rendered this poem into verse. The Parsi date given in the commencement, roz Khordad mâh Aspandâd 864 A.Y. Kadmi corresponds to Wednesday 14th October 1495 A.C., (O.S.) The Mahomedan date given at the end, 14th Moharram 900 Hijri corresponds to Wednesday 15th October 1494 A.C. These dates are a little perplexing. It seems that the second date is the date when Irânshâh son of Malakshâh first wrote the poem, and the first day, which is later by nearly an year, is the date when the writer met the Dasturs, and at their desire took a copy of the poem, or made a rendering of his own, from Iranshah's poem. The dates do not appear clear to me.

We find that in the very first chapters (*dar* 1. f. 2b l. 9) there is a line in Avesta کہ آن بورز اتشت آمد یقین

characters, rhyming with one in Persian. [illegible]

The second line when put into Persian character will be بہین از ہمہ دینہا است این *i.e.*, "this religion is the best of all religions." It appears that it is with a view to avoid its being read in Persian by the Mahomedans, that it is written in Avesta characters. The Mahomedans would not tolerate a Zoroastrian saying in their country that his religion was better than the Mahomedan religion.

The author of the Sad-dar nazm, gives his name in the following last lines (f. 28a l. 8)

چنین نظم بودست از مردشہ ∴ پدر شہ ملک شاہ بود بافرہ

We learn that the author was Shah-mard (Mard-shah) and his father's name was Malakshah. We saw above, that in the beginning, he calls himself the son of Malakshâh (Malakshah pur). The headings of the Chapters are marked in red ink up to the 25th Chapter. Then the rest remain unmarked.

II. The second treatise is that of Changra-gâch nâmeh (f. 29a to 36 b.) The author Zarthosht Behram Pazduh thus gives his name at the end (f. 36 b, 1.14.)

بگیتی و بمینو داوینکوہ ∴ دل زرتشت بن بہرام پژدو

III. Address to the Deity (Monâjât-i Bâri-ta'lâ) and some verses about the last Millennium (f. 36 b-38 a.)

IV. Accounts of Dark nights (shab-i târik) and Autumn (khazân), and Clouds and Snow, Voices from Heaven (Hâtif) *i.e.*, Thunder (f. 38 a to 39 b.) The writer of these accounts also is Zarthosht Behram Pazdu (f. 39 b. l. 1.)

کنو زرتشت بن بہرام پژدو ∴ بیاور شرح حال قصہ برگو

Then follows the 1st colophon of this Manuscript (F. 39 b.)

تمام شد بروز مہر بماہ آذر سنہ ۱۰۵۳ یزد جردی نویسندہ ہیربدزادہ ہیربد داراب ولد
ہرمزیار ابن قوام الدین ابن کیقباد ابن ہمجیار سنجانہ پرستار آتش ور ہرام

Here, we find the date as *roz* Mehr mah Adar year 1053.

When Hormazdyâr in his Rivâyat calls himself the worshipper of Irân-shâh, Darab here, calls himself the worshipper of the Atash Behram.

V. Arda Virâf, written (tasnif) by Zarthosht Behrâm (f. 40 b-57 b). This is followed by a *second* colophon by Darab. (f. 47 b.l. 12.)

تمام شد کتاب اردا ویراف بروز خور بماہ اردیبہشت سال یکہزار و پنجاہ یزدجردی
نویسندہ ہیربدزادہ ہیربد داراب بن ہرمزیار بن فرامرز بن قوام الدین بن کیقباد بن ہرمزیار
لقب مینچانان

The date of writing this Ardai Viraf-nameh is *roz* 11 mah 2 year 1050 A.Y. Thus this portion of 17 folios was written 3 years before the preceding portion. These dates clearly prove, what I have said above, that the different portions were written at different times and were then bound indiscriminately in a volume without attending to the order of dates.

In this colophon we notice one particular difference. Here we find in the ascending geneology, an additional name Framroz, which we find in all the colophons of Hormazdyâr. In the preceding colophon of 1053, we do not find this name. But in this, that of 1050 we do find it. What is the explanation? It is difficult to reply. But, I surmise and suggest the following explanation:—Framroz may be an elder brother of Hormazdyâr. Having no son, and not seeing the likelihood of having one, Framroz adopted in his life time, as they do, at times, even now, or was given in adoption on his death, his younger brother Hormazdyâr. So, Hormazdyâr, being thus adopted, began to add his adoptive father's name, now and then, as he liked, and gave his geneology accordingly.

I have given in my "Dastur Bahman Kaikobâd and the Kisseh-i Sanjan, the geneological tree of Darab. It runs as follows (p. 7):

Padam—Kama-Narsang-Nagan Râm (connected with Neryosang-Dhaval.)
|
Hormazdyâr.(1)
|
Kaikobad (or Kukâ)
|
Qayammuddin (Kamdin) — Bahman (the author of the Kisseh-i Sanjan) — Ekji
|
Burzo. (The compiler of another Rivâyet) — Framarz. — Hormazdyâr
|
Darab.

There is another peculiarity, though of minor importance, in this second colophon. It is that of "Sanjanan" being given as surname (laqab) in place of the usual Sanjana. The signification is the same.

VI. The above Virâf-nâmeh of Zarthosht Behrâm is followd by another written by Dastur Noshirwan Murzban Kermâni (f. 58 a-63 a). It is said in the commencement and at the end, that it was written for the Rivâyat of Bahman Punjia.

VII. Advice (vasiat) of Dastur Noshirwân to his children about his death by way of Religion (f. 64a-64b.)

The following are the main points of advice as to what should be done on one's death.

1. Patet is necessary on the occasion of Death.

2. The Recital of an Ashem Vohû.

3. Recital of Patet and Avesta and the prayer of Gâhs (Yasht-i gehn یشت گهن, The Bâj (*vâj*) of Sarosh at that *Gâh* (hâvan gâh), *i.e.* in the *gâh* in which you recite the prayer of that particular *gah*.

4. Removal of the corpse at once from the house.

5. The hearing of the Avesta at the time does good (sûd). So, recite Avesta behind me (ba-dumbâl) *i.e.*, after me, when my body is carried.

6. All my relatives and children should resign themselves to the Justice of God (داد حق) and not mourn. After returning from the *dokhmâ*, no body shall lament for me (lit. take lamentation (شیون گرفتن). If you have kindness or compassion (shafaqat) for me, recite Avesta.

7. Recite Sarosh Yasht.

8. On the third night, offer a suit of clothes (Jama) بر یزدمر شب نو جامه اي نیکو کار

9. You yourself give asho-dâd for me.

10. Recite Patet with Nyâish. Recite Avesta well with fire (before you.)

11. Kindle fire at the end (ba pâe, of that part (*dâd*) of the night (ba pâe-i dâd-i shab.)

(1) Some colophons give the name as Hormuzyâr. This shows that both are forms of the same name.

12. Then, any pious or good person who may be at the place (کسي پاک و نیکو باشد در آنجا) may recite Avesta and place fragrance (khush bû) over the flaming fire (atash-i-jahân, lit. the leaping fire.)

13. From the 1st day to the 4th (chahâram), they may recite Yazashne and Avesta and say Patet, so that God may pardon me.

14. Give a gosfand (a goat) for the zôr of fire on the fourth (châhrmin) morning, at or near (pâe) the house (buna), so that Adar-khoreh and the Ameshâspands may come to benefit (برغور bar ghaûr) me.

15. On the 10th day (dehm), perform the Yasht of Ashôân یشت اشوان and Darun and Afringân.

16. On the 30th day (si-ruzah), there shall be Yasht-i varâdân (وردادان)[1] and for me the Afringân-i dahmân (دهمان)

17. Every month, the day of death may be thus observed for one year, *i.e.*, "The Yasht and the Dahmân (Afringân) may be recited. "Do so every month and be cheerful. Do not be full of grief (pur-gam) but recite Avesta."

18. Recite day and night Avesta for me.

After narrating the above religious ceremonies, he enjoins, that as acts of charity, one shall do his best to kill the *kharfastars* and ferocious animals which harm mankind. He then advises at the end, "if other relatives laugh at you (*i.e.*, find fault with you, that you did not do this and did not do that), you do not mind that:

اگر خندند برچهلم خویشان ∴ مشواز گفت ایشان پریشان

VIII. The necessary ceremonies for the dead on the authority of Beharâm Firoz.

Then follows the necessary ceremonies (faraziât) for the (vadirân), on the authority of the book of Behram Firoz (f. 64 b). In the beginning there is a long dissertation (f. 34 b to 56 b. l. 4) against too much of weeping and mourning. *shuya va muya*[2] (شوي و موي f. 65 b l. 5) for the dead are not required.

زبهر مردهٔ شوي و مویه بگذارید

Then there are the following injunctions:—

1. Wash the body when one is on the point of death (naza, نزع). It is not proper to do so after death.

2. In the house (برزن barzan), when the man dies they may recite a *Patet* at the time of death.

3. Shroud (kafan) must not be new. An old one that is washed can do.

4. It is meritorious for near ones to go after the dead body.

5. The Sarosh Bâj must be recited immediately after death (f. 65 b l. 16.)

6. Âb-i-zar (urine of the cattle) shall be thrown on the way over which the dead is carried.

7. Place the dead body (nasâ) at first over the gâhân (گاهان) *i.e.*, the bier,

(1) Arab. 'wirâd' means roses, but that gives no sense here. I think it is miswritten for vadirân or *vadardân*, *i.e.*, the dead.

(2) Shûya from *shustan*, to wash; and *mûya* from *mu* water, also seems to mean to wash. Mûya may perhaps be taken from mûi hair. The word seems to have come to mean lamentation, because washing and removing the hair have been the expression of sorrow for death.

8. It is the duty of all men of the village to say Avesta before the dead. The writer Behram Firuz says that, at least, that was the custom in his town (f. 65 b l. 20). They shall place fragrant fuel (khûsh bû) over the fire and say Nyâish and ask for God's forgiveness for the dead.[1] One may go to the Atash Behram and pray for the dead.

9. Fire shall be kindled at three places. (1) The house where a person dies. (2) The place where they draw the *kash, i.e.*, the common place or the house in the street where the body is placed before disposal and where *kash* or marks of enclosure are drawn round the dead body. (3) Near the Dokhmâ where one meets the hostility of the Vazaresh Div.

10. For three nights there must be prayers in honour of Sarosh.

11. If one makes too much lamentation, then another death takes place in that family.

برآن مردهٔ اگر کسي سوگ گيرد ∴ درآن خانه ديگر کس زود ميرد

Too much of lamentation is bad, because (*a*) it brings disaster (kharâb) to the person who laments and (*b*) the waters of the tears shed, form, as it were, an encumbrance to the free passage of the dead to the other world.

12. Go to the house of the dead person and recite Avesta. You may remain there for three days.

13. On the third night in the Aiwisruthrem gâh (f. 66 a l. 16), one may go to the house of the deceased and recite Patet for the dead and in the Ushahin gâh, four Daruns (Bâj) shall be consecreted in honour (khshnuman) of (1) Nâveh (ناوه) *i.e.*, Vâe-i-veh, Râm Yazat, (2) Rashna-Astâd, (3) Sarosh and (4) ashôân (Ardâfarosh). These bajs shall be recited with Daruns and a newly washed suit of clothes. There must be all kinds of *shamn*[2] (شمن) flowers and the egg of a bird (khâya-i murg).

14. Meat must not be eaten till the 4th day.

15. On the 4th day, when the Sun shines from over the mountain, the Âfringân of Dahmân shall be recited. Then after that Afringân of Dahmân, Khurshid and Meher Nyaishes shall be recited.

16. Bread and meat shall be eaten on the fourth day.

17. There shall be a recital of Ashôân (Ardafarosh) on the 4th day.

18. On the 10th day, prayers in honour of Ardâfarosh shall be recited.

19. On the 30th day, they shall have 33 eggs and 33 *lavak*[3] لوک to be placed before the Darun and any kind of fruit (samar ثمر و گونه). These shall be consecrated before fire. (*Vide* Mr. Khodayar Dastur's article in the Sir. J. J. Z. Madressa Jubilee Volume, p. 303 for the word lavak or lauk.)

20. The Râspi in the above ceremony of *Sirouzah* is to recite the Baj of Sarosh.

21. On the next day, a suit of clothes, washed before hand, shall be consecrated with the Darun. There shall also be a recital of Ashôân (Yasht-i Ashôân.)

22. One Herbad shall be given Bareshnûm for the deceased, and there shall be Geti-kharid of 8 Kardehs and 3 Vendidâds with the khshnuman of Sarosh.

(1) At Naosari, it is, even now, considered to be a duty for the neighbours and other persons living in the street to go to the house of the deceased at each gâh to recite Nyâish.

(2) I think the word شمن is miswritten for سمن *samn* which is the same as يسمن *yasman*, jessamine.

(3) Lok "milk boiled to a consistency" Steingass. This seems to mean a kind of sweet bread. On the next page (f. 66.b-l. 10), the word is given as لووک.

23. A cow (mâdah-gâvi) may be given to the Dasturs.[1]

24. At the end of a year on the day of his (anniversary) day (ruz-ruzash روز روزش) there shall be the recital of an Yasht of *sirouzah*. 33 luvak (لووک) may be prepared, of which one shall be Darun, and one farshasht (پرشت). There shall a be Darun with 5 corners. One must be moon-faced. There shall be fruits of all kinds and 33 eggs.

IX. The same subject of the ceremonies for the Dead according to the 64th Chapter of the Sad-dar Nazm (f. 66 b-68 a.)

X. Mino-kherad (f. 69 a-99 b.)

Here, in the Chapter (f. 72 b l. 9) on the praise of Zoroaster and his miracles, the author gives a few verses in which he places Zoroaster over all prophets. These may offend Mahomedans if they could read them. So, they are written in the Avesta characters. In some couplets, there is a mixture of words in Avesta and Persian characters.

XI. The sending of three things by God to this world, *viz.*, Man, Fire and Cattle f. 99-b-100 b.)

XII. The story of the soul of Kersâsp (f. 100 b 103 a). The conversation between Ohrmazd and Zoroaster about him.

XIII. Tehmuras holding Âhriman a prisoner. The story of his conversation with his wife (f. 103 a-103 a.) runs thus.

Tehmuras held Ahriman a prisoner and rode upon him as upon a horse. He rode upon him for 30 years, beginning his ride every day early in the morning. He rode over mountains like the Elbourz and in valleys. On returning home, he tied or stabled the horse and gave him no food or water. One day, his wife asked him for an explanation about this wonder. Tehmuras said: "I also wondered at one time, as to how the horse lived without food and water, and so I asked him (the Ahriman) the reason. Ahriman replied: "My food is evil, falsehood, unlawfulness (*palidi*) and sin. Mankind commit all these daily and I live upon these."

Another story of Tehmuras says, that one day, Ahriman saw the wife of Tehmuras and persuaded her to ask the king, whether, when he went riding over him over mountains and dales, he was ever afraid.

He promised her gifts (nazl) and presents (hadiah) &c., if she made that inquiry (f. 103 b l. 12). She was deceived and consented, and asked Tehmuras accordingly. He said: "I was afraid nowhere, but at a place of turning on the Elbourz mountain. There I have to whip him much to make him run fast." The wife told all this to Ahriman. Ahriman knowing this secret, the next day, when Tehmuras rode over him, he grew very restive and notwithstanding all the whippings and beatings overthrew the king, swallowed him, and ran away. The writer thereupon dilates upon the case of having a bad foolish wife and upon her tricks and deceits.

Sarosh, the angel, informed Jamshed of this event of the death of Tehmuras (f. 104b). Jamshed made the Iblish (Âhriman) disgorge Tehmuras from his belly, but, thereafter, sickness appeared in the world. Sarosh suggested to Jamshed the way by which the Iblis can be made to disgorge Tehmuras from his stomach. He said Ahriman liked two things very much: 1. Unnatural lust (luti)[2] and 2 Music (sarud). Therefore, these must be tried to get Tehmuras out of his stomach. So, Jamshed went one day to a

(1) Cf. the custom of गाय भणावनी *i.e.* to announce the gift of a cow at the Oothamna ceremony in the afternoon of the third day after death. *Vide* my paper. "The use of Rosarios among Zoroastrians" in the Sir J. J. Zarthoshti Medressa Jubilee Volume, p. 382.

(2) لوتی miswritten for لوطی. *Laut* is unnatural lust, sodomy.

jungle and began to sing well. He thereby attracted Iblis towards him. Iblis came and sat by Jamshed's side and entered into conversation. Thereupon, Jamshed spoke of unnatural lust. Ahriman was much pleased. But Jamshed offered to submit on condition that Ahriman should submit first (Ibid l. 12).

که اول بده کام ما را بپیش ∴ وزانپس بقومن دهم [1] عضو خویش

Âhriman accepted that condition. He laid down himself. Thereupon Jamshed, at once, putting his hand into the stomach of Âhriman through his podex, pulled out Tehmuras from his belly, and, throwing his corpse on the ground, ran away from the cursed Devil. Ahriman ran after him but failed to overtake him. So, he ran towards Hell. Jamshed then came to the place where the corpse of Tehmuras was thrown and created a great *satudân* (*astodân*) for his body. The foundation of (the custom of) *satudân* came into existence from that time and from that king. Again, Jamshed having put his hand into Âhriman's podex got a wound (zakhm), and, thereby, got on the hand leprosy (برص) and scurvy (? قجل). [2] Jamshed was much distressed, as even the smell of that disease gave the disease to others. He retired to mountains and deserts and suffered pain. He prayed to God for recovery. One night, at the place where he was sleeping, there came a number of cows. It happened, that one cow [3] came running, and, standing before the hand of the king, passed urine [4] (*i.e.*, made water) over it. From that part on which the urine ([Avesta script]) fell, the pain disappeared at once.

بجای که از [Avesta script] آن دستشو ∴ چکیدند قطره بران دست او
بد انجا شد بر طرف درد او ∴ چون آن درد کم شد ز شاه اشو

(f. 105 a, l. 6-7)

Jamshed was pleased and he gave money in charity. He once saw in a dream that very cow which had dropped its urine over his hand. He then thanked God for the remedy. Then, the angel Sarosh at once appeared before Jamshed and asked him to declare to all men the remedial quality of cow's urine. Whenever they get up from Bushiâs [5] (بوشیاس) *i.e.*, sleep, they must wash their body with *âb-i-zar* [6] *i.e.*, cow's urine.(6) Jamshed accepted the errand of Sarosh and taught the remedy to the world.

(1) عضو Limb, body.

(2) Steingass does not give the word قجل but gives قجله and gives "a magpie" as its meaning. According to Webster, magpie, a bird of the genus Pica (Pica caudata) is a bird allied to the crow but smaller and snowy white below. It is worth noting, that Herodotus, while speaking of the notions of the ancient Persians about leprosy, says, that they take "white pigeons to have been attacked with leprosy and drive them away" (Bk. 1, 138).

(3) The word is written in Avesta character as [Avesta script] f. 105a, l. 5.

(4) شاشاو. The word is written in Avesta character as [Avesta script]. *Shash* شاش urine, and *âv* *i.e.*, âb, water.

(5) Bûshiâs [Avesta script] was, according to the Vendidad XVIII, 16, 24, the Demon of Sloth, which kept men sleeping idly in the morning. Hence, "Sleep" is spoken of as *bushyâs*. *Vide* the word Bushyasta in my "Dictionary of Avestaic Proper names," p. 143.

(6) Cow's urine is spoken of as âb-zar from its gold-like colour when fresh.

XIV. The accession of Jamshed to the Throne. The Invention of Arts (hunar) by him. His locking up (قفل kufl kurdan) of Hell, *i.e.*, extirpating all diseases. His announcement about the use of *kusti* and inaugaurating the Naorûz. His being enticed by the demons. His sovereignty of 700 years (f. 105 a).

The writer says in the beginning that the mention of the name of Jamshed in the above story of Tehmuras leads him to give an account of Jamshed. The last portion of the account is, as it were, an addition which we do not find in the ordinary editions of the Shâh-nâmeh, but Mecan (Calcutta edition) gives an episode referring to it at the end of his last fourth Volume, as one of the Appendices (mulhaqât) pp. 2099 et seq. He is represented as running away from Zohâk to the mountains, and then, at the instigation of the Devs to Kâbul, and, from thence, to the desert of China (بیشه چین). Zohâk and the Iblis overtake him. A tree bursts and he conceals himself in it, but Zohâk cuts the tree and thus kills Jamshed. Later on, Zartusht, on being shown the soul of Jamshed, pleads for him before Ohrmazd and gets him released from Hell, wherein he was thrown for his mis-deeds.

XV. The necessary observances (*farziât*) for a Zoroastrian after the age of 14 years and three months (*i.e.*, full 15 years including the nine months of being in the womb of the mother f. 109 a).

Five things, the observance of which leads a man to a higher position (daraja-i vâla).

XVI. The story of three friends (f. 110 b.)

XVII. The story of Noshirwân and a Greek (yunân).

Then follows a colophon in the set of about 40 couplets under the heading of (f. 113a) در خاتمت کتاب میگوید

This is the colophon for finishing the portion of about 55 folios from 58 to 113. Darab says (f. 113a l. 12):

منم بنده دین داراب نام ∴ بیاسار ده هست ما را مقام
پدر من بدش نام [1] هرمزدیار ∴ که بود او خردمند و پرهیزگار
بعلم اندرون مرد مشهور بود ∴ ز راه بدی و کژی دور بود
بدین مزدیسنی بد او استوار ∴ جهاندیده و کامل و هشیار
ز استادیش یافتم بهره این ∴ چندین [2] نقره میراث از علم و دین
نیای مرا نام قوام دین ∴ مکان باد او را بهشت برین
که بدنام باب ورا کیقباد ∴ مکانش بهشت برین در بود
ازین بنده خشنود باد آن تمام ∴ بهشت برین باد ایشان مقام
لقب اصل مارا تو سنجانه دان ∴ پرستار آتش و رهرام شان
باردیبهشت ماه خورشید روز ∴ نوشته شد این قصه دلفروز
بساعت اول ز پاکیزه روز ∴ نوشته شد این قصهٔ دلفروز
بماه خنک القدیما هلال ∴ شب باره و لب بآغاز سال
دران وقت به جشن میدیوزرم ∴ دل من ازین نظمها چون ارم
سنه یزدجردی بدان یکهزار ∴ چهل و سه فزون بود اندر شمار

We find from these lines, that this writing was completed at the first watch (sâ'at) of *roz* 11 Khorshed *mah* 2 Ardibehesht year 1043 A.Y. The day was the holiday of the Jashan of Maidiyozarem Gâhambâr. The place, where he finished it, is given as the town of Bulsâr (Bulsâr deh). He gives the name of his ancestors as Hormazdyâr,[2] Qvâmdin, Kaiqobâd surnamed Sanjana. He speaks of his father as a learned man and says that

(1) For نقرۀ Silver. Same as نقره

(2) In most of the colophons, the name is without *dal*, simply as Hormuzyâr

he had learnt under him who was his *ustâd* (teacher) as well as father. He speaks of all his ancestors as the worshippers, serving the Âtash Varharan.

He gives the number of all the couplets (*baits*), included in the portion preceding this colophon, as 3842 (f. 113a ll. 5-6).

ازین نظمها گر بجوئي شمار ∴ بود هشت صد بيت بر سه هزار
بود چهل و دو بيت افزون بران ∴ بصافيش مانند آب روان

Here we get the number as 800 plus 3,000 plus 42 = 3842.

Again, we find in red ink underneath the lines describing the number of couplets the following figures: 752, 1027, 1053, 140, 408, 315 and 147. The total of these figures also gives us 3842.

The opening Preface. Its Date.

Now we come to the Riwâyat proper which commences with the alphabets on f. 115a. There is at first the 10 couplets which we find in most of the Mss. These Introductory couplets give, as the day of its commencement (ibtidâ), roz Khordâd mâh Farvardin year 1047. The Date of the commencement of B. U. as given in similar couplets is roz Khordâd Mâh Meher 1047.

Subjects treated in the Rivâyat proper of this S.H. Manuscript. 1-24.

The following are the principal headings of subjects treated.

1 Alphabets. 2 Nasks. 3 Vazan-i-Yathâ Ahû Variyô. 4 Ashem Vohu. 5 Kusti 6 Tobâh or Penitance, Patet (f. 128 a l. 12). The different Patets. 7 Cultivated fields; *Sargin* (excrement) lying over them. Manuring it (f 137 a). 8 Truth (f. 138 a) Meher-druji f 139b. Sogand-nâmeh f. 140b. Debt. 114 b. Sale and Purchase, etc. 9 *Afsuns* (charms) and *nirangs* (f. 146 a). 10. Fire, commencing with the story of three things,—Man, Fire and Cattle,—refusing to come to this world. (f. 162 b). 11. Nasâ f. 169 b. Happy and unhappy lands f. 179, Dokhmâ f. 180 b. Nasâsâlârs, Sagdid, Death, pollution. The disposal of the Body and Funeral Ceremonies. 12. Children. Adoption. 13. Marriage; Five Kinds of Wives. 14. Bad women. Women in menses. 15. Still-born children f. 236 b. 16. *Parhiz* of various matters, like metals, etc. 17. Khar-pusht f. 248 a. 18. Lawful and unlawful Wine f. 252. 19. Active and unactive Virtues f. 264 b. Not to do a Religious Act is a great sin. Not to commit a sin is great righteousness (kerfê). A man is punished on *chinvad pul*, even for not doing kerfe or righteous good deeds. 20. Saying Grace at meals (270 a.) One must say Baj with Darun Yashtan. If he did not know that, he must say the Baj-i Ohrmazd. If he did not know even that, then, being helpless (nâchâr), he must recite Yithâ âd Yazamaidê and 3 Ashem Vohus. Then, after eating, he may recite four Ashem Vohus. The recital of the first of these will please Ahura Mazda; that of the second, Sarosh Yazad; that of the third, Khordâd and Amardâd; and that of the fourth, will please the whole prosperous world (âbâdâni). One must not eat meals from the hands of Darvands, *i.e.*, aliens in religion. 21. Afrin-i Rapithavan f. 275. 22. Hâvan Gah f. 276 b. 23. The Vazan (وزن) of Yathâ Ahû Variyô as substitutes of the Nyâishes and Yashts, etc. 24. The Nyâishes with translation f. 282 a.

25 Dibâcheh-i-Âfringân f. 288 a.

I will describe at some length the ritual of the Âfringan, as given in this ms., as it somewhat differs from the modern practice. (*a*) In the recital of the Afringân, in the diagram about the 8 flowers, the removal of the 8 flowers with the recital of *humatanâm* is in the same direction in both the rows of flowers. It is from *above downwards*. But in modern practice, we first take up the flowers commencing from the top of the right hand side row and then take up the flowers from *below upwards* in the second row (A diagram is given on f. 283 a.)

(*b*) Before giving the Dibâchêh, the retical of an Afringân by a single individual is described. When the Joti recites singly, he must let the flower which he gives to the Râspi remain on the tray. At the words *Atha jamyâd*, they are usually exchanged, but, when reciting alone, the Zaoti may lay down his flower and take up that of the Râspi. In the recital of lifting up the flowers of the two rows, the Joti is asked to do what the Raspi usually does. گل هر دو سو چيدن چنانكه راسپي ميچيند In another place also we read that it is the Râspi who has to lift up the flowers from the tray (f. 292 b. margin.) راسپي بردست راست رود گل چيدن This injunction shows, that, perhaps, the old custom was for the Raspi to pick up the flowers from the tray and not for the Joti. Perhaps, it being a little inconvenient for the Raspi to stoop down and pick them up, the Joti in the modern ritual does the work for him and gives the flowers in the hand of the Râspi. This explains, why the flowers are given in the hands of the Râspi. This is to signify that it was his work to pick them up, but, as he could not do so conveniently, the Joti did that for him; but he must at least symbolically, hold them for some time in his hand, as if to signify, that he has done his part of the work.

(*c*) Again, as this recital is given on the authority of the Rivâyat of Shahapur Bharuchi, it appears, that the custom of the use of flowers by the Joti and Râspi is prevalent in Persia also, and the custom of raising fingers at this part of the recital, referred to by Mr. Khodâyâr Shehryâr[1] applied to the Mobads and laymen of the congregation, other than the two, the Joti and the Raspi.

(*d*) It is said at the end of the account (f. 288 a l. 4) that, if one did not know the Afringân, he may recite for every Âfringân, 121 Yathâ Ahû Variyôs and 12 Ashem Vohus.

كسي كه آفرينگان نداند بهريك آفرين گان يك صد و بيست و يك اهو نور دوازده اشيم
وهو خواند شايد و مرتبه هريك آفرينگان برسه

This shows, that even laymen can recite Afringâns, and, if they do not know these, they may recite Ahunavars in their stead.

(*e*) The names of the early departed worthies of Iran, thought worthy of commemoration in this Dibâcheh, are the following:—

Zoroaster (Zarthushtra Aspantamân Ashofarohar)—Asad Vâstar—Gustâsp Shâh—Jâmâsp Habûb—Bahman Asfandyâr—Ardâi Virâf Ardâ-farosh—Âdarbâd Mâresfand—Ardeshir Babagân—Shâpurshâh Ardeshir—Noshirvan Khusravân Adil—Mobad Shâpur Mobad Shehriyâr—Mobad Neriyosang Dhaval—Mobad Hormuzdyâr Ervad Râmyâr—Hvov[2] Zartushtar. Then follow the names of the other sons of Zoroaster and of his ancestors up to Faredun Âthawiân. Then, on the margin (f. 288 B) are added the following names: Rustam Zâl—Zâl Sâm—Sâm Narimân—Narimân Kersâsp—Kersâsp Asrat—Asrat Sham—Sham Tûrk—Tûrk Shaidasp—Shaidasp Tur—Tur Jamshed—Jamshed Tahmur. Then coming back to the main leaf itself, we find the following: Tahmur Vingahân[3]—Airvad (ايرود) Mehr panâh Ervad Sharoshyâr—Irvad (يرود) Mehrbâd Irvad Khusra—Bihi[4] Basiv Pandit Shoban Pandit—Shoban Pandit Jeshal (جشل)[5] Pandit—Yo Panto Yavâsha (يوپنتو يواشه)—Vehedin (Behdin) Chitrâ Vehdin Behrâm—Behdin Minochehr Behdin Bahman—Behdin Bahman Behdin Mânock. Then it is added, that the names of the departed of the house where the Afringân is performed

(1) *Vide* his article on "The Celebration of the Gâhambâr in Persia," in the Sir J. J. Z. Madressa Jubilee Volume, p. 304.

(2) This name is given in Avesta Character as [Avesta script]

(3) For Vivangahân.

(4) بهڤي ? It looks like Bahi perhaps for Behdin.

(5) An Avestaé is written under Jim to signify that the letter is to be read with a *zer* and pronounced Jeshal.

shall all be recited. Then the recital dictated is as follows:- Hamân Farvash Ashôan aidar yâd bâd; padarashna mâdarashna aidar yâd bâd. Bâ farzandân khishan aidar yâd bâd anosheh ravân ravâni—Hamân Afarvâsh ashôân aidar yâd bâd. Then at the end is added *Framâyashn falân berasâd.* We see from the above list of names, that though the recital preceding the Dibachah is given on the authority of the Rivâyat from Persia, some of the names recited in the body of the Dibâcheh, are from India.

As to the Pandits, mentioned in the above list I have referred to them elsewhere[1] and quoted what Anquetil Du Perron says of them. Some take them to be Parsis who were given Hindu titles and names.

(*f*) As to the Âfringân proper of Ardâfarosh, the *kardeh* or section, asked to be recited by this Rivâyat, according to the practice in Iran is that of Tâo ahmi nmânê. We know that at one time, there was a bitter dispute among the priesthood as to what *kardeh* should be recited here—the Yâo vîsâdha[2] or the Tâo ahmi nmâne.[3] The Yâo-vîsâdha Kardeh is enjoined to be recited during the 10 days of the Farvardegân (f.289 b, l. 1). Later on (f.291b, l. 5), it is the Yâd-visadha Kardeh that is asked to be recited on the authority of old books, in the Afringan of Ardâfarosh.

26. Dhup Nirang.

In the margin (f 289 a) are given a few additional sentences which are recited at the end of the Dibacheh in what is now called *Dhup-nirang.*, or the prayer to be recited with Dhup[4], *i.e.*, the laying of frank-incense on fire. It is here spoken of as وتقي كه بر آتش بوي دهند. It is not clear as to what occasion (vakt) the writer refers to, as the occasion of placing fragrance (*bûi*) upon fire. But we know, that in modern practice, the recital of the Dibâchê with the additional words is made in the third day's funeral ceremony of the Oothamnâ. We do not know why that particular occasion is spoken of as the occasion of *bûi bar âtash dâdan*, or of Dhup-nirang in the modern Parsi phraseology. Bûi-dâdan, *i.e.*, to give fragrance to fire, to place sandal wood and frank-incense on fire, is done on all liturgical occasions and in all prayers. But, I think that when *bûi* or fragrance is spoken of here, what is meant is *the* bûi, *i.e.*, the particular bûi or fragrance of *charbi* or the fat of a goat to be placed on the fire, specially referred to in other parts of the Avesta as Âtash-zôr. It is enjoined in the Rivâyats, and I learn, that it was a prevailing practice till about the middle of the last century, that on the occasion of the third day after one's death, it was considered meritorious to get a *gospand, i.e.*, a goat killed, and its fat placed on the fire of the Âtash Behrâm or the great Fire temple. It appears that formerly this Dhup-Nirang ceremony in honour of the dead on the third Oothamnâ day was performed generally at a Fire-temple. Up to a few years ago generally, and even now to a great extent, it was performed in the Fire-temple. Latterly, it seems to have been forgotten that it was a special service of offering the special *bûi* of fat of a *gospand* in a Fire-temple. The words "*dâityô pithwi buyâo*" *i.e.*, "May thou be given proper food" in the Âtash Nyâish (s. 2) are interpreted by later Gujarâti translators as "ચરબીનું આપવું તુંને થાઓ" *i.e.*, May fat be offered to thee.[5] When the service began to be performed at home, it was performed on the ordinary fire and not with the fat of the *gospand*. The phraseology of *bûi- dâdan* or *dhup-nirang* continued though the place and circumstances have changed and the speciality of the *bûi* is gone. and the bûi is now confined to sandalwood and frankincense. The idea of bui-dâdan

(1) *Vide* Report of the Committee of Experts appointed during the Juddin question Controversy.
બીજી દીન વાળાઓને જરથોસ્તી દીનમાં દાખલ કરવાના સવાલની બાબતમાં ધર્મ અભ્યાસના માહિતગરોની નાની સભ—કમિટીનો રીપોર્ટ પા. ૩૬.

(2) Yt. XIII 49-52 and 156-57.

(3) Yacna LX 2-7.

(4) Dhup ધુપ. is an Indian word meaning 'incense.'

(5) Vide the Nyaishes or Zoroastrian Litanies by Dastur M. N. Dhalla. pp. 160-161.

still seems to have remained connected with the ceremony in a partial way, in this, that some of the friends and relatives of the deceased, who attend the Oothamanâ ceremony, carry with them pieces of sandal wood to be placed on the fire at the ceremony.

The custom of placing *charb, i.e.*, fat on fire on the occasion of the third day after death, when the soul is believed to cross the limits of this world and to pass to the next seems to have originated with the ancient belief referred to in the Hâdôkht Nask (Chap. II 38), wherein it is said, that a kind of oil (*zaremaya* raoghan) is presented as food to a soul on its arrival in heaven.

27. Myazd and the Various Afringâns.

(*a*) It is enjoined, that the Myazd or the Afringan ceremony shall be performed on five days, during the month *viz.*, Mehr, Rashna, Behrân, Âstâd and Anirân.

(*b*) The definition of Myazd is given thus (f. 290 a l. 6):

(۱) ميزد آنرا گويند كه هركدام ميوه آورد و آن ميوه را پيش (1) زود نهد و آفرينگان بخشنومن آنروز كند بنام آنكس كند كه ميزد بفرمايد

(*c*) The fruit should be placed on the righ hand side of the *zâd* or the Joti who is described as one who begins the Afringân (كسي كه آفرينگان ابتدا كند f. 290 a l. 8) (*d*) Three kardehs (sections)—Ardâfarosh, Dahmân and Sarosh—may be recited and (*e*) at the end, the Âfrin-i Myazd, which is elsewhere also called Hamâzor, shall be recited. Now a days, the Âfringân or Myazd ceremony is mostly connected with the recital for the dead. So the Âfrin-i Myazd enjoined to be recited for the *myazd* for the living is very rarely recited. (*f*) The fruit shall be distributed (bakhsh kardan shâyad) among those present.

28-29. Various Âfringâns and Âfrins are then given. The Âfringân-i Gâthâbyo *i.e.* that of the Gâthâ ends with the words "Asha nâsa nemanghah" in the kardeh of Yâo-visâdha (f. 293 b), but the portion after the words "aspo-darêzarascha" (Yt XIII, 52) is spoken of (f. 295 b, l. 11) as the *dôâ* of Beharâm Varjâvand, a coming apostle. I do not understand why it should be so called. No reason is given. In connection with the Afringân of Gâhambar, there is a long dissertation about the necessity of celebrating the Gâhambârs (f. 297 a).

30. The story (Dâstân) of Noshirwân Âdil and Murzbân of Kârsân. The story says that Murzban, a poor man of Karsân, not having sufficient money with him to celebrate a Gâhambâr on the occasion of the Gâthâ Gâhambârs, sold one of the two doors of his house and celebrated it. So, he was given a Heaven higher than that allotted to King Noshirwân who celebrated a Gâhambâr on a very large scale and feasted all his subjects. The moral is, that a good act done by a poor man with his poor means is worth more than the same act done by a rich man with his rich resources (f. 302 b.)[2].

31. Barsam (f. 314 b). The various number of its twigs or wires required for the different ceremonies.

32. The 15 good characteristics of a Herbad f. 324 a.

33. The Dastûrs and their precepts (dastûr) f. 325 b.

34. Farvardyân f. 331 a.

35. Khshnumans in honour of the different Yazatas (f. 373).

36. Bareshnûm (f. 373).

(1) Zâd, *i.e.*, Zaotar or Zoti. (2) *Vide* above p. 11.

37. Vars gâv, ورس گاو (f. 392 a), *i.e.*, the white bull (gâv) of which the hair is used in inner liturgical services. It is enjoined, that when that bull dies the liturgical service (kâr) shall be stopped until another bull is procured and consecrated. The hair of no gâv-i vars can be used. It is added that the hair of old that has come down from ancient times only may be used. They must wait till the time of the coming of the apostle Peshotan of Kai Vishtasp for other hair. The urine of the bull may be used, and instructions are given as to how it can be collected after padyâb in a vessel (*dig*).

38. Zindeh-ravân yashtan f. 395 a 1.14.

39. Kitâb-i-Jâmâspi from Dastur Burzoji Kamdin (f. 399 b, l. 14).

از کتاب جاماپي اين کلام دستوبرزوجي قيامدين

40. Stars and Constellations, &c., f. 405.

41. (*a*) Kitâb-i Ulamâ -i-Islâm (f. 416 b.)

(*b*) ,, ,, ,, from the Rivâyat of Kâma Bohrâ (f. 422 b.).

42. Ahkâm-i Jâmâsp Hakim f. 445 a.

43. An account of Gazastêh Abâlis f. 456 b.

44. Dâstân of Mazdak and Shâh Noshirwân Adal, from the Rivâyat of Bahman Punjieh (ff. 458 a—464). The writer of this Dâstân in verses gives the date of its first compilation and completion (f. 465 a l. 5) as roz Râm, mah Deh 985 A.Y., Hijri 1025 sê shumba mah Rajab.

It seems, that one Godrez, the son of Noshirwân, was the original writer of these verses. He had written these in a takhtê (تختہ) (Ibid l. 8), *i.e.*, a memorandum or a sheet of paper. There, the author says: "I wrote these verses from the above, I requested Behrâm the son of Shiâvakhsh, and he wrote these with a good hand. I wrote these on roz Shehrivar, mah Tir, year 996. Then Mobed Behrâm Khushru Rustam made a copy of these (from my writing) for Hindustân for Bahman (Punjieh), the son of Asfandyâr, who had come from Hind and who has asked from me the story of Mazdak and the Shehriyâr (*i.e.*, King Noshirwan)."

45. The Dâstân of Noshirwân Adal's ascension (nashistan) to the throne, and of his reign (f. 465 b-471). This Dâstân contains (*a*) an account of the Hadis-i Farrukh nâmeh from a Dastur (wise man) of Yunan (Greece f. 466 a.), (*b*) Noshirwan's reply to Greece (f. 466 b.), (*c*) A form of oath of the reign of Noshirwan (f. 467 a), (*d*) The arrival of a Dastur of Yunân to the court of Persia, (*e*) The story of Mehrbûd (مهربد) (*f*) An account of what happened once on the day of Mehrgân Jashan (f. 469 a), (*g*) Na oruz and Mehrgân, (*h*) The story of Murg va zan (مرغ وزن)

46. Kisseh-i Dastur Dinyâr f. 471-474.

47. The story of the Persian Prince and Omar f. 474.

48. The Rivâyat of Bahman Punjieh (f. 482 a).

The heading on f. 482 a l. 2 runs thus:

اين کتاب از کرمان بهدين بهمن سورتيه آورده است

This is preceded by what is called حکايت تاريخ اين نسخه which gives the Date and hour when it was written for Bahman Punjieh (f. 481 a l.11). It says, that the copy (nuskhe) was written from the writing of Zarathusht Behram Pazdu who wrote in praise

of Zoroaster. It was written in the time of Shâh Abbâs, who is praised as a just king. He had once invited all Zoroastrians of Yazd and Kerman to Isphan (l. 15).

بکرمان و يزد بهدين بودند ∴ طلب کرد يا اسفهان آمدند

At that time, when they had assembled in Isphan, there came from Hindustan a Behdin who asked a copy of this writing. His name was Bahman Asfandyâr. At his desire, this copy was made by Siâvaksh bin Minocheher. He gives the date as 995 Yazdazardi. The Hijri date is given as غلہ which, according to the *abjad* rule is (1000 plus 30 *plus* 5=) 1035.

49. Then follows a book from Turkâbâd (اين کتاب ازترکاباد است f. 485 b), addressed to the Dasturs of Naosari, etc. The Dasturs of Turkâbâd say, that Bahman bin Asfandyâr has taken the trouble of coming to Turkâbâd, and as he had come by way of boats (کشتی و تر) *i.e.*, by sea, he was made to go through *tojesh* and was given Bareshnûm and the Retreat of nine nights (نه شوه) and that he had performed all water and fire ceremonies (khidmat-i âb va âtashhâ) and has done the service (khidmat) of Khâtûn Bânu of Pars which is a Ziârat-gâh (f. 486 a). Then follows a few questions and answers. Then again, an account of Bahman's visit in verses. Then the writer gives his name letter by letter (f. 487 a l. 18) as Mavandâd ماندان and his ancestor's names as Dastur Behram-Ardeshir-Mâvandad (1)—Rustam.

Bânu of Pars.

We find an account of this Lady of Pars at the end of the above referred to story (kisseh) of Dastur Dinyâr and his daughter (f. 474a ll. 15-21). The Kisseh itself as a whole is, on its very face, fictitious, but the names of the members of Yazdagard's family, as given there, may be true. It says that Yazdagard had left one son and two daughters. Omar had a long conversation with his son and a book has been formed of that conversation (ازان جواب و سوال يک کتابی شده است f. 474a l. 15). The story (hekayat) following this kisseh of Dastur Dinyar is the story of this conversation (f. 474 b حکايت شاهزاده ايران زمين با عمر خطاب). Of the two daughters, the eldest was Shehrbanu شهر بانو and the second was Bânu-i Pars. Both the names are written in Avesta characters in this fictitious story. To avoid being captured she ran to a mountain and when she was on the point of being captured, she prayed to God for deliveny. By a miracle the mountain cleaved into two parts and she was swallowed. Since that time, the place has become a Ziâret-gâh and a place of 'urus' (عرس religious feast, here miswritten as 'urush' تا اين هنگام زيارتش چند هزاران مردم جمع ميکردند و عرش هم ميشود دروﻻيت عراق آنزيا زنگاه رسيد وساحد مشهور است (f. 474a l. 20). The late Mr. Manockji Limji Hâtaria has given an interesting account of this place of pilgrimage of the Lady of Pars, who, according to him, is also known as Khatun Banu. (*Vide* his account entitled ઇરાન દેશમાં જરથોસ્તી પારસીઓની કેટલી એક પુરાતન જગાઓ તથા કુંડાઓ published in the Report 1235 A. Y. 1865 f. 6 of the society for the amelioration of the Zoroastrians of Persia No. 2, pp. 2267-231. Roz 17 sarosh mah 12 Aspandâd is the anniversary day of the pilgrimage of this Khatun Banu or Banu-i Pars (Ibid. p. 225).

50. Vasf-i Amshâspand (Praise of Angels) (f. 488 b. 501 a) from Ormazd to Anirân and Hom, Burzo and Dahmân.

51. Then follows the characteristics (khâsyat) of all the 30 days of the month.

52. Mâr-nâmeh, f. 503 *a*. (2)

(1) This name is spoken as "nâm-i-man" *i.e.*, my name and as his name was Mavandâd, we take this great grand-father's name also as Mavandâd.

(2) Vide for the texts and translation of the Mar-nameh my paper in the Journal of the Anthropological Society of Bombay (Vol. III. pp. 35-41). Vide my Anthropological Papers Part I. pp. 34-42.

53. Kisseh-i-Sultân Mahmud Gaznavi, f. 503 b. A Zoroastrian back-biting his own people before the Shah of Persia and their leader Jamshed going to the Shah at Herat for defence.

54. In Praise (vasf) of Dastur Noshirwân, son of Murzbân (f. 507 a). He was Dastur from Hashtâd o bisht (80 *plus* 20=100). I do not understand what is meant. Perhaps, his age is meant to be given. He was to be a very great man.

55. A Famine f. 507 b. A dream about it. In the account of these famines is contained the story of Dastur Noshirwan who prayed.

56-61. Shah Jamshed and Jami, f. 506 a. 57. The Story of Afrâsiâb going to Hell f. 511 b. 58. The Story of three friends f. 515 b. 59. The Story of a Servant and a King f. 518. 60. The Story of a Darwish and a piece of Bread. 61. Then there is a subject under the heading. این مکتوب و کتاب که دستوران کرمان زمین بدستوران و موبدان و بهدینان هندوستان از وجر دین نوشته (f. 534 a).

The letter begins with benedictions in Pahlavi and addressed to Dastur Muazam Rustam Nâmdar Rustam Peshotan, and Behdins Kuverjee and Hijri, Ervad Burzo bin Âdarbad of Surat and others of Broach, Naosari, etc. The letter was in reply to that of Kuvarji and Hirji, the sons of the late Nanabhai bin Punjiah, sent through the hands of Behdin Meherban bin Sandal. This letter is in the matter of the Dokhmâ proposed to be built by Nanabhai in his life time. The copy of this letter ends with the colophon f. 535 b. تمام شد بروز فرخ دیپدین بماه شهریور سنه ۱۰۴۹ یزدجردی نویسنده هیربد زاده هیربد داراب بن هرمزیار بن قیام‌الدین بن کیقباد.

Then follows :—

مکتوب دیگر که دستوران کرمان زمین با سخنامه نوشت است از پرستات دستوران و موبدان و بهدینان هندوستان

It is addressed to Surat (بندر سورت) and to Dastur Burzo bin Qavamud-din, Ervad Pâhlan Faredun, and other well-known personages of Surat and Naosari, saying that their previous letters had miscarried.

This is followed by the following colophon (f. 538 a).

تمام شد بروز مبارک دیبدین بماه خجسته شهریور سال یکهزار و چهل و نه یزد جردی نویسنده هیربد زاده هیربد داراب بن هرمزیار بن قوام‌الدین بن کیقباد بن همدیار لقب سنجانان از نصل موبد نیریوسنگ دهول این با سخنامهٔ دستوران کرمان زمین نوشته شد

Then follows a letter (maktub) of Ardeshir Noshirwan addressed to Dastur Qayam-d-din, son of late (garothmân) Dastur Padam (f. 538 a).

It ends with a colophon (f. 539 a.)

تمام شد بروز مبارک دیبدین بماه شهریور سال یکهزار چهل و نه یزدجردی نویسنده هیربد زاده هیربد داراب بن هیربد هرمزیار بن هیربد قوام‌الدین بن کیقباد بن همدیار

62. Kitâb-Saddar Bandahush.

The last colophon (f. 555 a) runs thus :

روز مبارک دپادر ماه بهمن سنه یکهزار چهل و نه یزدجردی نویسنده هیربد زاده هیربد داراب بن هیربد هرمزیار بن هیربد قوام‌الدین بن هیربد کیقباد بن همدیار لقب سنجانه از نصل موبد نیریوسنگ دهول این کتاب هر که خواند یا نویسد و یا آموزد برین بنده دعا آفرین و انوشه روانی برساند

The Colophons of S. H. Ms. of Darab Hormuzdyar's Riwayat.

This Manuscript has in all 8 colophons, or, to speak more properly, 7 colophons at the end of different writings, and one Fore-word or address at the commencement, asking for God's blessings upon the work and giving the date of the commencement.

The following are the dates of the Colophons, etc., with their references to the folios of the Ms.

I. First Colophon f. 39 b., Roz 15, mah 9, 1053.

II. Second colophon f. 57 b. Roz 11, mah 2, 1050. Here we find his grand-father's names as Framroz.

III. Third Colophon in verses f. 113 a. l. 16. (This colophon is of the portion of folios 58 to 113 a) Roz 11 Khorshed, mah 2 Ardibehesht, 1043. Place *Bulsar*.

IV. The Date of the opening lines of Invocation, commencing (Ibtadâ) the Rivâyat with alphabets (f. 115 a l. 5) Roz 6 *Khordad*, mah 1 Farvadin 1047.

V. f. 535 b. Date Roz 23, Daepdin, mah 6, Sheherivar, 1049.

VI. f. 538 a. Date Roz 23, Daepdin, mah 6, Sheherivar, 1049.

VII. f. 539a. Date Roz 23, Daepdin, mah 6, Sheherivar year 1049.

(All the above three Colophons (V, VI and VII) bear the same date. They follow three letters from Persia to India which all three letters occupy 5½ folios (f. 533 a 559 a).

VIII. f. 555 a. Date, 8, Daepâdar, mah 11 Bahman, 1049.

The Dates, if arranged chronologically, give the following order for writing the different portions of the Rivâyat.

1. Folios 58a to 113a, written first. Completed on Roz 11-2-1043.
2. Folios 115 to 533 (beginning with the Alphabets and ending with the meaning (معني) of some passages of the Patet and other small prayers) commenced on Roz. 6-1-1047 (F. 125 a). The Date of finishing is not given, unless we include the next letter of the Dasturs of Kerman with this portion. But this does not seem to be the case.
3. Folios 534-535. (A letter from Persia). Roz. 23-6-1049.
4. Folios 536-538 a (2nd letter from Persia). Roz. 23-6-1049.
5. Folios 538 a 539 a (3rd letter from Lahore). Roz. 23-6-1049.
6. Folios 539 b (1) to 555 a. Roz. 8-11-1049.
7. Folios 40-57. Roz. 11-2-1050.

This portion contains only one subject *viz.* Kitâb-i-Ardai Viraf by Zarthosht Behram. The portion after this, f. 58 a, begins with another Virâf-nameh, written by Noshirwan Murzban Kermani. So, perhaps the person who bound the different portions into one volume thought it advisable, that this portion, though written and dated later, may very properly be placed with the Virâf nâmeh, written before.

8. Folios 1 to 39 Roz. 15-9-1053.

(1) There are separate leaves for 539 a and 539 b, but they are stuck together.

VIII.

B. U. BOMBAY UNIVERSITY MANUSCRIPT.

It[1] was commenced on *Roz* Khordad *Mah* Meher 1047 A.Y., (11th May 1678) *i.e.*, six months after SH. The latest colophon is that of *Roz* Depmeher *Mah* Farvardin 1049 A.Y. (21st November 1679).[2] Thus it took one year six months and nine days for completion. As far as I know, it seems to be the second oldest among the Manuscripts written by Dârâb Hormazdyâr in his own hand. Dr. West thus speaks of this Manuscript :—

"This Rivâyat was obtained for the Bombay Government at Bharuch by Professor Martin Haug in January 1864, and was shortly afterwards bound in two volumes. Originally, it must have contained 556 folios, each 10½ inches high, 8¾ inches wide, and all written 21 lines to the page ; but 47 of these folios were lost before 1864, namely, folios 35-43, 160, 161, 288-307, 428-441, 535 and 540. The contents of folios 160, 161 were recovered in 1893, from another Manuscript (*W.*) He further says : "This (Bombay University) Ms., itself is probably the original compilation of Dârâb Hormazyâr Frâmroz Kiyamu-d-din (or Kawâmu-d-din) Kai-kubâd Hamjiyâr Padam Sanjanah, and contains colophons written in his name and varying in date from 20th April to 21st November 1679[3], at which latter date the compilation was completed. His names and dates occur on folios 13a8-10, 30 a 11-15, 34a (cross line in the centre) 50-b (bottom) 78a (bottom), 106b (bottom), 105a5-6, 198b 3-4, 484 a 4-7, 518b 5-8, and 550a 16-18 ; the dates of which are six years earlier than that of Darab's supposed original Rivâyat at Bulsar, mentioned in the Parsee Prakâsh (Vol. I) page 16. n.

I give below a table of its different colophons.

Colophons of the Bombay University Manuscript.

Folio.	*Date.*
(1) F. 13a. ll. 9-10 at the end of the copy of Nariman Hoshang Bharuchi's Rivâyet whose date is *roz* Khûr (shed) *Mâh* Abân Sâl 847 (25th June 1478).[4]	*Roz* Meh (Mohor) *Mâh* Deh Sâl 1048 (15th August 1679 A.C.).
(2) F. 30a. l. 11 at the end of the copy of Sad-dar Nasr.	Roz Âstâd, Mâh Deh, 1048 (29th August 1679).
(3) F. 34a. Cross line in the centre.	Roz Depmeher, Mâh Sheherivar 1048 (20th April 1679).

(1) For the contents of this Ms. *vide* the Asha of 1280 Yazdazardi, wherein I have given these from Dr. West's Notes attached to the Ms.

(2) Dr. West has written in his own hand folios 160 and 161 and put them in this Bombay University Manuscript with the following note in pencil at the top of folio 160 :—

"Folios 160, 161 are copied from the Ms. W. formerly belonging to the Revd. Dr. John Wilson of Bombay, and now in the library of the Earl of Crawford at Wigan, Lancashire, W is a descendant of this Ms. B 29 and was written in A.D. 1761-62.

Maidenhead, May 8th 1893. E. W. West."

(3) Dr. West seems to be mistaken when, he says (in his Notes attached to B.U.) that the colophons of this Manuscript varied "in date from 20th April to 21st November 1679, at which latter date the compilation was completed." The Manuscript bears on folio 108 a, ll, 5-6, a date earlier than 20th April 1679 *viz.*, roz Khordad mâh Meher 1047 A.Y., *i.e.*, 11th May 1678. As I show in this introduction, the Manuscript does not seem to have been written continuously, and the different portions, written at first on different *Juzs* or forms, were not bound in a consecutive order. Hence it is, that, I think, Dr. West makes the above mistake. One must not be guided by the different dates of the colophons as seen in the present volume, wherein the different forms (Juz) are not properly arranged and bound.

(4) I follow Dr. West in most of the corresponding christian dates. *Vide* his contents given by me in the issues of Asha of 1280 A. Y.

(4) F. 50b. cross red lines at the bottom on the right at the end of Ketab-i-Ardai Viraf in Persian verse.	Roz Farvardin Mâh Deh 1048 (22nd August 1679).
(5) F. 78a. cross lines in red ink on the left at the bottom at the end of the Kisseh-i-Mazdak ba Noshirwân[1]	Roz Bâd (Goâd) Mâh Deh. 1048 (25th August 1679 A.C.).
(6) F. 106b. l. 17 at the bottom. This colophon seems to end the Rivâyat of Bahman Punjieh.	Roz Khordâd, Mâh Farvardin 1049 (12th November 1679 N. S.).
(7) F. 108a. 11.5-6. This seems to be the very first colophon, as it speaks of the beginning (ابتدا)	Roz Khordad Mâh Meher. 1047 (11th May 1678 N.S.).
(8) F. 198b l. 3, at the end of a letter from the Dasturs of Kerman to those of Hindustan in the matter of the proposed new Tower of Silence of Nanabhoy Punjieh of Surat. (The Parsee Prakâsh I p. 16 gives A. C. 1668 as the date of this letter.)	Roz Rashna, Mâh Âbân, 1048 (22nd June 1679).
(9) F. 484a. l. 4 at the end of the Kitâb-i Ulmâ-i Islâm.	Roz Behrâm, mâh Bahman. The year is not given. Dr. West thinks it is probably 1048 (23rd October 1679).
(10) 518 b. l. 5 at the end of the book of Ahkâm-i Jâmâsp.	Roz Khordâd Mah Aspandârmad Sal 48. The two first figures [2] of the Sal are not given but the year must be 1048 (8th November 1679 N. S.)
(11) F. 550 a. l. 16 at the end of the Persian Minokherad [3]	Roz Depmeher, Mâh Farvârdin Sal 1049 (21st November 1679.)

From these dates it appears that Darab took one year 6 months and 9 days to complete this Manuscript.

Looking to the dates of the above colophons of the Bombay University Ms. we find, that the consecutive order according to the dates is quite different from that found in the volumes bound at present. I give below the order in which the folios bear the dates of compilation.

(1) This Kisseh seems to have been copied from a Manuscript book brought from Kerman by Behdin Bahman Poonjieh of Surat.

این کتاب از کرمان زمین بهدین بهمن پونجیه سورتیه آورده است

Herein, the Dasturs of India are praised in prose and verse. The date of the book is (f. 68b) *roz* Âdar 9, *Mâh Bahman* 11, Sal ilahi 996 Yazdazardi, 1036 Hijri.

(2) It seems that, as now, formerly also, there was the practice of omitting the first digits. We find another case of that kind in the Manuscript of Dastur Jamaspji.

(3) This Minokherad was rendered into Persian Verse by Darab Hormuzdyâr himself. He began this version on *roz* Hormaz, Mah Farvardin Sal 1046 (7th November 1676) (*Vide* F. 533a. l. 12) and finished it (F. 550 a. ll.11-12) on Roz Khordad, *Mâh* Ardibehesht 1046 (12th December 1676.)

The present Order.		*Dates in A. Y.*
Folios.	1 to 13a.	12-10-1048
,,	13 to 30a.	26-10-1048
,,	31b to 34a[1]	15-6-1048
,,	34 to 50b	19-10-1048
,,	50 to 78a.	22-10-1048
,,	78 to 106b.	6-1-1049
,,	108a.	6-7-1047 (date of commencement.)
,,	108a[2] to 198b.	18-8-1048
,,	198 to 484a.	20-11-1048 [3]
,,	484 to 518b.	6-12-1048
,,	518 to 550a.	15-1-1049.

The Beginning of Dârâb Hormuzdyâr's Revayat must be with the Alphabets.

One must bear in mind, in connection with the consideration of the proper arrangement of the folios, that the numbers of the folios, as marked at present in some Manuscripts, are marked latterly by some other hands. In M. U. they are marked in Gujrati figures. The number of the forms (juz) also are marked at the top after every eight folios, but they also seem to have been marked later on. The real beginning of the Rivâyat must be with the alphabets, as we see it in our present lithographed edition. There are various reasons to show that the Rivâyat of Dârâb Hormuzdyâr was intended by the compiler to begin with the alphabets and that his extant old authograph copies are not properly bound. Let us take, for instance, this Bombay University Manuscript and examine the reasons.[4]

1. Firstly, the dates of its eleven colophons lead us to show that the forms or the different parts are not properly bound and that the Rivâyat must very properly begin with the alphabets. The list of the dates of the 11 colophons given above will be useful to understand, what I say below, *viz.*, that the different portions of the old manuscripts like that of the Bombay University were not written in the order in which we see the folios now bound together in two volumes.[5] It appears from the dates, that, as referred to above, the different forms (juz) of this B.U. Manuscript are not bound in the order in which they were written by Dastur Darab Hormuzdyâr. The folios 108a to 198b. must form the first part.

(1) Two Pages 30b and 31a are blank.

(2) P. 107 is blank. 108a gives the date of commencement (ibtadâ.)

(3) The year is not given but it seems to be 1048.

(4) Dr. West tells us in his note attached to B. U. that it was bound in two volumes shortly after it was obtained by Dr. Haug.

(5) It seems, that generally, the ancient scribes did not, and even modern scribes, at times, do not write Manuscripts in a regular order. They write, at times, different parts of one and the same work in an irregular way; that is to say at times, they write the central part or the last part first and *vice versa*. Again they, at times, kept the written folios loose without properly numbering them and without binding them in volumes for a long time. So, when bound together, subsequently by a careless hand, the folios get wrongly mixed up and misplaced. The catch-words must help the subsequent binder to arrange the folios regularly but the heir or heirs of the writer or the person whom he entrusts the work of binding, may be illiterate and so may bind the forms irregularly. A typical instance of this kind is the old Manuscript of the Mâdigân Hazar Dâdistân, belonging to the Manekji Limji Hoshag Hataria Library, published with an introduction from my pen.

2. Secondly, the ten couplets at the top of folio 108a show this. Here, Darab invokes the help of God and gives the date of the commencement (*ibtadâ*) as roz Khordâd Mâh Meher 1047. In the matter of the chronological order of dates, this is the first date[1]. Darab calls his work "Explanations of the Good Religion" (Kholâseh az behi Dîn. f. 108a, l. 2.) and hopes that the book may commemorate his name. (ke mânad Yâdgâr az man ketâbi.) He says, that he commenced, (kardam ibtadâ) the work on the above day.

3. Thirdly, the order of the contents helps us to see that the Rivâyat must begin with the form or portion which commences with the alphabets. The order is as follows :—

(*a*) Alphabets, Pazend and Pahlavi.

(*b*) Alphabets, Avesta and Zend.

(*c*) Alphabets of Avesta and Zend in the Irânian way. (ba ravesh-i Irân).

(*d*) Alphabets of Avesta and Zend in the Indian way (ba ravesh-i Hindustân).

(*e*) Yathâ and Ashem.

(*f*) The names of the 21 Nasks, named after the 21 words of Yathâ Ahû Vairio according to the Rivâyat of Bahman Punjieh, and the contents of these Nasks, according to the Rivayats of Kâmeh Bohreh, Narimân Hoshang and Barjo Kâmdin.

(*g*) The successful results (vazn) of the recitals of Yathâ Ahû Vairiyô on different occasions and places.

(*h*) Account of the Ashem Vohû prayer.

(*i*) Account of the Kusti.

(*j*) Account of the Patet.

(*k*) Account of several virtuous deeds, such as manuring the land, speaking truth, avoiding falsehood; sanctity of promise, oath, justice, etc.

Thus, this regular order of the contents also shows that the proper commencement of the Rivâyat is with the alphabets.

4. The list of the contents given below, later on, of the first 44 folios of the M. U. Ms. which this litho-copy follows from p. 34, also shows that the Rivâyat begins with the alphabets and the Yathâ Ahû Vairiyo. The M. U. Ms. omits the alphabets, but, like the B. U. Ms. begins, after its Dibachêh or Introduction, the subject of the Yathâ Ahû Vairiyo Folio 36a. l. 10 of M. U. corresponds with f. 110b. l. 11 of B. U. Both give on these folios the account of the Nasks according to the Rivâyat of Nariman Hoshang. But, further comparison shows, that these two old copies of the Rivâyat do not correspond all along. A person, when he makes a copy from a second person's Ms. is generally expected to copy subject by subject and line by line. But a person making his compilation from a number of writings may not be expected to follow in his second copy of the compilation the same order as in the first. Such is the case with our compiler Dârâb Hormuzdyâr. On comparing his three old copies S. H., B. U., and M. U., we are, at times, in a labyrinth. Not only the order of subjects is not the same, but in the same subject, there is a good deal of difference in quotations, &c. We find this in the very beginning in the matter of the Nasks and the Yathâ Ahû Vairiyô.

(1) This portion (folios 108a to 198b) was finished on *Roz* Rashna *Mâh* Aban 1048. It seems that between these two dates, he wrote some other forms of the Rivâyat also. This appears from the colophons of some other forms which bear dates earlier than *Roz* Rashna *Mâh* Abân 1048.

IX.

M. U. MANUSCRIPT.

Now, we come to the old Manuscript from which the matter of the present lithographed edition is principally taken. From the colophon at the end of the Manuscript (folio 589b l. 4) we learn, that it was finished on *Roz* Hormazd, Mah Sheherivar, sâl 1061 Yazdazardi (1692 A.C.). Thus, it is later than B. U., which was finished on *Roz* Dipmeher *Mah* Farvardin sâl 1049 (21st November, 1679), by 12 years, 4 months and 16 days. The colophon runs thus :—

تمام شد نسخهٔ دین بر آویز مازدیسنان بروز فرخ هورمزد بماه مبارک شهریور سال خجستر بو یکهزار شصت و یک از شاهنشاه یزدجرد شهریار نویسنده این نسخهٔ شریفہ ہیربد داراب ولد ہرمزیار ابن قوام الدین بن کیقباد لقب سجانہ ہرکہ این نسخہ بخواند ویا بنویسد و یا آموزد برین بندہ دعا افرین و انوشہ روانی رساند

The Manuscript at first belonged to the library of the late Dastur Khurshedji Burjorji Dastur Darab Pahalan. Then, it came down to the hands of Ervad Mâhiâr Naoroji Kutâr, the grandson (daughter's son) of Dastur Khurshedji. Ervad Mâhiâr gave it to his cousin Mr. M. Unvala for preparing the text of the present lithographed copy. In publishing this edition, Mr. Unvala has mostly followed this old Manuscript, which I have termed M. U. I say mostly, because, in the first 36 pages he has followed another recent manuscript, the manuscript of the late Ervad Tehmuras Dinshaw Anklesaria.

The reader of this lithographed edition will see for himself the order in which various subjects are treated. This order generally follows the order in M. U., in the subject of all the contents of which, I will not enter here. I say *generally*, because, as I will explain later on, while speaking of the present edition, in the first few pages, our present edition does not follow M. U. It follows M. U. from its 45th folio. So, I will give here a brief account of the first 44 folios of M. U.

The Contents of the first 44 folios of M. U. 1. Replies to Dastur Burzo.

1.—M. U. begins with the pâsukh-nâmeh (Book of replies in reply to questions), which Dastur Burzo had written in the town (*deh*) of Naosari in the district (shehr) of Gujarat in the country (*keshwar*) of Hindustân, and had sent in 1015 (f. 1a, l. 9.) to the Dasturs of the land of Iran inhabiting in Yezd, Kerman and Ishphan. The questions begin with the subjects of the Darûn i-Gâhambâr (f. 1a. l. 11), Zindeh-ravan, Gaêti-kharîd, Naozûd and Bareshnûm with its Nao-shui. Then follows an account of the 21 Nasks and Afringâns. The reply ends on folio 10 b, l. 13; and then, the correspondents of Persia say, that the letter of questions from Burzo Qavâmud-din Kaikobâd Ormazdyâr, [1] the worshipper of Atash Varharâm and others was received about 7 or 8 years ago through Behrâm Meherban of Yazd, (Yazdi), but; owing to difficulties (حادثہ), a reply could not be sent. In the meantime, another letter was received through (بمصحوب lit. associated with) Ardeshir bin Shehryâr of Yazd and Shehryâr bin Rûstam of Kerman. So, the replies were sent together. The replies were mostly dictated by the Dastûr-i-Zamân, Dastur-i-Dasturân Mâvandâd (son of) Dastur Behrâm (son of) Dastur Ardeshir. They were put down in writing by Mehrbân (son of) Dastur Behrâm (son of) Dastur Mehrbân. This subject of the letter of Barzo Kamdin ends on f. 11b. with the words. تمام شد این مکتوب از بابت دستور برزو

2 A letter through Asfandyâr Sohrâb.

A letter to the Dasturs of Naosari like Herbad Nagoj Bahman, Herbad Asdin, Herbad Jaisang Dâdâ, Herbad Pâhlan Annâ, Herbad Khorshed Chândâ, and to other leading men of Surat, Broach, and Cambay. It refers to questions through the messenger Asfandyâr Sohrâb (f. 12 b, l. 8). The reply begins with the subject of still-born children, and then gives a plan of the

(1) The name is given with dâl as Ormazdyâr (l. 14).

Bareshnûm gâh (Bâg-i Bareshnûm). They say at the end of the letter (f. 14 a, l. 6) that Asfandyâr was given a Bareshnûm, and then he went to Jarun (جرون)[1] and on returning from there, he had another Bareshnûm, and that he was returning by land-route (راہ خشکان). [2] He will be accompanied by two Herbads and one layman. This is written on *roz* Anirân, mâh Bahman. No year is given. There are a number of signatories. This letter is spoken of at the end as that to Maneck Changâ. (f. 14 b. l. 5.) (مکتوبی کہ بنام مانک چنگا آمدہ بود)

3 The letter through the hands of Kâus Mâhyar.

Then follows (f. 15a, l. 16) the Letter brought by Behdin Kâus Mâhiyâr Rustam of Khambâyat. It appears that Kâus Mâhiyâr had not taken with him to Yezd any written questions from India (اما بزبانی دستوران کہ یاد کردہ بہردین مذکور خطی کمبایتی نیاوردہ بود) but communicated his questions orally. The letter ends on f. 17a, where the writing is spoken of as the maktûb bâbat-i Kâus Mâhiyâr.

4 Letter from Ardeshir Noshirwân who had came to the Court of Akbar, to Dastur Kâmdin of Broach.

Then follows (f. 17b) the letter to Dastur Kâmdin Padam of Broach from Ardeshir Noshirwân of Iran who had come to the court of Akbar (f. 18b. 13). It is dated, *Roz* Din, Mâh Farvardin, year 967 (1598 A.C.). There is, at the end of the copy of the letter, the following note referring to Dastur Ardeshir's coming to the court of Akbar :

وقتی کہ دستور اردشیر نوشیروان کرمانی از ایران زمین در ملک ہندوستان پیش شاہ اکبر آمدہ بود آنگاہ این مکتوب بدستور قیام دین پدم نوشتہ بود تمام شد این مکتوب از نوشتۂ دستور اردشیر این مکتوب رستم مرزبان آوردہ است

5 Letter to Padam Râmyâr of Broach.

Then follows a letter of reply to Padam Râmyâr, who had sent a letter with Herbad Kâmdin, asking, among other things, for books on religion (Naskh-i Dînî). In compliance with this request, the following were sent, with Kâmdin: Sad-dar Bandhush (Bundehsh), Sad-dar-i-Saddar. [3] Ardâi Virâf-nâmeh with pictures [4]; Vajar dînî from the chapters of Shâyast nâ Shâyast, chapters on the founding of Atash Behrâm and the removal of Nasâ. The letter of reply seems to show, that at that time, a new *varasyo* (sacred bull) was consecrated at Naosari, and the writers from Persia seem to attach less importance to the hair (vars) of such a new bull. They seem to boast, that they used the vars (hair) of a bull consecrated in very old times. The date of this epistle is *roz* Bahman mâh Khordâd year 928, chahâr sumbeh 18th of Mah Rabi-ul-âval year 966 Hijri (f. 20a, l. 12). This epistle is spoken of at the end (f. 20b) as the Letter in the matter of (az bâbat) Padam Ramyâr (مکتوب از بابت پدم را میار). The letter is signed

(1) It is difficult to decipher the name, which can also be read Habrun. If a nukteh is taken to be omitted, it may be Jubrun. In that case, it may be perhaps be Gombroon (Bundar Abbas). Mr. Manockjj Hataria, in his Report to the society for the amelioration of the Zoroastrians of Persia, referred to above, speaks in more than one place, of a mountain connected with the story of the pilgrimage of the place of Khâtun Bânu as Jar-i-ju (જરે જુગે p. 221). Can this word be connected with that name ?

(2) This shows that Bareshnum was thought necessary, as he, at first, must have gone by way of sea. It would not be necessary on returning to India as he was returning by land.

(3) Perhaps this is meant for Saddar Nazm or Sad-dar Nasr.

(4) The words are دیراق نامہ صورت. I think the first word is miswritten for ویراف. By the word "*surat*" is meant pictures. I have seen a Virâf-Nameh manuscript in Gujarati with pictures for the scenes of heaven and hell.

by the Dasturs of different Jamââts (جماعت) *i.e.*, Anjumans, of Turkâbâd, Sharfâbad, Khorâsân, Seistan and Kerman. At the end (f. 20 b., l. 9), it says, that the Zoroastrian population of Khorasan in this place was 3000 [1]

جماعت بهدینان ملک خراسان کہ ساکنند درین جانب سہ ہزار نفرانہ

We are not in a position to know *what* particular town they mean by *in jâneb*. The messenger is one Kamdin.

The Death of Dastur Padam Râmyar of Broach.

This letter has a post-script. It seems, that by the time they were about to despatch the letter with the post-script, they heard of the death of Dastur Padam Râmyâr of Broach, to whom it was specially addressed. So they say (f. 21a, l. 8):

دستور پدم رام وفات یافتہ.....از میانہ خود بنشینید آنکس کہ لایق تر باشد مقادم دانید بفرمان او باشید

They thus advise, that they may appoint from among themselves a leader (*Muqadam*). They further advise, that if that is not possible (اگر صورت نباشد), they may ask the Dasturs of Naosari to appoint somebody. The writers of this postscript are Dastur Zarâtûsht Rustam Zarâtûsht Kaus and others.

We learn two facts from this letter: (1) The people had a voice in the Dastурship. (2) The Dasturs of Naosari were held in high respect. This part may be either taken as a post-script to the above letter, or a supplementary letter written after the letter was written and before it was despatched through Kâmdin. It was during the interval that they may have heard of the death of Dastur Padam. As there is no name of the messenger it seems to be somewhat connected with the above preceding letter.

This post-script helps us to determine the date of the death of Padam Râmyâr, the Dastur of Broach. We do not find it in the Parsi Prakâsh. As the letter is dated *roz* Bahman *Mah* Khordâd 928, and as it refers to his death, it appears that he must have died in that year or,—looking to the long time that it took letters to reach in those times—in the year preceding. The letter to his son Dastur Kamdin Padam from Lahore from Dastur Ardeshir Nosherwan of Kerman, who had come to the court of king Akbar for the Farhang-i Jehangiri is dated *roz* Din, Mah Farvardin 967 (*vide* above). So, we find an interval of (967—928=)39 years between the date of his death and that of the above letter. We find Dastur Kamdin Padam's name in the Rivâyat of Bahman Asfandyâr dated 996 yazdajardi, *i e.*, (996—967=)29 years after the date of Dastur Ardeshir's letter to him from Lahore. These two intervals give us the interval of (39+29)=68 years between the date of the death of Padam Râmyâr and the date of Bahman Asfandyâr's Rivâyat. We do not know how long after the date of Bahman Asfandyar's Rivâyat (996 A.Y.) Dastur Kamdin Padam lived. Even supposing that he may have died shortly after, we understand that at the time of the death of his father (928 A.Y.) he was very young, a mere child; and so, it is natural, that the Dasturs of Persia advised in their letter,

(1) According to Kinneir, in 1808, the Parsees in Yezd had 4,000 houses *i.e.*, a population of about 29,000 to 30,000. In 1854, the late Mr. Manockjee Hataria gave the number of Parsee population in Yezd as 7,000; in Kerman as 932; in Tehran 100, in Shiraz as 21. In 1869, Count Gobineau, in his history of Persia, gives well-nigh the same population (7,000 to 8,000) as that given by Mr. Manockjee Hataria. (*Vide* the Report of the Society for the amelioration of the Zoroastrians of Persia (1865, Part II, pp. 3-5.)

that the matter of the next Dastur-ship may be settled by the elders of the Anjuman of Broach, sitting (mi-nashinand) at a meeting, or that they may apply to the Dasturs of Naosari, for advice.

6. Letter of Faridun Murzban (F. 21b, and 22a.) to Dasturs Mâhiyâr and Hoshang and Noshirwân Bahmanshâh.

In the beginning [1], the Irani Dasturs complain of the difficulties of their times in Irân (f. 21b, l. 8.):

احوال ایران زمین درغایت پریشانی و آشفتگی و گرانی و تنگی طعام و ظلم و ۲ تعدی آنچنانست کہ شرح درین طومار نمیگنجد مگر کہ پادشاہ دین و دنیا پناہی بظہور رسد بہمہ حال آوازہ آمد کہ شخصی پیدا شدہ قیران شدہ چیزی میشود و از جملہ اخبار و اثر درست در جانب ہند خواہد آمد التماس است از آنجہت این جانبان را اعلام بخشند

We see from this passage, that they had bad times, both from natural causes and from the rulers; and so, they prayed for another king for the sake of religion and the world. They add, that they had heard a rumour about such a person appearing in India and so they wished to be kept informed. This seems to be an allusion to the prophecy in the Pahlavi books(3) of a coming apostle Behrâm Varjâvend coming from the direction of India.

Then, they refer to the messenger Faridun Murzban and recommend him to the Indian Zoroastrians, for some favour. The letter is addressed at the end specially to Seth Minocher Bahmanshah. They seemed to dislike, that Faridun Murzban was sent alone in the journey, because, if one travels alone, and dies in the journey, they burn his dead body (nasâ) or bury it, and Yazashn cannot be performed for him (Yazashn urâ na shâyad kardan). The language of the fault found at the end is not clearly intelligible. It says (f. 22, l. 7.)

آن قادر نمیدانید کہ آب تاب می برید آب دست میکنید دیگر بار دہن میشویند رخان اب دہن با زبر آب تاب میکنید این نہ لایق بہدینان است پیشہ دروندان است کہ دہن دام بہم میشویند عجب از شما کہ این قدر پرہیز نمیکنید عجب است والدعا 4

Roughly translating this passage which does not seem to be well worded it means "Do not know this to be potent (*i.e.*, good), that you carry a water pot (âb tab for âb-tabab,) pour (lit. do) water over the hand and then again clean the mouth (and) face and take the water of the face to the water-pot. This is not befitting the Behdins. It is the work of durvands (non-Zoroastrians), that they should wash the mouth and the body (dâm for andâm) together. This is strange (as coming) from you who observe precautions (parhiz) in so many other ways. This is strange. Adieu." It seems that what they object to is the way in which some may be washing their mouth and teeth and their face together, carrying the hands, rendered unclean by being put into the mouth, back to the water-pot, and then washing the face with unclean hands. The processes of washing your mouth and cleaning the teeth, must be altogether separate from that of cleaning the face.

(1) *Vide* my "Parsees at the Court of Akbar and Dastur Meherji Rana," pp. 63-64 for a reference to this letter on the authority of B. U. (Vol. I f. 16 b.)

(2) Ta'addi, oppression.

(3) Bahman Yasht III, 49. *Vide* Zarthust Bahram's Pers, Zarthusht-nameh. At times, he is also spoken of as Behrâm Hamâvand or Amâvand. (*Vide* S. B., E. Vol. XLVII, Introduction p. 23.)

(4) Wa'd-dûâ, adi[eu].

The above is simply the letter of address sent through Faredun Murzbân, but what follows (f. 22b to 25b) seems to form the Rîvâyat or Replies to the questions brought by him. It seems from the very first question, that, even if one, for some reason, does not know even his Nirang-i-kusti, the recital of some Ahunvars can do in its stead (badal بدل)

A few other interesting points in the reply are the following :—

(1) One must not come into contact (Ham-gurzeh shudan) [1] with (*a*) the digger of a grave (gaur-kûn), (*b*) a barber (hajâm) and (*c*) a bath-man (hamâm) [2]

(2) You must not have your eggs for offerings in religious services (yashtan) from non-zoroastrians (*darvand*).

(3) The water of the sea, coming and going twice a day, goes, as it were, to Hell (saqr) and cleans its filth (palidi).

(4) If, while praying, you find, that a particle of food has remained in your mouth you must throw it off and then pray again (nyâish kardan.)

(5) If one passes wind, while reciting his Avesta, he must renew his pâdyâb (ablution) and then pray.

(6) When you recite your prayers, your head must be covered up to your ears, your feet upto your knees, your hands till the armpit.

7. Letter through Murzban in the matter of Nânâbhâi's Tower of Silence.

Then follows a letter (M.U. f. 26a), addressed to the Dasturs and Behdins of Surat, Broach and Naosari. Among the people of Surat are named (f. 26b, l. 6) Dastur (Muázzim Namdâr) Rustam Peshotan and Behdin Kinvarje (Kunvarji) and Behedin (Hushyâr) Hirji, sons of the late Nanabhai Punjieh and Herbad Barzo bin Adarbâd. It was in reply to a letter taken to Persia, by Behdin Mehrbân bin Zandel (f. 27 a l. 4.). The letter was in the matter of a Tower of Silence, commenced by Nanabhai Punjaih, who died before it was finished, and who had wished that his body may be deposited in it when completed.

8. Letter to Barzo Kândin, Pahlan Faridun C. Kermân.

Then follows a letter (f. 28b) from Kermân dated roz Daepdîn, mâh Deh year 1039, (f. 31a, l. 7) Rabiu-l-awal 1081 Hijri, to the Dasturs of Surat *viz.*, Burzo Qavâmuddin, Herbad Balhan (f. 28b, l. 12) (Pahlan) bin Faridun and other known Behdins of Surat. The letter refers to previous letters of questions sent twice or thrice (pursishâ-i-chand ke do se martabê ba in jânabân navishtê budand) and expresses surprise how the replies had not reached properly.

9. Dibâcheh-i-kitâb.

Then, after two blank pages, follows, what Darab calls, the Dibâche-i-kitâb. It is in good verses and consists of 108 couplets (f. 32b-33b). It is an invocation to God to help him in writing what he calls "a book of holy religion" (daftar-i-pâk dîn). We find his (Darab's) name twice in this dibacheh. At first (on f. 33b. l. 11) he prays to God as follows :—

کریما ببخشای داراب را ∴ مکن خشک این برگ شاداب را

i.e., Oh Benevolent God ! Favour Darab and do not make this pleasant green leaf dry (*i.e.*, keep me always fresh) Then in the last couplet we read.

زداراب هرمز تو پوزش پذیر ∴ که او نا توانست تو دستگیر

i.e., (O, God) you accept apology from Darab Hormaz. He is powerless and you are helpful

(1) From گرزیدن to help.

(2) The Viraf-nemah considers it wrongful for one to go to a public bath.

In the very beginning of the Dibachch, he speaks of this portion as the commencement (ibtidâ) of the Book of Religion, of his compilation of the Rivâyat.

بنام خدای جهان آفرین ∴ کنم ابتدا دفتری پاک دین

The two other older manuscripts S. H. and B. U. have only a dibâcheh of 10 couplets. invoking the help of God. In this manuscript, written 10 years later, Dorab has written a long dibâche of 108 couplets. With age and experience, both his power of composition and flighs of fancy seem to have increased. In one of these flights of fancy or imagination. while speaking of hard work at night, he refers to a talk with a beautiful woman (f. 33a, l. 11)

بتی بود همخواب با من بشب ∴ بر نرمیش از خواب بکشاد لب

که ای شغل زینپس چه بایدهمی ∴ شب تیره خوابت نیاید همی

The *but* [1] (بت) *i.e.*, idol or a beautiful woman, may be taken as his own wife, who, as a good wife at times, does, protests against her husband working hard up to late hours at night to the detriment of his health.

The short *dibacheh*s of the older Manuscripts give dates, but not the name of the author, while this gives the name of the author but not the date. This then seems to be the real beginning of the Manuscript Rivâyat. The preceding portions, which we described above, were perhaps intended to go somewhere else in the back part. The figures of folios on the Manuscript are given in Gujarâti by some other hand. So, perhaps, we may take it, that, had Dârâb himself arranged the binding, he would not have placed these preceding portions where we find them now. Or, perhaps, we may take it, that he intended the preceding portion, which mostly contains the Epistles from Iran, to form a separate portion. The first subject which follows the dibâcheh has, after the usual invocation to God, the following head line (f. 34a) :—

خلاصهٔ دین بر آویژ مازدیسنان می نویسم

i.e., I write the Explanation of the good Holy Mazdayacnan religion. This head line, also leads us to say that the real commencement of this Manuscript must be with this dibacheh on f. 32b.

Proceeding further, we find, that the above *dibâcheh*, which should be taken as the beginning of the Rivâyat proper, is followed by an account, with a short dissertation, of the Yathâ Ahû Vairyô and Ashem Vohu prayers [2] . Then follow some views on the subject of the Kusti or sacred thread, on the prayers to be recited on putting it on and consecrating it. With the end of this subject we come to f. 44b of the manuscript M. U. and our present edition then follows this text. The subject next treated is that of the Patet.

X.

OTHER MSS. OF DARAB HORMYZYAR RIVÂYAT.

Having spoken at some length about the three autograph manuscripts of Darab Hormuzdyâr himself, I will now speak briefly of the other manuscripts mentioned above. From among these I will take M. R. the Naosari Meherji Rânâ library manuscript first, as it is the oldest among the others that I have examined.

(1) Parsees use the Gujarati word *bati* બતી —for example in *min-bati*, *i.e.*, candle—in the sense of lamp. This seems to be either this word, or perhaps the arabic batt بط cup, in which sense the words *batt-i zar* means the Sun.

(2) M. U. omits the alphabets, which the other older copies have, before the subject of Ahunvar.

1. M. R. The Naosari Meherji Rana Library Manuscript.

This manuscript [1] of the Meherji Rânâ Library at Naosari is in one volume containing 711 pages. After 48 blank pages, there follow several unnumbered pages on the subject of Gaokerad *darakht*; beginning with these lines.

بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان این کتاب از نسخه پازند بفارسی نویسم

This manuscript begins with the above referred to ten couplets of Introduction which contain the date. The same couplets occur before the alphabets in the B. U. Manuscript but the date differs. The couplets are as follows :—

بتوفیق کریم پاک یزدان	∴	که هست او کار ساز جمله خلقان
نویسم یک خلاصه از بهی دین	∴	که چون خوانند دستوران (2) بهدین
(3) اگرچه هست محنت اندرین کار	∴	دهد مزدی ازانم پاک دادار
چنین اندیشه کردم با صوابی	∴	که ماند یادگار از من کتابی
کتابی آنکه باشد از بهی دین	∴	که بینندش همه دستور بهدین
بجان و دل دعائی بفرستند	∴	چه اندر راه دین آسان بیابند
چوخوانند آن بیابد شادمانی	∴	فرستد آن بمن نوشیروانی
بماه (4) فروردین و روز خورداد	∴	بکردم ابتدا از دین نسخه راد (5)
سنه از یزدجردی شهریاری	∴	چو چهل و هفت افزون (6) از هزاري
نویسم حرف هریک جملگی راست	∴	نه سازم خود نمائی نه کم و کاست

These couplets give *roz* Khordad, *Mah* Farvardin (the day now generally known as Khordad sâl), 1047 A.Y. as the day, when the original of this Manuscript was written. These couplets which commence the alphabets in the B. U. Manuscript give *roz* Khordad *Mah* Meher 1047 A.Y. as the date of its commencement. S. H. gives *Roz* Khordad *Mah* Farvardin. So, this Manuscript seems to have been copied from S. H. The date given in the Marriage Benediction, (Nekâh-i-Paimâni-i-Pahlavi نکاح پیمان پهلوی), given in Persian characters on (page 370) is 1048. (یکهزار چهل و هشت) So it seems to have been copied directly from Darab's autograph copy S. H. Again like, S. H. it is found in one running volume.

This Naosari manuscript has no colophon of its own, giving the date of its being written and the name of the writer. But it must have been copied sometime after 1130 A.Y., because on pp. 121-122 it contains a Gujrati account of the foundation of a Dokhmâ or Tower of Silence. There, it gives 1130 A.Y. (1761 A.C.) as the date of the copy of the account from which it has been embodied. It says, that the account was first written by the hand of Mâhavandâd. A copy of it was taken by Kâusji Kamdinji on *roz* 18 *mah* 3 year 1003. Dastur Dârâb Pâhalan [7] took a copy of it. A copy of this copy was taken on *roz* 20 *mah* 8 year 1130 by Ervad Rustomji Behramji Dorabji Sanjana. It was from this copy that the writer of the Naosari Mehrji Rana Library manuscript has embodied it in his copy. I give here the Gujrati colophon.

(1) It bears no. 38 and is a gift to the Library from the heirs of Dastur Sohrabji Framji of Naosari.

(2) S. H. (f 15a) and B. U. (f. 108a) add a vâv.

(3) In B. U. and S. H., the 6th couplet beginning with بجان precedes this couplet.

(4) B. U. has بماه مهر و اندر روز خورداد

(5) B. U. has دلشاد

(6) B. U. has بر . T. D. also has بر

(7) The date of this learned Dastur of Naosari as given by the Parsi Prakash (Vol. 1 p.31) is 1667-1734. The Parsi Prakash gives the date of his death as *roz* 23 Mah 1103 A.Y., (1st September 1734 A.C.) I think this date of his death is not correct, because, there is in the Bibliothêque Nationale of Paris, a manuscript written by him which bears a date one year later than the above.

"એ દુખમાંની તમામ વીગતનો કાગજ ૧ એક દસ્તુર શ્રી માહાવંદાદનાં હાત દસ્તખતનો હતો તેહની નકલ એરવદ કાઊશજી કામદીનજીએ સંવત ૧૬૯૦ ના વરખે શાકે ૧૫૫૫ ના પરથમ માહા શુદી ૬ વાર સુકરેઉ રોજ ૧૮ માહ ૩ પારશી શને ૧૦૦૩ તથા મુસલમાની શને ૧૮૩ હીજરી તારીખ ૪ માહે શાબાન એ તારીખે કાગજની નકલ ઊતારી હતી. તે નકલ ઉપરથી દસ્તુર દારાબજી ગરોથમાની દસ્તુર પાહાલનજીએ પોતાના હાથ દશખતે નકલ ઉતારી લીધી હતી તેની નકલ ઉપરથી એરવદ રૂસતમજી ગરોથમાની મુબેદ બહેરાંમજી દારાબજી શંજાનાએ સંવત ૧૮૧૭ નાં શાકે ૧૬૮૩ પરથમ જેઠ શુદી ૨ વાર ગરેઉ રોજ ૨૦ મા. ૮ પારશી શને ૧૧૩૦ ઇએજદેજરદી તારીખ માહે જીલકાદ શને ૧૧૭૪ હીજરીએ તારીખે નકલ ઊતારી છે."

2. The M. F. Manuscript.

The Mulla Firoz Library Manuscript is referred to on pages 172-175 of the catalogue of the Library, prepared by the late Professor Rehatzek and published in 1873. Rehatzek speaks of the Manuscript as روایت فارسی (Revâyat-i-Farsi) collected by Dastur Darab Hormuzdyâr. There is no colophon at the end giving the compiler's name. On folio 263b, Vol. I, there is the text in Persian characters of the Âshiravâd or the Marriage Benediction prayer. In that part of the prayer, where the day, month, and year of the celebration are recited, the year is given یکهزار چهل و هشت *i.e.*, 1048. This is the date of an older manuscript from which came this manuscript. This date is the same as that in the Naosari M. R. Manuscript referred to above. So, the source for both seems to be the same.

On folios 503b (bottom) we have a colophon of a manuscript of Nariman Hoshang's Revâyat. It says :—

این کتاب از ایران نریمان هوشنگ بروچی آورده بود کتاب الحروف من دین بنده رستم ابن مانک بن داراب بن هوشنگ بن نیروسنگ بن سایر بن دستور خورشید سنجانه سال یکهزار وصد و سه پارسی سال منقول سال نقل یکهزار و صد و هشت .

Translation :—This book was brought from Iran by Nariman Hoshang Bharuchi. Writer of these words, I, servant of religion, Rustam son of Maneck, son of Darab, son of Hoshang, son of Neryosarg, son of Sayer, son of Dastur Khorshed Sanjaneh, year one thousand one hundred and three Parsi, the year of the book copied. The year of the copy one thousand one hundred and eight.

We see from this colophon that the Manuscript of Nariman Hoshang's Rivâyat, from which this copyist copied, was dated 1103, and the copy was made from it five years later *i.e.*, 1108. There are a number of gaps in this portion which show that the copyist must have had before him a bad copy. Professor Rehatsek's account, though his work was well done, must be read very carefully, because, being a foreigner, and not conversant with Zoroastrian ritual and its phraseology, he has not, at some places, expressed himself well. Again his account, when passing through the press, does not seem to have been properly examined. There are several mistakes in printing his references to the folios.(2)

3. T. D. Manuscript.

This is a very recent Manuscript of the Rivâyat and it belongs to the Library of the late Mr. Tehmuras Dinshaw Anklesaria. It is about 15 inches in length and ten in width with 21 lines per page. The leaves are paged upto page 388; the rest are unpaged. There is an exhaustive list of contents (*fihrast*) of the manuscript at the commencement, but unfortunately the

(1) This must be ૧૦૬૩.

(2) For example, on p. 172, l, 1. of his catalogue, the folio 68 must be read as 28; in the same page, para. 4, the figure 671 must be 271; the name (Peshotan) Wâji must be read Dâji.

page references are not given. Some later hand, which seems to be that of Mr. Tehmuras, has given in pencil some page references. The writer of the manuscript gives at the end of the contents, a colophon without date, which reads as follows :—

تمام شد این فهرست کاتب الحروف بندهٔ خاکسار گنهگار بهرام ابن بهروز منجم کرمانی مالک
این کتاب دستور دستوران و موبد موبدان دستور تهمورس جی است هرگاه (1) سهوی در خط و
(2) ربط بینند از راه کرم (3) باصلاح آن پردازند و این بنده را بدعای خیریاد فرمایند

This Manuscript begins with Kitâb-i-Sad-dar Nazm which is followed by Sad-dar Nasr, Kitâb-i-Changragach, Kitâb-i-Ardai Virâf of Zartosht Behram, Kitâb-i-Ardai Virâf by Dastur Noshirwân Murzbân Kermâni, the Advice of Dastur Noshirwan to his children from his death-bed, an account of the funeral rites in honour of the dead, the Minokherad, &c. All these occupy the first 269½ pages. Then begins, what may be called according to the writer, the Rivâyat proper of Darab Hormuzdyâr. The index points to this beginning with the words, از اینجا روایت دستور داراب هرمزدیار شروع میشود From the middle of the 270th page, commences the Rivâyat with the 10 couplets which we find in other Manuscripts before the account of the alphabets. The date as given in this colophon in verse is *roz* Khordad *Mah* Farvardin year 1047. Thus it seems to have descended from S. H.

4. J. M., Dastur Jamaspji Minocherji's Manuscript.

I beg to thank Nâib Dastur Minochehr, the grandson of Dastur Jamaspji for kindly giving me an opportunity to examine this manuscript. It is an un-paged manuscript of about 1155 pages in one volume, with 23 lines per page. Its length is 14 inches, breadth 10 inches and height 3 inches. It is a very recent manuscript which Dastur Jamaspji got written for him by a Mahomedan scribe, Mr. Hayatkhân. We read the following colophon at the end, giving the name of the owner, writer and the date.

مالک این کتاب دستورجی جاماسپ اساجی ولد منوچهرجی است اگر کسی دعوا کند
باطلست صحیح کاتب حیات خان ولد ایام خان متوطن مدراس سنه ۱۲۸۲ هجریه

Translation :—"The owner of this book is Dastur Jamaspasaji, son of Minochehrji. If anybody makes a claim (to this book), it (claim) is altogether[4] wrong. The writer (of this Manuscript is) Hayât Khan, the son of Ayâm Khân, native of Madras, year 1282 Hijri. (1865 A. C.)" We see from this colophon, that it was written 57 years ago. I give some of the principal contents of the portion preceding the classified Rivâyat proper of Dastur Darab Hormuzdyâr to give one an idea, as to how far these preceding portions in various Mss. correspond and how far, they vary.

(1) The Ms. begins with Sad-dar Nazm which ends in the middle of page 48, where we read, that it was finished on *roz Tir*, Mâh Deh, Year 233 (do vist *va* sî *va* sê). The word *yak hazâr* for one thousand is omitted ; so the date is 1233 Yazdazardi. (2) This is followed by Sad-dar Nasr, which finishes on page 81 with the date *roz* Sarosh, *Mah Deh*, year 1233. (3) Then follows Changragâch Nâmeh which ends on page 101 and bears no date.(4) Then follows, on page 102, the Vasyat-Nâmeh, which ends in the middle of page 110, where we read without date and month, the year of completion as 1233 [5]. This Vasyat-Nâmeh contains advice (*vasyat*) about the performance of the funeral ceremonies, (*a*) based on the *vasyat* of Dastur Noshirvân to his children, (*b*) on the book of Behram Firoz Nameh, and (*c*) Sad-dar Nazm. (5) Then follows the Ardâi Virâf Nâmeh written by Zartosht Behrâm which finishes on page 142. The Mahomedan writer thought of putting the Parsi date of completion, perhaps, after inquiry, but has omitted to do so. He simply writes, "Finished the book of Ardâi Virâf on Roz, and

(1) *Sahv*, fault. (2) *Rabt*, construction in grammar. (3) Islâh, correcting.
(4) Sahih, complete, certainly.
(5) It seems that Dastur Jamaspji had asked his copyist to put the Yazdazardi dates of the time when he got the copy made.

does not give the date. (6) Then follows the Ardai Viraf-Nameh written by Dastur Noshirwân Murzbân Kirmâni and taken from the Rivâyat of Bahman Punjieh. It is finished on page 152 without date. (7) Then follows a page and a half (pp. 152-53) which contains miscellaneous lists, *e.g.*, of some animals, divisions of time, seven continents, Indian kings from Timur to Aurangzeb &c., (8) Then begins a list of metals, of ten Divs on page 154, and the Minokherad which ends on page 225. (9) This is followed by questions of king Noshirvan to the conference (Majlis) which he had convened (pp. 226-30). (10) An account of three things sent by God to this world *viz.*, Man, Fire, and Cattle who hesitated to come down (pp. 231-32). (11) Colloquies between Ahura Mazda and Zarthosht about Kereshâsp. (12) Stories of Tehmuras and the Div and (13) of Jamshed and Zohâk. (14) An account of the necessary religious duties (Faraziât-i zarûri) after the age of fourteen. (15) Five necessary beliefs and the Ristâkhiz (resurrection). (16) Colloquies between Ahura Mazda and Zoroaster on the merit of the Vendidâd and the Bareshnûm. (17) The story of a Darvish begging for bread and the hidden treasure. (18) The story of a man with three friends (19) and the story of a man speaking evil of his own religion before King Shah Abass and the visit of Jamshed in 965 Hijri at the court of Hirat to refute the slander. The couplets on this subject were written, as said at the end, on roz Behram ([1]) Mah Farvardin 991 Hijri (1583 A. C.) All these subjects end on page 260 and then follow the 10 couplets which begin the alphabets in several Manuscripts, and which I have quoted while speaking of the manuscript of the Naosari Meherji Rana Library. The date in this J. U. Manuscript is roz Khordâd, Mah Farvardin 1047 Yazazardi. Thus, the Manuscript seems to have come down from Dastur Darab's autograph copy S. H. and not B. U. or M. U.

The quotations from the Avesta and Pahlavi which we find in other manuscripts are altogether wanting. It seems that Dastur Jamaspji first got the Persian portion of the Rivâyat written by the Mahomedan scribe and thought of filling them up himself or of getting them filled up by somebody else, but, for some reason or another, failed to do so. We do not find the name of Darab Hormuzdyar. The manuscript is very badly written.

5. Ervad Edalji Kersâspji Antia's Manuscript.

A Manuscript of Darab's Rêvâyat, belonging to the late Ervad Edalji Khersaspji Antia, has, after his death, been presented by his brother, Mr. Nowroji Kersaspji Antia to the Library of the Sir Cowasji Jehangir Madressa at Naosari. I beg to thank Mr. Nowroji Antia for kindly procuring a loan of this Manuscript for me for inspection. It is written in a very good clear hand. It has begun being eaten away by worms. It is in two large volumes, the first of 224 folios, 17 inches in length, 12 inches in breadth and 2 inches in height ; and the second of 324 folios (from 225 to 548), giving the same measure. This Manuscript bears no colophons.

It very properly begins with the alphabets, Yathâ Ahû Vairiyô, Ashem Vohu, and with accounts of the 21 Nasks, Kusti, Patet, cultivation of certain lands, truth, oath (sogand), Sogand-nâmeh &c. The first volume ends with the Nyâishes. The account of these Nyâishes is not complete. The Mâh Nyâish is not referred to at all. The short account of the Ardvisura Nyâish follows, instead of proceeding as usual, that of the Âtash Nyâish, which is complete.

The Ritual of the Âtash Nyâish before an Âtash Behrâm.

The Atash Nyâish is given in this Manuscript (Vol. I f. 222-224 a) under the title of "Nyâish-i-Atash Vararam([2]). We find herein the ritual which is to be observed on the recital of the Nyâish before the Âtash Beherâm by the priest.

(1) It may be Râm.
(2) When I refer to particular subjects while speaking of particular manuscripts, it must not be taken to mean, that those portions do not exist in other manuscripts. In some cases, it may be so, but I generally take a note of some interesting matter when I notice it during the inspection of a particular manuscript.

Firstly, we find, that under certain words of the Nyâish, the word esm (اسم Av. aêsma *i.e.*, wood) is written ; under some, the word bui (بوی *i.e.*, fragrance, specially, frankincense) is written ; and under others, both the words *esm and bui* are written. What is meant is, that when the words of the Nyâish, under which the words are placed, are recited, the worshipper may place over the sacred fire before him either sandalwood or frankincense, or both, as mentioned.

Secondly, at the recital in bâj (in muttering tone) Ahura Mazda Khudâi, the priest should hold the ladle (kafche کفچه) in his right hand, and then, at the end of this recital in baj, he must strike this ladle with an iron circlet (حلقه آهن) in his left hand. He must then draw a *kash* in the ashes of the fire and turn round the fire (fire-vase). The ritual says :

کش گرداگرد آتش ور برام   در خاکستر یک کش کشیدن

Then at the end of the Yasnemeha prayer, holding the ladle in contact with the fire vase (paevand-i kafchê ba âtash kardan), recite one Ashem Vohu(1) (f. 224 a.)

The Manuscript ends (Vol. II f. 548a) with a short Fâl-nâmeh (فال نامه). This is followed by a couplet, by the side of which we read the following :—

فقیر درویش فولاد گرب سنه ۱۱۱۳

i.e., Poor *Darvish* Foulâdgarb year 1113. Fouldadgarb seems to be the name of the copyist, an Irânian Zoroastrian. So, the date may be Yazdazardi. The name is not of the last copyist but of one from whose copy, this copy was taken. I had the pleasure of knowing the former owner of this Manuscript, the late Ervad Edalji Kersaspji Antia and of studying Avesta under him at the Sir Jamshedji Madressa. I remember having had a talk with him on the subject of this manuscript which he had more than once lent me for use. On my finding fault with it, as having been written not carefully, he had told me, that it was written by a Mahomedan Munshi, whom he had engaged for the work. Such being the case, it is natural that there should be several mistakes, because an alien writer could not understand, as well as a Zoroastrian, a religious writing, and so could not copy it well. The Avesta and Pahlavi portions in the manuscript were written by Ervad Edalji Antia himself. The couplet at the end above referred to runs thus :—

(2) رہی دارم ز ہفتاد و دو ہنجار ∴ درین رہ یک گل و ہفتاد و یک خار

i.e., I have a road with 72 by-paths (hanjâr). In this road there is one flower and 71 thorns.

The explanation of this couplet, as given here runs thus :—

معنی این بیت این ست که یعنی از ہمہ دین مطالعہ نمودہام و ہیچ کدام مانند دین زرتشت نیست و دینها دیگران مانند خار است که بر گل است و این دین زرتشت مانند گل است بلکه از گل بوی خوشتر دارد و ہرکسی که شک آرد بہ یقینیکه تور برا تورش است که پیغمبر زراتشت را کشت و تور برا تورش که زرتشت را خواست که بکشد خود را بشکل گرگ نمود پس زرتشت را بکشت و او ہم در 3ساعت نیست شد بہ ہمان جای که آنکس که شک آورد بر4دین دین بر آنکس خصمش باد

The passage is not clear. The writer says, that Zoroastrianism is like a flower while other religions are like thorns upon the flower. Just as Tar-barâtûr, in trying to kill Zoroastar got himself killed, so, a man, doubting the truth of this religion. is himself ruined.

(1) In modern practice, three Ashems are recited. (2) In the translation, I have corrected the word زہی which is evidently a mistake for رہی road.

(3) This seems to be miswritten for ساعت Sa'mat. an excavation down to a well, or it may be miswritten for Sâ'at *i.e.*, immediately. (4) I have added the word 'bar' to make sense.

I have spoken above of all the manuscripts of Darab Hormuzdyâr's Rivâyat, whether autograph or others, which I have had the pleasure of examining. But there are still some others to which I can only refer briefly on the authority of others. Of these W. claims our first attention as being an old one.

6. W. The Wilson Manuscript.

Dr. Wilson's Manuscript (W) belonged to Dr. John Wilson of Bombay and is now in the library of the Earl of Crawford at Wigan in Lancashire. It has descended from the autograph manuscript B. U. and was written in 1761-2 by Noshirvan Behram of Bharuch(1). According to Dr. West. "W" is also an imperfect manuscript, as 55 of its folios (corresponding with Fols. 65-107 of the B. U. manuscript) have never been written ; but all deficiencies of this (B. U.) manuscript can be supplied from "W" except the contents of Fols. 535 and 540 which must have been lost before 1762(2).

7. Dastur Erachji Sorabji's Manuscript.

There is another Manuscript in the Meherji Rana Library at Naosari. It belonged to the private library presented to it by the heirs of the late Dastur Erachji Sorabji Meherji Rana, a learned Dastur and scribe who was for several years the Librarian of the Mulla Feroze Library of Bombay. Being an excellent scribe, he had during his librarianship enriched the Mulla Feroze Library with many a manuscript. While copying for the Library, he used to have a copy for himself. The private library thus formed by him has been presented to the Meherji Rana Library. I find the following note in the catalogue of 1909 of the Naosari Meherji Rana Library (Gujarati p. 118 No. F. 59.)

રવાયતે દસ્તુર દારાબ હોરમજદીઆર, ૨ વોલમ. આ રવાયતની અસલ નકલ જે દસ્તુર દારાબ હોરમજદીઆરે યજદજરદી ૧૦૪૯ માં લખી હતી, તે ઉડવાડેવાલા દસ્તુર મીનોચેહેરજી દારાબજી પાસે હતી, તે ઉપરથી દસ્તુર એરચજીએ એક મુસલમાન નામે ગુલામ મહમદ પાસે સને ૧૨૪૨ માં નકલ કરાવી હતી. અસલ નકલ એક જલદમાં હતી, પણ દસ્તુર એરચજીએ એની ૨ જલદ કીધી છે તથા એ રવાયતમાં આંવેલું અવસ્તા તથા પેહેલવી લખાણ દસ્તુર એરચજીએ પોતાને હાથે લખ્યું છે. બીજી જલદને છેડે "કીસ્સે એ સંજાણ" ની પણ નકલ કીધી છે. આ રવાયતનું એક મોટું સાંકલ્યું દસ્તુર એરચજીએ પોતાને હાથે કીધેલું છે.

We learn from this Note prepared on the authority of what is said in the Manuscript, that there was an old autograph Manuscript of Darab Hormuzdyâr written in 1049, in the possession of the late Dastur Minocherji Darabji of Udwada.[3] Dastur Erachji got a copy made from it by the hands of a Mahomedan, named Gulâm Mahmad in 1242 A.Y. The Avesta Pahlavi portion has been written by Dastur Erachji himself.

8. The Ms. in the Bibliothèque Nationale.

I may complete my list of the Darab Hormazdyâr's Rivâyat Manuscripts, referring to, what is often spoken of as, the "Grand Rivâyat" in the Bibliothèque Nationale of Paris, which was carried to Paris by Anquetil Du Perron. Anquetil gives an account of it in his Zend Avesta (Tome I Seconde partie, Notices pp. XXV—XXXII). M. Blochet also describes this Ms. in his "Catalogue des Manuscripts Mazdéens de la Bibliotheque Nationale" (pp. 88-98). Anquetil himself names it "Grand Ravâet Persan." From the fact that he refers to the name of "Darab fils d'Ormuzd" (Ibid p. XXVI), as occurring in the "Preface du Khalluseh Din", we feel certain that the Ms. of what he calls the Grand Rivâyat is the Rivâyat of Darab Hormuzdyâr. From the contents which Anquetil has given, I think that this Paris Ms. is a copy of M. U. Unfortunately M. Anquetil and M. Blochet give no date when it was written. It is the above Dibâcheh which must probably contain the date of its commencement (ibtidâ.)

(1) This Noshirvan Behram may perhaps be the Mobad Noshirvanji Behramji referred to in a Broach Document of 1745 as one of the leading priests of Broach (Parsi Prakâsh Vol. I. p. 858)
(2) Dr. West's Ms. note attached to B.U.
(3) So. this Ms. seems to be a copy of S. H. or B. U. and not of M. U. Which was written late.

The supposed Bulsâr Manuscript.

Dr. West, [1] on the authority of the Parsi Prakâsh of the late Mr. Bomanji B. Patel, (Vol. I., p. 16, n. 3), speaks of a Manuscript as existing at Bulsar. Mr. Patel gives its date as 1054 A.Y. (1685 A.C.). According to Mr. Patel, it belonged to the Library of Ervad Jamsedji Pestanji Valsâdâ (Bulsârâ). I have made enquiries on the subject from Ervad Jamsedji's son, Mr. Pestonji Nowroji [2] Kapadia, who is my neighbour, and I find, that he has no copy of Darab Hormuzdyâr's Rivâyat. I also wrote to a friend at Bulsar to make enquiries there, if he could trace the Manuscript there, but learnt in reply, that he could not trace it there and was referred to Mr. Pestonji Nowroji Kapadia. Thus, I find, that no Manuscript of Darab Hormuzdyâr's Rivâyat existed at Bulsar as referred to by Dr. West on the authority of the Parsi Prakâsh. An old Manuscript of the Rivâyat of Darab's father Hormuzdyâr, written by Hormuzdyâr himself has, as pointed out above, been mistaken for that of Darab, from the fact, that either Darâb himself or somebody else after him has bound together at the end a few folios written by him in 1054 A. Y. (Vide above p. 13) with, a colophon bearing his (Darab's) name. This seems to have misled others.

XI.

THE PRESENT LITHOGRAPHED TEXT.

Coming to the present lithographed text, as said above, it follows, except in its first 34 pages, an old Manuscript about 225 years old, written by the compiler Darab himself. Unfortunately, the text was copied from the original for being lithographed, not by a Parsee, but by a Mahomedan, who, not being conversant with Zoroastrian ritual and technical phrases, has committed mistakes here and there. The publisher seems to have taken all possible care to correct mistakes, before the writing was lithographed, but still mistakes have remained here and there.

Owing to the recent change of circumstances and times, and owing to the introduction of the art of printing, the old class of Parsee scribes has died out. The last learned scribe of the best type I know was the late Dastur Erachji Sohrabji Meherji Rana, the learned Librarian of the Mulla Feroze Library for several years, whose Manuscript is referred to above. He not only enriched, as said above, the Mulla Feroze Library by a number of manuscripts, some of them copies of rare unique texts like that of the Hamid Asha Vahishtân, but also enriched the Dastur Mehrji Rana Library of Naosari, to which he presented his own valuable library. Up to the early part of the last century, pious Zoroastrian men and women got texts, especially the Avesta text, most of which had to be recited in liturgical services, copied by scribes, and presented them as *ashodâd* (*i.e.*, gift to the righteous) to the sons of priests, mostly to those of their family priests, on their initiation into priesthood. They considered this to be a pious act, worthy of being rewarded by God. The scribes themselves also thought their own work to be pious and worthy of recognition by God. So, in their colophons, they gave their full names with some genealogy and prayed their readers to bless them.[3] With the death of such a class of scribes, the Parsees had to resort to Persian-knowing Mahomedans. Mr. M. Unwalla, the publisher of this volume, had similarly to ask a Mahomedan Munshi to write out the Rivâyat for being lithographed. As the colophon at the end of the second volume says, the Mahomedan writer was Mirzâ Mehdi Shirâzi, who completed the writing on roz Hormazd, mah Ardibehsht, Sal 1270 A.Y., corresponding to 15th October 1900. As the colophon says, the Avesta and Pahlavi portions in this edition were written by the publisher himself,

(1) Grundriss der Iranischen Philologie I. Band II, Pahlavi Literature, p. 127. *Vide* also his Manuscript Note attached to B. U.

(2) Mr. Pestonji, being adopted by his uncle Nowroji has taken his name.

(3) For the Parsee method of colophons, *vide* my Lecture in Gujarâti, entitled "પુરાણા પારસી નવીસન્દાઓ યા લેખકો, તેઓના લેખોના દીબાચાઓ યા કોલોફોનો" (*i.e.*, old Parsee Scribes or Writers. The Preface or Colophons of their Writings), delivered before the Parsee Author's Association, and published in my Gujarâti Dnyân Prasârak Essays. Part IV, pp. 165-189.

Herbad Manockji, son of late Rustamji, son of late Jamshedji Unwalla. The result of the above arrangement, *viz.*, the Persian portion of the work, which forms the bulk of the work, being written by one hand, not conversant with Parsi Religion, and the Avesta and Pahlavi portions being written by another hand, the hand of the publisher himself, has not been pleasant. The gaps left by the Mahomedan scribe must have been filled up by Mr. Unwalla at odd times, not at one time in each other's presence; and so mistakes have occurred here and there. For example, take Volume I, p. 25, l. 4, where runs the subject of a person going to bed after saying his prayer of repentance for faults committed during the day. There, on the authority of the 84th chapter of the Sad dâr-i-Nasr, it is said in the original (T. D. p. 292, ll. 5-6)

اینکه بخواهند خفتن یکی ایثااهو ویریو و اشیم وهو بپایه گفتن و توبت کردن و گفتن

Then follows two lines in Avesta and Pahlavi which give the words that are to be recited (guftan). Now, the copyist, not understanding what the Avesta Pahlavi portion was, or meant, seems to have taken liberty with the last word, has turned guftan (to speak) into khuftan (to sleep). Then follows the Avesta Pahlavi portion but not the whole as given in T. D.

XII.

DARAB—HIS GENEALOGY.

Darab Hormuzdyar. His Genealogy.

I will close my introduction with a few words about Darab himself. It seems that the learned compiler of the Rivâyat belonged to a well-known family of learned Sanjana priests. Burjo Kamdin, the learned compiler of the Collection known as Burzo Kamdin's Rivâyat, was an uncle of his. Both were related to Dastur Bahman Kaikobad, the author of the Historical Poem, the Kisseh-i-Sanjân. They all are descended from Nâgan Ram, one of the three priests who, according to the Kisseh-i-Sanjan, carried from Bansdah to Naosari the sacred Iran Shah Fire, the very first sacred fire founded by the Parsees on their migration to the shores of Gujerat after the down-fall of their Sassanian Empire. The following table shows the genealogy of the above three learned Dasturs from Nâgan Râm.

Nâgan Râm.
- Narsang.
  - Kama.
    - Padam.
      - Hamajyâr.
        - Kaikobad.
          - Kâmdin.
            - Framarz.
              - Hormuzdyâr (Date of his Colophons 1012 to 1023 A.Y., (1643-1654 A.C.)
                - Darab. (Date of the Commencement of his two Mss. S. H and B. U. 1047 A. Y (1678 A. C.)
            - Barjo (Date of the Colophons of his Collective Riv. 1006 A.Y. (1637 A.C.)
          - Bahman.
          - Ekji.

Most of the persons mentioned in the above genealogy were well-known.(1) As said above, Nagan Râm is mentioned in the Kisseh-i-Sanjan as one of the three priests who carried the sacred Iranshah fire to Naosari after the sack of Sanjan by the Mahomedans, in the time of Mahomed Begda who ruled at Ahmedabad. Hamajiyâr Padam, the fifth ancestor of Darab Hormuzdyâr, was a known Dastur and is mentioned as a leader in a document of 1543 A.D. (Parsee Prakash, Vol. I., p. 8). His fourth ancestor Kaikobad was one of the leading Dasturs at Naosari, and we find his name mentioned in the second Rivâyat of Kâus Mâhyâr (1601) next to that of Dastur Hoshang who had supplied to Dastur Bahman Kaikobâd, the author of the Kisseh-i-Sanjan, some materials for his historical poem. His great-grand father Kamdin also was a known personage and is mentioned in the Rivâyat of 1626 (Parsee Prakash I, p. 11). His father Hormuzdyâr was himself, as said above, the compiler of a Revâyat of this kind, and Darab seems to have followed his footsteps in the literary work of this compilation. Thus, Darab had a pedigree of about 10 ancestors who were well-known as the leading members of their community.

His work consisted not only of an intelligent classification, but also of original composition. We saw above, that in his compilation there were original pieces of his own composition. His *dibacheh* in M. U. referred to above, shows his power of versification and the freedom with which he rose to some good flights of fancy and imagination. Again, as he himself says in one place, he corrected the errors of those whose composition he collected. At the end of the Virâf-Nâmeh (B. U. Vol. I, folio 50 b) he makes this remark on this subject.

این ارادی ویراف غلت بوده چند ابیات او درست کرده و چند نظم نوکرده صحیح کردم
و نوشتم تاکر خوانه آفرین کند و الخیر

The text of our edition follows, for the first 34 pages, the above named T. D., and then from page 34, l. 14, follows the text of the old Manuscript M. U. from folio 44 b, l. 16, from the words از کتاب صددر نثر The copyist seems to have copied the original, sentence by sentence, but not faithfully word by word or letter by letter. Small particles and words like به and کہ (bé and kê) have been here and there omitted and added, and the order of words interchanged. In a copy of a large work like this, consisting of hundreds of pages, the copyist being perhaps paid by page, one should not expect perfect exactness. The first volume ends and the second begins where the first and second volume (jald) of the original manuscript (M. U.) end and begin.

Authorities quoted in Darab Homuzdyar's Rivâyat.

Darab Hormuzdyâr has referred in his compilation, to a number of Rivâyats, letters and books. I cannot do better than give the list of these authorities prepared by Dr. West in an alphabetical order, as given in his manuscript note referred to above.

"Abyât-i-Hormuzdyâr bin Kiyâmud-din, dated 16th February 1672 N. S. (see fol. 258, a.)" (2)

Abyât az Rivâyat-i Bahman Punjyah, az guftah-e Dastur Noshirvân Marzbân Kirmâni; about 1610-1625.

Bu-kaul-i-behdinân-i Samarkand (fol. 287 a).

Kitâb-i-Ardai Virâf, tasnif-i Dastur Zartûsht Behrâm; about 1530 (fols. 224 b 8, 237 a 9).

" " Noshirwan Marzban; about 1610 (fol. 275 a 12).

" Avista u Zand (fol. 392 a 19, 398 b 10, 399 b 18, 456 a 1).

(1) *Vide* my "Dastur Kaikobad and the Kisseh-i-Sanjan", p. 7.

(2) The folio numbers refer to B. U.

Kitab-i-Bahram Firuz Namah (fols. 169 b 4, 177 b 11).

" Khshnuman Vajha (fol. 395 b 5).

" Sad-dar-band-i-hash (or Hush or without "Kitab).

" Sad-dar Nasr (or without Kitâb).

" Sad-dar Nazm (about 1495).

" Sad-dar Nazm, bâbat-i adhâru Peshotan Daji, kih az Iran avardah ast.

Maktûb-i Fredun, quoted on fol. 211 a 9, is probably that dated 8th January 1511 (see fol. 16 a, margin). Confused with the following document on fol. 16 b 10-21 and inner margin.

Maktûb-i Fredun-u-Marzabân, har do bahdinân-i-Irân kih ba Hindustan amadah bûdand u sifarish-namah-e dastûrân âvardand (referring to fol. 16 b 10-21, and quoted in missing folios, surviving in W), probable date about 1570, judging from names.

Maktub-i-Hoshang Âsâ, az mulk-i Irân bahdin Kâus Âvarda bûd (1553) fol. 452a 14.

Maktub-i-Jasâ (or bahdin Jasa), before 1527, probably the same as Maktub No. 11.

" Kamah Bohrah (probably Kâmâ Âsâ of 1527, but Parsi Prakash p. 17 puts him in 1673.)

" Kamdin Shapur, in 1558 (see p. 8).

" Kâus Kaman (much like the next).

" Kâus Kâmdin, in 1553.

" Kâus bin Mâhyar (or Mâhyar or Kâus Mahyar) Kambayati in 1601 (p. 839).

" Kiyamu-d-din Padam Baruchi (about 1600) fol. 245 a 3.

" Maneckshâh Changashah (or Maneck Changa) received by him from Iran about 1535.

" Shapur Baruchi.

" Suratyah adharun az nivishtah-e dasturan-i Kirman, also called a Tumar 1668.

Mani-e-pargard-i jud-div-dâd or meaning of a Chapter of the Vendidad (fol. 192 b 2).

Minukhirad quoted in fols. 192 a 10, 226 b 12, 280 a 14.

Minukhirad Nazm, in Darab bin Hormuzyar Kardah ast Pursish-i-Zartusht (az Ormazd) az jihat-i-(or dar bab-i) Pasukh-i-Yazdân (ba Zartusht paighambar az pargard ....az Rivâyat-i-Bahman Punjyah)

Rivâyat-i-Bahman Punjyah (az Maktub-i-Dasturan-i-Turkâbâd) see fol. 69, dated 1626 (b. 21); also folio 65 a 3. He seems to be taken for Bahman Isfendyar in fols. 65 b 6, 7, 69 a 19, but Parsee Prakâsh p. 15 and 5, makes him a brother of Nanabhai Punjyh, who died in 1667.

" Dastur Barzu Kiyâmu-d-din (or Burzuji) living at Naosari 1626-1670 pp.

" Dastur Jamshedji, by later hand on fol. 251a margin.

" Jasa (or Bahdin Jasa); before 1527; being mentioned in Rivâyat No. 6.

" Kamah Bohrah (Kamah) 1673 in Parsee Prakâsh p. 17; but probably the same as the next.

Rivâyat-i-Kaman bin Asa (Bahdin) 1527.

„ Kamdin Shapur (of Khumbat) 1558 in P. Prakâsh p. 8.

„ Kaus Kaman ; much like the next.

„ Kaus Kamdin (Bahdin) 1553.

Rivâyat-i-Kaus Mahyar, 1601 in P. Prakâsh p. 839.

„ Nariman Hoshang, 1478 and 1486, see Fols. 1-12 and 13, 14.

„ Shapur Baruchi.

Tumar (or tumari kih ba-nam)i-Surtyah adharuan (or andharuan), Amadah-bud also called a Maktab. Probably that of 1665 mentioned in ph. p. 16."

Among all these authorities, the Riwâyats of the following are often referred to—

1. Bahman Punjieh. 2. Kamdin Shâpur. 3. Kâus Mâhyâr. 4. Shâpur Bharuji (Baruchi). 5. Kâus Kamdin 6. Kâmdin Shâpur. 7. Dastur Burzo. 8. Kama Bohrah. 9. Kâus Kâmân. 10. Narimân Hoshang. 11. Behdin Jâsâ. 12. Maktab-i-Rustam Murzban (p. 75.)

Contents of the Lithographed text.

I give below the contents of this lithographed text. Though the subjects treated can be counted by hundreds, and though some of them are treated in more than one place, in different groups of subjects, some cognate subjects,—*e.g.*, the Yatha Ahu Vairyò and Ashem Vohu prayers and the 21 *nasks* which are associated with the different 21 words of the Yathâ Ahû Vairyô are—generally grouped together by the compiler. So, I have tried to put them together under the heading of a general subject, such as Nasâ, women in menses, women in accouchèment. One must not take it as a very exhaustive and detailed list of contents, as it is not possible to give such a one, where the sub-headings may number by a hundred. But the list as I have given it will greatly help students to find the part of the book where to look for a particular subject. I beg to present this list of contents as a preliminary work. I have begun studying this Rivâyat in details, and, God willing, I propose to publish the result of my study in a way which will help many a student to further examine this *smriti* of the Parsees, this Talmud of the Zoroastrians.

FATEHMA LODGE,
1, WODEHOUSE ROAD, COLABA,
BOMBAY, 8*th December* 1921.

JIVANJI JAMSHEDJI MODI.

CONTENTS
OF THE
LITHOGRAPHED TEXT OF DARAB HORMAZDYAR'S RIVAYET.
VOLUME I.

[1] do not understand what is meant. پوزه poza means 'lips' Pahl. pujai Vend VII. 2.

[1] Later on, on the authority of the Rivayet of Shapur Bh"ruchi this is prohibited.

VII.

Marriage.

(1) It appears from what is said here, that formerly the Geh-sarna prayer ended here because we read:

دیگر نخوانند پس نسا با گاهان بستن و برون آوردن

i.e., no more should be recited. Then the nasa shall be tied with the gahân and carried and brought out. Then the rest of the Ahunavad Gatha is asked to be recited on the way

و دیگر آواید خواندن تا یتا شیوتنا تمام کردن واج گرفتن

i.e., and more may be recited and completed till ya Shyaothnâ (yacna XXXIV and the Baj to be recited. According to Anquetil Du Perron, this was the practice in Surat in his time also (1760 A. C.) (*Vide* my Paper on "The Geh Sârnâ recital enjoined and as recited about 150 years ago" in the Sir J. J. Z. Medressa Jubilee Volume, pp. 415-20.)

VIII.

Women in Menses and Accouchément.

IX.

Various kinds of Precautions. Things and Actions lawful and unlawful, &c.

X.

Some Miscellaneous Subjects.

XI.

Padyâb and Nirang.

XII.

Various Prayers.

(1) I do not know what is meant by mavajari. مواجرت means hiring. Perhaps it means fornication.

(2) It is the 84th chap. of the saddar-i Beher i Tavil, Dastur Jamaspji's Gujerati Translation, p. 331.

(3) شنج means thigh, but what is meant seems, to be, according to the present practice, elbows.

VOLUME II.

XIII.

Priests. Their qualifications and disqualifications.

XIV.

Some Liturgical Services.

XV.

The Geneology (kursi) of Zoroaster.

XVI.

The Other World.

(1) This is a reference to a practice of priests observed even now, that when priests say the Prayer of Grace of the first order, out of the three forms of Grace, one is the principal officiator and others join him in the recital at a certain stage, where they are spoken of as "taking the Bâj from others."

XVII.

XVIII.

Some marvels.

XIX.

Treatises on Different Subjects.

(1) Page 369 is blank

[illegible]

بنام ایزد بخشایندهٔ بخشایش‌گر مهربان دادگر

حروفهای پازند یعنی پهلوی

[illegible]

ا ب ت ط ج ح د ر ز س ش ک

[illegible]

ل م غ غ و ه ی ک گ د چه ث

[illegible]

پ ف و آن انگ ار ای ای ن خ پیش

[illegible]

او ز س ش س اون تمام شد حروفهای پازند

حروفهای اوستا و زند این است

[illegible]

[illegible]

[illegible] تماشا شد

[illegible] ازبراورامت بهمن پونجیه نام یشت و یک نسک از اشیا اهو ویریو

[illegible] ستور [illegible] وهشته انثره [illegible]

[illegible] داماد [illegible] نادور [illegible] یارن [illegible]

رتشتاسید [illegible] برشن [illegible] گشتاسپ

[illegible] گشتاسپاد [illegible] داد [illegible]

[illegible] چدرشت [illegible] سپنته [illegible]

بیان یشت [illegible] نیادام [illegible]

دو سروجید [illegible] هوسپارام [illegible] سکدام [illegible]
جددیوداد [illegible] هادخت دوازده ها ماسپه ؛؛
[illegible] بیشت ؛؛

ازکتاب روایت کامه بهره ؛؛ کتاب اول

ازین نام مش ستودگر بیشت است واین کتاب سی وسه صورت است یعنی سی وسه کرده فروفرستادن این کتاب
درصنعت خویش وفرشتگان او فریضه کرد برجمله خلق راکه تا این کتاب را ازبرکنند وچون این را جمع کنند واین از
جمله بیت ویک لنگ افستاکینک است واین ابدو جنس برخوانند ؛؛ ۲ دوم نامش ستودگر است واین بیت
دوکرده است که فر، فرستاد باری سبحانه وتعالی درنماز ونیکوی وعمل وجادنگوی ووصلت دهند خویشان را
۳ سیوم نامش و[illegible]شت مانثره است وآن بیت ودوکرده است که فروفرستاد باریسبحانه تعالی درایمان
وپرهیزکاری ودردین ودرنیت وصفت زراتشت درین کتاب یادکرد ونیکوی خلق وکارهای نیکویش اززراتشت
وقصهٔ این کتاب تاقیامت چنین بود ؛؛ چهارم نامش بغ است این کتاب [illegible] ویک پاره کرده است وتفسیر
این درآنچه دردین است وشرح باری سبحانه تعالی وآنچه واجب کرد خدای برمر[illegible] درطاعت وپرهیزکاری ودر
شریعت ونیکوی و[illegible] کارهای خیروبستن راه شیطان برخویشتن نزدیک بسرای آخرت یعنی بآن جهان ؛؛ پنجم
نامش دوازده [illegible]است است وتفسیر این کتاب درآمد داد است واین کتاب سی ودوکرده است که باری سبحانه
تعالی فروفر[illegible]تاده در ذکر بدی خلق عالم علوی وعالم سفلی وصفت جمع آن وآنچه حقسبحانه تعالی یادکرده درآسمان
وزمین وآب واورور وآتش ومردم وچهارپای وچرنده فرنده وآنچه بافرید ومنفعت والات آن ومثل این
دیگر قیامت یعنی رستخیز وصراط وگذرکردن وپراگنده کردن وچگونگی احوال قیامت ازنیک کرداران

وبدکرداران بنیک هرعمل که درنیکو بدکردن ؛؛ ۶ ششم نامش نادراست وآن سی وپنج صورت است که فروفرستاده است
درنجوم وهیات وهیوت فلک وصفت کواکب که کدام سعد است وکدام نحس ترتیب واین علوم وفعل هریک و
آنچه درعلوی سخن گویند وآنچه بدین ماند واین راجدا کردند ازکتابی که نامش درعرب بوفطال بود ودرعلوم نجوم بسیاری
نام آن لوالمحسان ومعنی آن ومتاخرآنرا بتعلیم این نوع بیشتر یاد کرده اند ؛؛ هفتم نامش پاجم است واین کتاب
بیست ودوکرده است که فروفرستاد باری سبحانه تعالی درچهارپای که چون حلال بایدکرد که کدام حلال است و
کدام حرام که چون بکشند کدام است که چون باید کشت بسوی کهنبار وآنچه درکهنبار که چون بایدکرد وآنکس که ناکیرد خرج کهنبار
که چند مزد است چو هیربدان ودستوران وردان بباید دادن وکسانی راکه بنیک باشند که بگفتار وعمل ونیت نیکو
وکسانی که کهنبار خوانند وداناچه درین کتابست واین برهمه خلق واجب است که این رابیاموزند وهمه را اسم تاایام
فروردیان وهرکس که دانش دارد ثواب این بجوید وازمردم جادنگوی کند بسوی ارزانیان چون جامه اشوداد تابه
آخر ثواب یابد ازبهشت واین جامه اشوداد بخویشان وارزانیان بایدداد ؛؛ ۸ هشتم نامش رتشتای است واین پنجاه
کرده است وبعد ازسکندر طلب داشتن سیزده کرده بیش نیافتند واین درامرپادشاها وفرمانبرداری قضات و
آنچه لازم آید درطلب داشتن وحکما وزاهدان وعمارت شهرها بیافرید وعزیزکرد پرنده وگوسفند سرده وماهی
آنچه اورمزدیست ومرغان اورها[illegible] الاد ام اهرمنی وهمچنین کوه ودریا وزمین وامثال این ؛؛ ۹ نهم نامش بغ
است واین کتاب شصت کرده [illegible] بعد ازاسکندر دوازده کرده بیش بازنیافتند [illegible] دراخبار ملوک وقضات
وتفحص علم ایشان ورضای ایشان وچگونگی رعیت برعایای وپادشاه بپادشاهی وقضات بقاضی وآنچه بدین ماند وکار
های هرقومی راچون فرموده اند واختیار درصفتها وچگونگی آن وآنچه مردمان دانند وازآن [illegible] وهچنین گناههای
مردمان وخیانت ودروغ گفتن وآنچه بدین ماند ؛؛ دهم کشیره است نامش واین کتاب [illegible] کرده است
وبعد ازنکبت اسکندر پانزده بازنیافتند واین فضل ودانائی وعقل وطبیعی ازعقل اکتسابی یعنی عقل مادرزاد و
عقل وتعلیم وبیاموزند عال[illegible] پاکی و[illegible] اسکوهی چیزی که مردم راازبدی بانیکی آورد وازپلیدی باپاکی واین برعالم

علم محلی بزرگ دارد و آنکه بنزدیک پادشاه و رعیت و حرمت و شکوه زیادت شود و همچنین چیزهای که مردم را از آن
منفعت باشد و آنچه دروغ گویند چگونه باشد بنزدیک ملوک و رعیت ،، یازدهم وشتاسپ وشتاسپ
شاه است و آن شصت صورت است بعد از نکبت اسکندر ده کرده است باز نیافتند در قول پادشاهی
گشتاسپ است و در دین زراتشت که بخواندن دین و دانستن و در جهان رواکردن و هابیش گرفت
دین زرتشت ،، دوازدهم نامش خشت است و این بیت و دو کرده است که فرو فرستاد در
شش جزو ،، ۱ جزو اوّل در معرفت خدای عز و جلّ و ایمان بهر زرتشت ،، ۲ جزو دوّیم در طاعت ملوک و
راستی دین قبول فرمانهای و نهی ایشان و دست بداشتن از کارهای بد ،، ۳ جزو سیوم در وعدهٔ
نیکوکاران و ثواب ایشان و جرم کاران و عقوبت و برستن دوزخ ،، ۴ جزو چهارم در عمارت دنیا و زراعت
و پیراستن درخت چون شجر خرما و آنچه بدین ماند در ریخ و قوت مردم و چهارپای از آن بود و فرمانبرداری کنند
و القوم را بپرهیزکاری منسوب باشند و آنچه بدین ماند و بشریعت دین دستوران کار کنند ،، ۵ جزو پنجم
در مرتبت مردم و آن چهار مرتبت است اوّل بزرگ داشتن پادشاه و قضاة و علما و علمای دین و مرتبت
۲ نگاهداشتن شهرها و نیت کردن دشمن ،، مرتبت ۳ کتابت و ثنا و برزیگران و عمارت شهرها مرتبت ۴
اهل تجارت و پیشه وران و بازار و بازار دارندگان بفساد قیام نمایند و ده یک دستوران و پادشاهان بباید داد
و بپای دارند نیایش [illegible] و خیرات که گفته ایم و چون چنین کنند در آخرت مزد [illegible] عظیم یابند ،، سیزدهم نامش
سفند هست و آن [illegible] هشت کرده است که فرو فرستاد در علم که مردمان بدان محتاج اند و بمعرفت های آن کسانی که حریص
بودند بر عمل [illegible] و بس [illegible] علمان و اهل دین کنند از ایشان فایده گیرند و با دیگران که فایده از روزگار از ایشان است
و این کتاب [illegible] دگرویم در احوال بدینی مردم از زرتشت پیغمبر و آنچه حصهٔ باری تعالی است بر دروغ گفتن خلق عالم و
نیکوی حال مردمان عالم و آنچه در معجزات زرتشت پدید آمد و ده سال بهفت آواز که خوانند ،، چهاردهم
نامش جرست است و این بیت و دو کرده است فرو فرستاد بدانستن سببهای مردمان که پدید کرد خلق را

در شکم مادر و بعد از شکم آنچه آید که بعضی پیغمبر و بعضی پادشاه و بعضی رعیت و آنچه بدین ماند ،، پانزدهم نامش بغان بیشت است
و آن هفده کرده است در مدح خلق باری سبحانه تعالی و فرشتگان این خاص است مگر بایزد تعالی ،، شانزدهم
نامش نیارم است و آن پنجاه و چهار کرده است در احکام مالها و در بیرون آوردن خانها و آنچه حلال کرد از خدای تعالی و ستمکاری
یافتن از دوزخ و خدمت کردن و بنگرد چگونگی راه گذریان و هرکه خدمت کند و یاد کند مردم را و آنچه در منش مردم است
و آنچه در تن مردم است ،، هفدهم نامش اسپارم است و این شصت و چهار کرده است که فرو فرستاد در پیدایش
آنکه در کتاب اهل دین و امتحان اهل خرج بدانند و درستی و عقوبت فرمایند در دنیا تا در آخرت رستگاری یابند و آنچه حلال
کنند و آنچه حرام کنند بدانند و احکام میراثها و حدود و ایمان در چیزی که بکار زند و آنچه برویند در بدم مولود و آنچه واجب کند
در حفظ و آنچه واجب کند در یاد کرد و آنچه در وقت ولادت چون باید کرد و شرایط ،، هجدهم نامش دواسرنجد
و آن شصت و پنج کرده است در روان مردم و چهارپایان و آنچه واجب کند که بدهند و عدد آن در هر یکی از آن واجب
کند از دوروی و ترس بریدن آنها و ترسیدن رهگذری آزردن زندان و آنچه بدین ماند ،، نوزدهم نامش اسکارم
است پنجاه و دو کرده است در قضاة و حکومات و ترتیب حکام جستن و معرفت حدها و قیاس آن در دیگر چیزها مستیم
نامش وندیداد است و آن بیست و دو کرده است در حذر کردن مردم از کارهای بد و از ابلیس و حرره و سحره و لاتیر و آنچه
پس روی ایشان کنند جرم کار شوند [illegible] گفته ایم در جمله چیز و پاکی و جمله شر و پلیدی و شرح آن ،، بیست و یکم
نامش هادوخت است و این کتاب [illegible] کرده است در چگونگی باهم آوردن و بسیاری معجزات که نیکوی و نظمهای اوی
هرکه این کتاب با هم با بیشت بهم خوانند ابلیس ملعون از وی دور شود و این کس بنزدیک ایزد باپگاه و گناهش
پاک شود و در این کتاب ابلیس ملعون بلعنت میشود و نیست شود والله اعلم ،،

۱۵	از روایت نریان هوشنگ	

دیگر آنکه بخط پهلوی چنان روشن است که در اشیا اهو و یریو بیت و یک واجا است یعنی بیت و یک سخن و در
تحت هر سخن چند [illegible] است و نیز عزیزان را معلوم است اوستا بیست و یک نسخ است نسخهٔ اوّل سی و سه

کرده است یعنی سی و سه صورت است و نامش ستود یشت یعنی سپاس کردن ایزدان و سخن کتاب در
بزرگواری ایزدان و فرشتگان فرود آمده و این بدو جنس برخوانند و هر دستور پاک نیرنگ که اوستا و
زند کس درست داند چون بسته بار درست بخواند فرشته پیش او فرود آید و در دین شک نیست ۲ و نسخهٔ دویم
نامش ستودگر است و بیست و دو کرده است سخنش در نصیحت خلق ؛؛ ۳ نسخهٔ سوم نامش وهشت مانتره است
و بیست و دو کرده است و معنیش در اقرار آوردن دین است ؛؛ ۴ نسخهٔ چهارم نامش بغ است و این بیست و
یک کرده است و تفسیرش در پرهیزکاری ؛؛ ۵ و نسخهٔ پنجم نامش دوازده هاماست و این سی و دو کرده است
و تفسیرش در ذکر عالم علوی است و در عالم سفلی ؛؛ ۶ و نسخهٔ ششم نامش نادر است و آن سی و پنج صورت است
و تفسیرش در معنی عالم نجوم است و اختران و برجها شناختن ترتیب فلکی ؛؛ ۷ هفتم پاجم است این نسخه بیست و
دو کرده است و تفسیرش از جهت حلال و حرام حیوانات که کدام بکشند از جهت بیشتن کهنبار و دیگر آنکه چند فرد و کرده است
و نیز در جهت پتیه و زفرو زیمان که آنرا انتحاره خوانند که جزا نهاده است ؛؛ ۸ و هشتم نامش رتشتای است و پنجاه کرده است
که بعد از اسکندر طلب داشتند و سیزده کرده بیش نیافتند تفسیرش در طاعت و فرمانبرداری پادشاهان و دستوران
و بیش دانایان و حکایت است ؛؛ ۹ و نهم نامش برش است و این نسخه شصت کرده است بعد از اسکندر دوازده کرده بیش
نیافتند و تفسیرش آنکه پادشاهان و دستوران و پیشوایان و ملوکان و قاضیان قضا دادن که چگونه عمل رعایا و ملوک
و شهرها دانند ؛؛ ۱۰ دهم نامش کشسرو بست و این نسخه شصت کرده بوده است بعد از اسکندر پانزده کرده بیش نیافتند
و تفسیرش در فضیلت دانای و عقل طبیعی و عقل اکتسابی و آنکه مردم را از پلیدی پاک کند و آینهٔ مردم را روشن دارد
؛؛ ۱۱ و یازدهم گشتاسپ شاه نسخه است و شصت کرده بوده است بعد از اسکندر ده کرده بیش باز نیافتند و سخن در بارهٔ
شاه گشتاسپ و آوردن دین است ؛؛ ۱۲ دوازدهم نامش خشت است بیست و دو کرده است و تفسیرش در پرسش خرد
و طاعت داشتن در دنیا و عقوبتی هر گناهی را چون دهند ؛؛ ۱۳ سیزدهم نامش سفند است و شصت کرده است و تفسیرش
آنکه از این نسخه معجزات نمایند که هر دستوری که چنانکه نبشته شده است این نسخه به چند روز بهفت آونه بخوانند هر مرادی از برای خلق

بطلبند

بطلبند روا شود ؛؛ ۱۴ و چهاردهم نامش چرشت است و این بیست و دو کرده است تفسیرش در آفرینش عالم آدم است در روز
ازلی تا آخرین روز قیامت باشد و پدید آمدن در شکم مادر که چرا بعضی در اشکم بمیرند و بعضی بزایند و بعضی پادشاه و بعضی رعیت است
؛؛ ۱۵ پانزدهم نامش نیجان یشت است این هفده کرده است تفسیرش در مدح فرشتگان مقرب است و بندگان عزیزترین
که هر یک چه زمان پیدا شوند و چه کار کنند در قیامت ۱۶ شانزدهم نامش نیارم است و پنجاه و چهار کرده است و تفسیرش
در احکام بیعها و پیمان و وجرها یعنی فتوی‌ها از جهت خلق که چگونه کنند ؛؛ ۱۷ هفدهم نامش اسپارم است و این شصت و
چهار کرده است و تفسیرش در این جانب و طبعی و آنچه بدان ماند ؛؛ ۱۸ و هجدهم نامش دوآسرو جد و شصت و پنج
کرده است و تفسیرش آنکه در باب خیدیودث یعنی پیوند کردن بیکدیگر و خویشان و نزدیکان ؛؛ ۱۹ و نوزدهم نامش اسکارم
است و پنجاه و دو کرده است و تفسیرش در بودن فرشگرد کرداری تا رستخیز تن پسین که مرده کا برازند و گردانیدن
و آهرمن و دیوان نیست شدن و چگونگی آن ؛؛ ۲۰ بیستم نامش جد دیو داد است و آن بیست و دو کرده است و تفسیرش
از حذر کردن مردم از زمینی یعنی از پلیدی و بدی و جستن خاص از بزرگان و دیدن زن دشتان و مثال اینها که چه زیان
و نقصان بخلق رسید ؛؛ ۲۱ بیست و یکم نامش هادخت است و این کتاب سی کرده است تفسیرش آنکه این کتاب
هر کس با یشت هم بخواند ابلیس ملعون از وی دور شود و این کس با یزد تعالی نزدیک شود و چگونگی آن نزدیک یزد چگونه
پایگاه یابد و مقصود از این نبشته آنکه این فقیر از چنین معلوم است که این کتابها را در اینجا نیست و آن عزیزان چنان
نبشته بودند که در میان ما کسی خط پهلوی نمی‌تواند خواندن و معنی این نسخها در پهلویست و کسی خط پهلوی نداند دستور
هیچ معجزات دین نتواند نمودن و آنچه دربارهٔ زند این نسخها نبشته شد ؛؛

از روایت شاپور بروچی

پاسخ در نسکهای اوستا [illegible]
بیست و یک واجه است و اوستا هم بیست و یک نسک است

۱ نسک اول نامش ستوت یشتی آن کتاب سی و سه صورتست یعنی سی و سه کرده است و صفت خدای و فرشتگان

درآنست ۲ نسک دویم نامش ستودکر است وآن بیست و دو کرده است صفت آن در نماز و عمل نیکوی و جادوگوی
۳ نسک سوم وهشت مانثر است وآن بیست و دو کرده است در ایمان و پرهیزکاری و در دین نیت وصفت زرتشت
دراین کتاب یاد کرده و نیکوی خلق و کارهای پیش از زرتشت و قصهٔ این کتاب تا قیامت چنین بود ۴ نسک چهارم بغ
است وآن بیست و یک کرده است تفسیر این در دین و نیت و آنچه واجب کرد خدای بر مردمان در طاعت و پرهیزکاری
و برستن راه شیطان بر خویشتن و نزدیک شدن بسرای آخرت ۵ کتاب پنجم نامش دوازده هاسست وآن سی و دو
کرده است در ذکر بدی خلق عالم سفلی و عالم علوی وصفت جمع بآن و آنچه اورمزد پیدا کرد در آسمان و زمین و آب و اورور
و آتش و مردم و چهارپای و چرنده و پرنده و آنچه بیافرید در منفعت و علامت آن مثل انگیختن رستخیز و صراط و گرد کردن و فراکنده
کردن و چگونگی احوال قیامت از نیک کرداران و بدکرداران و هر عمله که در نیکی و بدی کنند ۶ نسک ششم نامش نادر
است وآن سی و پنج صورتست در نجوم و طبیب و حیوت فلک وصفت کواکب که کدام سعد اند و کدام نحس اند و در ترتیب
علوم و فضل هر یک آنچه در علوی سخن گویند و آنچه بدین ماند و کتاب را جدا کرده اند از کتابی که نامش درعروب بوفنال بود و بتازی
نام آن کتاب فوامیجان یعنی از و متاخران تعلیم بود ۷ نسک هفتم نامش پاجم است وآن بیست و دو کرده است
صفت آن در چهارپایان که چه حلال کرد که کدام حلالست و کدام حرامست و چون بکشند و چون شاید کشت بسوی گهنبار و آنچه
در گهنبار چون باید کرد و خرج گهنبار که چند مزد است و چون بهیربدان و روان و دستوران باید دادن وصفت جامه اشود
تا بآخرت ثواب یابند از بهشت ۸ نسک هشتم رتشتای است آن پنجاه کرده است معنی آن در امر پادشاه و فرمانبرداری
و شهرها بیافرید و عزیز کرد و پرنده و گوسفند و ماهی و آنچه که اورمزدی است الادام اهرمن همچنین کوه و دریا و زمین و مثال
این کتابست ۹ کتاب نهم نامش برش است وآن شصت کرده است در اخبار ملوک قضات و نقض و عمل ایشان
و چگونگی رعیت بر رعایا و پادشاهی و قضاة بقاضی و آنچه بدین ماند و کارهای هر قومی را چون فرموده اند و اخبار در صفتها
و چگونگی آن و آنچه مردمان دانند و از آن فایده بود بجز گناههای مردمان و خیانت و دروغ گفتن ۱۰ کتاب دهم نامش
کشکسر است آن شصت کرده است در فضل دانای و عقل طبیعی از عقل اکتسابی یعنی عقل مادرزاد و عقل که تعلیم بیاموزند

عقل در پاکی و راستی چیزی که مردم را از بدی به نیکی آورد و از پلیدی بپاکی و راستی این علم محلی بزرگ دارد و این که در نزدیک
ملوک ملوک و رعیت و حرمت و شکوه زیادت شود و همچنین چیزهای که مردم را از و منفعت بود و آنچه دروغ گویند چگونه شناسند
۱۱ نسک یازدهم نامش وشتاسپست وآن شصت صورتست بعد از نکبت اسکندر چو جستند هشت کرده بیش
نیافتند وآن در قبول پادشاهی گشتاسپست و در دین زرتشت که بخواندن و دانستن در جهان روا با پیش کوفت و دین زرتشت
کتاب دوازدهم نامش خشت است آن بیست و دو کرده است در شش جزو جزو اول در معرفت خدای
عز و جل و ایمان به پیغمبری زرتشت و کارهای که در کتاب دین فرموده بود جزو دویم در طاعت ملوک و راستی دین و
قبول فرمانها جزو سیوم در وعدهٔ نیکوکاران و ثواب ایشان و جرم کاران و عقوبت و رستن از دوزخ جزو چهارم
در عمارت و دنیا و زراعت و پیراستن درخت و قوت مردم و چهارپای از آن بود و فرمانبرداری کنند و آنچه
بدین دو دستوران کار کنند جزو پنجم در مرتبت مردمان وآن چهار مرتبت است ۱ بزرگ داشتن ملوک و قضاة
و علماء مرتبت دویم نگاهداشتن شهرها و نیست کردن دشمن مرتبت سیوم کتابت در ثنای برزگران و عمارت
شهرها مرتبت چهارم اهل تجارت و پیشه وران و بازار و بازرگانان که بفساد قیام نمایند و ده یک دستوران
و پادشاه بباید دادن نیایش تا در آخرت مزدهای عظیم یابند کتاب سیزدهم نامش سفند است
آن شصت کرده است در علم مردمان که بآن محتاج اند و معرفتهای آن و در کسانی که حریص بوند در عمل نیکویش پیروی
علما و اهل دین کنند و از ایشان فایده گیرند و دریا و گردان کردن که فایدهٔ روزگار از ایشانست و در احوال بدی
مردم زرتشت پیغمبر و بر دروغ گفتن خلق عالم و در نیکوی حال مردم عالم آنچه معجزات زرتشت پدید آمد و در ده ساله بهفت آوا
نسک چهاردهم جرشت آن بیست و دو کرده است بدانستن سببهای مردمان که پدید کرد خلق در شکم مادر و بعد از
شکم آنچه آید که بعضی پیغمبر و بعضی پادشاه و بعضی رعیت آنچه بدین ماند نسک پانزدهم نامش بغان یشت است
وآن هفده است در مدح خدای سبحانه تعالی و فرشتگان مقرب و شکر نعمتهای از آنچه واجب کند در دین و شکر نعمت او تا
بازیابد در آخرت و شکل فرشتگان و این خواص است بر ذکر یزد کتاب شانزدهم نامش نیاو است آن پنجاه و چهار

کرده است و از احکام نابها دبیرون آوردن و آنچه حلال کرد و رستکاری یافتن از دوزخ و خدمت کردن و نیکی و
چگونگی راه گذریان و آنچه در منشن مردم و آنچه در تن مردم است ؛؛ کتاب هفدهم نامش اسپارم است
و آن شصت کرده است در نیرنجات آنکه در کتاب اهل دین امتحان اهل خرج بدانند و بدرستی عقوبت فرمایند در دنیا تا در
آخرت دستگیری یابند و آنچه حلال کنند و آنچه حرام کنند و بدانند احکام میراثها و حد و دایان و در چیزی که بکار رند و آنچه بدرود
و درونده مولود و آنچه واجب کنند در حفظ و آنچه واجب کنند در یاد گیرد و آنچه در وقت ولادت چون باید کرد و شرائط آن
نسک هیجدهم نامش دواسروبست و آن شصت و پنج کرده است در روایان مردمان و چهارپایان و آنچه واجب
کنند که بدهند و عدد آن در هر یکی از آن و آنچه کشد از دوزدی و ترس بریدن راهها و ترسیدن رهگذری و از زدن
زندان و آنچه بدین ماند نسک نوزدهم نامش اشکارم است و آن پنجاه و دو کرده است در قضاه و حکومات
و ترتیب احکام و جنبش و معرفت حدها و قیاس آن در دیگر چیزها نسک بیستم نامش وندیداد است آن
بیست و دو کرده است در حذر کردن مردمان از کارهای بد و از ابلیس جره سحره و لاینه و آنچه پس روی ایشان
کنند و جرم کار شوند در جمله چیز و پاکی و در جمله شرح پلیدی و شرح آن و این کتاب وندیداد از بیست و یک
نسک اوستا از نسک کتاب بیستم است الحال ما و شما بر آن پرستش میکنیم و چون بعد از نکبت اسکندر کتابها را
باز جستند از هر نسکی نیافتند هیچ نسک بجز وندیداد که تمام یافتند نسک بیست و یکم نامش هادخت
آن سی کرده است در چگونگی نام آوردن و بسیاری اعجزات و نیکوییها نظمها در این کتاب ابلیس ملعون ملعنت میشود و
نیست میشود الحال چون نسکها درست در میانه نمانده نمیتوان نوشت از آنکه اسکندر رومی بیست و یک اوستا آنچه
نجوات و طبابت بود بخط رومی سواد برداشتند و باز کتابهای اوستا را سوخت که روان اسکندر بدوزخ بسوزد
بعد از نکبت او دستوران بهم مشورت هر کس از اوستا چیزی بخاطر داشتند جمع نموده کتاب یشت و سفرد
و وندیداد و فره وش و خرده اوستا و درون و آفرینگان و چیده و جرگرد و بندهش درست نوشتند تمام که ننوشتند از
آن سبب بود که درست بخاطر نداشتند و از میان او افتاده امیدواری بدرگاه اورمزد و امشاسفندان چنین است

که بزودی ورجاوند پشوتن و هوشیدر پیدا شده دین رسند و باز دین بهی از سر نو رونق گیرد و بهان و بهدینان خرم و خوشحال
گردند و بدان و دروندان نیست و فنا گردند آمین ؛؛

از روایت بهمن پونجیه

کیفیت بیست و یک نسک اول هفت نسک دینی و هفت نسک طبیعی و هفت نسک نجوم ؛؛

از روایت بهمن پونجیه وزن ایثااهوویریو

که چون فلان کار کنند چندان ایثا اهو ویریو خوانند ؛؛ و چون فلان جای شوند چندان ایثا اهو ویریو گویند پس بروند بر سر
یک محل که خواندن فرموده است اینست ؛؛ چون که بکار خویش به ریک جای شوند ؛؛ و بعد از مرمت کردن آن کارهای
خویش ؛؛ وقتی که از آنجا باز بجایهای خویش آیند ؛؛ در آن وقت و در آن لحظه یک ایثا اهو ویریو خواندن ؛؛ وقتی
که با کسی حکایت کردن خواهد آنزمان چیزی کار شروع کند در آنزمان و یا پیش عالم رفتن خواهند
در آن وقت ؛؛ و یا پیش بزرگان خواهند رفتن در آنزمان ؛؛ وقتی که در آب و یا در رود خواهند رفتن در آن
زمان ؛؛ و یا قرض خود را از کسی طلب داشتن باشد ؛؛ و یا از کسی قرض خواستن باشد در آنزمان ؛؛ و یا از خانه
بیرون شوند در آنزمان ؛؛ و یا وقتی که از بیرون در خانه آیند در آن کل تمام جایها یک ایثا اهو ویریو خواندن ؛؛
وقتی که سفر خواهند رفت و آنزمان بیست و یک ایثا اهو ویریو خواندن تا بسلامت بهرام ایزد رساند ؛؛ وقتی که
کسی را دعا کند در آنزمان دو ایثا اهو ویریو خواندن پس دعا کنند ؛؛ وقتی که با کسی جنگ شروع کند در آن زمان
و چونکه از فیروزی یابد ؛؛ در آنوقت شش ایثا اهو ویریو بخواند ؛؛ وقتی که تخم در زمین کارند و یا تخم ریزی کنند و یا
کشت کاری کنند ؛؛ وقتی که درخت نو در زمین بنشانند و مثال آن هر چه سازند در آنزمان نه ایثا اهو ویریو
خواند پس تخم ریزی کند ؛؛ وقتی که با زن شهوت کند اول نه ایثا اهو ویریو بخواند پس شهوت کند ؛؛ وقتی که با
زن بکر ملاقات خواهد شد در آنزمان یازده ایثا اهو ویریو بخواند ؛؛ وقتی که از کسی دختر خواستن را برود و یا
فرزند خود بکسی دادن بخواهد در آنزمان و یا بکسی چیزی خویشی کردن خواهد در آنزمان اول یازده ایثا اهو ویریو بخواند

،، پس فرزند دهد. یا خواهد ،، و وقتی که درباب کارخیر فرزندان بروند درآنزمان شش اتیا اهو ویریو گفتن
،، وقتی که چهارپای خرید کند ،، ویا وقتی که میخ برای بستن چهارپایان درزمین کوبند ده اتیا اهو ویریو گفتن ،،
وقتی که بربالای کوه رفتن ویا بربالای قلعه ویا بر بلندی سوار شوند ویا بر پول بروند درآنزمان دوازده اتیا اهو
ویریو گفتن ،، و وقتی که درغار ویا درنقم ویا درته خانه فروزیر روند درآنزمان هم دوازده اتیا اهو ویریو گفتن
،، پس پیشتر رفتن ،، وقتی که درشهری ویا ده بروند آنزمان اوّل سیزده اتیا اهو ویریو بخواند پس برود ،، وقتی که در
آن ده ویا درآن شهری بشود درانجاهم اوّل سیزده اتیا اهو ویریو خواندن پس درآن شهر ودر ده شود وبرود ،،
وقتی که جای راه گم کرده باشد ونیابد درآنزمان اوّل دوازده اتیا اهو ویریو خواند پس راه بجوید ،، واین هر
یک اتیا اهو ویریو ها بسته است ،، بهریک جای اوّل اتیا اهو ویریو خواندن پس پای پیش نهادن ،،
وکار پیش گرفتن ،، دادار اورمزد بزرتشت فرموده است که اتیا اهو ویریو زدار دیوانست وپاسبان تن

	ازروایت شاپور بروجی پرسش	

درسفر رفتن سلامتی راه رابیت ویک اتیا اهو ویریو خواندن سلامت شود ،، باکسی سخن گفتن ،، چیزی
کارکردن ،، بعدازکارکردن ،، پیش حاکم وبزرگان رفتن ،، دررود وچشمه شدن ،، یک اهنور
خواندن پس طلبیدن ،، وازخانه بیرون رفتن ودرخانه شدن یک اهنورخواندن ،، اگرکسی رادعا کنند
وتندرستی خواندن ،، اوّل دو اتیا اهو ویریو خوانده پس دعا کند ،، وهماوندی شش ،، وبعدازهما
وندی یافتن شش خواندن ،، تخم کاشتن نه اتیا اهو ویریو ،، پیش زن رفتن ده ،، پیش بکرزن شدن
یازده ،، برای کارخیر رفتن ده اهنورخواندن ،، برکوه رفتن دوازده ،، گزرفتن چو شهر پیش آید سیزده ،،
درسفر رفتن راه گم کرده باشد دوازده اهنورخواندن ،، برکوه رفتن دوازده اتیا اهو ویریو ،، اور
مزد بازرتشت گفت که اتیا اهو ویریو زدار دیوان وپاسبان تن است تاداننده ،،

	ازروایت کامه بهره پرسش آنکه	

باایرانی

هرپرسش چندان اتیا اهو ویریو باید خواندن پاسخ آنکه درپرسشها اتیا اهو ویریو ،، نونابر هفت اتیا
اهو ویریو ،، یشت سروش پنج اتیا اهو ویریو می باید خواندن ،، یشت سی روزه دو اتیا اهو ویریو خواندن ،،
یشت گهنبار چهار اتیا اهو ویریو خواندن ،، ویسپرد ودرخشنومن سروش پنج اتیا اهو ویریو خواندن ،، ویسپرد
درخشنومن گهنبار چهار اتیا اهو ویریو خواندن ،، ویسپرد درخشنومن اشوان هشت اتیا اهو ویریو ،، ویسپرد
درخشنومن روزهای دیپتشام باشد هفت اتیا اهو ویریو خواندن ،، یشت رپتون دوازده اتیا اهو ویریو خواندن ،،
یشت روزها دیپتشام هفت اتیا اهو ویریو ،، ازروایت کامه دین شاپور
اتیا اهو ویریو اگرسروش باشد پنج تا ،، اشوانی هشت تا ،، اگرنونابر هفت تا ،، اگرخشنومن دیگرهم
هفت تا باید خواندن ،،

	ازروایت دستوربرزوجی ،، پاسخ آنکه	

وهرپرسش چندان اتیا اهو ویریو خواندن ،، یشت نونابر ویشت روزیهای سی روزه هفت تا ،، یشت سی روزه
۲ ،، یشت سروش ۵ ،، یشت گهنبار ۴ ،، یشت فروهر اشوان ۸ ،، یشت رفیتن ۱۲ ،،

	ازروایت بهمن پونجیه ،، کیفیت هرخشنومن که چندان اتیا اهو ویریو	

خشنومن آفرینگان گهنبار چهار اتیا اهو ویریو ،، دهمان دو اتیا اهو ویریو ،، اردافروشی وکاتاییعنی نخچی سه
هشت اتیا اهو ویریو ،، سروش پنج اتیا اهو ویریو ،، سی روزه دو اتیا اهو ویریو ،، رفیتن دوازده اتیا
اهو ویریو ،، هورمزدخدای ودیگرامشاسفندان هفت اتیا اهو ویریو خواندن ،،

	ازروایت کامدین شاپور	

خورشید نیایش صدوسه اتیا اهو ویریو ،، ماه نیایش شصت وپنج ،، سروش یشت صدوسه ،، اهورمزد
یشت صدوسه وده اشیم وهو ،، اردیبهشت یشت شصت وپنج ،، گاه ها پنج گونه هریکی شصت وپنج ،،
سروش یشت هادخت هفتاد وپنج ،، ازروایت بهمن پونجیه

اگر کسی نیایش و یشت و هر پنج گاه و نیت خواندن نداند بموافق این نبشته اگر اشا اهو و یریو خواند
مرتبهٔ نیایش و یشت و نیت و هر پنج گاه و آفرینگان برسد در اینباب هیچ شک نیست ،،
خورشید نیایش و مهر نیایش را یکصد و سه اشا اهو و یریو بخواند ،، نیایش اردیسور بانو را صد اهنور ،، هر پنج گاه را
شصت و پنج اهنور ،، اهورمزد یشت را صد و سه اهنور و اشیم وهو ده خواند ،، اردیبهشت یشت را شصت و
پنج اهنور ،، سروش یشت هادخت را هفتاد و پنج اهنور ،، ماه نیایش را شصت و پنج اهنور ،، سروش یشت
یزشن را یکصد و سه اشا اهو و یریو ،، نیت را یکصد و بیست و یک اشا اهو و یریو دوازده اشیم وهو ،، هر
یک آفرینگان را یکصد و بیست و یک اشا اهو و یریو دوازده اشیم وهو بخواند ،، هر کس که برین اشا اهو و یریو
عمل کند مرتبهٔ هر یک را بیشک بیابد ،،

از روایت دیگر ،، پرسش

نیرنگ کستی و خورشید نیایش و مهر نیایش بدله ایشان اشا اهو و یریو فرموده است و آن هورمزد یشت و دیگر
یشتها بدله ایشان اشا اهو و یریو فرموده است ،،

از روایت شاپور بروچی ،،

هورمزد یشت را اشا اهو و یریو ۱۰۳ اشیم وهو ۱۰ ،، خورشید نیایش و مهر نیایش هر دو را جدا ۱۰۳ ،،
ماه نیایش را ۶۵ ،، سروش که در شب خوانند ۱۰۳ ،، اردیبهشت ۶۵ ،، سروش هادخت ۷۵ ،،
گاه هر پنج ۶۵ ،، اردیسور ۱۰۰ ،، توبه را ۱۲۱ اشیم وهو ۱۲ ،،

از روایت کامه بهره باب ۸۸ آنکه

وقت باشد که یک اشیم وهو بگویند چندان کرفه باشد که وقتهای دیگر ده اشیم وهو بگویند چندانی کرفه بود که وقتهای
دیگر هزار اشیم وهو بگویند ،، و وقت باشد که یک اشیم وهو بگویند چندانی کرفه بود که وقتهای دیگر صد اشیم وهو
بگویند ،، وقت باشد که یک اشیم وهو بگویند چندانی کرفه بود که وقتهای دیگر ده هزار اشیم وهو بگویند ،،

وقت باشد که یک اشیم وهو بگویند چندانی کرفه بود که وقتهای دیگر ده هزار اشیم وهو بگویند ،، و وقت باشد
که یک اشیم وهو بگویند چندانی کرفه باشد که صد هزار اشیم وهو بگویند ،، و وقت باشد که یک اشیم وهو بگویند
چندانی کرفه و ارجمندی و بلندی باشد که قیمت این جهان و هر چه در جهانست ،، اکنون آن اشیم وهو
که قدرش و کرفه اش مقابل ده اشیم وهو است آنست که چون نان خواهند خوردن بخوانند و بخسپند
چندانش کرفه باشد که بوقتهای دیگر هزار اشیم وهو بخوانده باشی و آن یک اشیم وهو که بخوانی در پهلو به پهلو
کردی چندانش کرفه بود ،، که بوقتهای دیگر ده هزار اشیم وهو بگفته باشی ،، و آن یک اشیم وهو که بخوانی
خواستن آنزمان بگفته باشی ،، چندانش کرفه بود که بدیگر وقت صد هزار اشیم وهو بخوانی ،، و آن
یک اشیم وهو ارجمندی و بلندی او قیمت او چندانکه عالمست و هر چه در وی است آنست که در وقت
جان کندن بخوانند اگر خویشتن نتوانند خواندن دوستان و یاران می باید که حاضر باشد که باری اشیم وهو در دهان
آن شخص دهند که جان میرود چه در آنوقت اشیم وهو که بگویند اگر دوزخی باشد همستان شود و اگر همستانی باشد
بهشتی گردد و اگر بهشتی بود گروثمانی باشد و اگر گروثمانی بود دشیم خوانی گردد و هر چنانکه باشد یکپایه بلندتر گردد
پس ازاین کار کرفه بیدار باید بودن تا روان را بلندی و ارجمندی باشد و هر چند تمام تر باید کوشیدن
بدین کار تا جایگاه و پایه نیکوتر بود ،،

از روایت صد در بندهش ،، اندر دین گوید

که ارج و قیمت اشیم وهو ،، وقتست که برخوانند چنان ارجمند باشد که بر وقتهای دیگر هزار اشیم وهو ،، و
وقتست که برخوانند اگر دوزخی باشد همستانی شود و اگر همستانی باشد بهشتی شود و شرح آن بگویم ،، آن اشیم وهو
که واج بگویند چندان ارج باشد که بوقت دیگر صد اشیم وهو بخسپند و اشیم وهو بگویند چندانش کرفه اگر بوقتی دیگر
هزار اشیم وهو ،، و چون از خواب درآیند و دیگر اشیم وهو بگویند چندانش کرفه بود ،، که بوقتی دیگر ده هزار
،، و در وقت تفریح اشیم وهو بگویند چندان ارج و قیمت هست که ایران بشهر اگر اتفاق در اینشهر قیمت

اشیم وهو در دهان بیمار نهند تا بگویند اگر دوزخی بود همستانی شود و اگر همستانی باشد بهشتی بود و اگر بهشتی بود گروثمانی بود و این اشیم وهو از همه عالم ارج مندتر است ،،

از روایت شاپور بروجی

اگر در وقت مردن بزبان خود اشیم وهو خوانده باشد کرفه تمام جهان یابد و بدانکس رسد که اشیم وهو بر وقت مردن گفته بود و اگر آنکس دوزخی باشد همستانی شود از گفتن اشیم وهو یک پایه افزون شود و مرتبه اشیم وهو تا یک روز بماند یعنی بوقتی که کسی خوانده باشد و دیگر روز تا بدان وقت مرتبه او بود و اگر اندران یکروز آنکس خوانندهٔ اشیم وهو بمیرد یک مرتبه او به بهشت افزون شود تا دانند ،، صد در نظم ،،

نود و در بگویم بتو ای جوان	که گفتست زرتشت اسفنتمان	کهی بو که خوانی تو یکره اشیم	بود کرفه اش ده ایا محترم
کهی بو که یکره اشیم خوانیش	بود کرفه اش صد ایا مرد کیش	بود که که یکره اشیم ای برار	بود کرفه اش آن زمان یکهزار
کهی بو که یکره اشیم آن زمان	ثوابش بود ده هزار آنچنان	کهی بو که از یک اشیم ای نکو	بود کرفه اش صد هزاران ازو
کهی بو که یکره اشیم ای جوان	چو خوانی بود کرفه اش آن زمان	بمقدار کیهان و هرچه درست	بود کرفه اش ای گل آرای دوست
اشیم را که ده کرفه باشد ورا	بود وقت نان خوردن ای نیک را	اشیم را که صد کرفه باشد بدان	پس از خوردن واج بگذاردن
اشیم را که کرفه بود یک هزار	بود وقت خواب روان مدار	اشیم را که کرفه بود ده هزار	بود نیمشب وقت ای نیک کار
چو گردی ز پهلو بپهلوی خویش	بود کرفه او در اینکار بیش	اشیم را که صد ره هزار از ثواب	بود آنکه خیزی صباحی ز خواب
چو خوانی بود کرفه اش صد هزار	چنین است در دین ما آشکار	اشیم را که یکره بخوانی یقین	که باشد ثوابش چو ملک زمین
بود آنکه در نزع چون اوفتاد	بخواند شود اندران کار شاد	ثوابش دهد حق بشیر جهان	چنین است در دین بهاین بدان
اگر خود نتاند که گوید اشیم	نهند در دهانش کس از خویشتن	فر نصیب بر بار خویشان او	که بهند اشیم در دهانش نکو
چو گوید اشیم را در آن حال او	اگر دوزخی باشد از زشت خو	ز دوزخ رها و همستان شود	ز دست ستمکار دیوان رهد
همستانی گر باشد ای پرخرد	ازین گفتگو او بهشتی شود	بهشتی اگر باشد او در جهان	گروثمان بود جای او جاودان

بهر پایه کو باشد ایمرد دین	فزونتر بود پایه او یقین	بدین کار آگاه و بیدار باش	بدین کرفه کردن تو در کار باش
که با مینوانها شوی ارجمند	روانت رسد زان بجای بلند	بکوش اندرینجا ای نامجوی	اشیم وهو را درو ساز و نیکوی

از کتاب صد در نظم بابت ادهار وپشوتن داجی در نود دوم گوید

در نود و دوم من بگویم با تو ایمرد جوان	این گفتست در دین وه اسفنتمان	یک اشیم وهو که خوانی یکره ایمرد اشو	کرفه اش ده باشد آنجا این سخن بشنو نکو
یک اشیم وهوی که خوانی بر محل بلفظ خویش	کرفه آن صد بود ایمردم و بیدار جوش	یک اشیم وهوی که خوانی گر هش ای پسر	یکهزارش کرفه باشد ایجوان نامور
یک اشیم وهو که خوانی ایجوان ده بار	کرفه اش باشدش در آن زمان بیش ده هزار	یک اشیم وهو که خوانی ای برادر نیکوکار	کرفه آن باشدت در وقت آن یکصد هزار
یک اشیم وهو که خوانی ایجوان بیدار دوست	کرفه اش همسنگ کیهان و گر هر چه اندر وست	آن اشیم وهو که کرفه باشدش ده با نوا	وقت نان خوردن بود آن ایجوان خوش لقا
آن اشیم وهو که کرفه صد بود او را حساب	وقت فارغ گشتن از خوردن که خوانند آن شتاب	آن اشیم وهو که کرفه باشدش آن دم هزار	در وقت خفتن ای ما نیکوی خوب کار
آن اشیم وهو که کرفه باشد او را ده هزار	نیمشب باشد که خوانی ایجوان نامدار	چونکه گردی پهلو از پهلو بوقت نیمشب	گه بخوانی تو اشیم وهو ببینی رنج و تب
آن اشیم وهو که باشد صد هزارش از ثواب	باشد آن وقتی که صبح را بخیزی ز خواب	گر بخوانی تو بیابی کرفه اش را صد هزار	در روایت هست این از گفته پروردگار
آن اشیم وهو که کرفه باشد او را از یقین	همبر ملک جهان و از تمامی این زمین	باشد آن در وقت جان دادن که خواند آن	که بخواند آن زمان شادان شود ایمون
باشد او را اندران دنیا ثواب بیشمار	همچنین در دین به حکمت پروردگار	گر کسی باشد که نتواند بگفتن آن زمان	جمله خویشان در آن ساعت دهندش در دهان
گر بود او را گناه و جرم مسکر دد اشوی	میشود او پس همستانی بدان ای نامجوی	گر همستانی بود باشد مقامش در بهشت	او خلاصی یابد از آن دوزخ تاریک و زشت
گر بهشتی باشد او در گروثمان جایگاه	پایه پایه میشود افزون بفرمان اله	روز و شب در کار دین زاستی بیدار باش	جهد کن در کرفه کردن ایها هشیار باش
تا که گردد آن روان تو در آنجا که بلند	باشی اندر نزد جمله مینوان تو ارجمند	جهد کن کوشش و دایما اشیم وهو بگو	ورد خود ساز و ز حق مردان دنیا بجو
	یا خداوند در آن ساعت که خواهم داد جان	این اشیم وهو کنی قسمت بهر او از آن زمان	

معنی اشیم وهو بمختصر نبشته است ،، اشیم وهو وهشتم ،، اشتی و نیک و نغمت و شر نفیر و برتر است امیاری یعنی کار کرفه ،، استی اشتا استی اشتا اهای هید اشایه وهشتای ،، نیکی هست و نیکی آن یعنی پرهیزکاری شر نفیر و برتر است اشیم آن باشد که خود کنند و اشهی بمردمان آموزاند اشیم چه بود اشیم اشهی باشد

اشیم که گوید آنکس گوید که راه سپنا مینو گرفته باشد و راه گنا مینو گذاشته باشد اکنون راه سپنا مینو چه بود و راه گنا مینو چه راه سپنا
مینو کار او رمزدی بود و بهشت روشن و بی بیم و همچنین راههای بی بیم تر و راه گنا مینو کامه اهرمنی بود و دیوان گندگی
و تاریکی همچنین راههای گنده تر و از اویژهٔ دین مازدیسنان پیدا بود و گرفه بگرفه کنه بکنه و از اویژهٔ دین مازدیسنان پیدا بید
و در دین چنین فرموده است که هر کس آن باید کرد که از دین پیدا من این گفتم تا تو بدانی و پذیری و جاشی و اندر جهان
روا کنی و هو چه بود و هو بی بود و هو که گوید و هو آنکس گوید که و هم زراتشت و هم گفته باشد و هی زراتشت و هم آن که او ستا
و زند نرم دارند و با بهان نشینند و با بهان خورند و از بدتران دور و جدائی پرهیزند تا آنکه گوید پرستش بود و آنکه خورد و چون
میزد بود ؛ و هشتم چه بود شریف تر و برتر بود و هشتیم که گوید و هشتیم آنکو گوید که آنسه چیز گرفته است هومت و
هوخت و هورشت وآن سه بگذاشته است دشمت و دشهوخت و دشهورشت چه بود این همت و
هوخت و هورشت و چه بود دشمت و دشهوخت و دشهورشت همت نیت نیکو بود که بر دین مازدیسنان
استوان باشند و هوخت گفتار نیکو بود و جادنگوی کنند اشوان را هورشت کردار نیکو بود که آب و آتش
خوب و نیکو دارند و پرهیزند و همادایم خدای بندمند بنده یعنی بندمندان باشد که هر چه بخویشتن نه
پسندد و به هیچکس نکند دشمت ابلهتران بدین بود که بر دین بهی بنگروید و دشهوخت آن بود که رنجانیدن
کسان اشوان باشد و افسوس داشتن و چیزی از کسان ستدن و زدن دشهورشت ناستوانی که از آب
و آتش بپرهیزند و خواب نذارند و همادایم اورمزد آزمند بود یعنی آزرده کرده ترمنشی چه بود ترمنشی آن بود که هر چه
بخویشتن نپسندد با کسان آن کند ؛ استی چه بود استی خویشکاری بود استی آنکس گوید که هر چه بها گویند بنوشد و هر چه
بهتر بود و اندرز گوید کند و با بهان منشنی و گوشن و کنشن و راست دارد و هر چیز که بداند گوید که نمیدانم و چیزی کند خوب کند و با هر کس
گوید که نیکو کاری و سخاوت و رادی پیشه کنید که نیکو کاری و سخاوت از همه کارها خوبتر است اشتا چه بود اشتا
بیمی بود که از کردار خویشتن بی بیم بود اینجا از مردم بد و از مردم بدان و بدکرداران و در آنجهان از اهرمن و از دیوان و آنچه بدین ماند
اهمای چه بود اهمای ایا مردم که اندر جهان اهمای که گوید اهمای آنکس گوید که بی رنجی و بی رنجی آن بود که آن کسی که کهتر بود از مهتران

ویران یار کنند و آنچه که خدا روزی کرده باشد خورسند شود و هر کس آنچه خورد دارد و به پیمان دارد و آنکه از پیمان بپردازد
و یعنی زیاده اندبه بهان و ارزانیان دهد تا آنکه بگوید چو پرستش و آنچه بخورد و چون میزد بود خواسته بهتر بهر تن خویش و بهر
روان چه اگر از بهر تن از تن باز دارد و از بهر روان از روان بسر چینود پل گذر نتواند کرد هید چه بود هید
پادشاهی بود هید که گوید هید آنکس گوید که پادشاهی شاهنشاه را از دین آشکاری خویش دارد و خواسته بیاری شهرهای
جهان دارد و اندر جهان نیکوکردار از فرمان چیزی چندان ستاید که کار فرماید و چند آنکه نیاز دارد تن خویش پاده فراه
از روان دور دارد و مردمان را بی بیم دارد و این مایه او را روا است بر دین به اشای چه بود اشایه رادی
بود اشای که گوید اشای آنکس گوید که اورمزد را دو خره امند را پرستش کند راد آن بود که نیک مردان در خانه او بسیار
رسند و ایشان را با آنچه تواند طاعت و نیکو دارد و با سخاوت باشد و خره او مند آن بود که نزدیک بهان شود و بهان را بخانه
برد و پیش بهان دست آنکس گیرد که از خوبی نوشی خورند و شاد و خرم زیوند و بار دیگر با رامش و شاد بهار رسند
و هشتای و هشتای چه بود و هشتای بهشت بود هشتای که گوید و هشتای آنکس گوید که بهان و با جمله خلق عالم
منشن و گوشن و کونشن راست دارد و دین بدستوری دستوران دارد و بر روی هیچ ترمنشی ننود و پاک و اویژه

باید کرد بود ‖ از روایت دیگر ؛ اشیم و هو و هشتم ‖ اشهی و نیکی و

نعمت و شریف تر و برتر هست امباری یعنی کار و کرفه استی اشتا استی اشتا اهمای هیدی اشای
و هشتای نیکی هست و نیکی آن بود یعنی که پرهیزی شریف تر و برتر است اشیم اشهی بیدار باشد اشهی
بیدار چه باشد اشهی بیدار آن باشد که خود کند و اشهی بمردمان آموزد اشیم چه بود اشهی باشد یعنی اشوئی
اشیم که گوید اشیم آنکس گوید که راه سپنا مینو گرفته باشد و راه گنا مینو گذاشته اکنون راه سپنا مینو چه بود و راه گنا مینو
چه راه سپنا مینو کامهٔ اورمزدی بود و بهشت روشن و بی بیم و همچنین راههای بی بیم تر و راه گنا مینو کامهٔ اهرمنی بود
و دیوان و گندگی و تاریکی همچنین راههای گنده تر و از اویژه دین مازدیسنان پیدا بود گرفه بگرفه کنه بکنه و از اویژهٔ
به دین مازدیسنان پیدا بود و در دین چنین فرموده است که هر کس که باید کرد که از دین پیدا این بگفتم تا تو بدانی و پذیری

وجاشی واندر جهان رواکنی ؛؛
معنی اشیم وهُواندکی نوشته است باقی مختصر کرده است تا بدانند ؛؛ از روایت دیگر اشیم اشایه که فرشته است که موکل بر آتش است وهو نیکی ونعمت وهشتم شریفتر وبرتر استی هست اشتا نیک استی هست اشتا نیک اهمای آن هید که اشای پرهیزکند وهشتای شریفتر اشیم پرهیز معنی آنست که پرهیزکاری بهترین چیزهاست وهمچنین پرهیزکاریست که بهترین طاعتها برگزینند تا روان خویش پاک کرده باشد از صدوربندهش وزند اشیم وهو وهشتم استی ؛؛ اشایه افاده پشیم هست وفادهٔ اشایه واز هر نیکی که مردمان کنند به از راستی کردن وراستی گفتن هیچ کرفه نیست و راستی از همه چیز بهتر است استی اشتا استی اشتا اهمای هید اشایه وهشتای اشیم که او کند کارکرفه که نیک راستی گفتن نیکست آن کس که راست گوی باشد چه راست گفتن وراستی از همه کارها بهتر است وبدانند که این فصل راستی گفتن اوست ایثا اهو ویریو در فصل رادی وسخاوت کردن است چه سر دین به مازدیسنی راستی است وپس رادی واز این دو کرفه هیچ چیز بهتر از این نیست این مایه باید که دانند ؛؛

زکردار نیکو تو بشنو سخن	اگر باز گویم نیاید به بن	ولیکن یکی جزو گویم از آن	تو بشنو که چونست ومعنی بدان
زنیکی تو پرهیز دان بهترین	ز پرهیزکاران بود مهترین	شریفست وپرهیز هم بهتر است	ذخیره ز پرهیز نیکوتر است
پس بهترین طاعتی آن بود	که پذرفت در پیش ایزدان بود	زمعنی پرهیز جزوی دگر	بگویم تو نیکو در او کن نظر
نکوکار باش ونکوگوی باش	کم آزار وهم راد وخوشخوی باش	هر آنچت نباید پسندیده پس	نباید پسندیده کردن بکس
همیشه بر نیسان ترا آرزوی	نیت خوب وگفتار کردن نکوی	نکو بایدت آشکارا وراز	یکی جزو گفتم نکردم دراز

از روایت کامدین شاپور

بهدینان که چون بالغ شوند کستی بر میان بندند چه کستی کمربندگی ونیت چه اگر کستی در میان نه بندند به بندهٔ اورمزد حساب نشاید کردن چه اگر سه گام بی کستی فراز روند هر گامی فرمانی گناه باشد واگر چهار گام بی کستی بروند ایثا اهو ویریو که هزار و

دویست درم سنگ باشد وگر کستی بر میان دارند بهمت وهوخت وهورشت مشغول باشند هر گامی فرمان کرفه باشد دیگر پرسش کودک پانزده ساله شد وکستی نوبستن وسر برشنوم کردن ؛؛ از مکتوب آنکه بنام مانک شاه چنگه شاه آمده بود ؛؛ دیگر سؤال اینکه زن کمتر کستی بر میان می بندند راه دین وزن ومرد چهارده ساله شوند واجب است که کستی بر میان بسته دارند فریضه است ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش اینکه

زن بوقت کار خیر کستی می بندند وبعد کار خیر کشاده میکنند پاسخ بستن نیکست وکشاده کردن نمی شاید ؛؛

از روایت بهدین جاماسا

دیگر سؤال آنکه زنان کمتر کستی بر میان می بندند شرط راه دین نیست چون زن ومرد چهارده ساله شوند واجبست که کستی بر میان بسته دارند وفریضه است ؛؛ از کتاب صدر بندهش آنچه در معنی کستی داشتن پرسیدند ؛؛ بدانند که کستی بند دینست که فرمانبرداری وبندگی ایزد تعالی است وبدین در جهان پیداست که این اندک مایه کار وکرفه که ما میکنیم هر گاه که دل بر دین داریم وهیچ شک در دل نداریم ونیازیم وندانیم که هر گاه که دل بر دین داریم که این دین از گفتار ایزد تعالی است وکستی که بر میان داریم هر کرفه که در همه جهان بهدینان می کنند آنچه در این روزگار کنند در کنگدیژ وایران کویژ وکشمیر میکنند جمله ما را اندر آن نصیب است وهمچنانست که بدست خویش کرده باشیم هر گاه که مردم با کستی بشب بخسپند ویک اشیم وهو در وقت خفتن برخواند وبگوید او اخشش وپشیمان پیت هم از هر وناه ام جست ام گفت ام کرده ام شنیده بخواند وبخسپند هر نفس که برآورد وفرو برد بهر نفس هجده درم سنگ کرفه باشد بجز آنکه در هفت کشور نصیبش باشد که هر کسی کستی دارد واز پس کار خویش باشد هر گامی که فرا نهد اورا اندر دین گوید هژده درم سنگ کرفه باشد وبر بوم زمین بیفزاید وهر کس که کستی ندارد باول قدم که بنهد هژده درم سنگ گناه باشد ودو گام همچنین و چهار گام هزار ودویست درم گناه باشد واگر چند فرسنگ برود بیش از این گناه نباشد وچون بنشستند ودیگر باره برخیزند هم چندان دیگر گناه باشد وبر بوم وزمین بکاهند ومردم چون پانزده ساله شوند باید که کستی دارند ؛؛ در این گوید

کر چون بامداد کستی به بندند هر کرفه که در هفت کشور زمین کنند ایشانرا در آن نصیب باشد و هجده ساله شوند و مردان چو کستی
به بندند نیایش و زنان را کستی در بندند و از پیش شوهر بپا ایستاده باشند و دست بکش کنند و نماز های شوهر بردن
و گفتن ترا چه مراد است که من آن کنم که تو فرمائی و ترا چه مراد است که من آن کنم و مراد تو است و اگر شوهر ندارد و پیش پدر
یا برادر باید یا آنکس که سالار ایشان باشد و این سخن بگفتن و سه بار سجده های ایشان بردن پس بدان کار که ایشان گویند
مشغول شدن چه دادار اورمزد بدین گوید که زنان را بسبب نیایش کردن از شش بر گرفتم تا نیایش شوهر
خویش کنند چه هر گاه شوهر از ایشان خشنود نباشد من که دادار اورمزدم از ایشان خشنود نباشم ،،

از کتاب صد در نثر در باب دهم اینکه بر همه کس بهدینان زنان و مردان هر که او پانزده ساله شوند فریضه
و آنست کستی داشتن چه کستی کمر بندگیست و طاعت داشتن مر خدای عزّ و جلّ اوّل کستی که این کستی داشتن پدید کرد جمشید
بود و آن حمله که دیو و دروج کمینست کرد بخوره کستی داشتن و هر کسی که کستی بر میان بست از نیم اهرمنی نیمهٔ او رهزوی ایستاد
و نیز بکستی بر میان دار و هر کار کرفه که در هفت کشور زمین کنند او هم بهرهٔ آن باشد مانند آنست که با ایشان
هم از ور و هم اشو شویم و این کستی از بهره آن نهاده اند که مثلاً کسی در کشمیر با ایران کوچ و یا کنگدز یا جمکرد کرفه کنند با ایشان
هم از ور میتوانم کرد پس ایشان و ما کستی بر میان داریم هم بند و هم کرفه یکدیگر اند و چون کستی ندارد هیچ کرفه بدو نرسد
بجز آنکه خویشتن کنند پس میباید که مردم بهیچ حال کستی از میان باز نکنند تا پیوسته کرفه بهدینان پذیرفتند و آن چهار
کره که بر میزنند از بهر آنست که چهار گواهی میدهد کرهٔ اوّل آنست که اقرار میان آورده و گواهی میدهد بهستی
و یکانگی و پاکی و بی همتائی ایزد به افزونی کرهٔ دوّیم آنست که اقرار میکند و گواهی میدهد بهدین از دینان
که گفتار ایزد است کرهٔ سیّوم آنست که گواهی میدهد که پیغمبر و رسولی و بحق زرتشت اسفنتمان است
کرهٔ چهارم آنست که خوشتر می آورم و اقرار میدهد و اقرار می پذیرد که نیکی اندیشم و نیکی گویم و نیکی کنم و از هم
نهاده باشم و دین به پاک اینست که بدان ایستادم و دیگر چون امشاسفندان پذیرهٔ زرتشت اند هم کستی بر میان
داشتند و فرق میان ایران و انیران کستی داشتن است و بر زن و مرد هر دو فریضه و آنست البته نشاید که

کستی بر میان ندارد در چهل و ششم اینکه چون مردم چهارده ساله که باشد کستی بر باید داشتن چون دستوران
گفتند که نه ماه که در شکم مادر بوده اند هم در حساب باید گرفتن چه در دین ما کار بهتر از کستی داشتن نیست بر مرد و زن فریضه است
بروزگار پیشین اگر کسی پانزده ساله تمام شدی کستی نداشتی او را سنگسار کردندی که نان و آب بر وی حرام است
در هشتاد و چهارم اینکه بخواهند خفتن ایثا اهو وئیریو و اشیم وهو بباید گفتن و توبت بکردن و خفتن که

[illegible]

پس بخفتن و هر گاه که چنین کنند که گفتم و کستی بر میان دارد و تا حمله کرفها که در همه جهان می کنند در آنشب همبهره باشند
و هر دمی که بر آورد و فرو برد سه درهم سنگ کرفه باشد چه از پهلو در پهلو گردد یک اشیم وهو بخواند ،،

از روایت بهمن پونجیه در باب کستی که سه بند و چهار گره میزنند معنی آن

بدین اورمزد و داد زرتشت	همیشه بیگمان میباش و هم پشت	یقین بیگمان و استوان باش	شبان و راندران کاروان باش
ابا حق جان و دل پیوسته میدار	به بهدین میان از البته میدار	مکن در دین یزدان هیچ سستی	همیشه بر میان میدار کستی
چو بربستی از آن معنی نگهدار	بصورت نیز هم بر جمله دار	سه و چهار است معنی گر توانی	در و اندیشه کن تا بدانی
سه بند است و گره چار آن شنو کن	حقیقت بر گزین و شک بیفکن	سه بند او همت و هوخت و هورشت	که این آنست و دین با سه گشت
نیت با گفتن و کردار نیکوست	که بهدین است او بی عیب و بی آهوست	برین ره رفتن باید همیشه	ز بدها دور باید کرد پیشه
ز دشمت و دوزهوخت و دوزهورشت	که باشد فعل و گفت و کردن است	بباید روز و شب دوری گزیدن	نه بد کردن نه گفتن نه شنیدن
نه اندیشه هم از گفتار و کردار	همیشه دور باید بود و بیزار	نکو گفتار و نکو کردار بودن	سخنهای اشوان می شنودن
سه بند اینست که بر جانب نهاده	مبادا زین میان کس گشاده	گره چهار است بشنو زو معانی	که تا زو در ره شبهت نمانی
گواهی میدهد بر چار معنی	برین می آورد خشنود دعوی	یکی بر پاکی و هستی دادار	که بی همتا و بی مثلست و بی یار
دوّیم بر دین پاک مزدیسنان	که راه بیشک است گفته یزدان	سیوم پیغمبر پاک زراتشت	که را دوراست یزد و راپشت
چهارم می پذیرد از خداوند	بدانگاهی که بندد بر میان بند	که نیکو گوی و نیکو کار باشم	ز بدها جملگی بیزار باشم

درست و پاک خوب و راست بهدین	مرا هست و نگردم هیچ ره زین	نه شک نه شبهتی دارم درو من	روم بر دین زرتشت اشوین
همه معنی کستی بستن این است	کسی کو هست نه بیاره ز دین است	همیشه همبرین کردار میباش	براه و رستهٔ دادار میباش

از کتاب صد در نظم در دهم اینکه

دهم در بود فرض بر مرد و زن	که بهدین بود در ره خویشتن	که کستی ببندند نوزود را	بجا آورند از طریق وفا
که کستی بود بندگی را کمر	بفرمان یزدان برآورده سر	نشانیست از طاعت کردگار	کمر بندگی را تو مردانه دار
که کستی ز جمشید آمد پدید	همه دیو و دروج از و شد ناپدید	ز کستی و از خوره اش بود آن	که باطل شد افعل اهرمنان
بکستی هر آنکس که باشد غنی	برون رفت از نیمهٔ اهرمنی	بدان نیمهٔ اورمزدی شود	بدین نیاکان خود بگرود
هر آنکو ببندد بکستی میان	اگر هم ندارد عمل در جهان	هر آن کرفه کز هفت کشور زمین	کنند هست همبهره در راه دین
چنان است که با او همازور اند	اشو میکنند او از او راضی اند	با یران و چین و کنگدز کرفها	به کشمیر و جمکرد هر جا بها
که دارند هر دو ثوابی در آن	نهند جمله با کستیش در میان	چو بستی تو کستی میان مرد وار	رسد قسمت از اهل دین چند هزار
وگر نیست این کستیت بر میان	کناری تو از اهل دین بیگمان	دگر هر گناهان که اندر جهان	شود زین گنه بهر یابی بدان
روان تو در دوزخ تنگ و تار	عذابی کشد بیحد و بیشمار	چو بی کستی است این عذاب گران	نگه دار این بند دین بر میان
مکن از میان کستی خویش باز	که یابی ز بهدین خود کرفه باز	ترا در زمانه چه بهتر ازین	که یابی ز بهدین ثواب چنین
که باشد ثواب از کره مردمان	ترا بی عمل بهره باشد از آن	بکستی گره چار زان میزنند	که در هر گره معنی اش گفته اند
گواه میدهد آن گره هر چهار	بگویم به پیشت همه یاد دار	ز اول گره این گواهی بدان	که یزد یکی و نه همتای آن
بهستی و پاکی و افزای به	بدان این و دل را بدین دین به	ز دیگر گره هم گواهی شنو	حقیقت یکی دان تو ای راست رو
که این مزدیسنان که گفته خداست	شک و شبهه نیست یزدان گواست	گواهی سیوم ز گره دار گوش	نکو بشنو این را با عقل و هوش
پیمبر که زرتشت اسفنتمان	بهی دین او از همه بی گمان	رسول خدا آن زرتشت راد	که یزدانش گفت از همه نیک و بد
فرستاد او را به پیغمبری	که از دین کند خلق را رهبری	چهارم گره هم گواه میدهد	که از من قرار است این پرخرد

بانزه.

بخوشتر دلی می پذیرم بجان	که نیکی کنم تا که باشد توان	نکو گویم و نیکی اندیشمش	من از هر بدی و دیگر بریش
و دیگر که از هم نهاده بوم	همیشه پی دین یزدان شوم	همینست دین بهی کان مراست	نگردم ازین دین که به هست راست
سفندارمد باز امشاسفند	منوچهر را چونکه ظاهر شدن	منوچهر دید و بدانست زان	که بد مرد را کستی بر میان
و دیگر که زرتشت اسفنتمان	بدین آوری شد سوی آسمان	ز امشاسفندان همه پیش او	پذیره شدند و رسیدند بدو
ز زرتشت ز ایشان بدید آن زمان	که بودند کستی همه بر میان	انیران و ایران بدانی اگر	بگویم که یابی ز ایشان خبر
	انیران نه بندند کستی ز داد	ولی بست ایران بروی گشاد	

از کتاب صد در نظم در پنجاه اینکه

چو نیکان و پاکان اشوان دین	ببستند کستی ز راه یقین	در پنجم ای پسندیده حال	که چون شخص گردد ده و پنج سال
بود فرض کستی ببستن بروی	چنین گفت دستور فرخنده خوی	که نه ماه اندر شکم بوده است	حسابش بباید گرفتن که هست
چو کستی ببستن بود فرض این	در پنجمین بهای مهتر از شین	که کستی ببندند مرد و زنان	چو گشته ده و پنج سالش بدان
چنین است از قول پیشینگان	که شد مرد و زن پانزده ساله شان	ببستند گر کستی بر میان	نه آبش بدادی کس او را نه نان
بر آنکس حرامست چون نان و آب	چرا فکندش تن اندر عذاب	چو کستی کمر بندگی را بود	خدا را اگر بنده باشی سزد
	نباشد بجز کستی است کار به	چو باشی بفرمان داور به	

از کتاب صد در نظم در سیزدهم

سیزدهم باب آنکه بهدینان ز مرد و زنان			چون رسد با چارده سال عمر ایشان در جهان
واجبست کردن همیشه جهد کستی داشتن	در زمان کودکی باید بدان پرداختن	اندران نه مه که مادر میکشدشان در شکم	بر حساب چارده سالش گرفتن نیز هم
یعنی اندر سیزده سال و سه ماه این بند دین	بست میباید بفرمان زرتشت گزین	بستن کستی بود در بندگی بستن کمر	سال و ماه و روز و شب پیش خدای کردگار
از برای آنکه فرمانش بر طاعتش	باید افزودن بسی تر که شود هر ساعتش	اول از جمشید کستی داشتن آمد پدید	از همه پیشینگانش پاک یزدان برگزید
داد چندان خوره و نورش که همچون شید شد	بر فلک میرفت جم را نام زان جمشید شد	نیست میکردی بهر جا دیو ملعونی که بود	این همه خوره ز کستی داشتن او را نمود
وگر آنگاهی که اسفندارمد امشاسفند	گشت پیدا بر منوچهر آن بزرگ ارجمند	آن اشو را دید کستی بر میان پادشاه	بند دین را چشمه بسته بود آن نیکخواه

هرکسی کو بست کستی بر میان خویشتن
میکند این کس بود همبهرهٔ آن جمل
بستن کستی نهادست آن بهر کرد و کار
هر که کستی بسته دارد بر میان از مرد و زن
کرفهٔ لابدست خود کند تا آن ثواب
تا بدیشان میرسد زین کرفها پیوسته بهر
کرفه کاندر همه کستی کنند از بیش و کم
چو کرد او بار اول پاکدین نیکو نی
آن دگر گوید گواهم بر کریم لم یزل
شک ندارم بیگمانم کو زیزدان رسول
در گواهی می پذیرد کان نکو کار کهن
برگزیده دین اینست که من دارم یقین
دیگر آنگاهی که جمله بی وسته امشاسفند
مینوان یعنی که دارند این کمر را میان
فرق یک آنست ایران و انیران از میان
پیرو دیوند انیران پلید بد سرشت
بر دل اندیشه ندارند و نه از کردگار
بند دین مزدیسنانست بگفت کردگار
پس تو ایمرد نکو با اعتقاد پاکدین

اورفردی شد برون آید زنیمهٔ اهرمن
میبرد هم قسمت و بخشش ایزد عز و جل
مثلا هر کسی که او بهدین بود و کرفه کار
میکند آن کرفها این کس بدست خویشتن
با روان او رسد در آخرت روز حساب
باشد ایشانرا نصیب از جملهٔ بهدین بهر
میرسد تو نوم آنکس را ثواب و بهره هم
آن گواهی میدهد بر پاک ذات کبریای
هست بی همتا و یکتا ایزد عز و جل
جمله دفترهای زند و دین او دارم قبول
نیک گویم و زبدیها جمله بیزاری کنم
بیگمان باشم نی هرگز همی گردم ازین
باید پذیره پیش زرتشت اشو بازآمدند
از برای کهتری پیش خداوند جهان
بند کستی بسته دارند بر میان ایرانیان
کار و اروان میکنند بسیار هر کنهای زشت
پیر و شیطان ملعونند و دیو زشت کار
مانند از شاه جهان جمشید کستی یادگار
باش در فرمان یزدان زرتشت گزین

تا بدان روز که کستی بر میان داری یقین
همچنان باشد که با ایشان بهم پیوستان شو
کرفه کاری که ایشان میکنند در راه دین
چو ندارد بسته کستی کرفه دیگر کسان
پس همی باید که مردم در جهان از هیچ حال
زانچه بهتر دولتی باشد که شخصی بیگمان
آن گره چارست که بر کستی بندد هر تو ان
گو یدان معنی بپاکی توام یزدان گوا
در سوم معنی گره گوید گواهم بیگمان
معنی چارم گره آنست از روی قرار
نیک اندیشم کنم باشم زبدها جمله دور
جمله معنی های کستی و گره زینسان بود
چونکه گردن سوی ایشان زرتشت گزین
چو زرتشت سفیتمان در جهان آمد پدید
نیست بند دین انیران گناه اندیش را
عکس دین مزدیسنانند و ناپاک اختران
جمله پاکان دین دارند کستی بر میان
بیشک و بی شبهه از ایام جم تا انیران
بسته کستی دار و خود را زانیران کن جدا

کرفه و کاری که اندر هفت کشور زمین
میکند آمرزو پاک و ده منش استرد
هم همادین که می برند با علم الیقین
نی نصیب از وی بود در بند بد ورنج اسپان
از میان خویش نگشایند کستی سال و ماه
روز و شب مشغول کار خویش باشد در جهان
زان سبب ترا گواهی میدهد از چار باب
در پناهم گیر و سوی نیکم نمای راه
هست پیغمبر زرتشت اشو اسفنتمان
گوید اقرارم بود بر هستی پروردگار
کرد کار افادر پاکا خداوند غفور
هر که کستی بسته دارد بندهٔ یزدان بود
بسته بودند جمله کستی بسته دید از یقین
مردم ایران زمین را جمله کستی بسته دید
چو ندارند تنش بند خدای خویش را
دشمن یزدان باکیند و ز کستی بیشکان
از برای آنکه باشد از انیران یک نشان
بر میان دارند زنیکو نکو مر مردمان
تا ترا اندر شمار بندگان آرد خدا

ازمیان

از میان بگشای تا روزی که باشد زندگی
چو رسد در چارده عمر از تولد در جهان
این همه از بهر کستی داشتن باشد ثواب
در کروثمان بهشت جاویدان یابی مقام

بندگی کن بندگی کن بندگی کن بندگی
یکزمان دیگر مهل تا بگذرد از همچنان
از میان خویش نگشا بند دین از هیچ باب
همنشین کرفه کاران و روان نیکنام

جهد کن تا بند دین در سیزده سال و ماه
تا ترا از کرفهای جمله کستی بهره سر
تا دهد آمرزشش یزد تعالی بیگمان
یا کریم کارساز بی نیاز رهنمای

بر میان بندی و بند او چو شود آن وقت گاه
هم نصیب و بهره گرداند خدای کرفه گر
رسته باشی از دهندان عذاب از کناهان
در بلا فریاد رس راحت رسان مشکل گشای

از روایت کاوس کامدین پرسش اینکه

در بافتن کستی که بافد پاسخ اینکه پیشهٔ دستوران و هیربدانست بافتن کستی پرسش این که کستی بستن و بافتن چون است که هفتاد و دو تار است پاسخ این که از دین و آئین آنچه از داد نیاکان و پوریودکیشان باین جانبان رسیده است هفتاد و دو تار بوده است در این هیچ شک و شبهه نداریم ۞

از روایت دستور برزوجی

کستی از آن سیاه پشم نشاید

روش صدرهٔ نو پوشانیدن می نویسیم

در هندوستان کودک را نوزود میکنند هفت ساله و سه ماه و یازده از آن اما کم نشاید و بیشتر بعضی را وقت کدخدای صدره و نو پوشانند و نوزود کنند روش آن صدره پوشانیدن می نویسیم اما اینکه می نویسیم از نسخه دستوران و هیربدان هندوستان و از فرموده قدیم ایشان کسی که صدرهٔ نو پوشد یعنی نوزودی شود آن کودک را سر شستن یعنی غسل کردن پس پیش هیربد نشستن و روی آفتاب برآوردن یعنی بمشرق و هیربد پیش روی او نشستن یعنی رو برو و بر سر کودک کلاه نو نهادن و کودک را پاک جامه دادن تا پنام کنند پس هیربد پیش او نیت کردن و آن کودک را هم باید نیت کردن و نیت نداند کرد ایثا اهو ویریو خواندن و هیربدان و بهدینان هر کس حاضر باشند تمام کس نیت خواندن پس کودک را ایستاده و برپا کردن و روی کودک بر مشرق کردن و در دست او صدره دادن و این کلمه گفتن که بخواند دین به راست و درست که خدا الخلق فرستاد اینست که زرتشت آورده است دین دین زرتشت دین اورمزد داد زرتشت ایثا اهو ویریو ۞ شیوثنانام خواند و صدره پوشاندن پس اهنور تمام کردن روی کودک پیش آفتاب کردن یعنی بمغرب او زیرن که هیربد به پشت کودک ایستادن

وهیربد بدست خود کستی گرفتن وکودک هر دو دست هیربد محکم گرفتن پس هیربد خواندن خشنوتره اهوره مزدائی اشم وهو
، یک پناه یزدان هورمزد خدای اوزونی گرچه خره اوزایاد وادارا ورفرد ریومند خره مند مینوان
مینو برتم برساد ازهماکنا تیت پشیانوم اث، ستومی اشیم اشیم وهو یک فرستویی تا خیا اشتویم
ستومی اشیم اشیم وهو سه فروراني ، گاه اوزیرن ، فرستیچه ، اهوره مزدا وریوتوخزگهتو خشنوته ،
ویدوآو مردتو پس هردو خواندن وهیربد کودک را کستی بستن هورمزد خدای آهرمین اواد شان
نیرنگ کستی تمام کردن پس هر دو نشستن بعده هیربد خواندن ، [illegible]
[illegible]
اثا اهو ویریو پنج پنج خواندن ، اهونیم وییریم تنوم پاتی اثا اهو ویریو یک یک خواندن پس کمنا مزدا تا سر
منسچا یا آرمتئی یزاچا اشیم وهو یک اثا اهو ویریو ۲۱ بیست ویک ، واشیم وهو ۱۲ دوازده خواندن پس
اهمارئیچه تا سر خواندن پس پارچهٔ خرما وجوز با برنج یعنی چاول بهم آمیختن وهیربدان تندرستی خواندن وبرسر
کودک خرما ریزه اندک اندک نثار کردن ایشان یعنی همه کسان دست برسر کودک داشتن وهیربد جوز وخرما ریزها
برسر کودک ایشان اندک اندک نهادن تا که تندرستی تمام شود پس کودک بهاکس بهاز ورگرفتن تمام شد
رسم نوزود کردن از نوشتهٔ دستوران هندوستان ،

نیرنگ کستی بریدن نویسم [illegible]
[illegible]

[illegible]
یک خواندن پس [illegible] خواندن
وبکار دتیز بریدن پس اهنور تمام کردن تا [illegible] پس [illegible] یک [illegible]
[illegible] تا سر خواندن ، نیرنگ جامه دیگر کستی نو بریدن بدیگر روش ، اول واج سروش گرفتن پس این نیرنگ خواندن
[illegible]
[illegible] یک [illegible]
[illegible] خواندن بکار دتیز کستی بریدن پس اهونور تمام خواندن تا [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] تا آفرینامه ،،

سروشی اشیه تا اهوویریه اشم وهو یک اهارسپج تا سر خواندن ،، ،،

از روایت کاوس کامدین پرسش اینکه

کستی نو بریدن و نیایش خورشید آمدن دیگران بنیایش کردن پاسخ این که کستی بستن و نیایش آمدن و رفتن و پیش و پس و راست و چپ و بالا و زیر پیش روی تا صد گام و دست راست سی گام و دست چپ سی گام پس پشت تا ده گام ثابت باند کستی که نو میکند بالای زیر کسی که بکذرد و اگر نه بیند رواست و گر پدیدار باشد اندر اندازه که پیش نبشته است عمل نمایند ،،

از روایت کامدین شاپور

که کستی نو کردن که مردم از پیش رفتن که سه گام نزدیکتر باشد و دیگر کستی نو کردن آواید و هیربد که درون میبرد پیش گام که میان سه گام دیگر دیگر پرسش این که شب که چراغ نباشد روی به نیمروز آواید کردن آنجا کستی هست دیگر آنکه افزایندن کستی کامدین چنان نمود که در شب معلوم نیست که روی کدام جانب کستی افزایند در دین به چنان پیداست که در شب اگر آتش حاضر باشد روی با آتش و اگر آتش حاضر نباشد روی بماه و گر ماه نیز حاضر نبود تا صبح که روی به رفتون تر یعنی نیمروز صبح پیدا شد روی با آفتاب بر آمدن باید کرد ،،

از روایت کامدین شاپور

کستی بمیانه بستن جامهٔ سپید اندر میان بستن کستی بر روی جامهٔ سپید بستن جامهٔ رنگین نشاید شبیش رنگین اندر دین نشاید

از روایت نریمان هوشنگ پرسش اینکه

مردی واج گیرد یا درون یزد کستی نخوب و پیراهن کستی درست و جرچون پاسخ این که کسی که یزشن کند کستی او باید که در فرود نگذاشته باشد و پیراهن کستی یعنی نک درست باید چنانکه هیچ شک در ش نباشد و کسی که درون یزد که کستی دو و نیم فرو شده باشد هم بکار آید و نک در دست باید و گر از سر در ماند کی از یکسوی میان زیر کستی پاره دریده باشد

که باز دوخته باشد هم بکار آید باژگیری که نک و کستی نخوب دارد و نشاید که تنها او کسی باز بستانند که پیش از دو بر آسته ولیکن اگر کسی باج می ستانند که کستی و نمک درست دارد که باو برابر باژ ستاند ،،

از روایت کاوس کامان پرسش اینکه

مردی باژ گیرد و یا درون یزد کستی نخوب و ژ پیراهن درست و جرچون پاسخ این که کسی که یزشن کند کستی او باید که هیچ فرو نگذاشته باشد و پیراهن کستی یعنی نک درست باید چنانکه هیچ شک در ش نباشد و کسیکه درون یزد کستی دو و نیم فرو شده باشد هم بکار آید و نک درست باید و گر از سر در ماند کی اگر یکسوی گریبان کستی و آن پاره بود که باز دوخته باشد هم بکار آید و باژگیری که کستی و نمک نخوب دارد نشاید که تنها از کسی باج ستاند نیشت و یراسته باشد ولیکن اگر کسی دیگر باج می ستاند و کستی و نمک درست دارد شاید که او برابر باژ ستاند ،،

از روایت کامه بهره پرسش اینکه

شبیب کستی یعنی پیراهن که در زیر کستی باشد درست نباشد و یا خوب نباشد و درون یزد و واج گیرد و نیایش خورشید کند شاید که و یا نه در آیان باشد یا نه پاسخ این که یزشن را کستی و زیر کستی هر دو بیکان باید خوب و شایسته و کستی چنان باشد که درست باشد و در کاه بافتن و هیچ در و نگذشته و زیر کستی هم باید که خوب دوخته باشند و هیچ دریده نباشد درون یستن را درست باید و گر بافتن دو در نیم فرو گذاشته باشد بکار آید و زیر کستی باید که خوب دوخته باشد و درست باشد و گر باج گیری باشد و یا بار و هی اگر زیر کستی را گریوان راست سوی دریده و بر دوخته باشد از سر تا چهار شاید و کستی باو در تا هفت در و نیم فرو گذاشته بکار آید و پیش از ین باشد بکار نیاید و چون کستی نخوب باشد آنچه میکند که کرفه بنداند گناه باشد داشته باشد ،،

از روایت شاپور بروجی پرسش این که

در کستی بستن و پیراهن یعنی زیر کستی هر گاه زیر کستی درست نباشد ناخوب باشد و واج درون و خورشید نیایش شاید یا نه پاسخ این که باید که کستی و زیر کستی نیک و بیکان باید که درست باشد و خوب باشد چرا که اگر کستی باندام برهنه

بسته باشد گناه باشد گرفه بود ،،

از روایت کامه بهره پرسش اینکه

مردی بازگیرد و یا درونی یزد کستی نخوب و پیراهن کستی درست وجز چون پاسخ این که کسی که یزشن کند کستی او باید که فرو نگذاشته باشد و پیراهن کستی یعنی نمک درست باید چنانکه هیچ شک درش نباشد و کسی که درون یزد که کستی دو در نیم فرو شده باشد هم بکار آید و نمک درست باید و گر از سر دربا ندکی اگر کیوی که میانه زیر کستی پاره دریده باشد که باز دوخته باشد نیز بکار آید و بازگیری که کستی و نمک خوب دارد نشاید که آن کسی تنها باز ستانند و پشت از و وی راسته باشد و لیکن اگر کسی دیگر باج بستانند که کستی و نمک درست دارد شاید که با و برابر باز ستانند ،،

از مکتوب کاوس ماهیار پرسش اینکه

کستی نو کنند و اوستا خوانند و نیایش کنند چون باشد پاسخ این که زن دشتان نگاه کند زن دشتان سی گام دور باشد شاید ،،

از روایت شاپور بروجی پرسش

کستی کنند و اوستا خوانند و نیایش کنند و زن دشتان نگاه کند چون باشد پاسخ این که زن دشتان سی گام دور باشد شاید ،، از روایت دیگر زن دشتان چهل گام دور باشد یا دیاب درست باشد ،،

از کتاب صد در نثر در چهل و پنجم اینکه پیوسته می باید که توبت کردن بریاد دارند و هر گاه که گناه از دست آید جهد باید کردن تا پیش هیربدان و دستوران و ردان شوند و توبت بکنند که گناه اند کرفه از آن وقت که کرفه بکنند تا مردم که زنده باشد هر سال دیگر میشود و گناه نیز همچنان هر سال دیگر بر سر میشود چون توبت میکنند دیگر بیفزاید چون درختی بود که خشک شود و دیگر افزایش نکند و توبت آن بهتر که پیش دستوران و ردان کنند و توجش که دستور فرماید چون بکنند هر گناهی که باشد از وی بشود و توبت دستوران کنند و پتت هم خوانند که دستور نباشد پیش کسانی باید شدن که دستوران بگماشته باشند و اگر ایشان نیز نباشد بنزدیک مردی روان دوست باید شدن و پتت بکردن در وقت آنکه از دنیا بشود و پسران و دختران و خویشان

او فریضه آنست که پتت در دهن رنجور دهند و اشیم وهو در دهن دهند چه دستوران گفته اند که چو پتت بکردند اگر چه بسیار گناه کرده باشد بدوزخ نرسند و بسر چینود پل پاده فراه ندهند پس بجایگاه خویش پتت آن بود که گناهی که کرده باشند پتت کنند دیگر آن گناه نکنند اگر کنند آن باز پس گناه آید ،، از کتاب صد در بندهش ،،

آنکس که گناه بسیار پتتی کرده باشد پیش روان و مؤبدان کرفه بجاه بانگارند و چند آنکه گناه فضله باشد بر سر چینود پل عذاب و عقوبت و پاده فراه دهند و نگذارند که بدوزخ شود چه در دین بچنان گوید که چون پتتی کردند و از گناههای کرده پشیمان شوند در دوزخ بر ایشان بسته شود بدوزخ و تاریکی نرسد و چون بسر چینود پل عذاب تمام تر بداده باشد در خور گناه بعد از آن بهشت یا همستکان بر ند میان بهشت و دوزخ و تا رستخیز تن پسین آنجایگاه باشد چه اندر دین گوید که هر کس که او پتت کرده باشد اگر گناه بسیار کرده باشد هرگز بدوزخ نرسد مگر گناهی که در زن کسی جسته باشد چه گناه هیچ کرفه از وی بنشود و چون بچینود پل رسد امشاسفندان او را به بینند و گویند که دوزخ در وند آمده است از و دور باید بودن اندر دین پیداست که پتت کردن چنان قیمتی و ارجمند است که زرتشت اسفنتمان بر پرسه و دادار اورمزد بود گفت روان آنکس میباید که بینم که بجهان در هیچ کس را چون خویشتن نشناخت بعظمت و حشمت پس ایزد تعالی از میانه دوزخ روان جمشید را خواست چون می آمد برانو میرفت مانند کسی که شل باشد و پای ندارد و جامه دریده و کهنه خلق پوشیده داشت و چون امشاسفندان را دید از شرم امشاسفندان دور و بگوشه اندوهگین و درمانده پس زرتشت اسفنتمان پرسید که این روان کیست چنین شرمسار و اندوهگین و درمانده بدین دوری و متحیری و بیچارگی دادار اورمزد گفت این جمشید و نیکهان است که من اول این دین که تو در جهان روا خواهی کردن بدو نمودم نه پذیرفت و در خویشتن تکبر آورد و بگفتار دیوان فریفته شد و گفت آسمان و زمین و ماه و خورشید و ستاره و هر چه در گیتی است من داده ام و آفرید کار همه منم نه آنکه او را این قدرت توانست بودن که از وی پرسیدمی که ایزد تعالی این چیزها چگونه داد هم ندانستی گفتن چون این سخن محال بگفت و بیندیشید دیج و خوره کیان از وی بشد و بدست ضحاک گویف کشته شد روان بدین صفت است که تو می بینی و از همه چیزها که در عالم کرد هیچ بتر از آن نبود که دین بد و نمودم و گفتم در جهان روا بکن و نکرده چون

جمشید این سخنها بشنید زرتشت اسفنتمان را گفت از گفتار دیوان پرهیز و خویشتن را نگاه دار و دین بپذیر و در جهان روا کن
چه از همه کارهای این بهتر است ایزد تعالی اول این دین بمن فرستاد و من از فریفتگی و نادانی که بودم نشنیدم و دین نپذیرفتم
و آنگه می بایست که داناتر باشم بگفتار دیوان فریفته شدم و بر راه دیوان ایستادم و گفتم عالم و خلایق و هرچه در عالم است من
بدادم تا خورده و پادشاهی از من بشد و تن هلاک آمد و روان بدست دیوان افتاد و گرفتار شد و گفت ای زرتشت ترا اندرز
میکنم که نه به تنگی که نه بفراخی و نه در آنوقت که در بیم و ترس باشی و نه در آنوقت که مال و نعمت دین از یاد باز مکن و سخت دار
و از دست مگذار تا در بیم نمانی که من مانده ام که عالم بر پای مانده است از بهر دین مانده است و گرنه آدمی آدمی را خوردی
و راههای منقطع شدی و کشت و رز و آبادان برخواستی و اهرمن و دیوان بر جهان مسلط شدندی و عالم نیست و ظلم
کردی و پادشاهی نبودی چه دین در شاه بسته است و پادشاهی در دین چه هر پادشاهی که دین ندارد و بظلم کردن مشغول
شود پس پادشاهی پاینده نبود و دین در قوت پادشاه تواند شدن و این دو قوت است که اگر یکساعت عالم بی یکی
نباشد عالم زیر و زبر شود چو جمشید این بگفت و از آن گناه که او را جسته بود پتت کرد و تحریر و تشویر و پشیمانی خورد بر آن
گناههای خویشتن مقر آمد ایزد تعالی او را بیامرزید و از آن رنج و بلا برهانید و پادشاهی همستان بر و داد و از سبب آنکه
گناه او را جسته بود پتت کرد ،،

از روایت بهمن پونجیه

دیگر آنکه بهدین را گناهی جسته یا بدست یا بزبان واقع شود او را پتت باید داد بقدر گناه توجش فرمودن باید فرمود اگر زیاده
از گناه توجش میفرماید دستور گناهکار میشود درین ملاحظه بسیار می باید تا روان در عذاب نباشد ،،

از روایت شاپور بهروچی

دیگر اگر کسی هر روز پتت کردن نتواند و کسی را فرماید که از بهر من هر روز پتت بکن آن دیگر کسی که از بهر او پتت
کند همچنان بود که بزبان خود پتت کرده است در وی هیچ تفاوتی نیست اما آنکس را باید که هر روز این چند لفظ بخواند از هر
و ناوام گفته ام کرده ام جسته ام منیدا و خشش پشیمان به پتت هم ،،

ازکتوب

از مکتوب سورتیه ادهاروان

پرسش یکی از بهدین گناه گران کرد و میخواهد که از آن گناه توبه کند و فرموده اند که توبه به پیش دستور باید کرد و آمرزد مجرم
تحقیق میداند که دستور فاسق است در مسئله پیش آن دستور نرود یا برود پاسخ اینکه چند تن دستور انجمن میباید
نمود که بمشورت دستوران جمع آنچه فرمایند عمل باید کرد و بجز احوال و خواسته توجش بکنند ،،

از روایت کامه بهره

پرسش کسی بکسی گوید که پس گذشته من از جادهٔ من پیش دستور شود از گناه من پتت کن چنان باشد که خود پتت
کند یا نه پاسخ آنکه پتت هر چند بیشتر کند بهتر باشد و در زندگی بهتر و گر در زندگی نرسد در سه شب و گر سه شب
نرسد بخش کند تا هر چند بیشتر که هم شاید ،،

از روایت کاوس کامان

پرسش آنکه اگر کسی بکسی گوید که پس گذشت من پیش دستوران رو و از گناهی که مرا جسته است پتت کن چون
گذشته شود و این کس پیش دستور رود و سوی او پتت کند همچنان بود که خود پتت کرده و گر همان روز نتواند کرد دادستان چه
پاسخ اینکه اگر خود کند بهتر بود و گر خود نتواند کردن آن روز که او را بپرهیزند نیکوتر و گر آن روز نکنند در سه شو فریضه و آن تر
باشد که وقتی دیگر جهد باید کردن تا هر چند پتت کنند بهتر بود ،،

از روایت کامه بهره

پرسش آنکه اگر کسی بکسی گوید که از گذشت من پیش دستور رو و از گناهی که مرا جسته است پتت کن چو آنکس گذشته شود
این کس پیش دستور رود و بسوی او پتت کند همچنان بود که خود پتت کرده باشد اگر هم همان روز نتواند کرد دادستان
چون پاسخ اینکه اگر خود کنند نیکوتر بود و گر او خود نکند آن روز که او را بپرهیزند خوبتر و گر آن روز نکنند در سه شو فریضه و آن تر باشد
که وقت دیگر جهد باید کرد و تا هر چند زودتر پتت کند بهتر بود ،،

از روایت نریمان هوشنگ

پرسش اینکه هیربد گناه بکند بهدین اورا سیاست نماید یا نه پاسخ اینکه چون هیربد توبه خدای گناه بکند بهدین که سالار باشد سؤال از هیربدان و دانا تر و زیرک تر و پسندیده تر پرسش کند و رخصت دهند و پس سیاست نمایند شاید

از روایت بهمن پونجیه دستور نوشروان فرموده است

اگر بشنوی همین گفتار از من	چو برگویم بشنو پس خود تو روشن	هر آنکس کرد کاری بد بیجا	نتاند گفت با کس بشنو از ما
بروز رام و ماه و مهر همچون	رود در پیش دستوران همیدون	بگوید حال خود را او بدستور	که تا داند همان دستور پر نور
پتت خواند همان روز و هماندم	که او خود شاد گردد نبودش غم	ببخشاید مرا اورا پاک یزدان	نه بگذارد ورا بر دست شیطان
چنین باشد بهشته بر ره دین	شنیدم نظم کردم مرد بهدین	اگر دستور گفتش راز آنکس	بگردش آشکارا مرد ناکس
بر گرزان کنه باشد مراورا	بود در من بشنو این نکته از ما	همانکس پاک گردد از گناهان	روانش شاد باشد پیش یزدان
من این گفته شنیدم از ره دین	بود این راست بشنو مرد بهدین	همه دستورها این گفته دانید	همه رازکسان باکس مخوانید
	بود بی‌شک براه دین این داد	که تا بر آخرت باشد دل شاد	

از روایت کامه بهره

پرسش آنکه مردیست پاره زمین و زن و فرزند دارد چون سرکین درش افکند چندان دخل ازش میخیزد و زن و فرزند زیوش میتواند کرد و گر سرکین نمی افکند دخل با نیمه می آید و زیوش نمیتواند کرد دادستان چون پاسخ اینکه سرکین گوسفند و سرگان شاید و سرکین هودینان بصحرا باید برد و تا چهار بار آفتاب برش می تابد پس از آن چهار بار باران برش آید چنانکه همه بخوسند شاید که بر زمین برد و آن جددینان دستوری نیست که از هر گونه نبر هجر درش نباشد و هر بار که آب هجر شخرای رسد چنان باشد که آب بنسا رسانیده باشد و سرکین جددینان بی شخرای نباشد چه هم خون و هم دشتان درش باشد و هر چه گناه پیش که از کرفه نشاید که کند چون کرفه و گناه راست باشد همداستانی را هم نشاید

از روایت کاوس کامان

پرسش آنکه مرد یست پسران و دختران دارد و پارهٔ زمین دارد و چون در آن زمین سرکین می افکند چندان دخل در می آید

که زیست میتوان کرد خود و فرزندان و گر در زمین سرکین نمی افکند دخل با نیمی می آید و زیست نمیتواند کرد و سرکین از همه جای می باشد زیرا که از جای این سرکین بدست نمی آید و جز چون پاسخ اینکه سرکین هر چه از آن چارپایان باشد که در آن یکساله نسا نخورده باشد شاید که در زمین افکند و آنچه از مردم بهدین بود باید که بصحرا برد تا چهار ماه بباید گذاشت تا آفتاب و ماهتاب بر آن می تابد و چهار نوبت باران بر آن بارد که همه هم نم شود اگر درین چهار ماه چهار بار باران نبارد صبر کند تا چهار بار باران تمام بیاید پس بزمین بردن و از خانمان ایران دستوری نیست پرسنده گفت چون سرکین نمی برم زندگانی نمیتوانم کردن و گر زمین میفروشم همان خواهد بودن و فرزندان به نیازمندی خواهد رسیدن و از دست ایران گونه گون چیز باید خوردن و برگشت ایران باشد و یا انیری رسد و گر زمین نگاه میدارم فرزندان نگاه نمیتوانم داشت اگرچه گناه میرود و کرفه نیز میرود دادستان چون پاسخ این که سرکین ایران هیچ هجو گرا نیست زیرا که ایشان هیچ چیز نمی پرهیزند و هر پلیدی که باشد در سرکین آمیزنده باشد و هر کس که آن با آب رساند یا آب بدان رساند همچنان باشد که آب بنسا رسانیده باشد زیرا که اگر هجو گرای با آب و آتش رسد همچون نسا است و هر که نسا با آب و آتش رساند یا آب و آتش بنسا رساند هر بار مرگرزان باشد اکنون تو مستمندی خویش بگفتی من رنجوری آب و آتش بگفتم تو آنچه کم گناه تر باشد میکن و سرکین بهدینان بهمه وقت گوش دارند تا اگر کودکی یا بزرگی را که اورا بزندی یعنی که خون شکم باشد پرهیزی تا گناه مرگرزان نجهد

از روایت کامه بهره

پرسش اینکه مردی است پسران و دختران دارد و پارهٔ زمین دارد و چون در آن زمین سرکین افکند چندان در می آید که زیست میتواند کرد خود و فرزندان و گر در زمین سرکین نمی افکند دخل با نیمی می آید زیستی نمیتواند کرد و سرکین از همه جای نباشد زیرا که از جای این سرکین بدست نمی آید و جز چون پاسخ این که سرکین هر چه از آن چارپای باشد که در آن یکسال نسا نخورده باشد شاید که در زمین افکند و آنچه از آن مردم بهدین باشد بصحرا باید برد و چهار ماه بگذاشت تا آفتاب و ماهتاب بر آن می تابد یعنی شمس و قمر و چهار نوبت باران بر آن بارد که هم نم باشد و گر درین چهار ماه

باران چهار بار بنیاد صبر کنند تا این چهار باران بباید بران تا معلوم باشد پس بنابرآن که پرهیز بردن واز خانمان ایران دستوری نیست پرسنده گفت چون سرکین نمی برم زندگانی نمیتوانم کرد وگر زمین نمیفروشم همان خواهد بودن و فرزندان به نیازمندی خواهند رسید واز دست ایران گونه گون چیز باید خورد و برگشت اینز باشد با اینزی رسد وگر زمین نگاه میدارم فرزندان نمیتوانم داشت وگرچه گناه میرود گرفه دادستان چون بود پاسخ اینکه سرکین ایران هیچ نخوکرای است زیرا که ایشان هیچ چیز نمی پرهیزند و هر پلیدی که باشد در سرکین آمیزند و هرکسی که آن بآب رساند یا آب بدان رساند همچنان باشد که آب بنسار ساینده باشد زیرا که اگر نخوکرای بآب و آتش رسد همچون نسا است و هر که نسا بآب و آتش رساند یا آب و آتش بنخو و نسار ساند هر بار مرگرزانی باشد اکنون تو مستمندی خویش بگفتی من رنجوری آب و آتش بگفتم تو آنچه کم گناه باشد میکن و سرکین بهدینان بهمه وقت گوش میدار تا اگر کودکی یا برزکی که او را برنیا باشد یعنی که چون در شکم مادر باشد پرهیزی تا گناه مرگرزان نجهد

از کتاب صد در نثر در شصت و دویم

اینکه راستی گفتن و راستی کردن پیش باید کردن و خویشتن بدان داشتن که هیچ چیزی مردم به از راستی نیست و این جهان و آنجهان هورمزد از راستی بیافرید و از راستی بر جایگاه مانده است از بهر راستی را پاکیزه شود و اهرمن گجسته از هیچ چیزی به از آن نترسید که از راستی و رستخیز از راستی بباید کردن و هر جایگاه که از راستی بنا گرفت خوره در آنجایگاه راه یافت و هر خاندانی که بیش بماند از بهر راستی است و اهرمن در آنجایگاه راه نیابد و گفت است در دین که یک مردم را بهتر از عالم دروغگوی چون کاوه اصفهان آهنگری بود چون پای بر راستی داشت و سخن براست میگفت تا چون ضحاک که همه کشور او داشت و چون برا و راستی سخن میگفت چرا دیو و مردم ازوی ترسیدند و بهر گفتاری بروی چیره بود بروی مظفر شد بجهت سخن راست که می گفت و آهرمن گجسته چون بنوی راستی بدید سه هزار سال بیهوش افتاده بود از بیم راستی سر بر نمی آرست گرفتن و از بیم راستی نیارست درین جهان آمدن چیزی که تو در آن نظری کنی که بر جای مانده است چون تحقیق آن باز جوئی براستی مانده باشد و در زند اشیم وهو در راستی تر است و از بهر آن اشیم وهو زیادت خوانند ؛؛

از روایت بهمن پونجیه در باب راستی گفتن اندر نظم میفرماید

خدا گفت با پور اسفنتمان | که دارم تمنا من از بندگان
نخواهم از ایشان همه راستی | نخواهم هم کژی و کم و کاستی
هر آنکس که گوید بنا دروغ | که باشد جزای کژی بی فروغ
دروغ هر که گوید بر بنا بسی | و بدا هرمن آتش جزا هم بسی
هر آنکس که او کژیش کار بود | سخنها دروغش بگفتار بود
بود جای او دوزخ تنگ و تار | نشنید ایا اهرمن همکنار
بدانید کیسر همه مردمان | که جای دروغگوی باشد جهان
سخن کم کن از گفته نوشیروان | وگرنه بدل درد دارم چنان
بگیرید زیجر ولم وحش و کوه | بمانند حیران گروها گروه
سپردم بدان را بدست خدا | که اندر دو عالم بود رهنما
سراسر همه دوست پنداشتم | بیزدان بد و نیک بگذاشتم

از کتاب صد در نثر در شصت و یکم اینکه سخت باید

پرهیختن از دروغ گفتن که سر همه گناههای دروغ است زرتشت از هورمزد پرسید که در دروغزن مانندهٔ کیست هورمزد بافزونی گفت دروغزن با اهرمن همکار است و در دین گوید که دروغگو را آخرت نباشد و در میان مردم حقیر باشد اگر مردمی محتشم باشد او را نیز در مردمان حرمت نباشد حرمتی ندارند فرجام دروغزن بد باشد اگرچه بسیار مال دارد همه ازو وی بشود و عاقبت بمردم نیاز باشد و نیز تخمگان شان کم باشد ؛؛ و اندر باب دروغ گفتن میگوید بیت

بگویم یک حدیث ایزد بهدین | تو این بشنو بشو یکرنگ بر دین
مبین تو روی کس کو هست نکار | بود آنکس بدرد و غم گرفتار
بود پیمان شکن هر کو بد بنا | زشیطان زشت دانستن مرا او
کسی کو بشکند از گفته اقرار | روانش باشد اندر دوزخ تار
دروغگو هیچو اهرمن بدان تو | نمی یابد مراد از هیچ سان او
دروغگو را نباشد خانه آباد | اگرچه چند روزی باشد او شاد
بود پر درد و غم در روز و در شب | همه روزه بود ایشان پر از تب
بگیرد مرگ گر بر جان ایشان | نماند او خودش تا جمله ایشان
بود شرمنده اندر پیش جاوید | مکافاتش دهد بس مهر داور
سروش و بهمن و دین مهر بهرام | دهندش سرزنش آن جمله مادام
سپارندش بدست دیو پشیم | اکومن می برد اندر جهنم
به پیش اهرمن با جمله دیوان | کشند یاوه فره باشد غریوان
خرا ستر های اهرمن سراسر | گزندش زین کنه ایزد بکند
پلنگ و شیر و یوز و گرگ و کفتار | درندش تا پلید او خود آزاد
همان زنبور و کژدم اندر آنجا | همان درندگان و مار و افعی
بپیچد بر روان آن چنان کس | بود این گفته از یزدان شنو بس

برد اهرمن اورا پیش خود زود | برندش پیش او مانند دود
دهندش اندر آنجا زهر ماران | دگر بچه و پلید بهار و شتان
زنندش بر سرش بس تیغ و شمشیر | که تا آنکس خورد از بیم او سیر
تبرزینش زنند و گرز فولاد | روان لرزان بسان بید از باد
دهد بر شیب زانو جای اورا | خورد او کند و باشد اندر آنجا
بود تا رستخیز آنجا روانش | کشد رنج و عذاب بیکرانش
بود آنکس بتر از هید بشنو | زجا دو گر بتر آن مرد بدخو
هر آنکس بشکند او قول و اقرار | بدوزخ می کشد زنیکونه آزار
نیند شیدای خلقان ز دوزخ | بجای سرد و تار و آه و اوخ
بپرهیز و تو مشکن نیز پیمان | تو پیمان را نگه دار و بدیده جان
دروغ مگو تو مشو ایمرد بهدین | که تا تو نشنوی از هیچ نفرین
دروغ از اهرمن باشد هنر دان | بود مکاره مانند شیطان
بگوید با زبان چو شهد نیکو | بدل باشد همو پر رشک بدخو
نه بیند کام دل آنکس بدنیا | کشد شرمندگی فردا بعقبی
کشد پاره فره بر دست دیوان | بود آزرده از وی پاک یزدان
مکن مهر دروج مانند ضحاک | بشو هیچو نکه اعزیرش بدان پاک
مشو افراسیاب پر جادو | بشو چون کیقباد خوی نیکو

پرسش زرتشت از اورمزد در باب گناه مهر دروج و پاسخ یزدان

بپرسید زرتشت اسفنتمان | که ای داور داوران غیب دان
چو پرسیدم ازین گفته بر من گشا | ز مهر دروج راز بر من نما
که هست این گناه عظیم گران | بمن بازگوای خدای جهان
جوابش چنین داد بس کردگار | بگفتا یک کنم در بیت آشکار
چو فردا بر سوی گیتی روی | بباید که مر خلق آگه کنی
گنه باشد از مهر دروجی گران | گران باید اهرمن بدگمان
نخست آنکه گوید حرفی اگر | کند کار اظهار با خود اگر
نگردند اگر حرف از حد گذشت | با قرار آنکس درستی نگشت
سه صد سال در دوزخش جایگاست | ز پیمان شکن چاکهش این سزاست
روانش دهم دوزخ تنگ و تار | ابر دست دیوان بی زینهار
دوم آنکه دست بدستی زنند | ابا یکدگر لفظ پیمان کنند
دو سیصد شمار یمشان در سقر | ابا اهرمن همدمش او بتر
عقوبت کشد در بر اهرمن | کنند آن در جهان عقوبت بتن
بگو مردمان تا سوم بشنوند | دهند بازچون که سفندی خرند
بهفتصد ز سالش بدوزخ رود | بجزا و عقوبت بایشان دهند
چهارم بگویم تو بشنو زمن | که یزدان بزرتشت گفت این سخن
جوانی که من دادم اندر جهان | گر وزندگانی کنند بندگان
مدار جهان اندرو داده ام | من از دست خود آب بگشاده ام
سه هر آنکس که شرط از بهر آب | ز چاه و همه بستان آب ناب
کسی کو دهد آب و شکت آورد | بخواهد که او لفظ خود بشکند

زهفتصد

زهفتصد فزون سال از بیم تار | نیابد بر دوزخ او رستگار
به پنجم کسی کو خرد چارپا | ز گاو و خر و استر و اسپ را
چو اقرار انکار گردد چنان | بدوزخ فرستم مر او را روان
دو ده چهار صد بیم دوزخ بود | کسی کاین سخن گوش او نشنود
اگر نشنود او نترسد ازین | شود او ابا اهرمن هم نشین
ششم آنکه هر کو بوصلت رود | ستاند اگر دختری یا دهد
چو او گفته از گفته اش بر گذشت | همانست شیطان چو دمساز گشت
که مهر است پیوند من در جهان | که خلقان ستاده به پیوند آن
هر آنکس که بر مهر پیمان شکست | همانست کو نزد شیطان نشست
روانش ابر سال هفتصد فزون | سپارم باهرمن پرفسون
ز هفتم کنون بشنو و یاد دار | که گفته بزرتشت پروردگار
چو شاگرد گوید با استاد سرد | دگر نیز نقلست بروی برد
همو نیز تا سال نهصد عذاب | کشد زین گنه و در شو باشتاب
چو اقرار نوز و دگر دند کس | از آن شرط هر کس که شد باز پس
ز نه صد فزون سال در بیم تار | نگردد رهیم از دوزخ او رستگار
بهشتم کو میت تا بدانی مگر | زمینی که چون کس ستانی اگر
ستاند زمین را و پس و او دهد | روانش خود اندر سقر بسپرد
اگر خانه ملک دو باشد آن | چو بشکست پیمان تو این را بدان
هزار سی ز سال آز وان بیم و آز | بود پیش اهرمن نابکار
هر آنکس که او لفظ پیمان شکست | یقین دان که او نزد شیطان نشست
تو بر گو ز زرتشت اسفنتمان | بخلقان عالم بدانند شان
که خود را بپرهیزد از این گناه | نسازد روان خود از غم سیاه

از روایت شاپور بروچی دیگر

اندر دین مهر دروج شش گفته است اول با کسی که قول و پیمان که کرده باشد از و بگردد روانش بسیصد سال در دوزخ بماند دوم بیع کرده است و باز گردد تا چهار صد سال در دوزخ بماند سوم بیع گاو و چهار پایان بشکند تا هشتصد سال چهارم بیع زمین بشکند تا نه صد سال پنجم بیع گوسفند بشکند تا پانصد سال ششم پیمان دختر بشکند تا نه صد سال در دوزخ بماند و شاگرد اگر با استاد بهم برآید و دلیل کند و استاد را سرد گوید و دیگر از اقرار نوز و دبگردد آهنم تا نهصد سال در دوزخ بماند دیگر از سوگند مردم فرموده یزدان فاضلتر است یعنی اگر جایگاهی سوگند خورده بود اما در دین زیانی میرسد اگر آن سوگند را بشکند و کار دین کند گناهی نبود اما سه سودی دین است ،،
از کتاب صد در نثر در بیست و پنجم اینکه با هرکسی که پیمان و قولی کنند تا باید کردن بجای آوردن اگرچه بسیار چیز بدان سبب بزیان آید آن پیمان بدروغ نباید کردن و چه در دین ما آنرا مهر دروج خوانند در دین فرماید که کسی مهر دروج کند راه بهشت بروی بسته شود

انکس خود بخواهد از ینجهان بیرون شود تا برا و علامتی پیدا نشود و مهر درج چنان بداست که کسی را طالع نیک افتاده بود یا عمرش کم مایه
مانده بود بی خلاف مهر درج بفرزندان اوی رسد و هرخاندانی که ناپیدا شود یا گمکانی که برافتد یا بلاهای عظیم که بر مردم که در آن بلا
بدشواری رهائی نیابد که مهر درج کرده باشند اگر خویشتن درینجا یکا هی پیداست که نوشه روان زرتشت اسفنتمان از هورمزد پرسید هم از آن بود
که از گناهها که مردم کنند کدام بتر و هورمزد به اوزونی فرمود که هیچ گناه بتر ازین نیست که کسی با کسی دیگر قولی کند همچنانکه هیچ کس در
میان ایشان نباشد و بجز من او مزد هم پس از آن دو کس یکی باز گردد و گوید که من خبر ندارم آنکس را گوا و بجز من هیچ کس
نباشد از آن بتر هیچ گناه نیست که انکس خود از ینجهان بیرون شود تا کیفر آن بوی نرسد بدانجهان پاده فراه او از همه سخت
تر است و انکس بدبخت هر دو جهان بود و اینقول با شوان و دروند یکسان است

از روایت کامه بهره پرسش

انکه کسی سوگند بدروغ خورد و خواهد که این گناه ازوی بشود چه کرفه کند که آن گناه بشود پاسخ این که سوگند بدروغ خورند و آن
گناه بکرفه کردن ازین به نشود و گر در آن زمان که سوگند میخورد و پذیرفته است که کرفه کنم آن ناچار بباید کرد که اگر نکند گناهی دیگر وی را
نشیند که پتت میکند و از آنکس که همبال وی است اشو دادی وی خواهد پس تا اورمزد به اوزونی چه حکم کند پرسش
اینکه اگر کسی بدان منش سوگندی بدروغ خورد که پس از آن گذارش آن گناه را کار و کرفه کند و خواسته به آتشان دهد و
خواسته در کیسه کرفه کند و از آن گناه پتت کند و آن گناه از وی بشود یا نه پاسخ اینکه کسی سوگند بدروغ خورد بدین
منش یا سوگند خورد نه بدین منش پس از آن بسیاری کار کرفه کند نه آن گناه از کردن بشود نه آن کار کرفه هیچ بروان او
رسد و گر آن کرفها که در پیش پذیرفته باشد سبب سوگند خوردن بکند تا تاوان آن در گردن آن بماند و گر بکند بروان او
نرسد مگر گناهی بجهد و پتت آن کننده دیگر آن گناه نکند و بنوپتت آن گناه را خشک کند چنانکه دیگر افزایش نکند

از روایت کاوس کامان پرسش انکه

اگر کسی بر آن منش سوگند خورد بدروغ که پس از آن گذارش آن گناه را کار و کرفه کند و خواسته بر آتش گاه و خواسته در کیسه
کرفه کند و از آن گناه پتت کند آن گناه از و بشود یا نه پاسخ اینکه کسی سوگند بدروغ خورد نه بدین منش پس از آن بسیاری کار و کرفه کند

از آن

آن گناه از کردن او بشود و نه آن کار و کرفه بروان او رسد و گر آن کرفها که از پیش پذیرفته باشد بسبب سوگند خوردن بکند تا تاوان آن در گردن
نماند و گر بکند بروان او نرسد مگر گناهی بجهد و پتت آن بکند دیگر بار آن گناه نکند بنوپتت آن گناه را خشک کند چنانکه دیگر افزایش نکند

از روایت شاپور بروچی پرسش

انکه کسی سوگند بدروغ خورده بوده چه کرفه کند که آن گناه کرفه گردد آنچه تو جستی کند خوب است و الا باید که پیش خصم رود و پتت کند
و آمرزش خواهد پذیرفته شود به یزدان کام

بنام ایزد مهربان دادگر سوگندنامه که بدان عمل کنند بنویسیم

بدانکه کسی را چیزی بکسی باید داد و منکر شود و سوگند خورد و ناچار این سوگندنامه باید خواند باشد که بترسد و حق را جواب دهد سوگند
نامه اینست و چندگونه سوگند بوده است یکی آنکه از آتش گذر بباید کردن و گونه دیگر آنست که آهن گرم و سرخ کرده
بر زبان می نهاده اند القصه سی و سه گونه سوگند است که میداده اند اکنون برین مختصر کرده اند که اگر کسی را چیزی بر کسی باید
داد و شیطان او را از راه برده باشد و ناچار او را سوگند باید دادن برینگونه میباید که انکس که سوگند خواهند دادن و آنکس که
خواهد سوگند خوردن هر دو باید که از یکدیگر خشنود شوند باید که این سوگندنامه بخوانند که شاید بترسند و میانجی باید کرد
تا زود سوگند ندهند و چندانکه توانند دفع افکندن و کوشیدن و یکشب رها کردن تا بخویش باز شوند دیگر روز هم
بکوشیدن و چیزی بگذاردن که سوگند نخورند و چون این قسم کنند فایده نکند پس گفتن که من ازین مثال بی گناهم و مزد و بزه به
گردن شماست که سوگند میخورید و میدهید سوگند دهنده بی گناه باشد اگر خشنود نشوند بفرمودن تا آنکس که سوگند
خورد سر را بآب فرو برد و جامه شسته بپوشد بنام بدباج بگیرد و دستور یک دایره بگیرد او کشیدن تا آن دایره کشند
اینا اهو ویریو بباید خواندن مجمری آتش بخواستن و قدری عود و بوی خوش بر آتش نهادن و طاسی بشستن و قدری
آب اندر و کردن و نانی بیاوردن و بپهلوی آن نهادن یا در آب انداختن و آنکس که سوگند خواهد خوردن بفرمودن تا تخت
نیایش خورشید بکردن با ترس عظیم نشستن و دیگر باره بگفتن که سوگند خوردن را باقی کنید چرا که چون سوگند میخوردی ازین
جهان بیرون نشوی تا علامات زشت بر تو پدیدار نیاید چرا که بسیار کسان سوگند خورده اند و علامات زشت دیده اند و

باین جا حجت علامت زشت پدید آمده چون فایدهٔ ندهد پس باید گفتن که بگو که من فلان بن فلانم سوگند میخورم پیش دادار اورمزد
ریومند و خرهاومند پیش بهمن امشاسفند و پیش اردیبهشت امشاسفند که پیش من افروخته است و پیش شهریور
امشاسفند که در پیش من نهاده است و پیش اسفندارمد امشاسفند که من در وایستاده ام و پیش خورداد امشاسفند
که در پیش من نهاده است و پیش امرداد امشاسفند که در پیش من است و مرا اینها باید خورد سوگند میخورم بروان فروهر زرتشت
اسفنتمان و بروان آذرباد مهرسفندان و بروان همافروهر اشوان هستان و بودان که هیچ چیز از تو فلان بن فلان ندارم نه از
زرین نه از سیمین نه از آهنین و نه از جامهٔ تن و نه از هر چیزی که دادار اورمزد بیافریده است آگاه ندارم و نمیدانم که دارد و هیچ
جای نهاده ام و هیچگونه خبر ندارم و گر چیزی ازین بابت مانده باشد که نگفتم آنچه خواهد بباید فرمودن تا بگوید و هر که این سوگند
میخورد از تن و روان خویش بیزار است و از روان پدر و مادر و زن و فرزند و نیاکان بیزار باشد و از روان
زرتشت اسفنتمان بیزار باشم و او از من بیزار باشد و از گاه و از کوشش اورمزد بیزارم و از جملهٔ اوستا و زند بیزارم
و از خرهٔ دین وهٔ مزدیسنان و از خرهٔ آذرخره و آذرگشسپ و آذر برزین مهر و دیگر آتشها بیزارم و ایشان از من بیزار باشند
و گر این سخن بدروغ خورم هر گناهی که ضحاک جادوگر کرده از روزی هشت ساله کرده تا آنگاه که او را دربند کردند که هزار سال
بود من بچینود پول پادفراه آن بکشم و هرگاه سوگند بدروغ خورم هر گناهی که افراسیاب جادوگر از آنگاه که پانزده ساله
بود تا آنگاه که او را بکشتن مرا پادفراه آن بباید کشیدن و گر این سوگند بدروغ خورم هر کرفه که من کرده ام بتوی فلان بن
فلان دادم و هر گناهی که تو فلان بن فلان کردهٔ بچینود پول پادفراه آن بکشم و مهر سروش رشن راست میدانند که من راست
می گویم و مینوی راست میداند که من راست میگویم و امشاسفندان میدانند که من راست میگویم و روان من میداند که
من راست میگویم و دل و زبان من یکسانست و در دل چیزی ندارم و بزبان چیزی نمیگویم و هیچ حیلت برین سوگند نمی آرم
و بایزد که چنین است که میگویم و اشم وهو را یکبار خواندن و آب و نان که در پیش او نهاده و بدو دادن تا بخورد بیت زسوگند

حذر کن که سوگند یکسر خطاست	خوردن دروغ و زراست
بنا اهلان و بد دانش مپیوند	مخور هرگز دروغ و راست سوگند
این کتاب سوگندنامه	بنام ایزد مهربان دادگر

امزردین

امزر دین پیداست که چون شخص خرید یا فروخت کند و چنان باید که بر هر دو جانب خشنود باشند و افسوس نکرده باشند و نباید
گذاشت که چون خرید و فروختی کرده باشند و از ایشان یکی پشیمان شود و گوید که این چیزی نمی فروشم نباید گذاشت که پیمان
بدروغ کند و گرچه در آن روز بود که پیمان کرده باشد مگر یکدیگر را بحل کنند و گرنه پیمان شکسته و مهر دروج کرده باشد و بر
دستوران و بهدینان فریضه است که نگذارند که مهر دروج کنند که هر کس مهر دروج کرده باشد راه بهشت بروی بسته
شود و از امر و فرمانبرداری ایزد تعالی بیرون شد و عمل آهرمن و دیوان شد تا معلوم باشد و هر گفتگوی که در پیش داور
افتد و داور باید که از ایشان گواه طلب کند و گواه سه است و داور باید که بگفتگوی می بنگرد چه نوع است و گواه نیز می
بنگرد که راست گفتار است یا نه بجایگاه نیز می نگرد که جائی باشد که گواه یکی باشد و باید گرفت و چون در بیابانی که گواه
از یکی پیش نبود بگواه باید گفت که اگر بر کسی افسوس رود بر گردن تو باشد و در آن جهان جواب تو بباید داد و گر
سوگند در میان آید اندیشه باید کرد و آنکه در گمان باشد سوگندش باید دادن و آنکه بی شک بود سوگند دادن و اگرچه
کسی دزد باشد و اگر کسی خواسته گم شده باشد یا دزد برده باشد و آن خواسته در دست یا در سرای کسی ببینند و دو
گواه گواهی دهد که آن خواسته از آن این شخص بوده است بدرستی میدانم که با این شخص نفروخته است از و خواسته باز باید
ستد و با خداوند مال دادن و اگر نیز بگواه آورد که خریده است هم باید ستد اگر غریبی خریده است هم باز باید ستد و یا از کسی خریده
است بدزدی بروی گمان باشد بر پی بباید شد بهاکه داده باشد باز ستد و اگر از کسی خریده بدزدی بروی گمان برده اند
و باز خریده است این کس که خواسته بروی باشد خواستهٔ وی باشد خواستهٔ خویش باز ستانند و پای مزدی وی بدهند تا
بر پی دزد بر و و بها داده باشد و باز ستانند و باید که آنجای که دزد را بگیرند و براندازهٔ دزدی وی را رنجانیدن و تاوان بستانند
و گر ندانند که دزد کدام طرف رفته است و زیان زده و نیم باید کردن و هر یک نیمی بر خود گرفته و گر کسی خواسته بکسی دهد که بدان خواسته
خرید و فروختی می کنند به نیم سود و چنان افتد که راه داری بر وافتد و خواستهٔ وی ببرد و چون نیمهٔ سود ببرد گفته است زیان
هم نیمی باشد و گر در راه مرد کشته شود و خواسته ببرد اگر هر دو بران راه و کاروان و همراهستان بوده اند و تاوان خواسته
از کسان آن مرد نباید ستد و گر این مرد که خواسته ستده است این خواسته بجواهش ستده است و تاوان بباید داد و گر آن باشد

هر گشته شود و خواسته باز آرند تا وان خواسته یکی را بیش نباید ستد و اگرچه بدان سود خواسته آمده باشد چه اگر بها
بر بها گیرند بدین ساخته باشد و اگر چهارپای ساخته باشد و گر درکشت زاری و گر بر درختی زیانی کند و چندانکه زیان کرده باشد
از در آمدن آن چهارپای بباید ستد و بخدا و ند زمین دادن و اگر کسی چهارپای بخرد و بدان زودی بمیرد و کسی درست
و راست گواهی دهد که آن چهارپای پیش از آنکه این بخریده بود و بدان رنج و دشواری داشته است بها باز باید ستد
و با این هر دو دادن و دیگر اینکه پیش مالی و پس مالی بداور شوند و پیشمال و آنکه چیزی بکسی می باید دادن پس داور پیشین
مال بباید پرسید که بر این هر چه داری و چون بگوید و پس مال گواه بطلبد اگر پیش مال گواهی آورد و جرگر و بر سم ورو
سپاسدار چنین گواهی که در پیش داور گواهی دهد تمام باشد از سبب آنکه چون و جرگر باشد و دین آگاه باشد
و گواهی بدروغ ندهند و برسم وری کار یزدانست و سپاس داری یعنی سپاس آن دارم که مرا از اهرمن نگاه میدارد آن همت
و هوخت و هورشت است یعنی که نیکی اندیشم و نیکی گویم و نیکی کنم تا اهرمن دیوان از من دور باشند و گر گواه و جرگر باشد
و برسم ور باشد تمام باشد سه گواه با درم باشد هم نکست و اگر گواهی با دین و دانش ندارد از جهت دیگری بدین شی
باید داد و گر با درم گواه یکی پیش ندارد از جهت دو گواه دیگر سوگند باید داد و گر گواه ندارد هم بسوگند راست آید
آنکه گواه وارد پس مال را بگفتن که تو قبول گواهان کار خواهی کرد اگر گوید که خواهم پس از آن گواهان بپرسیدن چون
گواهان گواهی دارند بگویند یکی از آیند و گوید که من بقبول گواه کار نمی کنم پس بدری پادشاه عرض باید داشت و فلان هر دو برداستان
نمی ایستند و اگر پیشمال بداور شود و پس کسی بفرستد و پسمال نیاید و پیشمال تا نمازپیشین بنشیند و پسمال بداور نیاید سه روز
پیشمال همچنین هر روز می آید و کس از پس مال میفرستد تا نمازپیشین می نشیند و بعد از آن سه روز اگر پس مال بداور نیاید که هر روز را
گواهی حساب کند هر روز که نمی آید گواهی می انگارد و داور باید که هر روز را گواهی حساب کند و هر روز که نمی آید گواهی می
انگارد و داور باید که همه دانشهای رنج برده باشد و از همه دانشی بهره ور باشد همه ترتیبی نگاه بتوان داشت و در کار
داوری کردن تحقیق بر خدای را بیند و مخلوق را و چون بدان رسند که البته سوگند خواهد خوردن تا مایه چهل و هشت درم نقره نباشد
سوگند نباید دادن تا معلوم باشد پس بخواهش و نیز بدادن دهش و کار ایشان بباید گذاردن و اگر مایه چهل و هشت درم باشد

داور و پیشین مال آنکه چیزی بکسی

چنان افتد که سوگند در میان خواهد آمد و پس داور ایشان باید گفت که بدانید و آگاه باشید که درین داوری شما هر دو
راستگوی نتوانید بودن و چون هر دو راست نباشد و یکی دروغزن باشد و هر کسی دروغزن باشد از اهرمن گجسته با
هما دیوان بتر باشد و اهرمن گجسته و هما دیوان دروغزنان را دوستر دارد و هر گناهی که در عالم کنند تا در جهد و آن
نیاورند و آن کار نتوان کردن و سر آن همه گناههای بدین دروغ گفتن است و دیگر زرتشت اسفنتمان از اورمزد به ادر
پرسید که از گناهی که مردم کنند نزد تو کدام بتر و خلل تر باشد اورمزد فرمود که هیچ گناه بتر از آن نیست که دو شخص با یکدیگر
پیمان می کنند و ایشان را گواه بجز من اورمزد هم نباشد پس از آن دو شخص یکی از پیمان که کرده باشد باز ایستد و گوید که
از این خبر ندارم و آنکس بدبخت هر دو جهان باشد از این عالم بیرون نشود تا عبرت خلق نگردد و چون بمیرد بدوزخ شود به
نزدیک اهرمن و چون در دنیا در عمل اهرمن کوشیده است پس اهرمن هر چه دارد از دوستان خود دریغ ندارد و اهرمن را
هیچ مرادی بهتر از آن نیست که کسی دروغ گوید یا سوگند بدروغ خورد و نیز اندر دین پیداست که هر کسی که درمی از کسی ستاند
و یا دزدد و یا بوام بستاند و درم بخداوند درم نرساند و پس از آن ده هزار درم از جهت آن یک درم بکار کرفه و یزشن فرا یبد
و میزد و گهنبار و فروردیان کند و خوید یود شت کند و درویشان را و نیازمندان از نان و نفقه دهد و آتش ورهرام را هیزم
و بوی پیوسته دهد و خرفستر از اکشد و البته آن گناه از گردن او برنخیزد و این گناه را گناه همیمال یعنی که خصمی باشد و این نیز در
دین پیداست که اگر کسی درمنش کرده باشد که سوگندی بدروغ خورد یا سوگندی بر باطل بر کسی دهد یا بستیزه پس
از آن کرفه کار تا آن گناه از گردن وی برنخیزد و اگر بر قصد که آن گناه بکند و پس از آن کار و کرفه که پذیرفته باشد بکند نه
آن گناه از گردن وی برخیزد و نه آن کار و کرفه که کند هیچ بروان او رسد و اگر آن کار و کرفه پذیرفته باشد بکند
تاوان در گردن او بماند و بدان سبب پادفراه گران کشد و دروغزن خود بیشتر آن باشد که نیازمندی رسد و دروغزن
خود جهش کار و کرفه نباشد و سه روز با ایشان این سخن میباید گفت که کسانی که مهر دروج کرده باشند یا شنیده بوند با ایشان
میباید گفت اگر آن باشد که نه پذیرند پس با ایشان باید گفت که در دین بسیاری کرفه فرموده است از گونه گون که البته آن
کار کرفه باید کردن و شما نیز میدانید که چنین است اکنون بسوی ایزد تعالی مال که دعوی می کنید بدو نیم گذارید و آنچه

خوانند

شما پندارید که نمانست چنان انگارید که دربهشت و پرستش یزدان می‌کنند و ما نیز از شما منّتی تمام برداریم و گر این پند پذیرد به
هر دو گیتی شما را بهتر باشد و چون پند نپذیرد پس این باید گفت که من بیشک و بی‌گمانم که از دو یکی دروغ میگوید و مرا
معلوم نیست که کدام یکپای بر راستی دارید مگر که خود پیدا کنید و چون گویند و چون پیدا کنیم و چون باید گفت بر سیاوخش سوداوه
دروغ می‌گفت و کاوس در آن درست و راست ایستاد و ایشان را گفت که از شما هر یک بر آتش گذر ببایدکردن
تا از گناه بی‌گناه پیدا شود پس سیاوخش پاک و بی‌گناه بود گفت اگر کوهی آتش باشد من بر آن بگذرم پس چنانکه
شنوده باشید و همانا دو کوه هیزم بر هم نهادند و آتش در آن زدند پس سیاوخش در میان آتش درشد و از دیگر
سوی آتش بیرون آمد و چون بی‌گناه بود یکتا موی بر تن او کم نشد و دیگر چون اسکندر رومی بیامد و دارا را بکشت
و کتابهای اوستا و زند و پازند بیشتر سوخت و پس روزگاری پادشاهی کرد و کار دین سخت باریک شد و هر روز
باریکتر میشد تا اردشیر بابکان پادشاهی بنشست و آنهمه رنجها در کار دین برد تا این نیرنگها که دین زرتشت اسفنتمان از پیش ایزد
تعالی آورد اردای ویراف بمینو فرستاد و احوال مینو معلوم کرد چنانکه هفت شبانروز بیهوش بود تا خوانندگان را همه
معلوم باشد و پس که روزگار شاپور اردشیر و گروهی پر رشک بود تا موبدان موبد آذرباد مهرسفندان که از سوی پدر
تخمهٔ زرتشت اسفنتمان بود و از مادر سوی گشتاسب شاه گفت اگر شما را شکی است من بدرستی و راستی میدانم که
دین به آویز مازدیسنان است و من سوگند میخورم و آنقوم اندک شکی داشتند گفتند که سوگند چگونه میخوری آذرباد
گفت که چنانکه نه من روی بگدازید و من در پیش شما سر و تن بشویم و روی گداخته بر سینهٔ من بریزند اگر آن باشد که
بسوزم شما راست میگوئید و نسوزم شما دست از گمراهی ببایدشست و چون بر دین به مازدیسنان و بر قول ویراف
بی‌شک و بی‌شبهه باید شد و دین پذیرفت پس تمام گمراهان بدین قول اقرار کردند آذرباد در پیش هفتاد هزاران
مرد سر و تن بشست و نه من روی بگداخته بر سینهٔ او ریختند و او را هیچ رنجی نرسید پس ایشان همه بی‌شک و
بی‌گمان شدند و همه بر دین به قول ویراف اقرار دادند اکنون رسم بی‌گناهان بر اینسان بوده است و شما نیز
اگر بیگناه و راست گفتارید و بر گفتار ما سخن دین کار نمیکنید اکنون این راستی به آتش راست کنید و آنجا سیاوخش

برآتش

بر آتش گذشت همانا دو کوه آتش بود و ما زان شمار دو خروار هیزم گرد آوریم و آتش در آن زنیم و شما بر آن گذر کنید و گر
راستی پیدا می‌کنید و آنجا که روی بر سینهٔ آذرباد ریختند نه من بود ما از آن شما یکمن شیر بگذاریم و بر سینهٔ شما ریزیم
تا ما را معلوم شود که گناهکار کدام است و بی‌گناه کدام و اگر این کار که گفتیم نتوانی کردن و بر این درست ندارید و سوگند
خواهید خوردن و ما از شما این گناه بیزاریم و چون این همه بشنوند و از سوگند خوردن روی نگردانند نخست از ایشان
خطی باید ستد که پس از آن سوگند خورند چون بر یکی از دو علامتی پیدا شود چندان مال که بر آن دعوی داشت اندر جهان
چندان از آن کس ستانند که بد و علامت پیدا شده باشد و بر این خصم دیگر دهند پس این سوگند بخوردن او دادن و
گفتن که یزدان براستی و زودی پیدا کند و گناهکار از بی‌گناه پیدا شود و چون این علامت بر یکی از ایشان پیدا شود و
آن تاوان که پذیرفته باشد از و ببایدستدن و اگر مالش نمانده باشد و او را بر آن قدر بند و زندان نمودن تا دیگران بر گناه
دلیری نکنند پیش از سوگند خوردن هر دو در پیش داور بزانو ببایدایستادن و داور به پیش مال و پیمال را پذیرش
اینست که بگوی که راست گویم و یزدان داند که راست گویم امشاسفندان دانند که راست گویم که پیش آن یزدان
داند که راست گویم هروسپ آوادی داند که راست گویم هروسپ آوادی مینو هم داند که راست گویم که فلان چیز
فلان بن فلان از من میخواهد و می باید دادن و گر آنست که فلان کس از جهت فلان مال در فلان کس گناهکار است از
یزدان مینویان و گیتیان بیزارم پس از آن آتشگاه شدن و جامی پرستش بیاوردن و پارهٔ آب در آن جام کردن پارهٔ زرینه
در آن جام کردن اندکی بوی و اندکی مایهٔ گوگرد و قدری چوب سنجد بریدن پارهٔ بر مقداری و دانگ مایهٔ زرآب سودن
همه در آن جام کردن و کارد بر رسم چین برگرفتن و بر درگاه آتشخانه ایثا اهو وریو و کشتی گرد کشیدن و برسمدان
و نای وه ماهروی بر کش نهادن و گنجهٔ آتش مینو بر برسمدان نهادن و جامی پرستش بر گنج نهادن و نهادن پرستش
در اندرون کش نگون کردن و آتش برافروختن و ایونگهن باختن و سرهادن پرستش بیین آنکس کردن که سوگند
میخورد و بر بالای ایستادن و روی بر آتش کردن و از بیرون کش پای در کش نهادن دیگر سر انقبا و کهن در پای او
بستن و نیرنگ کشتی و ایثا اهو وریو بشیاوشتام گره زدن و دیگر گره همچنین در آن پای آوردن و بدرون پشتن و

خشنومن رشن راست گفتن و داور که باشد راست ایستادن و گفتن که بگوی که شاید و باین راستی که در پیش شناخته
است که براستی گویم و براستی ها گویم یزدان داند که راست گویم و دین داند که راست گویم و دوان داند که راست
گویم و فروهر داند که راست گویم و امشاسفندان داند که راست گویم بنام هستی اورمزد و سه دی و پس و پیش آنکه
همه همکارند بزشتی گناهینوید و مرگ داند و راست گویم بهمن دمه و گوش و رام که همه همکارند بزشتی خشم خروی در پیش
جدوین دانند که راست گویم اردیبهشت و آذر و سروش و بهرام که همه همکارند بزشتی آز دیو دانند که راست گویم
و شهریور و خور و مهر و آسمان و انیران که همه همکارند و بزشتی زمستان دیوان داد دانند که راست گویم و اسفندارمد
و آبان و دین و ارد و مارسفند که همه همکارند و بزشتی ترمت و بوشیاسپ دیو دانند که راست گویم و خورداد
و تیر و اردافروانش و باد همه همکارند و بزشتی سپیج و فریفتار دانند که راست گویم و امرداد و رشن و استاد و زمیاد
که همه همکارند و بزشتی نه هزار و نه صد و نود و نه دیو دانند که راست گویم پیش مرگ داند که راست گویم و آذرخرداد که نگه
دار دانش است داند که راست گویم و آذر برزین مهر که نگهدار کشاورز است داند که راست گویم و آذرگشسب که نگهدار
سپاه ایرانست داند که راست گویم و این مینو که در پیش اورمزد با فروه داند که راست گویم و رشن راست
که پیش اورمزد داند که راست گویم و مینوآب از و شجره و کوکرد که در هم ریخته است و مشیم نهاده است داند که راست
گویم و هروست آبادی و راست و هروست اشایه مینوهر داند که راست گویم و اینها که نام بردم و برشمردم و همه
داند که راست گویم که مرا فلان مال که فلان بن فلان از من همی طلبد بدو نمی باید داد و گرا بنست که مرا این مال که
فلانکس می گوید و بدو وادنی است ازین همه مینوان که یاد کرده شد بیزارم و بر سر چینود پول که در پیش سروش
و رشن که یزدان ایشانرا بحساب کردن مردمان فراز داشته است جواب روان فلان را براستی همیدهم پس او را
گفتن که بیشین باز فراگیرد آنچه در آن جام بزشتی است که گیرد بخورد و دهن پاک کن و باز کن که چون چنین کرده
باشد و او را گفتن تا برخیزد و در پیش آتش در پای ایستد و پس دیگر باره پند دادن و آنجا که کش می کشند که
سوگند خواهد داد پاره پری مینو یعنی خاکستر باید ریخت و کش بر آن کشیدن و پس از آنکه این گفته شد و این

کارها

کارها کرده شد و این سوگند یاد کرده آمد و یزدان بزودی گنه کار از بی گناه پیدا کند و اگرچه گنهکاران از آتش پرهیز
کنند و از سوگند بدروغ خوردن و دادن چنان باشد که از رحمت آمرزیدگاری بیرون شده باشد و در جهان هرگز روز
دیگر بکام زندگانی نتواند کردن و اگر طالع او درین کار عظیم افتاده باشد و آنکار مهر درج اگر با و نرسد بیشک در فرزندان
او برسد و خاندانش برافتد و تخم انش ناپیدا شوند و در آنجهان عقوبتش از همه خلایق بدتر و سخت تر باشد و بمثل
و اگر کسی در آتش افتد و تنش بسوزد و روانش پاره بسوزد و آنکس که سوگند بدروغ خورد و یا بباطل فرماید و خود را و خاندان
خود را و روان خود را بجمله بسوزد و این نیز باید دانستن که چون کسی را سوگند خواهند دادن پیش از سوگند سه بار
سوگندنامه بدو خواند تا اگر بر تن و روان خود بخشایش آرد و این نیز باید دانست که چون کسی از یزدان مینوان و امشاسفندان
و از زمین و آسمان و از همه فروهر اشوان و از آذران بیزار گردد پس واجب است که بعد از آن دیگر روزی خوش
و شتی نه ننشیند و نه خسپد و گر عمر وی دراز باشد هزار گونه بلاها در پیش او آید و درین گیتی و چون بمیرد تا قیامت در
عذاب دوزخ باشد و هر ساعت عذابش سخت تر و خواری بیشتر باشد و چون بعد از آن علامتی بدو پیدا گردد و نشاید و
هیچ بهدین را که با وی سخن کنند و یا در آن مقام که وی باشد که بنشیند و چون میزدی در آید وی را از دور باید نشاندن و
چون فایده نباشد و سوگند بخواهد خوردن هر دو خصم را گوید که سه درم و دو دانگ نقرهٔ پاک خواهم سوگند بها درمی چهار
دانگ از آن خصم و داور تا نقره نستاند سوگند ندهد و گر غیر نقره و چیزی دیگر دهد بنستاند الا نقرهٔ پاک و ایشان را
بخانه باز فرستند و گوید که هر دو بهتر باز اندیشید و امشب و فردا باز آئید تا سوگندتان دهم و داور باید که زود
بر سوگند دادن دلیری نکند اینست شرط سوگند دادن و چنانکه یزدان فرمود و دستوران بیرون آورده و بنشتیم
و احتیاط کردیم از عهدهٔ خویش بیرون آمدیم و بگردن آنکس که این احتیاطهای بجای نیاورده و مردمان را
سوگند دهد بدلیری و احتیاط نکرده و من که فلان بن فلان سوگند میخورم پیش دادار اورمزد ریومند
و پیش بهمن امشاسفند و این بند دین که برمیان دارم و پیش اردیبهشت امشاسفند که در پیش دارم و پیش شهریور
امشاسفند که در دست دارم و پیش اسفندارمد امشاسفند که پای من بر وی دارم و پیش مهر و سروش و رشن و امشا

ازین خصم و داور چهار دانگ

سفندان که من خبر ندارم تو که فلان بن فلان ندارم نه زرین نه سیمین و نه برنجین و نه ابریشمین و نه شمث و نه هیچ چیز که دادار
اورمزد بیافریده است ندارم و ندانم که کجا نهاده است و من بر تن هم دادستان نبوده ام و گر این مال بمشورت
و دستوری من ببرده است هر گاه که این سوگند بدروغ خورم از دادار اورمزد و امشاسفندان بیزارم و ایشان
از من بیزارند و از خوره دین وه مازدیسنان بیزارم و خوره دین از من بیزار است و از پیمبر حق و راست زراتشت
اسفنتمان بیزارم و زراتشت اسفنتمان از من بیزار است و از روان خویشان خویش و از پدر و ما در و نیاکان بیزارم و ایشان
از من بیزارند و هر گاه که این سوگند بدروغ میخورم و هر گاه که ضحاک جادوگری از هشت سالگی تا هزار سالگی کرده است
بگردن من و بر سر چینود پول جواب باز دهم و پاده فراه آن بروان رسیدم و هر گاه که این سوگند بدروغ همی خورم هر
گناه افراسیاب تور از هشت سالگی تا نهصد و سی سالگی کرده است بگردن من و من پاده فراه آن بکشم و باید که سوگند
راست میخورم و بزبان چیزی مینگویم و بدل چیزی دیگر و زفان با دلم بیکدیگر راستست هم بند چندین در این نهاده
است اشم وهو تا سر خوانند ،، بیت ،،

هم اینکار بگذار تو ای جوان
مکافات بدان دوزخ درست
بدوزخ سپارم روان تنش

تا نمانی در عذاب ... ان
آنکس که براه او همبراست
هر آنکس که گوید توئی بدکنش

مخور سوگند بر خلاف و بر راست
که این سپنجست پر درد و رنج
به بیهوده بر من دروغی نهند
تمام شد سوگند نامه ،،

که سوگند خوردن کاری خطاست
نباید بود امین در سپنج
بید کردن من گواهی دهند

از روایت کامه بهره پرسش

انکه کسی چیزی بوام بکسی دهد و پیمان کند که هر ماهی چندین آنجهت سود می افزایم چون زمان که کرده باشد بسر آید و آنکه سیم
داده باشد بسود و باز خواهد و آنکس که سیم ستده باشد بر آن زمان نتواند گذارد و گوید که بدل خوش از جهت سود چندین
افزون می کنم شاید سود افزون کند یا نه پاسخ این که سود پیش از آن نشاید که بستاند ،،

از روایت کاوس کامدین پرسش

انکه چیزی بکسی دام دهد و اقرار دادن که فلان زمان آن چیز باز رساند و آنقدر سود که بود داشته اند و پیمان کرده

میرساند و چون زمان بسر آید و این مرد چند بار مایه باز می طلبد و باز نمیدهد و میگوید سود افزون می کنم مایه دارم و
سود زیادت از آنکه گفته بودیم میرسانیم اکنون شاید که سود از آن که دین آگاهان و پادشاهان فرموده اند بیشتر شاید بخوشی
خود میدهد پاسخ اینکه سود بدو داشته اند بیش نباید ستدن و چون بدلخوشی قبول میکند همه از سر درماندگی می کنند

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه چیزی بوام بکسی دهد و اقرار دهد که فلان زمان آنچیز باز رساند آنقدر سود که بر و داشته اند و پیمان کرده می
رساند چون زمان بسر آمد این مرد چند بار مایه باز طلبد باز نمیدهد و میگوید سود افزون میکنم مایه دارم و سود از آن که
گفته بودم میرسانم اکنون شاید که سود زیادت از آنکه دین آگاهان و پادشاهان فرموده اند بستانم و بدلخوشی میدهد
پاسخ اینکه سود و آنچه بر و داشته اند بیش نباید ستد که اگر بدلخوشی قبول میکند هم از سر درماندگی می کند

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه بهدینی چیزی از بهدینی میطلبد و پیش داور بهدین شد و گواه که دارد جد دین اند و داور بهدین شاید که گواهی جد دینان پذیرد
یا نه پاسخ اینکه چون در مردی بدین و پای برجای باشد گواهی ایشان بباید پذیرفت ،،

از روایت کاوس کامان پرسش

اگر بهدینی چیزی از بهدینی بباید ستد و پیش داور بهدین شوند و گواهان جد دین دارد گواهان استوار باشد یا نه ،،
پاسخ این که همداستان ایران راست شاید ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

اگر برادری است و چیزی از کسی می باید ستد و گر گواهان که دارد و برادران وی اند و داستان چون پاسخ
اینکه اگر آن خواسته که دارد جز بهرا اند و استوان باشند گواهی ایشان بباید پذیرفت ،،

از روایت کاوس کامان پرسش

اگر کسی را چیزی از کسی باید ستد و گواه برادران او باشند که پشیمانست و این برادر با خواسته او نه بهر ستند

گواهی ایشان بکار آید یا نی پاسخ اینکه اگر از ایشان ناستواری پیدا نه آمده است گواهی ایشان بر کار باید گرفتن

از روایت کاوس کامان پرسش

انکه دو کس باهم داوری دارند و بداور شوند پیشپال سخن گوید و پسپال گوید نخست داور از پیشپال گواه باید خواست و گر پیشپال ضرورت دارد و اگر جرگر باشد تمام بود و گر گواه و جرگر نباشد دو گواه بر سهو آورد تمام باشد و گر دو گواه بیش ندارد از جهت دیگر پدیرشتی باید خورد و گر یک گواه بیش ندارد از جهت دو گواه دیگر سوگند باید خورد و اینجا که گواهان بیایند داور پیشپال باید پرسیدن که بر گواهی گواهان کار خواهند کرد یا نه چون گویند خواهیم پس از گواهان پرسیدن چنانکه گواهان گواهی دهند و جرگر دن و گر از دو یکی بداد و ستان به نه ایستد بر رای پادشاهان عرض باید کرد ؛؛ پرسش آنکه اگر پیشپال بداور شود و کس از پسپال فرستد و پسپال نیاید پاسخ این که اگر پیشپال تا نماز شام بنشیند و پسپال نیاید تا سه روز هر روز چنین کند داور آن سه روز باید که گواهی حساب کند و جرا اگر کسی گوید همان دو ده کد بانو این خواسته میفروشد معلوم باید کرد اگر چنان باشد که در آمده خواسته خرج او بر نیاید خواسته نشاید فروخت چنان بهتر بود و جز اینکه چون خواسته پس از گذشتی مانده باشد باید که نخست وام بگذارند و کاوین زن بزن دهند اگر خواهند و گر باقی مانده بود چنانکه اندرز کرده بود می کنند و گر اندرز نکرده باشد زن خواسته که از سرای پدر آورده آن او باشد و دیگر اگر بماند اوراپسر بهری باشد و پسر بهری دو باشد و دختر بهری یکی قسمت پادشاه زن چنین باشد و لیکن زن کاوین بیش نرسد خواسته آنفرزند بود و چاکر زن را خواسته که داشته باشد و کاوین که قبول کرده باشد از آن وی باشد پرسش انکه کسی پارهٔ زمین باکسی انباری دارد یا بر زیگری دارد چون بی دستوری یکدیگر بر سم چینند شاید یا نه پاسخ این که اگر وقتی ناچار افتد بی دستوری و آن قدر که درخت زیان نداشته باشد شاید چو ناچار نباشد اگرچه انباز باشد بدستوری یک دیگر شاید ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

انکه کسی زمین باهمبازی کسی دارد و یا برزیگری دارد شاید که بی دستوران دیگر بر سم چینند یا نه پاسخ اینکه چون بدان

مال زیان نباشد شاید و گر بدین مال زیان خواهد داشت بدستوری وی باید چید پرسش کسی پارهٔ باکسی انباری دارد یا برزیگری دارد چون بی دستوری یکدیگر بر سم چینند شاید یا نه و یا میوه چینند شاید یا نه پاسخ اینکه اگر وقتی ناچار باشد بی دستوری و آنقدر که درش زیان نباشد شاید و چون ناچار نباشد اگرچه انباز باشند بدستوری یک دیگر شاید

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

اینکه پارهٔ زمین باکسی انبازی دارد یا برزیگر دارد چون بی دستوری یکدیگر برسم چیدن شاید یا نه و گر اینکه یا میوه چیدن شاید یا نی پاسخ این که اگر وقتی ناچار افتد بی دستوری آن قدر که درخت زیان نداشته باشد شاید چون ناچار نباشد اگرچه انباز باشد بدستوری یک دیگر شاید ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش

آنکه قرض و وام از جد دینان بهدین بگیرد و باز پس ندهد گناه باشد یا نه پاسخ اینکه هر پیمان و قولی بهدین بکند در جای نیارند گناه مهر درج باشد پرسش آنکه از جد دینان چیزی بزور گرفتن و خوردن پادافراهش چه پاسخ اینکه بزور و ستم بیلیو یکی چهار باز پس باید دادن آنکه مگر دشمنی به دین کنند بزور چیزی گرفتن شاید ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

آنکه کدام بازارگانیست که در بازارگانی مرگرزان شود پاسخ اینکه آنچه خرند و فروشند و یزدان بر آن خرید و فروخت روا نداشته است و نفرموده است فروشنده و خرنده هر دو ریمن و مرگرزان باشند و بی بها هم مرگرزان پس چون این دون است در همه کاری فرمان یزدان کوشی باید داشت ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

کدام بازارگانی است که در بازارگانی آن مرگرزان باشد پاسخ اینکه آنچه خرند و فروشند و یزدان بر آن خرید و فروخت روا نداشته است و نفرموده است فروشنده و خرنده هر دو مرگرزان باشند و بی بها هم مرگرزان پس چون چنین است در همه کاری فرمان یزدان کوشش می باید داشت ؛؛

از روایت کاوس کامدین پرسش

انکه کدام بازرگانیست که در آن بازرگانی مرگرزان شوند پاسخ اینکه آنچه خرند و فروشند که یزدان خرید و فروخت روا نداشته است و بفرموده است فروشنده و خرنده هر دو مرگرزان برند بی بها همه مرگرزان باشد چون چنین است در همه کارهای یزدان کوشش می باید داشت از کتاب صد در بندهش بازرگانی کردن در دین چنان گوید که آن بهتر باشد که در شهری چیزی بخرند و بشهر دیگر باز فروشند چنانکه مزد چهارپای و نفقه باشد از فروشود و سرمایه برگیرد و باقی ده یک بکار و کرفه کند و چون بشهر خویش چیزی بخرند و باز فروشند گناه باشد و هیچ چیز گناه بدتر از آن نیست که گندم بخرند و بگذارند تا گران شود و بسود باز فروشند چه در دین گوید که آنکس که چنین کند و خوی در اینکار کند هر نیازی و تنگی و قحطی که در گیتی باشد او نیز همگناه باشد بهدینان ازینکار پرهیز می باید کردن و این سود ناخورده بگذاشتن ؛ و زر بسود دادن اندر دین گوید که چون کسی را سرمایه باشد و بهدینی برنج رسد بدو دهد و سودی بر سر آن گیرد همچنان باشد که بهدیه بدو داده باشد و نشاید که از آن سود دیگر باره بسود دهد چه گناه باشد و گر آن بهدین که زر بقرض سِتده باشد درویش باشد و طاقت آن ندارد که سود زر باز دهد واجب نکند سود از وی ستدن بسرمایه قناعت باید کردن تا کرفه باشد و گر بهدین را مالی باشد هر چهار یکی سرمایه سود شاید که بستاند و به نفقهٔ زن و فرزند کند این مایه حلال باشد و بیشتر ازین دادن گناه بود ؛

از روایت کامه بهره

بازرگانی کردن در دین چنان گوید آن بهتر باشد که در شهری چیزی بخرند بشهر دیگر برند و باز بسرمایه گیرند و باقی ده یک بکار و کرفه کند و چون بشهر خویش چیزی بخرند و بسود باز فروشند گناه بود و هیچ چیز گناه بدتر از آن نیست که گندم بخرند و بگذارند تا گران شود بسود باز فروشند چه در دین گوید که آنکس که چنین کند و خوی در اینکار کند هر نیازی و قحطی و تنگی که در جهان باشد او نیز همگناه باشد بهدینان را ازینکار پرهیزی باید کردن و اینسود ناخورده بگذاشتن از کتاب صد در نثر در سیوم اینکه مردم میباید که پیوسته بخوبیکاری مشغول باشند و از پس کار خویش باشند چه اندر دین پیداست

که هر کس

که هر کس که از کار خویش بود اگر در میان آن کار رنجی و دشواری رسد بدانجهان هر یکی را دو عوض پاداش یابد اگر بفسادی مشغول باشند و در میان آن کار رنجی و زیانی بدو رسد بدانجهان نیز عقوبت و پادفراه یابد و مثلاً اگر کسی بخوبیکاری و بشغل خود میشود و دزدی در راه بدو افتد و قماشی او ببرد یا جایگاهی بکشندش بدانجهان بگیر اجهانش باز دهندش اگر کشته شده باشد اشو باشد گناهی کرده باشد از و پاک شود به بهشت برندش امّا اگر کاری باطل میشود و دزدی بدو افتد و مالش ببرد و یا کشته شود چون بدان جهان افتد هر قماشی که ازان او برده باشند همچنان بود که از آنکس برده است و دیگرباره بعوض آن قماشش پادفراه و عقوبت دهندش اگر او را بکشته باشند همچنان بود که او کسی را بی گناه کشته بود و مکافات آن گناه را بدوزخ رسد ؛

از روایت کامه بهره ؛ پرسش

انکه کدام نهادهٔ پدرانست که فرزندان برگیرند و بدان سبب مرگرزان شوند پاسخ اینکه اندرز خواسته که بی کرفه بنهند و فرزندان برگیرند و در خرج خویش کنند مرگرزان شوند و گر کرفهٔ دیگر کنند و آن نکنند که اندر دین گفته بود که هم مرگرزان شوند

از روایت کاوس کامدین ؛ پرسش

انکه کدام نهادهٔ پدرانست که بستدن آن چیز مردم مرگرزان شوند پاسخ اینکه چیزی که پدر بسوی کرفه نامزد کند چنانکه او فرموده است نکنند مرگرزان باشد و گر کسی دیگر چنانکه فرموده باشند نکنند مرگرزان باشند چنانکه فرموده است نباید گردانید چه اگر کرفه دیگر کنند نشاید ؛

از روایت کامه بهره ؛ پرسش

انکه کسی بمنش خویش در آرد که من بهدین را و یا آتش را چیزی دهم پس پشیمان شود داد ستان چون پاسخ اینکه چون آنکار را بگوید که من و اهمان چیز بو اهمانکس دهم و آنکس پذیرد بباید دادن و گر کسی نپذیرد و منت ندارد اگر ندهد شاید و آن ایشان که پذیرند بباید داد ؛

از روایت کاوس کامان ؛ پرسش

اگر کسی درمنشن ببیند که خواست بآتش دهم بعد ازآن ندهد وادستان چون پاسخ اینکه درمنشن ببیندن آشکارا نگفت ندهد وی راگناه نزود واگر آشکارا بگوید وکسی ببیند ازوی ستدنی باشد ؛؛

از روایت کامدین شاپور

اندر دین پیداست که چون دادار اورمزد این جهان آفرید وهر چیز بگیتی خواست فرستاد سه چیز گفتند که ما بگیتی نشویم که بعد ازهزارهٔ زرتشت ما دین به نتوانیم داشتن اگر دین داریم رنجها بسیاری رسد وخواری وظلم بما کنند وگیتی نشاید داشتن وکرداریم ریشخند وافسوس دارند ولیشت ویزشن ومیزد وکاهنبار نتوانیم کردن وپیوسته در دست مردمان آن روزگار در رنج ودشواری باشیم وپاکیزگی وپادیابی بجایگاه نتوانیم آوردن واز دشتان ونسا وریمنیها نتوانیم پرهیختن ومردم باشند که ازدین بیرون شوند پس افسوس برمردمان دینداران کنند وکرفه نتوانیم کردن این سخن گفتند وخاموش شدند اردیبهشت امشاسفند برپای خواست وگفت من آتش بدنیا نفرستم که بعد ازهزارهٔ زرتشت مرا خوار دارند وکار بفرمایند وبرجا بگذارند تا بمیرد وچیزهای پلید بروی سوزند وزن دشتان بروی نشینند وبر سر روی موی بشانه کنند وآب را بروی ریزند هیزم تر بروی سوزند باد بدهن بروی دمند ونسا وریمنی بروی سوزند ای دادار اورمزد من آتش بدنیا نفرستم وبر آسمان مانندهٔ خورشید وماه روشنی کند این بگفت وخاموش شد پس گوشورون ایزد که موکل گوسفندان وچهارپایانست برپای ایستاد وگفت ای دادار اورمزد من بگیتی نشوم چه بعد ازهزارهٔ زرتشت اسفنتمان گوسفند را بسیار کشند به بیداد چون گاو ورزا واسپ کارزاری وبره وبزغاله وچون گوشت ایشان خورند بدان قوت گناه بسیار کنند این بگفت پس خاموش شد ؛؛ دادار اورمزد گفت که ایشان هرسه راست میگویند بدان روزگار اینهمه رنجها بدیشان رسد بلکه بیشتر ولیکن من اگر این سه چیز بگیتی نفرستم جهان برونق نتوانم داشتن ؛؛ مردم را گفت شما بگیتی شوید که بدان روزگار شمارا سخت تر آفریدم وهر کرفه که بدان روزگار کنند یکی بده حساب کنم ومزد وپاداش تان بیشتر دهم شمارا مردم پیشام نام کنم یعنی آنهم مردمی در گیتی بوده اند وباشند شما ازیشان هم بهتر باشند

نشوم یکی مردم ویکی آتش یکی گوسفند ؛ مردم در پیش اورمزد نالیدند که ما بگیتی

ودربهشت گروثمان جایگاه شما بلندتر وخوشتر دهم پس فروهر اشوان خرسند شدند واردیبهشت امشاسفند را گفت که پادشاهی بهشت بتو دادم هرکس که این بدیها با آتش کند تو اورا دربهشت مگذار اگر امشاسفندان جمله خشنود باشند تا تو خشنود نشوی من اورا دربهشت نگذارم اردیبهشت امشاسفند خورسند شد آتش بگیتی فرستاد ؛؛ وگوشورون را گفت گوسفند سردگان بگیتی فرست چه هرگناهی که حیوانات کنند بگردن آنکس باشد که چهارپایان را به بیداد کشند وچون گوشت بخورد بگناه کردن مشغول شود گوشورون خرسند شد وگوسفند سردگان بگیتی فرستاد پس آتش نیکو باید داشتن تا اردی بهشت امشاسفند خصمی این کس نکنند ؛؛

از روایت کامه بهره

چون ایزد تعالی این عالم بیافرید آتش بجهان نمی آمد وگفت من بجهان نروم از سبب آنکه چون هزار سال از روزگار زرتشت اسفنتمان انوشه روان بادبگذرد ومردم این دین پاکی از دست باز دارند ومرا خوار دارند وهرچه زرتشت اسفنتمان درحق من نگاه داشتنی فرموده باشد بگذارند وزن دشتان بر سرمن نشینند ودست ناشسته پلید بارمن کنند وباد بدهن برمن دمند وخیو درمن افکنند وریمنی وپلیدی بمن سوزند وزنان برسر آتش موی بشانه کنند تا آن مویها درمن افتد ومرا بضرورت آن بباید سوخت ودیگ ونان بمن پزند وبگذارند تا بمیرم گویند او هیچ چیز نداند وجاد است ونداند که فرشته برمن موکل کرده است که هرچه با من کرده باشند وهرخواری که بتوانند کردن با من کنند ای دادار اورمزد مرا بدانجهان مفرست وهمین جای بگذار تا همچون خورشید وماه برآسمان روشن کنم وجهان روشن دارم پس ایزد تعالی گفت اگر ترا بجهان نفرستم آن جهان وخلایق بی تو نتوانند بودن ولیکن پادشاهی دربهشت بتو دادم که هرکه ترا نیکو ندارد واین خواری که گفتی با تو کند تو اورا دربهشت مگذار وامشاسفندان ازوی خشنود باشند وازبهر وی شفاعت کنند تا تو ازوی خشنود نشوی من ازوی خشنود نشوم چون آتش این سخن بشنید خرم شد وبدینجهان آمد وهرکه اورا نیکو ندارد ممکن نیست ؛؛ تا آن خداست که یکبار زرتشت اسفنتمان بهمپرسهٔ دادار اورمزد بود اورا گفت که ای زرتشت روان کدام کس ترا بیش گرفته ترا آمد ازهمه خلایق زرتشت اسفنتمان گفت روان گرشاسپ پس ایزد

تعالی روان گرشاسپ را بدانجا خواند و چون زرتشت را بدید بگریست و گفت کاجی من هیربد بودمی که در جهان می گردیدمی
و پرستش می کردمی تا اینهمه رنج و دشخواری بمن نرسیدی پس ایزد تعالی گفت ای روان گرشاسپ ازین جایگه دور
شو و نزدیک امشاسفندان مباش چه تو آتش را بیازردهٔ و بچشم من زشت گشتهٔ پس روان گرشاسپ بر
ایزد تعالی نماز برد و گفت ای دادار اورمزد وه افزونی مرا بهشت ارزانی کن که اندران جهان اژدهائی را بکشتم که هر
مردی و هر چهارپائی که دیدی فرو بردی دیدم خویشتن می کشیدی و هر دندانی که در دهان او بود چو بازوی من
بود و هر چشمش چندانی که گردونی و هر سروی چندان بود که هشتاد ارش بود و من از بامدادان تا نماز پیشین بر
پشت وی میدویدم تا سر او باز دست آوردم بگرز سر او بخنجر جدا کردم و چون در دهان او نگاه کردم هنوز مردم
از دندان او در آویخته بود و اگر من آن اژدها را نکشتی همه عالم خراب کردی و جانوران نیست شدندی و هیچ کس آن
قوت نبودی که او را بتوانستی کشتن ایزد تعالی گفت ای روان گرشاسپ ازین جایگاه دور شو که تو آتش را بکشتی
و نیکو نداشتی و اردی بهشت امشاسفند بخشم خویش کردهٔ من ترا نیامرزم و بهشت بتو ارزانی ندارم دیگر باره روان
گرشاسپ گفت ای دادار اورمزد مرا بیامرز و در بهشت جایگاه کن بدان پاداشن که من کندرب زره پاشنه را بکشتم
و در دهان وی نگاه کردم اسپ و خرمرده در دهان وی آویخته بودند و او را دریا تا بزانو بود و سرش تا بخورشید و
نه روز و نه شب با او کارزار کردم در میان دریا و بعد از نه شبان روز او را بگرفتم تا سرش بیاهیختم و دست او ببستم و از
دریا بیرون آوردم و او را بکشتم و چون بیفتاد بسیار دهها و جایها ویران شده و گر من کندرب زره را نکشتمی همه عالم را ویران
کردی و همه جانوران نیست شدندی ایزد تعالی گفت ای روان گرشاسپ ازین جایگاه دور شو که آتش را بکشتی و اردی
بهشت امشاسفند بخشم خویش کردهٔ من ترا نیامرزم و بهشت بتو ارزانی ندارم تا بدانند که هرچه ایزد تعالی بیافرید از بهر بندگان نه
خویش آفریده است اگر چیزها نیافریده بودی مردمان بی این چیزها زندگانی نتوانستندی کردن که نه از آب همی گیرند نه
از آتش پس واجب کنند که هر یک بجای خویش نیکو نگاهدارند و اندیشه کنند که یا پادشاهی این مناظرت بود یا دیگران
چون خواهد بود دیگر باره روان گرشاسپ گفت ای دادار اورمزد مرا بیامرز و در بهشت جایگاه کن بدان پاداشن که من

هفت راه دار بکشتم که هر یک ببالا چندان بودند که مردم در ایشان نگاه می کردند پنداشتندی که آفتاب و ماهتاب
و ستاره از زیر کش ایشان می گذارد و دریای محیط ایشان را تا بزانو بود و مردم از بیم ایشان هیچ وسفر نمی توانستند
رفتن و هر کس را که براهی بدیدندی که میشدی در ساعت بخوردندی و بسه سال حساب کردند سیصد هزار مرد
کشته و نیست کرده بودند و من با ایشان کارزار کردم و هر هفت را بکشتم و گر من ایشان را نکشتمی این عالم
بجملگی خراب کردندی و مردم نیست کردندی ایزد تعالی گفت ای روان گرشاسپ ازین جایگه دور شو که آتش را
بکشته و بچشم من زشت شدهٔ و اردیبهشت امشاسفند بخشم خویش کردهٔ من ترا نیامرزم و بهشت بتو ارزانی
ندارم دیگر باره روان گرشاسپ گفت ای دادار اورمزد مرا بیامرز و در بهشت جایگاه کن بدان پاداشن که
چون اهرمن و دیوان باد را بفریفتند و گفتند بقوت و زور تو اندر جهان هیچ چیز نیست و اکنون گرشاسپ مردمان را
میگوید که بقوت من اندر جهان هیچ نیست و ترا بزورمندی نمیدارد و خویشتن را بقوت تر دارد باد بگفتار اهرمن
و دیوان فریفته شد و چنان سخت بیامد که هر کوهی که در راه بود هامون بکرد و همه دار و درخت از بیخ بکند و
در پیش گرفت و رفت و می آورد و چون نزدیک من رسید پای من از جایگاه نتوانست بردن و من
مینوی باد را بگرفتم و بقوت خویش او را بیفکندم تا آنکه عهدی کرد که باز زیر زمین شوم و آن کار کنم که
اورمزد و امشاسفندان مرا بفرموده اند دست او را باز بداشتم و گر من مینوی باد را نگرفتمی او همه جهان بیکبارگی
خراب کردی و خلایق نیست شدندی ایزد تعالی گفت که ای روان گرشاسپ ازینجای دور شو که بچشم من زشت
شدهٔ که آتش بکشتی و اردیبهشت امشاسفند را بیازردی من ترا نیامرزم و بهشت بتو ارزانی ندارم روان گرشاسپ گفت ای دادار
اورمزد مرا بیامرز و روان من در بهشت جایگاه کن بدان پاداشن که چون کمک مرغ پدید آمد و پر بسر همه جهانیان باز داشت
و جهان تاریک کرد و هر باران که می بارید همه بر پشت او می بارید و بدم همه باز بدریا میریخت و نمیگذاشت که قطرهٔ در
جهان بارو وافتد پس همه جهان از قحط و نیاز خراب شد مردم میمردند و کم شدند و جویها و رودها همه چشمها خشک شده و
مردم و چهارپای مانند آنکه مرغ گندم چیند او میخورد و هیچ کس تدبیر آن نتوانست کردن و من تیر و کمان برگرفتم و هفت

شبانروز نماند آنکه باران بارد تیرمی انداختم و بهسر و بال او میزدم تا بالهای او چنان سست شد که بزیر افتاد و بسیار خلایق
را در زیر گرفت و هلاک کرد و بگرز منقار او خرد کردم و گر من آن نکردمی عالم را خراب کرد و از مردمان نام نشان نماندی و هیچ
کس اینکار نتوانست کردن بدان که این زور و قوت ای دادار اورمزد تو مرا داده بودی و الا مرا این توانائی نبود ایزد تعالی
گفت ای روان گرشاسب از اینجا دور شو که تو آتش را بکشتهٔ و به چشم من زشت شدهٔ و اردیبهشت امشاسفند بخصم خویش
کردهٔ من ترا نیامرزم و بهشت بتو ارزانی ندارم تا اردیبهشت امشاسفند از تو خشنود نشود دیگر باره روان گرشاسب گفت
ای دادار اورمزد وه اگر چنانست که بهشت بمن ارزانی نخواهی داشت مرا زنده باز کن و همان زور و قوت مرا باز ده تا
که تا من اهرمن و دیوان را جمله نیست کنم و دوزخ را از ایشان پاک کنم و از آن پلیدیها و گندها و تاریکیها پاک پاکیزه
کنم و روشن و خوش گردانم و تنها در آنجا بنشینم دادار اورمزد گفت آنچه تو میگوئی هنوز آن وقت نیست تا از مردمان
جمله از گناه کردن باز نه ایستند مرده زنده نشاید کردن تا قیامت بسر نیاید اینکه تو میگوئی نیز نشاید کردن و چون گرشاسب کردار
های خویش بگفت و زراتشت اسفنتمان بشنید پیش ایزد تعالی نماز برد و گفت ای دادار بدانم که کین و خشم در راه توفیت
و چون کسی با کسی کینه دارد و چون زراتشت اسفنتمان این سخن بگفت اردیبهشت امشاسفند بر پای ایستاد و گرشاسب
در زراتشت اسفنتمان بنالید و اردیبهشت امشاسفند گفت ای زراتشت تو ندانی که گرشاسب با من چه کرده است که در
روزگار پیش رسم و عادت من چنان بودی که چون هیزم در دیگ نهادندی من آتش را فرستادمی تا آن دیگ
پخته شدی و کار ایشان تمام بکردی پس باز بجایگاه خویش آمدی چون آن اژدهائی که میگویند بکشت او گرسنه بود و بسبب
آنکه یکساعت آتش دیرتر در هیزم افتاد که در زیر دیگ نهاده بودی گرزی بر آتش زد و آتش را پراکنده کرد من
اکنون روان گرشاسب به بهشت نگذارم و چون اردیبهشت امشاسفند این سخن بگفت گرشاسب بگریست و گفت
اردیبهشت امشاسفند راست میگوید خطا کردم و پشیمانم و دست در دامن زراتشت زد و گفت از مردمان هیچکس هرگز
این بلندی و مرتبت و منزلت نیافته است که تو یافتی اکنون بدین درج و خورهٔ که تراست مرا از اردیبهشت امشاسفند
بخواه و شفاعت کن تا باشد که من از این رنج و عذاب رهائی یابم زراتشت اسفنتمان درود بر وی پیش داد که بر پای بود دستها

۸/ بلی

بکش کرد و اردیبهشت امشاسفند را نماز برد و گفت روان گرشاسب را ازین گناه عفو کن تا من گشتاسب شاه و جاماسب
را و همه مردمان را ازین آگاه کنم تا بعد ازین آتش را نیکو دارند و هیچ آزار او نجویند و چون زراتشت اسفنتمان شفاعت کرد اردی
بهشت امشاسفند گفت حرمت تو بزرگست و خواهش تو عظیم است روان گرشاسب را بعد از آن خصمی نکرد و بزراتشت
اسفنتمان بخشید و روان گرشاسب از آن دشخواری رهائی یافت اکنون چندان که بتوانند کوشیدن آتش را نیکو بباید داشتن
و نیاز زدن تا اردیبهشت امشاسفند خشنود باشد چه مثل که گرشاسب که چندان کرفها کرده بود و چندین کارهای معظم از دست
او برخاسته بود با وی این مناظرت بود با دیگران چون خواهد کرد ،، از کتاب صد در نثر ،، در یازدهم
اینکه آتش نیکو باید داشتن و نگاهداشتن تا هیزم و چیزی پلیدی و ناپاکی به آتش نرسد و در سه گام زن دشتان پرهیز
باید کردن هرگاه که آتش در خانه نیکو بدارند هر آتشی که در هفت کشور زمین است از آنکس خشنود باشد و چون الفیت بخواهد
و حاجت زود روا شود و هرگاه که نیکو ندارد هر آتش که در هفت کشور زمین است از آنکس آزار گیرد و حاجت که خواهد روا
نشود و گر کسی آتش خانه نیکو ندارد و صد دینار با آذرگشسب دهند هیچ پذیرفته نباشد آن گناه از وی بنشود چه اندر دین
به پیداست که دادار اورمزد پادشاهی در بهشت اردیبهشت امشاسفند را داده است و گفته است که هر که تو از
وی خشنود نباشی وی را در بهشت راه مکن و این نیز در دین پیداست که هرگاه که آتش نیکو ندارد و زنانرا آبستنی کمتر
بود و فرزند نرینه کمتر زاید و مرد را نزدیک پادشاهان حرمت کم باشد سخن ایشان قبول نبود و هر آتش که در خانه
بیرون سه درم و دو دانگ بمال آنکس زیان افتد یا از آن خانه زیان شود یا از جائی که بد و خواسته رسیدن نرسد ،،

از روایت کامه بهره ،، باب هفتاد و چهارم

اینکه آفتاب نشاید که بر آتش افتد چه هرگاه که آتش بر آفتاب بگذاری سه استیر گناه بود و گر چیزی بر سر آتش فروگنی که او را
سوراخی باشد بهر سوراخی که آفتاب در آتش افتد سه استیر گناه بود چرا که قوت آتش کمتر شود که آفتاب بر آتش می‌تابد و گر از
بامداد تا نماز شام آتش در آفتاب بگذاری بیست استیر هزار و دویست درم سنگ گناه باشد تا مردم بباید که آگاه باشند
بیت آنچه یزدان گفتست درین کار ،، بکوش تا بهینو شوی سبک بار ،، و آتش که در آفتاب نهند فرمائی گناه باشد

وتا که نماز شام بگذارند تنافری گناه باشد وگر چیزی بر سر آتش فرو نهند که آنرا سوراخها باشد بهر سوراخی که آفتاب
در آتش افتد شصت استیر گناه باشد ،، ودیگر پرهیز کردن آتش وآتش از نزدیک آب دور داشتن وچه دروجی در آتش
آویخته است یکی در آب چون هر دو بهم رسد گزند وزیان کنند ونشاید که آفتاب بر آتش افتد وبر آفتاب نشاید کذاشتن
چه گناه باشد ودست بآتش نکنند وبادهن در آتش نکنند وپلیدی ونسا را از آتش دور باید داشتن وهیزم وانگشت
بر آتش نباید نهادن وهیزم تر نباید سوختن ونیز بآتش هیچ چیز نباید داشتن ودیک که خوردنی در آن پزند وبهر آب تواناتر
درش کنند ودیک بدی تهی نگذاشتن تا اگر دیک بجوشد بسر نشود وباید که همیشه چوب خشک در زیر آتش باشد تا بجای
بماند وچون آتش برچینند یکساعت آنجا بگذارند تا گرمی از بوم برود وپس بآتشگاه بردن ،، چراغدان بر سر چراغ پایه
چنان باید نهادن تا آنچه از چراغ بیفتد بر چراغ پایه افتد وبر زمین بیفتد ودر خانه که هر دم درش نباشد آتش رها
نباید کردن که نشاید گویند چنان مزد که سام نریمان بکرد در این گیتی ممکن نبود که هیچکس بتواند کرد دیگر ولختی بر میان آتش
زد وچون فرمان یافت اردیبهشت امشاسفند نگذاشت که روان او بهشت شود وبخشی اوکرد تا آنگاه که زرانتشت
اسفنتمان آمد وشفاعت کرد وبگذاشت که روان او بهشت رسید وهیچ گناهی سخت تر از آن نیست که در آتش جهد
چه اورمزد بر آتش اردیبهشت امشاسفند را موکل کرده است تا او نگاه میدارد مطلق کرده است تا هر کس که تو از
وی خشنود نباشی او را مگذار که بهشت رسد هیچ گندیده بر آتش نمی باید نهادن وبآتش نشاید سوختن وهیزم تر نباید سوختن و
اگرچه سخت خشک باشد سه بار نگاه باید کردن تا هیچ موی وپلیدی بر هیزم نباشد پس بر آتش نهادن وهر که دیک
نهند وکار فرمایند پاره بوی بر آتش نهند واثااهو ویریو واشیم وهو برخواندن وآب از نزدیک آتش دور باید داشتن
الا که ضرورتی بکار باید چه هر گاه که چنین کنند اردیبهشت امشاسفند از آنکس خشنود باشد وچینود پول آسان وخوار
بگذرد وهر گاه که نه چنین کنند اردیبهشت امشاسفند بچینود پول خصم او باشد وبهیچ حال نگذارد که به بهشت رسد ،،
از کتاب صد در نثر ،، در چهل وهشتم اینکه چون دیک پزند آب دو بهره سه یکی تهی باید کردن باید که سر دیک
تهی بود تا اگر وقتی دیک بجوشد بسر نشود وآب در آتش نشود چه اگر نه چنین کنند وآب در آتش شود هزار ودویست درم

سنگ گناه بود پس نگاه باید داشتن تا این گناه بجهد ،، در چهل ونهم اینکه چون آتش را بچینند یکساعت هم آنجا باید داشتن تا بوم
آتش سرد شود پس برگرفتن وبآتشگاه بردن تا معلوم باشد ،،

از روایت کامدین شاپور

وآتش که در خانه کار فرمایند چون سه بار کار فرمایند باید چیدن ویکساعت آنجای باید نهادن تا بوم سرد شود وگر نه
باشد بر راه از روی آن باید گرفتن وآنرا بسر آتش آدران باید بردن وچون چهار ماه وده روز بگذرد باید چیدن وبسر آتش
ورهرام بردن وگر بچهار ماه میسر نشود ناچار بیکسال بسر آتش ورهرام باید بردن وچون آتش که در خانه باشد نیکو باید
داشتن وگر بنیمشب برافروزند هزار دیو ودروج نیست شوند ودو چندان جادو وپری البته آتش نیکو باید داشتن
ونگذاشتن که سرد شود چه اگر برچینند بآتشگاه برند شصت استیر کرفه باشد وگر بگذارند که بمیرد هشتاد استیر گناه باشد
وبجز از آن سه درم ودو دانگ بخواسته آن خانه زیان شود وفرزند نرینه کم شود ،،

از روایت کامه بهره

وآتش که در خانه باشد ونیمشب برافروزند هزار دیو نیست شوند ودو چندان جادو وپری ،،

از روایت کامدین شاپور

آتش از نزدیک آب دور باید داشتن چه دروجی در آتش آمیخته است ویکی در آب چو هر دو بهم رسند گزند وزیان کنند
ونشاید که آفتاب بر آتش افتد ویا بآفتاب گذاشتن که گناه باشد وهر بار که دست بآتش کنند فرمانی گناه باشد
وبا وکه بدهن آتش دمند هر باری که صد وهشتاد استیر باشد گناه بود ودشتان زنی که بسر آتش نشیند مرگرزان باشد ونسا
وریمنی که بآتش بسوزند هر باری مرگرزان باشد ،، از کتاب صد در بندهش ،، اندر دین گوید که هر
آتش که برچینند وبآتشگاه برند همه امشاسفندان خرم شوند وآتش که دیک بدان پخته گردد برچینند وبآتشگاه برد
شصت استیر کرفه باشد وگر بگذارند تا بمیرد هشتاد استیر گناه باشد ،،

از روایت شاپور بروجی

اگر کسی آتش درون یشته و یزشن کرده سرد کرده باشد در دین فرموده است که زور آن او ستا بدیوان رسد ؛؛ و دیگر
یک خدمت کار که آتش را خدمت کند و هر خانه که سه روز خوردن پزند آتش را بر گیرند بنزد آتش آدران برند ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

انگه آتش که بدان نسا سوخته باشد و کسی بدان آتش خورش پزد و نان و گوشت پزد و خورد و دادستان چون پاسخ
اینکه نسائی که سوخته باشد خاکستر شد و آن آتش و آن خاکستر ریمن نکند و آنکس که بدان آتش خورش سازد و خورد
گناهی نبود و لیکن آن آتش را از آنجا دور بردن و پختن و ببايد دانستن که آتش را چندان خوره است که هر چیز که بوی
رسید چون خویشتن پاک کند پرسش انگه آتشی که نسا بدان پوخته باشد و یا سوخته و یا برشته و کسی بدان آتش
گوشت پزد و یا بریزد و یا بدان خورشی دیگر سازد و خورد و یا بدان خاکستر نسا سوخته باز افتد و جز چون پاسخ اینکه نسای
سوخته که همه سوخته باشد و موی و چربش همه بیدا نمانده باشد و خاکستر شده باشد چون بدان خاکستر باز افتد ریمنی نکنند و بدان
آتش اگر دیگ و خوردنی سازند و خورند هم ریمنی نمیدانم ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

انگه آتشی که نسا بر آن پخته باشند یا سوخته یا برشته و کسی بدان آتش گوشت پزد یا بریزد یا بر آن خورشنی دیگی بسازد و خورد
و یا بر آن خاکستر نسا سوخته باز افتد و جز چون پاسخ این که نسای سوخته که همه سوخته باشد و موی و چربش
هیچ بیدا نمانده باشد و خاکستر شده باشد چون بدان خاکستر باز افتد ریمنی نکند و بر آن آتش اگر دیگ و خوردنی سازند
هم ریمنی ندانم ؛؛

از روایت شاپور بروچی پرسش

انگه نسا که در آتش سوخته باشد کسی بدان آتش خورش جهت خورد سازند دادستان چون پاسخ اینکه اگر
آن آتش نسا سوخته بود آتش بجای دیگر بباید بردن و خورش ساختن ؛؛

از روایت بهمن پونجیه ؛؛ پرسش

زرتشت از اورمزد از جهت آتش مرده سوز و پاسخ یزدان از فرگرد هشتم وندیداد ؛؛ ؛؛

بپرسید زرتشت از بی نیاز — بمن باز گو حال و احوال و راز
بجائی که هست آتش مرده سوز — کسی گر ببیند هم او را بروز
چسان چند او آتشی کرد کار — که زمین نگردد بکن آشکار
بپاسخ چنین گفت یزدان بدو — تو بشنو زراتشت پاک اشو
که آتش که سوزند مرده بدو — بجنبید چو آتش بمردم بگو
چنانست کو چیده آتش ده هزار — به برده به آتشگه آن نامدار
زهم کرفه و مزد او را چنان — ببینور وانش کنم شادمان
هر آنکس بچید و گذر کرد و رفت — پی کار خود او بسنجید تفت
گناهش بود همچنان بی قرار — که گشتست او آتشم ده هزار
بپاره فرا او را سپارم چنان — بر دیو و شیطان مر او را روان
بگویم چسان چند آن آتش او — سخنهای من را یکایک بگو
زنیوند بر دار و او را براز — نهد یک وجب دور تر از فراز
که تا آتشی پیش از نکهش — شود باز بردار و اندر رهش
براز دیگر از آتش اولین — چو بر داشت دو و سه چار و پنجمین
جدا گونه از یکدگرشان فراز — چو شد سرد بر دار و او خود براز
جدا گونه هر یک دو دستی بدو — برد تا شود سرد آن پیش نو
چو زینسان برد تا به جایگاه — با آن آخرین را بدارد بگاه
به آتشگه آرد سوی دادگاه — ابا اسم و بوی و با آئین وراه
چنانست مزدش بدان نیک کار — که چیداست او آتشم ده هزار
با آتشگه آوردش از بهر مزد — بداده بدین ور او مزد
هزاران ز دیوان تهم تو مکان — شود نیست آواره و از مکان
همان ده هزار آتش از بوی خوش — بر افروخته دست کرده بکش
سپاس و ستایش فزون از شمار — بکرده بهر آتش او ده هزار
دهم مزد و پاداش او را چنان — بود خرم و شاد او را روان
بجنبید و چنین گوید این را بیاب — کجا ده هزار است فرمان ثواب
هر آنکس بچید و گذر کرد و رفت — ره کار دیگر بسنجید تفت
گناهش بود او هم از انقرار — که گشتست او آتشم ده هزار
کشد رنج و پاداش فره بگران — ز شیطان و دیوان عذاب گران
بجیده گناهست و چیده ثواب — همان چیده مزد و بجیده عذاب
کم از نه نسا هر که چیند باز — که بیوند بر دار و او را دراز
بر از همون آتش ای نیک بخت — تو بردار تا باشدت فرو بخت
نسا را بر آتش اگر کس کباب — چو کردش تو چیدستی او را ثواب
هم آن طریقی که گفتم ترا — رسانیدی او را با آتشگها
چو او ده هزار است اینم هزار — بود کرفه و مزدت ای بر ده بار
نسائی کجا جسم سوزند و اند — بدشت و بیابان پراکنده اند
چو دیدی و چیدی بدین رسم وراه — رسانیدی او را بر دادگاه
که آن یک هزار است وین پنج صد — ز ایزد ترا مزد و حرمت رسد
همان آتش خم بزرین روش — چو چیدی بیابی ز دین پرورش

ترا مزد و کرفه بست زان چار صد / شوی پاکتر رسته گردی ز بد
همان آتش کورهٔ تاوه پز / چو چیدی روانت بپوشید خز

ز سیصد بود مزد و باشد ثواب / ز دادار اورمزد کامیاب
همان آتش کورهٔ زرگران / چو چیدی ثوابت بود بیکران

صد است اندر و کرفهای ارجمند / بکوش اندرین کار بشنو تو پند
چو چیدی تو آتش ز ارز زرگر / بود کرفه زان باشدت سربسر

ز آهنگر و استاد پولادگر / سرب گرچه هفتاد این را ببر
چو آتش بچینی پسی از تنور / که جد دین گذارد که گردد نطور

بود کرفه ات شصت باشی اشو / گر آتش بچیدی ز دشت و ز کوه
بود مزد پنجاه ای هوشیار / دگر آنکه آتش کا ذر بکار

بود از پلیدی بد و سوخته / چو چیدی روانت شد افروخته
چهل مزد یابی ز پرورد کار / ز خر بندگان آتش این یاد دار

ترا بود سی مزد چون چینی اش / با آتشگه آر هر کجا بینی اش
چو چیدی تو از آتش پیشه کار / بود بیست مزدت تو این یاد دار

چو چیدی تو آتش بنزدیک خویش / بود ده ترا مزد از کم و بیش
ازین گفته ها از شمار و عدد / که هر یک بفرمان کرفه بود

که فرمان بود هشت استیر هم / ز وزن اشوان سی و دو درم
بکن جهد تا باز کرفه کری / که گفت خدایست نی سرسری

چنین گفت دارندهٔ رهنمای / که آتش که در خانه داری بجای
که فرمائیش هر زمان کار بیش / به پیمان بفرمائیش کار خویش

ترا باشد از وی گناه و عذاب / چو فرمان کنه داری این را بیاب
اگر کس بیکسال آتش بچید / بجانه گذارند تا آرمید

بهر بار چون کار فرمایدش / که فرمان کنه باید این شایدش
اگر هیزم تر بر آتش نهاد / همانست کو آب خوانش بداد

بهر بار باشد او برش گناه / چه پنجه درم باشد ای نیک خواه
بپرهیز و آتش نگهدار زود / روانت بیاده فره هیچ دود

چو یزدان به پرکرد جُد دیو دُد / بهشتم در این مسئله را بر گشاد
که کرفه چنین است و این هست فرد / کنه عکس این یابی از اورمزد

چو تقصیر کردی گنه زین عدد / بیابی و بد با روانت رسد
اگر سعی کردی تو زین کار و یار / ثوابت بود زین که کردم شمار

بهر مر که گفتم ز فرمان ثواب / بیابی و باشد تو از وی بیاب
ایا پاک آتش و گر هیچ گرم / کجا سوختند و گذارند گرم

بدانگونه چینش که گفتم ترا / از اینجا کجا می نماید راه
برسم اینهمه آتش ای ز دین / که تا مزد یابی بداد ار دین

زراتشت برگو تو با مردمان / که چیزی ندانسته کنند همان
اگر کرفه باشد گناهش بدان / بدانند کنند کار را همچنان

هر آنچه بداند همو یک جهد / بود وزر و آن کار زو در کنند
ندانسته نکند که باشد گناه / هر آنکس که شد بحجت آن پناه

دو ساعت گذارد فرا او را کنون / که تا بنگهش سر دگر دو همون
بخلقان بگو حال احوال رد / بیابد همان آتش آنگو چند

با آتشگهش برد و او را سپرد / ثوابش چنان زانکه آنکس ببرد
بود دو هزار آتش آن پور من / بگردست از او آن پاک تن

بپرکرد هشتم بدیدم چنین / که گفتست یزدان بزرتشت دین
هر آنکس که بر دین یزدان بود / هر آنچه بگفتش همان کن کند

چو گفتار یزدان بجا آورند / روانشان بود شاد هم ارجمند
انوشیروان مرزبان گفت این / پدیدش نوشته ابر راه دین

ندانست زندش همه سربسر / باندک بدانست این را نگر
هر آنکس که آتش نگهدار داو / گروثمان بود جای ماوای او

بکن جهد تا کرفه یابی و فرو / که در پیش یزدان نباشی تو زرد
که آتش پور یزدان پاک / همان حرمتش دار بی ترس و باک

بود روشنی هم ز آزاد بهشت / خدا داد او را کلید بهشت
هر آنکس که او بر تو آزار داد / مهل تا که بیند همانکس مراد

تو گذار او را بگرد بهشت / که او حرمت آتشم را بهشت
هر آنکس که بر دین یزدان بود / شب و روز از آتش همو غم خورد

بهر جا که بتوانی ای مرد دین / که آتش به بینی برای یقین
بچینید همان آتش از بهر داد / بمنزل رساند که یابد مراد

از روایت کاوس ماهیار ؛؛ پرسش

آنکه آتش در دخمه که میسوزانند که سه شبان روز و روز چهارم صدل آهن بیاورند و همیشه علاوهٔ بیاورند و در برابر آتش بسوزانند که در گنبد دخمه سر دشود و بعد از آن بر داشته بر در خانهٔ مرگند آورند و یا آتش زادمرگ هر دو سرد گرده آتش دیگر در برابر آن آتش ها باشد بردارند و به پیش آتش آدران برند ؛؛

از روایت کاوس کامدین ؛؛ پرسش

اینکه سی صد کام دخمه افروختن آتش پاسخ انکه در ینجانب سه جای آتش افروزیم یک جای که در یران شود دیگجای انکه نکس کنند یک جای سیصد کام دخمه در دین به چنین پیداست که وزروش دیو در آن سه شب که روان در دنیاست ترس و بیم در آن روان میرساند روان خود را در پناه آتش میبرد چون دیو که روشنائی آتش دید شکسته شود و در آن سهم و بیم نتواند کرد نا گاه چهارم که بداور مهر ایزد رسد معنی آتش افروختن اینست ؛؛

از روایت شاپور بروجی

نام هر یک آتشان که نوشته است اینست ،، نخست آتش برزسونگه که پیش اورمزد است ،، و دیگر آتش وهوفریان که اندر تن مردمان و جانوران است ،، سه دیگر آتش اوروازشت که اندر درخت و اشجار و اروران است ،، چهارم آتش وازشت که از برق پیدا است با سپوزرشک دیو کارزار میکند ،، پنجم آذرسپنست که در گیتی پیدا است و در سنگست ،، ششم آذر نیرو سنگ است که در ناف پادشاهان می باشد ،، دیگر آنکه آذرگشسپ سپهدار ایرانست در اسوند کوه آن آتش که یاری کیخسرو کرد وقتی که دژ بهمن گرفت ،، و آذرخورداد بر خرداست و بر دستوران است و در ملک هندوستان بر کوه کانگره ،، و آذر برزین مهر بر کشاورزان است در کوه ریوند دشت و شتاسبان ،، و این هر سه بی هیزم می سوزند و از آب بیم ندارند ،،

از روایت کاوس ماهیار ،، پرسش

معلوم شد که بغیر آتش ورهرام که بنوساری ساکن است و دیگر آتش در میان ایشان نیست بسیار بد است البته البته می باید که بهر حلقه بهدین کنبد آتش خانه بسازند و آتش آدران بنهند و یک خدمت کار مواجب بدهند که آتش را خدمت کند و هر خانه که سه روز خوردنی بپزند آتش را بر گیرند و بنزد آتش آدران برند ،،

از روایت کاوس کامدین ،، دیگر

چنان معلوم شد که در میان جماعت بهدینان هر جانب آتش آدران ندارند و هر کسی که آتش در خانه خود نگاه میدارد از دین چنان فرموده است که هر آتش که نان پخت شده دیگر بر آن آتش آتش نشاید پختن و آنکه سه بار خوردی یعنی آتش را پختن و دیگر هر باری که کار فرمایند سه فرمان گناه باشد چند تمام باید نمودن در هر جانب میان بهدینان آتش آدران نشانند و هر سال در فروردیان آتش بنده آتش را چیدن به پیش آتش ورهرام بردن و داشتن از بهر آتش ورهرام بردن

از روایت جاماسا ،،

و هر دهی یک آتش آدران باید نهادن مردم بهدین هر سه روز تا هفته و ز آتش خانها باید چیدن و بر سر آتش بردن و آن آتش هر یک سال یا سه سال بر چیدن بر سر آتش ورهرام بردن ،، از مکتوب کامدین شاپور ،،

پرسش آتش آدران که سه هیربد هر یک سه آتش نیایش کردن اگر یک بیده آتش نیایش کردن زود تمام شود

از روایت کامدین شاپور

[illegible] ،، سؤال از باب نشاندن آتش آدران که چون بنشانند پاسخ هر جانب که مقام بهدینان باشند ایشان را فریضه است که آتش آدران نشانند که کرفه ارجمند است هر مقامی که ده خانه بهدینان باشد واجبست که آتش آدران در میان ایشان باشد ده های بزرگ معلوم است که داشته باشند که آتش خانهای بهدینان اسپرده نکردد و آتشخانهای تازگی بچینند بجایگاهی کنند بنهند تا زمین سرد شود باز آتش آدران برند بدانجایگاه که آتش برشن بود نزدیک بهند بیت و یک ایثاهو و یریو گفتن تا آنجا سرد شود خانه میان محله بهدینان جای پاک راست کنند بهدینی شایسته برشنوم کرده فرستار آتش کنند و آدوست گل سنگ راست کنند آتشی که در خانه خود باشد بیفروزند سه دستور حاضر شوند سه جای راست کنند هر جای یک وجب یعنی دستی از یکدیگر دور بنهند آتش افروخته هیزم برش دارند برای از آتش بگیرند یک جای بنهند دیگر برا و دیگر جای بنهند تا سه نوبت تمام شود و بار چهارم آدوشت بنهند دستوران آتش برشن بخوانند آن را فریضه است که فرستار آتش هر روز یک آتش نیایش برشن بخوانند ،،

از روایت کامدین شاپور

هر جائی که بهدینان مقام کنند باید که آتش ورهرام در آن مکان نشانده باشد و چه در دین پیداست که اگر بیاری وقت آتش ورهرام نباشد یک بهدینی بکیستی نتوانند بودن تا بر که دو دستور تا پیشه خدمتش کردن و در همشب افروختن چه اگر به همشب برافروزند بیور هزار دیو و درج نیست شوند و دو چندان جادو و پری و گر هر مقامی میسر نشود پس باید که آتش آدران نشاندن نفقات بتمام رسانند ،،

از روایت نریمان هوشنگ ،، پرسش

آتش ورهرام که نو کنند و کدام جای آتش بیارند تمام کارخانهای در دست جد دینان رفته است **پاسخ** اینکه مهمات آتش
بهرام نشستن وکرچنانچه نبشته پارسی دارند و هیربدان و دانایان مطالع نمایند و کتاب بخوانند و مهمات بجا آرند وکر اصلاً
نسخه نباشد دو مرد مستعید شده دانا از بفرستند مگر با در بنجانب بدست آرند و سلامت شوند روانه مقام خود کردند و از آن
سبب نوشته نشد که خود معلوم است **پرسش** آتش برق در جای افتاده باشد و با آتش بهرام می شاید از
پاسخ اینکه آتش برق آتش شرفی دارد فاما هیچ جای معلوم نیست که آتش بهرام کرده داشته اند و آتش آدر نیایش
کردن می شاید ولیکن آتش بهرام نباید ،،

	از روایت کامدین شاپور	

آتش ورهرام نشستن آتش هزار و یک بجنبش آتش چیدن به اوی آدر بردن و پس به اوی ورهرام که به هوند مرکزان ،، بردن آتش ورهرام
نخست آتش نساپوخدن آتش مرده سوز نود و یک ،، دو دیگر آنکس هیربد پرستش یزند یعنی رنگ لاک هشتاد ،، سه دیگر
آتش سرکین هیربد و مند پختن یعنی حمامی هفتاد ،، چهارم آنکس دوشیش پرش یزند یعنی کوزکر شصت ،، پنجم آن زرکران شصت
ششم آن سیم کران پنجاه و پنج ،، هفتم آن زهرکران یعنی دروکر پنجاه ،، هشتم آن انکو هرخشت پخته هفتاد و پنج ،، نهم از تنور
که دیگ پوخت یعنی نان پوخت شصت و یک ،، یازدهم از خربندکان و هیکان شصت و یک ،، دوازدهم از
پیش مازدیسنان چهل ،، سیزدهم از سواران و دردکان سی و پنج ،، چهاردهم از کاربهوار رهزار یعنی پاسبان سی ،،
چهاردهم از برق آسمان نوذعانه پاسبان ،، پانزدهم هیربد چهل ،، بهدین اندرون چوب و سنگ صد و چهل و سه یک
تا آتش بچیدن پاک و نیابی ورهرام بپادشاه نشستن که پیرزی استوان هر کاهنبار روز پس از نکو سفند بتوان دادن
اوشش پادروز به اسم و بوی دادن توان داشتن آن نشستن اندهست چند مردی میانه در او نشینند که این افروختن تن آتش
زمین پاک کردن آتش بچیدن مردی میانه آواید نه کو و دال کندن از کو و دال او کو و دال یک و یدست بیش و کم نشهید
و یدست مردی سی ساله آواید بیش و کم نه آواید هر آتشی را کلیان کو و دال موغی جدا آواید یوزداثر کردن آتشی ورهرام نشستن
اوّل مالی آتش تا سی روز اورمزد تا انیران هر روز یشتی روز بکیسنار که میان پشت بیدجامه او زا زخوب بتوان کردن

نخست ایدون بتوان دادن هرتی ایدون بید که هیزم و بوی آواید بردن به بیرون د آتش پس آن آتش بی یوزه برشن
هر روز جدا جدا آواید چیدن که به یک یک تاک تاک همه را ببنند تا کو و دال موغی نهم آواید بردن و پس هر یکی جدا ازشن
آواید کردن تا پانزده یزشن آتشها را کرد و نهادن هر یکی را جدا بمیان آدوشت نهادن پشت کردن پس بار کرفتن بیکجا نهادن
چه پانزده از خانهٔ ایران و هدینیالی آواید کرفتن پاک هر یک یشتی پرستش کردن بر روی آن آتش کردن پس آن این آتشها را
به آدوشت نهادن بروز و هور پنج پیفرداردیکان یشتی پروز یک پاشوان نشود جد دیو دادیه سرودش کردن بکاهنبار
یشتی کوسفندی و بیپردی با آواید کردن یشتی اورمزد خدای و یشتی اسپرودش روز آواید کردن بآخر یشت آن که آتش
چیند این آئین آواید چیدن جو مهر به پیش آتش آواید بردن که زود آتش نه بیند ،، خرّم میزدم ،، ایدون چون به
بیشت خوانند ،، از مکتوب **رستم هرزبان** ،، دیگر آنکه البته سعی کنند که هر که بهدینان بشته کستیان هستند البته
باید که در آنجا آتش ورهرام باشد چرا که فریضه است بر همه بهدینان که در هر ماهی کمتر چهار بار آتش خانه بچینند
و بر آتشکاه برند که آتش در خانه زیاده کار فرمایند و طعام میزند کناه کرانست هر ماه روز اردیبهشت و آدر و سروش به
ورهرام آتش با آتشکاه باید بردن البته سعی باید کرد که آتش بنشانند که آتش بوسار ی باشد که جای خود دارد اما کار دیگر
جا با فوت میشود در بهدینستا که چنین کذشته بسیار تقصیر واقع شده چه اکه مردم بهدین بی آتش نمیشود اگر کسی مرده باشد
البته صبح چهارم چربی کوسفند با آتش ورهرام باید داد که آدر خره در سر چلینو دپول حاضر شود و کار آن روان آسان
کذرد و هر کاه آتش دور باشد در بهروج و کهنبایت یا سورت کسی که فوت شده باشد و بام چهارم به به آتش برسد
همه کار ضایع است و هر ماه به آتش چهار بار باید افزودن و در پنج روز که خمسهٔ قدیمه خوانند در دهی که بهدینان باشند
بی آتش چون میکذرد میسر نمیشود البته البته در اینباب کوشش نمایند دیگر سعی آمدن کنند که ایشان را درجهٔ آخرت
بسیار خواهد بود چرا که چنین معلوم میشود که تقصیرها واقع میشود و چون ایشان جماعت کلی هستند و اسم بهدینی مشهور
دارند و هر کاه که بکاری تمام عیار نباشند و تقصیرها واقع شود در داور و سروش شرمساری است و رنجی که
بوده اند همه ضایع است باقی بعهدهٔ ایشانست و آتش ورهرام را که باشد بهیچ باب کار نباید فرمود و پختن و ساختن

نتوان برد مباداکه از آن آتش کسی بخانه برد و کار فرمایند مرگرزان باشد ،، از مکتوب کاوس ماهیار ،، پرسش
اینکه معلوم شد که بغیر آتش ورهرام که بنوساری ساکن است دیگر آتش درمیان ایشان نیست بسیار بداست البته
می باید که بهر حلقه بهدین گنبد آتشخانها بسازند و آتش آدران بنهند و یک خدمت کار مواجب بدهند که آتش را
خدمت کند و هر خانه که سه روز خوردنی بپزند آتش را برگیرند و بنزد آتش آدران برند ،،

از روایت شاپور بهروچی ،،

دیگر گوسفند بزور آتش ورهرام دادن نزیبا دهٔ که آبستن نباشد رواست و عیب دار نباید و در یکسال کم باشد آنهم روا نیست

از روایت کامدین شاپور ،،

دیگر آتش ورهرام را یکی بدو بخش نشاید کردن که مرگرزان باشد ،،

از روایت بهمن پونجیه

دیگر آنکه میگویند که آتش ورهرام هرکس در نظری ببیند نمیشاید می باید که دستور و هیربد که نوزود شده باشند آتش
ورهرام را بنام بسته در نظر ببینند دیگر کسی در نظر می بیند که قاعدهٔ دین نیست ،،

از روایت کامه بهره ،،

زراتشت اسفنتمان از دادار اورمزد پرسید که آن بهتر چه باشد که در خانه بکنند و بوهان دهند یا با آتشگاه و آتش در
آنجا نهند اورمزد گفت که آن بهتر باشد که با آتشگاه دهند چه آتش ورهرام را ،، اندر دین گوید که می باید که هرجائی که بهدینان
و بستیان نشینند باید که آتش ورهرام اندران شهر و جایگاه باشد چه آتش ورهرام همچو پاسبانی است که آن
جایگاه از همه آفتها و بلاها نگاه میدارد چه وقتی زراتشت اسفنتمان را گفت که پیوسته در آن کوشش و جهد کن تا آتش
ورهرام بنشانی و همه وقت از پیش تو میسوزد چه اگر آتش بشب بیفروزند خاصه نیمشب نه بیور نه هزار و نهصد و نود و نه دیو
بمیرند و از بدی کردن درجهان باز ایستند و چون بوی بر آتش نهند و باد بوی آن می برد تا بدانجائی که آن بوی برسد
هزار بار هزار دیو و درج نیست بباشند و کم شوند و چندان دیو و جادو و پری و آتش که در خانه باشد و به نیمشب برافروزند

هزار دیو نیست شوند و چندان جادو و پری ،، و آتش ورهرام که بگذارند تا بمیرد اگر از قصد بگذارند و کربی قصد
هرگونه که باشد اگر صد هزار کرفه کرده باشد آنکس مرگرزان و دوزخی بود و آتش را عزیز و گرامی داشتن ،، چه اندر دین
به مازدیسنان گوید که دادار اورمزد گفت که دو چیز است که قیمت و ارج نشاید گفتن یکی مرداشو و آتش ورهرام چه اگر
قیمت این دو چیز بعالم و هرچه اندر عالم برابر ارزانیان باز کنند هم تمام نباشد ،، **از کتاب صد در نثر ،،**
در سی و نهم اینکه آتش بهرام را که در شهری و در دهی نهاده باشد نیکو باید داشتن و شب یکبار بر باید افروختن و دزدو
بارچه اندر دین پیداست که اگر آتش بهرام نبودی هیچ کس از شهری بشهری نتوانستندی شدن زیرا که خورهٔ آتش بهرام
است که در راههای کسی بر کسی زیادتی نتوانند کردن که باید هیزم تمام دهند و کسی که می افروزد او را نان و نفقه بدهند
چه هرگاه که آن آتش خشنود و نیکو دارند هر آتش که در هفت کشور زمین بود از آنکس خشنود باشد ،، در نود و دوم اینکه آتش
بهرام را نیکو باید داشتن و غمخوارگی او کردن و هیزمش بدادن تمام چنانکه سال آن هیزم پارینه بسوزد و نیمشب
بیفروزند بوی بروی بنهند چنانکه باد بوی آن بر دود دیو و درج بدو آرد چه از خورهٔ آتش ورهرام است که از میان
این قوم زندگانی بتوانیم کرد چه اگر درج و خورهٔ امشاسفندان و زور آتش بهرام نبودی روزی زندگانی نتوانستندی
کردن پس واجب کند که هیزم آتش داشتن و آتش را بوی بدهند تا عاقبت خواستاری در رسد بهشت و پناه او را
بانند تا و پسندیده بود ،، **پرسش** پنجم گجسته ابالش از موبد آذر فرا فرخ زاد پرسید که نماز اوی آتش ورهرام
کردن و ایافت احش خواستن کوده اوی آن یاباری اورمزد پس پیشتر خارش تیز سر ایستش و تیز تیز پوششش که این
اشنا که آتش خدا ید ون سزد و او اید پایند و در پوشش که مردم خورشن و هیزم روزی یابی و هید بمیرد اج اوی که بنجو پیشتن
نشاید ایافت احش خواستن نه و زیدار ها ،، موبد گفت که داد ستان این هودین همانا چون شهرستان که همه پیشه
اندر هند آهنگر و کفشگر و درودگر و درزی و کفشگر اج آهنگر خواهش کنید که دست او ه زار من بوه یرا تا من موزای تو خوذ
بکنم و کفشگر موزهٔ درزی دوزید و درزی جامهٔ کفشگر دیراید همگونه آتش به تن کردوش نیاز تد هست یادی ما پوندادن زور و بوی هر دم
و ماچه مینوی کرادارش بزدن دروج مینوی چون و بیمارش و تب و بیج و خشم نیاز هم اوی آتش کرمی و خدایان نیازی

هم اوی آتش همگون و خدایان نیازی هست اوی بندگان نیازی هست اوی خدایان ما مون امیرالمؤمنین پسندید و رامش و شش اجش بپذیرفت ،،

از روایت کامه بهره ،، باب هفتاد و هشتم

اینکه نگاه باید داشتن تا نسا بآب و آتش نرسد چه هر کسی که نسای بآب و آتش رساند روانش هرگز از دوزخ رستگاری نباشد و بدین در گوید که بسی رنج که بسیار بود از آن جهت که نسا را از آب و آتش نپرهیزند در زمستانها و سرمای سخت عظیم از بهر آن باشد ،، بیت پرهیزید نسا از آب و آتش ،، روان خود مکن بر جای ناخوش ،، چو پرهیزی بمینو پایه ات خوش ،، بدان کوش تا نباشی تو مسوش ،، نسا از آب و آتش تو نگهدار ،، که باشی ز آن بمینو هم سبکبار ،،

از روایت بهمن پونجیه ،، پرسش زرتشت کسی که نسا بر آب و آتش افکند از جهت آن ،،

دگر باره پرسید از کردگار ،، که این راز دیگر بکن آشکار
هر آنکس نسا را بر آتش نهاد ،، نسا برد و دیگر بر آب داد
که زمین بشد او تنش در شگفت ،، همیکرد پنهان و با کس نگفت
بدل گفت ناچار باشد چنین ،، گناهی نباشد ابر راه دین
بگو تو چشتی آنکس ای غیبدان ،، که تا من بگویم ابا مردمان
جوابش چنین داد پروردگار ،، که این راز کم بیش تو آشکار
هر آنکس که کرد این چنین کار را ،، بگیتی و مینو ببیند جفا
همی پوست کندن مر او را ز تن ،، به پیش همه مردم و انجمن
بود واجب و فرض بر مردمان ،، بریدن همه بند بندش چنان
تنش را دهد با سگان و کلاغ ،، که نکند و کرکس بدینسان دماغ
روانش چو آید بدین جایگاه ،، عقوبت کشد در بر دیوها
پتی گر ندارد مر او را روان ،، بدوزخ بماند روانش چنان
که تا رستخیز آنچنان زار و خوار ،، که دیوان برآرند از آنکس دمار
بگو این ابا بندگان سر بسر ،، که ترسند زین کارهای ابر
ز گفتار من هر که او بگذرد ،، روانش بدوزخ سیاست برد
بدانند خلقان همه دست زند ،، که یزدان بدادش بزرتشت پند
بودید این گفتم دیدم چنین ،، که یزدان زراتشت را گفت این
کنون نظم کردم من از بهر آن ،، که پاداش مینو بود بارزان
مرا دم بدو ای جهان آفرین ،، که گویم سخنها من از زاد دین

پرسش زرتشت که آب و آتش مردم را کشد و پاسخ آن

دگر باره زرتشت اسفنتمان ،، بگفتش که ای داور غیبدان
بپرسم ز تو من دگر راز این ،، بفرمای تا من بدانم یقین
همان آب تا چند که مردم کشد ،، از آتش جوابم بده تو سزد
که تا من بدانم که این هر دو آن ،، تواند که بکشند مر مردمان
بپاسخ بدو گفت آن رهنما ،، که بشنو تو زرتشت گفتار ما
هم آبی که من دادم اندر جهان ،، نه بکشد همه مردم این را بدان
که شیطان و ارونه بد گهر ،، بکرده دیوی ز دیوان بتر
کنون نام آن دیو هست استوداد ،، که تا نی بتر خواند از دین و داد
همانکس منش را به بند جهان ،، ببندازد او را به آب روان
نگهدار تا جان بسپار داد ،، بهانه بود آب این را بگو
از آتش دگر تو شنو هم چنین ،، که تا داری این راه و آئین دین
که تا نی بتر دست و پا بندوش ،، برد سوی آتش چو بندازدش
همان آتش سرخ سوزای راه ،، بسوزد مر او را در آن جایگاه
بدان ای زراتشت اسفنتمان ،، بگو تو همین راز با مردمان
کنون هر چه من دادم اندر جهان ،، نیابند آزار از آن مردمان
که تا نی بتر مردمان میکشد ،، رگ و جانشان از بدن می کشد
هر آنکس که از مادر او خود بزاد ،، بنائی بتر جان بباید بداد
دگر هر چه گویم تو بیجان ،، یکایک بگو با همه مردمان
که از دین و راه من آگه شوند ،، همه کار نیکو بدنیا کنند
بداند که منزل همانجا بود ،، دل از مهر این بیوفا برکنند
ز آگویم این پند و اندرز ها ،، که گوئی همه بندگان مرا
هر آنکس نپذرفت این دین من ،، بدوزخ فرستم بر اهرمن
فرستم من او را بخشم و ستیز ،، بماند بدانجای تا رستخیز

از روایت کامه بهره ،،

اگر دو نسا بیک بار در آب افکند مرگرزان و گر نسا بهزار باره در آب افکند هزار باره مرگرزانی گناه باشد ،،

از روایت نریمان هوشنگ

در دین چنین پیداست که اگر کسی بیکباره نسائی در آب افکند هم در زمان مرگرزان باشد و گر کرده دو بار در آب افکند هم مرگرزانی زیادت می شود چنانکه اگر هر باره هزار بار در آب افکند هزار مرگرزان باشد ،،

از روایت کاوس کامان

در دین پیداست که اگر کسی یکباره نسا در آبی افکند هم در زمان مرگرزان باشد و گر ده پاره در آب می افکند ده مرگرزان باشد هر چند که زیادت در آب می افکند مرگرزان زیادت میشود چنانکه اگر هزار بار درون آب افکند هزار مرگرزان باشد

پرسش اول پرسیاد گجسته ابالش که موبدا آو و آتش که دادمو بد گفت که هورمزد ابالش گفت پس چرا کنین زدار واو
زدار هند موبد گفت که آگاه و دانشی باید که هیچش بنیست اورمزد فراز داد و گجسته آهرمن دروند پتیاره اوشی هز دالستید اوی
آو و آتش آورش و آتش سوخیش او که اوی هم پرسید همانا پدش که شان هر یک دشمنی گرفتار دارند که اوی هم
رسند آن دشمن او اپدر اوی پسر زند نشاید گفتن که پد اوی پس خویش زنش کرد مامون امیر المؤمنین آن سخن
پسندید و خوو داشت و رامش و سپ پذیرفت گجسته ابالش دیگر این پرسید که آو و آتش سوزا و کسان زشت گناه
دیشهاراچ آن که شان نسا اوی برند چه عجب مانید موبد گفت که آو و آتش همانا چون گاوی ایا واسپی که راج رمهٔ
خویش بیرون بیاورند اوی رمهٔ گوسپندان برند و او نوعی گیاه و خورشن و نند و پاتیش احتش کنید و کس نسا
اویش برند چون کسی اوی رمهٔ شیران و گرگان اوشان زنند و او زنند به هوسپارند مامون امیر المؤمنین پسندید

از روایت بهمن پونجیه پرسش زرتشت از جهت ریختن آب نسا و پاسخ یزدان با زرتشت

زراتشت اسفنتمان آنزمان	بهم پرسش آنکه کشاده زبان	چنین گفت کای داور غیبدان	بپرسم بگستاخی این را عیان
بمن گفته این سخن همچنان	نسا را مبر سوی آب روان	هر آنکس نسا را برد سوی آب	روانش بدوزخ ببیند عذاب
خدایا ببخشا مرا این زمان	که پرسم ز تو داور ایزدیان	بدخمه بریزید آب روان	دگر هم بریزی بهدر آنزمان
دگر استخوانهای آمردگان	پلیدی که باشد بروی جهان	بریزی کنون آب یوزداثرا	بدست خود ای داور رهنما
بمردم بگفتی تو ای رهنما	مریزید آنجا که باشد گناه	خداوند آنگاه پاسخش داد	بزرتشت گفتا که ای پاکزاد
بدان ای زراتشت سفنتمان	ترا من اشو کردم اندر جهان	توئی بهتر از بهمن امشاسفند	ببخشم عزیزی دهم ارجمند
بپاسخ شنو هرچه گویم من آن	جوابت دهم یک بیک شادمان	همان آب بر دخمه ریزم چنان	شود پاک آن دخمه در زمان
دگر چونکه باران فشانم درو	سبکتر شود در زمینهای او	بدان ای زراتشت سفنتمان	که آب رزه را بدادم چنان
که باشد بهر سوی دنیا روان	کند شادمانی همه مردمان	بریزم اگر آب بر دخمه من	نمانند خلقان بشهر و وطن
اشوان بدنیا نیاید خورش	چگونه کنند مردمان پرورش	همان گاو ورزا نیاید علف	که حیوانها جمله گردد تلف

بهادام من جمله خورد و بزرگ	که و مه که هستند گرد و سترگ	ز حیوان و مردم زکان و رمه	شنو اینکه گویم من این را همه
هم آبی زره ایستاده چنان	بباشم که مردم شود شادمان	بدان ای زراتشت پاک اشو	من اینها که گفتم بمردم بگوی
بدانند خلقان ازین دین من	از روایت کاوس کامان		بذیرند این رسم آئین من

از روایت کاوس کامان

دیگر اینکه چون آب بنسا میرسد همه گناهست که میگویند پس چرا بدستوری دین آگاهان نسا برند و بدخمه می نهند
که بدرستی دانند که باران بر آن نسا خواهد آمدن و دیگر یزدان فرموده است که نسا از خان و مان و از جای نشست
مردمان و رهگذر مردم و از زمین کشتمند و رهگذری آب دور برید چنان سازید که در زیر خاک نشود و مینوی زمین از آن سخت
رنجور میشود و چنان سازید که جامه نیز همه پوشیده نشود از براکه چون بجامه پوشیده میباشد پلیدی بسیار زیادت میشود
و چنان سازید که با آب نرساند که مینو آب از آن پلیدی نسا سخت رنجور میشود و چنان سازید که نسای برهنه بزمین
نرسد که اسفندارمد امشاسفند سخت رنجور می شود و پس جهد باید کردن که نسا برهنه بزمین نرسد چرا ز دخمه جوئی
بسر نمیشود که نسا بر زمین نرسد چنان چون نسای برهنه بر زمین نخست بار پلیدی زیادت بر زمین فرو می شود
و زمین رنجوری دارد و نیز فرموده اند که چون در زیر زمین سر بپوشند زمین را بسیاری رنج زیادت میرسد از براکه
زیر زمین هم نم و آبست پس چون چنین کنند هم آب رنجور باشد و هم زمین اگر بالای زمین باشد جائی سازند چنانکه
نسا در نهفته می باشد و باران بران ببارد و آفتاب و ماهتاب در آنجا می تابد و اینچنین روا داشته اند و لیکن هرچه کنند
فرمان یزدان در آنست که نسا چون در نهفته میباشد و پلیدی آن افزون میشود و آن نم که در وینیت بهر جای که باشد
با آب رسد چو بصحرا باشد پلیدی وی کم میشود باشد که اگر باران بر آن می بارد هنوز بصحرا اگر گناه تراست تا دانند و درین
بی گناهی بسر نتوان بود اما در گناهی کم جهدی توان کردن اگر درین باب سخن گویم تا بر آن وقت که معلوم بی دانشان شود
سخن دراز گردد ،، و بدان و آگاه باش که یزدان در اوستا چنین فرموده است که چنان سازید که نسا از دست
شما با آب و آتش نرسد و در زیر خاک نشود و در میان آبادانی و کشت کار به گذارید و گر در جای آب و آتش و زیر زمین
باز ایستد برگیرند و بر جای نسا و استودان برند اکنون ما آنچه یزدان در اوستا فرموده است و زراتشت خبر آورد

وگشتاسب شاه پذیرفته و در جمله جهان روا کرده ما هم می کنیم و امید آمرزش را بد و میداریم دیگر انکه چون آب نسا
میرسد این از همه گناه بزرگست چون کمیز کاو بد و رسد گناه همیباشد چون می بینیم که از همه آنست ،، از گناه صد و بیست
اندر هفتاد و دویم اینکه چون کسی نسا با آب و آتش برند مرگرزان باشند چه در دین فرماید که سن و ملخ که بسیار آید از آن
جهت آید که نسا به آب و آتش رسانیده باشد هم چنین زمستان سردتر بود و تابستان گرم تر بود ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

اینکه نسای زندگان با آب و آتش ایدون باشد که مردکان یا نه پاسخ اینکه آن گواهی بهشتم پرگرد جد دیو داد دهد
جنین گوید که نسای زندگان با آب و آتش همچون آن مردکان باشد چه آنکه از تن جدا شده باشد و چه آنکه نشده باشد
با آب و آتش هر دو یکسان باشد و گر کسی دست یا پائی بر آتش دارد و گوش ندارد و موی که بر تن رسته باشد بسوزد مرگرزان
کرده باشد ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

انگه نسای زندگان با آب و آتش ایدون باشد که از مردکان یا نی پاسخ انکه اندر پرگرد جد دیو داد گوید که نسای زندگان
با آب و آتش همچون نسای مردکان باشد اگر از تن جدا شود و گر نشود در آب و آتش یکسان است و گر کسی
دست و پای با آتش دارد و موی وی بسوزد مرگرزان باشد ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

نسای زندگان که با آب و آتش رسد همچنان است که نسای مردکان یا نه پاسخ اینکه در هشتم پرگرد جد دیو داد ایدون
فرماید که نسای زندگان با آب و آتش همچنان است که نسای مردکان و نسای زندگان موی و ناخن و گوشت و پوست و دندان
هرچه از مردم جدا شده و نیز که بر مردم است همنداست هرچه از این به آب و آتش رسد همچنان بود که نسای
مردکان سوخته باشد و مرگرزان گناه باشد ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انگه پاره نسای زندگان با آب و آتش و در میان خرمن اینهمه دادستان چون پاسخ اینکه همچو نسای مردکان است

بخوردن و با آب و آتش رسانیدن و در زیر زمین و خاک کردن همه یکسانست پس جهد تمام باید کردن تا باز یابند و کم باز
نیابند آنچه که کمانتر باشد جدا کنند او بخورد کاو نتوان داد و آنچه بیشک تر باشد بخورد کاو خرد دهند و باقی پرهیزند ،،
پرسش آنکه نسای زندگان به آب و آتش همچون نسای مردکانست و نسای زندگان موی و ناخن و گوشت و پوست
و دندان هرچه از مردم جدا باشد و آن نیز که هرچه که در مردم است همنداست هر از این به آب و آتش رسد
همچنان بود که نسای مردکان سوخته باشند و مرگرزان گناه باشد ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

اینکه کسی در خریفت پوستی و گوشتی از اندام وی جدا شود و نگاه میان خرمن افتد و تا پیدا شود و ناگاه از بینی
خون در میان خرمن شود دادستان چون پاسخ اینکه نسای زندگان با آب و آتش رسانیدن و بخوردن همچنان
که آن مردکان پس که جنین است چو نسا و یا خون که بر خرمن افتد نیک بباید جست تا باز دید نیاید نیک بخشش باید
کرد تا هرچند که گمانی باشد جدا کند و بپرهیزد و گر خونی در شش شده باشد آنچه آلوده باشد و آنکه گمانی باشد هم بباید
پرهیزیدن پرسش آنکه پاره نسای زندگان در میان خرمنی کم شود و باز نه بیند دادستان چون پاسخ
این که نسای زندگان با آب و آتش همچون نسای مردکانست بخوردن و در زیر خاک همه همچنانست که آمرزکان پس
جهدی تمام بباید کرد تا باز یابند و گر باز نیابند آنچه گمان تر باشد جدا کنند بخورد کاو نتوان داد و آنچه باشک است بدو
قسمت کنند تا آنچه بیشک تر است بخورد خرد دهند باقی پرهیزند پرسش آنکه نسای زندگان که اندر سه گام
برسم برند و دیگر پادیابها وادیاب کند یا نه پاسخ اینکه نسای زندگان که دندانی برکشیده باشد در سه گام برسم و دیگر
پادیابها نباید برد چه همه وادیاب کند و پوستی یا گوشتی کز جای بریده باشد و یا ریش شود چنانکه خون برآید اگر آن پوست
یا گوشت از اندام جدا کند و سه گام برسم و پادیابی اندر برد آن پادیابها همه وادیاب کند و گر خون باشد که پوشیده
باشد بسه گام برسم برد و وادیابی نکند و گر پوستی باشد که خون برنیامده باشند و سه گام برسم در برد هم وادیابی نکند
و پوستی باشد که خون برآمده باشد و خون از اندام جدا نشده باشد و پوشیده باشد و سه گام برسم در برد هم وادیابی نکند

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه مردی باشد وبخویشکاری می شود وازو نسا جدا شود وبآب وآتش رسد دادستان چه **پاسخ** اینکه درخویشکاری مشغول باشد برنا دانست چنان بی خبر نسا ازو جدا شود بآب وآتش رسد آنکس بی گناه باشد اگر بفسادی مشغول باشد وازو نسا جدا شود وگر سوده شود وبآب وآتش رسد آنکس مرگرزان بود ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه مردی همی شود بخویشکاری ویا گناه کاری چو نسا ازوی بشود بسترده دادستان چون **پاسخ** اینکه اگر بخویش کاری میکوشد نسا بسترده بشد ویا برنا دانست وی بآب وآتش رسید بر گناهی نباشد وگر کسی بگناه کاری همیکوشد ونسا از آن وی بسترده باشد وگر بآب وآتش رسد ویا در زیر خاک شود آنکس مرگرزان باشد **پرسش** مردی باشد بخویش کاری همی شود وازو نساء جدا شود بآب وآتش رسد دادستان چون **پاسخ** اینکه چون درخویشکاری مشغول باشد وبرنا دانست چنان بی خبر نساء ازو بآب وآتش رسد آنکس بی گناه باشد واگر کسی بفسادی مشغول باشد ازو نسای جدا شود واگر سوده بشود به آب وآتش رسد آنکس مرگرزان بود ،،

از روایت کامه بهره

باب هشتاد وسوم اینکه مردبرزیگر چون آب بکشت زار خواهد بردن اول همه راه گذار آب وکشت زار بباید گردیدن ونیک نگاه کردن تا خود هیچ نسای یا چیزی پلید افتاده است یا نی وبعد از آن آب در کشت زار افکندن واگر دران میان که آب دربسته باشد نسای پدیدار آید اگر از نسای بتواند پرهیختن پرهیزد وگر ناگاه بآب رسد اورا گناهی نباشد وگر جوی آب گذار نیک ندیده باشد وآب بنسا رسد گناه کار وزمین باشد وبرشنوم بباید کرد **پرسش** آنکه مردی پاره زمین دارد ونذر کرد آید وایزد هر دو دارد وآن یک که ایراست ویرا فرموده است که جوی زمین وآنچه اندر سالاری من است وهمه نگاه زمان خویش باید که چند بار همی نگری پس آب درش کنید وآن کار را مردی بیدا کرده است وهر داین بخویشتن پذیرفته است که چنین کنم دادستان چون **پاسخ** اینکه اگر بدرستی نداند که آنچه پذیرفته است تمامت همی کند

نشا

نشاید **پرسش** آنکه مردی است وآب وزمین بمرد ایزد سپرده است وفرموده است که جوی وزمین بوقت آب نگر وآن کار را مردی بیکرده است وآمرد ایزد پذیرفته است که چنین کنم شاید یا نی **پاسخ** اینکه بر مردی که ایزد باشد درمنش وی پرهیز منش نسا نباشد آنچه پرسیدی دستوری نیست چه اگر آب بنسا رسد آن گناه آنکس را باشد که زمین ایزد سپرده است **پرسش** پاره چند زمین است پاک ونیک بنگرند وهر جای که نسا یا هیخر باشد بپرهیزند چنانکه در دین فرموده است نگهداری او را از جهت اینکار مردی پدید کرده است واین مرد اینکار بخود پذیرفته است دادستان چون **پاسخ** اگر برزیگر بهدین باشد وگر بهدین بادست نیاید چون ایزد بسر ایزد فرا داشته است وپذیرفته است که زمین وآب را نگاه دارد واگر نسای وهیخری باشد بپرهیزند تا بدرستی داند که آنچه پذیرفته باشد همی کند شاید ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

اگر پاره چند زمین است وبرزیگری دارد هم ایزد وهم ایزد ویرا فرموده است که هر زمین وجوئی که در بالای زمین است باید که نیک بنگرند وهر جائی که نساء ویا هیخر باشد بپرهیزند چنانکه فرموده است در دین نگهداری او را از جهت اینکار مردی پدید کرده است وایزد اینکار را بخود پذیرفته است دادستان چون **پاسخ** اینکه اگر برزیگری بهدین باشد بهتر باشد وگر بهدین بدست نیاید چو این بر سر ایزد فرا داشته است وپذیرفته است که زمین وآب را نگاه دارد وگر نسای وهیخر باشد بپرهیزند تا بدرستی داند که آنچه پذیرفته باشد میکند شاید ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه بهدینی یا جددینی پاره زمین باری دارد وجوی وزمین نگریدن واز نسا وزمین نگاه داشتن با آب جددین دشخوار است دادستان چون **پاسخ** اینکه تخشش خویش بباید کرد تا هر جوئی که آب باشد نساء در رهگذار آب بنگذارند وگشو آن هم پاک دارد چه آنچه که گفته است بجای آرد هم پاک باشد هم کرفه وتخشش نکند هم زمین باشد هم مرگرزان واین راز با جددینان نشاید گفتن که نباید که بیشتر بزرگند **پرسش** آنکه پاره زمین است از آن ایزد گشته است ونسای آنجا افتاده است ومردی بهدین آنجا فراز رسید بگمانست که آب بدان رسد ویا کسی ریمن کند ویا آتش رسانند شاید که سگ بدید وبی همزور بپرهیزد یا نی

پاسخ اینکه اگر بی گمان داند که آب و یا آتش بدیشن خواهد رسید شاید و گر گمان باشد سکت دید باید و هزور ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

آنکه نسا در آب باشد و در گذشتن آب چون باشد پاسخ چون در بالای آب یعنی از آنسو که آب می آید پیش از
آنکه بنسا رسد نه گام دور باشد و شیب سی گام و پهنای شش گام چون نسا درست باشد پاکست و چون پاره شده
باشد هرچند چربش او میده و چشمه زیمن باشد و چون نساء دریده باشد و کسی از شیب سوی آب خورده باشد ده سیر روغن در آب
باید ریخت هم بدان برابر که نسا بود نگاه باید داشت که روغن در آب تا کجا آب بتوان دید تا آنجا که روغن برابر توان دید
و گر کسی آب خورده باشد زیمن باشد و گر آب از آنجا خورده باشد که نتوان دید زیمن نکند ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

جوئی که همیشه آب رود و نسای درش افتد آن آب چند زیر و چندان بالا و چندان دو سوی پهنا آب خوردن نشاید و
بپا دیابی پاسخ اینکه چون از بالا سوئی که آب همی آید هنوز بنسا نرسیده است پیش از نه گام آب پاک باشد
چون بنسا بگذرد بر آنسوی سی گام و از سوهای دیگر شش گام پاسخ اینکه چون آب ایستاده باشد شش گام و سه پی گرد
بر گرد نسا آب زیمن باشد اگر نسا ریزنده نیست یا خونی و چربش از نسا در آب آمیخته نیست تا آن شش گام که پیمانه زیمنی
است سی گام از نسا دور باشد پادیاب بریزد پاک و بخوردن شاید و گر هم از سی گام نسا آب بر گیرد و شش گام
دیگر نیز برد پاک باشد بخوردن شاید چون نسا را از آب بیرون برند که آب از نسا برود و باز آب بشود همه زیمن باشد و گر آن نیز که دور
برده باشد همه زیمن شود و گر نسا چنان بیرون برد که آب از نسا برود و باز آب نشود آب پاک باشد و گر چربش در آب
آمیخته باشد آن آب همه زیمن باشد و هیچ کار نشاید و نشود و بگذارند تا خشک شود و بگشت زار نشاید که برند و هر کسی
که بدان باز افتد همچنان باشد که بنسا باز افتاده باشد ،، و دیگر جوئی که همیشه آب رود و نسا در آن باشد و نه بیند و از آن
آب خورند از بالا سوی یا از شیب سوی یا از سوی های دیگر بباید دانستن که از آنسوی که آب همی آید پیش از آن که بنسا
رسد نه گام هر گامی سه پی آب زیمن باشد و شیب سوی چو از نسا بگذرد سی گام هر گامی سه پی آب زیمن باشد و از سوهای

دیگر شش گام و گر نسا دریده باشد و کسی از شیب سوی آب خورده باشد ده ستار روغن در آب باید ریخت و هم بدان برابر
که نسا بوده بود نگاه باید داشت که روغن در آب تا کجا آب بتوان دید تا آنجا که روغن برابر توان دید اگر کسی آب خورده بود
زیمن باشد و گر آب از آنجای خورده بود که روغن نتوان دید زیمن نکند ،،

از روایت کاوس کامان

در دین پیداست که اگر نسا یکبار در آب افکند مرگرزان باشد و گر ده بار در آب افکند ده مرگرزان باشد هرچند که زیادت
در آب افکند مرگرزان زیادت میشود چنانکه اگر هزار بار درون آب افکند هزار بار مرگرزان باشد و از آنسو که نسا افکنده سه گام هر گامی سه
پی آب زیمن باشد و دیگر سو شش گام و سه پی هم زیمن باشد و از شیب سو نه گام و سه پی زیمن شود و از بالا سو شش
گام هم زیمن بود و از روی آب هم سه گام و سه پی بزیر آب فرو باشد در زیر آب باشد از این آب تا سر آب پیمانه زیمن باشد
و گر آب ایستاده بود و نسا در میان آب تا بر یکسوی آب که نسا را برد از آنجا که نسا باشد بر بنگونه که گفتم از هر سوی بباید بر باید
آوردن چه اگر آن نسا از آب بر نیاورند مرگرزان بود مگر ترسی یا بیمی باشد که بر نتوان آورد و گر از جهت ترس بر نیاورند هنوز تنافوری
گناه باشد و چون ترس نباشد هیچگونه دستوری نیست که پشت بر نسا کنند و نسا در آب بگذارند مگر با این منش بشود که اینکار را برگ
آورد و گر بشود و باز نتواند آمدن و باز نیاید زیمن باشد و گر از جهت سببی درماند که باز نتوان آمد زیمن نباشد و چون در آب
بشود که نسا بیرون آورده باشد و نسا از آب یکتن بیرون آورده باشد و پای در آب باید نهادن و با این منش در آب
شدن که چندانی که نسا هست همه را بیرون آورم چه اگر نه با این منش در آب شود اگر نسا در آب باشد و بجنباند زیمن باشد و چون
نسا از آب بیرون آورد باید که هر سو که بیشتر بیرون تواند آورد و بیرون آورد و از آن آب چندان بباید برد که آبی که از نسا برود
و باز آب نشود و اگر آب باز در آب شود مرگرزان باشد و چون نسا از آن آب بیرون آرد بباید گذاشت تا آن نسا
از و خشک شود و پس سگدید باید کردن و بدو هر دو برگرفتن و بجایگاه بردن و جای دیگر گفته است که دستوری هست
که نسا بر گیرند از آب دور بردن تا آب که از نسا برود و باز آب نشود و در جاشته گفته است که از آب بر باید گرفت و چندان دور برد
که آب او باب نهادن نشاید و این نیز گفته است بر روی آب نهادن نشاید و این نیز گفته است آنکس که نسا از آب بیرون

آرد جامهٔ که پوشیده باشد زمین باشد و سر و تن بیاد یاب و آب بباید شست و این نیز گفته است که چون نسا در آب میکشد
تا بدانجای که در آب پیوسته است شاید که می کشد و گر آب از هم جدا باشد چنانکه کرده کرده باشد نشاید کشند ،، اگر دشتی
همه آب دارد و در آن نسا باشد هم برین منش پای در آب باید نهادن که هر چند آنکه نسا درین آب باشد بیرون آوردم
و در شدن و نسا بگرفتن بیرون آورد اگر آن باشد که نسا بیرون می آورد و درمانده شود و بیچاره شود و نتواند آورد پس جهد باید
کردن که نسا که از جائی که آب بیشتر بود بجائی برد که آب کمتر باشد و بدین منش دست باز گیرد که بروم و دیگر باره باز آیم
و بیرون برم که اگر نه بدین منش دست از نسا باز گیرد زمین باشد اگرچه که بشود و آن نسا بیرون آرد ،، چون کسی نسا در آب
بیند از آنجای نباید رفت تا آن نسا از آب برآرند و گر بدان منش شود که ساز و برگ آرد تا آن نسا از آب برآرد و شاید و
چون در آب هیلشود تا نسا آورد بدان منش در آب باشد که چندان نسا که در آبست برآرم چگونه بدین منش در آب شود و
نسای دیگر باشد و بدو روی آب آن نسا بجنبانند زمین باشد و گر پهنای آب بسیار باشد و نسا را در آب همی باید کشید تا بدان
گاه که بکناره آب رسد بر کوی یا بچوبی که دارد از آب برانداز و نسا باید که از آب چنان دور افکند که آب از نسا بر و
باز بآب نشود و نسا باید که باز بآب نیفتد و نسا گر آب بیرون می آورد بر روی آب کشیدن شاید و از آب برگرفتن
و نهادن شاید و چون دشتی باشد که آب دارد و نسای بیرون نتواند برد هم بدان منش در آب باید شد که هر چند
نسا بینم بیرون برم و گر بیرون نتواند برد پس جهد باید کرد که از آنجا که آب بیش است و نسا را بدانجای باید برد
که آب کمتر باشد و زودتر جای خشک خواهد شد و چون نسا بیرون برم و گر نه برین منش بگذارد زمین باشد **پرسش**
نهادن نسا این گونه است که آنکس که نسا از آب برآورد جامهٔ که پوشیده باشد زمین باشد سر و تن بیاد یاب بباید
شست و این نیز گفته است باشد که می کنند و گر آب جدا باشد چنانکه کرده کرده باشد نشاید که کنند تا دانند **پرسش**
نسائی گران باشد و تنها بیرون نتواند آورد داد دستان چون و نسا بوده است و درست بیرون نتواند آوردن و
جز آن چون باشد **پاسخ** اینکه کرده کرده می آورد هر پاره که از آب بیرون آورد دست بیاد یاب بشوید و بخاک
خشک کند و بشوید و دیگر کرده بیاورد و همچنان دست بیاد یاب بشوید و بخاک خشک کند تا همه را بیاورد و هر کرده که بیاورد

باشند تا فوری کرفه باشد ،، و آنکس که نسا از آب بیرون آرد جامهٔ که پوشیده باشد زمین باشد و سر و تن بیاد یاب و
آب باید شست ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

مردی نسای اندر آب بیند و از آب برنیارد و گوید که کسی دیگر بیارم و یا اینرا گویم که این نسا برآرد برین منش برود
وا دستان چون **پاسخ** اینکه چون خود بیرون نیاورد تحقیق باید کرد تا هرچه بیشتر کسی ببرد که آن نسا را از آب بیرون برد
و گر نسا در آب دید آن بیرون آورد آن نسا همی یا زیانی نیست و بیرون نیاورد هر گرزان گناه باشد **پرسش**
کسی آب در کشت زار یا بر جائی دهد باید که سه نوبت گرد زمین برآید و که آب در آنجای خواهد کرد و جوی سه بار بنگرد اگر جائی
نسای یا نجری یا زمینی بود پرهیز باید کرد پس آب بر کشت زار بندد و گر در میان که آب در بسته بود و نسائی پدید آید اگر
آب بتواند گردانید بگرداند و گر نسا بتواند برد ببرد و در آنوقت پی سگ دید و پی همزور شاید برد اگر هیچ در نتواند کرد و
ناگاه آب بنسا رسد هر دو بیگناه باشد و چون جوی و زمین بنگرد و آب در کشت زار کند و آب بنسا رسد مرد
زمین باشد **پرسش** آنکه پارهٔ زمین است از آن اینر گشته است و نسا بدانجای افتاده است و مردی بدین
بدان نسا فراز رسید و بگمان است که آب بدان رسد و یا کسی زمین کند و یا آتش رسانند شاید که سگ ندید و پی همزور
پرهیز نباید **پاسخ** اینکه بی گمان داند که آب و یا آتش پیش خواهد رسید و گر گمان باشد سگدید باید و همزور ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

جائی که نسای ایران افتاده بود که از آب و آتش بیم باشد و یا از رهگذر مردم بیم باشد که مردمان هم گرزه شوند باید که دو
مرد بهدین آن نسا را پرهیزند و خود را و جامه را بیاد یاب و آب شویند ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

اگر مردی در شاه راه نسائی بیند و بیم آن بود که آب برش رسد و مردمان پای برش نهند و خور و کنند و مردم پرهیز کنند
نشک ندید شاید که تنها بپرهیز دیانی **پاسخ** اینکه چون نسا بینند بنسان اگر خود بتواند بردن تا جائی بریم تنها و بی سگدید شاید و گر
خود نتواند برد اینر را فرماید تا ببرد شاید و کرفه باشد باندکی از راه گذرد و آب گذارد و ببرد **پرسش** مردی اندر شاهراه

نسائی ببیند و از آن بیم باشد که آب بر اش رسد و از خرد شدن و از مردم ریمن کردن بیم باشد و سگدید کردن و بهزور
بودن نتوان کرد و بی سگدید و بی بهزور شاید یا نه **پاسخ** اینکه نسای بر چنین جای که تو میگوئی که بی سگدید و بی بهزور برند
دستوری هست وگر ایزد را فرماید که بر دهم شاید ولیکن باید که بجائی نسا برد و آئین بستدن و بردن بجای آرد
وکرفه باشد **پرسش** آنکه مردی بخویشکاری میشود و نسای اندر زمین کسان ببیند نه اندر آب و جز چون همچنان بگذارد یانی
پاسخ اینکه اگر نسا در زمین بهدینان باشد خداوند زمین را خبر باید کرد تا نسا بپرهیزد اگر نسا در زمین جددینان باشد
بر باید گرفت و بپرهیزند وگر از پرهیزیدن آن نسا بیمی و گزندی و زیانی بد خواهد رسید شاید که بگذارند **پرسش**
آنکه مردی بزمین ایران فراز رسد و نسائی ببیند و آن زمین کشته است و آن نسا از آب و آتش و از نگون بودن بیم
نیست شاید که آخر د آن نسا تنها برگیرد سگ ندید و پرهیزد **پاسخ** اینکه نسای سگ ندید گر از آب و آتش بیم بود و ار
که از مردم بیم است وگرنه تنها نسا سگ ندید نشاید جنبانید هر جای که بیم نباشد اگر بتوانند برد و نه برند گناه باشد پس جهد
در آن باید کرد که نسا سگدید کنند و بهزور پرهیزند تا کرفه باشد ॥

	از روایت بهمن پونجیه ॥	

چاهی که بیم نسا دارد آب نشاید خوردن درسه گام آن چاهی دیگر باید کندن و آب خوردن ॥

	از روایت کامه بهره ॥ پاسخ	

اینکه سر چاه نشاید که بدارند پیوسته نگاه باید داشت تا هیچ کس از آن چاه آب نخورد چون اگر نسا در افتاده باشد آب
خورد و اگر از آنچاه آب باز خورده باشد و اگر کسی آن آب بجنبانید ریمن باشد و اگر کسی بنا دانسته از آن چاه آب خورده بود
ریمن باشد و خداوند چاه مرگرزان باشد و آنکس که از چاه آب خورده باشد برشنوم باید کرد و آنکس که آب بجنبانید نیز برشنوم
باید کرد و اگر چاهی نزدیک آن باشد فرو برند شاید که آب خوردن و جوئی که همیشه آب رود و نسای در آن باشد و نبیند
از آن آب خوردن بالا سو یا از نشیب سو یا از سوهای دیگر باید دانستن که از آنسو که آب می آید پیش از آنکه بنسا رسد
نه گام هر گام سه پی به آب ریمن شود و از سوهای دیگر شش گام و اگر نسا دریده باشد اگر از نشیب سو آب که گذشته باشد

آب خورده باشد ده ستا. روغن در آب باید ریخت هم بر آن برابری که نسا بوده بود نگاه باید داشت که روغن در آب
تا یک نتوان دیدن تا آنجا که روغن برابر توان اگر کسی که آن آب خورده باشد ریمن باشد وگر آب از آنجای خورده بود
که روغن نتوان دیدن ریمن نکنند ॥

	از روایت کاوس کامان ॥ پاسخ	

سر چاه نشاید که بدارند پیوسته نگاه می باید داشت تا هیچکس از آنچاه آب نخورد و نجنباند چه اگر کسی آن آب باز
خورده باشد نسا خورده باشد اگر کسی آن آب بجنبانیده باشد وگر کسی بنادانسته از آنچاه آب خورده بود ریمن باشد
وخداوند چاه مرگرزان باشد و آن کس که از آنچاه آب خورده باشد برشنوم بباید کرد و آن کس که آب بجنباند
نیز برشنوم باید کرد اگر چاهی دیگر نزدیک آنچاه فرو برند شاید که آب خورند تا دانند ॥

	از روایت کامدین شاپور ॥ پرسش	

چاهی که بخشت پخته و بسته و نه چوب بسته است اگر نسا سر چرکین است آن نشاید و کس هم پیوند بواج سروش گرفتن
و کیسه جل بدست کردن و بشل چمچه آهن بزرگ پیوندی دراز بدست بستن تا [illegible] پس یک کس
بچاه رفتن چمچه آهن آن نسای بکناری چاه بید چمچه کردن از آو جدا کردن اندکی اندامی نسا با آب باشد تا آن آب همه با آب
رفتن پس چنان بشل نهادن که آو ادی با او نشود وگر نشود ریمن سر برشنوم کردن هر دو اگر نشو و نسا بیرون آوردن و جائی نهادن
تا خشک شود پس سگدید کردن بداد گاه بردن اگر نسا چرکین هست پاره پاره از او بشل نهادن چاهها هیچ کار نشهید در آن
چاه تا یکسر مرد بالا بردن تا یکسال رفتن هر گزان آن نخوردن بهدین نشهید اگر نسا درست باشد تا یکسال در چاه پالا بردن تا یک
سال پس اوی چاه پاک کشیدن پس دیگر آب خوردن پاک نیست آن چوب خشت پخته در بیا و صحرا برآن نهو پاک
بکار نشهید اگر هود سنگ یا خم پس از سال شهید ॥ **از کتاب صد در نثر** ॥ در سی ام اینکه بشب آب نشاید
ریختن بخاصه از جانب اواختر تیز بود پس اگر ضرورت ریختن باشد یک اشا اهو وریو باید خوردن ابرا آهسته ریختن همچنین
آب بشب نشاید ریختن و نشاید خوردن چه گناه بود اگر ضرورت باشد روشنی حاضر باید کردن نخست چیزی از طعام بخورد تا گناه نبود

از روایت کامه بهره

در پرهیز آب نگاه داشتن آب آنست که بر پلیدی و مردار و نسا و جایگاهی که پلید باشد نریزند و شب آب ریختن
نشاید چه دیوان آبستن شوند و چون ناچار بباید ریختن یک اِتَّا اهو ویریو بگفتن و چون شب خفته باشند آب نباید خوردن
و نباید ریختن و نباید آزردن چه گناه عظیم باشد و بامداد ناشتا نشاید که آب خورند و یا در دهن گیرند و نشاید که دهان به
آب شویند چه آب با دهن گیرند بیهوش شوند و چون تن شویند اوّل همه اندام نگاه باید کردن اگر جاگاهی پلید باشد نخست
آب نبات بباید شستن و پس با آب و چون سر و دستان شویند آنجا که دستشو فرو کنند جایگاهی دیگر آب بباید ریختن تا
آب پاک بدستشو نرسد و اندام از دستشو خشک باید کردن و پس آب کار فرمایند بامداد نخست دست با آب نه
بباید شستن و پس با آب پاک و هر چیزی پلیدی بر اندام باشد تا زنگ مانده بود و پاک نشود بباید بریدن و بر ریختن و گر
زنگ مانده بود و آب بدو نرسد و آنکس که میکنند و آنکه فرمایند هر دو مرگرزان و دوزخی باشند و باید که بهر دو روز و یا
روز آب بسر و تن کنند چه اگر تابستان سه روز بگذرد آب بسر نکنند بعد از سه روز الّا که بدستشو بشویند و گرنه گناه باشد
و آبان روز نشاید که آب بر سر ریزند و آب بشب نشاید خوردن و به بیهوده و گزاف نریختن و آب بر دیوار نباید ریختن هر که
چنین کند خرداد امشاسفند و آبان با نوار دیو را از انجمن خشنود نباشد و خرداد امشاسفند خصمی کند و نگذارد که
بچینود پول بگذرد و راه ندهد ؛؛ **از مکتوب کاوس ماهیار** ؛؛ **پرسش** آنکه آب انبار و برکه چون شاید **پاسخ**
اینکه مذکور شد که در وی دخل کرده باشد هیچ باب بهدینان کار نفرمایند **پرسش** آنکه آب قدیرکه در بیابان باشد
پاسخ این که ناچار بهدین را شاید که رخصت دهند که خورند ؛؛

از روایت شاپور بروچی

دیگر آب پاک بزمین بریزند بعد از یکسال تا آب برسد و با وی پیوندد و گر آب پلید بود بعد از سه سال پیوندد و گر آب بزمین بود که
بینا افتاده باشد بعد از نه سال بجائی پیوندد و آب غسل و آب پادیابی بسه سال پیوندد ؛؛ دیگر اردیسور اناهیتی ثیوی آب
هر روز هزار سوراخ نال زرین آب را در دریای زرفراکرد می ریزد هر یک ناودان نال زرین را چندان پهناست بسه شم

که گفته میشود سیصد وسی و سه سوراخ ناودان چندان پهناست که در وی اسپ سوار میرود و سیصد وسی و سه سوراخ
ناودان که در وی مردمان ایستاده شوند و سیصد وسی و سه سوراخ چندان ناودان که در وی گوسفند میروند ؛؛

از روایت بهمن پونجیه

دیگر آنکه دادار اورمزد از قدرت خویش از آسمان بر البرز کوه نهصد و نود و نه نال زرین پیدا کرده است سیصد وسی و سه نال
چندان پهناست که اندر وی اسپ سوار بگذرد و سیصد وسی و سه نال چنین پهناست که در وی گاوان بگذرند و سیصد وسی و
سه نال را سوراخ چندان پهناست که در وی گوسفند بگذرند مجمع نهصد و نود و نه نال زرین از آسمان تا البرز کوه دوشن
کرده است از آن نال آبان اردیسور همیشه از درگاه اورمزد آب بدان نالها روان کرده بدریای زرفراکرد میریزد بدان
سبب این آب از دریا کمتر نمیشود و گرنه ابر که باران می بارد از باریدن آن آبهای دریا در سه و یا چهار سال کمتر شود اما
از کار اردیسور بانو آب دریا کمتر نمیشود ؛؛

از روایت شاپور بروچی

دیگر آنکه گرداگرد تمام دنیا کوه البرز است همان کوه پیرامون تمام دنیا دریا نیز هست و دریا که پیدا کرده است اورمزد
با فزونی از کناره البرز کوه آفریده است و آبها روان ساخته است از کوه البرز تا چند فرسنگ آن آب مانند سیماب است
و آن آب که از کوه می آید اول در دوزخ می افتد و آب گرم بدوزخ بدان سبب می افتد که پلیدی و ناپاکی از دوزخ به
آب گرم شسته میشود پس چونکه آب از دوزخ بیرون میرود و بهر یک دریا میرود و وقتی که آن آبها از دوزخ بیرون می آید آنجا
اورمزد او زون یک خر سه پای را در آن دریا آفریده است نام او را خر تلاتا میگویند تلاتا در زبان پهلوی سه تا میگویند
و آن آبها که از دوزخ بیرون می آید بنظر خر تلاتا می افتد از دیدن او آبهائی که از دوزخ ناپاک شده باشد پاکتر و سره تر میشود
دادار اورمزد آن خر را این چنین پاکی و عظمت داده است که نسا و یا دشتان و یا هیخر و یا هر ناپاکی که در دریا می آید و در
نظر آن خر افتد جمله ناپاکیها از نظر آن خر پاک میکند ؛؛ دیگر آنکه آب دریا که هر روز دو بار می آید و میرود آن در سفر میرود و پلیدیها
سفر پاک میکند ؛؛ از معنی دعا دادار اورمزد باری تعالی یکی کوه نام او سوکنت کر آفریده است در میان آن کوه یکی نال زرین

اززمین تا آسمان آفریده است ازآن سوراخ نال زرین آب تا آسمان برآید و باد آن آب را بزند آب برتمام زمین فرود آید آن آبرا خورند

ازروایت شاپور بروچی

دیگرآنکه دادار اورمزد درمیان زره ورکش دریا درختی هوم آفریده است و ازبهر نگهداشتن آن درخت خرماهی آفریده است و آن خرماهی چندانی بزرگست که مثل او دیگر ماهی بزرگتر نیست و آن ماهی مانند خر است نام او خرماهی ازآن میگویند و آن ماهی پیرامن درخت هوم میگردد و ناپاک آهرمن چند هزار خرفستر پیدا کرده است ازبهر تبه ساختن درخت هوم اما ازترس خرماهی خرفستران پیش آن درخت گذشتن نمیتوانند و دیگرآنکه وقتی که آن خرماهی بانگ میکند هر ماهی اورمزدی که بانگ او بشنوند حمل دار میشوند و دیگر ماهی که اهرمنی و خرفستران اند ازبانگ آواز خرماهی همه خرفستر ازحمل می افتد دادار اورمزد آن ماهی را چندین عظمت داده است

جوابش چنین داد مینو خرد ‌ ‌ ازان خرسه پا بشنو ای مرد رد
که اندر زره ورکش ایستد جهان ‌ ‌ بپا زند نامش تلا تا بجوان
هموار بنا باد از رمینی ‌ ‌ ز دستان و چهره مانند این
بنوشش آن خرهمان جملها ‌ ‌ برزودی شود پاک پوزد اژدها
شود بسر آب زان سرد پاک ‌ ‌ چو بازآید از دوزخ تیره ناک
دگر بشنو ای مرد پرهیزکار ‌ ‌ که آن هوم گورست و پراستار
بدریا زره ورکشت اندران ‌ ‌ چو زوفور تخم جای رستستان
بیا ماهی آن اشوفروهران ‌ ‌ نگاریده است آن خدای جهان
نه و نهصد و هم نود و نه هزار ‌ ‌ برو پاسبانند شان استوار
بدانجای خرماهی است این بدان ‌ ‌ که پیرامن هوم گردد همان
زبیمش خرفستر گریزند سخت ‌ ‌ زبیمش نیایند پیش درخت
ز آواز او جمله درندگان ‌ ‌ بلرزند یکسر چو بشنوند آن
بوقتی که چون بانگ او میزند ‌ ‌ همان دام اهرمنان بشنود
ددوان باردار ان چون ده هزار ‌ ‌ ز آواز بیمش بیفتند زبار
زبانگش همه دام پروردگار ‌ ‌ چو بشنوند باشندشان باردار
دگرآنکه دادار پروردگار ‌ ‌ درختی سرشتست دریا کنار
که سیمرغ دارد بر او نشست ‌ ‌ بوقتی که برخیزد او زان درخت
همانکه برویند تاکش هزار ‌ ‌ برآید زهر گونه اش تخم و بار
چو بروی نشینید هزار اش تاک ‌ ‌ ارش بشکند تخم فشاند بخاک
همان مرغ چمرش نزدیک او ‌ ‌ نشیند برآن درخت نکو
همه تخم چینید نهد اندر آب ‌ ‌ او انشتر ایزد سپارد شتاب
که بستاند هر وست تخم تشتران ‌ ‌ بوارانش دارد بروی جهان

ازان

ازآن تخمها گونه گون رنگ رنگ ‌ ‌ درختان برویند برخاک و سنگ

از معنی دعا ؛؛ دادار اورمزد برکناره زره ورکش دریا یکی درخت و دو مرغ انوشه و بی مرگ آفریده است آن درخت را هر سالی هزار شاخ نو پیدا می شود برآن شاخ تخم تمام آویزد و آن تمام تخم پخته شوند یکی مرغ که امرش نام است او بیاید و برآن شاخ بنشیند و آن شاخ را بجنباند تمام تخم را بر زمین فرو ریزد و دیگر مرغ چمرش نامست او بیاید و پر از بر و بازوی خویش بزند تمام تخم را در دریا باندازد همان تخم در دهان ابر باران بیاید همان ابر بر زمین بارد تمام تخمها بر زمین پیدا آید ؛؛

ازروایت کامدین شاپور

دیگر پای برهنه رفتن بدانند که چون پای بر زمین بهشتند تا سه گام هر گامی فرمانی گناه باشد و گر چهارم گام بروند تناوری گناه باشد اگر یکپای کفش و یکی برهنه همچنین روند هم بدینسانی گناه بود مرد و زن هر دو درین گرفه و گناه یکسان اند و اندام برهنه دستان که بر زمین رسد گناه بیشتر باشد و اسفندارمد امشاسفند بلرزد

ازروایت بهمن پونجیه

دیگر اگر زنی پای برهنه بر زمین نهد تنافوری گناه باشد در سه گام ؛؛

ازروایت جاسا ؛؛

دیگر مرد و زن را نشاید پای برهنه رفتن و بر زمین نهادن خاصه زن دشتان که گناه عظیم باشد ؛؛

ازروایت شاپور بروچی

دیگر پای برهنه رفتن آنرا ایوک دوارشنی گویند و او را گناه چندانست که تاریخ و زاریخ دیو را پرستش کرده و پیشته باشد کسی که او را خوردنی دهد چنان گناه باشد ؛؛ دیگر آنکه کسی که پای برهنه رود بیک گام صد گاو و گوسفند و اشتر را شیر بکاهد و دیگر گام دوصد چهارپایان را شیر بکاهد و بسه دیگر گام سیصد گاوان و گوسفندان را شیر بکاهد و بچهارم گام همه گاوان و گوسفندان و چهارپایان هفت کشور زمین را شیر بکاهد ؛؛

ازروایت دستور برزو

پاسخ پای برهنه رفتن بهیچ وجه برهنه رفتن رخصت نیست چراکه گناه عظیم است آن هیربد که پای برهنه یزشن کند اگر فرشی
جامه یا پشمین یا پوستین انداخته باشد شاید وگرنه روا نیست ،، از کتاب صد در نثر در چهل و چهارم اینکه
بهدینان تا توانند کردن و پای برهنه بر زمین نباید نهادن چه گناه باشد مر اسفندارمذ را رنج میرسد و آنرا گشاده دوالی
خوانند ،،

از روایت کامه بهره

در پرهیز زمین نگاه داشتن و پرهیز کردن زمین آنست که نسای و مردار و پلیدی در زمین پنهان نکنند چه هرگاه که نسا
در زمین پنهان کنند اسفندارمذ امشاسفند را چندان رنج رسد که کسی را کژدمی یا ماری بازیرشتی کنند و نگذارند که بیرون
آید و او رامی گزد چه خدای تعالی این هر یکی را بفرشته و امشاسفندی سپرده است تا آنچیز را نگاه میدارند و هرگاه که از این
چیزها یکی را نیک نگاه ندارند آن فرشته از آنکس خشنود نباشد تا روز رستاخیز بسر چینود پول خصمی روان آنکس کنند
و نگذارند که روان او ببهشت رسد نسا و پلیدی و مردار بدان جایگاهی باید نهادن که مردم آنجا گذر نکنند و کشت و زرع
آبادانی نباشد چنانکه بسر کوهی دور دشت ،، از کتاب صد در نثر در سی و سیوم اینکه چون جایگاهی بود
که بیمی و ترسی بود نسا در زیر زمین پنهان کرده باشند آشکارا باید کردن چه عظیم کرفه باشد چه در دین به پیداست که نسا
در زیر زمین پنهان کنند اسفندارمذ امشاسفند میلرزد چنان سخت است که کسی را ماری یا کژدم در جامهٔ خواب بود و زمین
را نیز همچنان است که نسا در زیر زمین کنی چنین چون آشکارا کنی از آن رنج برهاند ،،

از روایت کامه بهره

دیگر جا از مینوخرد پرسید که از زمینها و آن زمین شادتر که مرد اشو مانش کند و برو ،، و دیگر جای آنکه مانش آتش ورهرام
بر و کنند ،، سه دیگر که رمهٔ گاوان و گوسفندان بر و روند ،، و چهارم که زمین ویران آبادان کنند ،، و پنجم که خانهٔ خرفستر
از زمین بر کنند ،، ششم که یزشن و میزد یزدان بر و کنند ،، هفتم که زمین ایران آبادان کنند ،، هشتم از خویشی تران با خویشی
بهان برند ،، نهم آنکه از زمین بر آید بهانرا بهره ور کنند ،، دهم که ستایش و آفرینگان بر و کنند ،، یازدهم که روز یزشن برو
کنند ،، دوازدهم که مرد اشو بر و زاید ،، از صد در بندهش اندر دین گوید که پنج خرمی و رامش و ستایش زمین را

ست یکی آنست که مردم نیک کردار پرهیزکار باشد بر روی خانه سازند و آبادانی کنند ،، دیگر آنکه زن مستور و پارسا بر زمین
فرزند زاید و پرورد ،، سوم آنکه دار و درخت کارند و نشانند ،، چهارم آنکه سوراخ مار و کژدم و موش و جمندگان و خرفستران
کنند و بیرون کنند ،، پنجم آنکه مردم و حیوانهای و دیگر آفریدهای اورمزدی بر وی زایند و پرورند ،،

از روایت بهمن پونجیه ،، پرسش

زرتشت که زمین از کدام جا خشنود و پاسخ یزدان ،،

کدام از زمین شاد از جهان	تو بر گو همه رازهای نهان
از اول زمین شادتر آن بدان	که آتش ورهرام باشد بر آن
زمینی که بر وی یزشن می کنند	بود شاد بشنو توای هوشمند
دگر مردم راد و صادق روند	اشوان بدانجای منزل کنند
دگر از زمین شاد آنجا بدان	کند کشت و ورز اندرو هر زمان
همه دگر من را بجا می آورند	که دیوان و شیطان شکسته کنند
بجایی که گوسفندان بوند	که دلشاد باشند و آنجا روند
بجائی که بسیار ند حیوان همه	بخاصه بجائی که باشد رمه

پرسش زرتشت از ایزد که کدام زمین ناخشنود و پاسخ یزدان

زمینی که ناخوش بود در ستم	بگو راز بر من توای محترم
زمینی که ناخوش بود تو بدان	در دوزخ و رهگذاری ددان
دگر آن زمین را تو ناشاد دان	که مرده کنند اندر آنجا نهان
زمین سوم بشنو این را بدان	بود دخمه و جای آن مردگان
دگر آن زمین است ناشادتر	بجائی که درنده دارد گذر

زراتشت پرسید گفت ای خدا	وگر پرسم احوال بر من نما
چنین پاسخش داد پروردگار	که گویم سخنها همه گوشدار
بود منزل گاو هم گوسفند	هم از وحش و حیوان چرند و پرند
زمینی دگر شادتر آن بدان	که آتش بدانجا بود همچنان
زن پارسا هم نشیمن کند	زمین خود بدانجای شادان شود
بود خوردنیهای این بندگان	که نوشند و خوشحال باشند زان
دگر از زمین گویم آنرا بدان	تو بشنو زراتشت اسفنتمان
بود آن زمین خوشتر اندر دین	که زایند هم گوسفندان برین
همین جا چنان دان و آنجا نگر	بخاصه در آنجا که باشد پسر
دگر باره پرسید زرتشت راد	که دادار عالم مرا ده مراد
جوابش چنین داد پروردگار	کنم راز را پیش تو آشکار
که دیوان در آنجا گذر می کنند	همه روز آیند و هم میروند
دگر از پلیدی و هیخر و نسا	که آلوده باشد همان جایگا
که تا رستخیز آن زمین را دیاب	نگردد کنون پاک این را بیاب
نشیمن که گرگ و شیر و پلنگ	گزنده خر استر چو مار و نهنگ

که آشانه سازند و بچه کشند که خلقان نشینند و زاری کنند	بباید که خلقان زهم بر کنند ابا یک دگر سوگواری کنند	وگر از زمین گویم احوال این که نالند با هم در آن جایگاه	بجائی که مرده بود همچنین زمین هم بلرزد و فریاد آو

از روایت کامه بهره

دگر جا از مینوخرد پرسید که از زمینها آن پشومندتر یعنی زهره مندتر پاسخ کرد مینوخرد که از زمینهای آن پشومندتر که زن دشتان بر آن باشد ، دیگر که شهی درج مانش بر وکنند ، سه دیگر آنکه خرفستر مانش بر آن کنند ، چهارم که مردم اخان کامه بدکردار درو مانش دارد ، پنجم آنکه نسا زکان بر وبود ، ششم آنکه کریهٔ خرفستران بر آن کرفته است ، هفتم آنکه از خویشی بیان بخویشی بتران رسد ، هشتم زمینی بر آن اوار ونی بتران است ، نهم که مرداشو بیکناه و بر آن اوزند ، دهم که جادوئی بر آن کنند ، از صد در بندهش و پنج رنج ذرمی زمین راست ، یکی آنکه مرد بدخدای نشناس قال بر زمین آیند ورزوندو بدی کنند ، و دوم آنکه پلیدی و مردار و نسا در زمین پنهان کنند سر بگیرند ، سوم آنکه بنده و پرستار آورند و بندگی دارند ، و چهارم آنکه خرفستران و جمندکان خانه در زمین کنند ، پنجم آنکه شجر و نبات که رسته و بر آمده باشد بیرون نکذارند که تمام رسیده شود ، و مینوی زمین که اسفندارمد امشاسفند است پیوسته پرستش باید فرمودن و کردن تا خشنود باشد

از روایت کامه بهره

چون آب تاختن کنند و حدیث کنند هر باری تناوری کناه و چون آب تاختن خواهند کردن بیش از سه کام که بحاجت کاه باشد نخست ایثا اهو ویریو خواندن و تا برخواستن هیچ سخن نباید کفتن و چون از آن جایکاه بیرون آیند سه اشم وهو دو هومتام سه هخشتر و تمای و چهار ایثا اهو ویریو واهونیم ویریم تا اینکهی با تام تا سر اشیم وهو بعد از آن حدیث چه هر کاه که چنین کنند تنافوری کرفه بود که هزار و دویست درم سنک باشد و چو نزدیک پادشاهان و بزرکان شود سخنش قبول بود و بر چشم هرکس کرامی باشد و حاجتش روا بود و که بر پای ایستاده آب تاختن کند تنافوری کناه باشد از کتاب صد در نثر در پنجاه و ششم اینکه چون کسی آب تاختن خواهند کردن باید که از پای آب تاختن نکند چه در زند جد دیو داد انرا کناه کران کفته است چون به آب تاختن بنشیند باید که از پاشنه تا سر انکشت پای آب تاختن بیش نکند چه اگر بیشتر بود هر قطرهٔ

تناوری کناه باشد و چون آب تاختن خواهند شستن یک ایثا اهو ویریو بکفتن چون کاری تمام شود سه اشیم وهو و دو بار [illegible] . و سه بار [illegible] . و چهار [illegible]
[illegible]
تا سر خواندن چه هر کاه که چنین کنند هر چشم و دل مردمان شیرین باشد و نزدیک پادشاهان سخنش قبول تر بود تا دانند

از روایت کامدین شاپور

پرسش اینکه دخمه کردن معلوم نمایید جواب آنکه در موضعی که سازند زمین تهی باید نمودن بجایکاهی که دور از آبادانی باشد و در آن حوالی کشت و کار آبادانی نباشد و دور از مان و موضعی مردمان باشد و پس رفتن آن مقدار که زمین خواهند کرفتن و چهار میخ آهنین بچهار کوشه کوفتن بواج سروش باید کرفتن و تنافی پنبه سه نوبت بکرد این میخها کشیدن و میان دخمه سنک و کچ بر آوردن بنوعی که وز زمین جدا باشد و چنان باید نمودن که چون نسا بنهند زمینی و دخشهٔ آن زمین بر نسد و دیوار از کچ و سنک باید کردن و چون تمام کنند در میان استودان انشتن و نیدادی بخشنومن سروش ایشتن و چون دری خواهند از آهن شاید و یا سنک یزدان و امشاسفندان کامه باد پرسش آنکه دخمه که نو ساختن است در فلان چهار تا اول سروش دیگر دادار او رمزد و دیگر اسفندارمد و دیگر اردافروش باید یشتن پس بر آن زمین عمارت کنند شاید

از روایت نریمان هوشنگ ، پرسش

اگر نسای بهدین در دخمه بیر دیچه بابت باید ساخت پاسخ اینکه از دین مازدیسنان میکویدکه از سنک و کچ پسنده و خوب است و کر سنک و کچ دسترس نباشد بخشت خام و کل نیز می شاید ،

از روایت کامدین شاپور

دیگر آنکه دخمه خشت خام و کچ شاید کردن چنانکه چرک نسا بزمین نرسد و میخ چهار تا بزرک و سی و شش تا که میانه و دو بست و هفت تا که ریسمان صد پنبه تار را یک ریسمان کردن و ریسمان سه بار بکرد دخمه پیچیدن و اول واج سروش کرفتن تا هر میخ یک ایثا اهو ویریو کفتن و میخ کوفتن تا بزمین تمام فرو رفتن پس دیوار دخمه بر [illegible]

میخ و ریسمان نهادن و تا دیوار دخمه تمام شود میانه دخمه تمام بگچ و سنگ کردن و پس بمیانه دخمه نشستن و سه جد دیو داد برگ
نشستن په اشیم وهو صد گفتن و ایثا اهو ویریو دو بیست گفتن سپید سنگ کس بمیانه دخمه انداختن و تخته که می چیند
سنگ او روی آتش تنگ هست تخته نه آوایستن ؛؛

	ازروایت کاوس کامان ؛؛ پرسش	

دخمه که راست می کنند آن مدور باید یا چهار گوشه پاسخ اینکه دخمه مدور باید ساخت و در بسوی آفتاب برآمدن کردن یعنی مشرق

	ازروایت کاوس ماهیار ؛؛ پرسش	

دخمه ساختن بچه گونه باید ساخت پاسخ آنکه دخمه از نو ساختن با آب بتوان ساخت و کهنه اگر خواهند که عمارت کنند
بپادیاب و پیوند و سکدید شاید کردن پرسش دخمهٔ نو ساخته باشند اول کدام نسا باید نهادن پاسخ اینکه یکی از
موبدان موبد شاید نهادن و گر گناهی از و ظاهر نشده باشد نیکو باید دید ؛؛

	ازروایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش	

آنکه از تر اندرون دخمه بیرون آید که بهر جا رفتن غیری میان و بهون خود دانند ته دخمه سوراخ آواید تا او بیرون بشود و آنجا
نباشد از آن مکتوبی که بنام کینورجی نانا بهائی از کرمان آمده بود دیگر نوشته بودند که معنی زند بخط
روشن قلمی شود بدانند که در پرگرد سیوم وندیداد گوید درباب دخمه که چند کام دور باید بود پرسید اشو زرتشت از دادار

اورمزد [illegible]
[illegible] (دادار)
[illegible] (کیهان اسفندان اشو)
[illegible]
[illegible]
[illegible] (درونا اچ آتش چند)

[illegible]
آب چند درونا اچ برسم فه اشایع فراج سترد
[illegible]
چند درونا اچ مرد اشو
[illegible]
[illegible]
[illegible]
آتش
[illegible]
اورمزد گفت اشش که

[illegible]
سی کام اچ آتش سی کام اچ آب سی کام اچ
[illegible]
برسم فه اشایع فراج سترد سی کام اچ مرد اشو

ی باید کز راه گذارین	ازروایت بهمن پونجیه ؛؛ پرسش	مقدار دور از دخمه بودن

زرتشت از یزدان جهت دخمه نو ساختن و پاسخ یزدان از برگردید دلو داد ؛؛

پرسید زرتشت از غیبدان — که ای دادگستر خدای جهان
سخن پرسم ای حق جوابم بده — ز دین و ز آئین و ز راه به
چو خواهد که سازند دخمه چنین — کجا کوه نبود بود آن زمین
چسان ساخت باید بگو اینجا — که تا دانم این دین و آئین و راه
پاسخ بدو گفت پروردگار — هر آنچت بگویم همه یاد دار
چو خواهد که سازند دخمه جدید — سخن هرچه گویم بباید شنید
زمین باشد آنجای ایزدان — نباشد بدانجای آب روان
بود پاک آن دشت بی اوروران — ستوران گذر نا ورند اندران
بود دشت بی آب و هم بی گیاه — بود دور مردم از آن جایگاه
در آنجا بسازند دخمه نو آن — بیارند سنگ اندر آنجا چنان

پنج وریسمان نهادن و تا دیوار دخمه تمام شود میانه دخمه تمام بگچ و سنگ کردن و پس بمیانه دخمه نشستن و سه جد دیو داد سرو
یشتن یه اشیم وهو صد گفتن و ایثا اهو وریو دو بیست گفتن سیصد سنگ کس بمیانه دخمه انداختن و تخته که می جنبد و
سنگ ارویس آتش تنگ هست تخته نه آوایستن ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

دخمه که راست می کنند آن مدور باید یا چهار گوشه پاسخ اینکه دخمه مدور میباید ساخت و در بسوی آفتاب برآمدن کردن یعنی
مشرق

از روایت کاوس ماهیار ؛؛ پرسش

دخمه ساختن بچه گونه باید ساخت پاسخ آنکه دخمه از نو ساختن بآب نتوان ساخت و کهنه اگر خواهند که عمارت کنند
بپادیاب و پیوند و سکدید شاید کردن پرسش دخمهٔ نو ساخته باشند اوّل کدام نسا باید نهادن پاسخ اینکه یکی از
موبدان موبد شاید نهادن و گر گناهی از و ظاهر نشده باشد نیکو باید دید ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

آنکه از ته اندرون دخمه به بیرون آید که بهر چار رفتن غیری میان و بهون خود داند ته دخمه سوراخ آواید تا او بیرون بشود و آنجا
نباشد از آن مکتوبی که بنام کینورجی نانا بهائی از کرمان آمده بود دیگر نوشته بودند که معنی زند بخط
روشن قلمی شود بدانند که در پرگرد سیوم وندیداد گوید در باب دخمه که چند کام دور باید بود پرسید اشو زرتشت از دادار
اورمزد [Pahlavi text]

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]
آب چند درونا اج برسم فه اشایع فراج سترد

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]

[Pahlavi text]
اورمزد که گفت اشش

[Pahlavi text]
سی کام اج آتش سی کام اج آب سی کام اج

[Pahlavi text]
برسم فه اشایع فراج سترد سی کام اج مرد اشو

می باید که بر راه گذار این | از روایت بهمن پونجیه ؛؛ پرسش | مقدار دور از دخمه بودن

زرتشت از یزدان جهت دخمه نو ساختن و پاسخ یزدان از پرگرد جد دیو داد ؛؛

بپرسید زرتشت از یزدان	که ای دادگستر خدای جهان	سخن پرسم ای حق جوابم بده	ز دین و ز آئین و ز راه به
چو خواهد که سازند دخمه چنین	کجا کوه نبود بود آن زمین	چسان ساخت باید بگو اینجا	که تا دانم این دین و آئین و راه
بپاسخ بدو گفت پروردگار	هر آنچه بگویم همه یاد دار	چو خواهد که سازند دخمه جدید	سخن هرچه گویم بباید شنید
زمین باشد آنجای ایزدان	نباشد بد آنجای آب روان	بود پاک آن دشت بی او روان	ستوران کذر ناورند اندران
بود دشت بی آب و هم بی گیاه	بود دور مردم از آن جایگاه	در آنجا بسازند دخمه تو دان	ببارند سنگ اندر آنجا چنان

همان کرد و اورا بسنگ اندران برنج قایمش کن تو این را بدان
برنجیم آن دور دخمه چنان بگل در بگیرند آنرا نهان
شود چون بسر دخمه ایرد هوش بفرما که خوانند بیشت سروش
سه شب ابیشتا و نیدا انجا بگاه بخوانند درستش که نبود گناه
که دیو و دروج خود شکسته شود که ره شان بدان دخمه بسته شود
نسا چون بدخمه برد تو بدان اگر یک نسا باشد انجا چنان
دو کس جامهٔ پاک پوشد بهوش همانکه بخوانند واج سروش
بباید که سگ همره خود کنند که تا آن نسا را بدخمه برند
بزرتشت گفتا دگر کردگار که بشنو تو زرتشت گفت و گذار
همان نیز آتش از انجا تو دان سه صد گام زود و براه چنان
هم آبی که من داده ام اندر جهان از و گام سیصد همی دور دان
همان برسم و هوم دیگر چنان که همچون بود مثل گفتم بدان
اشوان بدانجای چون بگذرند زسی گام کمتر نباید روند

پرسش زرتشت از جهت پرهیختن آب از نسا و پاسخ او

زراتشت اسفنتمان از زمان بهم پرسش آنکه گشاده زبان
چنین گفت کای داور غیبدان بپرسیم بگستاخی از تو عیان
بمن گفته این سخن همچنان بنسا را مبر سوی آب روان
هر آنکس نسا را برد سوی آب روانش بدوزخ بیابد عذاب
خدایا ببخشا مرا این زمان که پرسم ز تو داورا این بیان
بدخمه بریزید آب روان دگر هم بریزی بهدر آن زمان
دگر استخوانهاء آمرزدگان پلیدی که باشد بروی جهان
بریزی کنون آب یوزداترا بدست خودای داور رهنما
بمردم بگفتی تو ای رهنما بریزید انجا که باشد گناه
خداوند انگاه پاسخش داد بزرتشت گفتا که ای پاکزاد
بدان ای زراتشت اسفنتمان ترا من اشو کرده ام اندر جهان
تو ئی بهتر از بهمن امشاسفند به پیشم عزیزی و هم ارجمند
بپاسخ شنو هرچه گویم من آن جوابت دهم یک بیک تو بدان
همان آب بر دخمه ریزم چنان شود پاک آن دخمه در آن زمان
دگر چونکه باران فشانم درو سبکتر شود زمینهای او
بدان ای زراتشت اسفنتمان که آب زره را بداده ام چنان
که باشد سحر سوی دنیا روان کند شادمانی همه مردمان
نریزم اگر آب بر دخمه من نمانند خلقان بشهر و وطن
اشوان بدنیا نیابد خورش چگونه کند آدمی پرورش
همان کاوورزان نیابد علف که حیوانها جمله گردد تلف
همادام من جمله خرد و بزرگ که و مه که هستند گرد و سترگ
زحیوان و مردم زکان و رمه شنو اینکه گویم من این را همه
هم آبی زره ایستاده چنان بپاشم که مردم شود شادمان
بدان ای زراتشت پاک واشو من اینها که گفتم بمردم بگو

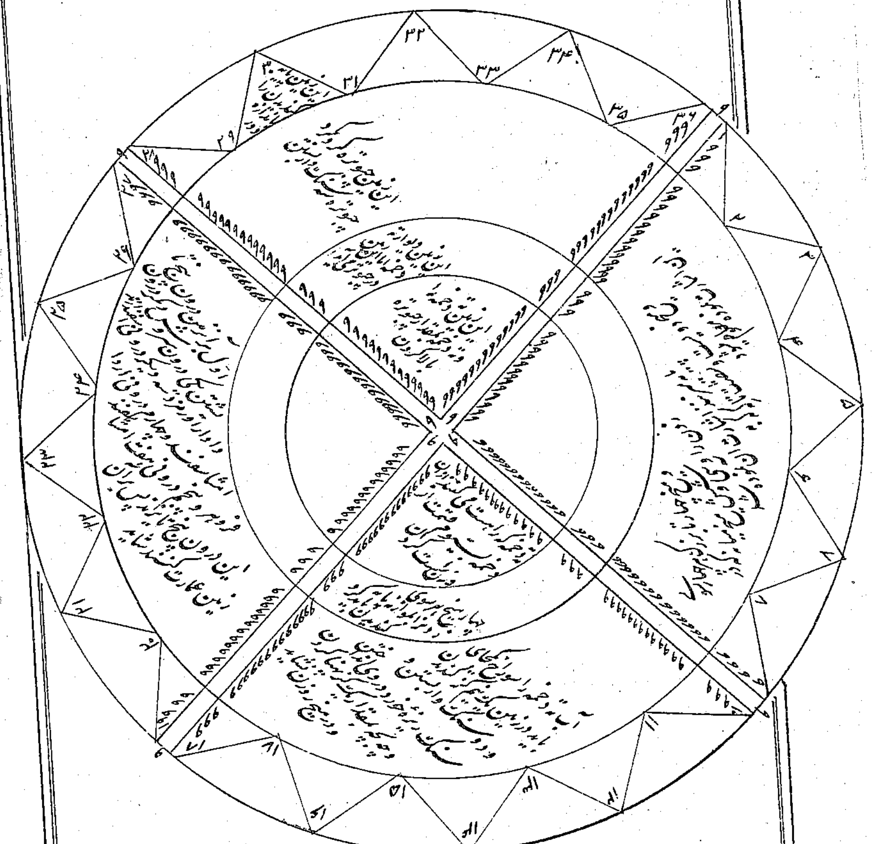
بدانند خلقان ازین دین من پذیرند این راه و آئین من
ز آب و ز آتش نسا را بدور سه صد گام دارند آن با حضور

[illegible] آنکه بهدینان سمرقند از دستور آذر فرخزاد پرسید که دخمهٔ پر کنده و ته اش سنگ نیست تا دانی که دخمه نو بن افکنده اگر کسی انگیدی کرده گرز پدار بید و دیران بید به کدوم جای باید نهادن [illegible] کرد فرخزاد که تا اوا که دخمهٔ نو آره انجام نه بید اگر کسی و دیران بید در دخمهٔ کهنه به یک گوشه که ته اش سنگ کس واید نهادن نسا را به آئین براوی نهادن پس آن دخمه نو آر بید اگر آن سالار بهدین او پر این منش داشته ایستد از آنجا نسا سالار به هم پیوند ور داشتن اوّلش در دخمهٔ نو بردن شهید چونکه نیاکان ما پهلوانان و پادشاهان را باین آئین داشته اند چه کار دین بهبودی کردنست اگر براو واران وارنده از آنجا و برداشتن نشهید اگر او ویژه مند بید به نو دخمه ننهید ،، از مکتوب کرمان زمین در باب دخمهٔ شریفه نوشته بودند که بهدین اشوروان جنت مکان فردوس آستانی نانابهائی بن پونجیه ابتدای آن کردهٔ عظیم و درجهٔ بهترین نمود و بر عمر اعتماد ننموده که با تمام رساند و برحمت ایزدی واصل شده و در حیات خود وصیت نموده که چون دخمهٔ شریفه با تمام رسد کالبد و نسای اورا در دخمهٔ معظمه برند و جمعی از دستوران و بزرگان آن جانب بمشورت صلاح اندیشی نموده اند و کالبد و نسای اورا در دخمهٔ کهنه بسنگ زیر او بالا امانت گذاشتند و بعد از دو ماه کالبد و نسای اورا بدخمهٔ نو برده اند و بعضی ظاهر نموده اند که این نوع خلاف دین است و بدانند که در کتاب زند و کتاب دین بهی چنین است که هرگاه که نسا بجای سنگ زیر او بالا بگذارند که جای پاک باشد که نسا و کالبد دیگر کسی نباشد باید که دو مرد بهدین بواج اوستا و سگدید و پیوند نسا بردارند و بدخمهٔ نو برند و بعد آن دو مرد که نسا برده اندمی باید که دستور یوزداثرگر ایشان را برشنوم و نیرنگ و نه شوه باید شستن شاید اابی برشنوم و نه شوه نشاید و امید بدرگاه ایزد عزّ و جل چنانست که روح و روان بهدین یک جهت دین بهی نانابهائی بکرو ثمان بمکان اورمزد و امشاسفندان و اشوان بیاساید چنانچه در فرگرد نوزدهم وندیداد گوید بوستا و زند [illegible]

[illegible]

[illegible]

سوی مشرق در دخمه به این سوی کردن

معنی اینکه در زند جاردیو داگز آوزاوکرثان مکان او رمزد مکان امشاسفندان مکان اوشان آن انداشوان تا بانه بهاهی خلاش ایشان

یا مرزادچون همه را این راه پیش است ،،

ازروایت کامه بهره ،، پرسش

انکه دخمه اندرزمین کشتان هست وهست که آب اندر پیمانه شود و آن زمین شاید که کارند یا نه پاسخ اگر نم بنسا نرسد وهسو یرا شاید که کا رند

ازروایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه دخمه میان زمین کشتان هست و چون آب درزمین می کنند باشد که آب اندر پیمانه شود و شاید که آن زمین را کارند یا نه ،،

پاسخ اینکه اگر نم آب بنسا نرسد دادستانی شاید که بکارند پذیرفته باشد که زمین و آب را نکاه دارند و کر نسا و هجری باشد پرهیزند بدرستی که آن پذیرفته باشد شاید ،،

ازروایت کامه بهره ،، پرسش

انکه دخمهٔ درزمین کشتان هست چون و چون آب درزمین می کنند باشد که آب اندر پیمانه شود و شاید که آن زمین کارند یا نه

پاسخ اینکه اگر نم آب بنسا نرسد دادستان شاید که بکارند ،،

ازروایت کامه بهره ،، پرسش

انکه استودان کهنه برزمین ایران باشد و چون آب درزمین کنند استخوان مردکان درآب می ایستد و ایران بمنیفر و شده نمیکذارند که پیرامن آن استودان دیوار کنند و بیم آن هست که آن استودان درکشت و رزم آورند آن استخوان درزیر خاک شود دادستان چون پاسخ اینکه دست دردامن پادشاه باید زدن و بخواهش بسی تا هرچنانکه باشد و آن استخوانها ازآب پرهیزند پرسنده گفت که این نیز کردیم و بکچیدی ازشرم مردمان و ازترس پادشاه دست ازآن پاره جائی بداشتیم ولیکن ازامید ایمنی نیست کذارنده گفت که زمانهٔ دژانی است و جهد خویش باید کرد و برامید بهی می باید بود که مگر روزی آید که آن زمین ازدست ایران بیرون توان کرد و چون جهد خویشتن کرده باشی آن کار برود و کرفه عظیم و بزرکوار باشد و اگر بنه رود تو کم کناه تر باشی ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه استودانی کهنه بر زمین ایران باشد و چون آب در زمین میکنند استخوان مردکان در آب می ایستد و ایران آن راهی
فروشند و میکذارند که پیرامن آن استودان دیوار کنند و بیم آن هست که آن استودان در کشت زار و کل زند و جز چون
پاسخ اینکه دست در دامن پادشاه باید زدن و بخواهش و بیم تا هر چونکه باشد تا استودان ما از آن آب پرهیزند پرسنده کفت
که این نیز کردیم و پیچیدی از شرم مردم و ترس پادشاه دست از آن پاره جای بداشتیم از وامید ایمنی نیست کذارند کفت
که زمانه اکدین است جهد خویش بر امید بهی می باید بود مکر روزی آید که آن زمین از دست آن ایران بتوانند کرد و چون تو جهد
خویش بکرده باشی و آن کار برود کرفه بزرکوار بلند باشد و کر نرود کم کناه تر باسی ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه در میان کشتمان بلندی هست و مردمان هجر زندکان بدان بلندی همی برند و می افکنند دادستان چون پاسخ اینکه اکر
نم آب بیم نیست و از باد بیم نیست که آن هجر بر زمین کشت زار برد و رهکذر مردمان نیست همچنان کذاشتن دستوری هست ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه مردی پارهٔ زمین دارد و در میان آن زمین بلندی هست و یکی کفت که در میان آن زمین نسا هست و آن بلندی این کس
نیست که بنکر و که نسا هست یا نه و این نیز می اندیشد که تواند بود که آن کس شنیده و میکوید و هیچ کس بدرستی ندیده است که آنجا
نسا هست و مردمان هجر میبرند و بر سر آن بلندی می افکنند و کر این زمین میفروشد خود و فرزندان زیست نمیتوان کرد و داستان
چون پاسخ اینکه چون بکمانست و مردم بی فرمان او هجر بر می افکنند اکر آنست که آن هجر از آب بی بیم تواند داشت و
در رهکذر مردمان بیم آن نیست که باد آن هجر در کشت زار برد شاید که بکذارند و زمین می کارند ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه مردی پارهٔ زمین دارد و در میان آن زمین بلندی هست و یکی کفت که در میان آن بلندی نسائی هست و آن بلندی
این کس نیست که بنکرد که نسا هست یا نی و این نیز می اندیشد که تواند بود که آنکس شنیده میکوید و هیچ کس بدرستی ندیده است

که آنجای نسا هست و مردمان هجر میبرند و بر سر آن بلندی افکنند و کر این زمین میفروشد خود و فرزندان زیویشن نتواند کرد
دادستان چون پاسخ اینکه چون بکمان است و مردم بی فرمان او هجر بر می افکنند اکر آنست که آن هجر از آب بی بیم
تواند داشت و هجر در رهکذر مردمان نیست و بیم آن نیست که باد آن هجر در کشت زار برد شاید که بکذارد و آن زمین می کارد

از روایت شاپور بروجی ،، پرسش

کیفیت برچیختن نسا ها در سراده یعنی اندرون دخمه بنویسیم اول در دخمه را سکدید بکشند پس کرد بر کرد و هر چهار سوی دخمه سکدید
بکنند پس اندرون دخمه کرد بر کرد و هر چهار سوی سکدید کردن پس در سراده نسا ها برچیختن بعد از آن نسا سالار از دخمه بیرون
آمدن و جامه پاره کرده بزیر خاک دفن کردن سه بار پادیاب تن راشته جامهٔ نو پوشیدن الا برشنوم کاه رفته
پرسش آنکه کسی را شیر یا کرک و یا جانوری بکشته باشد و یا دزد کشته باشد و بعد از کیماه آن نسا معلوم شود اکر چه آن
نسا بتحقیق شناسیده باشند اول سکدید کردن و نسا سالار بقاعدهٔ دین به دادکاه بردن و نهادن شاید ،،

از روایت نریمان هوشنک ،، دیکر

نسای بهدین کافر که در دخمه می برد بکافر نشاید داد و نیاکان و بدان باشد و چون نسا بر دارند شاید که بهدین بردارند
و دین بهدین نشاید که کافر بردارند و هیچ نمیتوان کفت ،،

از روایت شاپور بروجی ،، پرسش

انکه نسا سالار نسا را در دخمه کذاشته یک دو کام دور آمد در آن وقت از پای او و یا از اندام او چیزی چرک و یا خون بدر آید
اکر در دخمه باشد و یا از دخمه بیرون آمده بود و این واقع افتد دادستان چون پاسخ اینکه از دخمه بیرون آید و اج
بکذارد و زمین نشوند پرسش آنکه نسا سالار نسا را بدخمه کذاشته و دروازهٔ دخمه بسته یک دو کام دور آید در آن وقت
اکر از تن نسا سالار خونی بدر آید و یا از بینی خونی رها شود و یا چیزی ریش شده چرک پیدا شود دادستان چیان پاسخ
اینکه اکر از دخمه بیرون آمده باشند و چنین واقع شد زمین نشود الا باید که دانسته بدینکار دلیری نکند و کر پیوند ریسمان
کسسته شود و کر واج نکذاشته باشد و سخن کوید ناچار از سر درماندکی و از دوردرازی زمین نکسستند الا برین کار سعی می باید

کردن و هشیار بودن و غفلت نبودن که پیوند ریسمان بگسلد و یا واج بگذاشته باشند و سخن ظاهر گوید که دین با بیاکی باز رسته است

از مکتوب سورتیه اداروان ،، و دیگر پرسش

در باب نساسالاران و حمالان که نسامی برند که از دست و پای ایشان خون بیرون می آید پاسخ اینکه هرگاه خون بیرون
آمده که بیادیاب پیگیر کا و خوانند برطرف شد باب شستن نشاید و هرگاه خون زخم زیاده است و بدو و سه روز کشید هر روز
برهنه شوند و بیادیاب واج سروش خود را نشوید و واج تمام کند و همچنانکه برهنه است کشتی پاک و کفش پاک بدهند
که طعام بخورد و بعد از آن همان رخت در پوشد تا که زخم او بی بیم شود خود را آب نشوید ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

انکه نساسالار در دخمه باشند و از غفلت سخن ظاهر بگویند و یا در وقت دستوری خواندن سخن ظاهر گوید که واج
ثابت نماند درین باب دادستان چون پاسخ اینکه هر دو ریمن باشند پرسش انکه نساسالار نسا را در دخمه گذاشته
یک دو گام دور آمده اما اندرون دخمه بودند در آنوقت اگر از دست نساسالار پیوند ریسمان رها شود یا گسسته بود
دادستان چون پاسخ اینکه اگر در دخمه پیوند از دست رها شود و یا گسسته باشد ریمن باشند درین باب هشیار
باید بودن تا ریمن نشوند پرسش در دهن نساسالار واج است و نسامی برند اما ماندهٔ شده اند و نسا را از دوش فرو
گذاشته اند و از نسا دور ترنشسته اند در آنوقت پیوند ریسمان از دست رها شد و یا از غفلت پیوند بگشاید و یا از غفلت
آن هر دو سخن ظاهر گویند و یا از اندام او خون بدر آید چون که این واقع میشود آنوقت از نسا دور نشسته باشند دادستان چون
پاسخ اینکه اگر بنادانسته این واقع شد ریمن نشوند بار دیگر واج گرفتن و نسا برداشتن و گر دانسته بدین کار دلیری کرده باشند
ریمن باشند تا معلوم باشد پرسش نساسالار دستوری که بواج میخوانند اینست بدستوری دادار اورمزد و بدستوری
امشاسفندان و بدستوری سروش اشو و بدستوری زرتشت اسفنتمان و بدستوری دستور آنزمانی که بوده باشد

از روایت کامدین شاپور

بدستوری دادار اورمزد بدستوری سروش اشو بدستوری زرتشت اسفنتمان و دستور دستوری که داد

و دستوری دستوران زمانه بدهیودی شاه گشتاسپ دین به موبدی موبدان زمانه ،،

از روایت جاماسا

بدستوری دادار اورمزد امشاسفندان بدستوری سروش اشو بدستوری زرتشت اسفنتمان بدستوری دستوران
دستور آنکه بر دستوران همه وجه باشد نام بردن ،،

از روایت بهمن پونجیه

بدستوری دادار اورمزد و بدستوری امشاسفندان و بدستوری سروش اشو بدستوری زرتشت اسفنتمان و بدهیود
و شاه وشتاسپ و بدستوری دستور آنزمان که بوده باشد ،، از کتاب اوستا و زند بدستوری اورمزد
و امشاسفندان بدستوری سروش اشو بدستوری زرتشت اسفنتمان بدستوری آذرباد مهرسفندان بدهیودی شاه
وشتاسپ بدستوری دستور آنزمان که بوده باشد ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه ایشان که دست همی برند بگانیم که دست بچرپش نساگمیخته و یا دست بدخته بنسا برهنه باز زنند دادستان چون پاسخ
اینکه چون بدرستی دانند که بچرپش نساگمیخته است برشنوم باید کرد و کامی را حساب نتوان کرد و چون بدخته ایشان بنسا برهنه باز افتد
بدان سبب که هم زور ند شاید که برشنوم نکند ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

انکه ایشان که درست همی برند بگانیم که دست بچرپش نساگمیخته و یا دست بدخته بنسای بدخته باز زنند دادستان چون پاسخ
اینکه چون بدرستی دانند که بچرپش نساگمیخته است برشنوم باید کردن گامی حساب نتوان کرد و چون بدخته ایشان بنسای
بدخته باز افتد بدان سبب که هم زور ند شاید که برشنوم نکنند ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه نسامی برد چون دست یا اندام و جامه بنسای برهنه باز افتد یا بچرپش آلوده شود و بنسای برهنه باز افتد جامه اگر تا شلم

وکرتن و دست برهنه بازافتد بهروز شاید که برشنوم نکنند وازآن جهت وکر اندام بجرلیش نسا آلوده شود بهروز چنان باشد
که کسی بکجان بزمین دارد ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکه نسا می برد چون دست
یا جائ اندام یا جامه تن بنسا برهنه بازافتد یا بجرلیش نسا آلوده شود دادستان چون پاسخ اینکه اگر جامه آلوده شود به
نسا برهنه بازافتد جامه اکار باشد اکرتن و دست برهنه بنسای برهنه بازافتد بهروز شاید که برشنوم نکنند ازآن
جهت واکر اندام بجرلیش نسا آلوده شود بهروز چنان باشد که کسی بکجائی بزمین دارند ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

کسی سگدید همی برد تا بپرهیزد چون سگ و پرهیزی وازهم وزجدا شدند وچون بنگرند یکی با هر دو بنسا آلوده باشند
دادستان چون پاسخ اینکه وکر پیش ازجدا بودن آن آلودگی که بجامه بود بپرهیزند وکر بتن بود بشویند زمین نباشد
وکر پس ازجدائی آنکه آلوده باشد زمین باشد ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکه کسی سگی همی برد تا بپرهیزد چو سگ را بپرهیزد وآن هم وزجدا شود وچون بنگرند با هر دو بنسای آلوده باشند دادستان
چون پاسخ اینکه اگر پیش ازجدا بودن آن آلودگی که بجامه بود بپرهیزند وکر بتن بود بشویند زمین نباشند وکر پس
ازجدائی آنکه آلوده شده باشد زمین باشد ؛؛

از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش

آنکه نسا سالار بهم پیوند باشند و دست بدستوانه دارند اگر از غفلت بنسای برهنه دست با دستوانه زند زمین نشود چون
نسا را بپرهیزند وازدادگاه بازآیند آن دستوانه را بپرهیز کردن ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

در دین چنین پیداست که چون کسی گذشته شود وی را سگدید باید کردن و سگ هرچند که زودتر نمایند بهتر باشد اگر نسا
درمیان آب باشد و سایه برش افتد سگدید نشود و در اندرون آبگینه باشد که سایه برش افتد هم سگدید نشود ونسائی که آب

تر شده باشد تا آن نم آب ازوی بنه افتد هم سگدید نشود وکر فرزندی ازمادر جدا شود و در پوره باشد یعنی که در فرزندان
هم سگدید نشود ومردم را چون سر وروی سگدید کنند همه سگدید شود وسگ را چون پشت سگدید کنند همه سگدید شود ؛؛

از روایت شاپور بروچی ؛؛ دیگر

آنکه مردم را چون سر وروی سگدید کنند همه سگدید شود وسگ چون پشت سگدید کنند همه سگدید شود ولیکن نسش آنگاه زنند
که سایه بر نسا افکنند وکر سایه بر موی افکنند یا بر ناخن نسش زده نشود ؛؛

از روایت کامه بهره

در دین چنین پیداست که اگر کسی بمیرد هرچند بیشتر سگدید توانند کردن بهتر باشد و دیگر بار که برخواهند گرفتن سگدید باید
کرد وهم وز بدادگاه برند و ساری کر وکلاغ سیاه وکرکس هم زادار نسش اند ولیکن آنگاه زنند که سایه بر نسا افکنند وکر سایه بر موی
افکنند و بر ناخن زده نشود وکر نسا درمیان آب باشد یا آبگینه که سایه برش افکنند زده نشود وسگ نیز که نسا درمیان آن آبگینه
بیند سگدید نشود ونسا که ازآب تر شده باشد تا ازآب خشک نشود هم سگدید نشود وآنچه که سگدید می کنند چون سر وروی
مرده سگدید کنند دیگر همه سگدید شوند وکر زنی آبستن بمیرد که بر سر زه باشد و چنان افتد که پارهٔ فرزند بیرون آمده باشد
نخست مادر سگدید باید کرد و بعد ازآن کودک وکر زنی فرزند زاید سگ بدانجا باید بردن تا مادر و فرزندان ازروی بچه
بازکنند و سگدید کنند زیرا که نسا در فرزندان سگدید نشود وکر دستی یا پائی ببرند و جائی بیندازند چون آن کس بمیرد هرکه
نسش بر تن دوارد بدان اندام بریده دوارد چون آن کس را سگدید کنند آن اندام افکنده را نیز سگدید باید کرد دو نسای
مردگان ازهم بشنیده وکر خواهند که سگدید کنند مگر همه سگدید کنند و دیگر اینکه اگر زنی بر سر زه گذشته شود نخست زنرا
سگدید کرد و پس فرزند را ؛؛

از روایت کاوس کامان

در دین چنین پیداست که
اگر کسی بمیرد هرچند سگدید توانند کردن بهتر باشد و دیگر ره که برخواهند گرفت سگدید باید کرد وهم وز بدادگاه برند ؛؛
اگر نسا درمیان آب باشد که سایه برش افکنند زده نشود وسگ نیز که نسا درمیان آبگینه بیند سگدید نشود ونسا که درآب پوشیده
باشد تا خشک شود هم سگدید نشود وآنجا که سگدید می کنند چون سر وروی مرده سگدید کنند دیگرها همه سگدید وکر ازهم بشنیده

باشند چون پشت او سگدید کنند همه سگدید شوند و گر زنی آبستن بمیرد که بر سر زه باشد چنان افتد که فرزند پاره بیرون آمده باشد
نخست مادر سگدید باید کرد بعد از آن کودک و گر زنی مرده زاید سگ را بدانجا باید برد تا مادر فرزند روی بچه باز کند و سگدید کنند
زیرا که نسای فرزندان سگدید نشود و نسای مردگان که از هم بهفتیده اگر خواهند که سگدید کنند مگر همه سگدید کنند ،،

از روایت شاپور بروچی

و سگ نیز که نسا در میان آبگینه ببیند سگدید نشود و نسا که از آب تر شده باشد تا از آب خشک نشود هم سگدید نشود و گر
فرزندی از مادر جدا شود و در پوره باشد یعنی در فرزندان هم سگدید نشود و آنجا که نسا سگدید می کنند چون سر و روی
مرده سگدید کنند دیگر همه را سگدید شود و گر زن آبستن بمیرد که بر سر زادن باشد و چنان افتد که فرزند پاره
بیرون آمده باشد نخست مادر سگدید باید کرد بعد از آن کودک و گر زن فرزند مرده زاید و سگ بدانجا باید برد تا مادر
فرزند از فرزندان روی بچه باز کند و سگدید کنند زیرا که نسا در فرزندان سگدید نشود و گر دستی یا پائی ببرند یا جائی
باندازند چون آن کس بمیرد هر گاه که نسش بر تن دوارد بدان اندام بریده دوارد چون آن کس را سگدید کنند آن اندام را افکنده
نیز سگدید باید کرد ،،

از روایت کامه بهره ،،

و گر از هم بهفتیده باشد و سگ از هم بهفتیده باشد چون پشت او سگدید کنند همه سگدید باشد اگر کسی گذشته شود او را سگدید کنند روی وی
در نباید پوشیدن چه اگر نسا همه بپوشند دیگر باره که سگدید باید کرد و نتوانند کرد و گر سگدید نکنند و بردارند و یا بجنبانند
همه مرگزان باشد و هم زمین و چاره جز آن نیست که سر سوزن گر کنند و در گوشهٔ آن جامه زنند که در و پوشیده باشند
چنانکه آنچه بر نسا بود بجنبانند و باید که همزور باشند که چون چنین کنند قاعدهٔ دین بجای بود و گر نه رشتهٔ در سوزن کردن و در
گردن سگ بستن و بانگ بر سگ زنند تا آن جامه از وجدا کند و سگدید کند و بدادگاه برد و چون نسا بدادگاه برند باید
که پوشیده نباشد ،،

از روایت کاوس کامان

و گر از هم بهفتیده باشد چون پشت او سگدید کنند همه سگدید شود و کسی که گذشته شود و او را سگدید کنند روی وی را
نباید پوشید که اگر همه پوشیده باشد دیگر بار که سگدید باید کرد و نتوانند کرد و گر سگ دید نکنند و برگیرند و یا بجنبانند همه

مرگزان باشند و همه زمین و چاره جز آن نبود و نیست مگر که سر سوزنی گر کنند و در گوشه آن جامه زنند که در و پوشیده
باشند چنانکه آنچه بر نسا بود بجنبانند و باید که همزور باشند چون چنین کنند قاعدهٔ دین بجای بود ،،

از روایت شاپور بروچی

و گر از هم بهفتاده باشد و سگ هم بهفتیده باشد چون پشت او سگ دید کنند همه سگ دید شود و نسای مردگان
از هم بهفتیده اگر خواهند که سگ دید کنند مگر هم سگ دید کنند و گر کسی گذشته شود و او را سگ دید کنند روی وی نباید پوشیدن
چه اگر نسا همه بپوشند دیگر باره که سگ دید باید نتوانند و گر سگ دید نکنند برگیرند یا بجنبانند همه زمین و هم مرگزان باشند

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انگه نسائی است که در بیابان است و میخواهند که برگیرند بجای دیگر برند شاید که بدان دارند که بر آن گاه سگ یا کلاغ یا سگ
یا کرکس بدان رسیده است و بسگ دید دارند و برگیرند یا نه پاسخ اینکه نسا سگ دید کردن را همان باید و گمانی را نباید

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انگه نسا بر سگر یعنی بصحرا سگ و کلاغ بر آمدن بگاه نیست شاید که بسگ دید دارند یا نه پاسخ اینکه سگدید بر بیگمان باید

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انگه نسائی شکی یعنی بصحرا سگ و کلاغ بیامدن بگاه نیست شاید که بسگدید دارند یا نه پاسخ اینکه بر سگدید برند چه دینان بر بیگمان باید

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

انگه نسائی که در بیابان است و میخواهند که برگیرند و بجائی دیگر ببرند شاید که بدان دارند که بر آن گاه سگ یا کلاغ یا سار کر
یا کرکسی بدان رسیده است شاید که بسگ دید دارند برگیرند یا نی پاسخ اینکه نسا سگ دید کردن را بیگمان باید و گمانی نباید

از روایت کامه بهره

سگان چند گونه چند رنگ اند پشوپ یعنی سگ رمه و ویشوپ یعنی سگ خانه و دهوترک یعنی سگ غریب و تورک یعنی سگ
بچه و سگ کور هم زدار نیش اند و لیکن آن زمان که پوزه بر نسا نهند و گر پوزه بر موی یا ناخن نهند نسا زده نشود زیرا که نسا دیر

موی وناخن پوشیده است تا دانند وساری کرد کلاغ سیاه و کرکس هم زدار نسش اند ولیکن آنگاه زنند که سایه بر نسا افکنند و کر بر موی افکنند و بر ناخن زده نشود و کر نسا درمیان آب باشد یا آبگینه که سایه برش افکنند زده نشود و سک تیز کر نسا درمیان آب یا آبگینه بیند سک دید نشود ۞

از روایت کامه بهره

سکانی که نسش زنند این اند پس شهو یعنی که سک شبانی و پیشهو یعنی سک خانه و آن وهوترک یعنی سک غریب و تروک یعنی خرو سک کور هم زد اگر نسش اند ولیکن نسش آن زمان زند که پوزه بر نسا نهد و ساری کرد و کلاغ سیاه و کرکس هم زدار نسش اند ولیکن نسش آن زمان زنند که سایه بر نسا افکنند ۞

از روایت کاوس کامان ۞ پرسش

انکه سکان که نسش زنند کدام پاسخ شهو ریعنی که سک شبانی پس شهور یعنی سک خانه و وهوترک یعنی سک غریب و تروک یعنی سک بچه و سک کور هم نسش زنند ولیکن آنزمان زند که پوزه بنسا نهد و کر پوز بر موی و ناخن نهند نسا زده نشود زیرا که نسا زیر موی و ناخن نهند نسا زده نشود زیرا که نسا در زیر موی و ناخن پوشیده است تا دانند و سارکرد و کلاغ سیاه و کرکس هم زدار نسش اند ولیکن آنگاه زنند که سایه افکنند و کر بر موی افکنند و بر ناخن زده نشود ۞

از روایت شاپور بروجی ۞ پرسش

انکه نسارا که سک دید کنند باید که سک نر بود و واجب آن بود که همه روی نسا کشاده باشد همه روی و چشم و بینی کشاده دارند وقتی که کفن کنند درین باب تاکید تمام دانند اگر این تمام بنظر سک افتد سک دید شود ۞

از روایت کاوس کامدین ۞ پرسش

این که سکی که بنسا نمایند و جای برشنوم می برند پاسخ اینکه سکی که در نسا نمایند بجای برشنوم می برند کم از چهار ماهه نشاید اندر زند و ندید او پیداست [illegible]
[illegible] - سکی زرد چهار دیده یا سفید زرد کوش را شاید ۞

از روایت کاوس کامان ۞ پرسش

انکه پرسیدی که اگر دو سوراخ تاریک بود که دشخوار سک دید شاید کردن و دادستان چون پاسخ هر دو انیران کار باید فرستاد تا آن سک دید کنند و پرهیزند ۞

از روایت شاپور بروجی ۞ پرسش

اینکه اگر نسائی در سوراخی تاریک بود سک دید شاید کردن و جه چون پاسخ انکه هر دو انیر بر آن کار باید فرستاد تا سک دید کنند و پرهیزند ۞

از روایت کاوس کامدین ۞ پرسش

اینکه پرسیدی که اگر سوراخی بود که دشخوار سک دید باید کردن دادستان چون پاسخ مرد انیر بران کار باید فرستادن تا سک دید کنند و پرهیزند ۞

از روایت کامه بهره ۞ پرسش

این نیز در دین پیداست که نسا چون بدخمه همی برند سر نسا بسوی دخمه باید کرد و باید که همه پوشیده باشد چه اگر همه پوشیده نباشد گناهی گران باشد و دو نسای مردم بیکبار نشاید که بر گیرند و مردم آئی و سک آئی شاید که برند و مردم آئی و بچه آئی شاید که برند و دو سک و یا دو بچه و یا سکی و بچه شاید که برند و کسانی که نسا برند و کر دو مرد باشند و کر مردی و زنی باشند هم شاید و کر دو زن باشند هم شاید و کر دو زن دشتان باشند هم شاید و کر زن و ادیاب باشند شاید و دو کودک هشت ساله باشند که پرهیز هجر و نسا دانند شاید و کر کودک و مردی باشند شاید و نسا بشب بردن بر دستور بردن نشاید مگر که ناچاری باشد و چون باران بارد و نسا از خانه بیرون برند تا بدخمه برند مرگرزان و نسا بر گیرند و می برند و در راه باران در آید نشاید که باز پس آرند و کر در راه جائی نهفته باشد که بیمی و ترسی نباشد آن نسا آنجای در آن نهفت بباید نهادن تا باران باز ایستد اگر از نسا نهادن بیم و ترس باشد بدخمه باید بردن و کر نیز بالای آب ایستاده باشد در دخمه بی نسا بیرون بباید نهادن و وری ببیرون آنجا که نسا نخواهد نهادن ببالای آن ببستن زیره و ره خشک کردن

ونسا بیرون نهادن وره بازکردن ؛؛

از روایت کامه بهره

دیگر آنکه نسا بباران نشاید که گناه مرگرزان باشند وگران باشد که نسا برگیرند ومی برند و در راه باران درآید اگر در راه نهفتی باشد
یا پیش راهی یا پناهی که باران بر نسا نیاید نسا آنجای باید نهادن تا باران بازایستد اگر بیمی وترسی نباشد یا نهفتی نباشد
ونسا بازپس نتوان آورد چاره جز آن نیست که پرده یا کلیمی برند ونسا بردارند و وادکا بنهند و تنی چند بهلند
شوند وآنجا که نسا نخواهند نهادن وکس با پیش گوشهای کلیم برگیرند ودیگران جایگاه خشک کنند واگر نیز بالای
آب باشد خشک باید کرد تا دانند ونسا را در آنجا برند و بنهادند وپس براه بازگردند وچون بیایند سر وجامه وکلیم
بپادیاب وآب بباید شستن ونسا برستور بردن ویا آب باریدن وبشب بردن دستوری نیست مگر وقتی که درمانند که هیچ
چارهٔ دیگر نتوانند کردن و دو نسای بیکبار نتوانند برد و نسای سگ دو بیک جای نشاید که برند ونسای مردم
ویکی سگی برابر واین نسا برگیرند چه هر دو باید که دست بر آن دارند واین نیز گفته است که دستوری نیست یکی
دست در بار و بیک جای شاید که برند ولیکن مردم دو بیک جای نشاید که برند وهر کسی که پرهیز نسا داند شاید که برد
وکودک هشت ساله که پرهیز نسا دانند شاید که ببرند و دو زن دشتان شاید و دو زن بنحت یعنی زنی که کودک مرده زاده
باشد که نسا برند ومردی وزنی نشاید که نسا برند ومردی وکودک هشت ساله شاید ونسا بدادگاهی برند باید که سر او بدخمه سوی کنند

از روایت کاوس کامان

اندر دین پیداست که چون نسا برگیرند هر چه هر دو باید که دست بران دارند واین نیز گفته است که دستوری نیست یکی دست وبیک
جای شاید که برند ولیکن نسای مردم دو بیک جای نشاید که برند وکسی که پرهیز نسا داند شاید که برد و وکودک هشت ساله که
پرهیز نسا دانند شاید که برند یا دو زن دشتی یعنی دو زن کودک مرده زاده باشد شاید که نسا برند و دو زن دشتان
شاید ومردی وزنی شاید که نسا برد ومردی وکودکی هشت ساله شاید ونسا بدادگاه برند باید که سر او بدخمه سو کنند ؛؛
بدین گوید که نسا برستور بردن ویا آب بارید وبشب بردن هم دستوری نیست مگر وقتی که درمانند وهیچ چارهٔ دیگر نتوانند

کردن و دو نسا بیک باره نتوان بردن ؛ دیگر آنکه چون نسا بدخمه همی برند سر نسا بسوی دخمه باید کردن و باید که همه پوشیده
باشد چه اگر همه پوشیده نباشد گناهی گران است و دو نسای مردم بیکبار نشاید که برگیرند ومردی وسگی شاید که برند ومردی
وبچه شاید که برند و دو سگ ویا دو بچه وسگی وبچه شاید که برند وکسان که نسا برند گر دو مرد باشند وگر مردی وزنی باشند
وگر دو زن باشند هم شاید کسی دو زن دشتان باشد هم شاید وگر دو زن وادیاب باشند هم شاید وکودک
هشت ساله باشد که پرهیز وپرهیز نسا دانند شاید وکودکی ومردی باشند شاید ونسا بشب بردن به
ستوری بردن نشاید مگر که ناچار باشد چون باران بارد ونسا از خانه بیرون برند تا بدخمه مرگرزان ونسا
برگیرند ومیبرند و در راه باران درآید نشاید که بازپس آرند وگر در راه جائی نهفته باشد که بیمی وترسی نباشد
آنجا نسا در آن نهفته بباید نهادن تا باران بازایستد وگر از نسا نهادن بیم وترس باشد بدخمه باید برد ونیز بالای
آب ایستاده باشد در دخمه‌ئی نسا بیرون بباید نهادن وروی بیرون آنجا که نسا نخواهد نهاد ببالای آن ایستیدن
زیره وره خشک کردن ونسا بیرون نهادن ره بازکردن ؛؛

از روایت کاوس کامدین بهرمشاه

چون نسا برگیرند چه هر دو باید که دست بر آن دارند واین نیز که دستوری نیست که یکی دست دربار و بیک جای
شاید که برند ونسای مردم دو بیک جای نشاید که برند وهر کسی که پرهیز نسا دانند نشاید که برند وکودک هشت ساله که
پرهیز نسا دانند شاید یا دو زن صبر یعنی دو زن کودک مرده شاید که نسا برند ومردی وزنی شاید که نسا برند
ومردی وکودکی هشت ساله شاید که دو نسا بدادگاه می برند باید که سر او را بسوی دخمه کنند ؛؛

از روایت شاپور بروچی

اندر دین پیداست که چون نسا به دخمه برند سر نسا بسوی دخمه باید کرد ونسا پوشیده باید چه اگر همه پوشیده نباشد
گناه گران باشد و دو نسا بیک بار نشاید که برگیرند وسگ وبچه سگ نیز دو بیک بار برنتوان ونشاید برگیرند ونسا برداشتن
بد ومرد شاید وهرگاه زن دو باشد نشاید وبیم باشد اگر نسا سالار زن وادیابست ونشاید اگر آن کودک هشت ساله

باشد ناچاره پیوند مرو نسا سالار کنند و نسا بشب بردن شاید بناچار بدخمه نشاید برد هرگاه باران بارد و اگر بجنبانند مرگرزان تا
و اگر نسا بردارند و در راه باران آید نسا بر تباید گرد و اسیدن و پس نتوان آوردن تا باران آید نسا بدخمه نشاید گذاشت
هرگاه باران ایستد و در راه چاهی باشد که ایمن باشد توان و گر بالای دخمه آب ایستاده بوده بیرون باید بجلی گذاشتن
تا روی دخمه خشک شود و بعد از آن نسا گذاشتن و نسا سالار و مردمان نسا کش چون برگردند خود را بگمیز گاو شستن
و بعد از آن بآب پاک کردن اگر [illegible] بنود [illegible] . ها دام بهمن امشاسفند شاید

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه مرد چند پیشه بودند در دخمه بر می نشانند و بهم بند بر دند پند اشتند هشت کس اند چون نگاه کردند هفت کس بودند
دادستان چونست پاسخ انکه موبد آذر خرداد گفت چون یک نسا باشد که بر آن باز افتد این کسان که نسا دارند اگر دو
باشند و گر سه پنج و گر بیشتر چون همه همزورند نسا سگ دید باشد زمین نی ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

آدمی مرده دو تا یا سه تا مرده است شاید که هر سه را ببرند پس خویشتن را شستن هر سه جدا جدا پت کردن ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

آدمی مرده دو یا سه مرده است شاید که مردم شیوکاهان و نسا سالار هر سه را ببرند و پس خویشتن را شستن ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

اگر نسا کشته باشد و یا زده و سگ زده و یا گرگ زده و یا جادو زده و یا پیشش زده که بزهر خوردن مرده باشد و یا بیم
زده باشد و یا که از کوه بیفتاده باشد و مردمان زده که نه دادستان هندی داوران زده میرد و یا در زده که بگفت غازان زده
باشد که میرد و یا آنکه میرد که به دار کنند همه مانند این و در آن گاه که میرد سگ دید نباید کردن و بدادگاه نباید بردن زیرا که این
نسا ها که برشمرده شد که جمله کشتگان اند در آن گاه که میرد درج نسش برش نه نشیند مانند دشتان باشد و چیزی که بدان باز افتد
مانند این چیز نباید شست که بدشتان باز افتیده باشد و چون گاه بگردد درج نسش برش دوارد پس سگ دید باید کرد

که در آنزمان زمین کند و گر خواهند که این نسا ها بهر چه زده که مرده باشند پیش از آن گاهی بگاهی دیگر شود ببرند و در آن وقت
که هنوز زنده باشد سگی در پای وی بباید بست چه هرگاه که چنین کنند چون جان از وی جدا شود در زمان نسش برش دوارد نشاید
که در آنزمان سگدید کند و چون کشته باشد و سگ باید که همه بیند و گر زنده کسی را دستی یا پائی یا چیزی دیگر از تن ببرند و یا فکنند
چون آن کس بمیرد سگدید کند آنکه افکنده باشد هم سگدید شود و نسا کشته و او زده و در آن گاه که کشته باشد جای زمین
و نهفت و مرد زمین نکنند و بدیگر چیز ها ایدون باشد که نسا سگ دید و چون گاه دیگر برآید و چنان باشد که نسای
در آن زمان جان از وی جدا شده باشد ❊

از روایت کاوس کامان

اگر کسی باشد که او را کشته باشند بدار یا بیدادی یا او را زهر داده باشند که بمیرد یا جادوان جادوئی کرده باشند که بمیرد
یا سگ دریده باشد آنجا که و سنت می برند اگر جامهٔ ایشان بنسای برهنه رسد جامه اکار باشد و یا که گرگی یا ددی که بدو
و بدان در دو بمیرد و گر از کوه بیفتد یا از جای دیگر که بدان سبب بمیرد و گر کسی را زخمی زنند که بدان زخم بمیرد و یا کسی را
بردار کنند این همه آن باشند که بمیرند تا گاهی بگاهی دیگر نشود درج نسش بنه دوارد تا گاهی دیگر نشود سگدید نشاید کردن
و نباید بردن و چون بدادگاه برند سگ دید باید کرد و پرهیزیدن و اینها که بشمردم اگر پیش از آن که از تن جدا شود
اگر سگی در پای ایشان ببندند تا آنزمان که جان از تن بیرون شود چون چنین کنند هرگاه جان از تن بیرون شود نسش بر
تن دوارد شاید که همان زمان سگدید کنند و گر چنین نکنند تا گاهی بگاهی دیگر نشود و بد وند وارد و درین گاه که این مردم چنین
مرده باشند ردم و جامه و خان و مان و نهفته زمین نکنند و بدیگر ها همچنان که نسای سگ ندید از یرا که ایشان همه
از حساب کشته باشند تا دانند چون گاه بگردد همچنان باشد که نسای آنزمان جان از و جدا نشود ❊

از روایت کاوس کامان

اگر کف دست و پا ببرند و جائی بیندازند چون آن کس بمیرد هر گاه که نسش بر تن دوارد و چون آن کس را سگ دید
کنند آن اندام افکنده را نیز سگ دید باید کرد ❊

از روایت شاپور بروچی

اگر دستی یا پائی برند و جائی بیفتد از چون آن کس بمیرد هر گاه که نسش بر تن دوارد بدان اندام بریده دوارد چون آن کس را سگ دید کنند آن اندام افکنده را نیز سگ دید باید کرد ؛؛

از روایت کامه بهره

اگر کسی باشد که او را بکشته باشند یا بدید یا او را زهر داده باشند که مرده باشد یا جادوگران بروی جادوی کرده باشند تا بمیرد یا سگی دریده آنجا که دست می برند اگر جامهٔ ایشان نسا برهنه رسد جامهٔ آنکار باشد و یا گرگی یا ددی که بدرد و بدان در بمیرد و گر از کوه بیفتد یا از جائی دیگر که اندر سبب بمیرد و گر کسی را زخمی زنند که بدان زخم بمیرد یا کسی را بردار کنند این همه آن باشد که چون بمیرد تا گاه دیگر نشود درج نسش بر نه دوارد و تا گاه دیگر نشود سگ دید نباید کردن و نباید بر دوچون بدادگاه برند سگ دید باید کرد و پرهیزند از ایشان که بشمردم از آن که جان از تن جدا شود اگر سگی در پای ایشان ببندند تا آن زمان که جان از تن جدا شود و چنین کنند هر گاه که جان از تن بیرون شود نسش بر تن دوارد و شاید که هم زمان سگ دید کنند و گر چنین نکنند تا گاهی بگاهی دیگر شود نسش بدو ندواد و درین گاه که مردم چنین مرده باشد مردم و جامه و جای و خانمان نهفته زمین نکنند و بدیگر همچنان باشد که نسای سگ دید زیرا که اینان از حساب کشته باشد تا دانند و چون گاه بگردد همچنان که باشد که نسا که هم زمان جان از او جدا شود ؛؛

از روایت شاپور بروچی

کسی که از آفت مرده است و گر کسی آن مرده را برداشته آورند و آن مرده هنوز از گاهی بگاهی دیگر نرسیده است جامهٔ ایشان را مانند دستان شستن بگمیز گاو و آب بشویند پاک باشد و گر کسی از غفلت بدان مرده هم رسد و هنوز گاهی بگاهی دیگر نرسیده باشد اگر جامهٔ او همچون دستان بشویند پاک باشد اما جامهٔ که در تن آن مرده است آن جامه زمین که از شستن هرگز پاک نباشد و هیچ کار نشاید ؛؛

از روایت کامه بهره

اگر کسی در خانه برشن ساختن باشد و کسی در آن خانه بمیرد و تیز با آتش رنج رسد و گر آتش بیرون چنان توان برد که از نسا سه گام دور باشد بباید برد و گر سه گام دور نباشد آتش بیرون نباید برد چه اگر هیچگونه کم تابش آتش به نسا رسد گناه مرگرزان باشد و گر آتش نیز خواهد شد هم نشاید که در سه گام نسا ببرد بگذارد سرد شود و خورش ساخته که در آن خانه باشد همه اکار باشد چون نان پخته و آرد سرشته آنچه ساخته نباشد چون گندم و جو و آرد و مانند این برشنستان به نه شب پاک گردد و تا بستان سی شب پاک شود و جامه نیز همچون زور که گرفته است با آب باید برد و پشت جامه نیز اگر بگذارد تا نه شب و یا سی شب بهتر باشد و گر هم زمان بیاد و با و بشوید هم شاید و گر کسی بیرون از نهفت بمیرد خورش ساخته که در سه گام باشد اکار باشد و بیرون از سه گام ؛؛ اگر در خانه برشن ساخته باشند و کسی گذشته شود نخست کار این کنند با پای آتش پرهیزند یعنی که آتش درج زوار است و در آن میان چنان شود که درج بتواند زد تا بدان زمان نسا در پیمایهٔ آتش باشد و گر چنان بتواند برد که سه گام سه پی از نسا دور باشد بباید برد و گر چنان نتواند برد بباید گذاشت تا سرد شود چه اگر سه گام از نسا دور بود و هنوز نسا فوری گناه باشد و گر چنان بود که هیچگونه تپش به نسا رسد مرگرزان بود خورش که در آن خانه ساخته باشد همه اکار باشد یعنی نتوان خورد چون نان و دیگ پخته و گوشت بریان پخته چنانکه آتش بدو کار کرده باشد و آرد سرشته نیز بکار نیاید و خورش که ساخته باشند چون رفتین بر بالای زمین باشد و بماهی پاک شود و گر رفتین زیر زمین باشد به نه شب پاک شود و جامه نیز که در آنجا باشد بحیند زمان پاک شود جز آنکه در تن دارد و زور گرفته است و جو هم و با آب برد و پشت جامه در چاشته گفته است که چون رفتین که بالای باشد بماهی پاک شود که در زمین باشد به نه شب و در چاشتهٔ دیگر گفته است که چون رفتین که در بالای باشد بماهی پاک شود که در زمین باشد به نه شب و در چاشتهٔ دیگر گفته است که گر همان زمان بیاد و با آب بشویند و بمالند پاک شود ؛؛

از روایت کاوس کامان

و گر در خانهٔ که برشن ساخته باشند و کسی گذشته شود نخست کار این کنند که با پای آتش پرهیزند یعنی که درج زوار است و در آن

میانه چنان شود که درج نتواند زد تا در آن زمانه که نسا در پیمانه آتش باشد و گر چندان بتواند برد که سه گام و سه پی از نسا دور باشد
بباید برد و گر چندان نتواند برد بباید گذاشت تا سرد شود که اگر آتش از سه گام از نسا دور باشد هنوز تنافوری گناه باشد
و گر چنان برد که هیچگونه تفش بنسا رسد مر گران بود و خورشن که در آنخانه ساخته باشند همه اکار شود که نتوان خوردن و چون
نان و دیگ پخته و گوشت بریان نپخته چندانکه آتش بد و کار کرده باشند و آردهسر شته نیز بکار نیاید و خورشتی که نساخته
باشند چون رفتن بر بالای زمین باشد بماهی پاک شود و گر رفتن در زیر زمین باشد به نه شب پاک شود و جامه نیز که در
آنجا باشد بچندین زمان پاک شود جز از آن که در تن دارد و زور گرفته است و جام با آب بردن بشیب جامه و در چاشته
گفته است که چون رفتن بر بالا باشد بماهی پاک شود که در زیر زمین باشد به نه شب پاک شود و در چاشتهٔ دیگر
گفته است که اگر بهمان زمان بیاد یاب بشویند و بمالند پاک باشد ؞

از روایت کامه بهره

اگر در میان آتش بهرام کسی بمیرد یا نسای بر زمین رسد تهی زمین نشود یعنی بالا و زمین زمینی و تمام فرود میشود و با رخت
زمین می کند که بر زمین میرسد اگر در گذشته شدن نسا بر زمین رسد زمین نشود و لیکن چون نخست بار بر زمین رسد
خواهی در آن زمان که گذشته شده است و گر پس از آن بسالها بسیار آن زمینی بکند و از زمین تا آب و از بالا تا بیرم
و همان آتش بهرام تهی زمین نشود و لیکن خاکسترش اگر در سه گام گرم بود پاک بود و آنچه سرد بود زمین باشد و شاهراه
و در شهرها و دهها و جوی که همیشه میاه رود یعنی آب زمین نشود و جائی که خانمان باشد گشت زار پرهیز باید داشت
و دیگر جایها همچنین چه از گشت زار باشد و نگارند تنافوری گناه باشد ؞

از روایت کاوس کامان

اگر در بام آتش ورهرام کسی بمیرد یا نسای بر زمین رسد تهی زمین نشود یعنی بالا بر زمین زمینی تا آب فرو می شود یار
نخست زمینی می کند که بر زمین میرسد و گر در گذشته شدن نسا بر زمین رسد زمین نمی کند دیگر باره که بر زمین رسد زمین نشود
و لیکن چون نخست بار بر زمین رسد خواهی در آن زمان که گذشته شده است که پس از آن سالهای بسیار آن زمینی بکند

از زمین تا آب از بالا تا بیرم و همان آتش ورهرام تهی زمین نشود و لیکن خاکسترش اگر گرم بود پاک باشد و آنچه سرد
بود زمین باشد و شاهراه و شهرها و دهها و جوئی که همیشه آب رود زمین نباشد و جائی که چنان بستان باشد و کشت
زار پرهیز باید داشت دیگر جایها همچنین اگر کشت زار باشد و نگارند تنافوری گناه باشد ؞

از روایت کامه بهره

و گر بر تختی چوبین جان از تن جدا شود اگر تخت پایه دارد که هر ده نه برابر پایه باشد زمین در زمین فرو نشود و گر تخت پایه ندارد
و یا هر ده در برابر پایه باشد زمینی در زمین فرو شود و گر بر زمین گچ کرده بمیرد که نسای برهنه بگچ رسد چون گچ برکشند
و گر رفتن بر بالای زمین بود سی شب بگذرد و پس بشویند و پاک باشد چنانکه گچ نهفته همه برکشند و چون رفتن در
زیر زمین بود نه شب بگذرد و پس بشویند و لیکن گچ بر باید کشید و گر کسی بر سر سنگی بمیرد که نسا برهنه بر سنگ رسد چندانکه
بالا و پهنای آن نسا باشد و آن سنگ زمین باشد و گر سنگ در زمین گرفته باشد هم بسالی پاک شود و گر آن سنگ از جای برکشند
چندان کم باشد زمین باشد و گر چنانکه فرموده است بشویند پاک شود و گر سنگ که نسا بدان بمیرد و نسا برهنه
بدان رسد از زمین جدا باشد سنگ همه زمین شود و چنانکه فرموده است باید شست و گر بر سر نمد بمیرد و نمدی دیگر جدا
کانه از آن سوی بر انداخته باشند و اگر چه در دیگر نمد پیوسته باشد شاید بشویند ؞

از روایت کاوس کامان

و گر بر تختی چوبین جان از تن جدا شود اگر تخت نه پایه دارد یا هر ده برابر پایه باشد زمین در زمین فرو نشود و گر بر زمین گچ کرده
بمیرد که نسای برهنه بگچ رسد چون گچ برکشند اگر رفتن بر بالای زمین باشد سی شب بگذرد و پس بشویند پاک باشد چنانکه
گچ از نهفت همه برکشند و چون رفتن در زیر زمین باشد چون نه شب بگذرد و پس بشویند پاک باشد و لیکن گچ بر
باید کشید و گر کسی بر سر سنگی بمیرد که نسای برهنه بر سنگ باشد چندانکه بالای و پهنای آن سنگ زمین باشد و گر سنگ
در زمین گرفته باشد هم بسالی آن پاک شود و گر آن سنگ از جای برکشند چندانکه باشند زمین شوند و گر چنانکه
فرموده است بشویند پاک شود و گر سنگ که نسا بر آن بمیرد و نسا بر آن رسد از زمین جدا باشد سنگ همه زمین

باشد چنانکه فرموده است بباید شست اگر بر سر بندی بمیرد جداگانه از آن سوی انداخته باشد اگر چه در دیگری پیوسته باشد شاید که بشویند

از روایت کامه بهره

اگر کسی بر تخت گذشته شود و تخت پایه دارد و موی یا اندامی آن کس بر تخت باشد که برابری پایه نباشد و زمین بزمین
فرو نشود برابری پایه باشد زمین فرو برد و گر برج گرد کسی بمیرد آنچه زمین و گران نکند و اگر رفتن در زیر زمین باشد به روز
پاک شود و بر بالای زمین باشد بسی روز پاک شود و گر کسی بر سر سنگی بمیرد و سنگ در زمین گرفته باشد آن سنگ بسالی
پاک شود و گر سنگ بر جای برکنند و شش بار بیاو یاب چنانکه بفرموده است بشوید پاک باشد و گر سنگی بزرگ بود و در
زمین گرفته است و کسی بدانجای بمیرد چندانکه نسا بر آنجا باشد زمین باشد و سالی پاک شود و گر از زمین جدا کند همه زمین
شود و بباید شستن تا پاک شود و گر سنگی گران زمین جدا باشد و کسی بر سر آن سنگ بمیرد همه آن سنگ زمین باشد و بباید شست

از روایت کاوس کامان

اگر مردی یا سگی در بام بمیرد که تا ئی موئی بیش یا کم بر زمین آن باشد چندانکه بود زمینی تا آب فرو شود تا سالی بر نیاید در زیر
و برابر آن نسا نباید رفت چندین پرهیز باید کرد و برسم در سه گام آنجاء نشاید بر چه را که واو یاب شود و گر نسا بر بام
بمیرد برهنه و نسا بر بام آید که از دیوار دورتر باشد بام زمین باشد و زمینی فرو نباید یعنی یکی پیش فرو نشود و آنچه بر دیوار نشسته
دیوار بر سر زمین رسته است تا با آب یکی پیش نباشد چون زمینی روی دیوار فرو میشود همچو دیگر جایها که اگر اندک بسیار
چیزی زمین همی شود چندانکه بالای و پهنای آن مرده باشد نسش بدوارد و پل بسته همچون بام باشد ،،

از روایت کامه بهره

اگر کسی بر بان بمیرد کش موی یا اندامی بر کنار آن ایستد چنانکه بر سپری باشد و دیگر باقی بر پشت بان آن در برابر نسا چندانکه
پهنا و بالای نسا باشد زمین تا آب فرو شود و تا سالی آن زمین باشد و نشاید که برسم بسه گام آنجای در برزچه واو یاب شود
هم بر پشت بان و هم در اندرون نهفت لیکن بیش آن است که نسای برهنه بر زمین می ایستد و آن سه گام که گفتم بر گامی سه پی
باید و گر کسی بر پشت بان بمیرد چنانکه هم بر سپری باشد چنانکه بالای و پهنای نسا باشد زمین باشد که نسای برهنه بر زمین رسند

و گر بر سپری بمیرد هیچ بر پشت بان نباشد و نسا برهنه اندک مایه بزمین رسند آن سپری چندانکه بالا و پهنا است باشد زمین تا آب
فرو شود و بد و سال پاک شود و گر کسی را رسن در گلو کنند و در آویزند و بمیرد اگر از افتادن بیم نباشد زمینی بر زمین فرو
نشود و گر از افتادن بیم باشد در برابر زمین تا آب فرو شود ،،

از روایت کامه بهره

اگر مردی یا سگی بر بان بمیرد که تا ئی موئی یا بیش یا کم بر زمین آن بان باشد چندانکه بود تا آب زمینی فرو شود تا سالی بر
نیاید در زیر برابر آن نسا نباید شدن پرهیز باید کرد و برسم در سه گام آنجای نشاید بر چه واو یاب شوند و گر نسا بر بان بمیرد
که نسا برهنه بان آید که از دیوار دورتر باشد بان زمین شود زمینی فرو در زمین نباید یعنی که ای پیش فرو نشود و آنچه بر دیوار
باشد دیوار بر زمین رسته است تا با آب یکی بیش نباشد و چون زمینی بر روی دیوار فرو می آید همچون دیگر جایها که اگر اندک
و بسیار او چیزی زمین همی شود و چندانکه بالای و پهنای آن مرده باشد نسش بر دوارد ،، اگر خان و مان باشد پس
از سالی بدانجای بشوند که نسا بدان رسیده باشد تنافوری گناه باشد شش و سر و جامه بباید شست و گر آتش بدانجای
بگذرانند تنافوری گناه باشد و گر آب بر انجای بگذرانند تنافوری گناه باشد ،، و آن بر در و دیوار که نسا بدان باز افتاده
باشد چندانکه بالای و پهنای آن مرده باشد یعنی مرده زمین باشد تا آب فرو شود و سال را پاک شود ،، و این نیز
گفته است که اگر خانهٔ در خانهٔ دیگر دارد و کسی در رهگذر این دو خانه بمیرد و در میانه بماند و سر در خانه و پای در درگاه آن خانه
چندانکه نسا باشد زمین هوا تا سالی زمین باشد و درگاه هم چنان و گر پارهٔ درین خانه باشد و پارهٔ در آن خانه هم بدین
قیاس حساب همی کن و گر در درگاه بمیرد و درگاه زمین و خانه پاک هر دو و گر در آویخته باشد و بدان باز افتد بدرستان گشاید کرد

از روایت کاوس کامان

و از خان و مان باشد بیش از سالی بر انجای شوند که نسائی بر آن رسیده باشد تنافوری گناه باشد شش و سر و جامه بباید
شست و گر آتش بر انجای بگذارند تنافوری گناه باشد و گر آب بر انجا ریزند تنافوری گناه باشد و گر کسی بر سر جامه بمیرد
که اندام یا موی آن کس بدیوار پدیدار باشد آن جامه زمین باشد و آن دیوار که نسا بر آن باز افتاده باشد چندانکه بالای

و پهنای آمزده زمین تا آب فرو شود سالی را پاک باشد ،، این نیز گفته است که اگر خانهٔ که دری خانهٔ دیگر دارد و کسی در راه
گذر این دو خانه بمیرد و در میانه بماند و سر در خانه و پای در درگاه آن خانه چند آنکه بنا باشد زمین و هوا تا یک سال
زمین باشد و درگاه همچنان اگر پارهٔ درین خانه باشد و پارهٔ در آن خانه هم برین قیاس حساب میکن و گر بر درگاه بمیرد درگاه
زمین بود و خانه پاک بود و هرد و اگر در آویخته باشد و بر آن باز افتد بدری دشتان کده شاید ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

آنکه تنگ بنا بالا خانهٔ خشت پوخدن تنواری آن بنا از گرد بر گرد خشت و گچ برگرفتن پس خانه یکماه پاک
بکپه بام فرود است تن بنا فرو دبرند تا آورزمین تا یکسال زمین که اندر بام سوراخ است جای بنا بسوراخ بید خانه تا
یکسال زمین پرسش آنکه بنا بر زمین زمین خشت پوخدن بنا فرو دبرند پس سیزده خشت از گرد بنا برگیرند
باقی یکسال پاک ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

کسی درونه سبب
عداوت بر خانه بهدین بنائی اندازد پاسخ چون از سبب عداوت باشد بنا بر هیختن و گر بیخته یا چوب در زیر و نزدیک
بنا باشد بکندن و زمین بتراشند و دربرند کمیز کاوشستن و خشک کردن تا آب شستن پاک باشد ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

اینکه کسی درونه سبب عداوت بر خانهٔ بهدین بنا اندازد پاسخ آنکه از سبب عداوت باشد بنا بر هیختن اگر خشت پوخته یا چوب
در زیر و نزدیک بنا باشد بکندن زمین بتراشند و دربرند و بآب زرشستن و خشک کردن و بآب شستن پاک باشد پرسش
اینکه خانه یا بوم است درو بنا افتاده باشد پاسخ آنجا که بنا افتاده باشد تن وار پهنا و در پهنائی زمین بتراشند
و دربرند بعد از یک سال پاک شود بیاد یاب شستن آواید ،،

از روایت نریمان هوشنگ ،، پرسش

اینکه خانه عمارت از چوب کرده باشد و اندکی کل تخته پوشانیده باشد بر آنجا بنا افتاده باشد و جز چون پاسخ آنکه چون بنا
چوب رسیده باشد تا چوب آلوده کرده باشد آن خانه و تمام اسباب زمین باشد و دیگر چند بابت بناست چند پای سگدید

و ندید بهدین و اگر دین سگ سردگان چند بابت همه توان نوشت که بدست مسلمانان فرسته خواهد شد تا معلوم باشد دیگر
چوب زیر زمین کرده باشد و جا بنه تجنبید او را نسا رسیده باشد پاسخ آنکه آنکس زمین باشد بر شنوم بدهند ،،

از مکتوب سوریته ادهاروان ،، درباب

درگاه خانه که نسا در سرای افتاده باشد باید که نسا سالار به پیوند و سگدید آن نسا را بردارند و گر خون یا پلیدی بر آن
در و آستانه آلوده باشد نسا سالار آنرا بریده بپرهیزند و آن درسرا که نسا در زده یا زن دشتان خود را بآن درگاه زد
باید که آمد و رفت آن درگاه موقوف نمایند تا یکسال و از طرف دیگر راه داشته باشد در وازهٔ خانه را باز کنند و بعد از یکسال آن درگاه
پیشین پاک شود باز همان در را باز کنند ،، و درباب سواره یا کاو کردون که بنا بسپرده شد آنچه او خشت و رخوت
است بشش یا دیاب و شش آب شستن و آنها که بیم ندارد در جائی که آفتاب و ماهتاب بر و بتابد بگذارند تا یکسال بکار برند ،،

از روایت شاپور بروچی

دیگر اگر کسی بنسا زمین شده باشد تا که بر شنوم نکند و بهر چیزی که همگرزه شود آن چیز زمین گردد جامه و یا چوبین و یا سفالین
هیچ چیز همگرزه نشود اگر ناچار بچیزی که همگرزه شده باشد آنرا اول سگ دید کردن پس دو تن بهم پیوند شدن شش بار بیاد یاب
شستن و شش بار بخاک پاک کردن و بجایگاهی نهادن که تا چهار ماه شمس و قمر و صبا بروی تابد و گر مردم همگرزه شده باشد
زمین باشد ،،

از روایت کامه بهره

دیگر و گر کسی
راست نشسته و بمیرد اگر بیفتد بدانجا که افتد زمین فرو دشود و اگر بیفتد و از افتادن بیم از آنسوی که باشد زمین بر زمین
فرو دشود و گر از هر چهار سوی افتادن بیم باشد از چهار سوی زمین بر زمین فرو دشود ،، و گر کسی بر درختی بمیرد و پوست
درخت تر باشد و از افتادن بیم نباشد زمین بر زمین فرو نشود و گر از افتادن بیم باشد چندانکه بالا و پهناء آن نسا باشد
زمین بر زمین فرو دشود و گر پوست درخت خشک باشد و کسی بدان درخت بمیرد چنانکه بر ستون درخت باشد زمین بر
زمین فرو دشود و گر شاخی بمیرد چنانکه از ستون دور باشد و در افتادن بیم نباشد زمین بر زمین فرو نشود ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

انکه نسای بالای درخت است آن درخت شاخی نسا دارد مردم شیو نشستن اوّل معلوم نیست و آخر معلوم شد آنمردم سر جامه بکمیز و آو سه بار هر کس که پیوند باشد و هر کس که پیوند نیست سری برشنوم آواید کردن و دو کس بواج گرفتن جامه بدست جامه پاک شش بار بکمیز و شش بار آب آواید شستن ایر بیچیدن سه بار سکت ببالا انگشت داشتن نسا دیدن آنجا که مردم دید سکت دید بید و سه پیوند جامه بدست ایار بستن و سه پیوند آنشاخ ببرند و نسا بفرود افکنند سکت نمودن بدادگاه بردن که به میان درخت ایستیدن و از نسا پرودیرشن پرهیرشن آنشاخ آنجا که نسا آن شاخ بید آنجا پرشن پرشن پرهیرشن باقی شاخ بجای پرودهشن تا سه سال پس پاک به بیدبه کاری آو و آتش هرگز ننهید ‹‹

از روایت کامه بهره

اگر کسی به درختی بمیرد که پوستش تر باشد و از درخت دربیفتد زمینی در زمین فرو نشود اگر پوست درخت خشک باشد وکسی بر انجا بمیرد زمینی تا آب فرو شود وگرنه بر تن درخت باشد که بر شاخی باشد و اندام و موی بدرخت بارور باز بیفتد زمینی بر زمین فرو نشود وگر اندام یا موی بر درخت بارور باز افتد زمینی بر زمین فرو شود و تا سالی برآید برابر آن نسا چند انکه بالای و پهنای آن مرده باشد زمینی بر زمین فرو شود ‹‹

از روایت کاوس کامان

اگر کسی بر درختی بمیرد که پوستش تر باشد از درخت دربیفتد زمینی در زمین فرو دنشود اگر پوست درخت خشک باشد وکسی بر انجا بمیرد زمینی تا آب فرو دشود وگرنه بر تن درخت باشد که بر شاخ باشد و اندام و موی وی بدرخت بارآور باز بیفتد زمینی بر زمین فرو دنشود اگر اندامی یا موی بدرخت بارآور باز افتد زمینی بر زمین فرو دشود تا سالی برآید برابر آن نسا چند انکه بالای و پهنای آن مرده باشد زمینی بر زمین فرو دشود ‹‹

از روایت کامدین شاپور ‹‹ پرسش

انکه نسائی در بالای درختی باشد و مردم در باین چون جواب اینکه آن کسی که در راست آن نشسته باشد زمین و دیگر آنکه سایهٔ نسا در وی افتد زمین و چون جماعتی بهم پیوسته باشند و تا پیوند جامه و خود را به نیرنگ و آو شستن پاک باشد

از روایت کامه بهره

وگر جائی که گروهی خفته باشند و یکی بمیرد از هر چهار سو تا یازدهم پیوند همه زمین شوند گر همگرزه باشند ‹‹

از روایت کاوس کامان

اگر جائی که گروهی خفته باشند و یکی بمیرد از چهار سو تا یازدهم پیوند همه زمین شود اگر همگرزه باشند پرسش انکه نسائی در انباری سیزدهم پیدا آید اکنون آن نسا چگونه سگ دید کنند گر بیترسند که بجنبانند زمین شود و یا بر سر خرمن باشد این نسا و خرمن چون پاسخ اینکه دو انیر را فراز باید کردن بهمزور فراز شوند آن نسا را سگ دید کنند و برپهیزند و برگیرند چنانکه کم بیم تر باشند ‹‹

از روایت کاوس کامدین ‹‹ پرسش

نسائی در انباری پیدا آید اکنون آن نسا چگونه سگ دید کنند که می ترسند که بجنبانند در زمین شوند و سر خرمن باشد این نسا و دستان چه پاسخ گویید دو انیر را فراز باید گرفتن و بهمزور فراز شوند و آن نسا را سگدید کنند و برگیرند چنانکه کم باشد

از روایت کامه بهره

وجوردا چنانکه نسا پیش باشد و گرد بر گردش آنچه کمانی باشد و دیگر باقی بخورد و خرد هست بهتر باشد و مردم خورند یک چندین بباید گذاشت و بخورد و گر نسا بخم باز ایستاده باشد خم زمین باشد و پشت چند انکه نسا پیش باشد زمین باشد و آرد و استر و چیزی که بدان ماند نسا را پیش باشد چند انکه هم پیوسته باشد همه زمین باشد زیرا که چیز چنین هم گرده باشد و از زمین جز کرده باشد پرسش آنکه جوردا باکاه که نسا اندران بکشوید دادستان چون پاسخ هر چه نسا گشته برش است زمین باشد و آنچه کمانی باشد هم زمین باشد و جوردائی که پاک کرده باشد قدر جائی که نسا باشد زمین باشد چه جوردائی باکاه ابوکرده باشد و جوردائی پاک کرد جز کرده باشد پرسش جوردائی باکاه نسا بدانجا بمیرد دادستان چون پاسخ اینکه اگر نسای برنده باشد بر انجای که نسا برسید با آن تیر که کمانی بود زمین باشد و گر بر گرد او پاره دیگر برماند گرفت اینگر در گرد بگیرند شاید که جائی بهند که خر بخورد و پاک کرده باشد که نسا بر آن ننموده بود پاک باشد زیرا که جوردا پاک کرده چند گردد

باشد و آنچه باگاه باشد هم کرده باشد ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکه جوردانی که باگاه نسا بد انجا بمیرد و جسر چون **پاسخ** آنکه اگر نسای برنده باشد بد انجا که نسا برسیده باشد و آن نیز
که بجائی باشد زمین باشد و گر برگرد او پارهٔ دیگر بر باید گرفت آنکه گرد برگرد برگیرند شاید که جائی بنهند که خر بخورد و آنچه بر میگیرند
تا زمین گیرند زیرا که جوردا باگاه همگرزه باشد و چون نسا بود همچنین آن گمان بود تا برگیرند و بریزند و پاره گرد برگرد
آن برگیرند و جائی بنهند که خر بخورد و آنکه جوردا پاک کرده باشد که نسا بر آن نبوده باشد پاک بود زیرا که جوردا پاک
کرده جدا کرده باشد و آنچه که باگاه باشد هم کرده باشد ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش

اینکه جائی گاه بریده افتاده بود و مردی هیربد پای بر آن گاه نهاد و نسا مردگان برگاه بود **پاسخ** این که آن هیربد
و بهدین زمین باشد ؛؛

آنکه پارهٔ نسای زندگان

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

درمیان خرمنی گم شود و باز نه بیند دادستان چون **پاسخ** اینکه نسای زندگان بآب و آتش همچون نسای
مردگان است بخوردن و در زیر خاک همه همچنانست که آن مردگان پس جهدی تمام بباید کرد تا باز یابند اگر باز نیابند
آنچه گمانی تر باشد جدا کنند بخورد گاو نتوان داد و آنچه با شک است بدو قسمت کنند تا آنچه بشکت بخورد خر دهند باقی بپرهیزند

از روایت کامه بهره

اگر بر سر خشت یا خاک یا چادری کسی بمیرد و نسای برهنه بدان رسد چند آنکه بالای و پهنای آن مرده باشد
تا بر زمین بر باید داشت و زمین ریمن نباشد یعنی که آن یکی آی است و بر سرگین و بر خاکستر و از دو مانند آن چیزی
که نرم باشد که نسا یا اندام آن زن دشتان بدان باز افتد چند آنکه همچند باشد همه ریمنی باشند ؛؛

از روایت کاوس کامان

و گر بر سر خشتی یا خاک چادر ره کسی بمیرد و نسای برهنه بر آن رسد چند آنکه بالای پهنای آن مرده باشد تا زمین بر باید

داشت و زمین ریمن نباشد یعنی آن بهرای است و سرگین و خاکستر از مانند آن چیزی که نرم باشد که نسا یا اندام زن
دشتان بر آن باز افتد چند آنکه همچند باشد همه ریمن باشد ؛؛ اگر کسی در سر جامه بمیرد که اندام یا موی آن کسی
پدیدار باشد آن جامه ریمن باشد ؛؛

از روایت کامه بهره

و این نیز پیداست که خمی که در آن می باشد و نسای بیرون خم باز افتد خم ریمن باشد و می پاک باشد و گر در میان
می باشد چنانکه تخم باز نه ایستاده باشد و چنان آن خم بر آرند که تخم باز نه افتد می ریمن باشد و خم پاک و گر روغن
باشد و نسا از بیرون به خم باز ایستد و خم و روغن هر دو ریمن باشد چه روغن از خم بیرون تر آید و باز اندرون نیز
شود آن می اگر نسا در می باشد تخم باز افتد خم و می هر دو ریمن باشد و گر باز نه ایستاده باشد خم پاک باشد ؛؛

از روایت کادین شاپور ؛؛ پرسش

آنکه کسی که مرده باشد او را در کاهان کردن با لب آب بکاهان یا کشتی نهادن چنانکه جامهٔ نسا کشتی تر رسد بشهید
و مردی شیوکاهان دیگر با آن کشتی نشستن مردمی پاک با آن کشتی نشهید ؛؛

از روایت بهمن پونجیه ؛؛ نسا با آب بکشتی نتوان بردن ؛؛ **از روایت کادین شاپور ؛؛ پرسش**
آنکه دشتی مردم بسیار بکشتی باشد و ایشری مرده باشد و وهدین نداند و پس که بداند اگر از بهدین هورمزد رفته باشد
بر جای پاک نشستن سر و تن بکمیز و آو شستن اگر از جهت مال دنیا رفته باشد تن ریمن و سر بر شنوم آو اید شستن پاک
پرسش آنکه آدم بسوخت باشد اگر خشت و خاک بر روی نسا نه بیند بواج سگ دید آو اید کردن جامه پیچیدن
کستی بستن پس بکاهان بستن بدخمه بردن اگر در زیری خاک باشد دو کس هم پیوند شدن بواج گرفتن و چیچ
آهن بدست گرفتن سگین خاک بپاک گرفتن تا اندامی نسا دیدن پس سگ دید کردن و نسا بیرون آو اید کردن پس بدوگاه بردن

از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش

اگر کسی تابوت برداشته میرود و کسی بهدین آن را می برسد که این تابوت از آن کیست اگر آن کس جواب بوی باز دهد

که این تابوت فلان کس است بی‌شک پرسنده زمین کرد و دونش دیواز تابوت نسا برخاسته برتن آن پرسنده نشیند و گر نساکش یعنی
بردارنده بازا و را جواب ندید و خاموش ماند پرسنده زمین نکرد و امّا بروی غسل واجب شود **پرسش** اگر نسا دررا
افتاده بود و درونه را فرماید که این را بردارد و نسا درونه برداشته میرود و خود همراه او باشد و درونه او رامی پرسد که این
نسا را بکدام جا بگذارم آنکس گوید که بفلان جا بگذار اگر چنین گوید زمین کرد و بنابر آن میباید که از اوّل با وی شرط بکند
که من سخن در راه با تو نکنم تو خود مرا هم نپرسی جائی که من برسید یا بانگشت اشارت نمایم آنجا خاموش بگذاری و با من
حرفی نزنی اگر چنان کند ترسی نیست و گرنی بی‌شک زمین کردد ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه مردی اندر خانه و جائی نشسته در نور و زجامهٔ بسپرده است و چون سه روز برآید جامه همی برگیرد چون نگاه کرد اندر
زیر جامه پارهٔ استخوان پدید آمد وی نکرد و باستخوان مردم بیش ماند که بآن چهارپائی و همچنان بدگمان که سگ دید نکرد
و بصحرا برد و بانداخت داد دستان چون **پاسخ** اینکه چون در جای نسا و مند نبود و بدگمان بوده درستی ندانست
که نسا است شاید که آنجای و آنکس که بر آن باز افتاده باشد بپاک دارند چه استخوان که اندر جای نسا و مند باشد
مگر که بدرستی داند که نسا است و گر نه زمین نشاید داشت ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه او جای نسا ایشان نبود و این که مردی اندر خانه و جائی پنهان اندر بود و زپاره جامه چند افکنده است چون سه روز
برآمد و جامهٔ برمیگرفت و چون نگاه کرد زیر جامهٔ پارهٔ استخوان پدید آمد پس گفتند استخوان مردم پدید آمد پس گفتند
که باستخوان ماند بگمان بردند سگ دید بر گمانی تنها بدشت بردند داد دستان چه **پاسخ** اینکه اگر جای نساء ایشان
نبوده است و آن استخوان که پیدا شد بگمان بوده است بدرستی پیدا نبوده است که نسا است شاید که آن جامها
و آن کسانی که جامه برگرفتند بپاکی دارند زیرا که نسا بر این گمانی باشد ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه مردی اندر خانه و جائی پنهان اندر بود و زپارهٔ چند افکنده است و چون سه روز برآید جامه برمی گرفت چون نگاه کرد
پارهٔ چند استخوان مردم ماند بگمان بودند که سگ ندید همچنان بر گمانی تنها بدشت بردند **پاسخ** اینکه اگر این جا نسا
ستان نبوده است و آن استخوان بگمان بوده است بدرستی پیدا نبوده است که نسا است شاید که آن جامها
و آن کسانی که جامه برگرفته اند بپاک دارند زیرا که نسا بر آن گمانی باشد ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه اندر سرگین گاو و گوسفند و اشتر و سگ و خارزوره و این زوره بچند نام همی خوانند چه خوانند و خوکره خوانند
و خارپشت خوانند مقصود اینکه چون خارزوره بمیرد در میان این سرگین تا که بر شمردم و آن خار یکیک باشد بجد و کسی
بدش باز افتد داد دستان چون **پاسخ** اینکه خارزوره که یکیک باشد که پوست و چربش پدش نباشد تن و جامه
زمین نکنند ،، این نیز گفته است که استخوانی است و پوست و گوشت و موی و چربش پدش نیست و میان
تو و آن استخوان چوبی یا سنگی یا چیزی دیگر باشد که تو بدین چیز باز افتی و آن استخوان بزور تو جنبانیده شود چنانکه
تو بدان استخوان باز نه افتاده باشی آنست که بزور تو جنبیده شود چون چنین باشد سر و جامه بپاد یاب و آب بباید شست
ولی موی و یا پوست و یا گوشت و چربش پدش باشد که چه پدش باز نه افتی جامه اکار باشد و تن زمین زمین ،،
و گر یلی بدست ،، دو آن پل بنسا باز افتد و دستهٔ پل بدست بدخته دارد چنانکه آستین و جامهٔ وی هیچ چیز
بدان پل یا دستهٔ پل باز نه ایستاده باشد تن زمین باشد و جامه بپاد یاب و آب بباید شست و گر در آن وقت که پل
بنسا باز افتد بپیوسته یا جامه پیوند باشد جامه اکار باشد و مرد زمین معنی این است که پیوندی پل است و دوم پیوند
پیوسته و سیوم پیوند دست مردم و چهارم پیوند جامه ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه اندر سرگین اشتر و گاو و گوسفند خارپج باشد یکیک جداگانه و بر آن همکرزه شوند چنانکه بر اندام برهنه رسد
برشنوم باید کردیانه **پاسخ** اینکه خارپج چون یکیک بود و چربش با آن نیست تن و جامه زمین نکند ،،

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

انکه اندر سرگین اشتر و گاو و گوسفند خارج باشد یک جداگانه بر آن همکرزه شوند چنانکه بر اندام برهنه رسد برشنوم باید کرد یا نه پاسخ اینکه خارج چون یک یک بود و چربش بر آن نیست تن و جامه ریمن نکند ؛؛

از روایت شاپور بروجی ؛؛ پرسش

انکه اندر میان سرگین گاو و یا گوسفند یا شتر خار خارپشت بیند دادستان چه پاسخ اینکه اندر سرگین که گفته شد اگر خار یک یک باشد که پوست و چربی نباشد جامه و تن ریمن نکند و نیز اگر استخوان و گوشت و پوست نباشد و مغز استخوان یا سنگی برنگ چیزی دیگر نباشد. و بر استخوان چسپیده باشد چنانکه تو بدان استخوان باز نیفتی سر و جامه بباید شستن و گر بیلی بدست داری آن دسته بیل بدست خود داری و آستین و جامه بدان بیلدسته نزنی تن جامه ریمن نباشد جامه را بپادیاب و آب باید شستن اگر در آن وقت بیل بنسا زنی دست و جامه بهمند باشد جامه اگار باشد هر دو ریمن و بیلدسته بباید شکست و جامه بدرند و برشنوم کردن ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

انکه مردی گواهی دهد که و همان کس بنسا ریمن شد و من دیدم و این دیگر گوید که دروغ میگوئی من خویشتن بی گمان بپاک میدارم دادستان چون پاسخ اینکه اگر با یکدیگر همسالی ندارند گمانی باشد و چون گمان در میان آمد برشنوم واجب کند

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

اگر کسی بنسای مردم بنگوید چون باشد پاسخ اینکه اگر کسی همکرزه نسای شود تنش ریمن باشد و برشنومش می باید کردن جامه اش که در تن باشد قبای و پیراهن و کستی هر چه که در تن دارد ریمن باشد بباید برهیختن ؛؛

از روایت کاوس ماهیار ؛؛ پرسش

اینکه شخصی را شاید بنسا افتد برشنوم باید کردن و گر گوسفند معلوم باشد پاک باشد ؛؛

از روایت شاپور بروجی ؛؛ دیگر

انکه هر کس که بنسا ریمن بشود چنان معلوم شد که سی شوی می کند خود را جدا می باید داشتن تا وقتی که برشنوم را بکنند پیش در آب و آتش نشاید رفتن و گر برشنوم ناکرده در آب و آتش روند گناه گرانست و خورداد و امرداد بهشت را بیازارند پس تقصیر نباید کردن و گر درین کار تقصیر نمایند گناهی گران باشد که بیم مرگرزان باشد بدستوران و موبدان واجب است که درین کار جهد تمام بکنند و گرنه در گردن ایشان باشد و در مینو جواب میباید دادن دیگر آنکه کسی داند که جامه بنسا ریمن شده است و بپوشد از تن او تنش دور نشود و هر که خورش ناپاک خورد نیز از تنش دور نشود و روان و تنش هرگز پاک نشود تا که برشنوم نکند و کسی را که روان از اینها که گفتم پاک نبود و آنکس چیزی که اوستا و زند بخواند آن بزد و بدیوان رسد تا دانند دیگر اگر کسی بنسا ریمن شده باشد تا که برشنوم نکند و بهر چیزی که همکرزه شود آن چیز ریمن گردد جامه و یا چوبین و یا سفالین بهیچ چیز همکرزه نشود و اگر ناچار بچیزی همکرزه شده باشد آنرا اول سگ دید کردن پس دو تن پیوند شدن شش بار بپادیاب شستن و شش بار بخاک پاک کردن و بجایگاهی نهادن که تا چهار ماه شمس و قمر و صبا بروی تابد و گر مردم همکرزه شده باشد ریمن باشد ؛؛

از روایت کاوس کامدین ؛؛ پرسش

کسی بهدین از نسای ریمن شده باشد و برشنوم کرده باشد پاسخ آنکه چون زمین تر باشند و پاک کنند در نه اگر یکبار گمیز گاو بریزند پس از ماه روز تا پس از ماه آب بریزند پاک باشد دیگر هر کسی که بنسا ریمن بشود چنان معلوم شد که ایشان را سی شوی می کنند خود را جدا نگاه میباید داشتن تا وقتی که برشنوم را بکنند پیش در آب و آتش نشاید رفتن و گر برشنوم ناکرده در آب و آتش روند گناه گران باشد و خورداد و امرداد و بهشت می آزارند پس تقصیر نباید کردن اگر درین کار تقصیر نمایند گناه گران باشد که بیم مرگرزان باشد بدستوران و موبدان واجب است که درین کار جهد تمام بکنند و گرنه در گردن ایشان باشد در مینو جواب میباید دادن ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ و دیگر

چوب زیر زمین کرده و جانیه بجنبد او را نسا رسیده باشد پاسخ آنکس ریمن باشد برشنوم بدهند تا دانند

از روایت دستور برزوجی ٫٫ پاسخ

درمیانه نسای بهدینان و دروندان تفاوت بسیار است اما اگر بهدینی نسای درونده همگرزه شود ریمن باشد او را برشنوم باید کرد و هرگاه نسای درونده بجای افتاده باشد که از آب و آتش بیم باشد باره گذر مردم باشد که مردم همگرزه شوند باید که دو بهدین آن نسا پرهیزند و خود را و جامه را به پادیاب و آب بشویند ٫٫

از روایت نریمان هوشنگ ٫٫ پرسش

اینکه جائی کاه بریده افتاده بود و مردی هیر بپای بر آن کاه نهاد و نسای مردکان بر کاه بود پاسخ اینکه آن هیر بد و بهدین ریمن باشد ٫٫ از مکتوب سوریه ادهاروان ٫٫ و درباب کسی عصا بدست دارد که بعصا نسا بسپرد آن شخص را برشنوم باید کرد و عصا را باید پرهیخت و رخت او را بهفت پادیاب و آب باید شستن و شش ماه بآفتاب و ماه باید گذاشتن و بعد از آن زن دشتان شاید که بپوشد ٫٫

از روایت کامه بهره ٫٫ پرسش

آنکه نسائی است و شب است و از گرزه بیمست و از دیگر خرفستران شاید که چراغ نزدیک او دارند که از خرفستران کوشش دارند یا نه پاسخ اینکه نگاهداشتن نسا از خرفستران بیرون از سه کام چون چراغ یا آتش دارند دستوری باشد اگر نسا در نهفت باشد آتش در آن نهفت نشاید داشت چه آتش و نسا از هم جدا کرده باید و بهم کرده نشاید ٫٫ در پنجم پرگرد جد دیو داد آمده گوید که کسی گذشته میشود بر سر بستر و بگموی وی جای دیگر بزمین باشد و در آن گاه که جان از وی جدا میشود و آنجا مه همه همبند ریمن باشد و زمین چنان کنی که بالا و پهنا باشد در برآوری نسا زمین تا بآب فرو دشود ٫٫ اگر تائی موئی یا دستی یا اندامی برهنه بزمین رسد چند آنکه طول و عرض بود یعنی بالا و پهنای آن نسا بود و از زمین سو تا آب ریمن باشد و از بالا سو تا بر هم ریمن باشد پس از سالی پاک شود ٫٫

از روایت کاوس کامان

اگر تائی موئی دستی یا اندامی کم یا بیش برهنه بزمین رسد چندان که بالای و پهنای آن نسا بود از زمین سو تا آب

ریمن باشد از بالا سو تا بر تم هم ریمن باشد پس از سالی پاک شود۔

از روایت کاوس کامدین شاپور ٫٫ پرسش

آنکه مردی که وفات یابد خوردنی دیگر خانه آوردن و خوردن شاید و آن خانه بهیچ خانه دیگر شاید بردن یا نی پاسخ اینکه خوردنی دیگر خانه آوردن و خوردن شاید و آن خانه بخانه دیگر بردن نشاید تا چهارم

از روایت کامه بهره

و گر جائی که نهفته باشد اگر کسی بمیرد و خورشن ساخته در اندرون سه کام باشد ریمن باشد آن چه از آن سوی سه کام بود پاک

از روایت شاپور بروچی

اگر در خانه شخصی بمیرد و خورشتی که در آن خانه باشد همه ناکار باشد نان و دیگر پختها که بدین جو و گندم و چو این قسمها بزمستان نه شب پاک شود و تابستان سی شب پاک شود و جامه نیز بدین ماند اگر در بیرون بمیرد آنچه بسه کام باشد حکم کند۔

از روایت کاوس کامان

و گر جائی که نهفته باشد اگر کسی بمیرد خورشتی که ساخته باشد اندر آنچه اندرون سه کام باشد ریمن بود و آنچه از بیرون سه کام باشد پاک ٫٫

از روایت کامه بهره

و گر کسی بیرون از نهفت بمیرد خورشش ساخته که در سه کام باشد اکار باشد و بیرون از سه کام ٫٫

از روایت کامه بهره پرسش

آنکه نهفتی است در آن نهفت مردی یا سگی بمیرد و دستان چون پاسخ اینکه رفتن در زیر زمین باشد چون نه شب بگذرد
پاک باشد و گر رفتن بالائی زمین باشد چون سی شب بگذرد و آنجا پاک باشد و تهی نهفت یعنی اندروای هم چندین زبان زمین
باشد و پس از این زمین پاک شود و گر تای موی یا دستی یا اندامی برهنه بر زمین رسد چند انکه طول و عرض بود یعنی بالا و پهنائی
آن نسا بود از زمین سو تا آب زمین باشد و از بالا سو تا بسیرتم هم زمین باشد پس از سالی پاک شود و آنجا که نسا در نهفت نهاده
باشند که در تابستان سی شب بگذشته بود و در زمستان نه شب همچنین پرهیز باید کردن تا دانند نهفتی که نسا نهاده باشد و کش کشیده
و بود اگر رفتن بر بالائی زمین باشد پس از سی روز بباید شست و گر رفتن در زیر زمین باشد پس از نه شب بباید شست و گر پیش از این
که گفتم پائی بر کش نهند سر و جامه بپادیاب و آب بباید شست "

از روایت کاوس کامان " پرسش

آنکه نهفتی است و در آن نهفت مردی یا سگی بمیرد و دستان چون پاسخ اینکه رفتون در زیر زمین باشد چون نه شب بگذرد پاک
و گر رفتن بالای زمین باشد چو سی شب بگذرد و آنجا باشد و تهی نهفت یعنی اندروی هم چندین زمین باشد آنجا که نسای در نهفت
نهاده باشد اگر تابستان باشد سی شب بگذشته بود و در زمستان نه شب همچنین پرهیز باید کردن "

از روایت کاوس کامدین

در نهفته که نسا نهاده باشند و کش کشیده چون رفتون بر بالای زمین نه باشد پس از سی روز باید شست و گر رفتون بزیر زمین
باشد پس از نه شب بباید شست و گر از این که گفتم پای بر کش نهند سر و جامه بپادیاب و آب بباید شست "

از روایت کامدین شاپور " پرسش

آنکه زمینی که نسا بکش کردن اگر رفتون حاضر باشد بروز یا روز هم شستن بکنید و اگر رفتون نه بید سی روز شستن از
مکتوب فریدون مرزبان جای که نسا نهاده باشد یا بکش کرده باشند اگر نمی از نسا بر زمین شده باشد یا اندام برهنه نسا
یا موی و ناخن بزمین رسد آنجای تا سال پاک نشود اگر اینها هیچ بزمین نرسیده باشد چون رفتون حاضر باشد پس نه شب پاک

باشد اگر رفتون حاضر نه باشد پس یکماه پاک شود که توان شستن اگر محلی باشد که از رفتون آید چون نه شب از رفتون بگذرد شاید
شستن اگر رفتون رود چو یکماه بگذرد شاید شستن تا معلوم باشد "

از روایت شاپور بروچی

دیگر آنکه کسی که بمیرد بعد از برداشتن آن مرده نه شب یا سی شب بگذرد پس زمین پاک کردن "

از روایت کاوس کامدین

جای که نسا نهاده باشد یا بکش کرده باشد اگر نمی از نسا بزمین شده باشد یا اندام برهنه نسا یا موی و ناخن بزمین رسد آنجای
تا سال پاک نشود که اگر اینها هیچ بزمین نرسیده باشد چون رفتن حاضر باشد پس نه شود و گر رفتن حاضر نباشد پس یکماه پاک شود
که آن شستن اگر محلی باشد که رفتن آید چون نه شود از رفتن بگذرد شاید شستن اگر رفتن رود چو یکماه بگذرد شاید شستن تا معلوم باشد

از روایت نریمان هوشنگ

دیگر هوشنگ را بسیار بداند که از نریمان هوشنگ پرسیدم و گفت که خانه مردم و ویران شود بیرون نمیکنند و ساخته خوردنی که در آن
خانه باشد همه اکار باشد و بخوردن بهدینان نشاید و گر آب در انجا برند تنا فوری گناه باشد و گر آتش برند همچنین و گر مردم کام
و چار اندر شود تنا فور گناه باشد مقصود آنست که کدخدای هوشنگ خبر بسیار کرد و اما این فریضه ترست که دو خانه را عمارت
کنند یکی از بهر زن دیگر از بهر مردگان کسی که و ویران - - خواهد شدن در آن کنبد برند و در کش کنند و تا زنانی که بر خواهند گرفتن و
دیگر سگدید کردن و پرهیختن البته البته این بکنند و گرنه فردا با انجمن مهر داور و سروش و رشن باز خواست روان آن اشو باشد " از
مکتوب کاوس ماهیار دیگر معلوم شد که چون روح از کالبد بیرون میرود پنت باید گفتن و بعد از آن در ساعت نسا را برداشتن
بزادمرگ برند و بکش کنند و بداو کاه برند غرض گفتند که نسا در شب مرد بخانه می گذارند تا صباح اگر واقع است عقوبت بسیار است
پرسش اینکه نسا در خانه بکش میکنند و کاهان و نسا سالار بدان خانه میرود و بسیار ناپسندیده مینماید باید که گوشه حصار
کنند و سه کنبد بسازند و نسا در انجا بکش کنند و کاهان و نسا سالار بدان خانه میرود و بسیار ناپسندیده می نماید باید که گوشه حصار
کنند و سه کنبد بسازند و نسا در انجا بکش کنند و بعد از آن کش را بقاعده معمول شو بند و متقل است که زادمرگ باید ساخت و کنند

وحرمه جهت نسامی باید وعلاوه باندران حصار کنبدی دیگر بسازند که آتش سوزان باشد و سوراخ دران کنبد باشد که روشنائی
باشد و سه شب و روز آتش بسوزانند بعدازان روز چهارم برچینند و آتش دیگر حاضر نمایند که آتش زاد مرگ سرد شود ،،

از روایت کامه بهره

ریمنی نسادران زمان تیز نبود که جان از تن برون شود و هم کزره آن باشد که بگوشت یا پوست یا موی یا ناخنان آنکس باز ایستد
سیاوخش گفته است که نسا تا سکدید کنند همچنان که درنخست ریمنی کند و پس که سکدید کنند ریمن کم کند که یا دیر چید گفته است که ریمنی
هیچ زمان تیزازان نبود که جان از تن برون آید و جرکیا دیرچید گفته است اندر دین درست تر است ،،

از روایت کاوس کامان

در ریمنی نسادران زمان تیز است که جان از تن جدا نشود و هم کزره آن باشد که بگوشت یا پوست یا موی و ناخن آنکس
باز ایستد و سیاوساتش گفته است که نسا تا سکدید نکنند همچنان پس که سکدید کنند ریمنی کم کند کراج برچید گفته است که ریمنی هیچ زمان
تیزازان نبود که جان از تن برون آید و جرکیا دیرچید گفته است اندر دین درست تر است ،،

از روایت شاپور بروچی

سوسیوش گفته است که نسا تا سکدید نکنند که همچنانکه درنخست ریمنی کند و پس که سکدید کنند ریمنی کم کند کیا دیرچید گفته است که
ریمنی هیچ زمان تیزازان نبود که جان از تن برون آید و جرکیا دیرچید گفته است در دین درست تر است و جرکیا دیرچید گفته است در دین درست تر است ،،

از روایت نریمان هوشنگ ،، پرسش

اینکه پوشیدن نسا یعنی کفن چه طور باید پاسخ اینکه جامهٔ پنبکین بر درون بشته کهنه شده هی شاید دیگر آنچه بسیار ریمن شده باشد بپختن نشاید ،،

از روایت دستور برزو ،، پاسخ

کفن مردگان از جامهٔ پنبکین و پشمین هر کدام باشد رواست اما کهنه و فرسوده می باید ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

کفن مردگان را از پنبکین و پشمین هر کدام باشد شاید اما کهنه و فرسوده و پاک کفن می باید از کتاب صد در نثر ،، در دوازدهم

اینکه چون کسی بمیرد و فرمان یابد کفن هر چند که کهنه تر آغاز توانند کردن بهتر کنند یعنی چیزی کهنه سوده و شسته و در چیزی نو نشاید که در
تن مرده رها کنند که در زند جد دیو داد می فرماید و گرچنیدانی که زنی یکتار را دوک کند در تن مرده بگذارند بجز از آنکه ناچاره بود هر تاری را بدان
جهان ماری سیاه در جگر آنکس آویزد که جامه آغاز کرده باشند و همان مردم خصم او باشد و در دامن آویزد و گوید که این جامه که
در تن من کردی بخورد کرم خراستر شد بر درون بام چهارم نشستن نهادی تا هم روان ما را ازان سودی بود هم ترا این عذاب نبایستی
کشیدن آنکس را ازان پشیمانی بسیار آید و سودیش ندارد پس باید کردن تا هر چند کهنه تر آغاز کنند و چندانکه از پس تابوت بسیا توانند
رفتن بروند چه هر گامی را که از پس نسا شوند سی صد استیر کرفه بود هر استیری چهار درم بود هر گامی چندین کرفه بود ،،

از روایت کامدین شاپور

و که بمیرند پای شان کره باید کردن و دراز نشاید کردن که روان اوشان پا ده فراه کران برند و ناه کران بید بردان ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

اینکه نسا بر داشتن و نسا سالار چه نوع عمل باید نمودن جواب ،، چون نسادران زمان که وفات یافت هنوز باید که سرو نشده با
سکدید آورد و باید برون و سکدید کردن و از خانه بیرون آوردن و رشن کردن در جایگاهی که دور از آو و زخانه بهدین باشد ناچار باید که
سی صد گام دور باشد و آتش که با آنجای افروزند و چراغی که بسوزند ناچار باید که سی گام دور باشد و چون نسا درشن خواهند کردن
.... واج سروش گرفتن تا اییا بر ویر یوز و تا وسه کش بکرد نسا کشیدن کمنا مزدا و تا اشه نمسچا خواندن و دو
کس به پیوند گرفتن واج سروش گرفتن تا اشه و نمسچا و نسا در عقد ایشان کردن و پس واج بگفتن اگر نوعی باشد یک روز و دو روز نتوان
داشت دو کس دیگر واج گرفتن و ایشان واج بگفتن مقصود که نسا تنها نشاید گذاشتن و نسا سالار دو مرد بهدین میباید تر سگاه و در او ستا به
و پیوند گرفتن و واج سروش گرفتن تا اشه نمسچا خواندن پس سکدید به اوی نسا نمودن بداد و آمین دین بر داشتن به استودان برون
آنکس که سالاری کاهانند و چنان میباید که خوردنی دست خود هیچ کس دیگر نه دهند و چون به خمه روند اول وخمه را سکدید باید کردن و پس
نسا باید نهادن و میباید که آنچه بیشتر برده باشند خود را به آهنها نزنند ،،

از روایت بهدین جاماسا

دیگر زینهار زینهار که نسای بهدینان بکافر نفرمایند که بردارند دو کس بهدین تابین کنند ریسمان دراز به پیوند بندد چهار بیله بدوزند هر یکی
پستی کنند پیوند محکم بستن [illegible] یک گفتن [illegible]
[illegible] پنج گفتن [illegible]
[illegible] کاه آنچه بید [illegible]
[illegible] سه بار گفتن [illegible] یک [illegible]
پس دست برهم نهادن یک نان بچهار پاره کردن هر پاره بسوی نسا انداختن و سکدید کردن پس هر یک مرد نسا ایستادن سه بار چشم
بسوی هم کردن پس نسا محکم کردن ریکاهان بستن و کاهان برداشتن برآوردن چهل کس به دو دو پیوند محکم بستن آمدن نسا از دست
نسا سالار بستدن هر دو دو پیوند محکم بستن چهار چهار بشیو کاهان رفتن تا بسی صد گام بدخمه بردن پس آن چهار کس که بار اول از دست
نسا سالار دادن نسا سالار کنند انداختن نسا بالا بردن براندرون دخمه بردن بجای بردن که پیوند نسا دیگر نباشد از دخمه بیرون آمدن
سی صد گام از دخمه دور آمدن پس [illegible]
[illegible] سه بار گفتن [illegible]
[illegible] دو گفتن [illegible]
[illegible] یک گفتن [illegible]
پس پیوند پاره پاره کردن بیلها پاره کردن بزیر خاک کردن نسا سالار جامه بردن بخانه جدا نهادن خود به جامه پادیاب ترکردن دیگر آن
جامه بپادیاب آب شستن بخانه بردن خود را بپادیاب و آب شستن ،،

از روایت کامدین شاپور

و دستور یشت کاهان خواندن اگر دو نباشد دستور عامی اگر عامی نباشد یکی آواید بردن به پیوند خویش کردن یشت کاهان
[illegible]
دیگر نخوانند پس نسا تا کاهان بستن و بیرون آوردن و دیگر آوازید خواندن تا [illegible] تمام کردن پس باج گفتن

از روایت بهدین جاماسا

یشت کاهان مردی که خوانده باید که اول دستور جامه دیگر بپوشد کاهان بردن آنجا که نسا است آنجا نزدیک بنهند که دستور با دستور دیگر
پیوند کند کاهان ببندد نسا نه ببندد [illegible] یک گفتن [illegible]
پنج گفتن دیگر [illegible] گفتن [illegible] آنچه [illegible] گفتن [illegible] خواندن
[illegible] سه بار گفتن و پس یک اشیا اهو وریو خواندن [illegible] آن با چشم خویش بکاهان
نداخته باشد [illegible] دو بار گفتن و اشیا اهو وریو چهار گفتن [illegible]
[illegible]
تا [illegible] دو بار گفتن اشیا چهار اشیم سه گفتن [illegible]
[illegible]
[illegible] دو بار گفتن و اشیا چهار و اشیم سه [illegible]
[illegible] تا سر گفتن [illegible] تا اینجا گفتن ایستادن
تا نسا سالار کاهان بردارد و ف در اینجا نهد بردارد که بیرون آید چشم پیش افتد [illegible]
[illegible] تا آخر [illegible] گفتن اینچنین او شان تمام بخوانند آخر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] سه بار اشیا اهو وریو پنج گفتن [illegible]
[illegible] سه بارقی گفتن اشیا اهو وریو دو پسنچه تا بر و شه اشیه و اجمای ریسپچه تکفتن
[illegible] تا سر گفتن هفت کرده هفت تا ت کاهان همین دار که
نوشتم [illegible]

تا میر اینچنین که گفته نخواند پکام یزدان و امشاسفندان باد دیگر آنکه سوال دخمه از سنک باید ساختن ودونسا سالار از مردم بهدین
بیاید که اوستا خوانده اوستای درسته وردی شوین و پنج گاه واوستای کشتی و خورشید نیایش داند چون بشته داند بهتر و نسارا
سکدید و پیوند باز گرفته برگیرند و مردها که در زیر کهن روند و هر چند باشند دو دو بهم پیوند شوند و چهار چهار بزیر کهن روند هر چند باشند در رفتن
که شما کوید نسارا براد گاه بردن چون سیصد گام دخمه روند مردهای زیر کهن نسارا و کهن را بدست نسا سالار سپردن و نسا سالار نسارا بدخمه بردن
وسپردن واز دخمه بیرون آمدن و باز گفتن و بخانه آمدن وسر و اندام خود را بپادیاب و آب شستن و مردها که بزیر کهن رفته باشند تن خود را
بپادیاب و آب شستن ،،

از روایت نریمان هوشنگ

دیگر نموده اند که نسای مردم و سگ دیگر نساها بکافر و جد دین میفرمایند ستدن و براد گاه برند و بد و ناپسندیده و ناخوب است و گناه بیشتر است
که در دین اورمزد و زرتشت گفته است که در پی کهانی این نسا گرفتن بجد دین فرمایند آن جد دین اگر در آب و آتش میرود گناه در گردن آنکس
می نشیند که فرموده باشد و نسا گرفتن کار بهدینانست و دو نسا سالار باشد بهم زوری هم پیوند شوند و دست بجامه کنند و نسا سکدید کنند
و در کاهان آهنین بلند از خاک بردارند و دو بند که چهار مرد باشد باتفاق یکدیگر نزدیک برند و کاهان نسا از دست نسا سالار گیرند روی سوی
دخمه کنند میروند و دیگر مردم هم پیوند باشند از پس نسای شوند چون آن چهار مرد سر کاهان دارند مانده شوند دیگر دو دست باتفاق یکدیگر
برند و کاهان از دست آن چهار مرد بستانند همچنین تا سیصد گام دخمه رسند و زین سوی سیصد گام بایستند تا آن زمان که نسا سالار
نسا بدخمه برند و باز آیند باتفاق یکدیگر از آنجا نیت کنند و برند وسر و تن بپادیاب و آب بشویند و جامه بشویند و دیگر از آنپس
بخانه روند که در دین اورمزد چنین است دیگر معلوم دانند که دو مرد و دو مرد که هم برند و بشوند از پس نسا و شیب کاهان چنان باید که
و در زیر کاهان شدن و بیرون آمدن چنان باید که خره یک بریده و جدای یکدیگر نشوند و گر نه ریمن باشند و آنکس که برند
بریده باشد ریمن باشد برشنوم باید کرد ،،

از روایت کامه بهره

باب هفتاد و پنجم اینکه کسانی که نسا براد گاه برند و دو دست بجامه باید که از بهر ایشان نهاده باشد و آن جامها در باید

۱۸

پوشیدن و نسارا سگ دید کردن دو بار یکبار آنکه جان از تن جدا شود و یکبار آنگاه که برخواهند گرفتن پس آن هر دو
تن هم بند باید بودن و رشته دیگر بند دستها بستن و خاموش بودن و با کسی سخن نگفتن نسا برگرفتن و براد گاه بردن و گرزی
آهنین باشد بچهار تن برگرفتن چه آن دو نسا است چون بیایند جامه پرهیزیدن بکنند و سه بار پادیاب و آب شستن از بهر
آنکه تا دیگر بار کسی بدان زودی نمیرد و سگ نیک باید نمودن چون اگر نسارا سگ ننمایند و برگیرند و گر بهزار تن برگیرند
و هر هزار ریمن باشند و دروند و پیدا گوید که آنکس که نسای سگ نادیده برگیرند ریمن و مرگرزان باشد که هرگز پاک نشود و روانش
دروند باشد ،،

از روایت دستور برزوجی

دیگر بدانند که مرده که بدخمه برند کفن سینه او را چاک بباید کرد معنی چاک کردن کفن اینست که مرغ آن مرده را چاشنی کند
تا آن نسا رود و از هم ریخته شود بهتر است و روان آن مرده خوشحال تر است ،،

از روایت شاپور برزوجی

اگر تن دوزخی را جانور بخورد روان او را عذاب و دشخواری رسد و گر تن بهشتی را بخورد او را راحت میرسد ،، دیگر
آنکه کسی برشنوم نکرده باشد و شیوکاهان رود ریمن شود برشنوم باید کردن تا دانند ،، از مکتوب سورتیه دیار روان
در باب پرسش مردم برابر نسا یعنی جنازه مردگان میروند چون بخانه رفتند همه غسل باید کرد پاسخ اینکه هر کسی نسارا بچشم
دید غسل باید کرد و هر کس که نسارا ندید غسل نباید ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

اینکه سیصد گام دخمه افروختن آتش پاسخ آنکه در اینجا سه جای آتش افروزیم یکجای که دیوان شود یکجای آنکه
آتش کنند یک جای سیصد گام دخمه در دین چنین پیداست که وزرش دیو در آن سه شو که روان در دنیاست ترس و بیم
در آن روان میرساند روان خود را در پناه آتش میبرد چون دیو که روشنائی آتش دید شکسته میشود و در آن سهم و بیم نتواند کرد
تا بام چهارم که بدا و رمهر ایزد رسد معنی آتش افروختن این است ،،

از روایت کامه بهره

و در سرای که کسی از دنیا برود سه روز در آن سرای آتش باید که گوشت تازه نیاورند و نه پزند چه بیم باشد که دیگر کسی در پی آن برود و بر راست و پنیر و ماهی و خایه و بحال قناعت باید کردن و خویشاوندان ایشان سه روز گوشت نشاید خوردن ،،

از صد در نثر ،، در نود و هشتم اینکه کسی بدان جهان شود دیگران نشاید که گریستن کنند و اندوه دارند و شیون و موی کنند چرا که هر اشک چشم شود آن رودی شود پیش چینود پس روان آمرزه آنجا بماند و او را از آنجا گذر کردن سخت باشد نتواند که بر چینود پول گذرد پس بباید که اوستا بخوانند و یزشن می کنند تا او را از آنجا گذر آسان شود ،، و در سرایی که از دنیا ویران شود بخست سه روز در آن باید کوشیدن که گوشت تازه نخورند و نه پزند چه بیم باشد که کسی دیگر ویران شود و خویشاوندان آن کس سه روز گوشت نخورند ،،

از کتاب ارداویراف ،، ،، ،, ،،

چنین گوید همی ویراف دیندار — که در مینو چو دیدم این چنین کار
حکایت حالها معلوم کردم — همان پاداشها مفهوم کردم
سروش آنگاه باردی بهشتم — گرفتم دست و بردند از بهشتم
چو با ایشان برفتم پارهٔ راه — رسیدم بر لب رودی هم آنگاه
یکی رودی سیاه و تار و گنده — بسی مسکین روان در وی فکنده
همه آبی درو چون نقطه قطران — فزون از خط ابریقی و فجران
بسان قیر و انفاس از سیاهی — چو گل تیره چو مردار از تباهی
بدینسان آب بسیار اندر آن رود — که از نه نیزه بالایش فزون بود
شگفت آمد مرا زان جایگه تار — ز تاریکی رود و آب چون قار
بدانسان آب رودی چنان ژرف — سیه چون قیر و تیره سرد چون برف
روانها دیدم آنگاه اندران آب — چو مردم کو فرو ماند بغرقاب
بدان سختی و رنج و صعب دشوار — همی بودند گشته عاجز و زار
بگرداب اندرون بیچاره گشته — بغرقاب اندرون غمخواره گشته
بدین محنت فرو مانده در ازرق — روانشان بد که می گشتی در و غرق
ز دیگر قوم می جستند زنهار — ببند فریاد رس کس را چنین کار
بر آورده ز بس سختی و خواری — فغان و ناله و فریاد و زاری
همی گفتند عفو کنید ما را — ببخشایید مان بهر خدا را
چو آب رود دیدم کار دشوار — وز انسان ترس و هول و بیم بسیار
همان زنهار خواهی وانابا — چو دیدم سخت بخشیدم بر آنها
بدانسان ژرف رودی پیش دوزخ — چنان آب سیاه و سرد چون یخ
بر آورده روانها ناله زار — فغان بر داشته در رنج و تیمار
بماندم من از آن حیران و خیره — از آن وادی تار و آب تیره
بپرسیدم من از همراه آتشیم — که این مردم چه قومند اندرین بیم
مرایشان را بدینسان کار چیست — همیدون آب زینسان تار چیست

سروشم گفت این رود چو قطران — بهم گرد آمده از چشم خلقان
که بریزند اشک بعد از مرد انجمع — شود در رودی بدینسان بیکران جمع
هر آن آبی که شان آید ز دیده — شود اینجا بدین رود آرمیده
چو گریند از پس مرده به بدروز — بدینجا جمله گرد آید بدان روز
هر آنکس را که زاری می شیون — همان گریه کنند افزونش بتن
بود دشوار تر گذشتن او را — رسد زان رنج افزون تر بتن
کسانی را که می بینی در و غرق — نیارند آمدن زو نیز بر برق
همیخواهند زنهار اندرین قوم — که افزونست شان در خاک قوم
بگیتی در پدر یا مادر ایشان — فزون دارند آنجا شیون ایشان
روانشان زان عذاب افزون گذارد — همان سختی در آب افزون گذارد
ایا ویراف بر گو مردمان را — که کم دارید شفقت مردگان را
بر ایشان رنج و دشواری نخواهید — ز کار خویشتن زاری نخواهید
فرزندتان نمیخواهید غرقاب — مریزید از پس ایشان ز چشم آب
پس از مردن مر ایشان هیچ آزاری — نمیخواهید و میخواهید یاری
ز مزد کرفه بعد این روانها — کنید آنجا و میخواهید اوستا
بدان تا راحتی باشد بر ایشان — نباشند از شما زینسان پریشان
ز بعد مرده کردن وای و ویلی — براه دیو دارد رای میلی
اگر با گریه بانگ و غریو است — براه و کامهٔ فرمان دیو است
زنان در شیون ار مانند دیو — شده دور از ره کیهان خدیو
اگر چون دیو بودن می نخواهید — بصبر اندر سوی یزدان بیاهید
بدان تا بر روان ناید عذابی — نگردد غرق زینگونه در آبی
بصد زنهار هم زنهار زنهار — ز چشم گریه و ز دل مویه بگذار

از روایت شاپور بروچی

کسی که می میرد بروز اول قد او چنان باشد که فرزند از مادر برآید و روان از کالبد چنان بیرون میشود که مانندهٔ باد و بخار پس قد آن روان چنان میشود که مانند طفلی که از مادر برآید و بروز دوم قد او مانند کودک هفت ساله میشود و بروز سیوم قد او مانند پانزده ساله بود دیگر آنکه کسی که می میرد تا سه روز روان او اندر وان دنیا می گردد تا بسه جای میرود بخانهٔ خویشتن ، در آنجائی که نسا کش کرده باشند و بدخمه در پیش کالبد خویشتن این هر سه جای میگردد و نزدیک چینود پول هم میرود تا بجز روز چهارم از چینود پول گذر نمی باید خصوصاً سه جایگاه هر لحظه میگردد خانهٔ خویش و نساخانه و دخمه ،،

از روایت کامه بهره

بدین در چنان پیداست که روان چون از تن جدا شود مانندهٔ طفلی است که از مادر برآید و جدا شود او را دایه و قابله حاجت باشد

وگرنه هلاک شود همچنین روان چون از تن جدا شود امشاسفندی باید که او را نگاه دارد تا اهرمن دروند بزودی گزندی نتواند کردن
و هیچ امشاسفندی آن قوت و زور ندارد که سروش اشوی فیروزگر چه اندر دین گوید که چون روان از تن جدا شود اهرمن
گجسته و دیگر دیوان کوشند که آنروانرا بگیرند و بدوزخ برند و آنروان از اهرمن دروند و دیوان چنان ترسد که میش
از گرگ ترسد و از نزدیک وی بگریزد و روان بشود و اهرمن گجسته و دیوان از پس آنروان میدوند چون کسی متحیر و عاجز
که از دشمنی بترسد همچنان بسیم باشد و از وی می گریزد و مانندهٔ غریبی باشد که هیچ راهی نداند و در عذاب مانده باشد و چندان
رنج و دشخواری و بیم و ترس در آن سه روز بدان روان میرسد که دوزخی را در دوزخ بمدت نه هزار سال بدو نرسد
چون ترس استوودان نشته باشد از هر یکشب و ندیدادی بباید یشتن هر شب که در گیتی میباشد سروش اشوی فیروزگر می آید
مانندهٔ قابلهٔ که کودکی را برگیرد و از پلیدیها پاک کند و نگاه میدارد و تو هر میکنید سروش اشو فیروزگر آنروانرا نگاه دارد و
بد و بلا و رنج اهرمن گجسته از وی باز دارد و هر سه شب هم آنجایگاه که روان از تن جدا شده باشد باید که آن سه روز روشنائی
نهاده باشد و بعد از آن سه شبان روز روان را رهنمای و دلیل باشد و بسر چینود پول برد تا رشن ایزد شمار آن روان
بکند اگر گناه بیشتر جسته باشد پس اورمزد شفاعت کند و الفیت خواهد تا بسر چینود پول پاده فراه بکنند و روان او از
دوزخ نگاه دارد و چندان شفقت و مهربانی بود او را بدان روان که مادر بر فرزند خویش بود و پای مزد آنروان
سروش اشو باشد تا آنگاه که بهشت یا گروثمان یا همستکان رساند از وی دور نشود و گر یک ترس استوودان نشته باشد
یکشب نگاه دارد و گر دو فرموده باشد دو شب نگاه دارد و گر سه فرموده باشد هر سه شب نگاه دارد از همه رنجی نیاید و دل
خوشیهای او میدهد ،، این نیز در دین پیداست که روان اشو که از تن بشود آن تن بجایگاه برند و پرهیزند چون سگ و کلاغ
و دیگر حیوان آن تن را میخورند و آن روان را هیچ رنجی و دشخواری نباشد و روان دروندان و دوزخیان از تن بیرون
شود آن تن بجایگاهی بنهند چون سگ و کلاغ و روباه و دیگر حیوان آن تن را بخورند او را چنان سخت و دشوار باشد
و درد کند و فریاد و بانگ بر دارد و گوید اگر هیربدی که عالم است من کرده بودمی بیش از این رنج و عقوبت نبودی و من
نرسیدی و روان بانگ بش می کند و گوید ای ناجوانمرد که توئی نامردمان کار و کرفه طلب میکردند تو مال و خواسته طلب

میکردی تا آن مال و خواسته پسران و دختران و خویشان تو برگرفتند و خوردند و هیچ کرفه از بهر من که روانم نکردی و هیچ چیز نیندوختی
که این جایگه فریاد من رسیدی اکنون از خویشان هیچ کار و کرفه از بهر من نمی کنند و مال رنج تو بردی و بنهادی اکنون ای افسوس
میخورند و در وی از بهر من میفرمایند یشتن و من از کردار تو در عذاب و پادهفراه خواهم افتاد تا رستاخیز تن پسین در آن عذاب
و بلاها خواهم ماند و برین جایگاه سگ و کلاغ و روباه میخورند پاره پاره می کنند و آن خواسته که تو چندین سال رنج بردی هیچ
بفریاد ما نمیرسد و این سخن بگوید و زاری کند و از آنجایگاه بشود نیکی کردن چنین قیمتی و ارجمند است ،، چون جان از تن برود
اینان هر چهار دیگر موافقت کنند و با او بروند لی جان در تن نتوانند بودن و چون بیرون آمدند جان با باد آمیخته شود و اخوبا
مینوان روان بهشت شود زیرا که او هیچ گناه در تن نکرده باشد و روان و بوی و فروهر هر سه یار با هم بیامیزند و حساب و شمار
ایشانست و گر نیکی گفته و نیکی کرده باشد بهشت رسند و گر بدی کرده و بدی گفته و بدی منیده باشد بدوزخ شوند و تن و جان هیچ
عقوبتی و پاده فراهی و حسابی نیست و بر ایشان نباشد سبب آنرا که تن آلت روان است و آن کند که آن فرماید و جان همچون
بادی و بخاری است لطیف که از دل برخیزد و چون جملت از تن بیرون آید جان با باد آمیخته شود و تن با خاک آمیخته شود و استخوان و رگ و پی و
خون و ریم و گوشت بر زمین آمیخته شود و موی با شجر و نبات آمیخته شود و تا تن پسین و قیامت نگاه میدارند و پس بر رستاخیز خدای
عز و جل این هر یکی را که بدان سپرده است باز خواهد و مردم را زنده کند بقدرت خویش حساب و شمار کردن چینود پول در دین چنان
گوید که چون جان از تن بیرون آید روان سه روز بد بنهان میگردد و بدان جایگاه که جان از تن بیرون آمده باشد میشود و طلب تن
میکند و امید میدارد که باشد تا یکبار دیگر با تن تواند شدن تا سه شبان روز بر آید سروش اشوی فیروزگر بیاید و او را نزدیک
چینود پول برد و حساب کردن نزدیک چینود پول باشد و رشن ایزد حساب کند هر گاه که کرفه بیشتر باشد بهشت رسد و هر کس
که کرفه بیشتر باشد از گناه و کرفه بگناه انگارند که گناه کرفه بگناه باز می انگارند و بدانچه کرفه فضله باشد بچینود پول با خرمی و آسانی و شادی
هر چند تمامتر بگذرد و چینود پول بچشم او چندانی نماید که نه نیزه بالا فراخ باشد و چون پای بر چینود پول نهد بادی سخت خوشبوی
که از وی بوی مشک و عنبر آید از بهشت پذیره او باز آید و او را از آن بوی خوشتر باشد از آن همه خوشیهای دیگر و چون بمیان
چینود پول رسد صورتی بیند نیکو چنانکه هرگز تا که او بوده باشد بدان نیکوئی هیچ صورت ندیده باشد از پیش او باز آید و چون

آن صورت ببیند عجب ماند از آن پاکیزگی آن صورت و چون آن صورت ببیند آن روان با چینود پول بخندد و این روان
چون صورت بدان نیکوئی و پاکیزگی در روی می بیند که می خندد و گوید تو کیستی بدین نیکوئی که هرگز پاکیزه تر از تو صورت
ندیدم و آن صورت گوید که من کردار نیک توام و خود نیکو بودم و کردار تو مرا نیکوتر گردانید و دست بگردن او کند
و با شادی و راحتی عظیم هر دو به بهشت شوند اگر با آن نیکوکرداری توزودی کرده باشند بگروثمان نزدیک اورمزد و امشاسفندان
شوند و گر بیشت کرده باشند بهشت رسند و چنان خرم و شادمان باشند که صفت نشاید کردن و گر گناه بیشتر کرده باشد
که کرفه و گناه هر دو با هم بشود و باقی گناه که مانده باشد بچینود پول گذر باید کردن و چینود پول باریکی مانند تیغ استره
گردد و چون پای بر چینود پول نهد بادی سخت گنده از دوزخ برون جهد چنان که از همه گندی که در جهان شنیده باشد
هیچ از آن گنده تر نبوده باشد و آن گند از همه عقوبتها که بدو رسد بتر باشد و چون بمیان چینود پول رسد صورت
بیند سخت زشت و سهمگین که هرگز تا او که بوده باشد از آن زشت تر و ناخوشتر ندیده باشد و از وی چنان بترسد که گوسفند از گرگ
و خواهد که از وی بگریزد و آن صورت او را گوید که کجا خواهی گریختن چه من نه آن کسم که تو از من خواهی گریختن و او گوید که تو کیستی
بدین زشتی و هولی که من هرگز در جهان از تو بتر و زشت تر و سهمگین تر کسی ندیده ام او گوید من کردار بد توام که خود زشت بودم
و تو هر روز مرا زشت تر کردی و کنون مرا و خویشتن را در بلا و رنجها افکندی تا قیامت در دوزخ عقوبت خواهیم کشید
و دست در گردن او کند و هر دو از میان چینود پول سرنگون بیفتند و بدوزخ شوند بسبب آنکه پول چون تیغ استره
تیز باشد نگونسار بیفتند و بدوزخ شوند و تا بدوزخ رسیدن آن روان را همه راه چنان باشد که پندارد که کندوج در راه زده
باشد و اوی بر سر آن میرود اگر گناه کار عظیم باشد تا آن جایگه نزدیک اهرمن رود و اگر گناه بسیار نمانده باشد تا آن جایگه که
بدیش بود در دوزخ میگردد و چون اهرمن گجسته او را ببیند بخندد و گوید ای گناهکار مرگرزان ترا از بهشت و نزدیک اورمزد و
امشاسفندان چه رنج بود که جایگاهی چنان خوش بجای رها کردی و بنزدیک ما آمدی اکنون چون ترا آن شناخت چنانت
داریم که ترا سازد و او را سخت تر باشد سخره و طین و افسوس سخت تر باشد از آن همه عذابهای که بدوزخ بدو رسد
اگر آن بشومی و بخیلی کردن دوزخی شده باشد و بدوزخ چیزی باشد که آنرا بپارسی دوی خوانند و بتازی سحره اگر آن چیز

دهنز

دهند تا بجوند و آن از همه چیزی بتر است و گنده تر و آنکس که با گناه بسیار ریمنی کرده باشد پیش روان و موبدان کرفه بگناه باز انگارند
و چند آنکه گناه فضل باشد بر سر چینود پول عذاب عقوبتها پادفراه دهند و نگذارند که بدوزخ شود ، سروش یشتن
و جامه بر درون نهادن چه چیز است و چه سود دارد و بداند که همچنان که کسی که می زاید و باید که منجم نشسته باشند تا در ساعت
که او بزاید طالع بگیرد و به نیک و بد او برسد همچنین چون روان از تن بشود میباید که هم در ساعت هیربد بیزشن سروش اشو فیروزگر
مشغول شود تا سروش اشو در ساعت بفریاد آن روان رسد و او را نگاه دارد از همه آفتها و جامه بر درون نهادن شب
چهارم بسبب آنست که این روان چون از تن بشود و برهنه باشد و چون نزدیک دیگر روانها رسد مانند کسی باشد
که درین گیتی کسی برهنه باشد و از مردمان دیگر شرم دارد این روان نیز از روانهای دیگر شرم دارد و خویشتن پنهان می کند
و خجل و شرمسار باشد پس چون شب چهارم جامه یشته باشد همچنان بدان گیتی مانند آن جامه مینو کاهان در روی پوشانند اگر
اگر ابریشمی باشد و گر کرباس اگر نو باشد و گر کهنه مانند آن در روی پوشانند که بر درون نهاده باشند و گر یکدست و گر
دو دست و گر پیراهنی اگر دستاری باشد همان پیراهن و دستار در پوشانند و فرق آنکه بر درون نهند آنکه بر آن گیتی
عوض باز دهند آن کهنه نشود و هرگز ندرد و هرگز نپوسد و آنکه اینجا پوشند کهنه شود و بروزگار بپوسد و دستی جامه سخت
پاکیزه بر درون نهادندی و گفتندی که آنچه درین جهان میداریم کهنه میشود و پایندگی ندارد و آنکه آنجای میداریم پاینده است
پس بهتر که آن پاینده و همیشه باشد از آن ناپاینده ،

از روایت کامه بهره ، پرسش

آنکه چرا چون یشت سروش نکرده است بجز از خشنومن سروش پس گذشت او هیچ خشنومن دیگری دستوری نیست پاسخ
اینکه چون در گیتی بود خدای گیتی را نشناخت چگونه بخدای مینو توان رسید پس فریضه تر آنست که نخست خدای گیتی یزد تا آنکه خدای
مینو تواند یشت ،

از روایت کاوس کامان ، پرسش

آنکه چون چرا یشت سروش نکرده است بجز از خشنومن سروش پس گذشت او هیچ خشنومن دیگر دستوری نیست جواب
آنکه چون در گیتی بود خدای گیتی نه بشناخت چگونه بخدای مینو تواند رسید پس فریضه تر آنست که نخست خدای گیتی یزد تا آنکه خدای مینو

توانذ نبشت ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

اینکه اورمزد خدای مینواست و سروش را بخدای گیتی فراز داشته است اکنون خشنومن دو خدای بیک جا دستوری نداده است
پرسش آنکه چرا چون یشت سروش نکرده است بجز از خشنومن سروش پس گذشت او هیچ خشنومن دیگر دستوری نیست
پاسخ این که چون در گیتی بود خدای گیتی را نشناخت چگونه بخدای مینو تواند نبشت ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکه پس از آن امشاسفندان باینده که می یزد و خشنومن سروش تنها یزد خواهم کردانم پاسخ آنکه اورمزد خدای مینواست
و سروش را بخدای گیتی فراز داشته است اکنون خشنومن دو خدای بیک جا دستوری نداده است ؛؛

از روایت کامه بهره

در دین چنین پیداست که خشنومن سروش اشو سری آن خشنومن اورمزد یا آن نگوید که اورمزد و سروش را بخدای
گیتی بگماشته است دادار اورمزد در اوستا با زرتشت گفته است که خشنومن ما هر دو بیک جای نشاید گفتن ؛؛

از روایت دستور برزو ؛؛ دیگر

آنکه در باب یشت سروش در آخر سروش یشت سروشیه اشیه نباید خواندن در وقت واج گفتن دو بار سروشیه اشیه باید
خواند چنانکه در همه نسخهای یشت و وندیداد نوشته است ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

آنکه اگر کسی ویران بید تا چهارم تا دهم تا سیروزه و روز ماه بماه چه میباید کردن یزشن چه میباید کردن خورش چه میباید
خوردن پاسخ اینکه چون کسی ویران شود که بمینو راستان رود در روز دوم یشتی سروش درون سروش یشتن
روز دوم یشتی سروش کردن درون سروش یشتن روز سوم یشت سروش کردن درون سروش یشتن در سوسیوم
پیمان گاه او سیروزه در خانه و در رفتن پت کردن گردن گاه اوشهن چهار درون یشتن یکی پچشنومین تای و یکی پچشنومین
رشن اشتاد یکی پچشنومین سروش یکی پچشنومین اشوان در پیش درون اشوان جامه پاک شستن نو نهادن میوهای هم در پیش

درون نهادن درون پچشنومین اشوان یشتن کو جدا خایهٔ مرغ میباید نهادن گوشت تا روز چهارم نمیباید خوردن چهارم چون
آفتاب از کوه برآید دهمان خواندن پس از دهمان خورشید نیایش و مهر نیایش کردن و پس مردی که در نشست باشد آن خانه
نشسته باشند خورشن که پخته باشند گوشت و نان و خوردنی خوردن در روز چهارم یشتی اشوان کردن درون اشوان یشتن در
روز دهم یشت اشوان کردن درون اشوان یشتن دهمان خواندن در روز سی روزه یشتن پچشنومین سی روزه کردن خشنومینی
سی روزه یشتن [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

چیزی میدی

پس درین تجشتومین سی روزه یشتن سی و سه لوک نهادن و سی و سه خایهٔ مرغ در پیش درون نهادن میوه پایش درون نهادن درون آتش یشتن و پس آن کس که راسپی باشد درون سروش یشتن دیگر زود درون اشوان یشتن یکدسته جامه در پیش درون اشوان نهادن میوه پایش درون نهادن درون یشتن در روز وریشتی اشوان کردن درون اشوان یشتن افرینگان خواندن هر ماه در روز یشت اشوان کردن درون اشوان یشتن آفرنگان خواندن و دیگر برشنوم آن کس را مردی هیرود از بهر روان آن مرده و در دیر برشنوم کردن دیگر از بهر روان و در دکیستی خرید یشتن سه جدا دیو داد بخشنومن سروش کردن در هر سال در روز روزیشتی سی روزه کردن درون بخشنومن سی روزه یشتن سی و سه لوک نهادن یک درون یک پرشست یک درون پنج کوشه دار چون خورشید یک ماه روی که آن چون ماه باشد و سی و سه خایهٔ مرغ در پیش درون نهادن میوه پایش درون نهادن درون باتش یشتن آن کس که راسپی باشد درون سروش یشتن دیگر ده همان خواندن در روز دیگر زود درون اشوان یشتن یکدست جامه در پیش درون اشوان نهادن فرنیگان ده همان خواندن ،، از مکتوب مانک چنگا

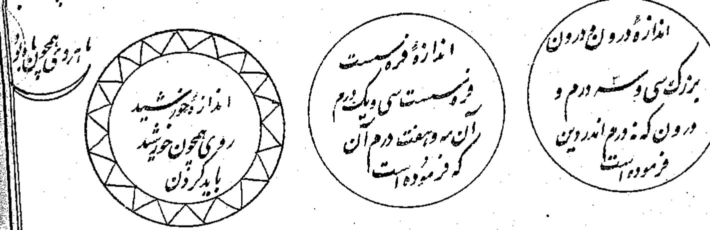
پرسش آنکه مردی یا زنی یا پسری یا دختری که بچهار ده سال و سه ماه و نه ماه که در شکم یا در است این جمله پانزده سال شد ایشان را خرج چه باید کرد که بمینوی راستان رفتند یعنی که بهشتی شدند از بهر ایشان چه کار باید کردن از بهر روان آن کسان

پاسخ آنکه بدین گوید که در روز اول یشت سروش بباید گفتن و روز دوم و روز سیوم همین بابت بباید خواند و بام چهارم درین رشن آشتاد و نای ده و سروش و اشوان بباید یشتن دیگر روز چهارم یشت اشوان باید کردن و دیگر آنکه هیربد از بهر آن بردن برشنوم بکند تا روان آن اشو پاک شود و در این باب تقصیر نکنند که نه نصیب است و اینکار کردن بغایت پسندیده است و روز دهم یشت اشوان بکنند و در سی روز یشت سی روزه بکنند و در روز روزهٔ یشت اشوان بکنند و هر ماه روز روزه یشت اشوان بکنند و گیتی خرید بیزند و سه جد دیو داد از بهر آن روان اشویان بکنند درین باب تقصیر نکنند

از روایت بهمن پونجیه

در باب ورزدکان مختصر نوشته است که کسی و دیران شود از بهر او تا سال هر ماه در روز یشت اشوان کردن و درون اشویان یشتن آفرینگان خواندن و دهم روز و سیروزه و روز هر ماه و سال هر روز در خانهٔ آن و در چیزی که خوردنی

ساخته باشند اوّل [illegible] باید خواندن پس خوردنی خوردن دیگر برشنوم آن کس مردی بهیردار بهر
روان آن مرد و ورد برشنوم کردن دیگر از بهر روان آن و در و گیتی خرید یشتن سه جا دیو داد بخشنوئین سروش
کردن و در هر سال ورروز سی روز یشتی سی روزه کردن درین بخشنومن سروش یشتن یک و همائی خواندن و همازور
گفتن و سی و سه لووک نهادن یک درین یک برشت یکی درین که پنج گوشه دارد چون خورشید و یک ماه روئی که چون ماه باشد

و سی و سه خایهٔ مرغ در پیش درون نهادن و میوها پیش درون نهادن درون آتش یشتن آن کس که راسپی باشد
درون سروش یشتن دیگر در روزی روز زوتی درون اشویان یشتن و یک دستی جامه در پیش درون اشوان نهادن
و و همان خواندن و همازور گفتن دیگر از بهر و ورد کان ماده گاو و بهیربدان و دستوران دادن فریضه است تا کرفه عظیم
باشد چه در دین گفته است که در مینو روان را از آن راحتها و خرمیها بیشتر رسد خصوصاً از ماده گاو و جامه با شوان
دادن و تفسیر این در زند آفرینگان گفته است تا معلوم باشد که نیکو دانند [illegible]
[illegible]

	از روایت کاوس کامدین ؛؛ پانچ	

اینکه در دین پیداست که هر کسی جامهٔ اشوداد نیز و از شب چهارم جامه باشوداد ندباشوداد و یعنی دستوران را اگر نه
روان آن کس در آخرت برهنه باشد تا رستاخیز تن پسین ؛؛ از مکتوب سورتیا دهاروان ؛؛ پرسشات
دیگر که مذکور نوشته فرستاده شود بدانید که کسی رحمت حق رفته باشد جامهٔ اشوداد جهت روان او سه بار واجب است

یکبار در شب سوم که بامداد چهارم باشد و دوم بار در روز سی روزه که خوانده شد روز روزه اوّل جامهٔ اشوداد باید بدرون
اردافرود و سیوم بار در سر سال که یشت سال کرده شد درون سی روزه و درون سروش خوانده شد جامهٔ اشوداد را
بدرون ارداافرو باید نهادن ؛؛ از کتاب صد در نثر در باب هشتاد و هشتم چون کسی از دنیا بشود در آن سه روز
جهد باید کردن تا پیوسته یشت سروش می کنند و آتش بیفروزند و اوستای میخوانند چه روان سه روز درین دنیا باشد
و شب چهارم سه درون بباید یشتن یکی بخشنومن رشن آستاد یکی بخشنومن نام وه یکی بخشنومن اردافروه و جامه و چیزی
اشوداد بران درون یشتن و جامه باید که نو بود و از همه جنس باشد و چون دستار و پیراهن و نمک و کشتی و شلوار و
پام و موزه بمیوان جامها مانند به ایشان دهند پس هرچه نیکوتر آنجا رود از اشکوه بیشتر بباید زیرا که آنجا پدران و
مادران و همه خویشان ما آنجا اند چه روان در آن دنیا یکدیگر را بشناسند و باز پرسند پس هر کسی را که جامه نیکوتر تو نیکوتر
و محترم باشد به هر حال چون جامهٔ کهنه و پاره و شرمسار باشند و دل گرانی کنند و آن جامه را اشوداد خوانند چون بهیربدان
و دستوران باید دادن که جائی ایشان سزاوار است و دادن بدیشان اشوداد است از بهر آنکه آن روانهای
ایشان نزدیکتر اند و جهد کنند تا جامه وخته بود چون جامه راهیربدی یزد آن روان را حساب و شمار می کنند و چون
هیربد فرشته اهورهی مزدا و بگوید و فرشته را از ینجانب بآنجانب می نهد آن روان بچینود پول بگذرد و شب چهارم
از دنیا بچینود پول رسد نخست بآنگاه رسد پس بیک گام بهتر پایه رسد و دیگر گام بماه پایه رسد سه دیگر گام بخورشید
پایه رسد بچهارم گام بچینود پول رسد بجایگاه خویش برندش ؛؛

	از روایت کامدین شاپور	

اگر کسی و دیران بپیدسه روز اوّل هر روز یشتی سروش و درون سروش او اید یشتن آخر روز از چاده او پتت
کردن و آفرینگان خواندن ایثا اهو وئیریو ۵ اشم وهو ۳ فروارانی کاه انکه بید [illegible]
[illegible] تا سرو فرشتیه زوتی ایثا اهو وئیریو زوتا فرامی مروے
راسپیکان جاعت ایثا وئیریو زوتا فرامی مرونی زوتی اثار توش کردن [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ایثا اهو ویریو دو یسنچه تا سر آفرینامی [illegible]

[illegible] تا سر گفتن [illegible] نلفتن بزرگهر وجسی گفتن تا یکماه هرچیز بهروان

گفتن [illegible] نکفتن شب سوم بگاه اشیهن چهار درون آوایدیشتن یک اوّل خشنومن چنین

آوایدگفتن [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] درون دویم باین خشنومن [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] درون سیوم باین خشنومن

[illegible]

[illegible]

[illegible] بخشنومن درون چهارم جامه و میوه و پنیر همه برین درون باید نهادن خشنومن این است

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ،، درون اشوان

[illegible] باید خواندن و سر آفتاب

یک دهمان باید خواندن روزدهم شتی بخشنومن اردافرود یعنی اشوان و درون اشوان و یک دهمان باید خواندن و سی روزه

دیشتی سی روزه و درون سی روزه در اسفی دردن سروش و آن روز یک دهمان باید خواندن و روز سی و یکم شتی اشوان و

درونی اشوان و آفرینگان گفتن سال هر روز شتی اشوان و درونی و آفرینگان باید خواندن و دهم و سی روزه و روز

و سال هر روز [illegible] باید خواندن و سال شتی سی روزه و درون سی روزه و یک دهمان آوایدگفتن

راسفی درونی سروش شتن ،،

از روایت بهمن پونجیه

چون کسی از عالم برفت روز سیوم سداب فرض می باید که یکدانه بمیانه سیر پزند دیگران دستور معذور دارند از گستاخی

فقیر زیاده عمر باد و دولت ،،

از روایت شاپور بروچی

دیگر کسی که وفات یافت روز چهارم آفرینگان دهمان خواندن تا پل گذار آسان شود ،،

از روایت کامدین شاپور

کیفیت یزشن که نوشته ایم معلوم دانند که اگر چنانچه سه روز اوّل سه یشت سروش میسر نشود ناچار یک یشت سروش بایدکردن و درون یشتن و یت و آفرینگان چنانکه درون چهار تا شب سوم بجای خود یشته شود و روزی دیگر یشت سروش و درون شاید یشتن و گر اندرین سه روز بنیاد نشود یا پانزده روز شاید که بنیاد کنند و روز دهم که بنیاد کرده باشند همان یشت اشوان باید کردن و سی روزه بجای خود باید کردن و گر تا یکماه که میت نشود تا سال هر روزه که باشد بنیاد شاید کردن و چون از سال گذشت دیگر بسر سال بنیاد شاید کردن ،،

از روایت دستور برزو ،، دیگر

بدانند که روان اشو بروز کار خویش فرود می آید هر کجا پاکی و یزشن یزدان و کرفه است فرود می آید و الا بهوا می ماند

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

اگر کسی اهنود و یا اشتواد و یا اسفنتمد و یا وهوخشتر و یا وهیشتویشت باشد بمیرد و شته تا یا چهار تا که باشد بکار اوشهن سه روزی برود و سه روز هر روزی که باشد و روز روزی فروردین ماه پنجی و ویشتی سال کردن آن روز که مرده است ،، پرسش کسی که مرده است نام او معلوم نیست چه نام او باید گفتن ؟ اهمان و اهمان آو باید گفتن ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

بچه یکروز تا سه سال بمیرد چه باید کردن ،، پاسخ در دین به پیداست که بچه یکروز تا هفت سال که بمیرد دو وتن بدنبال با وستا باید شدن تا سیصد گام دخمه و دیگر یک یشتی سروش و درون بام چهارم و جامه باید یشتن و در دین به چنین پیداست که فرزند تا هفت سالگی روان اندر روان پدر و مادر جدا نشود از بهر آن یزشن سروش می کنند اگر روان پدر یا مادر گناهکار داشته باشد روان فرزند جدا باشد در بهشت شفاعت خواه روان پدر و مادر باشد ،،

ولاج پیوند بدنبال نشاید

از روایت دستور برزو ،، پاسخ

کودک که از مادر برآید تا هفت سالگی که بمیرد روز سوم یک یشت سروش خواستند و درون سروش یزند و در شب بگاه اوشهن چهار درون چنانکه جهت ورزدکان بنشته شد یزند و دیگر احتیاج بدهه و سی روزه و سال نیست ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

اگر بچه مرده است کفن و خون که بجامه رفته است آید آنجامه آنجا ببرد یشتن پرهیز شن باقی جامه شش بار بکمیز سه بار به آو آو باید یشتن پاک ،، از کتاب صددر نثر ،، در چهل و هفتم اینکه چون کودک هفت ساله بمیرد باید که یشتی سروش از بهر وی بباید کردن و درون شب چهارم یشتن چه در دین گوید که روان کودکان بر روان پدر و مادر برود و اگر پدر بهشتی باشد با وی بهشت شود و گر دوزخی بود به دوزخ رسد و گر مادر بهشتی بود با وی بهشت رسد و گر دوزخی بود با وی به دوزخ رسد پس هرگاه که یشت سروش بکردند روان کودک از روان پدر و مادر جدا شود ببهشت شود و در پیش یزدان پدر و مادر را شفاعت خواه در آن جهان باشد ،،

از روایت کامه بهره

هر کس که از شکم مادر فرمان یافته باشد و یکساله و یا دو ساله تا نزدیک هشت ساله هم فرمان یافته مانند پانزده سالان باشند و پاکیزه و نیکو و آن چیز بود که خواب ببیند و آب یشت بزبان آمده باشد همه پانزده ساله باشند ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

کودک که یازده ساله و سه ماه شده باشد و آن کودک زنده است صدره و کستی میدارد از بهر آن کودک سروش زنده روان را که یزند یعنی که کودک زنده است و بچندی زندگی سروش یزاند رواهست یا نی ،، پاسخ این که اگر یازده سال و سه ماه شده باشد و آن کودک یشت سروش یزاند رواست و گر از یازده ساله کمتر باشد نشاید یشتن اما سروش که یزاند غیر یزشنوم گرفته واجب نیست و آن فرزند هر کرفه که موافق دین کند با پدر و مادر برسد تا دانند ،،

وصیت کردن دستور نوشیروان فرزند خود را و پند دادن از بهر فاتحه خویش از روایت همین بوجنین مرقوم می شود

بروزی کز جهان بیرون شوم من ،، زاحوالم شود روشن همان تن

بدان گاهی که جان را بسپارم ،، پنت روزی کنند آنگاه یارم

اثیم باشد هم آنکه برزفانم ،، خدا بخشایش آرد بر روانم

بوم از لطف یزدان شاد ایراد ،، زپاد ده فراه و غم من باشم آزاد

نصیحت بشنوید ای مردان دین   شما ای جملگی مردان بهدین

پتت خوانید و وستا اندران دم   بخوانید و ببوید از جملگی غم

بخوان یشت کهن را بر ره دین   اوستا را درست ای مرد بهدین

بخوانید واج نیرنگش را بهنگام   که تا احوال روان او باشد آگاه

ببرید از خانه بیرون هر مه از زود   اوستا را بخوانید اندران هر سو

بد بنیادم همه وستا بخوانند   که از وستا هر یاری رسانند

همه خویشان و فرزندان ببینم   بوید از داد حق دلشاد هردم

ز دخمه چون بباز آیند شیون   ز بهر من همی گریند یکتن

اگر شفقت بمن دارید چون   اوستا را درست خوانید بیدون

ز روز اولین تا روز چارم   یزشن خوانند و وستا جمله یارم

پتت خوانید جمله با دل شاد   کند بخشش خدا تا باشم آزاد

بکن یشت سروش ایزد ببینید   بهر سه شب تو جامه‌ای نکو کار

ز بهر من بده تو خورشید و او   که باشم پیش یزدان خرم و شاد

وگر خوان تو پتت هم با نیایش   اوستا را درست ای مرد با آتش

بیائی داد که سه شب همیدون   برافروزید آتش تیز همچون

کسی پاک و نکو باشد در آنجا   که خواند بر دم آن کس نه اوستا

کند آتش جهان آنکس به انجا   بباشد بوی خوشبو بشنو ازا

که تا دیو دروج جمله شود نیست   همین را بشنو و بر دین خود ایست

ز روز اولین تا روز چارم   یزشن خوانند و وستا جمله یارم

بده گوسفند تو بر زور آتش   بصبح چارمین پیه به خویش

رسد بر عور من آدر خره زود   که من آنجا بیابم زود مقصود

رسد بر عور من امشاسفندان   بیابم کام دل در پیش یزدان

دهم روزه بکن یشت اشویان   درون و آفرینگان نیز برخوان

بسی روزه یزش سی روزه شبها   ز دو همان آفرینگان خوانیایید

وگر هر ماه ز فیسان تا سر سال   بکن یشت و بخوان دیهان نیال

بهر مه آن کنید و شادمانید   مباشید پر غم و وستا بخوانید

ز بهر من همه در پیش یزدان   شفاعت خواه من باشید یاران

شبان و روز و وستا را بخوانید   همان وستا بعور من رسانید

بقبل آن خرستران شیطان   بکوشید آن که بخشند هم و یزدان

برق اکش هم از زنبور و کفتار   بکش تو کرک و دیگر کژدم و مار

بکش خر خینک و مور و لاک ای   دگر هیزم بگیر و برنج نیز لاهار

پلنگ و شیر و ببر از بهر من کش   شغال و گربه ای مرد نکوهوش

براه دین یزدان کش کرند   هم از درندگان و خرفستر ده

که تا هم هر دو در پیش خداوند   بدین به نوشتست اینهمه پند

بفرمایشت و ندید او از داو   رسد بر عور باشد روان شاد

یزشن فرمودنت کرده بود هم   اوستا خوان که باشد بیره

مرا این گفتارها از من بدیرید   ازین گفتار مرد من بگیرید

شبان و روز بهر من بیک تا   رسانید پس خدا هرمزم هرجا

همه فرزند و خویشان این حکایت   به نیکوئی بهم باشید شرکت

ز بد باشیم دور از نیک دگر با   هر آن کس کو کند ورزد بدنیا

کند یاد و فره او خود بمینو   ز من بشنو تو این اندرز نیکو

مباشید از شما کس بیشتر مکار   بوید یک زنگ اندر دین و داد آن

هر آنچه گفت یزدان در اوستا   بخوانید و شوید دلشاد تنها

مرا هر دم خدامرزی رسانید   که تا در درد و جور و غم نمانید

بود از نیک دگر دلشاد هر روز   کنید کاری که گردد شاد و فیروز

همه داد نیاکان یاد دارید   ز دین به روان را شاد دارید

کنید کاری که پس فردا بمینو   ز لطف حق بیابید جای نیکو

بود جمله سرافراز و نکوتن   همین اندرز بپذیرید از من

ز گفتار رغازان دور باشید   همه تخم نکوئی را بپاشید

که تا در آخرت یابد بری زان   روان تان شاد گردد پیش یزدان

سرافرازی بدان دنیا ببینند   بکام دل به پیش حق نشینند

کنید شادی و رامش تا قیامت   نباشد تان بر حق خود ملامت

همین گفتارها از من بدیرید   هم از داد و نیاکان یاد گیرید

بوم من دوست با دامان یزدان   که تا کام دهند امشاسفندان

هر آنچه آفریدست پاک یزدان   من از او را دوستدارم دل و جان

همان زنده روان هم یزش را   کنید از بهر من از لطف یکتا

که باشد آخرت آن دستگیرم   بخوان وستا بیاری ضمیرم

بکن گیتی خرید از بهر صرفه   میزد و آفرینگان کار کرفه

امیدی دارم از آن داور راد   که از لطفش بوم در آنجهان شاد

ره دین را نگهدارید همچون   که از گفت خدا باشد همیدون

هر آن بهدین که پند من بخواند   اگر دارد خرد این را بداند

کند او پیروی بر دین یزدان   که از پل بگذرد او شاد و آسان

اگر خندند بر تو جمله خویشان   مشو از گفت ایشان تو پریشان

تو دین به بدان از جان فزونتر   چنین فرمود یزدان با امیر

که واجب هست جان دادن به این دین   بر این آئین دین فرد نشینین

انوشیروان بدین دین هست مشتک   بدیرید گفت یزدان او یکایک

حکایت در باب فرزندکان بعد از چهارده سال و سه ماه کسی که ودیران شود موافق این نوشتها عمل نمائید

کنون من بگویم یکی قصه دین   که در دین پاکان نوشتست این

که چون چهارده سال و ماهی سه با   و دیگر زنه ماه با در شمار

چو بینی که در بطن با در شده   بود جملگی سال او پانزده

پس از پانزده سال اگر مرد   هر آنکو ز گیتی و دیران شود

ز بهر روانش بگویم سخن   که فرض است بر خویش و فرزند و زن

بیاران و همسایه فرضی بود   که چون وقت آنکس مرضی بود

بهیداران کس بیابید پیش   هر آنکس که باشد ز یاران و خویش

کسی را چو فرمان نه در که شود   چه آنکو و دیران بنا که شود

چو نزدیک شد وقت جان کندنی
که فرموده است این پیمبر ما و رنا
نه آلوده باید نه پیوند نو
گران رشته نو بمقدار دست
کفن نو بهر تار ماری شود
هر آنکو بمرده کفن نو دهد
دهنده کفن پیش درد و جفا
گرای ناسزا مرد بیهوده کار
بگیرد مر او را بازاری
نکوبست گر زان کفن جامها
ورا هم ازینکار باشد گناه
که خود را کفن شو تو با دست خویش
دگر زو فضیلت است بر آدمی
زگیتی هر آنکس که او رفت هوش
شناسند نیرنگ را آن زمان
ابا پیشت کاهان و سکیده و بانو
نباید بر آن مرده بگریستن
صبوری و خرسند باید بود
نشاید که از دیده بارند اشک

اگر مرد باشد وگر از زنی
بمرده کفنهای کهنه کنند
تو از زند و زند بگفته شنو
بود در کفن مار افعیش هست
مر او را ازو بس جدائی بود
دهنده کفن هم عذابی کشد
به بیند ز دوزخ نباید رها
تن من چرا داده خوردمار
چرا در کفن کرده خواری
وزان پس دهد آن کفن مرده را
که باشد بسی پرسش آنجا بجا
تنت را کفن تو شاز وقت پیش
پی هر نسا راه رافتی
بگیرند آنگاه واج سروش
که از وی رهائی بود آن زمان
رسان مر نسا را بدخمه فراز
تو از زند پازند بشنو سخن
که آه گریستن نشاید درو
که رودی بود قطره هر سرشک

نخستین کفن باید او را درست
چو یعنی کهن سوده و شسته پاک
زن از دو کن گور شسته و مرد
هر آن تار نو در کفن هست مار
کسی کو بدنیا بود مفلسی
دهنده کفن یعنی و جامه خویش
همان مرده دامن بگیرد ورا
بمن نو کفن کرده تو از آن
وگرهم کفن را که پوشاند او
اگر بنگرد آن کفنها بجو
درین باب باید شدن هوشیار
درینکار کن کوشش و احتیاط
براه که بود پی هر نسا
رود باز اگر کس بجان و درو
نباید در آنخانه نسر وشت دیو
نسا را بروی بدخمه برند
ز گیتی هر آنکو و بیران شود
نشاید بر و شیون و زاری
که بر مرده مویه کردن بدین

همه جامه کهنه و پاک و شست
کفن این چنین کن چو وقت هلاک
بقدر یکی دست بالا بود
تن او گرد تا بر و زن شمار
بخواهد کفن تا دهد هر کسی
دهد تا کفن باشد ای پاک کیش
برد سوی دوزخ بجور و جفا
تن من خورد مار و جز بشران
بود فرض تا یاد دار و ازو
ابا رشته نو بپوشاند او
که در دین بفرمود پرورد گار
چو دانی که دنیاست جائی بباط
تن او بهر کام کرد و را
چه پیر و زن و خویش و بیگانه نیز
نباید روانش از آن دیو ریو
نباید درین کام و لش کنند
چه کودک چه برنا و پیر آن بود
که زاری بمرده ستمکاره
بود در پرسش و بود بردن یقین

نه زاری بباید نه افسوس و آه
نباید ستم کرد بر آن و درد
بدریا در و نیز خویش و تبار
چنان دان که آن مرده را دشمنند
بقطره اشک رودی سیاه
همه آب او را سیه کنده و تر
یکی نیزه نگذر تو بالا بدان
بباید بهر اشک رودی چنین
گذارد چو ناچار در ره و پای
بگرداب ماند چه بیچاره
خورد غوطه در آب نه چیره وار
فرو ماند آنگاه و زاری کند
ز شیون بغرقاب ماند فرو
نه فریادرس باشد او را نه یار
در آن آب بگرو شدا و زار زار
که ما را بر آرید ازین بلا
نمانید ما را بگرداب در
بغرقابش اندر که یاری کند
زبانگ هیاهوی و شور و خروش

کز آه و افسوس باشد گناه
دل خویش باید که خرسند کرد
بگرید بر مرده گر زار زار
بگیرد دار دیوان آهرمنند
بدیره بباید روان را براه
ز بد بوی او را چگویم خبر
چو هشتاد و یک گز بود ژرف آن
سیاه و بد و تیره و سهمگین
نکو نشنفید کند های وای
بغرقاب گردد چو غمخواره
نگونسر شود اندرو زار و خوار
که باشد در آنجا که یاری کند
رهائی نمی بیند از هیچ رو
نداند کس احوال او زان فگار
همیخواهد از دیگران زینهار
ببخشید ما را ز بهر خدا
بر آرید ما را ز غرقاب تر
که او را از آن رستگاری کند
شود سهمگین وادی پر خروش

روانرا از و سخت آزار دان
تو خرسند شو در مصیبت چنان
و یا شیون و نوحه و آه کرد
که از راه و یزدان بمانند باز
همان رود مانند قیر و قار
بسی سهمگین رود و آبش شمار
چنان رود آید بدیره براه
روان را گذر کرد باید براه
شود غرقه در آب و غوطه خورد
بیازد دو دست او که گیرد آب
چو بالا بر آید خروشید تش
ز مویه روانش بود زار تر
گرفتار ماند بمحنت عجب
بد انجا ورا هیچ غمخوار نی
بنالد بهر کس آن روان
مرا رحمت آرید و یاری کنید
کسی عذرخواهی بر نکاس
ازان رود هر گز نیابد گریغ
گرفتار در رنج و تیمار ی

برنج و بمحنت گرفتار دان
گرفتار برنج و بمحنت روان
مران مرده را راه کوتاه کرد
همان مرده افتد برنج گداز
سیاه و از سیاهی دهم تیره و تار
همان رود ژرف ست نه نیزه وار
بجائی که نی مهر تابد نه ماه
ضرورست رفتن بدو در سیاه
وزان بیم لرزان و ترسان شود
که لختی بایستد در آب خراب
ازان آب بسیار کوشید تش
ز گریه شود عاجز و خوار تر
که زیر و زبر آید او روز و شب
وزان حال او کس خبردار نی
بزاری و فریاد گوید چنان
ز بهر خدا رستگاری کنید
که ما را درین رنج فریادرس
کند آه و افسوس چندین دریغ
بر آزار چون مرد بیمار ی

بدان رود و وادی بود سهمناک	همانجای ویران و پر ترس و باک	پریشان شود همچو حیران مرد	بگوید سخنهای با باد سرد
بگوید دریغا پس از مرگ من	بگریند خویشان و فرزند و زن	هر آنچه ز فرزند و خویش منند	همه دودهٔ من مرا دشمنند
پس من بگریند ایشان چرا	که از اشکشان شد زیانی مرا	کسی را که بسیار خویش و تبار	بگرید بر او انزا درشلت کار
زن ار شیوه دارد چو دلتنگ او	از آن شیوه افزون نگرید ستا او	زن هر که زاری و شیون کند	بدانجای دیوان نشیمن کنند
بود مرده را سیز یاده فراو	همان سختی آب و فریاد و آه	نباید که فریاد و زاری کنند	بباید ز اوستاش یاری کنند
پتتی زهر سر دوردان کنند	فراوان بخوانند اوستا و زند	که از زند و اوستاش راحت رسند	که دیوان از آنجا ملامت کشند
تو زنهار بر مرده زاری مخواه	رسانش هم اندر زند اوستا او	که مرده صبوری بجوید ز آه	روان خویشتن را نسازد تباه
دو دیگر تو بشنو ز اندرز من	که اندر نوشته بدیدم سخن	چو شد وقت نزدیک جان دادنش	گر او ناگهان سر دگر دد دمش
نشاید غسل دادن آنکه ورا	که نا واجب است شستن مرده را	که باشد از آن بد فراوان گناه	بدوزخ بود سخت پاده فراه
بهشیاری اندر مرا ور ابشوی	کفن را بپوشان تو پاک و نکوی	بدانجای هر کس که حاضر بود	همانگه مرا ورا پتتی دهد
ندارد خود او طاقتی گر همو	پس پیش بخوانند مرد اشو	بگویند تا خواند او خود اشم	درین باب تاکید دانند هم
بزودی مرا ور ابدخمه برند	پی آن نسا هر کسی بگذرند	پی هر نسائی که رفته براه	سیصد گام ایستند از دادگاه
چو سالار گاهان نسا را برد	با هیربدی دین بدخمه سپرد	گذارند و آچی سروش اشو	بگیرند آن جملگی دست شو
اوستا بخوانند آن انجمن	بخانه بیایند و شویند تن	بروز نخستین دوم و سیوم	اوستا بخوانند شان دمبدم
مددگارشان کن اوستا و زند	اوستا نگهدار و از هر گزند	و دیگر شنو پند ای هوشمند	که این فرضیاتست پس سودمند
چو نزدیک شد روزگار و درد	نخستین بخویشان فرض این بود	که غمخوارهٔ آتر و اترا کنند	که آن مرده یابد پناه از گزند
بشهری که باشد شهنشاه ما	بدرگاه او رفت باید ترا	بنزدیکی شاه ایران بلند	روند و بدانجا خوشبو کنند
نیایش کنند و پتت بهر آن	کنند عذرخواهی بهر روان	روانرا پناهی بود استوار	وزینکار نفعی رسد بیشمار
همان جان که بیرون شد از کالبد	بمز گه روشنائی خرد	نخست او ابر درگه ورهرام	بیاید پناهش بگیرد تمام

بیاساید

بیاساید اندر بر نور پاک	نگردد ز دیوان ملعون هلاک	همین پس فریضست در پاک راه	که خوشبو رساند بدرگاه شاه
بهر دوش یکی کس نیایش کند	پتتی و هم عذرخواهش کنند	نهد عنبر و صندل و بوی خوش	اگر گرد در روان را از روی خویش
ازینکار گردد روان شادمان	که راحت رسد پیش و بیگمان	دگر این فریضست ای مرد راد	چو بیرون شود جان از کالبد
فروزند آتش بسه جایگاه	بسی این فریضست در پاک را	بزودی فروزند آتش سه جای	بجائی که مرده است در آن سرای
دگر جای کان مرده درگش کنند	ابسه گام از دور آتش کنند	سه دیگر سه صد گام از دادگاه	فروزند آتش بسه جایگاه
ازیرا چو از کالبد رفت جان	ابسه روز دارد درینجا مکان	ابسه روز گردد روان در سه جای	بجان که مردست در آن سرای
و دیگر بدخمه بر کالبد	سه دیگر برکش ایارادمرد	روانرا دهد بیم و زروش دیو	ابا گرد و غوغا و بانگ درید
چو آتش فروزان بود در سه جای	روان در پناهست نور خدای	نه بیند از آن دیو رنج و وزن	نه بیم و نه آزار بی دردمند
چو وزروش در انور ببیند روان	از و دور گردد دلش ناتوان	پس این فرضیاتست بر ما حضر	که تا بام چارم فروزند نور
بروز اولین و دوم و سوم	اوستا بخوانند شان دمبدم	یزشن و درون آفرینگان سروش	بسه روز ازینکار بسیار کوش
ازیرا که چون جان شد از بدن	بود همچو طفلی که زاید ز زن	بر آن طفل یک دایه باید بکار	که بر روی در آن دم شود اشوا
مر آن بچه را زود چیند ناف	بشوید بسازد ورا پاک صاف	اگر زودتر اندران وقت هوش	درون و یزشن آفرینگان سروش
بهر روز سازند بهر درود	شود دایه اورا سروش ایزد	نگهدار زو از بیم دیوانش تیز	چنین است در دین به التمیز
گر از پیش زنده روان کرده او	بباید به پیش سروش اشوی	همان حاجت اورا نباید بهیچ	که از بهر خود پیش گیرد او بهیچ
نماند روانش بد ربانندگی	که با دست خود کرد فرزانگی	بدست خود از کرده ز نزد روان	نباید ورا حاجت هیچسان
بکاهان بیشته درون سروش	بجامه اشو داد اوی پاک پوش	پس این واجب است ای ستای تجیر	گزین صرفه داری تو آسوده سر
نباید ترا حاجت باب و مام	نه فرزند و پیوند و خویش تمام	نداری بر ایشان نظر بهر خویش	که از گردشان راه یابی تو پیش
و دیگر سه روز آفرینگان سروش	نوشتست آن یشت کرد باید دوش	چو یعنی بجان و دو ده همان	بهر شب یکی آفرینگان بخوان
بدان خانه خوانند اوستا و زند	بسه روز هر دم دران خان بوند	فریضست بر خویش و پیوند او	بدان دوده هم نفر زند او

نشاید خورد و گوشت تازه سه روز　　منه بر درون گوشت را نیز گوز
زشیر و ز بیضه پنیر و ز ماست　　ز هر چیز سه روز این بخوردن رواست
سوم شب بگاه چهارم بدان　　بپیچی بخوانند بهر روان
بگاه اوشهین هم از بهر اوی　　نشستن همه جامه پاک و نکوی
ز هر کسوتی خوب و پاکیزه آر　　نو و پاک و شسته به پیشتن بکار
درون چار پیشتن هم از بهر او　　وزان هر یکی نام گویم بتو
درونی بخشنوم رشن آستاد　　درونی بخشنوم ناو و زواد
سه دیگر درونی سروش ایزد　　چهارم درونی فرو هر بود
ابر آن درونی فرو هر اشو　　نهد جامه جمله پاک و نکو
هر آن میوه و چیزکان ارجمند　　ابر آن درون فرو هر نهند
نهد اندرو میوه و چند چیز　　نشاید ابر آن درون گوشت نیز
هم از بهر کوزه تو بیضه بسه　　که فرموده است این درون دین به
که نی گوشت تا روز چهارم خورند　　پی کو جدا بر درون نی نهند
چو آن کسوت خوب شسته بود　　چنان جامه آنجا فرشته بود
اگر جامه خوب و زیبا بود　　از آن کسوت خوب شادان شود
ازیرا که پیشینگان ورا　　همان خویش و هم دوستان ورا
پذیره بیایند او را به پیش　　چو فرزند و همسایه و یار و خویش
چو پاکیزه جامه بپوشد روان　　زیادت شود عزتش هر زمان
از آن جامها عز و نورش بود　　بر خویش و همیار سودش بود
ز نیکوئی لباسش شکوهی بود　　که پیش و پس او گروهی بود
روانان نشانند بهلوی خویش　　بهم تکیه و دست و بازوی خویش
چو باشد نکو رخت آن جایگاه　　فزاید بسی عزت و قدر و جاه
اگر ناسزا رخت و جامه بود　　از و آن روان سخت ناخوش شود
بگوید چنین جامه ناسزا　　نهادند شان بر درون مرا
از آن جامه ناخوش بود آن روان　　بسی نیز غمگین شود آن زمان
چو جامه نه زیبا و بهتر بود　　خجل گردد و نیز کمتر بود
روانهای دلگیر باشند از آن　　نکوهند بر خویش و فرزند آن
اشوداد آن جامه راهست نام　　بخویش و اشوداد باید تمام
بکن جیدا از دو خلق جامها　　موافق تن آن روان مرده را
روان چون رود در صبح چارمین　　بپول چینور ابا آفرین
بدرگاه بهرام فیروز شاه　　نخستین روان آید آن جایگاه
بباید بدرگاه ایران شاه　　یکی کس رود زود و فریاد خواه
رسانند خشبو بدان پاک نور　　نیایش بیت کرد باید ضرور
کز آنجا روان بگذرد شادمان　　با آسان گذر یابد او زان مکان
و گر زور گوسفند بر وی رسد　　از آنجا روان شادمان بگذرد
بغورشش رسد زود و آذر خره　　هم امشاسپندان پذیره بره
و دیگر رسانند خشبوی تیز　　ز بهر روان عذرها گوی نیز
وز آنجا دگر گام چون بر نهد　　روان شادمان بر ستاره رسد

چو گام سه دیگر روان برنهاد　　بهنبرگه ماه پایه ستاد
چو گام چهارم نهاد او رسا　　بخورشید پایه پس آن جنبود
چو از پل گذر یابد او بگذرد　　بروشن بهشت آنزمان میرود
بصبح چهارم ز بهر روان　　یکی آفرینگان ز دهمان بخوان
کز دهمان عرا در روانان بود　　ز دهمان روان شاد و خندان بود
بخوان پس نیایش خورشید و مهر　　ز بهر روان خواندن ای خوب چهر
وز اینش درون اشویان یزند　　و دیگر یزشن اشویان کنند
و دیگر درون سروش اشو　　بباید بیشتن فریضست او
در آن خانه هر کو ز هر دهم بوند　　ز فرزند و خویشان و قومی که اند
خورند آنکهی خوردنی نان و گوشت　　همان گوشت کو از پی زور گشت
چه روز دهم آید ای هوشمند　　نخستین یزشن اشویان کنند
درون اشویان ز بهر روان　　ز دهمان یکی آفرینگان بخوان
چو سی روزه باشد ایا هوشمند　　بخشنوم سیروزه یشتی یزند
بیشتن درون نیز سی روزه　　بباید همان سی و سه بیضه
سی و سه لورک همی نماید همان　　ز هر گونه میوه نهادن همان
بباید یکی گرد خورشید روی　　بباید یکی دیگری ماهروی
نهد اینهمه را به پیش درون　　باتش درون یشتن ای ذوفنون
درون سی روزه زوتی یزند　　که فرموده است این باوستا و زند
و دیگر درون خجسته سروش　　یزد را سی آن درون این بهوش
ز دهمان یکی آفرینگان کنند　　همان یا دنیکان و پاکان کنند
چو شد ماه یشتی اشویان کنند　　و دیگر درون اشویان یزند
یکی دست جامه بپیش درون　　نهند و فریضست یشتن همون
فریضست سه آفرینگان بتو　　ز دهمان اشویان سروش اشو
از آنپس ز دهمان بخوان آفرین　　که فرموده است اندرین پاک دین
از آنپس بهر ماه تا بیسال　　درون کن یزشن آفرینگان بحال
بهر مه یزشن اشویان کنند　　بهر مه درون اشویان یزند
و دیگر فریضست در پاک ره　　که فرماید از بهر او نشوه
چو یعنی که با نیت آن و درود　　برشنوم گیرد یکی هیرود
سه وندید یشتن سروش اشو　　بسی فرضیات است از بهر او
و دیگر ز بهر روان درود　　بباید که گیتی خریدی یزد
دگر ماده گاوان به بهرش دهند　　که هست این نوشته باوستا و زند
بود گوسفند جسته حرف ورا　　چو وستر واته وان اشوداد را
بگوید روان کو ز بهر مرا　　دهد گاو و جامه اشو مرد را
شنوم از آن کس بسی شادمند　　هر آنکو ز بهر مر این دهند
چو سی روزه آید سر سال را　　همان که بکن یشت سی روزه را
درونی بکن هم ز سی روزه　　سی و سه لووک سی و سه بیضه
درونی یکی پنج گوشه کنند　　ز هر گونه میوه بر وی نهند
یکی ماهروئی بمانند ماه　　با آتش درون یشتن آن جایگاه

بیزد را سپی آن درون سروش — کند آفرینگان و همان بهوش
یکی دست جامه نشستن دهند — ابر آن درون فر و هر هشند
زد همان بخوانند پس آفرین — همازور خوانند در پاک دین
که چندین فریضیست بر هر و درد — ابر این نوشته علما کنند
نوشتم من این جمله باب و درد — بدان سان که در راه دین یاد کرد
همی زان روایت نوشتم بکام — همان نظم او را بکردم تمام
و دیگر ز من بشنوای پاکمرد — که مردی زگیتی و دیران شود
مدار و چون فرزند و پسند پور — درین ره فریضیست استر ضرور
که غم خوارهٔ آن روان را کنند — که بر پل نماند همو مستمند
بزودی پذیرند استر یکی — که از پل گذر یابد او بیشکی
چنین است گرفه بوستا و زند — اشو مرده را بازِ زنده کنند
و گرنه بر چینود پول روان — بماند بدانجای تا جاودان
بماند چنان جایگاهی دمار — کند آه و افسوس بس بیشمار
هر امشاسفندی که بیند روان — نخستین سخن پرسد او را چنان
باوّل ازین کار پرسش کنند — بزودی و را آنجا گیر بکند زند
کند آتش زوان آه و افسوس بیش — کند نیز نفرین بیاران خویش

وگر روز دررو زکاری بورد — پرستش درون اشوبان کند
ازآن پس کند آفرینگان را — بزو همان فروهر سروش این سپند
زبهر و دروان فریضیست این — که وردین افزود جان آفرین
بوستا و زندست پیدا تمام — که در نظم گفتم من ای نیک نام
همان هیربد موبدان کهن — بدفتر نوشتست یکسر سخن
نگفتیم حرفی کم و کم هیچ — نباشد بگفتار من پیچ پیچ
پس از چارده سال و سیّاه او — بگردد و دیران درین راه او
کجا در پدر نیز خویش و تبار — فریضیست بسیار این یادوار
ستر زود دادن ایا آن ودر — که یابد گذر از پول چینود
یک استر مر او را نکارند نیز — بتاکید این کار دارند نیز
هر آنکس که او اندرین جهد کرد — یقین دان اشو مرد و رازنده کرد
بماند در آنجای بیتما و زار — در آن سخت وادی دلش پر فگار
بود دورتر از بهشت بلند — هم از چینود ماند او مستمند
که تو پور میداری اندر جهان — عوض از تو ماندست ای پاکجان
بدان وادی اندر بماند نزار — بتنها همی تا برد در شمار
همی تا ستر را نه بگارد کش — ز پول چینود گذر نارد کش

از روایت کامه بهره

فرزند تا پنجساله نشود از کرفه و گناه آگاه نباید کردن الّا اگر گناهی کند باید گفتن تا نکند و تا چهار ساله نشود نباید زدن و نه بیم دادن وگر نا گزیر بود بچوبکی باریک سهم دهند و فرزند تا هشت ساله نشود نباید زدن و نه بیم دادن وگر ناگزیر بود بچوبکی باریک و گناهی

که فرزند کند تا هشت سال تمام نبود گناه نباشد تا بعد از آن تا پانزده ساله نبود هر گناهی که بکند اگرچه بزرگتر گناهی کند اندک مایه باشد و چون پانزده ساله شود هر گناهی که کند چندانش بنویسند و بر پدر فریضه باشد که چون فرزند بزرگ شود از کرفه و گناه آگاه کنند و چون بالغ بزرگ شود کاری و صنعتی بباید آموختن که در اصلش بوده باشد الّا جوانی و شرطگی که اگر جز این باشد کاری پیشه دیگر بباید آموختن و چون بزرگ شود کدخدای و کدبانو شوند خرج پیدا کنند و هرچه از خویش باز برآرد بمستحقان و ارزانیان باید دادن ؛؛

از کتاب صد در نثر در پنجاه و یکم اینکه بر همه کس فریضه است کودک بدبیرستان فرستادن و چیزی آموختن چه هر کار و کرفه که فرزند کند همچنان باشد که پدر و مادر بدست خویش کرده اند و پس جهد باید کردن تا چیزی نیکو بیاموزندشان وا ز کرفه و گناه آگاه کنند چه از بهر . وان خویشتن میکنند تا بر ایشان کرفه کردن دلیر باشند اگرچه نیاموخته باشند پس کار کرفه کمتر کنند بروان پدر و مادر کمتر رسد و نیز آن باشد که اگر فرزند را بدبیرستان ندهند و چیزی نیاموزند بر گناه کردن دلیر باشند آنگناه بگردن پدر و مادر باشد پس حق فرزند را آنگاه گذارده باشند که ایشانرا چیزی بیاموزاند خاصه از دین شایسته و ناشایسته چه سرمایه اینست اگر نه کار اینجهان بر نیکی و بد بسر می آید ؛؛ از کتاب صد در نثر در چهلم اینکه هیربد او پدر را و مادر را نباید آزرد اگر بسیاری رنج و دشواری و زیان از ایشان به بیند البتّه نباید که جواب ایشان بزیادتی باز دهند چه خشنودی ایشان در خشنودی ایزد پیوسته است و هرگاه که ایشان را بیازارند او هرمزد و امشاسفندان را بیازرده باشند و هیچ کار و کرفه بمینو آن نتوانند رسیدن تا ایشان را خشنود نکنند ممکن نیست که هیچ کس تمام حق این سه کس باز گذارد در زند او دخت گوید

[illegible]

[illegible]

[illegible] که ای زرتشت نباید که پدر و مادر و هیربد را بیازاری پس هر روزی سه بار فریضه آنست که در پیش این سه کس دست بکش کردن و گفتن که شما را چه درد چیست تا من آن اندیشم و گویم و کنم اگر ناشایستی از من در خود آمده است باید که مارا اشوداد کنند ؛؛

از روایت کامه بهره

منت آمرزد میدارد و خدمت آن و بندگی آن کس می کند پس کسی ناچیز باشد و خدای عزّ و جلّ او را بهشتی آورد و آن کس
بزرگ بکند ببین کش چند حق و منت باشد و همچنین اگر کسی ده دینار کم یا بیش بهدیه بکسی دهد آمرزد تا زنده باشد واجب کند
گرمنت آنکس دارد پس کسی که دختری چون جائی خویش عزیزتر دارد یا مال و خواسته که او را درخورد باشد از خویشتن باز گیرد
و بمردی دهد ببین که چند حق بر آن داماد باشد و چون از آن دختر چند فرزند در وجود آید که پیوند آن تا رستاخیز به پیوندد و هر کرفه که
کنند ایشان همبهر و هم نصیب باشند زرتشت انوشیروان از دادار اورمزد پرسید که هر کرفه که فرزند کند پدر را بیشتر باشد یا مادر
دادار اورمزد گفت که هر دو یکسان باشند همچنین هیربدی که چیزی بکسی آموزد و او را از کار کرفه کردن آگاه کند آنکس
هرگز حق هیربد نتواند گذاردن بسبب آنکه همچنان که پدر و مادر فرزند را پرورند و بزرگ کنند و از نیکی و بدی نگاه دارند آن
هیربد کودک را از کار و کرفه آگاه کند و روان او را بهشتی کند حق بر آن کس که او را چیزی آموخته باشد بیشتر است که حق پدر
و مادر بر فرزند چه پدر و مادر تن فرزند پرورند و هیربد روان چنانکه روان از تن بهتر است همچنان هیربد که فرهنگ آموزد روان
پرورد از نیک و بد آگاه کند ببین تا آنکه تن پرورد بهتر است ؛؛ چون پسر سه بار جواب پدر باز دهد و فرمان پدر نبرد مرگرزان

باشد و کشتن واجب بود ؛؛

از روایت شاپور بروچی

اگر پدر از پسر ناراضی باشد و او را هیچ مطاع و خانه ندهد در دین رواست که بد و هیچ نشاید داد که خدا نیز از و ناراضی است

از روایت بهمن پونجیه میفرماید ؛؛ بیت

چو شاگرد گوید باستاد سرد | وگر لفظ تقلست بروی برد
همو نیز تا سال نه صد عذاب | کشد زین گنه دور شو باشتاب

از روایت کامدین شاپور ؛؛

فرزندی که بمیرد که دوازده ساله بگاهان بستن سه دوش سر و شیم پیستا ده یکی سه روز یکی کردن ده سال یازده سال بگاهان نکنند

از روایت شاپور بروچی

چهارده سال و سه ماه راستر آواید و ستر که بگارند اگر بسال کوچک و یا بزرگتر رواست اما از کسی نزدیک خویشتر و دین و ستیر بیابد

فرزند را همچنین طاعت مادر و پدر داشتن و فرمان برداری ایشان کردن چه بدین درگوید که فرزندی که فرمان پدر و مادر نبرد
و مادر و پدر از وی خشنود نباشند تنگ روزی باشد و پیوسته او را آستانه عظیم باشد که از آن بدشخواری رسد بی خلاف
هر چه فرزند با مادر و پدر کنند فرزند او با وی همچنان کند و گر مادر و پدر از آن فرزند خشنود نباشند و از بیجهان بیرون شوند
او را بدین گیتی هیچ کاری کشاده نشود پیوسته بکار خویش درمانده شود و بهیچ مراد نرسد و بدانجهان مهر ایزد او را
بدست خویشتن پاداه فراه کند و بهیچگونه مرادش نتواند بوختن آن کسی را که آزار پدر و مادر جسته باشد کم روزی
و هر آستانه که بدو رنج رسد آنرا هیچ چاره و درمان و تدبیر نشاید کردن بیشتر آن بود که مادر و پدر از وی خشنود
نباشند دادار اورمزد میگوید که حق من با حق پدر و مادر نهاده است و نخست رضا و دلخوشی ایشان باید جستن پس از
آن من اگر ایشان خشنود باشند من خشنود باشم اگر همه امشاسفندان از آن روان خشنود باشند و آزادی کنند
و مادر و پدر از وی بحل نکنند و خشنود نباشند روان آن کس بدوزخ رسد ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ

پرسید اشو زرتشت از اورمزد که چرا که پدر مه یا مادر به پرورد تر دارند اورمزد پاسخ داد او را پدر مه و مادر به پرورد تر دارند
که نخست نر اشو آفرید که آفریدآفرین و زرگ او را کرد و نام جست نخست اندر اوی تن پدر شود چند روز به اندامها
پدران بید و پس اندر اوی تن مادر شود و دیگر این کو هر خورش هو چویش اندر آواید پدران دادن او خویشکاری
چه نخست او و در و نه اهرمن زنان را از راه راست برد که اید و ان تو سرد و دانستن کو مهر پدران از آن مادران چند
صحیح تر گویم زرتشت کو هر که پدر و مادر آزرد ایستید یا عشق جد تر بید ییتی اندر ماد و بدنخواهد اغیش روان از دوزخ جدا نه بید

از روایت کامه بهره

اندر دین پیداست که هرگز فرزند حق پدر و مادر نتواند گذاردن و نه داماد حق پدر زن از جهت آنکه فرزندی که ناچیز باشد بانبازی
پدر و مادر او را در وجود آید پس پروردن و چیزها آموختن و از نیستی نگاه داشتن ببین که چند منت باشد پدر و مادر بر روی چه
اگر مردمی را بخواهند کشتن یا بیاویختن و کسی او را بخواهد و او را از آن عقوبت رهائی یابد پس سزا آن باشد تا بمردن

منن

از روایت کامدین شاپور

کسی را که فرزند نیست و خویشاوند نیست کسی بدین نزدیکتر باشد و فرزند را بفرزندی قبول کند پرسش پدر و مادر هر دو مرده
است و پسر دو تا دارد و خویشاوند ندارد و کسی که هیچ فرزند ندارد اگر پسر بفرزندی برگیرد در دین شاید دیگر پسری مرده است پسر
خاطر طلب کردن مال پسر زنی پادشاهان باید دادن پرسش یک آدم است و او پسر ندارد یک پسر بفرزندی
کردن و پسر مردن پسری دیگر آواید گرفتن پرسش آنکه آدم مرده است و پسر دوم روز مرده است و دستوری
که باشد و خویشاوندی که باشد ستری او بکارند پرسش دستور ستری آمد تواند کردن که هم دستور باشد
جواب شاید کردن و بهتر باشد چون خویش باشد پرسش آمد ستری دستور شاید کردن جواب چون خویش باشد
و ترس کاه هو هیم میو نگهدار نگر پدار شاید ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

اینکه پسر هیربد ستر کردن بهدین شاید یا نه پاسخ اینکه پسر هیربد ستری بهدین کردن رواست و هیربدی هم شاید کردن
پرسش اینکه کسی هیربد یا بهدین بی پیوند بمیرد و از پس از چند سال ستر کردن رواست پاسخ آنکه در گماشتن ستر در
دین پیداست که مرد که پانزده ساله و دیوان شود ستر باید گماشتن پیش از پانزده سالگی حاجت نیست ،،

از روایت شاپور بروچی ،، دیگر

اگر بعد از مردن پدر برادر بزرگ بمیرد او را برادر خورد ستر دادن رواست و نیز شاید که روان آن کس پل گذار شود ،،
دیگر یک ستر بستری چهل کس آواید پل گذار تواند کردن در دین واجب است ،،

از روایت دستور برزوجی ،، پاسخ

اینکه نوشته دین است که یک پسر چهل ستری تواند کرد اما اگر خویشان نزدیک بآن کس نباشد که ستری بکنند
همچنان رواست اگر نزدیک پیوند و پیوند دین باشند هر یک را یک ستری باید پاسخ درباب کرفه پسر و دختر
بدانند که بقدر آنکه دختر را به نعمت دنیا بهره مند کرده باشند کرفه اش از بهر مادر و پدر میرسد پاسخ ستر مرده که گمان

اگر بسال کوچک یا بزرگتر رواست اما کسی نزدیک خویشتر و دین دوست تر باید ،،

از روایت بهمن پونجیه

در دین فرموده است که اگر کسی را ستری نباشد او را ستر کرده بدهند و گر آن ستر از او بزرگ باشد و سالش زیاده بود آن
ستر زیاده ساله را اگر بدان خورد ساله دهند در دین رواست شاید دادن ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

اینکه کسی بهدین بمیرد او را فرزند نیست یک بهدین ستوره داده است او هم بمیرد پاسخ چون ستر اوّل فرجام رسیده از نشد
وفات یافت میراث بستر زیونده رسد پرسش اینکه بهدینی دو برادر است هر دو را فرزند نیست برادر بزرگ مرد و برادر خورد ستر
کرده بدهند یا نی پاسخ چون هیچ جای زنی نخواسته باشد ستر برادر خورد رواست ،،

از روایت شاپور بروچی ،،

دیگر پل گذار مردم را اگر فرزند نرینه بود بهتر و گر فرزند نباشد و دختر باشد و یا پادشاه زن باشد هم پل گذار شود پس آن زن را باید
که شوی کند اگر پسر زاید بشوی اوّل باید داد و گر آن زن بمیرد یک ستر کردن آواید و گر آن زنده باشد و شوهر نکند گناه کار باشد
بخویشان او واجب است ستر باو دادن ،، دیگر دختری که کرفه کند چهارم بخش کرسی بکرسی بروان پدر و مادر کرفه رسد ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

دو برادر است هر دو مرده شان را فرزند نیست و خویشان هم نیست پاسخ برادر بزرگ ستر آواید گماشتن و برادر خورد
اگر در وادی پانزده سالگی رسیده باشد ستر آواید گماشتن و گر از نسل پدر نزدیک و دور کسی شایسته باشد بکارند و گر نباشد از نژاد
مادر بکارند شاید ،، از کتاب صد در نثر نوزدهم اینکه مردمان را جهد می باید کردن تا بجوانی زن بکنند و فرزند
زایند و زنان را همچنین بشوهر کردن رغبتی باید که بود چه اندر دین پیداست هر کار و کرفه که فرزند کند پدر و مادر همچنان بود که بدست
خویش کرده باشند معنی پول آنست که یعنی پول که بدانجهان رسند اگر کسی را فرزند نباشد بریده پول خوانند یعنی راه آن جهان بر
وی بریده است و بدانجهان نتوانند رسیدن بر سر چینود پول بماند اگرچه بسیار کار کرفه کرده باشند بچینود پول گذر نتوانند

کردن وحساب وشمار او نکنند و هر امشاسفندی که آنجا فراز رسد اوّل این سخن پرسد که بدانجهان عوض خویش پدید آورده یا نی چون
نیاورده باشد بروی نگذارند و روان او بر پل بر درد و غم آنجا بماند مثالش چنانکه کسی در بیابانی بود و بیم دد و دام بود بدان نزدیک
شهر خویش ورودی بود بدان رود گذر نشاید کردن پولی بود میان در افتاده و بدان شهر نتواند رسیدن و همیشه در آن حسرت
باشد که کاشکی پل درست بودی کار بفرزندان بر بیچاره است پس دادار اورمزد بر مروبان بخشود تا اگر کسی که باشد که اورا
علت آسمانی بود و فرزند روزی نباشد او را بفرمود تا کسی روان دوست را بیاری خود کند و فرزندی پذیرد چه هرگاه
که بگماشته آن کس بجایگاه فرزند باشد و هر کار و کرفه که او کند همچنان بود که بدست خویش کرده باشد و پس اگر کسی از دنیا بشود
و ستر فرزند ندارد بر موبدان و دستوران و بر خویشاوندان اوی واجب است که ستر اوی بگماشتن کسی برای او پدید
آوردن تا روان او از عذاب دوزخ بجهد چه هرگاه که خویشان او تیمار ندارند بدان جهان چون روند روان آن کس در ایشان
آویزد گوید که من چیزی بچند سال اندوخته بودم و رنج برده بودم بشما گذاشتم شما برگرفتی و خرج خود کردی و شفقت بر روان
من نیاوردی همچنین که من آنجا موقوف ماندم شمار انگذارم که بر چینود پول گذر کنند تا ایزد داد من از شما بستاند پس رشن
ایزد و مهر ایزد شمار او کنند هرچه آن کس از مال او گرفته باشد هر یکی دینار را چهار حساب کنند و عوض باز بستانند و بدان
جهان زر و سیم نباشد کرفه که ایشان کرده باشند از روان ایشان باز گیرند باین روان دهند و لیکن تا ستر نگارند بر چینود
پول نتوانند گذشتن و بجایگاه خویش نتواند رسیدن بخویشان او هیچ کار فرض تر ازین نیست و هرگاه که ستر کسی بگارند
همچنان باشد که کسی مرده را زنده کرده باشد کرفه آن را حد و نهایتی نیست ؛؛

از روایت کامه بهره

اندر دین پیداست که کسی از جهان بشود اورا فرزند نبود روان آن کس بسر چینود پول بشود چنان پندارد که میان پول
فروشده است و بدین در بریده پول خوانند و امشاسفندان حساب آن روان نکنند و آن روان آن جا که بماند عاجز و
متحیر و پشیمان نه باز پس تواند گردید و نی بر پول توان گذشت و بجای خویش نتواند رسید تا رستاخیز تن پسین اگر آن باشد
که اورا خویشاوندی شفقت باشد روان دوست از جهت وی ستری بگارند و یا خویشتن استری باشد همچون فرزند

بود و پس پول دیگر باره بپیوندد و آن روان را شمار کنند و راهش دهند تا بجایگاه خویش شود و این ستر باید که دستوران و
موبدان بگارند تا آن روان از رستگاری باشد و گرنه رستگاری نباشد و آنچه خویشتن گوید که من استری اویم پذیرفته نباشد

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

اینکه دختر چند سال شود نامزد شاید کردن پاسخ پیش از نه سال نشاید که نامزد کنند چرا که در دین نفرموده است ؛؛ بدین گوید
که دختر نه ساله نامزد کردن پس سیزده ساله بشوهر دادن بیشتر نشاید کم نشاید که کم باشد هر بار فرمان گناه باشد پدر و مادر ؛؛

از روایت همین پوچیه ؛؛ دیگر

نمود که دختر کوچک دو ساله و سه ساله بشوهر میدهند خوب نیست قاعدهٔ دین چنین است که دختر و پسر بالغ شوند یعنی
چهارده ساله یا از دوازده سال کمتر نباشد پس ایشان را زن و شوی رواست

از روایت شاپور بروچی

دختر که نه ساله نامزد کردن و پس سیزده ساله بشوهر دادن بیشتر نشاید کم نشاید اگر کم باشد هر بار فرمانی گناه باشد مادر و
پدر را ؛؛ از مکتوب سوریته ادهاروان ؛؛ و در باب پرسش دختر که پیش از دشتان بشوهر نکاح
دهند یا بعد از دشتان پاسخ اینکه دختر نه ساله بشوهر دهند و پسر را چهارده ساله کدخدا نمایند و دختر بعد از دشتان نکاح دهند

از روایت شاپور بروچی

دیگر دختر نه ساله و دوازده ساله را خواستاری نامزد کردن نه آید چون که دختر بزرگ شد و همچنان گوید که این شوی لایق
من نیست و مرا خوش نمی آید مرگرزان شود و گر نامزد خواستاری کرده پس شویش بمیرد آن دختر چکر زن شود و نکاح چکر
زن و در دین چنین پیداست که هر زن که شوی کند او شوهر را گوید که هرچه تو کرفه کنی مرا بهرهٔ آن کنی و خدمت شوی کند
و شوی بهمه حال راضی دارد و دلگیر نکند ؛؛ دیگر اگر دختری بود که او را کسی بزنی خواهد داد شوی نکند هر باری که دشتان بشود
یک تنافور گناه بود و پانزده تنافور مرگرزان شود و گر پدر ندهد آن گناه پدر را بود و گر مادر شوی ندهد آن گناه مادر را بود و پانزده
دشتان مرگرزان شود

از روایت کامه بهره

اندرین پیداست که دختر تا نه ساله نشود بشوهر نباید دادن و نامزد کسی نباید کردن و تا دوازده ساله نشود بشوهر نباید دادن چه گناه باشد و کسی که زنی بکند باید که با آن زن عهد کند که هر کار و کرفه که توکنی مرا همبهر آن بکن چون زن بپذیرد و پس از آن هر کرفه که کند همبهر باشد ، و آنچه پرسیده‌اند که زنان را شوهران کردن چه کرفه است بدانند که بدین در چنان پیداست که دختر چون نه ساله تمام شود می باید که نامزد شوی کنند و چون دوازده ساله باشد با شوهر دهند و چون دشتان شود و شوهر سزاوار نخواستن آید بشوهر ندهد اگر پدر ندهد هر بار که آن دختر دشتان شود و دختر سر بشوید آن پدر تنافوری که هزار و دویست درم سنگ باشد گناه بود پس بسر جلیبود پول اول شمار این کنند و گر مادر رضا ندهد این گناه مادر را باشد اگر برادر رضا ندهد این گناه برادر باشد و گر دوده سالار رضا ندهد این گناه بر دوده سالار باشد و گر دختر خود بشوهر نخواهد و نکند این گناه دختر را باشد و هر یک بار که دشتان بود و پاک شود این پاده فراه بسر جلیبود پول او را فرمایند و گر همچنان به هیچ حال شوی نکند و شوهر سزاوار باشد و خواستاری کند و سر در نیارد چون هفتاد ساله شود و بمیرد اگر هزار کار و کرفه کرده باشد ممکن نیست که روان او ببهشت رسد یا از دوزخ رهائی یابد و تا رستخیز تن پسین در دوزخ بماند و آنچه پرسیده بودند که کرفه آنکه دختر یا خواهر را جهاد کنند و بشوهر دهند چون باشد بدانند که بدین در چنان گوید هر چیزی که کسی با شوهری داده یا بکس دهند کرفه و مزدی بزرگ باشد خاصه که بو هان ارزانیان دهند و صلت کردن دختر و خواهر بشوهر دادن الا با ارزانیان و وهان و گر نه خود بکسی دهد بدین در گویند که اگر چه مردی بود که او را بسیار گناهها جسته باشد و چون این کرفه بکند جمله گناهها از وی بشود و گر از آن دختر یا خواهر فرزندی در وجود آید و آن در پیوند در جهان بود هر کاری و کرفه که کند او نیز هم نصیب باشد ، و آنچه پرسیدند که مردمان را زن کردن چند کرفه است بدانند که حد و اندازه آن پدیدار نیست و حد و اندازه این اورمزد داند ما تمامتر آن نتوانیم گفتن چه اگر از آن زن فرزندی در وجود آید هر کار و کرفه که از آن فرزند کند همچنان باشد که پدر بدست خویش کرده باشد و چون از آن فرزند فرزندی بزاید و همچنان میشود تا آنکه تخم او در جهان بماند هر کرفه که ایشان کنند آنکس را چنان باشد که بدست خویش کرده باشد و بدان جهان بروز رستاخیز اگر پدری باشد که دوزخی بود و نشان دوزخیان دارد آن نقطه سیاه بود که بر پیشانی دارد آن فرزند شفاعت کند و ایزد عز و جل شفاعت ایشان بپذیرد و آن نقطه سیاه بردارد ،

از روایت دستور برزو ، پاسخ

زنان و دختر بشوهر نمیتوانند داد اگر دختر پدر نداشته باشد بزبان عمو یا شخصی که از پشت و نسب نزدیکتر باشد بصلاح آنمرد دختر بشوهر کنند

از روایت کامه بهره ، پرسش

اگر مردی پیغام بمردی فرستاد و دختر وی خواست و پدر دختر گفت تا اندیشه بکنم چون یک چندی بر آمد پدر دختر کسی از پس پیامبر فرستد گوید که اگر دختر مرا دو هزار درم کاوین کنند دختر بدو دهم و پیامبر شود و با آنکس بگوید که زن همیخواهد و آن مرد گفت که آن دو هزار درم که میگوید دختر وی را کاوین کنم و پیامبر بشود و با پدر دختر بگوید که نیک پیامبر گوید که اکنون بده دختر و بهیدی و پدر دختر گوید که اگر دختر را بوی نخواستمی و چون روزی چند دیگر درین گذرد پدر دختر پشیمان شود و خواهد که دختر بدیگری دهد داد دستان این چگونه باشد

پاسخ اینکه اگر آنمرد گناهی بکرد که روا نه از گرفتاری باشد و یا سخنی بگفت که من چنین گناهی جسته کرد آن زن از وی هرگز نتوانند ستد و گر آن باشد که آن زن از وی باز ستانند و بدیگر دهند و آنکس که آن زن خواهد و آنکس که دهند و آن کس که در میان آن سخن بگوید و آنکس که ایشان را دستوری دهد و آنکس که نکاح ایشان ببندد و آن کس که در آن کار همداستان باشد سال را همه مرگرزان بشوند و هر پیمان که بکنند و همان دختر بو همان مرد همی دهم چنانکه آنکس که بخواهد بخواست و آن کس که دختر دارد گوید که میدهم و پس از آن دو یکی پشیمان بشوند مگر که از دختر یا مرد گناهی گران آید که آن پشیمانی آرد و گر نه اینکه پشیمان شود و هر کسی که وی را در آن کار یاری کند مرگرزان شود

از روایت کاوس کامان ، پرسش

اگر مردی دختر مردی بزنی خواست پدر دختر گفت که دهم نگفت که نه هم همچون یک چندی بر آمد از پس پیامبر شد و با آنمرد گفت که اگر دختر مرا دو هزار درم کاوین کنند بدو دهم پیامبر شد و با آنمرد گفت و آن مرد گفت که او را دو هزار درم کاوین کنم پیامبر شد و با پدر دختر گفت پیامبر از پدر دختر پرسید که دختر را بر آن مرد دادی پدر گفت که اگر دختر بدو نخواستمی دادن از او کاوین نخواستمی پیامبر شد و با آنمرد گفت و پدر دختر از گفت خود پشیمان شده و میگوید که من دختر بدو نمیدهم و بدیگری خواهم داد و داد دستان چه

پاسخ آنکه تو میگوئی آن دختر زن آنمرد است که تو گفتی دستوری نیست بکسی دادن و لیکن باید که پدر دختر بیاید و بگوید که او چه جرم دارد و من سخن او بشنوم اگر آن است که پای از فرمان دین بیرون دارد پدر دختر از آن خبر ندارد او را درین سخن میرسید

زیرا اگر با زن نشسته باشد چون از دین بیرون شود آن شوی آن زن هم بیرون شود و گرگناهی نکرده است یا کرده پت
توهش است بر پشیمان که تو گفتی آن دختر زن آن مرده است که تو گفتی اگر کسی در آن سخن گوید یا آن را کسی دیگر و کسی که وی را
خواهد و کسی که درمیان می آید و میشود تا او را بدیگر کسی دهد و گر دختر بران نیز هم ادستمان شود و کسی که کاوین ایشان بندد
سالی را همه مرگرزان شوند و پدر و ما در خواسته و خویش که دارند برایشان نه اشوداد باشد

و دیگر بهر آن کو بوصلت رود
ستانند اگر دختری یا دهد
چو او گفته از گفته اش برگذشت
همانست شیطان چو مینا گشت

که مهراست پیوند من در جهان
کر خلقان ستاده به پیوند زآن
هر آنکس که زین قصه پیمان شکست
همانست کو نزد شیطان نشست

روانش ابر سال نهصد قرن
سپارم با هرمن پر فسون
همو سال نهصد بدوزخ عذاب
کشد رنج و سختی چو افراسیاب

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه در دین پنج گونه زن گفته است ،، یکی پادشاه زن ،، دوم ایوک زنست ،، سوم ستر زنست چهارم چاکر زنست ،،
پنجم خودسرای زنست پاسخ انکه پادشاه زن آنست که چون بخانهٔ شوهر شد اینجهان و آنجهان از آن شوهر است و فرزندی که
از و زاید هر کرفه که کنند همچنان بود که پدر دست خود کرده بود و همه او را باشد ،، یوکی زن آنست که پدری باشد دختری او
و یا بیشی پسری ندارد و بعلی خویش دختر یا یوکن زنی خویش بکسی دهد اما پس گذشت وی بدهند و این زن فرزند که زاید پدر و
مادر را از آن کرفه بهره باشد. ولیکن آن دختر را ار خواسته پدر پسر بهری باید داد و آن خواسته از آن فرزندان باشد
ستر زن آنست که مردی گذشته شود پانزده ساله و او را زن نباشد بر خویشان ویست که بسوی آن روان وی غمخوارگی
کنند و دختر را خواسته دهد و ستروی بشوی دهند تا در آنجهان او را هم زن باشد هم فرزند و آنکس که او را بزنی کند و فرزند که از و
زاید بهری از آنکس باشد که زن ستروی باشد و بهری از آن کسی باشد که ستروی بشوی داده باشند ،، و چاکر زن آن باشد
که زنی که شوی داشته باشد و شوی وی درگذشته شده باشد چون این زن را بشوی دیگر دهند بچاکری شوی پیشین
بشوی باید داد و این زن در آنجهان از آن شوهر پیشین باشد و از فرزندان بهری ،، خودسرای زن آن باشد که دختری باشد
و پدر وی را نامزد مردی کند و دختر گوید که من وی را نمیخواهم و من زن همانکس میشوم و پدر بران همداستان نباشد پس

نشاید که دستوران وی را بخودسرای زن بدان مرد دهند که آن زن گوید خودسرای یعنی که بگفت خود شوهر میکند وی را به یزد
یزدان ارجی نباشد و فرزندی که از شش زاید شاید که چون پسر باشد مادر را پادشاه زنی بپدر دهد تا فرزند که از و زاید پادشا
فرزندی شاید و این خودسرای زن از میراث پدر و مادر هیچ نرسد تا دانند ،، از مکتوب مانک چنگا ،، پرسش
انکه در دین پنجگونه زن گفته است ،، یکی پادشاه زنست ،، دوم یوکن زنست ،، سوم ستر زنست ،، چهارم چاکر زنست
پنجم خودسرای زنست پاسخ آنکه پادشاه زن آنست که چون بخانهٔ شوهر شد این جهان و آن جهان از آن است
شوهر و فرزندی که از و زاید هر کرفه که کند آن همچنان بود که پدر بدست خویش کرده بود و همه او را باشد ،، یوکن زن
آنست که پدری باشد دختری دارد و یا پسر ندارد و بسال خویش دختری با یوکن زنی خویش بکسی دهد اما پس گذشت وی بدهند
و این زن فرزند که زاید پدر و مادر را از آن کرفه بهره باشد ولیکن آن دختر را از خواسته پدر به بهری باید داد و آن خواسته
از آن فرزند باشد ،، ستر زن آنست که مردی گذشته شود پانزده ساله و او را زن نباشد بر خویشان و نزدان ویست بسوی
روان وی غمخوارگی کنند و دختری را خواسته دهند و ستروی بشوهر دهند تا در آنجهان او را هم زن باشد هم فرزند و
آنکس که او را بزنی کند و فرزندی که از و زاید بهری از آن کس که زن ستروی باشد و بهری از آنکس باشد که ستروی بشوی داده باشند
،، چاکر زن آن باشد که زنی که شوی داشته باشد و شوی وی درگذشته باشد چون این زن را بشوی دیگر دهند بچاکری شوی
پیشین بشوی باید داد و این زن در آنجهان از آن شوهر پیشین باشد و از فرزندان بهری ،، خودسرای زن آن باشد که دختری
باشد پدر وی را نامزد مردی کند و دختر گوید که من وی را نمیخواهم و من زن همان کس شوهر و پدر بران همداستان
نباشد پس شاید که دستوران وی را بخودسرای زن بنامزد دهند که آن زن گوید و خودسرای یعنی خود شوی می کند وی را
بنزد یزدان ارجی نباشد و فرزندی که از شش زاید شاید که چون پسر باشد مادر را پادشاه زنی بپدر دهد تا فرزندی که از و زاید
بپادشاه زن فرزندی شاید و خودسرش را میراث از میراث پدر و مادر هیچ نرسد تا دانند

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

انکه در دین پنج گونه زن گفته است ،، یکی پادشاه زنست ،، دوم ایوکن زنست ،، سوم ستر زنست ،، چهارم چاکر زنست

پنجم خودسرای زنست پاسخ اینکه پادشاه زن آنست که چون بخانهٔ شوهر رسد این جهان وآن جهان از آن اَنست شوهرو فرزندی که ازو زاید بهرگرده کند آن همچنان بود که پدر بدست خویش کرده بود و همه او را باشد آیوکن زن آنست که پدری باشد دختری دارد و پسری ندارد و بسال خویش دختری باید که زنی بکسی دهد اما از پس گذشت وی بدهند و این زن فرزند که زاید پدر و مادر را از آن گروه بهره باشد ولیکن آن دختر را از خواستهٔ پدر پسر بهری باید داد و آن خواسته از آن فرزندان باشد و ستر زن آنست که مردی گذشته شود پانزده ساله و او را زن نباشد بر خویشاوندان ویست بسوی روان وی غمخوارگی کنند و دختری را خواسته دهند و ستروی بشوهر دهند تا در انجهان او را هم زن هم فرزند و آنکس که او را بزنی کند و فرزند که از و زاید بهری از آنکس باشد که زن ستروی باشد و بهری آنکسی که ستروی بشوی داده باشند، و چاکر زن آن است که زنی که شوی داشته باشد و شوی وی درگذشت شده باشد چون این را بشوی دیگر دهند بچاکری شوی پیشین بشوی باید داد و این زن در انجهان از آن شوهر پیشین باشد و از فرزندان بهری، خودسرای آن باشد که دختری باشد پدر وی را نامزد مردی کند و دختر گوید که من وی را نمیخواهم و من زن همانکس میشوم و پدر بر آن همداستان نباشد پس شاید که دستوران وی را بخودسرای زن بر آن مرد دهند که آن زن گوید یعنی خودسرای یعنی برای خود شوی می کند و ویرا ایزد یزدان ارجی نباشد و فرزندی که از وی زاید شاید که چون پسر باشد ما در را پادشاه زنی بپدر دهد تا فرزندی که از و زاید پادشاه فرزندی شاید و این خودسرای از میراث پدر و مادر هیچ نرسد تا داشت

از روایت کامدین شاپور، پرسش

این که نکاح کردن معلوم نمایند که چه نوع باید کردن پاسخ این که چون دختر بالغ شده باشد و اگر پدر داشته باشد در پیش پدر باید شدن و اگر نداشته باشد برادری که داشته باشد و گر برادر هم نداشته باشد آنکس که پدر بسالاری گماشته باشد و اگر نکرده باشد نزدیکتر باشد در پیش ایشان شدن و طلب نمودن و چون نکاح خواهند کرد سه کدخدای رفتن اوّل از دختر رضای پرسیدن و پس سالار بردن و دست بدست داماد نهادن و دستور پیش کردن و پند و نصیحت دادن و گفتن که از امشاسفندان یکی تعین کن و دستوری بدستوری را گماشتن و دانای را بدانائی قبول کردن پس پتت کردن

و باقی شرح در اوستا نبشته شد،

از روایت کاوس کامدین : پرسش

درباب نکاح بستن که کی ببندد پاسخ آنکه از باب نکاح کردن بجز دستوری شایسته که نابرشته باشد که نکاح خود کرده کدخدا شده دیگر کسی نشاید،

از روایت نریمان هوشنگ، دیگر

اعلام آنکه پرسشی سؤال نموده بودند که مهر در دین به مازدیسنان هست یا نه پاسخ مهر در اینجانب میخوانند دو هزار درم سیم سپید ویژه و دو دینار زر سرخ سره نشاپوری در عقدنامه است و می باید خواند تا معلوم باشد،

از روایت نریمان هوشنگ، پرسش

این که مهر در دین مامی باید گفتن و آن کسان که میگویند که این دو هزار درم همراه دختر را ما دباید نهادن پاسخ غیر آنست که همراه دختر و آنچه دلخواه و دسترس باشند و رضا بجای می آرند شاید، از مکتوب سورتیه ادهارو اون درباب مهر نکاح و کابین که شوهر بزن قبول کرده باشد که زن بشوهر بهل نماید و ببخشد شاید،

از روایت کامه بهره، پرسش

اگر زن پادشاه کدام باشد پاسخ اینکه مردی باشد کش پسر و دختر هر دو کش باشد چون پسر دارد دختر پادشاه زن باشد پرسش آنکه مردی زن پادشاه دارد مرد مسلمان ببید زن دیگر شوی کند چون باشد پاسخ اینکه پادشاه زن باشد چکر نباشد

از روایت شاپور بروچی، پرسش

اگر کسی مسلمان شود زن او تا یکسال دیگر شوی نکند چون که در یکسال اگر وی پشیمان شود و در دین آید آن زن بدو ثابت بماند و گر یک سال گذشت و در دین نیامد هرگز آن شود پس آن زن که شوی کند نکاح شاه زن او را باید خواند پرسش آنکه اتفاق بهدین از دین خود برگشته رجوع اقرار بدین دیگر کرد پاسخ چون که او از دین برای شود زن از وی برای است هم در دنیا و در آخرت هر بهدینی که آن زن بزنی کند و پادشاه زن باشد،

از روایت بهمن پونجیه

نکاح کردن دختری که پدر دارد پادشاه زنست آنکه شوهرش مرده چغر زنست آنکه پدر و برادر ندارد و ایوک زن است
آنکه بی رضای پدر و مادر خود سالار زن است و او را در دین چغر زن میخوانند ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

آنکه زن ایوک کدام باشد پاسخ آنکه مردی باشد که او را هیچ پسر نباشد دختر پیش باشد آن دختر ایوک زن
باشد مال و خواسته پدر و میراث پدر همه با آن دختر ایوک میرسد اگر دخترش بسیار باشند و هیچ پسر ندارد یک دختر که
روان دوستر و بهتر و دین آگاه تر به ایوک بهاوی شوهر دهند مال و میراث پدر همه با آن دختر میرسد و دیگر
آنکه دختر ایوک چون شوی کند خدایش پسری بدهد چون آن پسر پانزده ساله شود مادر به پادشاه زن بپدر دهد آن پسر پسری
پدر و مادر باشد مال و میراث پدر و مادر با وی میرسد ستر پدر و مادر باشد اگر چنانکه دختر هیچ پسر نزاید همه دختر زاید
یک دختر به ایوک پدر و مادر بشوی دهند یک دختر به ایوک پدر خود بشوی دهند یک دختر ستر پدر خود ؛؛

از روایت شاپور بروچی

چون شخصی را دو فرزند نرینه باشد و یک دختر باشد و آن دختر بشوی داده است چون آن شخص وفات یافت یکی فرزند
[illegible] و یک پسر که سفر رفته بود آن هم بمرد آن دختر ایوک شود اگر پسر زاید ستر پدر کند اگر
نکند مرگرزان شود و گر کند او شوی خود را شاه زن شود ؛؛

از روایت شاپور بروچی

اگر دختر باشد و نامزد شوی نکرده باشد و گر مادر و پدرش مرده باشند آن دختر را نکاح ایوک زن خواندن
اگر کسی او را نکاح شاه زن خواند مرگرزان شود ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

آنکه مرد بیست و زنی ستری کسی بوی دادند و یرا از جهت ستر زنی خواسته داده اند اگر شوی آن زن از آن خواسته

چیزی خرج کند شاید یا نه و هست که بر بهدینان خرج کند و هست که بر بهدینان داوستان چون پاسخ اینکه چون
خواسته بجای میدارد و در آمدنش بفرزندان و بهدینان و کار و کرفه خرج می کند و داشت آن خواسته را همی کند
هم شاید پرسش آنکه مردی دختری کسی بزنی کند از پدر بخواهد گواه او نگیرد بخانه خود ببرد و مرد و ویران بید
آن دختر داوستانش چون پاسخ آنکه چون دختر از پدر بخواهد اگر گواه او رگیرد اگر گواه نگیرد اگر چون مرد
و ویران باشد بیور و دختر چکر باشد ؛؛

از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش

دختری که نامزد شده و شویش بمیرد که نکاح او نشده بود وقتی که آن دختر را نکاح کنند بموافق چغر زن
مهر باید خواند و نکاح بموافق چغر زنی دهند ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکه کسی که بهدین و ویران شود زن او بعد از چند گاه شوهر تواند کردن پاسخ اینکه زنی که شوهرش ویران
شود اگر فرزند نداشته باشد بعد از چهار ماه و ده روز شوهر بکند و گر فرزند شیر داشته باشد بعد از هجده ماه شوهر کردن
روا داشت و گر امید فرزند زائیشی نداشته باشد در دین پیداست که شوهر کردن روا نیست ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

آنکه سالار چکر زن که باشد پاسخ اینکه زن چکر سالاری خود کار و سالار آن باشد و دختر نیز اگر پدر و برادر
ویرا بکسی دهند دختر آنکس نخواهد بوی نتوان دادن و گر دختر خواهد که زن کسی شود و پدر و یرا در بدان همداستان
نباشد ویرا بشوی توان داد و لیکن بپادشاه زنی نتوان داد و ویرا بخود سرای بشوی توان داد و خود برای
یعنی که گفت وی ویرا بشوی داده اند و از مال پدر و مادر هیچ نتوان خواست و گر دهندش شاید و گر دختر را چنان افتد
که بخود برای بشوی دهند پسری زاید پسر چون پانزده ساله شود باید که مادر را بپادشاه زنی بپدر دهد پرسش
اینکه زن چکر است و کسان ویرا بزنی بهیچ خواهند وی شوی نکند داوستان چون پاسخ آنکه اگر کسی شایسته ویرا بخواهد

و وی شوی نکند آن زن مرگرزان شود مگر که شوی کند تا گناه مرگرزان بجهد و کرکسی وی را نخواهد خود دیگر گون بود

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

آنکه سالاری زن چاکر برادر زن شاید یا از دوده شوی کسی باید **پاسخ** اینکه سالاری زن چاکر کسی نشاید که برادر بزن
چه بود **پرسش** آنکه زن چاکر چونکه بستری بنشیند و کسی می آید و او را میخواهد و کرشوی نکند دادستان چه **پاسخ**
اینکه اگر شوی نکند مرگرزان باشد و نیز پدری که دختری رسیده دارد و پنجاه ساله شود و شوی ندهد مرگرزان شود

از روایت کامه بهره ،، پرسش

آنکه چاکر کدام باشد **پاسخ** اینکه مردی و زنی باشند زن پادشاه باشد بعد از آن مرد و دیران به همیا
زن شوی دیگر کند چاکر زن باشد ،، **از مکتوب مانک چنگا ،، پرسش** اگر کسی چاکر زن را پادشاه زنی
بشوی دهد چون سالی برآید هر کس که در آمیان بوده باشد همه مرگرزان شود مگر که پیش از آن که سال دیگر آن چاکری
بده و دهند ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

اینکه شوهری وفات یافت زن شوهری دیگر شاید کردن یا نه **جواب** بر هر کس واجب است که جهد و مدد تمام
کنند تا شوهری دیگر بکنند که شاید که فرزند زایشنی و پیوند روشنی پیدا شود و چون فرزند زایشنی پیدا شود تا
که در آن دوده اشائی رود آنکس که سعی نموده باشد هم بهر باشد ،،

از روایت بهمن پونجیه

زنی که شوهری وفات موت یافته شود بشوهری دیگر میتوان دادن چاکر زن باشد تا فرزند از و پیدا
شود ستر که آن پدر اولی باشد و گر زن کسی بمیرد و آن مرد چاکر زن کند اگر آن زن بسال زیاده بود و مرد به
سال کم باشد اگر آن مرد و زن زیاده ساله را کنند رواست ،،

از روایت دستور برزو ،، پاسخ

زن چاکر کردن رخصت است اگر چه بسال از مرد بزرگتر است یا کوچکتر روا باشد **پاسخ** آنها که غایب بوده اند الحال از

آمده و زنان ایشان که شوی کرده الحال میباید که اگر فرزند از شوی چاکر داشته باشند نزد شوی چاکر بگذارد و شوهر اوّل
با زن از سر نو عقد بشاه زنی و زن خود بتصرف شود و گر آن زن از شوی چاکر بار حمل داشته باشد شوهر اوّل با زن نزدیکی نکند
تا مادام که فرزند بزاید بشوی چاکر دهند و بعد از آن شوی اوّل عقد را با زن تازه بسته دخل کند ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

زنی که شوهرش وفات یافت یعنی مرده بود و او را پسری نبود چون آن زن شوهر کند چاکر زن باشد چون از و فرزند پیدا شود
بشوی اوّل رسد و شوی دیگر را ستر آو باید دادن که او ستر اولی باشد ،، دیگر کیفیت زن چاکر اگر پسر چند فرزند زاید
و آن فرزند حصه شوی اوّل بود و کیفیت سه حصه از آنجمله یک حصه شوی اوّل را بود و یک حصه کسی که پرورش او کرده
باشد و یک حصه شوی دیگر را بود و گر آن زن دختر زاید آن دختر را او یوک زن بکنند و نکاح او یوک باید خواندن و گر او را
پسر آید بشوی اوّل رسد و شوی دیگر را ستر آو باید دادن ،، **از کتاب صد در نثر** در پنجاه و چهارم اینکه اگر کسی
زنی چاکر دارد اگر از وی فرزندی نرینه زاید بستری آنکس شاید آنکس بریده پول نباشد و گر مادینه بود باید که مرد غافل
نباشد از بهر وی خود ستری بگارد خویشاوندی روان دوست پسر خود بنشاند تا روان او بریده پول نبود ،،

از روایت شاپور بروچی

دیگر کیفیت حصه فرزندان شاه زن پسر را دو حصه و دختر را یک حصه و گر فرزند چاکر زن باشد او یک حصه و شاه زن را دو حصه

از روایت کامه بهره ،، پرسش

آنکه مردی باشد او را شش زن پادشاه زن باشد او را برادر و خویش و خویشاوندان باشند آن مرد و دیران شود
و هیچ فرزند ندارد و مال و خواسته و میراث آن مرد بکه میرسد و هیچ فرزند ندارد **پاسخ** آنکه چون مرد و دیران شود و هیچ
فرزند ندارد و زن پادشاه دارد مال و خواسته و میراث آن مرد بپادشاه زن میرسد هیچ برادران و خویشان آن مرد
نمیرسد چون شوی کند چاکر زن باشد **پرسش** آنکه مردی گذشته شود و دو دختر دارد و پسر ندارد
و پس پذیرفته هم ندارد و زن پادشاه هم بجای ندارد و برادر هم بلیت و خواسته دارد و آن خواسته چون بخش باید کرد و ستر

چون باید راند پاسخ اینکه خواستهٔ باشد ستری وی را بگمارند و خواستهٔ که آئین آن باشد بد و گذارند و گر خواستهٔ که
مانده است بسه بهری باتش دهند و آنچه باند نیمی بیک دختر و نیمی را بدیگر دختر دهند و آن یک که پیش شوی کند بگفت آن
شوی کند که درخانه باشد و این یک پسین پا یوکنی بشوی دهند و ستری پدرش بشوی باید داد پرسش آنکه
مردی گذشته شود و دو دختر دارد و پسر ندارد و پس پذیرفته هم ندارد و زن پادشاه هم بجای ندارد و برادر هم
نیست خواستهٔ دارد آن خواسته چون بخش باید کرد و ستر چون باید را پاسخ اینکه چون خواسته باشد و ستری را
بگمارند و خواستهٔ که آئین آن باشد بد و گذارند و دیگر خواستهٔ که مانده است بسه بهری باتش دهند و آنچه بماند
نیمی بیک دختر دهند و نیمی بدیگر دختر و آن یک که پیش شوی کند بگفت یک شوی کند که درخانه باشد و این
یک پسین پا یوکنی بشوی دهند و ستری پدرش بشوی باید داد پرسش اینکه سه برادر است هیچ یک زن و فرزند ندارد
و بیمی افتد که هر سه یکبار گذشته شوند و ستر ایشان واد ستان چون پاسخ اینکه برادر مه را ستر باید بگماشت
تا آن دو برادر را ستر باشد پرسش آنکه مال و خواستهٔ پدر و مادر میراث بفرزندان پسر و دختر هر یک چون
چند میرسد پاسخ اینکه فرزند زن پادشاه پسر دختر چون پدر و مادر بگیتی رفته باشند پسر هر یک حصه و دختران
هر یک نیم حصه میرسد و گر پسر کور یا شل یا عیبش باشد که در زحمت روزگار گذراند او را دو حصه میرسد و اگر مادر
زنده باشد مادر او را یک حصه میرسد ؛؛ و جز اینکه چون خواسته پس از گذشتن مانده باشد باید که نخست
وام بگذارند و کاوین زن بزن دهند اگر خواهند و گر باقی مانده بود چنانکه اندرز کرده بود میکنند و گر اندرز نکرده باشد
زن خواستهٔ که از سرای پدر آورده باشد آن او باشد و دیگر اگر بماند او را پسر بهری باشد و پسر بهری دو باشد
و دختر بهری یکی قسمت پادشاه زن چنین باشد و لیکن زن کاوین بیش نرسد خواستهٔ آنکه فرزند باشد و چاکر زن را
خواسته و کرده داشته باشد که قبول کرده باشد از آن وی باشد ؛؛

از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش

اگر پدر از پسر نا راضی باشد او را هیچ مطاع و خانه ندهد در وین روا است بد و هیچ نشاید داد که خدای ایزد ازو نا رضیت

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

آنکدام نهادهٔ پدرانست که فرزندان برگیرند و بدان سبب مرگرزان شوند پاسخ اینکه اندر خواسته که بی کرفه بهنند
و فرزندان برگیرند و در خرج خویش کنند مرگرزان شوند و گر کرفه دیگ کنند که اندر دین گفته بود هم مرگرزان شوند ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکدام نهادهٔ پدرانست که بستدن آنچیز مردم مرگرزان شوند پاسخ اینکه چیزی که پدر بسوی کرفه نامزد کند چنانکه او فرموده
است نکنند مرگرزان باشند و گر کسی دیگر چنانکه فرموده باشد نکنند مرگرزان باشند چنانکه فرموده است نباید گردانیدن چه اگر کرفه
دیگر کنند نشاید ؛؛

از روایت کاوس شاپور ؛؛ پرسش

اگر مردی نیست و زن بدیگری نشاید دادن پرسش اگر مردی با زن خود نکاح شده باشد بعد از آن آن مرد را
آفتی مردانگی رسد و او با زن خود قادر نبود آن زن بشخصی دیگر دادن روا باشد تا مرد زنده باشد بشخصی دیگر نشاید ؛؛

از روایت بهمن پونجیه

آن زن که شوهر نکاح کرده باشد بدیگری نتوان دادن تا او زنده باشد ؛؛

از روایت کامه بهره

چون کسی زنی بخواهد و دست پیمان بکند بعد از آن نشاید که آن پیمان بشکند هر وقت که آن زن را بدان غمی بدل رسد او را
گناه باشد و باده فراه بروان رسد و مهر دروج خوانند ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ

دیگر به دین زن خود بگذارد که نمیخواهم و دیگر زن مسلم گذاشتن روا باشد یا نه پاسخ اینکه زن پذیرفته باشد نشاید
گذاشتن و گر آن زن فرزند نزاید و زن دیگر کند از وی اما آن زن نشاید گذاشتن ؛؛

از روایت کامه بهره

هر زنی که چهار بار بشوهر خویش گوید که من ترا نخواهم و زن تو نباشم یک شبان روز هم بدین سخن باشد مرگرزان باشد

و دوزخی و هر زن که فرمان شوهر نبرد و آنچه شوهر فرماید نکند او را بدان شوهر هیچ حق و بهری نرسد که خواهد و گران دانند
ندهد گناهش نباشد و چون زن مستور کم سخن باشد و فرزند نرینه بیشتر زاید باید که شوهر او را ماننده فرزندار دو هیچ فرقی نباشد

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

انکه زن که زاده باشد تا هشتاد روز نزدیکی نباید کردن بعد از آن که نزدیکی شود بفرزندی که پیدا شود پس ایدزن
بهدین باید دادن تا شیر بدهد اگر شیر مادر که فرزند دارد و شیر بفرزند دهد تا چهار سال که فرزند بمیرد پهرو با در مرگرزان
پرسش زن جوان اگر به پسر و دختر دو سال شد و دشتان نشود و نزدیکی آوایدشدن ،، دیگر زنان طلاق
شدن بچّه پیدا شد تا چهار ماه و روز نزدیک و نزدیک زن نه آوایدشدن پرسش انکه شیطان بازی دادن
تا خود را نشویند نزدیکی زن نه آوایدشدن که بدهی سلمان بدین گوید شیطان بازی داد نزدیک زن رفت و
پس سلمان اوی شدم اندرون شکم ما در پیدا آمد دیگر زن که بدشتان رفته است جامهٔ دیگر آوایدپوشیدن
که سری دشتان نشستن اوّل سنگ کمیز کا دبسروتن کردن و پس بده سنگ سه تا جامه و آو بسر کردن و پس
جامهٔ پاک پوشیدن تا سه روز نزدیک نه آوایدشدن

از روایت کامه بهره

پس چون چهل روز باشد سرشستن و همه کاری شاید کردن تا چهل روز برآمدن مرد نشاید که نزدیکی باوی کند البته
بهیچ حال که گناه سخت باشد و تواند بودن که دیگر بار آبستن شود و کودک شیر زده شود یعنی عیره و گناه بگردن مادر و پدر
باشد چون در چهلروز آبستن زود تر بدید که بعد از آن ،، هر که پیش از چهلروز که زن بزاده باشد و صحبت کند و تنافهر
گناه باشد و شیر از زن فاسد بکند و بعد از آن شیر خوردن کودک را زیان دارد و دایه باید دادن و گرنه شیر او
بر فرزند حرام باشد ،،

از روایت شاپور بروچی

بعد از دشتان زن

که پاک شود و سر شوید تا سه روز دیگر نزدیکی نشاید دیگر زنی که فرزند زاید نزدیک آن زن تا چهار ماه و ده روز نشاید
رفتن از مکتوب سوریه ادهاروان و درباب مرد که با زن صحبت جماع افتد و زن غسل نکرده دشتان شود

با به چون دیگر دشتان ها خود را بشوید ،،

از روایت نریمان هوشنگ ،، پرسش

انکه مرد با زن نزدیک کند و همه تن و اندام بشوید و پس پاک میشود ،،

از روایت کاوس ماهیار ،، پرسش

آب را بدیک گرم و سر شویند چون باشد پاسخ آب گرم کرده درج منش نمیرد خصوصاً زن دشتان

از روایت نریمان ،، پرسش

انکه بر زن هر روز رفتن و یا هر گاهی چند بار رفتن پاسخ انکه بزن هر گاهی سه بار رفتن روا بود و چون تا ده
شب روا باشد بعد و چون حامله باشد یا صلا در دین بهدین نمشاید که سه بابت گناه در دین گفته است مختصر
نبشته شد و دیگر اگر فرزند بر شیر داده و نزدیک نمشاید و گر چون دیگر بار حامله گردد و فرزند شیر زده بدایه ندهند
فرزند شیر زده بمیرد و پدر و مادر فرزند دانند و سستی کنند هر دو مرگرزان باشند ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

انکه هر باری که بنزدیک زنان شوند اوّل زن و مرد و هر دو ،، اشا اهو ویریو گفتن و پس نزدیک شدن و دیگر جدا
شود و سه اشم وهو و دو [illegible]
[illegible] . چهار اشا اهو ویریو [illegible] تا سر گفتن و زن
دیگر هیچ نگفتن و پس مرد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

یک گفتن و مرد و زن هر دو سر شستن ،، بر ستا خیر تن پسین هر یک با شیطان بازی هم داده باشد که نزدیک زنان شده باشند که این اوستا گفتن هر یک با رهورمزد پسر پانزده ساله پشت گرد بدهد و گر اوستا نگوید پسر نه بدهد تاوری گناه بید که هزار و دویست درم سنگ بید ،،

از روایت شاپور بروچی

وقتی که نزدیک بگرزن روند آن زمان زن و مرد هر دو اوّل یازده یثااهو ویریو بخوانند پس نزدیک شدن و چون که جدا شوند واج بگذارند چنانکه نوشته است ،، از مکتوب سورتیه ا هاروان ،، پرسش ،، مردان که شیطان در خواب بازی میدهد پرهیز پیش از غسل باید کرد یا بعد از غسل پاسخ اینکه میباید پیش از غسل پرهیز کنند و اوستا بخوانند و چیزی خورد و بعد از آن غسل نماید ،، درباب پرسش که کسی را که شیطان در خواب بازی داده و فراموش کرد و زند اوستا خواند و چیزی خورد بعد از آن معلوم شد و غسل کرد پاسخ اینکه چون نادانسته است ریمن نیست هرگاه دانسته باشند نشاید ،، درباب پرسش که در کتاب معتبر فرموده است که اگر مردی را شیطان بازی دهد یا زنی را دشتان می آید نخست آن کمیز گاو بشویند و نیز جامهٔ شیطان بازی را و مردمان که از خواب برخیزند همان روش باید شستن بعد از آن با آب پاک شستن والحال در دور در وندان ظاهر نباید کرد و آب برا و واجب می آید یا نیاید ،، پاسخ اینکه بی کمیز گاو نشاید ،، درباب پرسش حایض و محتلم هر دو را از کمیز گاو ناچار است و درین ایام از جهت خوف در وندان ظاهر نمیتوانیم استعمال نمودن و ساختن آن دشوار میشود پاسخ اینکه بی کمیز گاو نشاید اگر ناچار است

آب نم تو مه شاید که آب سبزی و برگ درختان شاید چار نخشا و آچار خرسند ،،

از روایت شاپور بروچی

دیگر اگر کسی را شیطان بازی داده باشد و گر آدا و شتی نخوانند یک دیو آبستن گردد و گر آدا و شتی بخوانند دادار اورمزد آن کس را یک فرزند نرینه بخشد و گر بتمام عمر خوانده باشد در دین تا صد و پنجاه فرزند فرموده است اگر بیست بار یا سی بار هر چند بار که خوانده باشد چندان فرزندان بود ،، از مکتوب سورتیه ا هاروان ،، درباب پرسش که شهوت و آب منی که از تن جدا میشود در هر ما دام که واقع شود غسل واجب است یا نی پاسخ همه وقت که واقع شود غسل واجبست ،، درباب پرسش پارچهٔ جامه را که درمیان احتلام کرده باشند یا بعد از جماع زن و مرد آلت خود را با و پاک سازند بفراموشی زیاده از سه روز آن رکو را نشویند و پرهیز نکنند نزد عوام است پاسخ اینکه آن رکو را پرهیز می باید نمودن ،،

از روایت شاپور بروچی

و گر آنکه آب منی بر زمین آبادان افکندن روا نیست ،، نیرنگ شیطان بازی پرهیختن این است اگر نیرنگ نخواند اورمزد پسر پانزده ساله در مینو رساند ،، کسی که در خواب آب پشت ریزد برخیزد و واج بخشنومن اسفندارمذ گیرد این نیرنگ بخواند آب را بزمین نماید یعنی آب منی که از تن جدا شده بر جامه افتاده باشد آنرا اوّل بشویند پس این نیرنگ بخواند تا اسفندارمذ زمین در مینو پوتر رساند [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] تا سر خواندن پس غسل کردن

از روایت بهمن پونجیه درباب صفت سروش روزی فرماید

تو برگو زراتشت اسفنتمان / ابا جمله خلقان روی جهان
کسی چون بخسپد بخواب گران / به بیند بشب اهرمن بدگمان
فرستد یکی دیو اندر جهان / فریبد ابر خواب آن هر دمان
بیاید ابر صورت خوب و شاد / رباید دل مردم از دین و داد
بابیند ابر چشم خندان کمان / رباید دل جمله خلق جهان
بر چهره زان نمایان شود / بر خلق خندان و شادان شود
چو خسپد سر آرد همه بندگان / که آن دیو وارونه بدگمان
بخواهد رباید همه بنده را / کند شر از جسم آدم جدا
ابا آب زر داغ شلوار را / بشوید زمین بر نهد دست را
اوستا که خواند اندر زمان / بیاید زمن پور روشن روان
بروزی که آید همان رستخیز / که آید ابر جان شیطان ستیز
پی او یکی پور آرم پدید / شود جسم و جانش بدو آرمید
نخواند اگر چون اوستای خوب / بماند روانش بجور و عذاب
همان است که دیو ناگهان / یکی بچه آرد زنو در جهان
برون آرد آن دیو بچه همان / نگهداردش بچه همچون روان
یکی دیو بچه به پیشش رسید / که گوئی جهان را بدم در کشید
روان چون رسد بر سر چینود / روان آید آن دیو مانند دود
روان را بگیرد بسهم او زراه / که فرزندت ام ای پدر جایگاه
پدر چون که بر سوی فرزند دید / بترسید و بر جای خود بنگرید
سر خود فرو کرد و دیگر نگاه / کشیدش همان دیو بر جایگاه
زراتشت با بندگان گوی راه / که تا دور باشند ازین گناه
پس آنگاه اگر خوانیت یک کس / اوستا همی خواند زان سپس
پس از شستن داغ او خویشتن / بشوید به نیرنگ و آب آن بدن

از روایت کامه بهره

ودین پیداست که زن که شیر اندر تن بگذارد و مرد نیز همه اوستان بود همچون دشتان مرز باشد ،،

از روایت کاوس کامان

اندر دین پیداست که زن که شیر اندر تن بگذارد و مرد نیز همه اوستان بود همچون دشتان مرز باشد ،،

از روایت کامدین شاپور

پسر هفده ماه و دختر پانزده ماه شیر آواید دادن ؛؛

از روایت کامه بهره

زنی که بیک ماه تن بد و هر دو دهد و یا داده باشد اورا بدین در روسپی خوانند و هر زن که بیک روز تن بد و مرد دهد
اورا بدین درجه خوانند و تا حد دیدار آن شوم باشد که اگر برودی بگذرد که بسیار آب اندران رود باشد آب بکاهد اگر چیزها
که رسته باشد نگاه کنند بکاهد بجوشکاند و یا برکتر بود و گر دار و درخت که بر میوه باشد در آن نگاه کند تمام فرو ریزد
و هر جائی که بر و دبر و بوم بکاهد و هر مردی که با وی سخن گوید هوش و عقلش بکاهد و عاقبت کار نتواند دانستن
و بدین گوید که ای زراتشت اسفنتمان از جهت زنان تراچه گویم که هر زن که او بیک روز تن بد و مرد دهد اورا زودتر
باید کشتن از گرگ و شیر و اژدها چه هر گاه که آن زن را بکشند چندان کرفه باشد که هزار آتشخانه را ز هیزم کنند
و خانه و سوراخ مار و گژدم و شیر و گرگ و اژدها ویران کرده باشد ؛؛ **از کتاب صد در نثر** در شصت و هفتم
اینکه زنانرا عظیم پرهیز باید کردن و از روسپی کردن که در دین به پیداست چه هر زنی که بیگانه با مرد بیگانه بخفت اورا
چه باید خواند و جزای تقصیر آنست که با همه جادوان و گناهکاران یکسان باشد و در زند جد دیو داد گوید که هر زنی
که با دو مرد بیگانه گرد آید بر من که اورمزدم رنج است چه اگر در رود و آب نگاه کند بکاهد و گر بر دار و درخت نگاه کند
بر درختان کم شود و گر با مرد اشو سخن گوید خوره و پاکی مردم بکاهد زرتشت از اورمزد پرسید برای او چه باید داد
هورمزد فرمود که اورا زودتر باید کشت که از اژدها و دام و دد از برای که او در دام من از همه زیانکارتر است پس چون چنین است
زنانرا خویشتن عظیم کوشش باید داشتن تا بر شوهر خود حرام نشود که هر گاه که چهار بار تن بدیگر کس دهد و بعد از آن
چون در خانهٔ شوهر بود حرام باشد نو گناه آب و آتش افزاید

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

انکه مردی که با زن خویش مردی ببیند ناشایست و یا از کسی استوار این سخن بشنود پس زن پت کند و از سر آن گناه

بشود

بشود شاید که وی را پس از آن بزنی دار دیانه **پاسخ** زمانه رای که پادشاهی بدست بهدینان نباشد شاید آن سبب را که نباید
که گناهی دیگر کند و چون پت کرد و از سر گناهکاری شد همان به که در خانه نگاه دارد ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش

انکه مردی با زن خویش مردی ببیند ناشایست یا از کسی استوار شنود و دادستان چون **پاسخ** اینکه اگر پادشاهی در دست
ایران باشد اورا زود بباید کشت زیرا که یزدان فرموده است که هر زنی که چهار بار تن بحرام داد در حساب چه باشد
و در هر چه بنگرد آن چیز بکاهد و گر با مرد سخن گوید خرد مرد بشود و همه دام و دهش یزدان از و زیان است پس کسی
که چنان کند هر چند بیشتر کشندش بهتر باشد و گر پادشاهی در دست ایران باشد پت باید داد و از سر آن گناه بشود شاید که
اورا در سالاری خویش میدارند آن سبب را که بد او ام پیش گناه تر تواند بود ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

انکه مردی با زن خویش مردی ببیند ناشایست و یا از کسی استوار بشنود و دادستان چون **پاسخ** اینکه اگر پادشاهی
در دست ایران باشد اورا زودتر باید کشت زیرا که یزدان فرموده است که هر زنی چهار بار تن بحرام دهد از حساب چه باشد
و در هر چه بنگرد آن چیز بکاهد اگر با شوهر و سخن گوید خوره مرد بشود و همه دام و دهش یزدان از و زیانست پس هر کسی که
چنان کند هر چند اورا بیشتر کشند بهتر باشد اگر پادشاهی در دست ایر باشد پت باید داد و از سر آن گناه بشود شاید
که اورا در سالاری خویش میدارند آن سبب را بد و ام پیش گناه تر نتواند بود ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش

انکه بهدین خیانت کند هر دو را چگونه باشد **پاسخ** اینکه زن و مرد هر دو گناه کار و پادافراه پول می باشد بهدین
چنان نمایند که زن یا مرد دروند نشوند و گر شوهر زن رضا نتواند گر که نکاح نو به بند و گرنه زن بی سالار نشاید گذاشتن و گر
معلوم فرمایند که چند رسم است که درین زمانه بتمامی با خلاص نتوان کرده اند و شوهر زن را نکاح بستن شاید
پرسش اینکه بهدین با پیر بد زن جد دینان خیانت کند و آن بهدین و پیر بد را چگونه **پاسخ** اینکه گناه زن جد دینان

گرانتر است سه بابت گناهی نشنیند که هست که مر بشمار مرگرزان بیست و هست که بیک مرگرزان و هست که بسکر
هیربد را گناه گران است و بهیربدی و هیچ بهدینان نشاید ،،

از روایت شاپور بروجی ،، پرسش

انکه زنی و مردی گویند که با یکدیگر اند آن زن را پتت کنند شاید یا نه یا برزنی در آرند یا نی پاسخ اینکه زن پادشاه زن
پادشاه زن باشد و دیگر باره بسر آن گناه مزد شاید پتت کنند و زن ایوک و شاکر نشاید ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه مردی چهار بار بنزدیک زن جد دینان رود داد دستان چون پاسخ اگر آن زن آبستن نشود همچنان باشد
که دشتان مرزی کرده باشد و گر زن آبستن شود و فرزندارش زاید و بر جد دینان بماند هر گناه که زو برزد ایشان
کنند همچنان باشد که آن کس آن بدست خویش همی کند و این گناهی بس گرانست و بسیار مرگرزان پرسش انکه مردی
چهار بار بنزدیک زن مردمان بود و جسر چون پاسخ اینکه اگر زن آبستن نشود گناه دشتان مرز باشد و گر آبستن
شود گناه آنرا حساب بر نتوان گرفت زیرا که از آن تواند بود که فرزند زادگان بسیار بزاید و چندانی گناه دشتان و
مرگرزان که از آنان در وجود آید همچنان بود که این کس بدست خویش کرده بود ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه مرد چهار بار بنزدیک زن مردمان رود و جسر چون پاسخ اینکه اگر زن آبستن نشود گناه دشتان مرز باشد
و گر آبستن باشد گناه آنرا حساب نتوان گرفت از یرا که تواند بود که فرزندان و زادگان بسیار بزایند و چندانکه گناه
دشتان و مرگرزان از ایشان در وجود آید همچنان بود که این کس بدست خویش کرده باشد ،،

از روایت بهمن پونجیه ،، پرسش

زرتشت از اورمزد از جهت زن چه و پاسخ یزدان بزرتشت از جد و بود داد

زراتشت دیگر بپرسید و گفت — بکن آشکارا تو راز نهفت
ز بنده کدامست ای کردگار — که آزرده گردی تو پروردگار

که بد بر تو داور بروی جهان — بدامان یزدان رساند زبان
چنین پاسخش داد یزدان پاک — تو بشنو کنون راز بی ترس و باک
هر آن زن که هر روز تن بداد — بد دکس دهد او نبیند مراد
اگر چه باشد آن زن توانا بدان — تو بشنو زراتشت اسفنتمان
ز چشمش بکاهد اشوان دین — همک دین به دروند خود همچنین
ز چشمش بکاهد هم آب روان — سه یک کم شود بشنو و تو بدان
زمین هم بکاهد سه یک همچنان — اگر کشت و رز و هم از او روان
بکاهد ز مرد اشو هم ز زن — سه یک کم شود این شنو تو تن
شود چیره بر خلق آز و نیاز — فزونی بود درد و رنج و گداز
هم از بار و کردم زیاده شود — شود کمتر از هر چرند و پرند
هزار از خرستر که هیچو ورق — تو برگو بخلقان بدین سبق
بدان ای زراتشت اسفنتمان — بگو گفت من جمله بر مردمان
ز بدکار و کردار باشد دور — چو خواهد بمینو بیابد نور
دگر باز پرسید زرتشت دین — بگفتش بداد ارجان آفرین
همانکس که گیتی چه توحش کند — روان خود او از بلا و اخرد
هر آنکس گناهی چنین میکند — روانش برا اهرمن میرود
گزنده که چون کژدم و مور و مار — ز زنبور و خرفستران بیشمار
زراتشت نالید و گفت ای خدا — علاجش چه باشد تو فرما مرا
بتو چون بگویم ترا این سخن — که مردم کنی گر از گفت من

هم آب و زمین و هم اوروان — بشومی آن کس بباید زیان
که او چه بود ای اشوی گزین — تو بشنو ز من راه و آئین دین
اگر بر دو و سه و هم چار و پنج — دهد او به بیند بسی درد و رنج
هم آزار بر دام من میرسد — شنو تو بهر دم بگو کاین سزد
بکاهد خروشان و کمتر شود — همه بر رو اهرمن میرود
هم از آتش سرخ سوزای راد — سه یک کم شود روشنیش زداد
همه کله و دام بهمن دگر — سه یک کم شود تو همین را نگر
همه خلق من جمله از راه دین — براه انیران شوند این چنین
بمردم تباهی بیفتد چنان — بناحق برآرند هر روز جان
چو چشمش بیفتد بر آروان — گرانی و زغ میشود همچنان
سره بر سر گرگ پیدا شود — همه خلق من را بهم برد درد
بپرهیزد از کار و کردار بد — بپرهیزد هر آنکس که دارد خرد

پرسش زرتشت از جهت کفارت زن چه و پاسخ آن از هر گونه هم

علاجش چه باشد همانکس چنان — که کرده بود این گناه گران
همانکه چنین داد پاسخ خدا — که بشنو زراتشت گفتار ما
بباید بدانجای تارستخیز — عذابش دهد دیوها با ستیز
هم از توز و شیر و پلنگ اژدها — نیابد روانش از ایشان رها
چنین گفت دادار افزون ده — که گوشت بگفتار من تو بنه
بتوجش دهد کو سفند هزار — دهد پیش بر آتش این یادگا

آتش را به پشتن بوستا و زند | بارزانیان و بهدین دهند
دگر اسم آتش بگو تا بیار | بجز وار بایدهی یک هزار

دگر هم ز خروار بوئی هزار | برو بهر آتش تو این یاد دار
هزار از زرشن بر سیم کنند | که خوانند و زورش آب افگنند

باتش نیایش هزار دگر | بخوانند آن زو و این را نگر
هزار ار کرنده چو یعنی که مار | ز توجش کند نیست ای هوشیار

دو ره یکهزار از خرستر دگر | ز زنبور و گژدم کشند زودتر
وزغها که در آب باشد فرا | هزاران کشد او ز توجش را

دو ره یکهزار دگر از وزق | پرنده کشند تا که یابد سبق
هم از مور دانه کشی یک هزار | همان مورهای دگر ده هزار

پس از اسپ و اشتر بیارند شان | که خوانند از و تازیانه چنان
بیارند او را به پیش بهان | زنند تازیانه هزارش چنان

اگر زنده ماند همانکس بدان | زنندش هزاری که پیچان
چو آمرد آمد بدین جایگاه | بدوزخ سپارم روان ورا

سر پل کفارت کشند آنچنان | پتتی کند من ببخشم روان
ز راتشت برگوی با بندگان | که پرهیزد از این گناه گران

نبشتم کرده هفده بدیدم چنین | که فرمود یزدان بزرتشت دین

از روایت کامه بهره

کسی که با زن کسی ناسامانی کند هیچ کرفه از وی آن گناه به نشود الا که بدین بدین گیتی شوهر وی آگاه کند
و تن بدو سپارد تا اگر آمرزش و گر نه کینه خویش از وی باز ستاند و اورا بدانجهان رستکاری شود و گر نه روان
اورا بسر چینود پول باز دارند تا شوهر آن زن بدو رسد و داد خویش از و باز خواهد و بهر یک بار که با آن زن کرد آمده باشد
هزار و دویست درم سنگ کرفه از روان وی باز گیرند و در روان شوهر آن زن افزایند و بهر یکبار که آن زن تن بدیگری مرد داده باشد
هزار و دویست درم سنگ پادفراه بر روان وی بکنند پس شمار و حساب ایشان کنند ؛ چه اندر دین گوید که هر کس که او پتت کرده باشد
اگرچه گناه بسیار کرده بود هرگز بدوزخ نرسد مگر گناهی که در زن کسی جسته باشد چه آن گناه بهیچ کرفه از وی به نشود و چون
بچینود پول رسد امشاسفندان او را بینند و گویند که دزد و دروند آمده از دور باید بودن و امشاسفندان نزدیک او
نیایند و روان او بچینود پل بود و راه ندهند و شمار و حساب نکنند تا آنگاه که شوهر آن زن رسد گوید که توجه فرمائی این در
دروند را و روان شوهر آن زن گوید آنچه پادفراه درخورد اوست عقوبت بکنید و آنچه کرفه من است بمن دهید پس آمرزد

بدانجای آورند و بهر ناشایستی که با زن او مرد کرده باشد یکبار روی گداخته بر سینه وی ریزند و کرفه از روان وی باز گیرند
و بهر بار که بی سامانی کرده باشد هزار و دویست درم سنگ کرفه که کرده باشد از روان وی بروان شوهر زن دهند
و تا این همه شوهر خشنود نگردد و گوید که چنانکه این پادفراه و عقوبت خویشتن ها گرفت تا آنچه دروند که زن من بوده او نیز آنچه
درخورد و سزای اوست ها دهند چه تا او عقوبت خویشتن نه بستاند من از این جای نشوم و چون روان آن زن در رسد
امشاسفندان گویند که ای چه زنهارخوار زان دروند چرا بدان گیتی بشوهر خویش زنهار خوردی و مهر دروج کردی اکنون
عقوبت خویشتن بیابی چون زن شوهر خویش بیند بانگ بردارد که دل بر من خوش کن چه جاهلی کردم و این از یاد بان
کردم شوهر پیش اورمزد بنالد و گوید هرچه در آن گیتی با من کرده است تو جزای وی بده پس آن زن را بهر چار بار که
تن مردی دیگر داده باشد یکبار سر ببرند و دیگرباره باز زنده کنند تا آنگاه که شوهر دل خوش کند و پیش دادار اورمزد
بگوید آخر چندین سال با من زندگانی کرده است دلم بیش از این نخواهد که او را عذاب نمایند و پادفراه کنند
پس شوهر را بهشت فرستند و آن زن را در دوزخ آویزند و گر بگیتی شوهر زن را حلال کرده باشد این عقوبت نبود ؛ هر کسی
که در گیتی زنا کرده باشد و زنی را از راه ببرد و آن گناه همیمالان خوانند و چون بمیرد روانش بچینود پول رسد شمارش
کنند اگرچه نیک کرداری باشد تا همیمال رسیدن عقوبت آن کار ها دهند و پس شمارش بکنند و چون کرفه بیشتر از گناه باشد
بهشت برسانند و گر گناه بیشتر باشد بدوزخ و با گناه اینکار که کرده بود تا همیمال رسیدن درین چینود پول باز داشته بود
و دشخواری دوزخ بدو میرسد و میداند که عقوبت اینکار رها گیرد و بدوزخ باید شدن و آن هول از همه عذابها اوراتر باشد
و همیشه غمی و اندوهی بدو رسد تا آنکه شوهر آن زن که همیمال او بود در رسد و بدان سبب عقوبتها دهندش و بعد از آن شمار کنند
و چون گناه بیشتر باشد از میان چینود پول بدان صفت که نوشتم سرنگون در دوزخ افگند و روان او بر پول بماند با غم و
اندوه و او را بریده پول خوانند و البته بچینود پول نتواند گذشتن و مانند کسی بود که برودی رسد و در ینجانب رود جایگاه
خوش باشد و او از دوری ببیند و لیکن بدان رود گذر نتواند کرد و بدانجانب که او باشد جایگاهی ناخوش بود و او را
از این حسرت پریشان بود و خواهد که بدینجانب آید و نمیتواند آمدن و دردی و دشخواری باشد آن روان نیز همچنین

باشد که بهشت بیند و امید | دارد و نتواند رسیدن

از روایت کامه بهره ،، پرسش

اگر کسی گناه همیمال دارد و پشت و پرشن فرماید و آنشان را هیرم بر دآن گناه ازین وی بشود یا نی پاسخ اینکه در اوستا
هیچ پیدا نیست که گناه همیمال هیچ کرفه ازین بشود مگر که خصم را خشنود کند و کرفه و هیچ چارهٔ دیگر نیست و گر مثل کسی درمی از
کسی درگردن دارد و بسوی آن درم هزار دینار پشت و پرشن فرماید و کار کرفه کند از گوناگون که آن گناه ازین وی نشود و
اوستا نیشتن را در دین پیداست که گناه مرگرزان و گناه همیمال آن نشکنند و خیدیودث گناه مرگرزان بشکند
پرسش آنکه کسی خویدیودث کند و پرشن فرماید کدام گناه ازین ببرد و کدام نبرد پاسخ اینکه خیتودث گناه
همیمال ازین نتواند برد و پرشن گناه مرگرزان ازین به نتواند برد چه در دین بسیار جای پیداست که اگر کسی درمی از کس
درگردن دارد و بسیار کار کرفه بکند و خویدیودث کند و پرشن فرماید بهیچگونه آن گناه از گردن او برنخیزد مگر که خصم را
خشنود کند گناه همیمالان بجز آنکه خصم را خشنود کند هیچ چارهٔ دیگر نیست و گناه همیمال آن باشد که کسی چیزی از کسی برد
و یا زن کسی بی سامانی کند و خویدیودث کم یا بیش مرگرزان بتواند برد پرشن گناه مرگرزان نتواند برد ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

آنکه کسی خیتودث کند و پرشن فرماید کدام گناه ازین برد و کدام نبرد جواب اینکه خیتودث گناه همیمال ازین
نتواند برد و پرشن گناه مرگرزان ازین بتواند برد چه در دین پیداست که اگر کسی درمی از کسی درگردن دارد و بسیار
کار کرفه کند و خیدیودث کند پرشن فرماید بهیچ گونه گناه از گردن او برنخیزد مگر که خصم را خشنود کند گناه همیمال
بجز آنکه خصم را خشنود کند هیچ چارهٔ دیگر نیست و گناه همیمالان آن باشد که کسی چیزی از کسی ببرد و یا بزن کسی
بی سامانی کند و خیدیودث گناه مرگرزان ازین ببرد و پرشن کند مرگرزان بتواند برد

از روایت کامه بهره

آنچه در معنی بهتان نهادن پرسیده بودند بدانند که این گناهیست که بدین در ازین گناه سخت تر هیچ گناه نگویند و البته هیچ
کرفه این گناه به نشود و چون ازین جهان بیرون شود روان آن کس را بسر جینود پول بازدارند و حساب او بکنند و امشاسفندان

بیاری آن روان نرسند تا آنکه روان آن کس بدانجایگاه رسد و چون روان آن کس بسر جینود پول رسد دست در
وی زند و خصمی او کنند و از داد او رهزد پادفراه او خواهد پس امشاسفندان اول داد وی بدهند و بدان
بهتان که نهاده باشد کرفه از روان او بازگیرند و بروان این کس دهند که بروی بهتان نهاده باشد و بدان باقی که
مانده باشد شمار او بکنند و گر کرفه ندارد از گنج همیشه سود آنکس را عوض بدهند و او را بدان بهتان که نهاده باشد
پادفراه و عقوبت نمایند و پس دیوان آن روان را بد و رنج برند و این گناه اندر دین و ناه همیمال خوانند و اندر دین
گوید که اگر کسی هادینی بفرماید نیشتن بدان سبب که تا آن گناه از وی بشود ممکن نبود الا که بدین گیتی دل خصم خوش کند
و از وی آمرزش خواهد و او حلال بکند و از آن درگذرد و گرنه بجینود پول این عقوبت که نوشتم بد و رسد ،، از کتاب
صد در نثر ،، در چهل و دویم اینکه سخت پرهیز باید کردن آن گناه همیمالان بود که کسی دروغی و بهتان بر کسی نهد یا کسی با
زن کسی خیانتی کند یا زنی از شوهر خویش بستر جدا کند این گناهیست که هیچ توجش نیست الا از آنکس که ترا گناه
در وی جسته باشد آمرزش خواهی پس جینود پول آن روان را بازدارند تا آنگاه که خصم او در رسد و داد از وی بستاند
آنگاه رهائی یابد هر گاه که دروغی یا بهتانی بر کسی نهد تا آن دروغی باز پس میگوید دل آن کس آزارد و فرمان
آنکس را پادفراه میرسانند و این گناه بکار کرفه نشود تا خصم را خشنود نکند این گناهی سخت باید پرهیختن تا نکند ،،

چه باشد همیمال ای نامور | یکی هست بهتان خیانت دگر
ز شوهر زنی کس بفعل بتر | فریبش دهد کام سازد مگر

وگر هم زنی کو کند فعل بد | از آن فعل بشنو تو ایمر درد
گناهست این بس عظیم و گران | که توجش نماند از هیچیان

مگر شوهر زن بحل سازدت | وگرنه بد و رنج در اندازدت
گر آمرزشی نیست از وی ترا | بمانی به پول جینور بجا

بود گر بصد سالش از آمدن | ترا بر سر پل بباید بدن
چو بستاند از خصم خود داد خود | ز پل بعد از آنت گذر باشد

اگر از تو آمد چنین کار باز | ازین فعل کن ای پسر احتراز
چنین گفت مردی که بد اهل دین | یکی طشت پر زر بکن بعد ازین

بنه خنجری برهنه بر سرش | پس آنگاه نزدیک خصمت برش
بگو تا حلالت کند یا کشد | که باشد ز غم وار وانت رهد

چو بخشد روانت ز پل بگذرد | بحل شد گناهت بدان از خرد
دروغی و بهتان اگر گفت مرد | کشد بی کرانه ازین رنج و درد

هر آن کو گران باز گوید سخن	شود تازه این رنج و درد کهن	غم آید از آن گفتها بر سرش	بیاده فره رنج اندر خورش
همیمالی است این گناه بان بزشت	خنک آنکه این پیشش درسرشت	بکرفه نگردد هیمال به	چو خشنود شد خصم رنجان
اگر خصم نبود چو خشنود زین	که ز نیست از پل بدان این یقین	بر خصم خود رو بیفتم بگوی	و گرنه ره رستگاری مجوی

از روایت کامه بهره

کسی که با زن کسی ناسامانی کند هم هیچ کرفه از وی آن گناه به نشود الا که بدین گیتی شوهر وی آگاه کند و تن بدو سپارد
تا اگر که آمرزش دهد و گرنه کینهٔ خویش از وی باز ستاند و او را بدان جهان رستگاری شود و گرنه روان او را بسر
چینود پول باز دارند ،، و آنچه پرسیدند که زنی که فرمان شوهر برد و فرزند که فرمان پدر و مادر برد چند کناه باشد از
که بر زنان واجبست که بامداد و دیگر چون بشوند مانند مردان که نیایش کنند و از پیش او رهرو دست بکش بکنند و سجده و نماز برند
ایشان را نیز دست بکش کردن و نه بار سجده و نماز بشوی خویش بردن و گفتن ترا چه میباید تا من آن کنم که تو فرمائی و آنچه
شوی فرماید بدان طریق برفتن و البته اصلاً از فرمان شوهر پای نهادن چونکه خشنودی ایزد تعالی همچنان خشنودی
شوهر نگاه دارد چرا که از زنان بسبب آن ایزد تعالی نیایش برگرفته است تا ایشان نیایش شوهر کنند و هر زنی را
که شوهر از وی راضی نباشد البته روان او را زیاده فراه دوزخ برند و بهشت نرسد ،، و زنان را گشتی در بندند
و از پیش شوهر بپای ایستاده باشند و دست بکش کنند و نمازهای شوهر بردن و گفتن ترا چه مراد است که من آن کنم که تو
فرمائی و ترا چه مراد است که من آن کنم که مراد تو است و گر شوهر ندارد پیش پدر یا برادر آید یا آنکس که سالار ایشان
باشد این سخن بگفتن و نه بار سجدهای ایشان بردن پس بدان کار که ایشان گویند مشغول شدن چه دادار اورمزد
اندر دین گوید که زنان را بسبب آن نیایش کردن از ایشان برگرفتم تا نیایش شوهر خویش کنند چه هر گاه که شوهر از ایشان خشنود
نباشد من که اورمزدم از ایشان خشنود نباشم و چون مرد را مراد باشد زن باید کردن و چون فرزند آورند آن بهتر باشد
که دایهٔ بهدین بدهند ،، از کتاب صد در نثر ،، پنجاه و نهم اینکه در دین آویژه مازدیسنان زنان را نیایش
کردن نفرموده اند که نیایش ایشان آنست که هر روز سه بار بامداد و نماز پیشین و نماز شام در پیش شوهر خویش باز

ایستد

ایستد و دست بکش کنند و گویند که ترا چه اندیشه است تا من آن اندیشم و ترا چه می باید تا من آن گویم و ترا چه میباید تا من
آن کنم که فرمائی هرچه شوهر فرماید آنرا وزبران بباید رفتن البته بی رضای شوهر هیچ کاری نکردن تا خدای از آن زن خشنود
باشد چه خشنودی ایزد در خشنودی شوهر پیوسته است چه هرگاه که فرمان شوهر کار کنند در دین او را شوخوانند و گرنه او را چه خوانند

بشوهر چو سازد زبان آوری	بشوهر کند روز و شب داوری	بفرمان شوهر نباشد بکار	دو کیسه دو دل باشد آن بیوفا
بود آن چه دوزخی و پلید	بدین نام خوانندش ای ایها پلید	چو شوهر نگردید خشنود ازو	اگرچه بسی کرفه کرد او نکو
روان ورا گرفها کی رسد	ز دوزخ رهائی ورا کی سزد	مگر شوهرش زو براضی شود	که آن زن بعالم بهشتی نشود
زنی نیک گوهر بدان آنکسی	کز و شوی خشنود گردد بسی	بگیتی زن بهترین از زنانست	که شوهر همیشه از و شادمان است
بتوانگری و بدرویشی او ای	نه کاهد شکوه و نه آزرم شوی	بود آنزن به که با شوی خویش	با بالا چو دوستا ایستد پیش
بشوهر نسازد منشی گران	بود نیز غمخوار او هر زمان	بهر شادی و غم بود دوستدار	با سایش و رنج با شوی یار
بهر کارها یک دل و یکزبان	چو غمخوار و یک کیسه و مهربان	همیشه دل شوی دارد نگاه	بود بهترین آنزن نیک خواه
ز دیگر نشان زن بدگهر	بود آنکه با شوی سازد و تر	نمی سازد از شوی خود بردبار	همی عیب جوید ز شوی آشکار
رساد چون بدرویشی و بانیاز	نخواهد که از شوی ماندش باز	دروغ و کژ و زرق گوید بشوی	بر مردمان عیب آهوی جوی
بود کیسه و دو دل و دو زبان	دو دیده بی آزرم و نامهربان	کنه تیز انگیزد و کذب گوی	همیال و بهتان بگوید بشوی
	بود او چه دوزخی و پلید	مرا او را بدین نام خواندن سزد	

[illegible]

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

اینکه زن دشتان چه نوع عمل باید کرد پاسخ آنکه زن چون نشان باشد که دشتان است جامه از تن باید کندن
و خویشتن نگر بدان اگر دشتان باشد جامهٔ دشتان پوشیدن و بجائی نشستن که دور از آب و آتش و اورور و از مرد اشو

[illegible]

گفت اورمزد که پانزده گام از آتش پانزده گام از آب پانزده گام از برسم به اشایه فراج و ستر دسته گام از مرد
اشو دور باید بودن ولی چشم دشتان تا بجایگاهی ببیند زیمنی می کند و اگر برسم و درون و پادیابی بهزار گام ببیند
زیمنی کند و در وقت خوردنی خوردن بطاس باید کردن و دو کیسهٔ پاک باید دادن اوّل قدری نیرنگ پاک بجایگاهی
کردن و در پیش او نهادن چنانکه پیوند او نشوند و آن زن آن نیرنگ برداشتن و دست و روی به نیرنگ بشستن
و آن کیسه برداشتن چنانکه بجامهٔ خود نزند و بدست کردن و دنب چمچه گرفتن چنانکه کیسه را با آب و نان نرسند و چون
خوردنی خورده باشد یک کیسه بزرگتر طاس در آن اندرون نهادن و این دو کیسه دیگر بر روی او نهادن و بجائی بنهند
که تا دست نشویند دیگر پیوند او نشوند و دیگر که خوردنی خواهند خوردن کسی پاک قدری نیرنگ بجام او کردن چنانکه
پیوند دشتان و جامهٔ اوی نشوند و گر پیوند دشتان یا جامه و دشتان شوند خود را و جامه را به نیرنگ و آب باید
شستن و گر طاس یا کیسه بجامهٔ دشتان زنند یا باندام دشتان و یا چیزی دیگر زند پلید شود و هنوز دشتان
پاک نشده باشد کسی دیگر برهنه کردن تا آن طاس یا آن جامه به نیرنگ و آب شستن و پس خود را به نیرنگ و آب شستن
تا پاک باشد و دشتان چون خود را پاک ببیند یک شب دیگر باید بودن و روزی دیگر سر شستن و نباید که پیش
از آن که باشد و سر بشوید آب باندام یا جامه وی رسد هر سرشکی باران با آب تناوری گناه باشد و گر اندام با آب تر
کند پانزده تناوری که هر گرزان گناه باشد البته البته آب از اندام و جامهٔ دشتان و نسا مند پرهیز باید کردن و گر
پرهیز نکند مرگرزان و دوزخی باشند و دشتان چو سر شوید بد و جای نیرنگ بخود باید کردن و پارهٔ دور تر آب

سر کردن و خود را خوب بشستن چنانکه جائی که نیرنگ بخود کرده باشند آب بدانجا نرسد و گر دشتان که باشند جامه و
یا چیزی که ناپاک بدهان و دندان دشتان شود چون پاک شود نشاید که سر شویند و بخانه نشوند چون بدشتان پاک
شوند خود را و جامه را به نیرنگ بباید بشستن و نشاید که آب بخود کند چنان باید شدن که برشنوم بکنند [illegible]

[illegible]

[illegible] اتوزنان ارتشتاران و استریوشان هتخشان و هوبدان
و دستوران و هیربدان و پیشوایان هندوستان دین اورمزد و زرتشت درود و نیازمندی ازین بندگان بجان
مشتاق در محل عرض قبول فرمایند و یا قت ملاقات عزیزشان بخیر و خوبی باد بعد از اعلام رای شریف آنکه سخنی چند
در باب زن دشتان یعنی بی نمازی زنان نوشته می شود در پرسش اشو زرتشت از اورمزد که دادار هما استمندان
اشو که زن دشتان بد بخت یعنی اوّل دشتان فراخ کند یعنی خانه از برای زنان دشتان بکنند سی گام دور از
آب و سی گام دور از آتش و سی گام دور از برسم و برشن و سه گام دور از مرد اشو یعنی که راه گذار مردم باشد زنی کش
بجائی از دشتان بدل افتد دست بهر کار که دارد اگر چنانکه نان پزد یا خوردنی پزد آن کار را فرو گذارد از خانه خویش بیرون
آید نزدیک دشتانشان رود و جامه از تن بکند دور تر بنهد خویشتن را به ببیند اگر چنانکه دشتان باشد جامهٔ کهنه خود را
بپوشاند با وی دشتانشان رود با مرد اشو سخن نگوید چشم اندر آتش نه اندازد خورشید را نگاه کم کند چون خورش او را برند
با نوشستی یعنی طاسی روئین کفچه روئین یا مسین یک طاس دیگر از بهر آب و گرباسی محکم ده تو بر هم اندازند سه کیسه بدوزند
دو تا یکی بدست راست و یکی بدست چپ کنند یکی طاس دان باشد چون زن دشتان بخورش خوردن و دگمیز کاد

بستانند سه بار دست بشویند سه بار روی بشویند [illegible] پس آنگاه هر دو دست بر کیسه کند خورش
بردارند چنانکه کیسه بر خورشن نرسد چنانکه خورشن بر کیسه رود ناپاک باشد نشاید خوردن و طاس نیز ناپاک باشد و آن
خورش بسیاک میبایددادن کسی برهنه بشود آن طاس را خشک کند بگمیز کنند از [illegible]
بشویند بخاک خشک کنند و بآب روان بشویند اگر چنانکه خورشن ناپاک نشود که دست و کیسه بخورش آید خورش بردارد در کف
دست چپ نهد و بخورد پس همچنان خورند که کفچه بینی نزنند و گر زنند کفچه ناپاک شود و کفچه دیگر ستانند و این کفچه را [illegible]
بشویند و خشک کنند بآب بشویند پس پاک باشد و دیگر آنکه کیسه که هر دو دست در آن
میباید که بجامه تن نزنند چون خورش خورده شود و طاسی که نان خورده باشد و طاسی که آب خورده باشد بر آنکیسه
بزرگ کنند و نهند بجائی پاک بنهند که هیچ سگی یا چیری دم در آنجا نکند و کیسهای هر دو دست در آن کیسهٔ بزرگ
بنهند دیگر آنکه کشتی و شوکشتی بباید داشتن یعنی صدره و روز و شبان هفت بار میباید کرد اگر چنانکه در شب اول پاک
باشد سه شب نرود نباید که خویشتن را بشویند چون سه شبان روز برود پاک باشد یکشب دیگر بپاکی میباید خفتیدن
دیگر آنکه تا نه شب اگر بیشتر پاک باشد شب بپاکی میباید خفتیدن پس خود را بشستن چون نه شب بگذرد هر دم که
پاک باشد میتوان شستن خود را و چون خود را بشوید خود را از هر رمندی و پلیدی پاک کردن بجائی که دور باشد از دشتان
شان در آنجا رفتن [illegible] در آنجا ما بردن خود را سه باره [illegible]
شستن هر بار خود را خشک کند هر سه بار همه اندام بگمیز کا و ترکردن و موی سر چنان ترکند که بافشارند [illegible]
بچکد هر بار خود را خشک کند و آنکیسه که بر دست کرده باشد و آن طاس که خوردنی خورده باشد سه بار بگمیز کا و بشویند
چنانکه خشک کند از خاک که هیچ نم نباشد کیسه را دورتر بیند از خود در روی سنگ دیگر نشیند سر طاس آب
پیش آن زن بنهند تا خود را پاک بشوید جامهٔ پاک بپوشد و آن طاس آب بشویند کیسه را چون خشک کند هم آب بشویند
هم بجای نهند تا دیگر بدشتان روند بر نذ اوستا [illegible]
[illegible] کا آنکه بید

[illegible]
[illegible]
واج گفتن [illegible] سه بار اثا اهو ویریو یک گفتن
[illegible]
خواندن واج بگفتن دو بار خواندن کشتی نو کردن یکبار دیگر هم این اوستا خواندن چون سه بار بدشتان رود جامهٔ
که بدشتان پوشیده باشد به [illegible] چنان تر کردن که هیچ جایش خشک نباشد چنانکه بیفشارند
[illegible] بچکد بیندازند تا خشک شود آب بردارند و راز آب روان شوند و آن جامه را بشویند
بیندازند تا خشک شود برگیرند بجائی پاک بنهند چنانکه هیچ دیگر نزنند تا دشتان بروند و دیگر آنکه چون دشتان باشند
دو یا سه چهار هر چند که باشند اندام بر یکدیگر نزنند و گر زنند زمین باشد برشنوم بباید کردن و گر زن دشتان جایشه که
در تن دارد بدندان یا بلب چنانکه از دهن تر شود آن زن زمین باشد برشنوم باید کردن و اندام نیز هم بلب و یا بدندان
زند چنانکه تر شود زمین باشد زن دشتان که با مرد سخن کند هر سخنی فرمانی گناه باشد و گر زن دشتان چشم بر آتش اندازد
تناویری گناه باشد و چنانکه نزدیک آتش باشد که گرمیش بدشتان رسد مرگرزان باشد و گر آنکه آب بر دشتان
ریزد هر قطرهٔ مرگرزانی باشد یعنی او را کشتن واجبست اگر بارانی بارد و داند که باران میبارد و در باران رود هر قطرهٔ
که بر دشتان بارد مرگرزان باشد نشاید که زن دشتان بروی پلی بگذرد یا چشم در آب روان اندازد و دیگر آنکه چون
دشتان باشند نشاید که اندام یعنی دست یا پای بر زمین نهادن و گر اندام برهنه بر زمین نهد تناویری گناه باشد
اگر پای برهنه رود مرگرزان باشد و هر زنی را فریضه است که چون خود را بشوید دویست مورداته کش بزنند و هر زنی را
فریضه است که سی و سه جد دیو دا و بجشنوم سی و سه امشاسفند بیزد وقتی که از دشتان پاک شده سر بشوید

تا باید کردن	از روایت بهمن پونجیه هیربد	وتاه چارش

زرتشت از جهت زن دشتان و پاسخ یزدان از فرگرد شانزدهم وندیداد

زراتشت پرسید کای ایزدان   کریم و جهاندار روزی رسان
زنان چونکه دشتان شوند ای خدا   نشیند چسان راز زمن کث
خورش شان چگونه ببایدش داد   بگو راز با من که یابم مراد
ز آتش شدن دور ترچند گام   ز آب روان هم بگو این پیام
بچندان ز برسم شدن دورتر   ز مرداشو هم بگو سر بسر
چو او پاک گردد ز دشتان همه   سرش چون بشوید که بنود گنه
بچندان بشستش پاک گردد هلان   همه رازها را بمن کن عیان
جوابش چنین داد ایزد از آن   زمن بشنو این گفتها را عیان
زنان چونکه دشتان ببینند بدن   ببایدهمه جامه کندن ز تن
نشیند دگر گوشهٔ آنچنان   نه بیند خورشید و ماه و آسمان
هم از آتش پاک نیز آنچنان   بود پانزده گام دور این بدان
بچشم هم نه بیند که باشد گناه   چنین است این دین و آئین و راه
بود دور از آب و آب روان   هم از برسم و هوم وارا و روان
از و پانزده گام باشد به دور   که این هست حکم خدای غفور
ز مرداشو هم سه گام دگر   بپرهیز دو هم شود دورتر
خورش کم خورد اندر انجایگاه   بگوشان که اینست امر اله
سه شب گر شود پاک ایزد بدان   بگو تو زراتشت اسفنتمان
که یکشب بخسبند پاک آنچنان   پس آنکه بشوید سر خود همان
وگر تا نهم شب نگردند پاک   نشویند سر را که او نیست پاک
بوقتی که بی بیم باشد بدن   پس آنکه بشوید سر خویشتن
بجائی که سر شوید آن زن چنان   بود آن زمین پاک ای نوجوان
نهد سنگ را اندر انجایگاه   بگوشان که اینست آئین و راه
بسنگ اولین پا دیاب آنچنان   همه تن بشویند با جسم و جان
همه موی و اندام را بنگرد   نشاید که آنجا که تر بود
پس آنکه بیاید بسنگ دگر   تنش را بدان آب شوید مگر
کند پاک اندام و مویش چنان   که بنود پلیدیش از جسم و جان
بسنگ دگر زاب بشستن بدن   شود پاک پوشدش جامه بتن
همان زن بخانه چو آید چنان   خورد آب بشته تو ایزد بدان
پتت خواند آنکس که بنود گناه   بقفل چرا استر بود دین پناه
دو صد مورد انکس آن زن بکشد   که با ده فره اش بر روان نارسد
بهر پا آن زن چو دشتان شود   من اینها که گفتم تر آن میرود
هر آن زن که این پند من نشنود   بکیفر روانش بدوزخ شود

پرسش زرتشت از جهت توجش زن دشتان و پاسخ آن

هم از دین به من بگویم دگر   بلطف خدا داور دادگر

دگر باره پرسید از غیبدان   پیمبر زراتشت اسفنتمان
زنان چونکه دشتان شوند در جهان   چه توجش کنند تا بیاید همان
همانگاه آن قادر غیبدان   بگفتش بزرتشت اسفنتمان
بفرمای و نه دید تا سی برند   نباشد روانش در آنجا نژند

نتانند شستن اگر بیتی و سر   به هجده بفرماید آن روز به
بهجده اگر هم نتاند بزد   نشاید که کم از ده و دو بود
نخست شستن از بهر اردیبهشت   که کردم من او پادشاهی بهشت
بر آتش گناهی که جسته بود   بششم که زان بزد رسته بود
دوم شستن از بهر آب روان   چو پستر که بار دهم اندر جهان
سوم بر زمین سفندارمد   و بیداد خشنودی او یزد
چهارم دگر گاو هم گوسفند   بخشنو من بهمن امشاسفند
به پنجم به اورفور بباید برند   ز مرداد و آستاد فروردی برند
ششم شستن از بهر مرداشو   من اینها که گفتم بهر دم بگو
بهفتم ز آبان ایزد همچنین   بز دکان فرضیست در راه دین
هشتم ستاره که بر آسمان   بهر مردمان تو یکایک بدان
نهم ماه بوحتار روشن روان   دهم شستن از بهر باد اچوان
ده و یک ز خورشید تابان بود   که اندر جهان او درخشان بود
ده و دو انارام و راه خدا   بخوانند و ندیدای پاک راه
هر آنچ آفریدم من اندر جهان   ده و دو و ونیداد این ایدان
هر آنکس که بشنید گفتار ما   که گرفه دهم من روان و را
بهشتی بر بینش بود جایگاه   ببخشم روان مرا او را گناه
زراتشت این را بمردم بگو   که گوشند این را بوجه نکو
که آن بهمن و ماه هم گوش رام   بمینو نبخشند او را مقام
هم اردیبهشت آذر و هم سروش   و رهرام ایزد بشنو این بهوش
چو شهریور و مهر و خور همچنان   شهرکش ایران و هم آسمان
اسفندارد و آبان و مهر سفند   شهرگیند باار دو دین ارجمند
چو خورداد و تشتر هم از روز باد   دگر فروردین بشنو امرداد
امرداد و رشن ایزد آستاد   بزمیاد همکار ای پاک و راد
سر پل بگیرند او را روان   دهندش بسی سرزنش همچنان
همه بندهٔ من خبردار کن   درین باب تاکید بسیار کن
چل و پنجمین در درین دین بدان   هر آن زن که دشتان شود در جهان
مر او را بپرهیز باید بدن   بگو با بدیش واشتن خویشتن
بر پیمان اندازه نان و خورش   چو دشتان شود خوردنی کم دهش
ز دشتان بماند اگر خورد خوار   مر آن هیچ کس را نباید بکار
بنان خوردن او دست در آستین   کند نان خورد بعد زین اندرین
بر آن آستین هم بسی پارگو   همی واج گیرد خورد نان پس او
خورد آب را ظرف مسین   بار زیرباد در برنج این چنین
چنان آب در طاس مسین کند   که یکقطره بر آستین نارسد
سر شنگی اگر ز آستینش چکد   چو ترست استیر گناهش بود
که باشد درم آن هزار و دویست   چنین است در وی تشک و شبهه نیست
ز هر پادیاوی پرهیز داو   بپانزده قدم ایستخنیش نکو
ز مرداشو هم سه گام دگر   شود دور ماند از آن باخذر

زهر درون هرچه را ساختند بدینکار آن را بپرداختند
نشاید که بینند آن را بچشم بباید حذر کردن او را ز خشم
بکاهد آن را که دیده شود مر آن چیز را خره هم کم کند
نه بیند دگر نیز آب روان نظر هم ندارد سوی آسمان
نه استاره خورشید و نه ماه را نه در آتش و آب و مرداد را
نه مرد اشو را کند او نگاه نه با مرد گوید سخن هیچ گاه
که زیبائی و زور و خره ز مرد بکاهد از ایشان درین کارکرد
سه روز نخستین بود سخت تر بود احتیاطش درین بیشتر
فریضست بر هر زنی زین گناه بهیشتن برای خود ای نیکخواه
گناهی که بر میسوان شما بجسته بود بار خورشید را
گناهی که در آتش و آب هم بجسته بود اندران بیش و کم
گناهی جسته بود بر زمین و یا بر اشو مرد خود اندرین
گناهی که خورداد امشاسفند گناهی که مرداد امشاسفند
گناهی که جستست بر پادیاب گناهی که از خور دها شد بتاب
کند از مه و باد شستن یقین هم تشتر ایزد درین راه دین
بدشتان فریضتای نیکخواه بیشتن و را زین بود دو گناه
که تا این گناهان شود دور از و وزان بیشتن کرفها یابد او
تنافور آید ورا شصت هزار ازین کرفها مرد پرهیزکار
زید گر به ده سال یا نیز صد دو چندان بهر سال کرفه رسد
اگر پیش فرماید او به بود که هر سال مثلش زیادت شود
که تا زنده باشد فزاینده است بدان زندگانیش پاینده است
مثال درختیست ای نامور که گردد بر و شاخ او بیشتر
پس آن کرفه ار بیشتر میشود زیشت خود او بهره ور میشود
پس این کرفهائی که باید کرد بکن تا جزا یابی از رب فرد
بدست خود آن کن ایا باخرد که بر تو آنها دو چندان شود
نگر وی چو در زندگی خود آن که خواهد ز بعد تو کردا نکان
اگر کس کند هم نگردد زیاد بماند بجا حال خود از راه داد
بود فرق بسیار هم اندر آن بدست خود تا ز بعد تو آن
بکن جهد ای مرد پرهیزکار که دلشاد باشی بروز شمار
هر آنچه که فرمود کردن رواست و گر نه چنین بیست زین پس خطاست
سخنها ز موبد گویم بتو سخنهای دین را تو بشنو نکو
حکایات در باب دشتان زنان بصد در نگفتست شه هر دو آن
هر آنچ او نگفته بگویم از آن که در دین یزدان بفرمود آن
چو افتد کاهی که دشتان شدست نهد جامه دور و به بیند که هست
چو گشتست دشتان از و نیست پاک مر آن جامه را بدانند پاک
بکس گوید آنجا میکجا نهد دگر جامه کهنه بتن در کند
که بر وقت دشتان کهن جامه را بدار ندار بهر دشتان جدا
بیک جایگاهی نشستن چنان که چیزی نه بیند بچشم آن زمان

ز مرد و زنان کودک و گوسفند ز اسپ و ز گاو و ز مرغان که اند
ز هر ما دیاوی شود و ورتر سخن گویمت اندرین مختصر
هر آنچه که او آفریده خدا ازو دور ماندن ندیدن ورا
بهر روز گستی کند هفت بار از آن هفت شب نیز در روی شما
بدانکه که آن زن بخیزد ز خواب همانجای گستی کند باشتاب
سه باره ابا آب زر دست و روی بشوید بخواند اوستا بدوی
اوستای آوانکه و اج سروش سراسر بخواند با عقل و هوش
پس آنگاه گستی بکردن رواست در اینکار سستی بکردن خطاست
زنان گر بدشتان دو سه و چهار نشنید از و گویمت یاد دار
جدا هر یکی را نشستن بدور بجائی که نه بیند او ماه و خور
نشاید که بر یکدگر دست و پای زنند و بگردند هر جا بجای
ابر یکدگر دست و یا پا زند شود در زمین آن زن گر دارید
بر شنوم باید بکردن یقین که تا پاک گردد روانش ازین
دگر آنکه دشتان زنی جامه را بپوشید باشد نشسته بجا
لب باید بدان گر انجامه تن زند تا شود تر ز خیو دهن
از آن نیز زمین شود تو بدان بر شنوم باید بکردن هر آن
و دیگر که چون دست و اندام نیز ز خیو دهن تر کند نی بستر
از آن کار او نیز زمین شود کند او بر شنوم تا به بود
هر آن زن که دشتان نشسته بود نشاید که با کس حکایت کند
گر آن زن ابا مرد گوید سخن و یا مرد گوید سخن را بزن
به یک ... باشد او را گناه درم بیست و هشتست ای نیکخواه
چه با مرد بیگانه با مرد خود بود هم گناه اندرین گفته زود
چو دشتان زنی نزد آتش شود که تا فش بدشتان رسیده بود
مر او را بود مرگ ارزان گناه به گست ارزانی آن روسیاه
هر آن زن که بآب دشتان خود بشنو بدان و گویم ای مرد جود
گنه مرگ ارزان بهر قطره دان سرش را ز تن دور کردن روان
که هست این گناه عظیم و گران بریدن سرش واجبست این بدان
چو دشتان زنی پا برهنه نهد از آن هم گنه مرگ ارزان بود
و گر تن برهنه نهد بر زمین تنافور باشد گناه ازین
نشاید که در گذر کرد بر پل ورا و گر بگذرد بس بیاید جفا
بهر قطره باران گناه از آن تنافور باشد مر او را بدان
پس آنگه که پرهیزد از هر گناه که بر دست دیوان نگردد تباه
بوقتی که دشتان نشیند زنان روشهای دین را بگویم از آن
کند کیسه سه ز جامه دو تا ز آب و زنان کان سه باشد جدا
که بر وقت دشتان خوردنان بدو نباید بکار دگر کس از و
دو کیسه بدار نداز بهر دست بوقتی که خواهد بخوردن نشست
یکی کیسه از کاسه و طاس دان که آن طاس کاسه نهد اندران
زنان و خورش اندک کم خورد ز کم خوردنی پیش نفعی برد

با او نداتو خشتها آب و نان
زاتو خشت چمچه بیاید بدان

چو آید همی وقت خوردن فراز
بدان کان سه و کیسه آید نیاز

سه باره ابا آب زر دست و روی
بشوید کند کستی ای نیکخوی

بدو دست کیسه بپوشد همی
ابا واج خوردن بکوشد همی

از آنپس همان کیسهٔ کاندرو
ز آب و ز نان کاسه باشد همو

گشاید از آن کیسهٔ کاسه را
خورد نان از آب کاسه جدا

یکی کان سه از پی خوردنی
دگر کاسه از بهر نوشیدنی

در آن کاسهٔ آب اندک کند
که بر کیسه اش قطرهٔ نارسد

اگر ز آب قطره بکیسه چکد
که نزدیک تا فورا و را رسد

ز غفلت اگر کیسهٔ ادنیان
رسد طاس و نان هر دو ناپاک دان

از آن نان نشاید که چیزی خورد
وز آنجا مر آن طاس را او برد

که او را بشوید ابا آب زر
سه باره بشویندش ای نامور

ابا خاک هر بار خشکش کند
چو شد خشک آنکه از آنجا برد

از آنپس ابا آب شوید ورا
ز دین چند اخبار گویم ترا

هر آنکس که شوید مر آن طاس را
تن خود بزر آب شستن ورا

چو شد خشک شوید ابا آب پاک
چو این کرده شد نیستش هیچ باک

چو بر وقت نان خوردن آید نگر
اگر چمچهٔ او به بینی زند

بچمچه دگر زان سپس نان خورد
مر ان چمچهٔ بستن دهد

پس آن چمچه با پاک شستن چنان
که گفتست اول ز روشهای آن

ز جامه که پوشیده باشد بتن
بدان جامه کیسه نشاید زدن

بدانکه که شد خوردهٔ آب و نان
از آنپس مر او را اگر دن چنان

دگر کس ز آوند با آب زر
بشوید چو شد خشک زابش دگر

ز سه کیسه کیسه بزرگست آن
از آن هر دو کاسه نهد اندر آن

ز دو دست دو کیسه و چمچه هم
نهادن در آن کیسه یکجا بهم

مر آن کیسه یکجا نهادن چنان
که نی سنگ و مد نیز جز بستران

بهر گه که حاجت شود نان و آب
بدان زن فریضست کاندر شتاب

سه ره دست شوید ابا آب زر
از آنپس نهد دست آنکیسه بر

بر آن کیسه دو دست بی آب زر
نشاید که بنهد زن بی خبر

ابا واج شاشه بکردن رواست
ابی واج شاشه بکردن خطاست

بروزی که دشتان نشسته بود
هما روز دشتان اگر کم شود

نشوید سر خویش را تا سه روز
بیک گوشه بنشیند آن دلفروز

کسی را که سه روز دشتان بود
ز بعد سه روزش همی کم شود

ز چار و ز پنج و ز شش و هفت و هشت
چو واند ز دشتان تنش پاک گشت

یکی روز دیگر بباید نشست
که در دین زرتشت فرموده است

بنه روز تن پاک بیند اگر
درنگی کند ساعتی با حذر

از آنپس چو سر شوید او را رواست
که تن پاک کردن مر او را سزاست

ز دشتان چو پرداخت شویدش سر
دو تا سنگ بنهد بیکجای بر

نهادن ز یک دیگران دور تر
که قطره نه افتد بسنگ دگر

کند جامه از تن بیارد فرا
بجائی که سنگ است آید فرا

بسنگ نخستین بباید نشست
وز آنپس بسر بر نهد هر دو دست

بخواند بد انجای واج سروش
دگر هرچه گویم نکو دار گوش

سه باره سر و تن ابا آب زر
کند تر ز اندامها سر بسر

کند آنچنان پاک موی و بدن
که ذره پلیدی نماند بتن

باندام و بر سر بریزد چنان
که گر مو فشارد چکد باز آن

کند خشک سه بار و مالد سه بار
از آن آب زر این نکو یاد دار

پس آن کیسه و کاسه و چمچه را
بزر آب سه بار شستن ورا

ز نوخشت سه بار خشکش کنند
ولی کیسه چون شسته دور افکنند

کند جهد تا خشک سازد چنان
که از آب زر نم نباشد در آن

هم از جامه شستن ابا آب زر
بزر آب کردن چنان جامه تر

که گر آن فشارد چکد زو مگر
از آنجا بیاید بسنگ دگر

بر از آب سه طاس نزدیک او
نهادن که تن را بشوید نکو

بسنگ دگر ز آب شستن بدن
چو شد پاک پوشدش جامه بتن

پس آن واج باقی بخواند تمام
کند کستی آنجای با شادکام

همنگاه آن زن پتی کشد
درین باب کوشش کند از خرد

هر آنکو پتی بمند اند او
دگر کس بخواند همی بشنود او

به پیشش نشیند به بند دنبام
سراسر پتی شنود تمام

که دستور دین اینچنین گفته است
چنان دان که او خود پتت کرده است

هم از آب شسته خورد زانپس او
بدشتان فریضست ای نیکخو

بکشتن و ده مورد انه کشتی
فریضست این بر زن هر کسی

دگر آنکه آن کیسه و جامها
نکو خشک شد ز آب شستن ورا

مر آن طاس را هم که پیشش نهاد
بشویند با آب از راه داد

پس آن کیسه و کاسه و جامها
هم از چمچه از بهر دشتان جدا

مر او را نهادن بجائی چنان
که نارند بر پاک جائی از آن

بهر بار دشتان که بنشیند او
بدان سازها کار خود راند او

برین گفته هر کس که نارد عمل
بد و رنج ز دیوان بیاید خلل

بزرتشت گفتست آن عنیدان
که این بس فریضست بر هر زنان

سی و سه وینداد آن را یزند
بنام همه ایزد امشاسفند

بسی و سه طاقت ندارد اگر
بهجده بفرماید آن نامور

بجد ندارد اگر دسترس
ده و دو بفرماید او زان سپس

ده و دو بناچار شستن بود
نشاید که کم از ده و دو یزد

برین گفته دین علما کنند
چو گردد این چنین او بجنت رود

دگر نیز اخبار گویم ز دین
تو بشنو بپرهیز تر باش ازین

نشاید که مرد و را تا سه روز
ملاقات گردد بر آن دلفروز

چو شویش بنزدیک آن زن شود
مر او را از آن بس گناهی بود

سه روز نخستین بپرهیزد او
از آنپس بیکهفته ای نیکخو

درون هفته روزی سه باره شدن
ملاقات با یکدگر مرد و زن

دگر آنکه چون روز ده شد تمام　　بزودیش نشاید شدای نیکنام　　که در دین بپیچین گفته است　　نکو بشنو این گفته‌ای حق‌پرست
هر آن زن که هر بار دشتان شود　　ابا او ملاقات زیشان کنند　　بدین نثر کیسر بگفته کتاب　　ورا نظم کردم ز بهر ثواب
سخن چند در باب دشتان زنان　　بگفتم که تا یاد دارند شان　　بپرهیز باشند و کوشند بدین　　هر آنکس که بشنود گند آفرین
کسی کو باین نظم رشک آورد　　هر آنکو کند رشک زشتی برد　　من این نظم گفتم صد و چل و دو　　که تا گمرهان راه یابند ازو
هر ان اوستادی که دانا بود　　ازین نظمهائی که او بشنود　　بنظمی که بینند جائی خطا　　درستش نمایند راه خدا

از روایت بهمن پونجیه

اگر زنی دشتان پای برهنه بر زمین نهد تنافوری گناه باشد در سه گام آب آتش همچنین باشد با مرد سخن گند که در گوشهٔ کاری بنشیند که هیچ کس را نه بیند که آب و آتش و مرداشو و بوم اسفندارمد را می آزارد اگر زنی پلید دست یا جامه بر دندان زند زمین باشد بر شنوم باید کردن دست هیچ باز ننهند،، از مکتوب کاوس ماهیار،،

پرسش زن دشتان آب و آتش و خورشید نیایش و ماه و مرداشو که نگرد چون باشد **پاسخ** اینکه اگر نگرد هر بار فرمانی گناه بود و پای برهنه نیز که بر زمین نهد فرمانی گناه باشد و توجشش باید کرد **پرسش** آنکه زن دشتان دو تن بیک جای چون باشد **پاسخ** آنکه اگر بستر نشود دو تن بیک جای بوده باشند تن و اندام برهنه بر هم نزنند و خوردنی که خورند جامه بستر یک دیگر نشاید زدن

از روایت شاپور بروچی

کسی که دشتان شود او را در میان یکروز و شب هفت بار کستی گشادن و کستی کردن فریضه است و از هفت بار زیاده کردن نشاید،،

از روایت کامه بهره

اندر دین پیداست که زن دشتان که آتش بیند فرمانی گناه باشد و چون اندر سه گام شود تنافوری گناه باشد و چون دست بر آتش نهد پانزده تنافهر گناه باشد و گر دست بر کاهانه نهد که آتش در آنجا باشد پانزده تنافور گناه باشد و گر آب روان بیند فرمان گناه باشد و گر در پانزده گام آب روان شود فرمانی گناه باشد و گر در آب نشیند پانزده تنافهر

گناه باشد و چون بباران برود و هر قطره که بر اندام وی چکد پانزده تنافهری گناه باشد از آن که آن درج که بزن دشتان نشیند از همه درجهای جهان بتر است که هیچ درج نیست که چشم دید ایشان چیزی پلید بتواند کردن الا زن دشتان اگر هزار گام برسم ببیند و اد یاب نکند،، و دشتان و ناه اندر دین چنان گوید که زن چو دشتان شود سه روز پیشتر بباید که از همه چیز پرهیز کند و از دیدن همه چیز پرهیز دو از آب و آتش و از خورشید و ماه و ستاره و هر دو اشوی در ایشان نگاه نکند و در کنجی بنشیند تا سه روز نخست بگذرد چه اندر دین گوید که دادار اورمزد زرتشت اسپنتمان را گفت که ای زرتشت زنان را اندرز و نصیحت کن تا آن سه روز که دشتان شوند از همه چیزها پرهیز کنند و بدیدار هیچ چیز نشوند چه اگر پرهیز نکنند پادفراه سخت عظیم یابند و از آن جهت عقوبتها یکی آن بود که همچنانکه مردم بشانه موی و چارند و بشانه کنند گوشت از تن ایشان بشانه آهنین و چارند و در دوزخ روان ایشان بجای خوردنی پلید دشتان خورند پس زرتشت گفت ای دادار وه اورمزد اگر زنان پرهیز نتوانند کردن هیچ کرفه باشد که بکنند تا عقوبتها از ایشان باز دارد و روان ایشان اینهمه رنج نرسد و دادار اورمزد گفت دشتان و ناه بباید یشتن و فرمودن هر زنی که دستگاه دارد هفده بباید یشتن و هر که دستگاهی ندارد دوازده بضرورت بباید یشتن تا روان او رستگاری یابد اگر چنین کند بهر یک دشتان و ناه بفرماید بجز از آنکه گناههای از روان وی ببرد شصت هزار تنافهر باشد و هم چندین گناه از سنگ گناه بکاهد و مینوی آب و آتش و دیگر امشاسفندان روان آنکس را نگاهدارند و نیز دگیتر دادار اورمزد شفاعت خواه آن روان باشند اگرچه او را گناههای دیگر جسته باشد روان آن زن بدوزخ نگذارند و بچینود پول آسان و بی رنج بگذرانند و بدانجایگاه رسد که بگیتی در خویشتن را پدیدار کرده باشد،، و حدیث زن دشتان اندر زند و ندیدا دگوید آن سه روز نخست گرانتر باشد اگر در آب روان یا در جایگاهی نگاه کنند و بچشم بیند سه استیر گناه باشد و چون اندر سه گام آب روان شود سه استیر گناه باشد و گر در سه گام آتش شود هزار و دویست درم سنگ گناه باشد و گر آب بر ایشان ریزند قصد را بجایگاه خویش آب باز ریزند پانزده تنافهر گناه باشد و چون بباران برود هر سرشکی باران که بر اندام افتد تنافهری باشد و با آتش همچنین باشد

۲۷ گناه

وگر دست با آتش کنند یا تنوری که آتش اندر بود هم پانزده تنافور گناه باشد و چون با مرد سخن گوید عقل مرد چهل روز
بکاهد و همچنانکه از آب و آتش دور میباید بودن از پانزده گام دور میباید بودن و هر کس که نان دشتان یا چیزی بخورد و
دشتان بخورد تا پنجاه روز فهم و عقل آنکس بکاهد بجز از آنکه گناه باشد هر مردی که با زن دشتان سخن گوید هوش و
عقل بکاهد که مجامعه کند پانزده تنافور گناه باشد و هر مرد که با زن دشتان مخامصت کند پانزده تنافور گناه باشد
اگر تو جستن آن گناه بگویم مردم عجب بمانند ،، و پرهیز زن دشتان اینست وگر سر خویشتن پاک بیند بیک روز
بباید نشستن پس سر شستن وگر تا نه روز بر آمدن بیک روز پاک بباید نشستن تا نه روز نشسته بود چون خویشتن را پاک بیند
زمانی سر شاید شستن که نه همه نباید و با زن و هر زن که بشوید و هم در سه روز که دشتان شود از اول در باید گرفتن
وگر بعد از سه روز دشتان شود همچنان باشد که نو دشتان او تا سه روز نباید نگریدن و گر بیست و نه روز و نیم روز به
دشتان نشیند بار دیگر نو دشتان باید داشتن تا سه روز نگریدن کاری نیست و چون بخواهد شستن دوباره دستشوی بسر باید کردن
چنانکه همه اندام برسد و آنجا که دستشوی سوم رسیده باشد آب نشاید ریختن و بدشتان نان بدست نباید خوردن و نان بسیر
نشاید دادن و گر آب خواهد خوردن دست با آستین باید کردن و پارهٔ کرباس رکوی بر سر آستین باید نهادن و آنچه آب درش
خورد پر نباید کردن تا نریزد و در خورشید و ماه و ستاره نشاید نگریدن و پای بی کفش بر زمین نشاید نهادن و خوردنی که دست
تر کند نشاید خوردن و اندر سه روز نخست آب زر و هیچ بدست نشاید کردن و چون دشتان باشد و گمان برد که دشتان
هم نخست جامه بر باید کندن و پس بنگریدن وگر دشتان باشد جامه پاک بود ،، از کتاب صد در بندهش ،،
در شصت و ششم اینکه بر همه کس زنان فریضه است دوازده هماست ایام فرمودن چه گناهی که در دشتان و
دیگر وقتها جسته بود جمله پاک شود و در زند جد دیو داد گوید که کسی که او دوازده هماست ایام یشته شود و همه گناهها ازوی
پاک شود چنانکه بر خرمن گاه بادی عظیم در آید و آنرا ببرد همچنان گناه ازین بشود و مردم پاک و آویژه شود و زنان را ازین
فریضه ترکاری نیست چه در دین پیداست که دوازده همایستی را که بیزند صد هزار تناول کرفه بود اگر دوازده
همایست ایام بود هزار تناول کرفه بود چون برو زیزند هم چنین کرفه بود ،،

بهفتاد و سه در ایا دین پرست
نشود پاک تا از گناهان خویش
شود پاک و پاکیزه اندر گناه
بود در ره دین بر این پدید
ده و دو همایست هست این چنین
تنافور کرفه ورا یک هزار
ابر ده دوباره مر این نسک را
اگر کس تواند که یزد اندرش
ده و دو همایست ایام اگر

زنان را بدین اندرون واجبست
بفرماید و آورد کار پیش
چو بادی که برباید از دشت گاه
دوازده همایست زن گو بزید
گران کرفه یابد بهشت برین
بود وای اشو مرد پرهیزکار
یزد اندر بخوش دل زن پارسا
که مفلس بسی باشد ای و ویش
بپرسی از آنت بگویم خبر
ولیکن نوشته بود تا وزند

با آبان بشتن ده و دو هماست
چو در زند و بندید گفته بود
نباشد زنان را ازین فرض تر
تنافور کرفه بود صد هزار
دوازده همایست ایام اگر
دوازده همایست از نسک نام
که دشتان گناهان شود دور از
ده و دو همایست ایام را
مر این را ده و دو ویزش میکنند
ده و دو وندیداد این را یزند

ز دشتان گناهی که جستست آن
زنی گو ده و دو همایست یزد
گند بیشت آبان بجهد و بیزد
هزاری دگر ای جوان نامدار
یزد اندر آن کرفه بشنو خبر
بود زان حدیثی بگویم تمام
از آن یشتن نسکهای نیک خو
بناچار فرمود باید ترا
مر این نسک را بار دو شش یزند

از روایت شاپور بروچی ،، پاسخ

با آبان نمودن ده و دو همایست معنی اینست که نسکی که نام او آبان نست آن نسک را دوازده بار شاید یشتن و دیگر آنکه
دوازده هماست که می یزند هم چنین باید یشتن نام دوازده همایست اینست ۱ دادار اورمزد ۲ تشتر ۳ خورشید
۴ مه ۵ آذر ۶ آبان ۷ اسفندارمذ ۸ باد ۹ خورداد ۱۰ امرداد ۱۱ سروش ۱۲ فروردین معنی
او اینست که دوازده همایست نسک بخشنومن آبان اردویسور البته باید یشتن و نیز در زند جد دیو داد گوید که کسی
دوازده همایست ایام یشته شود چنانکه بر خرمن گاه بادی عظیم در آید و آنرا ببرد همچنان گناه ازین بشود و مردم پاک
و آویژه شود زنان را ازین فریضه ترکاری نیست چه در دین پیداست که دوازده همایستی که بیزند صد هزار تناول کرفه
بود و چون برو زیزند همچنین کرفه بود و دیگر آنکه زرتشت اسفنتمان نخست اردویسور با نوشتن فرمود و این نیش
بروز شاید کردن و بشب نشاید و از بهر آن میبایشتن که گناهی که در آب جسته باشد از وی در گذرد بجز آن با نوی

ا ر دو بیور امشاسفندان شفاعت خواه باشند ،، از کتاب صد در نثر در چهل و یکم اینکه زن دشتان عظیم
بباید پرهیزیدن تا نان و خورش همان طور بدهند چندان که نتواند خوردن بیش ندهند و آب همچنین از بهر آنرا که هر چه از آن
دشتان سر آید هیچ کار نباید کردن چون نان خواهند آوردن دست با آستین کنند یا چیزی بر بالای آستین نهند نباید که
دست برهنه او هیچ جای باز نباید چه هر قطرهٔ آب بر زن دشتان چکد سیصد استیر گناه باشد و هر پاو پایی که باشد از پانزده گام
زن دشتان بباید پرهیختن از هر داشوسته گام دور باید بودن و چشم او در هر چه نگاه کند خوره و پاکی آن چیز بکاهد و بر هر زنی
فریضه دانست دوازده دشتان و ناه بیشتن بر یکی از جهت آن گناهی راکه در مینو جسته باشد دوم از جهت آن گناهی را
که در ستارکان جسته باشد سوم از جهت آن گناهی راکه در خورشید جسته باشد چهارم از جهت آن گناهی راکه در ماه جسته
باشد پنجم از جهت آن گناهی راکه در مینو آتش جسته باشد ششم از جهت آن گناهی راکه در مینو آبان جسته باشد هفتم
از جهت آن گناهی راکه در مینو زمین جسته باشد هشتم از جهت آن گناهی راکه در مینو باد جسته باشد نهم از جهت آن گناهی را
که در خور داد جسته باشد دهم از جهت آن گناهی راکه در امرداد جسته باشد یازدهم از جهت آنکناهی راکه در خور دکان
جسته باشد دوازدهم از جهت آنکناهی راکه در بهرهای بیر نسا جسته باشد پس بر کسی فریضه آنست ده نغایت سیم وار دیتاد
یک و جای دیگر خوانده ام که بیست و چهار فریضه آنست اما کمترین کسی را اینکه ما یاد کردیم واجبست آنچه بزندگانی کند
بهتر بودن همچنان بود که کسی درختی بازنشاند هر سال میوهٔ آن میخورد هر سال هم چندان کرفه می افزاید اگر ده سال و گر صد
سال بزید هر سال هم چندان بسر میشود اگر پس از وی کنند بسیار فرقست آنکه بود زیادت نشود بزندگانی نیز آن باشد
که هر کسی که از بهر خود کاری کرده باشد که خود پس از وی بکنند بسیار فرقست تا بدست خویش کنند نه از پس وفاتش ،،
از مکتوب سوریه اد هاروان ،، پرسش درباب زن دشتان که دوازده ههاست و چند بیشن
باید بیشتن پاسخ اینکه دوازده ههاست واجب است اما درین زمان دوازده ههاست نیست هر زنی را دوازده
و ندید اد فریضه است باید فرمود بیشتن دیگر درباب مرد که با زن صحبت جماع افتد و زن غسل نکرد و دشتان
شود باید که چون دیگر دشتانها خود را بشوید ،، ،،

از روایت دستور برزو ،، پاسخ

اینکه زن دشتان تا ده روز یا بیست روز یا سی روز بیش یا کم اگر از بهر دشتانست پرهیز باید کرد و گر از بجز
دشتان پاکست از سر علت است سر تواند شست تا دانند

از روایت شاپور بروچی

دیگر بجز دشتان بجامهٔ که آلوده باشد آنجا مه را از آنجا بریده پرهیزیدن رواهست وگرنه بدان جامه خفتیدن نشاید

از روایت نریمان هوشنگ

دیگر که خدای بهدین انگلیس پیشوای انجمنی زاحشه و هیربد هوهان معلوم دانند که از نریمان هوشنگ بروچی سؤالها
کردیم و او حالهای گفت و معلوم کردیم و دانستیم که زن دشتان که طعام میخورند بدست برهنه و پرهیز نمیکنند و کرهم
چنین تن و جامه شان ریمن است و در خانه نشاید که روند با آب و آتش هر جا که روند هر گز زان باشند و گر از بن پرهیز
نمیکنند در کردن آن پیشوایان هیربد است و نادانسته باشد براه دین او رهردی سستی نکنند ،، دیگر زن دشتان
چون در خانه می نشیند باید در جائی دور ر و در کنجی نشسته باشد و در آب و آتش و هر داشو پرهیز تمام کند چنانکه در دین
بپیداست ،، از مکتوب مانک چنگا دیگر زن دشتان یک موضع و جایگه سازند که زنان دشتان
محلت تمام در آن موضع باشند تا روزی که پاک شوند و خویشتن را بپادیاب و آب بشویند بخانه روند ،، از مکتوب
جاسا ،، زن دشتان را یک موضع و جایگه سازند که زنان دشتان محلت تمام در آن موضع باشند تا روزی
که پاک شوند و خویشتن بپادیاب و آب بشویند بخانه روند

از روایت کامدین شاپور

دیگر زن که بدشتان رفته است جامهٔ دیگر آوا باید پوشیدن که سری دشتان بشستن و اول بشنگ گمیز کاوبسر و تن
کردن و پس بدو شنک سه تا جامه و آب بسر کردن و پس جامهٔ پاک پوشیدن و تا سه شب نزدیک نه آوا باید شدن

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه زن دشتان جامهٔ که در دشتان دارد چون بپادیاب بشوید یا آفتاب خشک بکند یا آب بشوید شاید یا نی پاسخ
اینکه تا خشک نکند نشاید که بآب بشوید و چون بپادیاب همی شوید نیک بسی نکرید پرسش آنکه جامهٔ دشتان
نشاید که بشویند و پاکان دارند یا نه پاسخ اینکه جامه که بدشتان برد چون سر بشوید جامه هم بباید شست و گر سه بار دشتان
شود هم جامه دارد و نشوید پس شستن نشاید و گر شوید همچنان باید شست که جامه بنسا زمین شده باشد و هم مانند آن جامه
باشد ،، و دیگر هر جامهٔ که سه بار بدشتان بگذارند که نشویند و یا جامهٔ که سه نسا بدان ببرند و نشویند هم بدان کار بباید گذاشت
و نباید شست که نشاید ،،

از روایت کاوس کامان

و هر جامهٔ که سه بار بدشتان بگذارند که نشویند هم بدان کار بباید گذاشت نباید شست که نشاید ،، و باب جامهای
زمین و جامهای نسا سالاران بیش ازین مرقوم خواهد شد

از روایت کامه بهره ،، پرسش

زن دشتان درون کاو شد اپیش درون شاید خورد یا نه پاسخ اینکه اگر بخورد باشد و چیزی که بر درون باشد
که در آن زمان جای دیگر بدست نیاید از ناچاره و گر نه زن دشتان نشاید که چیزی بیشه خورد و پرسش زن دشتان کو شد
اپیش درون بیشته شاید که خورد یا نه اگر آن زن نوزود نشده است نشاید که خورد و آنکه نوزود شده بود شاید که خورد یا نی
پاسخ اینکه اگر آن زن رنجور نیست آن به که هیچ چیز نخورد و چه آنکه بیشت کرده بود چنانکه نکرده باشد ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه زن دشتان درون کاو شد او پیش درون بیشته شاید که خورد یا نه اگر آن زن نوزود نشده است نشاید که خورد و آنکه نوزود
شده است شاید که خورد یا نی پاسخ اینکه اگر آن زن رنجور نیست آن هیچ چیز بیشته نخورد چه آنکس که بیشت کرده بود چنانکه
نکرده باشد ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

آنکه زن دشتان درون کاو شد او پیش درون بیشته شاید که خورد یا نه پاسخ اینکه اگر آن زن نوزود نشده است نشاید که خورد
و گر نوزود شده است نعوذ بالله مگر بیمار باشد و آن چیز از هیچ جای پیدا نشود ناچاره باید دادن ،،

از روایت بهمن پونجیه

دیگر آنکه زنی که آبستن باشد بزاید چهل و یکشب بخانه جائی دورتر نشیند چنانکه خود را هیچ کس نزند و آب و نان همچون
دشتان دهند و کیسه چنانکه گفته است و نزدیک آب نرود چنانچه چهل و یکشب بگذرد و خود را از هر رمندی و پلیدی
پاک کند خود را بگمیز گاو بشوید چنانکه همه اندام و موی سر تر کند چنانکه بگمیز گاو بیفشارد و بریزد خود را خشک کند
پس سه طاس آب بر خود فرو ریزد و خود را پاک بشوید و جامهٔ پاک در بر کند بعد از آن پاک باشد ،،

از روایت کامه بهره

باب هشتاد و چهارم زن که زاده باشد باید که تا بیست و یک روز سر نشوید و دست بهیچ چیز باز ننهند و بر بام
نشود و با ستان در سرای پای بیرون ننهد بعد از بیست و یک روز اگر خویشتن را چنان بیند که سر بتواند شستن سر بشوید
و بعد از آن تا چهل روز بر آمدن مرد نشاید که با وی نزدیکی کند البته بهیچ حال که گناه سخت باشد و تواند بودن که دیگر بار
آبستن شود و کودک شیر زده شود یعنی عشیره و گناه بگردن مادر و پدر باشد چون در چهل روز آبستن زود نزد پدر که بعد
از آن و گر بدر از چهل روز خویشتن را پلید بیند الا که بدرستی داند له از مرزنسایست و گر نه بدشتان باید داشتن و بجایگاه دشتان
نشستن و بر بیکار دلیری نکردن که آنگاه بدشتان نزدیکتر باشد ،، از کتاب صد در نثر در هفتاد و ششم
اینکه چون زن بزاید باید که تا بیست و یک روز سر نشوید و دست بهیچ چیز باز ننهد و بر بام نشود و پای بر آستانه در
سرای ننهد بعد از بیست و یک روز خویشتن را چنان بیند که سر بتواند شستن بشوید بعد از آن تا چهل روز بر آمدن و از
نزدیک آتش و چیزی چوبین و سفالین باشد باید پرهیختن پس چون چهل روز باشد سر شستن و همه کاری شاید کردن تا
چهل روز دیگر بر آمدن مرد نشاید که با وی نزدیکی کند که گناهی عظیم باشد تواند بود که دیگر بار آبستن شود و گر بعد از
چهل روز خویشتن را پلید بیند مگر بدرستی داند که از کودک آمده است اگر بدشتان باید داشتن ،، در شانزدهم این که
چون زن آبستن در خانه باشد جهد باید کردن تا در آنخانه آتش باشد و نیک نگاه داشتن چو فرزند از مادر جدا شود سه شبان
روز چراغ باید افروخت اگر آتش می سوزند بهتر بود تا دیوان و دروجان گزندی و زیانی نتوانند کردن چه عظیم نازک میباشد

آنسه روز که فرزند زاید که در دین به پیداست که چون زرتشت اسفنتمان از مادر جدا شد سه شب هر شبی دیوی با صد و
پنجاه دیو بیامد تا زرتشت را هلاک کنند چون روشنائی آتش بدیدندی بگریختندی و هیچ گزندی و زیانی نتوانستندی
کردن تا چهل روز تنها فرزند نشاید که بگذارند و بیشتر نشاید که مادر بچه پای در آستانهٔ در سرای نهد یا چشم بر کوه افکند که
که گفته اند دشمان بد باشد

چو تنها گذاری تو فرزند را	در آنجا بیایند دیوان هلا	ازیرا که زان بچه هوش و خرد	ستانند از و جملگی و برد
دگر نیز سگلش مبتدل کنند	در و هیچ شک نیست ای مرد رد	چو از عقل و دانش نباشد بدو	ز دین نیک و بد هم نبیند از او
چو گرده کنند کمتر از راه دین	بدو مار بهره چو باشد ازین	پس آن به که آن بچه دارد نگاه	شب و روز تا چهل بر جایگاه
چه حاجت شود خوردن آب و نان	به پیشش نشانند دیگر کسان	رود بعد از آن او خوردن نان و آب	چو خورده شود آید آنجا شتاب
	درین باب تأکید دان استوار	چهل روز آن بچه تنها مدار	

از روایت کامه بهره ۰۰ پرسش

انگه از زنی کشته بیرون آید و ندانند که نسا است یا دشتان و حرچون پاسخ اینکه آن کشته سگدید باید کرد و بهمند
برگرفتن و در میان پادیاب افکندن اگر در میان پادیاب با سفیدی گراید و بگذارد نسا باشد و گر بسرخی گردد
و بگذارد دشتان باشد پرسش انگه زن از کشته بیرون آید و ندانند که دشتان است یا نسا داستان چون پاسخ
اینکه آنرا سگدید کنند و بدو تن همزور برگیرند و در میان طشتی پادیاب افکنند و گر بگذارند و سفید برآید نسا باشد
و گر سرخ باشد و بگذارد دشتان باشد ۰۰

از روایت کاوس کامان ۰۰ پرسش

انگه زنی را کشته بیرون آید و ندانند که دشتان است یا نسا داستان چون پاسخ اینکه آنرا سگ دید کنند و بدو تن
همزور برگیرند و در میان طشتی پادیاب افکنند که اگر سفید برآید نسا باشد و گر سرخ برآید دشتان باشد اگر زن بر سر
زه گذشته شود نخست زن را سگ دید باید کرد و پس فرزند را ۰۰

از کتاب صد در نثر در هفتاد و هفتم اینکه چون زنی را کودک بزیان شود در نخست چیزی با دیاب ور آوران آورد و باید
دادن تا دل اندرون او پاک کند تا سه روز آب نشاید دادن البته آنچیز که در وآب یا نمک نباشد و این سه روز از
وقت تا وقت باشد چنانکه اگر نماز پیشین کار افتاده بود تا بنماز پیشین بودن یکساعت دیگر در گذشتن آب بباید خوردن بعد
از آن تا چهل روز برآمدن یکباره بازنشستن پس برشنوم کردن آن کودک چهار ماه شدن هر گاه که بزاید خود مرده
باشد از بهر آنرا که تا چهارم ماه نرسد جان بوی نمیرسد و گر بعد از سه ماه اینکار افتد احتیاط عظیم بجای آوردن
بدین کار سخت بایستادن چه دین ما بدین کار باز بسته است چه اگر ریمن باشد خویشتن را پاک ندارد تا او زنده باشد
هرگز از آن ریمن پاک نشود اگر ده هزار بار سر بپادیاب بشوید البته هیچ از آن پاک نشود چه این ریمنی نه از بیرون است
از اندرون هر استخوان و رگ و پی است آب چیزی را پاک کند که بر پوست باشد پلیدی که آن استخوان است
البته از نیرنگ دینی دیگر هیچ چیز پاک نشود ۰۰

از روایت بهمن پونجیه

پرسش زرتشت از اورمزد در باب زن ارشیتا و پاسخ یزدان از فرگرد پنجم وندیداد میگوید

زیزدان بپرسید زرتشت باز	جوابم بده ای همه بی نیاز	زنان چونکه فرزند پیدا کنند	چو مرده بزاید چگونه بود
بچندان مه باشد آن را نسا	که دانند مرد و زن پارسا	نسا چونکه گردد جدا شان زتن	عمل شان چه سازند ای ذوالمنن
خورش را بایشان چگونه دهند	بکن آشکارا تو ای ارجمند	نشیند بچندان شش بعد از آن	کنند پس برشنوم آن زن چنان
جوابش چنین داد آن غیبدان	که دان ای زرتشت اسفنتمان	هر آنچ آن بگویم همه همچنان	بگوئی بخلقان روی جهان
که بر دین یزدان بود یکجهد	با ایشان بگو تو ز عقل و خرد	بگوشان که بشنیدم از کردگار	که این راز بر من بکرد آشکار
زنی مرده فرزند زاید اگر	بیک ماه و دو ماه ای هوشتر	سه و چار و پنج و ششم هم چنین	هم از هفت و هشت و نه و ده همین
چو مرده بزاید تو این را بدان	که آن زن بود ریمن اندر جهان	بوقتی که ناپاک گردد همان	نشیند اگر گوشه آن زن چنان
چو در اندرونش بود او نسا	نشوید همان جامه آنجایگاه	نسا شد پلید از و او زتن	که ریمن بود جامه و هم بدن

مرآن مرده بچه بسیار دیهوش   بخوانند آنگاه واج سروش
بباید سگی را بیارد کنون   همان زن ز خانه رود خود برون
نسا را بپرهیزد از زن دگر   بگویم ز گفتار من در نگر
زنیرنگ دین و دری آوران   که بر بیند تا او خورد همچنان
به پیوند دادن بدو پادیاب   بشوید تن خود همان زن شتاب
نباید بدادن بدو آب را   تو بشنو که اینست حکم خدا
خورشتش همان شیر باید دهند   گر از گاو باشد و را از گوسفند
هم از اسب اشتر نکو باشد او   بود بی نمک خوردنیهای او
گلاب گر بریخته باشد همان   عرق همچنان ده تو ایزدان
دگر خربزه تو مر او را بده   انار و همان سیبهای و به
سه شب چون گذشت آن زن همچنان   بده پادیاب و ورا آوران
همان زن همان جامه از تن کند   ورا آدرانرا همان زن خورد
تنش خود بشوید با پادیاب   بپوشد همان جامه و را بیاب
پس آنگاه آبش بده تا خورد   روان خود او از بلا و اخرد
چهل و یکشب آنجا نشستن چنان   بپرهیزد از آتش و اوروران
ز آب و زهر دا شو در گذر   بپرهیزد و باید از حق نظر
سه صد گام از آتش و آب دور   هم از برسم و اورور نیز دور
زهر دا شوهم سه گام گر   بپرهیزد و باشد از وی حذر
پس از چهله خواهد بر شنوم گر   کند جامها از تن دور تر
بدشت و بیابان برد همچنان   کند جامه را پاره پاره تو دان
سرش را بشوید با پادیاب   نشوید همی هیچ تن را با آب
کند پس بر شنوم آن زن بدان   بروز دهم پاک گردد همان
من این را بگفتم ز را یقین   هم از گفت یزدان بزرتشت دین
بیفر گرد پنجم بدیدم چنین   نبشته بد این گفته در راه دین
هر آنکس که خواند مر این را چنان   رساند خود آمرز نوشیروان
چنین بود از لطف پروردگار   که این نظم را من کنم آشکار
بهر جا که مردم بخواند چنان   بدین گجهت باشد و بیگمان
بگرفته شریکیم با یکدگر   ز لطف همان داور دادگر
هر آنکس که کاره بدرگ بود   روانش بسوی جهنم رود
کنه ی کنه باشم این را کنون   مرا خود بدل داد آن رهنمون
که نگذارد او تا گناهی کستم   شریکم مباشید ای محترم
هم آن کار میکن که خود میکنم   منش و کوشش خود دهم بکرم
بگرفته شریک آید با من همه   ولیکن بود دور از هر گنه
بدارید معذور خوانندگان   ز گستاخی بنده نوشیروان
بهشتاد و هفتم در ای پاک زاد   هر آن زن که او بچه مرده بزاد
بده اول او را از روی یقین   ورا آدران را به نیرنگ دین
که تا اندرون دل و استخوان   شود پاک از علت بیکران
نباید ورا آب دادن سه روز   که بمیست از مردن ای دلفروز

بمانند گر فارغ شد از بچه زن   از و هرچه گویم نکو گوش کن
ازآن دم که آن بچه شد سرنگون   سه روز و یکی ساعتش کن فزون
بدانگه بدو آب ده تا خورد   نگردد گناهش چو ریمنان کند
پس از چهل و یکروز سر شوید او   کند هم بر شنوم ای نامجو
نباشد اگر بچه را چار ماه   نباشد و را جان ایا نیکخواه
چو آید مرآن بچه مرده بود   که در پردهٔ خون فسرده بود
ز پیش سه ماه ار بباید چنان   بباید نمودن سگ او را عیان
یکی طشت را کن پر از پادیاب   بر بچه آور ز روی شتاب
به پیوند خوانند واج سروش   بدو دست گیسه دو تا را بپوش
با تو خشت حجه برآرد ورا   نکو بشنو این هرچه گویم ترا
و گر کس بچه در طشت آن افکند   سفیدار شود بچه ای پر خرد
نسا باشد آن بچه ای حق پرست   بر شنوم بر مادرش واجبست
اگر سرخ گردد بچه خون بود   بر شنوم بر مادرش چون بود
اگر افتد این بچه بعد از سه ماه   نکو احتیاطی کن ای نیکخواه
ز نهار زنهار ای اهل راز   دلیری مکن اندرین کار باز
که وابستهٔ دین ما این بود   درین دین همین راه و آئین بود
نباید که خر گرد و گردد پلید   نگان پاکی آید مرا او را پدید
که از زندگی تا بوقت هلاک   نگردد ز هیچ آب این شخص پاک
اگر ده هزار آن زن کامیاب   بشوید سر خویش با پادیاب
نباشد از آن شستنش هیچ سود   که باشد درون ریمن ای اهل جود
بمغز و رگ و استخوانست و پوست   گر این مسئله را بدانی نکوست
برون را کند پاک آب از یقین   درون را کند پاک نیرنگ دین
پس این پاکی اندرون بدن   ز نیرنگ دینست بشنو سخن
چو سستی کند اندرین کار اوی   نه پاکست او هرگز از هیچ روی
بهر چه نهد دست ریمن شود   اگر خوردن و آب و آتش بود
بهر چیز کو دست را می نهد   گنه بر گناهان او می فتد
یکی ده دهش صد صد او را هزار   شود این گناهان از و گوشدار
و گر دست را می نهد بر درون   درون میشود باطل و هم زبون
بهر خوردنی کاندر و هست سود   پلیداست و ریمن ایا مرد جود
بر شنوم باید از این کردنش   همان نه شود نیز بسپردنش
سه بار اندرین نه شب ای کامیاب   بشوید سر خویش با پادیاب
چنین باید اینکار کو هر سه روز   بشوید سر خویش آن دلفروز
نهد دست بر هر چه این هست پاک   نباشد مر او را از آن هیچ باک

از روایت کامه بهره پرسش

اگر زنی که فرزند مرده زاید در آن سه شبان روز چه شاید خوردن چون باید نشست و چه باید داد پاسخ اینکه گوشتی که نمک

نکرده باشد و خوردای که نه با آب پخته باشد و اوروری و میوهٔ که آب بدان نرسیده باشد شاید که خورد و نزدیک آتش نشاید نشستن و آب نشاید خوردن مگر که از مرگ بیم باشد و یا از رنجوری سخت و تا بام چهارم روز نرسیده ساعتی دیگر بگذرد چنانکه ۳ شبان روز بگذرد و از چهارم ساعتی نشاید که آب خورد و گر بیفتد بدانجای که افتد زمین با آب فرود شود **پرسش** آنکه زن آبستن یعنی اینکه فرزند مرده زاید اندران ۳ یوم چه باید دادن و چه نباید دادن **پاسخ** لحمی که میاه و لحمی بدان نرسیده باشد با آتش بریان کنند با شیر نزند که آب بدو نرسیده بود یا آب میوه بدان نرسیده باشد ؛؛ **باب هشتاد و پنجم** اینکه چون زن کودک بزیان آورد نخستین چیزی پادیاب بر باید دادن تا دل و اندرون او پاک بکند بعد از آن ۳ روز آب نشاید دادن در بیکار رخصت نیست الا اگر از مردن بیم بود و این ۳ روز وقت تا بوقت باشد چنانکه اگر نماز پیشین این کار در افتد تا نماز پیشین شدن و گر نماز دیگر تا آنوقت شدن و یکساعت دیگر گذشتن و آب نشاید دادن بعد از آن چهل روز بر آمدن یکبارهٔ باز نشستن و پس برشنوم کردن و کودک تا از چهار ماه بر آمدن تا هرگاه که بزاید خود مرده باشد از بهر آنکه تا چهار ماه نرسد خود جان دار نبود و گر پیش از ۳ ماه این حادثه افتد سگ باید نمودن و طشتی را پادیاب در کردن و بدو تن هم پیوند آن برگرفتن و در طشت افکندن اگر سپید شود نسا باشد و بر ما در برشنوم واجب باشد و گر سرخ شود خون باشد و ما درش را پس برشنوم بباید کردن و گر بعد از ۳ ماه اینکار افتد احتیاط بجا بگاه آوردن و بدینکار زنهار زنهار دلیری نکردن چون دین ما بدینکار باز بسته است و چون اگر زمین باشد خویشتن را پاکی کند تا خویشتن زنده باشد هرگز از آن ریمنی پاک نشود و گر ده هزار بار سر بپادیاب بشوید که البته هیچ از آنکه باشد پاک نشود چون این ریمنی نه از بیرون نیست چه این ریمنی است که اندر میان استخوان و رگ و گوشت و پوست آمیخته و آب چیزی پاک کند که به بیرون و ظاهر بود و آنچه از اندرون باشد جز نیرنگ دینی آن ریمنی از بیرون نشاید آوردن پس مقصود آنکه نیرنگ دینی است که پاکیزه است تا آن پلیدی بدین نیرنگ برخیزد و هر کسی که در بیکار سستی بکند هرگز از آن ریمنی پاک نباشد و دست بهرچه باز نهد ریمن میکند و آن چیزها هرگاه که آب و آتش و خوردن مردمان میرسد او را گناه برگناه می نشیند و یک به ده و بصد صد بهزار میشود و درون که او دست بدان باز برزند پلید و ریمن بود و هر چیزی که از خورشتی که او بدان باز افتد پلید و ریمن باشد تا آنگاه که برشنوم بکند و نشوه بداد

وهر به روز سر بپادیاب و آب بشستن و پس شاید که دست بهمه چیزی برد و پاک شود و ریمن نبود ؛؛

از روایت کاوس کامان

اندر دین پیداست که هر زنی کش بچه بزیان آید یعنی بچه مرده زاید اول خوردنی که با او دهند نیرنگ باید دادن و تا روز چهارم آب و نمک و هر چیزی که با آب و نمک ساخته باشند نشاید که با او دهند و خوردنی که از آتش و آب پخته باشد نمیباید داد و هر میوهٔ که آب بدو نرسیده باشد شاید دادن و هر خورد یعنی غله که بشیر پزند و آب میوه که آب بدان نرسیده بود شاید که دهند و در آن ۳ شبانروز تا چهارم یکساعت بگذرد و آب نشاید دادن چه مرگ رزان باشد مگر از مردن بیم باشد و آب دهند و شوی او پیش دستوران شود و پتت کند و گر سرما بود یا جائی باشد که جامه بدست نیاید و بیم مرگ بود به نزدیک آتش شود و شوی باید که حالی بنزدیک دستوران شود و پتت کند از جهت وی کم گناه تر باشد ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

آنکه فرزند از شکم مادر رفته ایستید تا چهار روز او و گوشت و نمک ۳ تا نه آواید دادن روز چهارم اول پادیاب دادن تا خود را بپاو پاک شستن بد و کس هم پیوند شود و کستی نو کردن اشیم وهو گفتن بواج پارهٔ شلیته نیرنگ ور آدران از کاو نرگرفتن و بردن دادن تا باز خوردوری آدران پس چهل و یکشب رفتن پس سری برشنوم آواید شستن و نه شو واشتن اگر او ذی یکم سبز نکرده باشد بدشتان شود پس جامه را بپاره کردن و دیگر بار سر برشنوم آواید کردن و اگر تا او یکم سبز کرده باشد دشتان شود دیگر سری برشنوم آواید کردن و جامه پاره نباید کردن باید شستن او یکم و دوم جامه به نیرنگ باید کردن به آو شستن هر آو جامهٔ دیگر پوشیدن ؛؛

از روایت کامه بهره

اگر از جهت مرگ یا رنجوری سخت پیش از ین که گفته است که آب خورده شود شوی باید که پیش دستور شود و از جادهٔ وی پتت کند ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکه زنی آبستن یعنی آنکه فرزند مرده زاید اندران ۳ روز چه باید دادن **پاسخ** اینکه گوشت که آب و نمک بدو نرسیده

باشد که بر آتش بریان کنند یا بشیر بپزند که آب بدو نرسیده یا آب میوها که آب بر آن نرسیده باشد هم بسیار رسد نشاید داد

از روایت کامه بهره

هر میوهٔ که آب بدان نرسیده باشد شاید دادن برخورد یعنی غله که بشیر بپزند یا آب میوه که آب بدان نرسیده بود شاید که دهند در آن سه شبان روز تا چهارم یکساعت بگذرد آب نشاید دادن چه گناه گرانی باشد هم از مردن بیم باشد چون از مردن بیم باشد آب دهندش شوی وی پیش دستوران شود و پتت بکند و اگر سرما بود و جائی باشد که جامه بدست نیاید و بیم باشد و نزدیک آتش دراو شود شوی وی باید که حالی نزدیک دستوران شود و پتت بکند تا از کردن پتت کم گناه تر باشد ؛؛ از مکتوب مانک چنگا ؛؛ پرسش زن که بچهٔ او بزیان رفت یعنی بچهٔ مرده آورد او را بخانه و موضعی آتش و مرد اشو میگذارند ناشایست و آن زن را بزمین و موضعی که نامرزوع باشد سی گام از آب و سی گام از آتش و سی گام از مرد اشو دور و مهرستهٔ می باید و آب و نان و کس هم پیوند خوردی بدو دهند و از و بچه بزیان رفتن تا چهار روز آب نمیباید دادن و خوردی که از آتش و آب پخته باشد نمیباید داد مگر میوه و بعد از آن روز چهارم خویشتن بپادیاب شستن آب و خودی میباید دادن تا چهل و یک شب بگذرد و روز چهل و دوم برشنوم سر باید شستن و نه شب در نه شب بودن و از پیوند مردم دور بودن و هم سه شب بپادیاب شستن و آب بر سر و اندام خود ریختن و روز دهم آب پاکان ریختن و بخانه رفتن پاک آویژه باشد ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

زنی که فرزند مرده زاید از یک ماه تا ده ماه باید که اوّل خوردنی که با او دهند نیرنگ باید دادن [illegible]

[illegible]

[illegible] اوش گفت اورمزد که کاو کامیح و آتش ادر آسترو تا روز چهارم آب و نمک و هر چیز که با آب و نمک ساخته باشد نشاید که با او دهند و چون بام چهارم شود نیرنگ باید دادن تا خود را پاک بشوید و جامه تمام به نیرنگ شوید و نشاید که خود را و جامه را آب شوید تا چهل و یک شب خوردنی به پیوند باید دادن

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

گفتش اورمزد کو سی گام از آتش و سی گام از آب و سی گام از برسم بر اشایه و ستر و سی گام از نر اشو دور باید بودن و چون چهل و یک شب بگذرد خود را پاک ببیند بصحرا باید شدن و سر را بشانه کند و جامه را تمام بپاره کردن و به پیوند نیرنگ بدو دادن تا خود را سه بار خوب بپادیاب شوید پس ببرشنوم خانه رفتن و آن دستور که برشنوم کند ببرشنوم خانه رفتن و هر دو پتت کردن و پس قدری نیرنگ بیشتر بدو دادن تا بخورد و ایوزداثره کرتی که نه گره داشته باشد چمچه از آهن یا ازار زیر دو آن نی بستن احتیاط کردن که سر یا اندام او بر هیچ چیز نباشد اگر باشد پاک کند ایوزداثرگر بهر دو دست چمچه به او بر ریختن و پیشه و سامان گفتن تا اندام سر و تمام تر کند پس او بر سنگ گرفتن و ایوزداثره گر اوستا گفتن [illegible] او بر با سنگ باندرون خط شدن و دیگر بار برین دستور شستن تا شش سنگ اندرون خط بشوید و بهر سنگ ایوزداثره گر اوستا باید خواندن و چون بسنگ هفتم برسد پس ایوزداثرگر سه چمچه خاک بر دست او برکردن و یک چمچه بر سر کردن و پس پانزده مشت خاک بسر او برکردن و او بر موی و اندام تمام خشک کردن چنانکه نم نیرنگ نمانده باشد پس دیگر بار او بر سنگ گرفتن ایوزداثرگر اوستا خواندن بسنگ آب شدن و بسنگ اوّل یکبار و بسنگ دوّیم دو بار و بسنگ سوم سه بار بآب شستن و بیرون خط شدن و یکبار دیگر که او اوستا گفته باشد او بر دست و روی سه بار شستن و سه چمچهٔ دیگر آب بر سر ریختن تا همه اندام بشوید و ایوزداثرگر دو بار دیگر اوستا باید خواندن و هر بار او بر با یوزداثرگر [illegible] باید گفتن پس جامی آب بسر او برکردن و او بر جامه پوشیدن و چمچه بآستین گرفتن و یوزداثرگر و او با هم واج بگفتن پس او بر کستی افزودن و روز اوّل تا خواب نکند احتیاج برهنه بودن نیست و باقی هر بار که خوردنی خورد برهنه باید شدن و دست و روی به نیرنگ کردن و

پارهٔ کرباس بدست گرفتن و دنبالهٔ چمچه گرفتن و خوردنی چنان کنند که اندام برهنه بطاس و چمچه نشود و کرباس بنان و آب و خوردنی
اگر زند پاک نباشد و چون سه شبانروز بگذرد و پادیاب و آب باید داد تا خود را بشوید و جامه را به نیرنگ ترکند و چون خشک شود
آب بباید شستن و جامهٔ دیگر بباید دادن تا بپوشد و تا نه شب سه بار باید شستن پس پاک باشد و گر در میان نشوه بی نماز شود اگر آن
یکم شده باشد برشنوم نباید کردن و گر آب یکم نشده باشد زمین باشد خود و جامه و ایوزداثر کرد و جامه را بپادیاب و آب
بباید شستن و گر جامه نشوید جای بهنند که دیگر که برشنوم کردن . . . ایوزداثر گر تا خود را نشوید هیچ چیز پاک باز نتوان آن
و آن آب نیرنگ که برشنوم می کنند آن بشته باید که داخل باشد ،،

از روایت جاماسا ،،

زن که بچه او بزیان رفت یعنی بچه مرده آورده او را بجائی موضع آب و آتش و مرداشو میکذارند ناشایست و آن زن را بزمین
که نامرزوع باشد و سی گام دور از آب و سی گام از مرداشو دور و مهریشته بباید و آب و نان دو کس بهم فیوند خوردی بدو دهند
و از و بچه بزیان رفتن تا چهار روز آب نمی باید دادن و خوردی که از آب و آتش پخته باشد نمی باید دادن مگر میوه و بعد از آن
روز چهارم خویشتن را بپادیاب شستن و آب و خوردی میباید داد تا چهل و یکشب بگذرد روز چهل و دوم برشنوم بر باید
نشستن و نه شب در نه شبه بودن و از پیوند دور بودن و دهم شب خویشتن بپادیاب شستن و آب بر سر و اندام خویشتن
ریختن و روز دهم آب پاکان ریختن بجای خویشتن رفتن پاک و آویژه باشد ،،

از روایت بهمن پونجیه

دیگر زنی باردار که بچه بزیان آورد سه روز آب و نان ساخت نشاید داد تا بام چهارم تا همان وقت بد از آن جو قهار افزار
کند خود را بپادیاب شستن خوردنی خوردن جامهٔ دیگر پوشیدن تا چهل و یک شب بر آمدن برشنوم کردن ،،

از روایت نریمان هوشنگ

دیگر چنگه شاه و جمله بهدینان بدانند که زن نسا مند که بچهٔ مرده بزاید آن سه روز نخستین آب خوردن و طعام خورش آب بخیز
پرهیز نمی کنند البته میباید که آگاه شوند و پرهیزکاری کنند و آن سه روز آب و آب پخته نشاید تا چهارم روز آن زمان و یک ساعت

که دیس می شاید و این حالها اندکی نبشتم بخط دری و پارسی تا دانستن آسانتر باشد اندکی ورقی چند کاغذاست و چه
تا هیربد بخوانند و کاربند بهی شوند دیگر از زن نسا مند معلوم دانند که زن که بچهٔ مرده جدا شد سه روز نخست طعام آب و خورش
معلوم چنانست که نمودند ناپسندیده و گناهست و در دین اورمزد درست نیست و دیگر چنانچون زن نسا مند که بچه
از شکم بیرون آید نخست آن کودک سگدید کنند و پیوند کنند در بیابان برد و جامهٔ که پوشیده در خاک نهند تا دیگر نپوشد دیگر که
پس آید نخست تن را بگمیز گاو بشوید و دیگر گمیز گاو و دادر استر او همه درش کند در پوست تخم مرغ و او را دهند تا بخورد و پس تا
چهارم آب و نان و نمک شور نخورد تا آن زمانی که بچه پیدا شده باشد بگذرد و دیگر بدشت رود و جامهٔ که در تن دارد در
خاک پنهان کند و دیگر باز پس آید و تن را بگمیز بشوید و دیگر گمیز گاو و دادر استر او همه بخورد و جامهٔ دیگر بپوشد پس آب و نان و هر
چه که خواهد بخورد و تا چهل شب بخسپد پس اگر پاک شده باشد برشنوم کند و گر نه که برشنوم نباشد سی شوی کند در سه روز نخستین که گفتم
از بیم تشنگی شیر گاو و گوسفند و ماست و میوه که اندر تر نباشد می شاید اگر چنانچون هلاکیت باشد که زنان را بمردان بیم باشد

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

زن که بچهٔ مرده افتاده بود از سه ماه تا ده ماه در دخمه برند یا نه پاسخ آنکه درینجانب از یکماه تا چهار ماه در پای نزدیک
دخمه و یا جای دشتی خشک می برند و از چهار ماه و ده روز تا بده ماه بدخمه می برند و آن سبب که روان اندر آن پیوست

از روایت نریمان هوشنگ ،، پرسش

اینکه از زن بچهٔ مرده افتاده بود و آن سه ماه تا ده ماه بدخمه برند یا نه پاسخ اینکه درینجانب از یکماه تا چهار ماه در پای نزدیک
دخمه و یا جای دشتی خشک می برند و از چهار ماه و ده روز تا بده ماه بدخمه می برند و آن سبب که روان اندر آن پیوست

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

اگر در دریا که کشتی پاره شود زن را بچه بیاورد اگر بدریا انداختن بعد از آن که بدریا بیرون آید تو جشن مرگرزان باید کردن
پرسش اگر زن که هشتاد اسشش در یا که نشستن که بچه آورد اگر بتوانند بیرون بردن و گر نتوانند در گوشهٔ کشتی اندکی ببیند
کردن تا خود او بیندید بدریا پس که بیرون آید تو جشن مرگرزان کردن از مکتوب شاپور بهروچی ،، پرسش

زنی که بچه مرده زاید از یکماه تا چهار ماه آن بچه که مرده بهفت آنرا بپای دخمه برند و آن بچه را پشت کاهان نخواندن و برش[نوم]
نشستن و جامه نشستن چراکه جان در آن بچه نپیوست و هر زنی که بعد از چهار ماه و ده روز تا نه ماه بچه که مرده زاید آنرا پشت کاهان
خواندن و بدخمه بردن و از بهر آن بچه جا شستن و پشتی برشنوم شستن فریضه است و بچه که مرده زاید اگر آن بچه چون پلید
آلوده بود آن بچه را گمیز گاو نشاید شستن پس آن زنی که فرزند مرده زاده است بچه را آن زن کفن پاک بدهد و در کش کند
و سگدید باید کردن پس پشت کاهان خواندن و نساسالار بقواعد دین بدخمه بردن و آن زن را زمین تا سه روز آب نشاید
دادن که از مردن بیم است و گناه گران باشد و چونکه سه شب بگذرد بروز چهارم یک دو ساعت صبر کردن پس آن جامه
در تن او باشد پاره پاره کردن و پرهیختن از یراکه بدان جامه که فرزند مرده بزاد از آن سبب آنجا همه زمین شد پس آن
زمین زن را نیرنگ دین دهند تا بخورد و جامهٔ دیگر بپوشد تا چهل شب بقواعد دین پرهیز ماند و گر آن زمین نیرنگ
اول نیرنگ و سی شوی دهند شاید اما تا چهار روز آب و گوشت و نمک نمی باید دادن و خوردی که از آتش و آب پخته باشد
داده و هر چیز که بآب و نمک ساخته باشند نشاید که باو دهند و هر میوه که آب بدو نرسیده باشد شاید دادن و هر خوردنی
غله که بشیر پزند و آب میوه که آب بدان نرسیده بود شاید که دهند و گوشتی که نمک نکرده باشد و خوردای که نی بآب پخته باشد
روزی میوه که آب بدان نرسیده باشد شاید که دهند و شیر گوسفندان و گاوان شاید که دهند و در آن سه شبان روز
چهارم یکساعت بگذرد آب نشاید دادن چه هر گران باشد و از مردن بیم باشد تا چهل روز از آبادانی ها دور باید بودن
چونکه چهل روز تمام شود در چهل و یکم روز آن جامهٔ زمین نیز پاره باید کردن و بزیر زمین دفن کردن و بصحرائی که در آنجا آتش دخل
باشد آنجای رفتن و سر بشانه کردن و نیرنگ دین خوردن و برشنوم کردن و هر زنی را که بچه مرده افتد اگر یکماه از
دو ماه را و گر سه و یا چهار ماه را که مرده بچه بزاید آن زن تا چهل و یکشب بهیچ چیز تن خود را نزند و بقاعدهٔ دین تا چهل شب
پرهیز ماند و بعد از چهل و یکشب برشنوم کردن درین باب تاکید تمام داشتند و هر زنی که مرده بچه بزاید تا که نشود
نکند از برشنوم نگیرد هرگز پاک نباشد و وقتی که آن زن را گمیز گاو دهند و هر چیزی که دهند هر گاو هم قید باید دادن دیگر
زنی که فرزند مرده زاید و گر آن زن بمیرد و کسی او را درکش کند جامهٔ آن پرهیز کننده را اگر به نساسالار دهند

سالار آنجامه را بپوشد روا نیست ،،

از روایت کامدین شاپور پرسش

زنی که دشتان که یکروز یا دو روز یا سه روز که دشتان باشد پس بمیرد دو مرد رفتن بواج سگی بردن و آن زن
را از آتش بردن و پس سر و جامه بگمیز و آب پاک شستن بدستوری نساسالار بردن آن زن دشتان را نه آوایه شستن که گناه گران
باشد که گشته اند که زنده نیست هفت وندیداد توجش آوایه کردن هفتا هورمزد و اردیبهشت و شهریور و اسفندارمد
خورداد و امرداد و آوه ان گفتن تا آن گناه بکند روان آنکس از گناه پاک شود و گر نکند تا ده هزار وزغ و دو هزار
آب و صد بر منوجهی گول ببید و رستاخیز آنکه مرد و آنکه فرمود که گشته باشد گناه گران برید ،،

از روایت شاپور بهروچی پرسش

زنی که بدشتان رفته است و روز اوّل در هلاکت مرگ باشد تن او بگمیز گاو پاک کردن و صدره و کستی بستن و بر تن
زن دشتان آب نشاید ریختن بگمیز گاو پاک آوایه کردن و گر چندان فرصت نیابند که بآب پاک کنند پس ضرور
صدره و کستی بستن و کفن پاک پوشانیدن و بقاعدهٔ دین پرهیختن پس آنکسی که آن زن را کفن پوشانید باید که خویشتن را بپادیاب
و آب بشوید و جامه نیز بپادیاب و آب بشستن ،،

از روایت کامه بهره پرسش

زنی که آبستن گذشته شود چون باید پرهیختن پاسخ اینکه سگدید باید کردن و چهار تن همزور شدن و بپرهیزند و گر بر
هم زادن بمیرد نخست زن را سگدید کردن پس پوره که فرزند در شکم باشد سگدید کردن و هم چهار تن برگرفتن چه تن
برگیرند هر دو زمین باشند ،،

از روایت کامدین شاپور پرسش

اگر زنی که بچه در شکم دارد و بمیرد چهار نساسالار باید که برگیرند و دیگر مردم بشیو کاهان شدن برین دستوری نساها
چهار نساسالار برشنوم نه آوایه کردن ،،

از روایت کامه بهره

اگر زنی آبستن بود و بمیرد بچهار کس همزور باید برد و گر بدو کس برگیرند بداد گاه برند هر دو برشنوم باید کرد از یراکه فرزند

درشکم ها دراست و هیچ چاره نمیتوان کرد که سگ دید کنند پس چنین خوب آید که گفتم ❊

از روایت بهمن پونجیه

زن که آبستن بمیرد چهار تن پیوند باید بردن ❊

از روایت شاپور بروچی ❊ پرسش

اینکه زن که بچه درشکم دارد و بمیرد پاسخ اینکه زن آبستن که بمیرد نخست سگ دید باید کردن چهار کس هم زور باید برد و گر دو کس برگیرند و بدادگاه برند هر دو زمین و برشنوم بباید کردن از زیرا که فرزند اندرون شکم ها دراست و هیچ چاره نمیتوان کرد که سگ دید کنند پس چنین خوب آید که گفتم تا دانند و کاها ز اشش بار بنجاک پاک کردن و گر خون یا منی نسا بکاهان رسیده باشد شش بار بپادیاب شستن و بیلها یعنی جامه دو تا که نساسالار به دست پیچیده باشد آنها

پاره کردن نزدیک دخمه دفن کردن و از بهر نسا بیلهای نو باید کردن

بنا گر بود حامله‌ای جوان	چهارش بر دگر دو باشد بدان	زد و با تو گویم تو بشنو سخن	که فرزند باشد درون بطن زن
که هلیند و پیوند باید چهار	بدان دو نسا این سخن یاد دار	بوقتی که آن زن برون کش کنند	به پیوند چارش زمین بر نهند
بدانکه که او را نهند بر کهن	چهارش برآرد تو بشنو سخن	بدانکه که از زیر بردار داو	در آند هم که از دوش آید فرو
بدخمه درون نیز باید چهار	بهم بند و پیوند ای نامدار	از آن چار گردد اگر یک جدا	شود چار زمین ز سر تا بپا
همه جامه باید سپردن بخاک	برشنوم گیرد که باشند پاک	نسا چون برندو باز آمدند	پس آنکه روان جامها بر کنند
بشویند سر آب و با پادیاب	که دیگر نبودی نمیر و شتاب	نسا را بسگ نیک باید نمود	سخن را بدین بر نباید فزود
و گر نه اگر بر گزندش هزار	همه ریمنند اندران روزگار	که در زند و ندید گفته چنین	نه بیند اگر سگ نسا را یقین
بود ریمن و مرگ ارزان بود	نگردد همی پاک هرگز زبید	بود تیز در وند او را روان	ای سگ نمودن بدان همچنان
سگی کان نسا را نماید زان	ز رنگش بگویم سراسر بدان	تنش زرد باید همی چشم چار	بود هر دو گوشش سفید ای برار
و گر زرد نبود برنگ سفید	بود گوش او زرد ای پر امید	همی چار چشمش بگویند زان	بد و چشم دو تلک باشد بر آن

نشاید سگی کمتر از چار ماه | چو افزون بود ای نیک خواه | نمودن نسا و برشنوم گاه | چنین سگ بباید بی اشتباه

از روایت کامه بهره

جامه که کسان پوشیده که نسا می برند و گر سه نسا بدان جامه ببرند و نشویند پس هم آن کار را شاید که نسا پیش ببرند و گر آن شویند همچنان بایدشست که جامه که بنسای ریمن شده باشد و جامه دشتان را شاید و یا ارمیشتی و چون چنین است همان بهتر باشد که این جامها یا هر بار که کار بفرمایند بشویند و یا همچنان بگذارند و هم آن کارش میفرمایند

از روایت کامدین شاپور

و جامه نساسالاری باید که جدا باشد که هرگز نشویند بجای مخفی باید نهادن دور از خانه بهدینان و پس پادیاو آوردن و خود را بشرط دین شستن پس و آب شستن بخانه رفتن و البته بهیچ چیزی تقصیر ننمودن چون در دین مهمان ره تر از این نیست بیزدان کام

از روایت کامه بهره

جامه گنجته باشد بهم زور بباید برید و نخست سگ دید باید کردن و پس بریدن و بریختن و دیگر باقی شش بار بپادیاب شستن هر بار که بشوید بخاک خشک کند تا شش بار بشستن پس شش بار بآب بشوید و پس شش ماه برجای نهد که باد برش میجهد و آفتاب و ماهتاب برش می تابد پس از آن بزن دشتان شاید یا با رمیشتی که پشت نوزود نکرده باشد و زیر کستی را هم نشاید و گر زیر کستی کنند و کستی برش بندد کستی گشاده باشد ❊ دیگر اگر کسی در سر جامه بمیرد که اندام یا موی آنکس پدیدار باشد آنجامه ریمن باشد ❊

از روایت کامه بهره پرسش

آنکه جامهائی که ریمن شود کدام است که بشستن پاک نشود و کدام است که پاک شود و آنچه بشویند چگونه بایدشست پاسخ اینکه یکی آنست که گمیز و یا آب از دهن مردگان برش رسد چون شویند اول آن پاره بباید بریدن و بیفکندن و آن یکبار بپادیاب و آب بشستن که پاک باشد و دیگر آنست که بجز زن دشتان بدان رسد چون بپادیاب بشویند و گونه بنگرد از آن پاره هم بباید برید و بیفکندش و باقی بپادیاب و آب بشستن پاک باشد و سه دیگر آنکه خون یا چرک نسا در پیش شده باشد همبند سگ دید باید کرد پس آنجا که آلوده باشد بریدن بیفکندن و باقی شش بار بپادیاب شستن و خشک کردن بخاک و آب

شستن شش باره پس ازانجا بجایگاهی نهادن که شمس و قمر و صبا یعنی آفتاب و ماهتاب و باد بران می جهد تا شش ماه
پس ازان بزن دشتان شاید یا بارشنی که پشت نکرده باشد و نشاید که کستی در بران بندد و کر اگر کستی بران بندد
همچنان باشد که بی کستی میروند و کناه کشاده دوارشنی بود تا دانند و جامهٔ زن دشتان دارد و آنکه کستی دارد
که نسا ریمن شده باشد که پس ازان کوشد که ارمیش شده باشد هردو چون هم باشند و چون شویند یکباره بپادیاب
نیک بشویند و با آفتاب خشک کنند پس بآب بشویند و تا با آفتاب خشک نکنند بآب بشستن دستوری نیست
تا دانند و دلیری نکنند و جامهٔ که سه بار بدشتان بگذارند که نشویند یا جامهٔ که سه فسابدان برند که نشویند هم بدان کار
بباید کذاشت و نباید شست که نشاید و جامهٔ که کسی پوشیده باشد و پای بر نسای نهد و آنکه زنی پوشیده دارد
که بچه مرده زاید همچنان باشد که آنکه نسای ریمن شده باشد ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکه جامهٔ پاک که ریمن شود که بشستن پاک نشود کدامست و آنکه پاک شود و آنچه شویند چکونه باید شست پاسخ
آنکه یکی آنست که کمیز و یا آب از دهن مردکان برش رسد چون شویند پارهٔ آن بباید برید و بیفکنند و آن بپادیاب
و آب شستن پاک باشد و دیگر آنست که هیچ زن دشتان بران رسد چون بشویند و چون کونه بنگر دانند آن پاره هم
بباید برید و بیفکنند باقی بپادیاب و آب شستن تا دانند و سه دیگر آنکه چربش نسا درش شده باشد بهفتند سگ دید
باید کرد و پس آنجا که آلوده باشد ببریدن و پرهیزیدن و باقی ششبار بپادیاب شستن و با آفتاب خشک کردن شش بار بعد
ازان بجایگاهی نهادن که آفتاب و ماهتاب و باد برانجا می جهد تا شش ماه بعد ازان بزن دشتان شاید یا بارشنی
که پشت نکرده باشد و نشاید که کستی بران بندد همچنان باشد که بی کستی میرود و کناه کشاده دوارشنی بود تا دانند و جامهٔ
که زن دشتان دارد و آنکه کستی دارد که بنسا ریمن شده باشد که پیش ازان پوشیده که ارمیش شده باشد هردو همچون
شویند یکبار بپادیاب نیک شویند و با آفتاب خشک کنند و دیگر بپادیاب نیک بشویند و با آفتاب خشک کنند
و پس نیز بپادیاب شویند و با آفتاب خشک کنند و بآب بشستن دستوری نیست تا دانند دلیری نکنند و جامهٔ که سه نسا

بران برند که نشویند هم برانکار بباید کذاست و نباید شست که نشاید که جامهٔ کستی پوشیده باشد و پای بر نسا نهد و آنکه
زن پوشیده دارد که بچهٔ مرده زاید همچنان باشد بنسا ریمن شده باشد ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

آنکه بچه مرده است کمیز و خون که بجامه رفته ایستید انجامه آنجا بریدن بر پرهیزشن باقی جامه شش بار بکمیز و سه بار بآب و آب
شستن پاک ؛؛

از روایت کامه بهره

جامهٔ که به هیچ زندکان آلوده شود بپادیاب و آب شستن و کر خون باشد که کونه بنگر داند که شسته باشد آن پاره بباید بریدن

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

ایوخشست که همه از نسا ریمن پیدا ایستید شویش چون زر یکبار بکمیز یکبار بخاک یکبار بآب پاک و نقره دو بار بکمیز آهن سه بار
و پولاد و بلور و کهربا شیوک و فیروزه و سنگی هما ششبار بکمیز ششبار بخاک و شش بار بآب پاک و الماس سه بار شستن و دین
و مس ششبار چون کفتن ؛؛ **از کتاب صد در نثر** در نود و یکم اینکه هر چیزی که بنسا ریمن شود چکونه باید شستن
زر یکبار بپادیاب شستن و یکبار بخاک خشک و یکبار بآب شستن و نقره دو بار و بر نخستین و ارزیز و سرب و روئین سه
بار شستن پولاد چهار بار شستن و سنکین ششبار و فیروزه و یاقوت و کهربا و شب چراغ و عقیق و مانند این و هرچه از
معدن کان برآید جمله ششبار شستن بدانسان که کفتم پس پاک باشد چنانکه هر باری بپادیاب بشویند و بخاک خشک کنند و
بآب بشویند آنگاه دیگر باره همچنین تا سه باره یا چهار بار و یا ششبار تا آنچه فرموده است و مروارید راده کوشه فرمودند و لیکن
قرار آنست که همچون سنکین ششبار بشوید و چوبین و سفالین جمله باید افکندن جامهٔ تن هم بباید شستن ششبار چنانکه کفتم بعد
ازان بر جایکاهی نهادن که آفتاب و ماهتاب دروی می تابد شش ماه بعد ازان بزن دشتان شاید ؛؛

از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش

اگر سکی مرده باشد بدان سک چیزی ایوخشست ریمن شود بعد از پرهیزیدن سک پاک بهدین آن ایوخشست را
بقاعدهٔ دین باب زر شستن و بآب شستن و پس خویشتن را نیز بکمیز کاو و آب شستن پاک باشد و کر جامه پوشیده شسته باشند

جامه نیز بپادیاب و آب شستن پس خویشتن بپادیاب و آب شستن پاک کردن از مکتوب کاوس ماهیار ❊ پرسش
اینکه دیگ دروند خوردنی توان پختن یانی پاسخ آنکه دیگ دروند بساوند قلعی کنند بناچار شاید از کتاب صد در نثر فرو
سی هشتم اینکه جهد و کوشش باید از هم کاسهای جد دینان بباید پرهیزیدن و بکوزهٔ ایشان آب نباید خوردن و گر کوزهٔ پختن
و یا از یوخشستن بود بپادیاب و آب باید شستن تا آب خورند شاید و گر کوزهٔ سفالین و چوبین بود دابسته نشاید زیرا که هر کا
که کسی بناشته کسی خورد دل میان روی او کند چه گناه بود و گناه کردن را دلیر شود و روان او به دروندی گراید ❊

از روایت کامه بهره

اندر دین گوید با مردم بدنام و بدکردار نباید نشستن و دوستی نباید کردن و از خوردن و گفتن از ایشان دور باید بودن چه دل
بهدین مانندهٔ آینه باشد افروخته و پاکیزه و کمتر چیزی که بد و رسید زنگ بردارد و تباه شود و از کوزهٔ که ایشان آب خورند
آب نباید خوردن و نیم خوردهٔ ایشان نشاید که خورند که اینهمه آن باشد که دل و منش را خلل رسد و هر مردم بد که دوست
باشد در آن کوشد که تن و روان دروند کند و همچنان خویشتن کند که دشمن باشد در آن کوشد که بتن مردم زیانی
بکند پس از دوستی و دشمنی ایشان دور باید بود و تا بتوانند کردن از ایشان پرهیز باید کردن و حلیمی چنان نمایند که
ما دوست شمائیم تا از نیک و بد ایشان ایمن تر باشد و لیکن همه کاری باندازه باید کردن و پرهیز ایوخشست
و روینه و برنجینه و مانند اینکه ایوخشست باشد باید که همیشه پاک و آرسوده دارند و روشن و نگذارند که زنگ برگیرد و چندان
نگاه باید داشتن که بتوان زدودن و پاک داشتن چه اگر زنگ بگیرد گناه باشد و الّا که زرین بود چه زر زنگ
نیاورد تا باشد شاید که کار فرمایند و چیز ایوخشست و روینه و برنجینه آنست که پلید نباشد و گر فنسای
باز افتد چنان در دین گفته است که بشویند پاک شود هرگاه که چنین کنند چیزها نیکو دارند شهریور امشاسفند که نگهدار
این چیزهاست از آنکس خشنود باشد و به بهشت رسند و چون نیکو ندارند و بگذارند تا زنگ بخورد و زنگ برگیرد شهریور
امشاسفند از آنکس خشنود نباشد و بدان جهان خصمی او کند

از روایت نریمان هوشنگ ❊ پرسش

اینکه در آوند گلین طعام می پزند یا نه پاسخ اینکه اگر آن دیگ پادیاب از دیگر بیاورند تا پادیاب نگهدارند شاید و گر
پادیاب شود هیچ کار طعام خوردن بهدین نمی شاید ❊

از روایت کاوس ماهیار ❊ پرسش

دیگ تنوری گلین که دروند میسازند چون باشد پاسخ اگر آب ندیده باشد بهدینان را شاید که خود بشویند و پاک نگاه
دارند تا دستور انرا نشاید ❊

از روایت کاوس کامدین ❊ پرسش

اینکه در صحن صدق خوردنی رواهست یا نه پاسخ اینکه درین جانبان بغیر ایوخشست هیچ چیزی دیگر نشاید که خوردنی
خورند ❊

از روایت کامدین شاپور ❊ پرسش
از روایت نریمان هوشنگ ❊ پرسش

چینی پاک نهبید

صحن چینی در دین بهدین معلوم نیست فاما اگر معدن آن سنگ خالص و یا غیر ایوخشست مدخل نباشد و در آن جانب
چون شکسته شود همان مطاع دیگر باره بکوزه بتوان بردن و دیگر از نو بدر برآرند همچون آبگینه باشد در دین بهدین
طعام خوردن رواست میشاید و گرنه که گلی اندکی داخل باشد و دیگر بکوزه نتوان بردن که گداز نهند در دین بهدین طعام
خوردن نشاید ❊ از مکتوب سورتیه ادهاروان ❊ پرسش مرطبان یا آوند چینی که ایران و جد دینان درو
طعام میخورند بعد پاک نمودن و شستن روا باشد که بهدینان درو طعام بخورند پاسخ اینکه آنچه از سنگ و یا باتش گداخته
میشود شاید و آنچه از خاک است که پخته می شود نشاید ❊

از روایت کامه بهره ❊ پرسش

اگر کسی را بردار کنند اندر آویخته باشد چنانکه هیچ چیز او بدرخت باز نه ایستاده باشد زمی بر زمین فرو نشود مگر که چون از دار
فرو میگیرند چیزی برهنه از آن او بدان باز افتد و زمی تا آب فرو شود و یا چون بر زمین نهند چیزی برهنه از آن بر جید
زمی بر زمین فرو نشود ❊

از روایت کاوس کامان

اگر کسی را بردار کنند

ازوار اندر آویزند و آویخته باشد چنانکه هیچ چیز او بدرخت باز نه ایستاده باشد زمینی بر زمین فرود نشود و دیگر چانک
ازوار فرود میکیرند چیزی برهنه از آن او باز افتد آب فرود شود و یا چون بر زمین بهند چیزی برهنه از آن او بر زمین
رسد که زمینی تا آب فرود شود اگر اندر هوا باشد چنانکه فرو گیرند که بر آن باز نیفتند نگذارند که نسای برهنه بر زمین رسد
تا زمینی بر زمین فرو نشود ،،

از روایت کامه بهره

باب هفتاد و ششم اینکه اگر
وار و چوب که مرده بر آن ببرند و آنکه مرده را بدان شویند و آنکه نجون و پلیدی مرده بیالایند و آنکه زن دشتان
پای و اندام برهنه بر آن باز زنند و آنکه مردم بر دار کنند اینجمله چوبها حذر باید کردن و بدان باز نیفتادن چون جامه
پلید نباشد نشاید سوختن و بجایگاهی بردن که کسی برنگیرد و بنسوزاند و باز بکار مردمان نیاورند که در دین چنین گفته اند

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

چوبی بزرگ یا خورد باشد بروی چیزی پلیدی بیکجا افتد آنجای اندکی بشست باشند باقی پاک باشد یا نی پاسخ هرچه
هرزیوندگان جز از دشتان و نسای سگ و مردم چون بتراشند پس از چهار ماه و ده روز پاک باشد از کتاب
صد در نثر ،، در بشتاد و هشتم اینکه دار که مرده را بر آن برند و یا بدان بشویند و آنکه نجون و پلیدی آلوده بود و آنکه زن
دشتان پا و اندام برهنه بدان باز نهد و آنکه مردم را بدان بر دار کنند اینجمله چوبها را حذر باید کردن و بدان باز
نزدن چه جامه پلید باشد و نشاید سوختن بجائی باید نهادن که کسی برنگیرد و بخسباند تا کار مردم نیاورد ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

انکه چوبی بزرگ یا خورد باشد بروی چیزی پلیدی بیک جای افتد آنجا اندکی به تیشه تراشند باقی پاک باشد یا نی
پاسخ اینکه هرچه هرزیوندگان جز از دشتان و نسا سگ و مردم چون بتراشند پس از چهار ماه و ده روز پاک باشد

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

انکه همه آلوده بهذر ریش کند یا آنچه آلوده باشد بباید پرهیختن و آنچه آلوده نباشد پاک بود و شاید که آلوده بود یا
جائی زخم کند بکار نیاید و نشاید کار فرمودن ،،

از روایت

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه هیرم یا شانه که سر و یا دست ریش کند و با آب و آتش رسد گناه بجز نشنید یا آن نشا پاسخ اینکه هیرم چون جائی ریش
آن پاره که جائی ریش کرده و آنچه آلوده نجون بود ببرند بپرهیزند و دیگر پاک باشد و شانه را گفت که چون آلوده شده
و یا جائی ریش کرد و دیگر بکار نیاید بباید پرهیختن

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه هیزمی جائی ریش کند با آب و آتش رسد داوستان چون پاسخ اینکه اگر آنجا آلوده بود ببرد و باقی پاک باشد و گر
ببرند با آب و آتش رسد همچنان بود که نسای مردگان با آب و آتش رسانیده باشد و شانه که سر شویند چون جائی
ریش کند دیگر بکار نباید داشت چه گناه مرگرزان بود ،، و شانه که سر کنند چو جائی ریش کند دیگر بکار نباید داشت
چه مرگرزان بود ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

انکه بهدین سر
و ریش شانه کند پاسخ اینکه چون سر بشانه کنند تن را بپاد یاب کاو بشویند باز خشک کنند و به آب بشویند
تا بت بماند پرسش اینکه شانه که بسر کنند باز بریش شاید کرد یا نی پاسخ انکه شانه که بسر کرد باز بریش نشاید کردن
سر و ریش جدا میباید کردن ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه کسی کارکرا کند در آن سه
روز شاید که آب پدش برند یا نه پاسخ اینکه از نم خون و ریم از ریش نیاید و بپاد یاب بشوید که آب پدش رسد پرسش
انکه کسی کارکرای کند شاید که اندر سه شوی بشوید یا نی پاسخ اینکه هر گاه که نم و خون و ریم و چربش نهد و پاد یاب بشوید
و بگذارد تا نم بپاد یاب خشک شود پس دیگر بار بنگرند و گر هیچ نم نهد شاید که بآب بشوید و کارکرای یعنی حجامت ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه کسی کارکرای کند شاید که اندر سه شو شوید یا نه پاسخ اینکه هر گاه که نم و خون و ریم و چربش نهد بپاد یاب بشوید و بگذارد
تا نم بپاد یاب خشک کند پس دیگر بار و بنگرد و گر هیچ نم نهد شاید که بآب بشویند و کارکرای یعنی حجامت ،،

از روایت جاماسب

وبهدین از ناف بالا هیچ موی نباید چیدن و هرگز نباید کندن هرکس که بچیند یا بکند ریمن باشد سر بر شنوم بایدشن از ناف بزیر باید چیدن ونشاید کندن ،،

از روایت نریمان هوشنگ ،، پرسش

اینکه فرزند خورد از سال پنج تا هفت موی سر تراشیدن رواست یا نه پاسخ اینکه درینجا ب فرزند خورد تا سه سال و چهار سال موی سر با ناخن چیدن بپیرند تراشیدن رخصت معلوم نیست وسال پنج وهفت نشاید مگر نعوذ بالله ضرورتی وعلتی باشد و ناچار ،،

از روایت کامدین شاپور

وموی پرچیدن چنان باید که بردارند هم بدین نوع جای که گفته شد بردان بخاک کردن واج سروش گرفتن ایثا اهو ویریو تا خواندن وموی در خاک کردن واین واج بخواندن [Avestan script] بگفتن ایثا اهو ویریو بخواندن دهریک ایثا اهو ویریو کشی بگردش کشیدن واج بگفتن ویک ایثا اهو دیگر بخواندن [Avestan script] بخواندن و واج بگفتن ،،

از روایت بهمن پونجیه

موی فرو چیدن بیک جا گرد باید کردن و ناخنان بصحرا باید بردن که آب و آتش نرسد ،،

از روایت کاوس باهیار ،، پرسش

انکه موی سترده چون باشد پاسخ اینکه موی و ناخن را بصحرا باید بردن و بزیر خاک نهان نباید کردن ،، ،،

ودیگر ز دین چند گویم خبر	از و یاد دار و شنو سر بسر	یکی آنکه موی سر و ریش را	نپرهیز و آن را چه باشد جدا
بهر موی باشد مر او را گناه	درم بیست و هشت است در پاک راه	دگر آنکه از سبلت و ریش هم	جدا زتن مچین موی با بیش و کم
گر از سبلت و ریش چینند موی	چهل روز ریم و نم آید از وی	بهر موی فرمانش باشد گناه	تنت نیز ریمن ابی اشتباه
بهر که که شوید رخ خویش را	تنا فور باشد گناه ورا	بود ریمن و نیز ناپاک تر	که باشد گنه بی حد و بیشتر
زگرده میزد و گرگونه	بماند زهر گرفه بی بهره	بد و کار گشت او بدین ابتر	بروهست نفرین و لعنت ای

درین باب هرگز دلیری مکن / از آن بر حذر باش بشنو سخن
که هست این گناهی عظیم و گران / بدو رنج عذابی کشد بیکران
وگر مرد بهدین بزحمت رسد / گران زحمت او پیش رنجی کشد
نشاید که با استره موی را / بچیند که او نیست در دین روا
بناچار ناچار ای پرهنر / بمقراض چینند موئی ز سر
نخستین سرش شوی با پا و پات / از افزون بچین موی ای کامیاب
پس از چیدن موی تا روز سه / نشاید سرش شستن ای مرد وه
که تا خشک گردد ز خون و ز نم / نشاید که شوید در آن وقت دم
ز بعد سه روز آن ابا آب زر / سر خود بشوید کند جمله تر
وز آن پس بشوید با پاک آب / کند این چنین تا کم آید عذاب
بوقتی که حاجت بحجومت شود / که از نشر که موی چیدن بود
همی شر که یعنی ز اندام خویش / بچیند بمقراض ای مرد کیش
نشاید که با استره موی را / بچینند آن نیست در دین روا
ز موی سر و عضو از شرمگاه / بمقراض چین تا کم آید گناه
در چهاردهم آنکه ناخن چینند / بکاغذ کنند و به پیش نهند
چو شد چیده آن ناخنان بر تمام / ببرند هر یک بشیاوی شنام
چو پیش نهاوند خوانند واج / ایثا اهو ویریو خوانند بی علاج
سه باره ایثا اهو ویر خوان ای پسر / بهر بار خطی بگردش کشید
پتیتی مرغ را بخواندن بکار / ایثا اهو ویریوئی واج آشکار
بمقراض هر بار بر دار خاک / بریزش بدان ناخن ای مرد پاک
پتیتی بدانی بود واج سروش / تو ای مرد و بیدار با عقل و هوش
ز پایین سه خط بر ناخنان / بدشتی که بایدش برد ای جوان
و یا ناخنان را سوی کوه بر / ز خود و هخت و درو و اندوه بر
خدا آفریدست مرغی نکوی / اشو زشت خوانندش ای نامجوی
بخواندی بناخن پتیتی اگر / خورد مرغ آن ناخنان زود تر
نخواندی اگر دیو و جادو برد / بدان ناخنان جادو دیها کند
نه بریده مگذار آن ناخنان / مکن جادو و دیو را میهمان
اگر در میان طعام او فتد / از آن رنج باریک پیدا شود
بپرهیز و از خانه بیرون بهش / مکن هیچ تقصیر ای مرد کش
چهاردهم در آنکه چون ناخن بچیند مرد آن / بایدش کاغذ گرفتن واج آن
چون گرفتن باز اوّل خواندن واج سروش / هر که بهدینیست ای از گفته گوش و هوش
سه ایثا اهو ویریو گفتن بهر آن ناخن گره / بهر واجی کشی گردش کشیدن بر سر
پتیتی مرغ و واج خواندن تا سر درست / بشکل خواندن فرو نگذاشتی ای نیکار است
بعد زان از واج گفتن ایثا اهو ویریو نکو / چو بخوانی پاره خاک از همه خطهای او
با مقراض بباید گرفت آن خاک را / درمیان کاغذ و ناخن نهادن خاک را
پتیتی مرغ نداند کس ابا واج سروش / فرض بر دارد شنو این گفتها با عقل و هوش
سه ایثا اهو ویریو چو برخواند باید امید / گرد بر گردش سه کشی نیز میباید کشید
واج بگرفتن بناخن گیر زان خطها و گرم / خاک بر باید گرفتن همچو بار شیر

کرو باید در میان ناخن و بچین
جا کهی بردن که در کیش نباشد گشته زار
چون زمین سوراخ شد ناخن در وباید نهاد
در کتاب زند اندر شستش همی خوانند نام
البته نا سوده و بیواج گفتن مردمان
چون بخواهی واج آن دیوان شستن کهر
در زبانش بر دمیباید برون از کشت زار
سه بار ریگ آورد هر کس خوردن سر طعام
رستم از گفت خداوند و زراتشت گزین
چون اگر آستینی بر چوبی دم پا نهد

یعنی میکوید همه جای نشاید بچنین
باز زراتشت اشو کرد این سفارش کرد تا
همچنین باشد مرا و را اسم و راه از دین و داد
با سلاح دیو و دیرانها وار و مقام
در چنان جایی بنگذاره و لا زهی چنان
ساحری هر چه کند بروی نباشد کارگر
همچنین هر چه چنین و یرا که گفتست کرد در که
کرمیر و خشکیش از حد برون باشد مدام
انیچنها را همی گوید با علم الیقین
بیم باشد کر بماند هم بجا اش ضایع شود
پس تو آنچه بی و خلالی که در دندان کنی

کرد و باید بهر ناخن چیدن نیکو و واج
آن نمیشاید و راد رکوه و دشت انداختن
البته در کوه و صحرا جا کهش کردن بچه
مرو بانش کوف میخوانند و بهمن بیخ
از برای آنکه دیو ازاو همی آید بکار
زان سبب نا سوده نتوان در سر گذاشتن
دیگر اندر دین پاک مزد یسنان همین
اندرین باب سخن تقصیر نباید کسی
هر دم در چوبکه چوبی تو ز آتش خلال
مرد بهدین گر نهد در دم شود در حقیقش
سعی باید کرد تا در گوشها پنهان کنی

بعد از آن کردن بکوه و دشت و در زیر خاک
با سر انگشتان زمین سوراخ باید ساختن
در جهان ایزد تعالی از آنکه مرغی آفرید
خوردنش پیوسته ناخن دیگر هیچ چیز
میکند جادوگری هرگونه بروی بشمار
یعنی واجش گفتن و زود از سر ابرو شتن
گر افتد در میان خورد و نی زان بیقین
از برای آنکه نقصان میرسد از وی بسی
پوست کن از چوب و دندان کن ابی خلال
انیچنین را باو میبارد و بصلتی دل ...

از روایت کامه بهره ... پرسش

انکه ناخن چون میباید چیدن بچه جای می نهادن پاسخ آنکه ناخنان چیدن بر دو تم انکه اول پیش که و پیش ... همی چیدن میباید چیدن پس بناخنان چون پاره کردن هر یک ناخنان که پاره کند اشیا اهو ویریو یک خواندن بپاره کاغذ کردن بزمین خشک نهادن سر ناخنان چون بر سوی باختر نهادن [illegible]

[illegible] کاه هرچه بید سروش واج گرفتن اشیا اهو ویریو سه گفتن سه کش کرد ناخنان کشیدن هر یک کش اشیا اهو ویریو یک سه کش اشیا اهو ویریو گفتن

[illegible]

[illegible]

سر ناخن چین پارهٔ خاک بروی ناخنان کردن سه بار از هر کشی پارهٔ خاک بر داشتن بر روی ناخنان کردن پس

[illegible] ۱۱۲۵

از روایت کامدین شاپور ... پرسش

اینکه ناخن چیدن و موی بر چیدن چه نوع عمل باید کردن جواب ناخن چیدن را قاعده چنانست که چون بکنند هر یک یک اشیا اهو ویریو بباید خواندن بشیوه نام بپاره کردن پس بکاغذی کهنه بستن و واج سروش گرفتن تا به اشیا اهو ویریو زوتا خواندن و پس اشیا اهو ویریو بخواندن و هر یک کشی بکرد ناخن کشیدن و شیوه نام سر کش بهم رسانیدن سه اشیا اهو ویریو خواندن سه کش کشیدن [illegible] بخواندن تا سر واج بخواندن تا سر واج بگفتن و پس بجا یکاهی که دور از مردم و آب و آتش باشد باید بردن بخاک کردن واج سروش گرفتن [illegible] و پس سه کش بکرد و باید کشیدن و واج بگفتن بزدان کام باد

از مکتوب کاوس ماهیار ،، پرسش ناخن دست و پای را بیک جا شاید یا نه پاسخ اینکه ناخن دست جدا باید پرچیختن و از پای جدا باید پرچیختن ،، از کتاب صد در نثر ،، اینکه چون ناخن و خلال باید که در کاغذی کنند و باژ سروش باید گرفتن و سه ایثا اهو ویریو بگفتن و اوستای اینست [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] پس باژ چنانکه گرفته بکند بدان و دو ایثا اهو ویریو که باژ می کند بهر یکی از خطهای قدری خاک درمیان ناخن کنند و گر این باژ ندانند بوج سروش و آن سه ایثا اهو ویریو سه خط کرد بر گرد ناخن کشیدن پس باژ بگردن ایثا اهو ویریو بسر ناخن گیر خاک درمیان ناخن کرد بدشت بردن باید که چهار انگشت زمین فرو برد و درمیان آنجا نهد خاک فراز سر کند که هورمزد به افزونی مرغی آفریده است که او را اسو زهشت خوانند و بهمن مرغ خوانند و کوف نیز گویند ناخن خورد البته باید که ناسوده نگذارند به سلاح جادوان بکار آید و نیز گفتند اگر درمیان خوردنی افتد از بیماری باریک بیم باشد ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

اگر ناگاه دندانی در دهن کم شود و نداند که فرو برد یا نی و چه چونست پاسخ آنکه چون نگاه نیست و بدرستی نمیداند که فرو برده است یا نی سر و تن ریمن باشد و جامه بپادیاب و آب بباید شست ،،

از روایت بهمن پونجیه

دیگر اگر دندانی فرو برد که بنجیش باشد ریمن باشد آنکس را برشنوم باید کرد ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

اینکه ناگاه دندانی در دهن کم شود و نداند که فرو برده باشد یا نی پاسخ چون نگاه نیست و بدرستی نمیداند که فرو برده باشد سر و تن ریمن باشد و جامه بپادیاب باید شست ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

آنکه دندانی ریش کرد و پارهٔ گوشت از دهن او پاره شود و جدا نشود و از دهن بیرون نتواند آوردن همچنان بگذارد چون نگاه کند نه چنان باشد که بگذاشته باشد و یا فرو شده باشد و یا باز رسته تحقیق نداند که چون است و اوستان چون پاسخ اینکه چون گوید که چون دهن ریش است و گوشت از دهن بگسسته بامید باز رستن بگذارد و بعد از آن نه چنان باشد نداند که باز رسته است یا فرو برده و اندر گمان باشد اما بامید باز رستن باید داشت و گر نیک جدا آورده است و امیدان بگذاشته بود که چون جدا تر شود بیرون آورم و گمان برد که بیرون نیاورده است برشنوم باید کرد ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

آنکه بدندان ریش شود و پارهٔ گوشت از دهن او پاره شود و جدا نشود و از دهن بیرون نتواند آوردن همچنان بگذارد و بعد از آن چون نگاه کند نه چنان باشد که بگذاشته باشد یا فرو رفته باشد یا باز رسته باشد تحقیق نداند که چونست و اوستان چون پاسخ اینکه گوید که چون دهن ریشست و گوشت از دهن بگسسته و بامید باز رستن بگذارد و بعد از آن نه چنان باشد و نداند که باز رسته است یا فرو رفته اما با امید باز رستن گذاشته بود و بر رستن باید داشت و گر نیک جدا آورده است با امید آن بگذاشته بود که چون جدا تر شود و بیرون آورم و گمان برد که بیرون نیاورده است برشنوم باید کرد ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

آنکه دندانی ریش شود و پارهٔ گوشت از دهن او پاره شود و جدا نشود و از دهن بیرون نتواند آوردن همچنان بگذارد و چون

نگاه کند نه چنان باشد که بگذاشته باشد و یا فرو شده باشد یا باز رسته تحقیق نداند که چونست داوستان چون پاسخ
اینکه چون گوید که چون دهن ریش است و گوشت از دهن بگسسته بامید باز رستن بگذارد و بعد از آن نه چنان باشد نداند
که باز رسته است یا فرو برده و اندر گمان باشد امّا بامید باز رستن گذاشته بود برستن باید داشت و گر نیک جهد آورده
است و امیدان بگذاشته بود که چون جدا تر شود بیرون آورد هم گمان برد که بیرون نیاورده است برشنوم باید کرد

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

اینکه بدندان و ریش و پارهٔ گوشت از دهن او پاره شود و جدا نشود و از دهن بیرون نتواند آورد و همچنان بگذارد و
بعد چون نگاه کند چنانکه بگذاشت باشد یا فرو شده باشد یا باز رسته است تحقیق نداند که چونست داوستان
چون پاسخ گوید که چون دهن ریش است و گوشت از دهن بگسسته بامید باز رستن بگذارد و بعد از آن نه چنان
باشد و نداند که باز رسته است یا فرو برده اندر گمان باشد و امّا بامید که اندر رستن گذاشته بود برستن باید داشت
اگر نیک جهد آورده است و بامیدی آن بگذاشته بود که چون جدا شود بیرون آورد هم و گمان برد که بیرون نیاورده
است برشنوم باید کرد ،،

از روایت کامه بهره

دیگر اگر خونی از دهن برود برود برشنوم میباید کرد ،، دیگر اگر دندانی بدهن فرو برد تا سه شب بگذرد برشنوم میباید کردن ،، دیگر دندان
بکند یا رگ بزند گناهکار باشد برشنوم می باید کردن ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

انکه جائی ببرد یا بدرد و گوشت از آن باز ایستاده بود و از درمندی آنرا همچنان بگذارد تا خشک شود و چون آب
بدان رسد داوستان چون پاسخ اینکه چون تر باشد آن پاره جائی نشویند و گوش میدارد تا آب بدان نرسد
و نیایش یا باژی بخواند که شاید چون خشک شود بپادیاب بشوید چنانکه از خون پاک شود و هیچ نم ندهد اگر آب برش
رسد هیچ گناه نباشد تا بدان وقت که در تن رسته است و چون از تن جدا شود بباید پرهیزیدن و از آب نگاهداشتن
و سه گام از پا دبهاد و رباید داشت

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه جائی ببرد یا بدرد و گوشت

ازان باز ایستاده بود و از زور مندی آنرا همچنان بگذارند تا خشک شود چون آب بدان رسد داوستان چون پاسخ
اینکه چون تر باشد آن پاره جائی نشویند و گوش میدارند تا آب بدان نرسد و نیایش و یا باژ میخوانند که شاید و چون خشک
شود بپادیاب بشوید چنانکه از خون پاک شود و هیچ نم ندهد و گر آب برش برسد هیچ گناه نباشد و تا بدان وقت که
در تن رسته است و چون از تن جدا شود از آب و آتش بباید پرهیزیدن و سه گام از پا دیا بها دور باید داشت
پرسش آنکه جائی از آن کسی ببرد یا ریش باز شود و پارهٔ گوشت بر دریده باشد و درد سخت همی کند و از جهت درد
مندی نمیتواند برید همچنان بگذاشت و خشک شده و از خون و هجری بیم شد شاید که برش آب زنند یا نی پاسخ
اینکه چون آن پوست تر باشد آنجای که ریش است بگذارد که آب بدش نرسد و آنجای که هجر و خون بدش
نیست بشوید و نیایش کند شاید و چون خشک شد آن نم با پلیدی یا بی بیم شد در اندام رسته است اگر آب بدش
رسد گناهی نباشد و چون از اندام جدا شد اگر آب رسد یا با آتش همچنان باشد که نسای مردگان با آب و آتش رسیده
باشد ،، از مکتوب کاوس ماهیار ،، پرسش اینکه خون گرفتن اندام شاید یا نی پاسخ اینکه بهدینان را
نشاید اگر واقع شود برشنوم باید کردن امّا دستوران را نشاید که خون بگیرند ،،

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

بهدینان دست و شکم و پشت خون کردن نشاید و دیگر اگر سری برشنوم کردن نه بشه داشتن و دیگر نیت کردن نشاید

از روایت شاپور بروچی

اگر کسی خون تن کشد یا رگ بزناند و یا بهر نوعی که خون از اندام بکشد او را برشنوم واجب شود ،،

از روایت کامه بهره

و دیگر اگر کسی حجامت کند یا دندان بکند یا رگ بزند گناهکار باشد برشنوم می باید کردن ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

اینکه کودک خورد و هنوز هشت ساله نیست کودکی دیگر را بدندان پاره کند و جرح چون هست و آن برّ دهم در زمان

دندان و دهان پاک کنند و بالد و جنوا افکند و چون آن چونست و آن هشت ساله پیش پانزده سال رسید یا
و جرچون و آنکه پانزده ساله تمام باشد چون همه هکونه باشند یا نی پاسخ اینکه هشت ساله شده باشد چون زمین باشد
و جامه نفرموده است که بشویند پاک باشد و دیگران خود و جامه همه زمین باشد و آنکه از مادر شیر میخورد و از مادر شیر بگیرد
چون پستان ریش کند و چون دهن وی پاک و بپاد و باب بشویند زمین نباشد و گر پاک نکنند و فرو برد و زمین باشد تا دانند
چه دین با پاکی بازرسته است

از روایت کاوس کامدین ؛؛ پرسش

آنکه کودکی هنوز هشت ساله نیست کودکی دیگر بازبدندان پاره کند داوستان چه و آمرزیم در زبان دندان و دهان
پاک بالد و جنوا افکند و چون آن چونست و آن هشت ساله پیش پانزده ساله رسیده بود و آنکه پانزده ساله تمام
باشد چون همه هکونه باشند یا نه پاسخ اینکه هشت ساله شده باشد زمین باشد جامه نفرموده است که چون بشویند
پاک و دیگران خود و جامه همه زمین باشد آنکه از شیر مادر میخورد و از مادر شیر بگیرد و چون پستان ریش کند و چون
وی دهن پاک کشد و او دیاب زمین نباشد و اگر پاک نکنند فرو برد و زمین باشد تا دانند چه دین با پاکی بازرسته است

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

بچه که داغ نهادن اگر سه سال و تا هفت سال بید خوردنی طاس آن بچه جدا کردن تا ده سال پس سری برشنوم
آوایدشستن و گر یکسال و یا دو سال او کم پدر و مادر به برشنوم شستن پاک ببید و بچه تا هر که نگهدار بچه باشد
سری برشنوم کردن ده سال رسید سری برشنوم آوایدشستن

از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش

اگر کودکی بآتش سوخته باشد و او را آبله شود آن گناه مادرش را بود و مادر او زمین شود و برشنوم بروی واجب
شود و گر او آبستن بود پدر کودک زمین بود و پدرش برشنوم کند

از روایت بهمن پونجیه

اگر کودکی در شیرخواره باشد در آتش بسوزد یا در زمین باشد ؛؛ از مکتوب کاوس ماهیار ؛؛ پرسش
اینکه شخصی را دست و اندام بآتش بسوزد چون باشد پاسخ اینکه اگر سه شبان روز آید ریش نشود و بعد از
آن شب جامه پوشش شش بار بپاد و باب بشویند و ششبار بخاک خشک کند و ششبار بآب بشویند پاک باشد
و گر بیش از سه شب ریش شود و جامه را نجاک باید پوشانید و درانیند تا زخم بهتر شود و برشنوم کند ؛؛

از روایت بهمن پونجیه ؛؛ دیگر

اگر کسی از آتش بسوزد و تا سه شب برآید اگر درست باشد پاک اگر لختی فسادی پدید آید زمین باشد برشنوم باید کردن

از روایت شاپور بروچی ؛؛ دیگر

اگر کودکی بآتش سوخته باشد او را آبله شود آن گناه مادرش را بود و مادر او زمین شود و برشنوم بروی واجب شود
و گر او آبستن باشد پدر کودک زمین شود و او را برشنوم باید کردن ؛؛ دیگر آنکه بر تن کسی داغ باشد او شیوه کاهان نشود
اگر شیوه کاهان مرده هیر در زمین باشد | **از روایت کاوس کامدین ؛؛ پرسش** | آنکه هیربدی هست و بسبب
عداوت کسی بسوزانند هیربدی شاید کرد یا نه پاسخ اینکه بر سبب عداوت هیربد کسی بسوزانند باز هیربدی
نشاید و گر کسی هیربد را بسوزاند باز هیربد برشنوم کند و نیشت نوناربکند دیگر باره هیربدی شاید کردن ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

آنکه کودکی در آب افتد و از آب بدر آرند بگمان بر آن دارند که زنده بود و نباشد و جرچون باشد پاسخ
اینکه اول نه زنده باید داشت | **از روایت کاوس کامدین ؛؛ پرسش** | اینکه کودکی در آب افتد و از
آب بدر آرند بگمانی بر آرند که زنده بود و نباشد داوستان چون پاسخ اینکه اول زنده باید داشت ؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

آنکه بچه مرده است کمیز و خون که بجامه رفته ابستید آنجامه آنجا برید شستن به پرهیزش باقی جامه شش بار کمیز سه بار بآب و آوایدشستن پاک

از روایت کامدین شاپور ؛؛

پسر هفده ماه و دختر پانزده ماه شیر آواید دادن ؛؛

از روایت کاوس کامان

و در دین پیداست که زن که شیر اندر تن بگذارد و مرد نیز همداستان بود همچون دشتان مرزبا شد ؛؛

از روایت کامه بهره

و در دین پیداست که زن که شیر اندر تن بگذارد و مرد نیز همداستان بود همچون دشتان مرزبا شد ؛؛

از روایت بهمن پونجیه

اگر در فسائی باز رسد سه ساله یا چهار ساله جاچهاش زمین شود کودک را سه بار باید شستن بپادیاب و آب ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

آنکه نسا چند سرده است نسا ها اینست مردم و سگ و روباه و کلاغ و شادی و موشک ده سرده موشک آن اورمزدی همه سری دم سپیداست همه نسا باشد چه مرنساهست ؛؛

از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش

آنکه نسا چند سرده است پاسخ نسا ها اینست مردم و سگ و راسو و سیغر و جه و سگ آبی و جغد و کرکس و ساره کر و روباه و کلاغ و شادی و موشک و ده سرده مشکان اورمزدی هم همه سر و دم سفیداست چه نسا باشد چه مرنساهست از مکتوب سورتیه اد هاروان ؛؛ پرسش زاغ و خرگوش و کورموش و موش پران و شبپرک که کدام خروستر و کدام نسا پاسخ اینکه در دین گوید دال من و سال کرده مرغ که مردار خوارانند نساست و مرغ که شبپرک خوانند سگ سرده است نساهست و کورموش و موش پران در این جانب نیست خروستر است موش و پا در این جانب هست نساهست موش چهارپا خروستراست

از روایت دستور برزو ؛؛ پاسخ

آنکه میمون و خرس هر دو نساهست اگر در آبادانی بمیرند و کس او را سگدید باید کرد و بجای باید برد که آبادانی نباشد

که مردم از هگرزه او رمین نشوند و نسای ایشان همچون نسای آدم است دیگر آنکه موش کور و موش دوپا که در صحرای باشند نباید کشت ؛؛ دیگر آنکه در سرده پرندگان هیچ مرغ خراستر نیست بعضی نسا و بعضی نه و از پرندگان مگس و ملخ و زنبور و پشه و مثل اینها خراستر هست ؛؛ دیگر آنکه مرغی که او را جغد خوانند بدینی مرغ اشوزشت خوانند اگر در آبادانی بمیرد نسا است باید پرهیخت و بجائی باید برد که آبادانی نباشد ؛؛ دیگر آنکه سرده شبپره که خفاش خوانند نسا است بمثل نسای جغداست ؛؛ دیگر بدانند که مردم ده سرده اند و این مردم که در کسب و عمل مشغول اند در کشور خنیرث بامی اند و دیگر سر و ها بجز این هندوستان و دریاها و کوهها میباشند بعضی سر ایشان همچون سر اسب است و بعضی نیز همچون سر سگ است و بعضی دنبه دارند همچون گوسپند و بعضی نیم تن اند امّا هیچ کس این ده سرده آدمی همه ندیده اند ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ

دیگر هیچ چهارپای را نسا نیست که پرهیز کنند دیگر مردم ده سرده نساهست دیگر هشت سرده سگ و چهار و پنج سرده مرغ است که به نسا مدخل کرده اند ؛؛

از روایت شاپور بروچی

دیگر فرزندان جم و جمه از جم و پری میمون و خرس و دوال پای و سپرگوش و از دیو ناپاک و جمه سوس بار و لاک پشت و وزغ و گربه ؛؛ دیگر اوّل ده سرده مشران و نامهای ایشان در چشمان سه چشمان در کوهستان فیلگوشان یک پایان و دوالپایان و پلنگ سران و شیر سران و شتر سران و سگ سران دوم گا و پانزده سرده سپید شکن سرخ زرد سیاه پیسه گوزن گاومیش اشترگا و پل گا و ماهی خوادشان گاوی فرش کجا سرده سوم اسپ هشت سرده سپید سیاه زرد و بور کمیت خرگور اسب آوی اوراسپ سرو کان چهارم سگ ده سرده پسوشهورو و یشهوهیتی ماتوان و هونزدتروک بو ورآوی که سگ آوی خوانند روباه راسو و زک که خارپشت وارواند رمنکان فرخ که او شان دو سرده سور آموختشنی یک روواه یک رسو و بیش آموختشنی چون اندر که خاره پشت دارد دوزک چه هم پنجم زیاکی هست خرکس پنج سرده دو و یاوانی سرده یک خومانست یک و یشه ماننشت ششم

راسو هشت سرده یک سمور یک سیاه سمور سنجای بید قاقم قاقم سپید اوری راسو سرده هفتم مشک هشت سرده
یک آئی پو مشک آسایک مشک نافه کیشا بوی خوش اندر بیش مشک کی منش بیستای کر و پو دریاویش بهودار
مشکان سرده هشتم ماهی داده سرده نزیست ماهی ارز ارزو ارزو کا اوری ماهی اویست آئی پس اندر هر سرده
اندر سرده واده انداید بوندی دویست و هشتاد و دو سرده ۞ دیگر آنکه وقتی که دادار اورمزد کالبد آدم بر البرز
کوه ساخته آن زمان هفت امشاسفندان را بر کالبد موکل و پاسبان کرده بود و هرویسپ آگاه ایشان را
از اوّل وصیت کرده بود که زنهار برین کالبد خبردار باشند و نگاه دارند تا اهرمن گجسته مسلط نشود و برین کالبد
آدم گزندی و ضرری نرساند تا تباه نشود و دادار اورمزد امشاسفندان را از اوّل گفته بود و امشاسفندان نیز
هشیار بودند و گجسته اهرمن نیز در چاره سازی آن بود که آن کالبد را تباه کند پس وقتی قضای چنان شد که امشاسفندان را
غفلت بداد و آن ملعون بر کالبد آدم چیزی بیفکند تا تباه شود پس چون امشاسفندان نگاه کردند جای ناف آدم
چیزی عجایب تر دیدند که کالبد آن ضایع شود امشاسفند متحیر شدند و پیش هرویسپ آگاه رفتند و عرض کردند
دادار اورمزد بفرمود که من از اوّل شما را گفته بودم و مرا این نیز آگاه بود پس هرویسپ آگاه بفرمود
که آنچه بر آن کالبد افکنده است آن را به چمچه از کالبد بر دارند و گیسوی پیش آن کالبد بنهند و نگاه دارند که
آن را نیز زیانی نرسد پس امشاسفندان چنان کردند که دادار اورمزد فرموده بود از ناف گیومرد بچمچه آن چیز بر داشتند
و بگیسو آن بنهادند پس هرویسپ آگاه از قدرت خویش بر آن آوازی غیبی بزد که ای زرین گوش برخیز اندر آن
زمان سگی موجود شده و برخاسته و خروشید و هر دو گوش برهم زده و ناپاک شیطان با دیوانها که در مسلط بود
چون دیدار زرین گوش سگ سهمناکی بدیده و آواز او هولناکی شنید بترسید و با دیوان اندر دوزخ دوارید
دادار اورمزد آن سگ را بر کالبد گیومرد پاسبان و موکل داشت و سگ تنها آن کالبد را پاسبانی کرد
چنانکه هفت امشاسفند آن کالبد را نگاه داشتن نتوانستند و آن سگ تنها آن کالبد را نگاه داشته و آن زرین گوش
سگ بزرگ پل صراط یعنی بر چینود پول پاسبانی است پس دادار اورمزد بند کار فرموده است تا

سگ را حرمت داشتن واجبست که پاسبانی شماست چنانکه در دو جهان دیگر کمتر باشد و هر کسی که در دنیا سگ
نگاه دارد و لقمه دهد و سگ را نیازارد و آن روان اگرچه دوزخی باشد وقتی که دیوان بر وی سیاست کنند آن نگاه زرین
گوش آوازی سهمگین چنان بزند که دیوان از عذاب آن روان دست باز دارند و آن روان را هیچ عقوبتی نرسانند پس
چون وقت عذاب بگذرد و گر غیر وقت عذاب و پادفراه کنند هفتورنگ که پادفراه هزار استارکان پایان
بر روانهای دوزخیان هست از بیم ایشان غیر وقت بر روان دوزخیان پادفراه نتوانند کردن و نیز هر فراج کیوت
هر روزی سه بار گرز بر سر دوزخ میگرداند که از بیم آن گرز مهر ایزد پادفراه بر روانهای دوزخیان کم و بیش نتوانند
کردن پس آن روان آسوده میماند زرین گوش آن روان را همیشه با این طریق نگاه میدارد و گر کسی در دنیا سگ را بیازارد
زرین گوش بر سر چینود پول آن روان را بگیرد و بیازارد و خصمی او کند و نگذارد که آن روان از پل بگذرد و ...

در کتاب ارداویراف میگوید از روایت بهمن پونجیه

سروش ایزد بدیدم شهنشاه ‌‌ گرفته دست ما را او بهنگاه ‌‌ ببرد او مرا زی چینود پل ‌‌ عجائب دیدم و آواز غلغل
بداین نیمه روشن نور بسیار ‌‌ بدان نیمه بدیدم جای تار ‌‌ همی دیدم عجائب سگ بدانجا ‌‌ بدی چون کوه او ایستاده برپا
بزنجیر زرینش بسته گردن ‌‌ تو گفتندی بسان کوه آهن ‌‌ بنعره همی میکرد فریاد ‌‌ ز دندانش بترسیدم من ایراد
بدل گفتم خور استیدم مراو ‌‌ نهیبم من کنون پس زی اینو ‌‌ بکردم کارهای نیک خود من ‌‌ روان خویش را کردیم روشن
بگو من بپرس ای داور داد ‌‌ مرا آزاد گردان و بکن شاد ‌‌ چو اندیشه بدل کردم بدینسان ‌‌ سروشم گفت آنگه شاد و خندان
مترس ای مرد و پندار نکو راه ‌‌ من و هومان هر دو با تو همراه ‌‌ همان رشن ایزد بد بر استاد ‌‌ همانا کی وه و دین ایزد از داد
اشو فروهر بدیم اندر آنجا ‌‌ همان آذر خره پر نور زیبا ‌‌ بگفتم با سروش آور رد ‌‌ بکردم خواهش پیش حمله ایزد
که این چیست بسته اندر اینجا ‌‌ بزنجیر زرین بگو تو با ‌‌ چرا باشد چنین پر بیم و پر پیم ‌‌ که از هیبت شده سستم دل بد و بیم
سروشم گفت وآنگه آذر ایزد ‌‌ که این خود سید بد بر اهرمن زد ‌‌ زرین گوشست نام این سگ پاد ‌‌ همه دیو و درج زو جمله غلشاد
بدارد پاس اندر چینود پول ‌‌ بدانجا همی که دیوان جمله غلغل ‌‌ ز آوازش بلرزد اهرمن زود ‌‌ بود کارش چنین میدار داد سود

ور به هر کس بنیا خود سگ آزار   ورین دنیا به بینا جایگه تار
سر پل را بگیرد این زرین گوش   بنگذارد روشنوا ایمر و ناهوش
بخلقان گو که تا دانند این را   نیازارند ایشان سگ بینا
همه اینجا بدیدی ای نکو مرد   بگو تا مردمان تا سنا زین درد
سروش و آذر و دهمان نکوکار   بجینود پل مر ابر دند همراه
بدیدم تخت مهر ایزد بد اینجا   نشسته بود داور داو فرا
بدست رشن ایزد بد ترازوی   فرسته ایستاده هر دو بازوی
فرشته گرد او بودند برپای   ز جانب راست بشنوای نکو رای
شمارش بچیزاران بود نیکنان   ببین تو قدرت آن پاک یزدان
ز چپ بد بچیزاران مرد بیدار   چنین قدرت بود از پاک دادار
ورسی و پنجم چو نان میخوری   سه لقمه برای سگان برکری
چو نان خورده شد آن سه لقمه زفن   بسگ داد و سگ بنیاید زدن
که از جمع درویش و رنج و بر   نباشد ز سگ هیچ درویشتر
بسگ نان دهی گر زیابی عظیم   بکن گرفته تا کم شود رنج و بیم
و دیگر شنو گویم ای پشکی   که در راه اگر خفته باشد سگی
نشاید که کس بر زمین سخت پای   نهد تا که بیدار گردد ز جای
ازینکار باشد فراوان گناه   باهستگی پا نهادن براه
حصوصا که آن سگ زنا دو بود   باهستگی پا نه از خود رو
اگر حامله سگ بود آن زنان   یقین بچه اش اوفتاد ناگهان
سبب زین نشاید نهادی سخت   که نقصد از و بچه ای نیکبخت
که در وقت پیشین نه هر سگان   همی را بتب کرده بود آنچنان
بیکت روز سیاره و تابستان   و ده باره زمستان خورانیدن نان
بدان تا که سگ بر پل جینود   بغز باید آنکس روان را رسد
و گر تیز از مردم و گوسفند   نگه دارد او از بلا و گزند
کند پاسبانی ز مرد و بهم   هم از گوسفندان هر یک بهم
اگر سگ نبودی ابا مرد راست   یکی گوسفندی نتانست داشت
بوقتی که سگ بانگها می کند   روا دارد چو بانگش درج بشنود
در شصت و دو بشنو این بار را   بکش ای برادر سگی آب را
اگر بینی اش جایگاهی روان   بگیر و ببر تا بآمش روان
بود ید گفت است ای دل سلیم   بکشتن سگ آبی گناهست و بیم
سگ آبی هر آنکس که بکشد یکی   بشنوای عزیز خدا اندکی
گزند کشد جانور همچون هزار   برای گناه رستن زنجه هزار
ز گوسفند و گاو و میشان نر   کشنده هزار از پی جزو در
کشنده سگی آبی ای نیکنام   سرانجام دوزخ بود شان مقام
ز تخمش نمیرند و کاینات

گفتن یزدان از بهر محافظت خارپشت و کشتن کاکیشت

ز دوزخ نیابد خلاص و نجات
تو بشنو زرتشت راد و اشو   سگی آفریدم بدینا نکو
که زوزه بخوانند او را بنام   بهر دم بگو تا بدانند تمام

بود ارجمند آن حیوان جانور   که قصد خرفستر کند سر بسر
همان چون بمیرد ابر قعر مور   بمیرد و بمیرد هزاران بروز
همان مار را نیز او ای می کشد   سخن بشنو و هر که دارد خرد
کند ذکر گاه او شیمن بکر   بلرزند دیو و درج سر بسر
بدنیا هر آنکس که چه کشد   گناه از تنافور چهارش بود
هر آنکس که بیند مر آن جانور   رها کن تو از کشتنش در گذر
هر آنکس که آزار او کرده بود   بهشتش دهم من بر وش فرا
بشنوای زرتشت اسفنتمان   که اهرمن بد رگ بدگمان
گزنده ودی واو بس زشت کام   ورا از بر میاکس بخوانند نام
کنون نام آن ودبو کاکشت   ز گفتار من هیچ منمای پشت
بکا داوشیهن ود اچنان   همه دام یزدان بلرزند از آن
هم امشاسفندان اشوان دین   بلرزند از آواز آن دد چنین
چو اهرمن و جمله دیوان و دد   ور جهانگیتی که هستند بد
ز آواز شاد بانی کنند   و ز دد و دام ما را رسد بس گزند
هر آنکس یکی او کشد در جهان   ز پاداش گرده برد همچنان
منش و گوش و کنش درست   چنین کرد و او را بکشت از نخست
بودی تنافور گرده بیاب   بمینو بیابد مزد و ثواب
که بیست کرده تنافور سه   بگو مردمان را تو آزاد به
بقتل خرفستر بکوشید چنین   روانشان رود در بهشت برین
هر آنکس که بر دین یزدان بود   بیاید همیشه خرفستر کشد
خرفستر که گر بنداز اهرمن   بروی جهان پاک کن تن بتن
که تا مزد یابی ز نیکو کار   روانت بمینو شود رستگار
هر آنکو پذیرفتش این گفته را   بهشت برینش بود جایگاه
بدان ای زراتشت از داد و دین   بگو این سخنها بمردم یقین
که باشد بر دین بیگمان   هر آنچه آن بگفتم کند همچنان
در شصت و یک آنکه جمکش   بجائی اگر بینی ای پاک هوش
بگیر و ببر سوی وشتش روان   بهل گور و جانب خانمان
چو کردی چنین کرده یابی بسی   اگر او کنی به نه دیگر کسی
ازیرا که حجبه که در خارپو   بمیرد و بمیرد هزاران بر او
همی مار و بد نیز او می کشد   کشند هم زان بهر طرف میکشد

از روایت بهمن پونجیه :: حکایت شاه جمشید و قصه آن

بدان دوری که شه جمشید بر تخت   خدائی چون بگردش گشت بخت بزه
گرفته تخت او ضحاک تازان   زبیمش شاه جم گشته گریزان
وزیشش خواهر همراه اندر آزاد   جم نامش بدان گو بود همراه
بدند هر جا شبان روز در غم   همی تا هفت سال اندر خم جم
ز ترس ضحاک بد بودند آن بر اسمان   بر ایشان گرد و گری و شیطان
فرستادش دو دیو بد در آنجا   که تا بفریبد آن جمشید شه را
چو بهر دو دیو رفتند اندر آنجا   بند جمشید اگر داش آگاه

بپرسید ازیشان شاه جمشید / شما خود از کجا این دم بیایید
بگفتند ما گریزانیم از شاه / کنون با شما باشیم همراه
بیا تا شاد مان باشیم هر روز / بیکدیگر نشینیم شاد و فیروز
دهیم همشیره را با تو همین دم / تو هم با من بده این خواهر خود
که باشیم شادمان هر دو بپاید / نباشد از شهنشه بیم ما را
بدان تا شاه این کشور نداند / چو داند جان ما هر دو ستاند
چو شه جمشید این گفتار بشنید / همانگه شاد و شد بسیار خندید
ندانست از فریب و مکر او جم / هم از گفتار ایشان گشت خرم
ازو بستود و خواهر خود بداد اش / چو جم پیشش برفت آنگاه زادش
پدید آمد در آنروز و در آندم / همان میمون و خرس از دیو و جم
دگر پائی دوال هم سر گوش / پدید آمد در آنروز این تو بنیوش
هم از دیو و همان زن اندر آن دور / همان زن خورد آندم خود بی جور
پدید آمد بچندان گون خراستر / بکن این گفته را از من تو باور
پدید آمد درون آن روز جمله / برق و برنج و سنگ
بچندین سال می بودند باهم / گرندا از اهرمن گشتند پرغم
تو بنگر قدرت آن پاک داور / سبب سازی بکردش اندر آن گاه
همان همشیرهٔ جمشید آن روز / گرندا از اهرمن او بود پرسوز
بنالیدش به پیش قادر راد / رسیدش او بغور و گشت آن ز
نمودش رای یزدان اندر آن زن / خدا نم تا کنم بر خلق روشن
شکست آورد با دیوان و شیطان / شدند آواره اندر روی کیهان
بدوزخ رفته آن هر دو پرازغم / همان دیو و درج گشتند خرم
چو شه جمشید دانست حال آن روز / شبان روز آن دیو پرسوز
از آنس سال صد در پیشه چین / بکشتندش شنو این گفته دین

از روایت کاوس ماهیار ها پرسش

آنکه گوسفند چند سرده شاید خوردن پاسخ اینکه اشتر و گاو و بخته و ماده و میشینه و بزینه و آهو و گوسفند کوهی شاید خوردن پرسش آنکه مرغان کدام شاید خوردن پاسخ آنکه مرغ خانگی الا خروس و کبوتر و کبک و تیهو کوهساری جغو و بط آبی شاید خوردن الا کلاغ و جغد و غیره

از روایت نریمان هوشنگ ها دیگر

سؤال کدام مرغ و ماهی که خورند و مرغی جبیب طعام خورد و نسا نخورد و مردار خوار نباشد و ماهی که بهدین خورند باید که چنان بزرگ و سنگین نباشد که بیم باشد که نسا خورده باشد و ببایدکه بی بیم باشد و دیگر هیچ چارپای را نسا مینیست که پرهیز کنند و دیگر هشت سردهٔ سگ و چهار و پنج سرده مرغ است که به نسا مدخل کرده اند ها

از روایت دستور برزو ها پاسخ

آنکه خوک دام بهمن است [illegible] سرده است از واسطهٔ آنکه خراستر میخورد و گوشت او نتوان خورد اگر کسی او را ببندد و کیا و بخورد او دهد بعد از سال درهنان [illegible] دیگر آنکه کرگدن در ینجانب ندیده ایم و در کتاب هم نخوانده ایم که دام بهمن است یا خرفستر اما چون بدان جانب هست بدلیل عقل توان دانست اگر شاخ و سم دارد و مدار چیز خوردن او همچون حیوانهاست دام بهمن است و گرنه نه ها

از روایت بهمن پونجیه

دیگر خرگوش کشتن او گناه مرگرزان نیست اما اگر کشته شد چیز او همچون گوسفند انست میتوان خورد و پلید نیست تا دانسته باشد

از روایت کاوس ماهیار ها پرسش

خرگوش چون باشد پاسخ اینکه گوشت خرگوش نشاید خوردن که نسا باشد ها از کتوب سوریه ادهاروان ها خرگوش گوسفند سرده است نسا نیست ها

از روایت کاوس کامدین ها پرسش

اینکه از باب هلال کردن گوسفند که چون هلال کنند پاسخ آنکه در هلال کردن گوسفند میزد کهنبار و روز آتش و بهرام هیربد زاده پاک شایسته و برشنوم کرده و نابرشنه ببایدکه [illegible] پاک گفتن و باز بنام ایزد بگفتن خشنودی از بهمن امشاسفند خواستن و اشا اهو و ویریو تا [illegible] خواندن کاردی پاک و تیز برش شایدش بایدون چنین او بن آوردن و بردن یعنی که چشم نه برداشتن و دم نزدن تا گوسفند بکم در دی رود که گوسفند سر و شو و دست و کارد شستن اهنو تمام کردن بیت اهنو را اشا اهو و ویریو دیگر خواندن و یکتا اشیم و هو تمام خواندن در ینجانب از هلال کردن گوسفند رخصت نداده اند از جهت نشستن هم درون هلال کردن در روندان ناچار نیست ها نیز نکت هلال کردن گوسفند از چارپایان و مرغان اینست ببایدکه هیربد برشنوم کرده و نابرشنه پادیاب و کستی کند و بنام ببند و پس این اوستا

بخواهد خشنوثرا اهوری مزدای اشیم وهو یک گفتن پس بواج خواندن بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان بخشایش خدای جهان یزدان برتر یزدان پاک تر ایزد و مرا فرمان بخشنودی بهمن امشاسفند پس ظاهر خواندن [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] خواندن و بکارد تیز سر بریدن پس چون که گوسفند سر وشود اهنور تمام کردن و دیگر بیست یثا اهو ویریو خواندن و یک اشیم وهو خواندن اهمای رئیسچه تا سر خواندن ॥

از روایت کامدین شاپور

اندر دین گوید که گوسفند تا یکسال نباشد نشاید کشتن جاشی نشاید پشتن گوشت خوردن و ناه گران بید گوسفند یکسال کمتر خوردن رواست ॥

از روایت شاپور بروچی

دیگر گوسفند بز و ورا کش و بهرام دادن نر یا ماده که آبستن نباشد رواست و عیبدار نباید و در یکسال کم باشد آنهم روا نیست تا دانند

از روایت کامدین شاپور

چون سر گوسفند خواهند پشتن سر تمام نهند یا اروار یعنی گوش چپ هیوزوان یعنی زبان و چشم چپ و گوشت از آن گوسفند کو جدا کردن خشنومن رون اینست [illegible]

[illegible]

[illegible] اروار په کو جدا نمی شاید [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] یعنی چشم چ خشنومن سر پرندگان بشتن اینست ॥ پیاو خواندن این خشنومنی [illegible]

[illegible] خواندن یا در تمام کردن

پس [illegible]

[illegible] ॥ ॥ ॥ ॥

از روایت شاپور بروچی

دیگر اگر کسی گوشت ناشته بخورد گوشورن امشاسفند همچنان فرماید چنانکه افراسیاب را بسته بدست شاه کیخسرو دادم همین طور بسته بدست دیوان او را سپارم ॥

از روایت کامدین شاپور ॥ پرسش

که مروا چرا که نخورند گفت [illegible] اراچه دیوان پدرش پتیاره زده و به زبان مردمان دارد بیده که مردمان بخورند ای پتیاره اوی تن مردمان رد و اندر تن روان و امشاسفندان اهو سیاس جهراند و رش و ناکار بیده ॥

از روایت بهمن پونجیه

اندر دین پیداست که گوسفندی که مردمان خورند سر او شاید پشتن و ریلیاب جهدی بیشتر نمایند و گر سر گوسفند نیز نزند و بخورند حرام باشد و هر کسی که نیز اند و یا نیز در روان او در بلا و گزند افتد و هوم ایزد روان او را گذر کردن ندهد و بر سر چینود پول دارد و چندانی که موی بر تن گوسفند باشد بهر یکموی یک تیر بر روان آنکس زنند گوید

ای دشمن دین سر نابسته گوشت چرا خوردی و در آنجا بهمن امشاسفند و مه ایزد و گوش ایزد و رام ایزد و اشتاد ایزد او را بر سر پول گیرند
و او را ملامت کنند و آن روان از آن تیرها عاجز شود و گر جائی که ناچار باشد و سر بستن را هیربد آنجا حاضر نباشد و گوسفند
بسته نبود پس از ناچارگی بتوجیش آن بهمن و ماه و گوش و رام ایشتی بفرمایند تا بپرزند که روان آنکس از عذاب رهائی
یابد و گر کسی سرش نابسته خورد حرام باشد و در آنجهان چندان عذاب بیند که بیش ازین نوشته است ،،

از روایت شاپور بروجی

در بام چهارم سر گوسپند ببرند و چربی او بر آتش ورهرام باید نهادن در دین فرموده است اگر آتش ورهرام نباشد
از سر ناچار بر آتش بهنند وقتی که آفرینگان کنند ،، دیگر آنکه گوشت مرغ پرنده بر بام چهارم فرموده است که
در نوشته هیچ جا گواهی پیدا نیست ،، دیگر آنکه خایه مرغ از خانه در وندان بشتن روا نیست ،،

از روایت کامه بهره

اندر دین پیداست که از همه شفقتها که مردمان اندر خانه کنند هیچ فریضه تر از آن نیست که گاوی یا گوسپندی یا اسپی یا
مرغی از چهارپائی که باشد که در خانه دارند ایشان را سیر کنند و پس کارهای دیگر می کنند چه اگر شب درآید و گرسنه
بخسبند نفرین میکنند بکدخدای خانه هرکس که در آن خانه باشد و گویند که این کدخدا را روزی چندانی باد که خویشتن
و زن و فرزند پیوسته گرسنه باشند و نان شان بنان مرساد این فرزندان ازین خانه نیست شوند و بمرگ و چون چیزی بکشند
بباید که سر آنچیز ببرند و گر نابسته بخورند هوم ایزد نفرین می کند که اندرین خانه فرزند مباد و پیوسته اندرین خانه رنج
و دشواری باد و فرزندان باد که خانه بدست ایشان ویران شود ،، و در پرهیز گوسفندان و چهارپایان نگاه داشتن
و پرهیز کردن گوسپند و دیگر حیوان آنست که از سرما و گرما و دیگر آفتها بپرهیزند و از آب و گیاه سیر دارند چه اندر دین
گوید که بنماز شام سروش اشو فیروزگر بیاید و بهمه چهارپایان و مرغان و حیوان بشود و بنگرند تا سیر باشند آن کدخدای و
کدبانوی و خاندان را آفرین کنند و گر گرسنه باشند لعنت و نفرین کنند و بازگرد و هیچ کرفه بهتر از آن نیست که چهارپایان
و مرغان که در خانه بود سیر دارند خاصه گوسفند جوان ماده نشاید که بکشند الا که پیر باشد و سترون شود و شیر ندهد چه اندر دین

که بباید پرهیختن از کشتن چهارپایان خاصه بره و بزغاله و اسپ و گاو ورزا و خروس چه اگر از ینها یکی را بکشند
عظیم باشد و مرغ که در خانه دارند بجای خویش آب و چینه باید دادن پرهیز گوسفند یکی آنست که پوستشان پلید
نباشد و گر بنای بازافتد چنانکه در دین گوید که بشویند پاک شود چه هرگاه که گوسفندان و جمله چهارپایان و مرغان
نیکو نگاه دارند گوشورن امشاسفند که موکل است ایشان از آنکس خشنود باشد و بمینو و پول یاری کند تا روان
آنکس آسانی بگذرد و هرگاه که ایشان را نیکو ندارند و مراعات نکرده باشند گوشورن امشاسفند از آنکس خشنود نباشد و خصمی کند

از روایت بهمن پونجیه

در باب سر گوسفندان بستن کرفه و نابستن سر گوسپند گناه این گوید

اگر باد دستور گفتا این من / که دیدم بدین این نوشته سخن
سرش گر نبستی تو این را بدان / ز گوسفند هزاری بهر او آن
سرش گر ببستند آنجا چنان / بپاداش آن کرفه بندشان
همانرا که تن بسته باشد بدین / بمینو بود و پس تن او یقین
همانرا که سر بسته او بشکند / هزار از پی خود همون می برد
که هوم ایزد او را بسر امید / سر پل نه بگذارد او بگذرد
بفرماید ایشتی از بهر هوم / هم بهمن و ماه و درگوش رام
بدانید هر کس که خود میخورد / روانش جزائی چنان می برد
که هوم ایزد آنجا مر آن مرد / بهر موی یک تیر بروی زند
همان بهمن و ماه هم گوش و رام / عذابش دهند اندر آنجا مدام
نوشته چنین است در راه دین / که سگفت آن گوشت نک گزین
سپارم ابر دست دیوان شتاب / چنان بسته دادم شه افراسیاب

همان گوسفندی که مردم خورند / بباید که او را درو می برند
روند پیش گوش ایزد ارجمند / بپاداش و کرفه بهره برند
ز حیوان که نامش بود گوسفند / همان ده هزاری بکله روند
بمینو پس آن گله با چنان / بود ده هزار از پی او روان
هر آنکس نبسته خورد گوسپند / روانش بود در بلا و گزند
بجائی که بیچاره باشد کسی / که دستور نبود در آنجا بسی
که تا جان آنکس نباید گزند / بگیتو روانش بود ارجمند
که هر مو که هست بر سر گوسپند / شنو آنکه میگویم ای ارجمند
بگوید که ای دشمن دین بد / نبسته بخوردی جوابم بده
سر پل بگیرند آنجا همه / بگوید که تو خوار کردی رمه
که گر گوشت خورد گوسپند / روانش کم همچنان من ببند
ابر دست گخیمر و شهریار / بدانسان ببندم مر آن نابکار

هر آنکو نشسته خورد چارپا / سیاست کنندش پیش اهرمنا
هر آنکس که بهدین بود نیکمرد / همه پند من سر بسر بشنود
که در بهمن و ماه و در گوش و رام / نبایست کشتن گوسفند مدام
دلیری مکن اندرین ای عزیز / مکش چارپا گر تو داری تمیز
مکش آنکه در سال کم باشد او / که نه واجبست کشتن و خوردن او
نشایدش کشتن بدین چاشنی / کم از سال گر گوسپندی زنی
دگر ماده و گوسفندی جوان / مکش هیچسان تا که باشد توان
ز بهر سده میزد و گهنبارها / بکش بیشتر بی سپر از چارپا
نشسته مخور هیچگه گوسفند / اگر پاک دینی تو بپذیر پند
که گفت خدایست و زرتشت پیش / که از زند اوستا نوشتم چنین
آذرباد مارسپندان این بگفت / که من نظم کردم شنو از نهفت
که بهدین خلقان بخوانند شان / دهند پس خود آمرز نوشیروان
سخن گفتم از اول ابتدا / بفرمان دارنده هر دو سرا
درستی و هستم بهر پیر زان / که بسیار حیوان کشی در جهان
ز حیوان بود سرده گوسفند / که او اولست و دگر آخرند
هر آنکو کشد گوسفندان بسی / نه او را بود آفرین از کسی
کسی گوسفندان که بسیار کشت / عذابش بد انجای باشد درشت
هر آنکو که بر جسم حیوان بود / چو تیغی شود بر روانش خلد
ز حیوان بتر نیست از گوسفند / که او را کشند از برای گزند
بجز غاله و بره کشتن مکش / اگر عاقلی پند از من نیوش
مکش گاو و ورزا و اسب نبرد / خروسان مکش ای شناسنده مرد
مکش هیچ تو مرغ کشتکینه را / بر دن مکن زین سلغ از روان کینه را
بتر زین همه کشتن آمد خروس / که او بانگ گوید چو در وقت کوس
خروسی که نا کرده بانگش مکش / شنو پند ایمرد با عقل و هش
اگر هست ناچار کشتن ورا / سرش را بباید بشستن ترا
سرش را نشسته مخور راهی این / که باشد حرام این سخن را بدان
دگر آنکه بهدین بجائی شود / سر گوسفند او بریده بود
نشسته سرش گوشت خوردند وا / بناچار کردن مر او را جزا
که از بهمن و ماه و از گوش و رام / هم از هوم یشتی براند تمام
که تا این گنه دور گردد از آن / وگر نه کشد پس عذاب گران
بمقدار هر موی سر گوسفند / ز نیرنگ هوم ایزد ارجمند
بزنهار زنهار تا نشسته سر / مخور گوشت و زاین گنه کن حذر
چو ناچار بشتن نباشند سر / یکی گرده بشتن و رای پسر
در بیست و چارم شنو گوش هیش / بپرهیز باش از گناهان خویش
نگهدار خود را از جرم و گناه / بخاصه در آن روز ای نیکخواه
که باشد ترا گوشت خوان خویش / گر آن گوشت دار و درج و رش
چو تو گوشت خوردی و کردی گناه / در آن لحظه حالی تو گردد تباه
گناهی که حیوان کند در جهان / ترا آن بزه هست بر جسم و جان

مثل ار زند اسب بر کس لگد / دگر گاو و بره که شاخی بزد
دگر اشتری بر چپایات زد / گناه آن ترا باشد و بر سد
گر تو خورده گوشت کردی گناه / چنینست گفتار دین پناه
درستی و شش بشنو ار بخردی / نکویی کن و دور باش از بدی
گر بهدین بری باید از هر خروس / چو بینید و شنوند بانگ از خروس
نکشتند آن مرغ از بهر فال / ندارند در کشتن او مجال
دگر مرغ بی وقت با بانگ زد / نشایدش کشتن بدان فال بد
سبب آنکه چون مرغ شیدا شده / درون خانه اش دیو ره یافته
که طاقت ندارد در آنجا خروس / بگویید ز احوال دیو نحوس
بکن جهد کاری خروسی دگر / که دو مرغ همراز گردد دگر
که در پارسی مرغه باشد خروس / ز بانگش زبونست دیو نحوس
خروس دگر چون بیاری بدست / که با مرغ یاری کند نیست بد
که تا کشته گردد دروج آن زمان / ز گفتار دین این حکایت بدان
دگر هم بگویم ز دینت خبر / که دفع شود دیو یابی ظفر
دروجی که او را بسیج است نام / بهر خانه میگردد او هر مقام
بدان تا که مرغ و سگان را گزند / رساند از آنجا شود سودمند
پس آن به که داری خروسی بجان / که دفع کند دیو را آن زمان
دگر مرغ را گر بد آوری / بسی نفع یابی ازین داوری
خروسان چه داری بجان و سرای / ز بیمش نیایند دیوان بجای
نتانند کردن و آن خان گزند / خدا آفریدش چنان سودمند

اورمزد فرماید بازرتشت اندر صفت سروش اشو و خروس

تو بشنو ز زرتشت گفتار نو / که باشد خلایق ازین خوب رو

یکی مرغ را آفریدم نکوی / که باشد ابر چهره خوب روی
ابر پای عرشش بود جای آن / که مرغ سروشش بخوانند شان
شب تیره چون آید اندر جهان / که تا در فریبد همه بندگان
ز دوزخ درآیند دیوان هزار / که بفریبد اهرمن و مار از کار
چو شب آنگهی برد و بهره شود / اوشیهن که آن رخ پدید آورد
خروسیست در پای عرشم چو ماه / بجویی توان کرد بر وی نگاه
بیاید سروش اشو در زمان / زند دست بر پشت او بنهان
چو از خواب بیدار گردد خروس / گشاید همان دیده آبنوس
زند بال بر هم ابر نام من / خروشان سراسر همه تن بتن
خروس آنگهی بانگ چون برزند / همه کار اهرمنی بشکنند
خروسان که هستند اندر جهان / همه ارجمندند و روشن روان
درآیند فریاد گفتش گذار / همی اوستا خوانند نیکو بیاد
همه کار شیطان شکسته شود / بدم دیو بد رای بسته شود
بدوزخ دو وارند دیوان همه / ابر روی عالم نکرده گنه
خروسیست اندر برم در گزین / که مرغ اشو هست بنگر یقین
هر آنکس که قصد خروسی کند / بخواهد که او سر خروسی برد

چنان دان که گشت او یکی مرد را	روانش کنم همچنان من تباه	سپارم درون دوزخش جاودان	ابریشم دو رخ و رایگان
ابر دست اهرمن نابکار	کشد جور و رنج و جفا بیشمار	بزرتشت گفت ایزد این چنان	که بر که بخلقان روی جهان

از روایت کاوس کامدین هیرش

اینکه در پوشیدن ابریشم و در خوردن انگبین شاید یا نه جواب اینکه چون آهرمن کجسته کرم ابریشم و مگس انگبین بوزند
کرداره دامان هورمزد تباه کردن او روان فراج گزینه و اداره اورمزد بفرزانگی و بهسودی دامان خویش انیفاید ارش
آورد چون ابریشم که عمل بوضعن و گردن رنگ خود بکند بپوشیدنی از آرایش گیتی شاید انگبین خانه که پاک راست کنند
هیربد از بهر هیربدان بهدین از بهر بهدینان دست بشویند از انگبین خانه بیرون آورند بدرمان و پزشکی خوردن را شاید
درینجا بنان در درون چهارم جامهٔ پنبه‌گین نی بزم چه رویش از زمین و پرورشش از آب است از آن ارجمندتر است ؛؛
از مکتوب کاوس ماهیار ؛؛ پرسش اینکه عسل شاید خوردن یا نه پاسخ آنکه اگر عسل بدست خود از
معدن زنبور بیرون آورند اگر دستور و بهدین توانند خورد بدست دروند نشاید ؛؛

از روایت کامدین شاپور

چنانم که کس با ابریشم بسته است درینجا ابریشم به پاک داشتیم پرسش آنکه هیربد عسلی دست مردم نشاید خوردن
اگر خورده شد بسر

از روایت دستور برزو

اگر هیربد اگر خود تریاک از دست خود بچیند و بخورد برشنوم ثابت است وگرنه نه ؛؛ برشنوم او باید کردن

از روایت کامه بهره

وانگبین نیز اگرچه سودی تمام دارد و لیکی که ریشت و پیراسته دارد و چون بخورده ریشت و پیراستش بشود و سبب اینکه از خراستر میخیزد

از روایت کاوس کامان

وانگبین اگرچه مقصودی دارد که ریشت و پیراسته دارد و چون خورد ریشت و پیراستش بشود و سبب اینکه از خراستر میخیزد
از کتاب مینوخرد پرسید دانا از مینوخرد که از خورشن مردمان خورند و سترگ مردمان بدنوزند کدام ارجمندتر

وزه مینوخرد پاسخ کرد که از خورشن مردمان خورد شیر گوسفندان وه داد است چه مردم و چهار پایان که از مادر بزایند تا آن
کستان خورشن توان خوردن اغیشان آن رویش او فرورشش از شیر و پیر شاید ز پوستن و کرم مردم که از شیر مادر آورکند
با شیر گوسپند آموزشن کنند اغیشان نان بکار اندر باید چه پیدا که مردمان پارزه و شوه و فرود فش و دید فش و ور
ست و ور و زرست هند خورشن تخم گوسفندان و گاوان همین خورشن بخورند و اوتی تیم خورشن مردم تندرست تر
و ور مندتر و زایشن چه فرزندان اومی ورزندتر بهود و از جور و ایان کند هم وه و گفته الیستید چه و جور و ایان هست
و از چه اوستا اغیش نام به زدی جورد و ایان پیدا و از مینوخرما و انگور میو وه گفته الیستید که نان نه مد الیستید میوه را
دون آواید یشتن و که مینوخرما یا انگور یشت هر میوه پادشاه خوردن و که آن نه مد الیستید آن میوه آواید خوردن
یشت الیستید و می را پیدا گوهر نیک و بدی او پیدا شاید دن هی دمر واندر خشم خرد و مرواندر وزون و آوردن
پیدا هید چه که خشم خستا و دوشن خویشتن ویراستن به نهی و که وروان خستا و دوش خویشتن ویراستن به خرد و می خستاو
دوش خویشتن ویراستن توان یکوهر چه وزوستن نه آواید چه او می نیک گوهر که میخورد اید دون همانا چون جامی زرین
و سیمین اندر جند ویش او ره زند پاکتر و روشنتر بهود و فش و گوشن و کنشن فرارون تر دارد و اندر زن و فرزند و هم
یاران و دوستان چرب و تر و شیرین تر بهود و به هر کار و کرفه تخشاتر بهود و اوی مرد و کو هرکه می خورد خویشتن از پیمان
فره مند و دارد و او همیاران لوز و بر و چیزی نماید و اوسوس و ریاری کند و وه مردم ترکند و زن و فرزند و بنده
و پرستار خویش بیشند هور و اخمی و هان و شوه و آشتی بر و انا آشتی اندر آورد و هر کس به پیمان خوردن هی هشیار آواید
بودن چه از پیمان خوردن می آن اندیکی هوش رسد چه خورش گوار و آتش افروزد و هوش و ویر و تخم و خون افزاید
و تب سوز و گونه افروزد و تن فرموش یاد کند و هی لمشن کاه گیرد و نیشن چشم و شنوشن گوش و گفتاری هیزوآن
افزاید و کار کردن و رانیدن آواید رواتر بهود و خفتن کاه خوش خفتد و سبک آخیزد و ش آن بهر خوروی
آوتن و اشتی روان پسندد چه وهان او رسد و که می از پیمان فره خورد آن اندا هو پدش پیدا بهود چش خرد و
هوش و ویر و توان خون هید و ویاری اندوزد و گونه فرزد و زور و نیوی بکاهد و نماز و ستایش یزدان

فرموش بود و دیدن چشم و شنودن گوش و گفتاری هزوان کم بود او روا و امر داد پشید و بوشیاسب کام و
وش آن گفتن و کردن آ واید اگر و ماند و بد دشواری خفت و اختها آخیز و آن بهره را خویشتن و زن و فرزند و دوست
و خویشاوند بهشت و د و شرام و مستاوراهم و دشمن شاد و یزدان اوش نه خشنود وش و دشرو بی اوتن در وزی
او روان رسد و از بد چیوزن و مردمان بد موزند و اندر تن فرسناک و به روان بنیه ده زیرا چه فرسناک از خرابی
و بنیه فرورشن از آن ذور و دیش زمین و به خیر روان مه و ده و از جمید تر گفته ایستید ॥

از روایت نریمان هوشنگ ॥ پرسش

اینکه شراب و می کدام خوردن رواست و کدام نه پاسخ اینکه می انگوری و می درخت پیش شما درستی گناه کند
در دین بهدین رواست و چون عمل ناپسندیده بسیار زند ناروا باشد

از روایت بهمن پونجیه ॥ حکایت در باب خوردن می حلال و حرام بقاعده دین میگوید

بنام آنکه او یکتاست دانا	بداند راز خلقان را ز هر جا	بگویم شمهٔ از گفت یزدان	که باز زرتشت دین گفتش بمو آن
که می را خوب و نیک و پاک و ناز	نباید پند ما را خوار و ارزند	بود سنگ نمک می اندر اینجا	بکن خلق مرا زین گفته آگاه
پیاله سه نبایش بیش خوردن	که تا از رنج و غم آزاد کردن	یکی هومت دگر از هوخت میدان	ستوم هورشت دان از راه یزدان
منش خوب با گفتار و کردار	خورنده یا و بخشد نار و آزار	حلالست آنچنان می خوردن اورا	که بر گفتار حق نوشد بهر جا
که بیقاعده نوشد کسی می	خورد هر لحظه و هر دم پیالی	بود آن می حرام از گفت یزدان	بود آنکس روان بر کار شیطان
بود فسق و فجوری هر زمان او	نه او را یاد باشد کار مینو	شب و روز آن بود بر کار شیطان	بود او بدرگ و بیراه و نادان
بگو با مردمان تا این بدانند	که تا در آخرت غمگین نمانند	باندازه خورند خلقان می را	که نبود پر غم اندرین جا
بدانید جملهٔ مردم بدنیا	درون با می بهشت خواند او ستا	بدادش تا بخورد آن شاه گشتاسپ	برو بین تن پشوتن بود جاماسپ
همان گشتاسپ شد در هوش آندم	بدیدش آخرت او شاد و خرم	تنش کمهفته خفته بد بدین جا	روانش بد به پیش داد فرما
چو باز آمد بگیتی شاه بهدین	روا کرد آن زمان داد و ره دین	بدو ارد شیر بابکان هم	که معجز را نمود او بعالم

بزند

نبشته باد و این صاف نیکو	چو خورد او روان ش مینو	بشگفته بدانجا شاد و خندان	تفرج کرد با امشاسفندان
بدیش از نای آنچنان را	بکرد اظهار شاهنشه جهان را	بدانید مردمان کاین می عزیز است	هر آنکس خورد و نیکو با تمیز است
کسی کو پر خورد و نیکو نبیند	ز پر خوردن روانش رنج بیند	پیاله سه بخور باده منشنی	که افزاید بتن نیکو کنشنی
هومته هوخته هورشته خرمی	که تا از راه دین دیوان گیتی طی	مخور افزون شراب ای مرد زنهار	که در دوزخ نباشی زان گرفتار

از روایت کاوس ماهیار ॥ پرسش

اینکه روغن گوسفند از درونده و مرده سوز شاید خوردن یا نی پاسخ اینکه روغن که از دست ایشان رسیده رکین است
و هر ستوم هم پاک نشود ॥ مگر از چنین بسمع رسیده

از روایت دستور برزو

نمود که در کیش نکاران و دین پرستان آنطور روغن گوسفند و گاو که جد دینان سر انجام مینمایند صرف خورش
خود می کنند و دیگر ایزد و آتش گری و پرستش می کنند و آن روغن را پاک میدانند بسبب آنکه از آتش خورد و اگر نموده واقع
بوده باشد بسیار خلاف مذهب است و دور از عقل و دین پرستی ایشانست چرا که از روغن چیزی آلوده تر و ناپاکتر نیست از
اینان همه خورشها مغز استخوان جا میکند بلیا بد که بعضی را از مردم بهدین خود مامور سازند که سرانجام نمایند تا بروغن ایشان
احتیاج نباشد غرض چون بسمع رسیده بود و واجب و لازم بود که مذکور نماید چیزی بخاطر شریف گرامی آن عزیزان برسد
که این حروف را مردم بهدین که در آنجاها وارد میشده اند مکرر مذکور نموده اند

از روایت نریمان هوشنگ ॥ پرسش

میوه هر بابت که مسلمانان می آرند بدست ایشان خوردن و نخوردن و با جد دینان و بارزانیان نشستن و با ایشان
خوردن یا نه پاسخ اینکه میوه هر بابت از دست ایشان و میوه که قرامیدن دارد یعنی که تخمی روینده گی میباشد
چون بشویند شاید خوردن و گر چون تخمه روینده گی ندارد و در دین بهدین نمیشاید و با ایشان نشستن و طعام خوردن به
هیچ نوع و هیچ چیزی نمیشاید گناه باشد از مکتوب سورتیه اد هاروان ॥ پرسش ترهای که از باغ
برای خوردن می آرند مثل بادنجان و ترب و غیره و از میان آن یکی بر داشته و نصف آن از آن بخورد و باقی را میان آن

داخل سازد یا آنکه دست در دهان کرده باشد همچنان ناشسته استعمال نماید آنرا دایزه و درون باشد خوردن این تره جایز است

پاسخ اینکه نشاید ،،

ازروایت کاوس ماهیار ،، پرسش

اینکه آب را یک گرم کنند و سر شویند چون باشد پاسخ اینکه آب گرم کرده درج نشن نمیر خصوصاً زن دشتان ،،

ازروایت شاپور بروچی

دیگر چرم مردار که رنگ کرده باشد که چه دین رنگین کرده باشد آن چرم ناپاکست روا نیست و چرم که بجزبی که پلید ودرین شود آن چرم پاک نیست

ازروایت کاوس کامان ،، پرسش

نه آب نه بیاد یاب پاک

آنکه خرفستر کشتن را آنچه پرسیدند این شش بابت جای خود است و شرع و مزد و پاداش خرفستر کشتن بخط زند پازند نبشته شد که هر یک چند کرفه است باقی دیگر خرفستر بسیار هستند و معلوم نیست که ایشان را چه اسم میخوانند بهدین استوار میباید پسند که ایشان را معلوم نماید آنچه از درندگان پیل و شیر و پلنگ و گرگ و کفتار و توره و گربه و سیه گوش و گرزه دیگر هستند و دیگر گزندگان بسیار هستند مار و کژدم و زنبور که درنده خوانند و دیگر مگس سیاه کرم ریز و مور دانه کش و دیگر مگس بسیار هستند که بکشتن واجب است و دیگر از بابت مور هر بابت مور که هستند بکشتن واجبست خواسا مور دانه کش بابت خرفستران هستند که آنرا سوسک خوانند و دیگر فرنده و گزنده آبی و زمینی بسیار اند چه از هر بابت خرفستراند کشتن واجبست

ازروایت بهمن پونجیه

دیگر گرگ در آنجا سب نسا میدانند هر کس که داخل باو شد برشنوم می کنند واجب نیست هر کس داخل گرگ مرده شده باشد او جامه خود را بیاد یاب و آب که بشوید پاکست و او را برشنوم نباید کرد دیگر گرگ کشتن ثواب بسیار است اگر خون او بجامه رسید بیاد یاب و آب بباید شست ،،

ازروایت کاوس کامدین ،، پرسش

اینکه کشتن عنکبوت روا هست یا نه پاسخ آنکه کشتن عنکبوت روا هست در آن کار جهد تمام باید کردن که کرفه بزرگست پرسش اینکه با کردن مردم راگر و زهر در تن مردمان بالا شود چه باید خواند پاسخ اینکه حقیقت آن افسان هیچ معلوم نیست هیچ سخن نمیتوانیم گفت

ازروایت کامه بهره ،، پاسخ

لحم ضبع بدارو شاید خوردیا نه پاسخ اینکه لحم هیچ خرفستر نشاید خورند که اندک پاره خرفستر در فم رسد تنافوری گناه باشد

ازروایت کاوس کامان ،، پرسش

اینکه گوشت کفتار بدارو شاید یا نه پاسخ اینکه گوشت هیچ خرفستر نشاید که خورند که گوشت خرفستر اندک پاره در دهان رسد تنافوری گناه باشد پرسش اینکه اگر خرفستر بزرگست و کشتن نتوانست جای گیل باشد باید سوختن را شاید یا نه پاسخ آنکه چون زیان عظیم کنند آنرا نتوان کشتن ناچار سوختن را شاید پرسش آنکه خرفستری بزرگست آن بهدینان از زیان میرسانند یک بهدین شود که او را هلاک کند پاسخ اینکه چون بهدینان گفته‌اند که هر که زیان میرساند خود رائی نباید کردن که خود رائی دین آهرمنیست ،، خرفستر کشتن اندر دین کرفه بزرگست چه اگر خورد خرفستری بکشند میتوان پاداش بزرگ باشد چو ماری بکشند و اوستا که آنرا اهست بخوانند چندانش کرفه باشد که کسی یکماه دو هیربد را انجا زبرد و یزشن از جهت او میکنند چندین کرفه و کرموشی را بکشند نه تنافور کرفه باشد و کرموری دانه کش را بکشند چنان شود که شیر و بیشه بکشته بود و یا کوری روشن کرده بود و گرگ را که او را تنازی موره خوانند بکشند چنان کرفه بود که مبتلای درست کرده بود اگر ستیری یا گرگی یا پلنگی مانند این ددی را بکشند چندان کناه که او خواست کردن و بعد از آن نکنند همه کرفه آنکس را باشد که از آن دد آن یکی بکشند هم شاید اگر کسی را بفرماید که از بهر من چندین خرفستر بکشند همچنان باشد که بدست خویش کشته باشد و از آن کمتر خرفستر بکشند تنافوری کرفه باشد

ازروایت شاپور بروچی

دیگر اگر کسی یک برنج زندسی و سه تنافور کرفه بود و او را گناه سی و سه تنافور بریده شود و این داند که یک هیربد تا یکسال از بهر روی یزشن کرده بود و چندان کرفه یابد دیگر لاک پشت زند سه تنافور کرفه بود و سه تنافور گناه و این داند که از بهر روان آنکس یک هیربد تا یکماه یزشن کرده بود دیگر آنکه ناپاک اهرمن شیر را که کرده است از آن سلب کرده شد که ه ادارا و رمز و برج اسد بصورت شیر ساخته است با حکمت که چه اهرمن زیانکار شیر را بیافرید و دیگر خرفسترهای خورد اهرمن خود پیدا کرده و چند خرفستران بزرگ که کرده است هم از دیدن حکمت اورمزد ساخته شد

پرسید دانا از مینوخرد که آهرمن و درونددیوان و دروجان و اوزچه و سودکان چون و شود پاسخ کرد مینوخرد که آهرمن و درونددیوان و دروجان و اوزچ و سودکان از کون مرزخویش و سود ؛؛

و دیگر گناه کرد آن بدگمان	همه دیو و دروجان خرفستران	غلام مبارکی کرد با خویشتن	بدید آمد این جمله زان اهرمن
دگر ایزد آنها و امشاسفند	بدیشان سرشته خدای بلند	چو از یک چراغی شمع بیشمار	بکردن تواند این گوشوار

از روایت بهمن پونجیه

اگر کسی یک کاک پشت زند سی تنافور کرفه بود و سه تنافور گناه بکاهد و بلنیت شود از کتاب صد در نثر در چهل و سیوم اینکه بخشش باید کردن بکشتن خرفستران و حشرات زمین چه در دین کرفه بزرگ نهاده است خاصه این پنج چیز است یکی وزغ که در آب باشد دوم مار و کژدم و سیوم مرجش که می پرد و چهارم مورچه و پنجم موش پس هرگاه که وزغ از آب برآورند و خشک کنند و بعد از آن بکشند هزار و دویست درم سنگ کرفه باشد و هرگاه که ماری بکشند و اوستا که از ا هست بخوانند همچنان بود که اشموغ را کشته باشد و هر کسی که مرجش بکشد چندانی کرفه بود که کسی ده روز باژ بخواند و دام اهرمن هیچ چیز زیانکارتر از این نیست چه اگر بر هوا پرد گرم شود و گر در آب میزد وزغ شود و گر در گوشت کفتار میزد مار شود و گر در سرگین میزد خزندگان شود و هر که مورچه دانه کش بکشد چندانی کرفه بود که کسی هورمزد یشتی بخواند و هر که خرفستر بسیار کشد چندانش کرفه بود که هیربدی که پرشش یزدان میکند هر دو کرفه یکسان شد و هر که موشی کشد چندانی کرفه بود که چهار شیر کشته باشد پس بر همه کس فریضه است بر خرفستر کشتن جهد کردن ؛؛

وشه شود و گر در خاک میزد

دگر بر دل مرا داد آنخداوند	بدیدم من بگویم نکته چند	بود گر خواستت ای داورا	بگویم این سخنها با دل شاد
که مضمون این خلقان بد اند	بوند خوشحال چون این نظم خوانند	شوند اگر زکار کرفه خلقان	نوشته باشد این از گفت یزدان
بگویم من زقتل آن خرفستر	هم از گفتار دین بشنو تو بنگر	چو کرگی را کشی ای مرد بهدین	نوشته هست این اندر ره دین
بود کرفه چنان ای مرد دیندار	که پاداشش بیابی پیش داور	به بند دو دست و پای کرگ همچون	ترازویش نهند بشنو تو ایدون
کند هم بر سنجد پس برابر	به هر سنجی تناور کرفه رابر	بکش تو کرگ تا یابی ثوابی	که در مینو بیابی پس عذابی

کناهت بیست کرد وای برادر
بود کرفه تنافورت برادر
دگر برنج بکش ای مرد دیندار
بود پس سی تناور کرفه ای یار
شبان و روز میکن جهد در این
چو یک موشی بکشتی اندر این جای
بود بدتر زشیران موش ایشان
کند ویران همه کاریز ها را
تو اورا خود بکش ای مرد بهدین
چو هر یک را بکشتی اندرین جا
بکش هر روز تو زنبور و کژدم
بیابی مزد اندر پیش یزدان
کشد هر کس علی و زد را آن
بهر یک یک تناور کرفه میدان
گر او زمین بود در هر دو عالم
مگس را تو بکش ای مرد دیندار
چو میزد او بلجم ای مرد بهدین
چو در دریا نهنگی گر بمیرد
خرابی می کند بر روی عالم

ازکشتن کرگ بهتر کرفه رابر
که هم میشود چندانت کمتر
رساند او بدام بهمن آزار
بکش او را که در مینو شوی شاد
بکش برنج کنون دلشاد بنشین
دهد مزد و روانت داد فرمای
خرابی میکند مانند شیطان
کند سوراخ و بر کند و زمین را
که با مردم رساند رنج خودبین
تنافورت بود کرفه بدانجا
بوی شاد و نباشی در جهنم
ثوابش نصف کرگ این تو میدان
ثوابش همچون تگر هیر تو میدان
ببخشد مرترا آن پاک یزدان
بسی کینده بود از دام ظالم
رساند او بهر جا که خود آزار
بود گرمان بشنو ای نکودین
بدریائی کناره آن در افتد
زبدکاری بود برسان ظالم

دگر تو لاک میکش در شب و روز
پت خواندی و کشتی لاک از او
بود کشتن مرا او را واجب ای دوست
چو کشتی او بود سودت فراوان
که یابی مزد خود در پیش یزدان
بود پنجه تناور کرفه ای راد
همه کاریز را ویران کند او
چو باران بارد اندر روی کیهان
رساند هم بتو زنبور آزار
شوند اهرمن و دیوان ازغم
دگر تو جهد کن گفتا میکش
هم از تور و بشنو ای مرد دیندار
بزق را تو بکش ای مرد دیندار
بزق خود میکند مر آب گنده
بکن تو آب پاک ای مرد بهدین
خراسترها از و گردند پیدا
گر او بر آب میزد ای برادر
که میزد پس مگس زو نیز همچون
مگس را تو بکش ای مرد هر دم

که بر هر دو جهان باشی تو فیروز
گناهانت بکاهد پس شوی شاد
تو بشنو این سخن کو گفته اوست
بدان دنیا بود جایت گروثمان
بتو رحمت کند امشاسفندان
تو او را میکشی و میباش دلشاد
بود او بدرگ و بدفعل و بدخو
شود آن آب زان کاریز ویران
بکش این را تو بشنو این گفته داور
خراسترهای شیطانی بود هم
دگر توره بکش ای مرد باهوش
ثواب او بود بس نصف گفتار
دهد مزد روانت پاک داور
بکش او را همی بگذار زنده
تو بشنو این سخن اندر ره دین
تو این گفتار بشنو از اوستا
پشه پیدا شود این کن تو باور
ملخ پیدا شود از وی همیدون
که تا بنود روانت در جهنم

بهر یک تار و کرده یابی
همه موران بکش در روی عالم
بهر یک مور کرده یک تناور
ز مور و انه کش بشنو تو همچین
ز پاداشش بیابی مزد چندین
ز مور با ز نیکی گویم تو بشنو
کسی کز منزل ایشان تو میدان
بود مزدی چنین در پیش یزدان
بود این گفته اندر دین یزدان
بود بد فعل و هم باشد گزنده
چو یک باری بکشتی اندرین جا
و گر از آن خرستر با شیطان
از ایشان چون یکی را می کشی تو
سمه و گرچه را کش تو سراسر

درون روی جهان جنبی تو شادی
که بر آزار باشد همچون ظالم
بیابی مزد خود ای مرد برنو
چو کندی منزلش ای مرد بهدین
که کردی کور را روشن بدان این
دو تا را چون بکشتی ای نکوخو
ز بوش چون بکندی ای بشادان
بعورت میر سد امشاسفندان
ز وستا زند بشنو این تو آسان
تو ای بهدین برا کذار زنده
اوستا خوان ای مرد نکو را
که نامش هست کرو می تو میدان
بود فرمان کرده بشنوی تو
بیابی مزد خود در پیش داور

مکس را تو بکش هر لحظه همچون
ز مور و انه کش بشنو ای راد
ده هیرزدان خوشها یاره انت
ز بیخ و بن چو کندی منزل او
بیابی مزد خود در پیش داور
اوستا خواندی و کشتی گران مور
ز پاداشش بدان ای کرده چو نیک
نشینی در بهشت جاودانی
کشتی کرما ررا ای مرد و بیندا
شبان و روز بس مکش خرستر
تنا فورده بود کرده تو میدان
و گر هر یک و هم مگریز را نیز
خراستر خور دراچو کشته باشی
خراستر هرچه پیدا شد در عالم

که یابی شاد با بهمن و دان
بکش او را که تا باشد روان شاد
بود آباد این دم خانمان
بود کرده فزونتر حاصلت زو
شنو این گفتم از من ای نکوکار
بری مزد زدن را یک تناور
که نسل را پای دار ای مرد بهدین
بگفتم تا همه خلقان بدانی
رساند او بخلقان جمله آزار
بکن این کار رواز بد جمله بگذر
بیابی پیش حق ما وای شان
بکش ایشان واز بد باز پرهیز
ز فرمان کرده بردی تو رفاشی
بکش تا آن جهان باشی تو سالم

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه خورشن که کرزه یا موش یا گربه دهن راسو بدان کنند شاید که خورند یا نه پاسخ اینکه خورشن که کرزه دهن بر آن باز نهاد و شاید که خورند و آنخورشی که موش و گربه دهن بدان باز نهند نان پارهٔ و جائی که دهن باز نهاده باشد و آنچه بکجائی باشد سک باید دادن و دیگر باقی شاید که خورند و دهن راسو مانند دهن سک باشد دانند پرسش انکه خورشی که کرزه یا موش یا گربه دهن بدان کنند شاید که خورند پاسخ اینکه دهن بدان کرزه پلیدتر از آن موش

بچه انکه

چند انکه دهن بدان رسیده باشد برگیرند باقی پاک باشد و دیگر دو ان از نیخوردهٔ ایشان پرهیز باید کرد و دهن راسو و سک هر دو یکی باشند تا دانند ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

اینکه خورشی کرزه یا موش یا گربه بر آن کنند شاید که خورند یا نه پاسخ اینکه دهن کرزه پلیدتر از آن موش و گربه باشد و آن دیگر دو ان از آن موش چند انکه دهن بر و رسیده باشند برگیرند باقی پاک باشد و آن دیگر دو ان از نیخوردهٔ ایشان پرهیز باید کردن دهن راسو و سک هر دو یکی باشد ،،

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

آنکه که موش یا گربه یا راسو دهن تا آنجا که گمان دارد بسک باید داون و دیگر شاید خوردن

خورشن

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

انکه گاو و گوسفند که نسا بخورد و تا یکسال سرگین و شیر و هر چش بری گرا تا یک سال پرهیزی گرا دارد ،،

از روایت کامه بهره

باب شتا و اینکه اگر گاوی یا گوسفندی بجایگاهی نسا بخورد و تا یکسال بر آمدن گوشت او نشاید خوردن و شیر و سوی و سرگین بکار باز نیاید و بعد از سال اگر نسا خورده آبستن شود و چون او بچه بزاید پاک باشد و گر مرغ خانگی نسا را همچنین تا سال دیگر یعنی تا یکسال گوشت و خایهٔ او پلید باشد و پس از سال پاک شود ،، از کتاب صد در نثر در هفتاد و سوم اینکه چون گوسفند یا گاو بجایگاهی نسا بخورد تا یکسال گوشت و پشم و هیچ چیز از آن او بکار نیاید بعد از سال پاک باشد و گر آبستن باشد بچه اش هم تا یکسال پاک نباشد و گر مرغ خانگی نسا خورد همچنین تا یکسال گوشت و خایه پاک نباشد

از روایت کامه بهره

باب هفتاد و هفتم اینکه اگر کسی از بیدار روی و درمان بهدینی را فرماید که نسا بخورد البته فرمان نباید بردن چون ورزند و زند او گوید که هر کسی که او نسا خورده بود سزای او آن بود که سرای و خانمان او بباید کندن و دلش از تن بیرون آورده و با اینهمه عذابها بنا نیندیشش بیاید و روانش تا ابد الآباد بدوزخ باشد الا که پیش روان و دستوران که بکنند و دستور که بفرمایند پرسش بر بندیس روان پاده فراه نمایند و عذاب خود پرهیزند ،، از نسا خوردن خود را نگهدار ،، روان خود

گن بدوزخ گرفتار ؛ بزنهار از نسا خوردن پرهیز ؛ بپرهیز و بپرستش و پرهیز ؛ بپرهیز از نسا و هجر و پلیدی ؛ از نسا آلودگی از بهشت ابد نا امیدی از کتاب صد در نثر در هفتاد و یکم اینکه کسی از بهر دارو و درمان نسا نباید خوردن زیرا که نخورند چه در زند جد دیو داد میفرماید که اگر کسی نسا خورده باشد خانمانش باید کندن و لش از تن بیرون آوردن و چشمهاش بر باید کندن تا این عذابها باو نکنند تا رستخیز روانش در دوزخ باشد ؛ در هشتاد و هفتم این هورمزد نگاه دارد که کسی نسا بحیلت بخور و بهدینی دهد یا نسا را بر بهدین افکند ناکام فرمان او باید که برشنوم کند و پیش ردان و دستوران توبت کند و بعد از آن او را در دین گناهی نماند و توجش که دستوران گویند بگذارد تا گناهش از بین بشود ؛

از روایت کامه بهره

باب هفتاد و هفتم عباد الله کسی بحیلت نسا بخورد بهدینی دهند یا نسا بر بهدینی افکنند بی کام و فرمان او برشنوم باید کردن و پیش ردان و دستوران پتت کردن و توجش که دستوران بگویند بگذاردن تا رستگار دوزخ باشند پرسش

زرتشت کسی که نسا خورد از بهر آن و پاسخ یزدان

هر آن کس نسا را بدنیا خورد — همان خود بداند که این بد بود
هر آنکس که پنهان بخوردش دهند — نداند همانکس بود بی گزند
تو فرزا که با روی گیتی بری — بباید که با خلق اگه دهی
بخنجر دو چشمش برون آورند — همه بند بندش زهم برکنند
بدیوان سپارم بخشم و ستیز — بماند بد انجای تا رستخیز
هر آنکس که پنهان بخوردش دهند — ندانسته باشد بود بی گزند
عقوبت کشد در بر اهرمن — کنند آن دو جا عقوبت بتن
بپرسید ز دستور دین اینچنین — که توجش کنندش هم از راه دین
چو بهدین بد از و نسا را خورد — که تا چون ازین خستگی او برد

ز یزدان بپرسید زرتشت دین — جوابم بده ای جهان آفرین
نسا را که او خورد آنکس چنان — کنون توجشش چیست ایغیبدان
چنین داد پاسخ خدای جهان — تو بشنو ز زرتشت اسفنتمان
هر آنکس نسا خورد همچون بدان — بیارند بیرون هم از تنش جان
به پیش سکش افکند تا خورد — پس آنکه عقوبت بدینجا برد
تو برگوی این راز با بندگان — که در دین بهشان بود دیگران
گناه آنکسی را بود کش بداد — به مینو روانش نه بیند مراد
هر آنکس که خورده بود این بدان — برشنوم واجب بود اندران
بهفتاد و نه در بدان ای لبیب — گر از بهر درمان بگوید طبیب
بابیست نشاید بخوردن نسا — که در زند و پدید گفت بما

هر کو نسا خورد و در دین ما — بود کندن سر مرا ورا جزا
بخنجر دو چشمش برون آورند — همه بند بندش زهم برکنند
هر آنکس که پنهان بخوردش دهند — نداند همانکس بود بی گزند
مرا آوریدش به پیش روان — بگویند دستور او را چنان
وگرنه بماند بدوزخ درون — عذاب و عقوبت کشد گونه گون
و یا افگند آن بهدین ز جور — بباید رسیدن مرا او را بغور
بدستور باید مرا او را بگفت — که گویند از بهر جانش نهفت

برون کردن از سینه اش دل روان — که باشد بدوزخ مر او را روان
به پیش سکش افکند تا خورد — پس آنکه عقوبت بدانجا برد
گناه آنکسی را بود کش بداد — به مینو روانش نه بیند مراد
که در حال ز انجا سرش بر کنند — بپادافره اش چنین ها کنند
بهشتاد و یک در کسی در نسا — بهبهدین خوراند ز روی جفا
برشنوم باید بکردن ورا — که تا پاک گردد ازین ماجرا
کند توجش از بهر جانش روان — که گردد ز دوزخ خلاص روان

از روایت کامه بهره ؛ پرسش

اینکه انیری که دل بدین به دارد و از ترس دیگران برشنوم نتواند کردن و داوستان چون پاسخ اینکه در هشتم برگرد جد دیو داد گوید که هر کسی که شصت فرسنگ از برشنوم گرد دور باشد ریمن و ریمن شود کسی ز اندای باید گرفت پادیاب باید کرد و خشک کرد و هم باندای گاو پادیاب بگرفت و هم باندای بر سر روی میریخت تا همه جای تر شود و پس بخاک خویشتن را از آن هم پادیاب خشک کند تا سی بار پادیاب میشوید و بخاک خشک میکند و پس یکبار بآب بشوید و هنوز از هر چه از جهة یشت و یزش ساخته باشند و یا ساز پرهیز باید کرد و انیری که دل بدین دارد و ریمن شود هم چنین باید شست ؛

از روایت کامه بهره ؛ پرسش

آنکه انیری که منش و کوشش بر دین به دارد و بنسا ریمن شود و بداوام راه یعنی که بدان برنیکان ز بردست باشد برشنوم نتواند کردن داوستان چون بود پاسخ اینکه در برگرد هشتم جد دیو داد چنین فرماید که ایشان که از برشنوم گرد دور باشند که میان ایشان و برشنوم گر سی فرسنگ باشد و کسی و ادیاب شود باید که خویشتن را بپانزده بار بپادیاب بشوید بخاک خشک کنند پس نزدیک برشنوم گر شوند و برشنوم کنند و این پانزده بار سبب آنست که در راه اگر بجوئی و آبی رسد و او ورم آزرده بود و گر برشنوم گر شصت فرسنگ بود سی بار چنین کنند که گفتم و از پس کار خویش مشغول شود

واز پرسش پرهیز کند تا آنگاه که برشنوم گری رسد که برشنوم کند و آن نیز که ایر باشد و دل بر دین بهدار و همچنین بباید کرد و آنچه هیربد پایدار از کتاب دین دستوری داده است در هشتم پرگرد جد دیو داد فرموده است با وستا گواهی پیداست

[Avestan script]

یعنی سی بار بود فرو هاشی در فرو نایند یعنی پادیاب و سی بار در غر و سایند این معنی نوشته است خاک خشک کردن را هیچ پیدا و وستا گواهی نیست تا معلوم بود ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

انکه ایری که منش و کوشش بر دین بدار و بمنشای اهرمن شود و بداوام یعنی که بدان بر نیکان زیر دست باشد برشنوم نتواند کرد دادستان چون پاسخ انکه در هشتم پرگرد جد دیو داد چنین فرماید که ایشان که از برشنوم گر دور باشند که میانه ایشان و برشنوم گری سی فرسنگ باشد و کسی وادیاب شود باید که خویشتن را پانزده بار به پادیاب بشویند و بخاک خشک کنند و پس به نزدیک برشنوم گر بشوند و برشنوم کنند و این پانزده بار بسبب آنست که اگر بجوئی و یا با آب رسد و او روا رکم آزرده بود و گر از برشنوم گری شصت فرسنگ دور بودی بار چنین کنند که گفتم و از پس کار خویش مشغول شود و از پرسش پرهیز کند تا آنگاه که به برشنوم گری رسد که برشنوم کند و آن نیز که ایر باشد و دل بر دین دار و همچنین بباید در هشتم پرگرد جد دیو داد چنین فرموده است با وستا گواهی پیداست یعنی سی بار بود فرو هاشی ور فره نایند یعنی پادیاب سی بار خشک کردن را هیچ پیدا و وستا گواهی نیست تا معلوم بود ؛؛

از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش

انکه ایری دل بدین بهدار و و بتن اهرمن شود و از ترس دیگران برشنوم نتواند کرد دادستان چه پاسخ آنکه در هشتم پرگرد جد دیو داد گوید که اگر برشنوم گر صد فرسنگ دور باشد و آن بهدین اهرمن باشد به پیش بهدینی پتت کند و پس آن بهدین پادیاب باو دهد تا سر و تن خویش پاک بشوید و باز بخاک خشک کند تا سی بار پس یکبار به آب پاک بشوید پس هر چیز که از جهت پیشت و پرسش ساخته باشند پرهیز باید کرد و ایری که دل به بهدینی دار و بر همچنین شستن ؛؛

از روایت کاوس ماهیار ؛؛ پرسش

انکه گور مرده سوزد و در و ندا گر بهدین شوند یا نه پاسخ اینکه اگر قاعده دین مستحکم نگاه دارد و بپیوند بدین و بهدین را آزار نرساند روا است و میشاید ؛؛

از روایت سریان هوشنگ ؛؛ پرسش

انکه کسی بهدین شود و باز در دین بهدین آید روا است یا نه پاسخ اینکه روا است و باز نظر تو اورا در دین بیاورند و اورا نصیحت کنند و پند دهند و پتت کنند و برشنوم دهند باز تو خویش کردن مشغول شود و توبت کند همچنین شاید تا دانند ؛؛

چون طلب میکردم ایشان پند و زند گرگمان	یا قیم تا ب سخن یا شند در شاهوار	همچنین گوید که جا گاهی اگر دین [illegible]	عکس دین مزدیسنان بهشت [illegible]
تا کسی را اگر از بهر او دین خویش	میکند تعریف بسیار از حد و اندازه بیش	گویدش اقرار کن دین [illegible] بهتر است	هم رسول من ز جمله پیشوایان بهتر است
گر چنین صد سال بیگو بیغش کند	باید او بر راه دین خویش مستحکم بود	در دلش تعریف و هر گز گیر [illegible]	بی کند اقرار با حق [illegible]
یا اگر جائی بسلاطینی بزرگی حاکمی	باید اختر عل چاقی پی وقوف محکمی	قصد دین و بهدین کند زینسان و کس	غیر یزدان [illegible]
او بگوید که مال ستانیم از بهر دین	سیم و زر بستان بگیر و بر رسول مرد یقین	هر چه باشد سود و مقصود تو در دنیا هم	[illegible]
یا اگر خشم آورند و چاهش کند	ور بدست [illegible] جلاوان [illegible]	تا کنند سینه [illegible] جدا با تیغ تیز	آن گنه کاران [illegible] خشم [illegible]
بی مال و زر کند اقراری بانخطاب	آنکو اهی را نیارد و باز بان از هیچ باب	چون بگیتی [illegible] گوید آنکس اینگفتار زشت	[illegible] آخرت باشد روانش در بهشت
زانکه در دین همچنین گوید خداوند جهان	تن بکشتن هر که در گیتی دهد بهر روان	در بهشت جا [illegible] باشد یقین	گوش کن تا گفت [illegible]
هر در برازانمقام موضعی نوعی دگر	جای او باشد [illegible] خوبتر از [illegible]	هر که هر جائی که خواهند [illegible]	هر کسی در خور [illegible]
در همه دریا کسی را پا شد بیکیان	زانکه ایشان بهتر ند از جمله خلق جهان	آن یکی اول که جا [illegible]	دیگری آنست که [illegible]
هم سه دیگر آنکسی کو را شد در جهان	خاصه یا از زانیان و مستحقان و دزدان	هیچ در پائی نبند [illegible]	راه دارند [illegible]
پس برای پاکدین دوری همی باید گزید	بر زبان اقرار نیکو بنیاید آور [illegible]	گر به تیغت میکشد [illegible]	آن گواهی را [illegible]
تا نگویند دین بد بنیائی نداد و هیچیان	مرد بهدین تن بکشتن داد از بهر روان	تا کهان در حالت کشتن بگوئی زینهار	این دروغی را اگر گویم [illegible]
از برای مصلحت گویم دروغی در جهان	زانچه پاکست [illegible]	بر نشتن [illegible] کاین سخن باشد محال	زینهار ای مرد بهدین زینهار از هیچ حال

زانسبب گاهی ز هرکس دروغ همچنین	در وجود آمد از راه در خلد برین	در جهنم مسکنش از برای آید دروغ	پس بگو ویرا و وز از خود مکن نور و فروغ
از بهر آنچیزی که در پیش خدای کرد کرد	ناپسند و زشت و ناخوب ایچ آنی مرد	هر سخن کان ناخور و ناگفتنی باشد مگو	بر بدی گفتن زبانت را مکن بسیار خوی
بد مگوی و بد میندیش و بدی هرگز مکن	نیکخواه و نیک بین و نیکوئی میگو سخن	هم ازین معنی که گفتم تا سر بیت اوّل	از کتاب زند و پازند است با شرح و حل
گفت یزدان جهان آنست آنچه دستش حکیم	نیکان و نیک بی شبهه میدان بر یقیم	بر زبان میدار گشتی وا استا بر زبان	سال و ماه و روز و شب در نهان و عیان

از روایت شاپور بروچی

اگر بر مرد بهدین کسی تعدی کند و گوید که با دودهٔ خویش مسلمان شوید پس از سر ناچار زهر خوردن نشاید تا مسلمان نشوند
از مکتوب سورتیه ادهاروان در باب پرسش که شخصی بهدین را که مسلمانان بزور او را مسلمان کنند و او را
در دل [illegible] پاسخ اینکه هرگاه بزور مسلمان کرده باشند و او را در دل
منش به [illegible] او را تقصیری نیست ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش

جد دینان را بکشند خون در سر بهدین نشیند یا نه پاسخ اینکه اگر جد دینان بگناه مرگرزانی اندر باشد و بیند گرود و با
بهدین ستیز کند چون بکشند در سر بهدین نشیند و جد دینان از خویشکاه رنج بر دو عاجز باشد در بدین آری بنشیند پرسش
آنکه از جد دینان چیزی بزور گرفتن و خوردن پاداشش چون پاسخ اینکه بزور و ستم و بمینو یکی چهار پس ببایید دادن
امّا اگر دشمنی بهدین کند بزور چیزی گرفتن شاید پرسش اینکه مردی بی جرم در دست پادشاه بیداد گر دهند
تا چیزی از وی بزور بستاند داوستان چون پاسخ اینکه هر زیانی و گزندی که بوی و فرزندان وی رسد در آنجهان
باده فراه آنکس کنند که او را بدست پادشاه داده باشد

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش

آنکه غلامان و کنیزکان چون بهدین اعتماد باشند و کشتی بستن فریضه است چو زیرک دین آگه استوار شوند برشنوم
بدهند و نیز ز دست ایشان چیزی خوردن واجبست نشاید ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

بر دو خرید که چاک کرد بهشتان نرفته است سه شب بلبر د خوردنی دادن پس سری برشنوم کردن و گرد شتان رفته است
چهل و یکشب بلبر د خوردنی دادن پس سری برشنوم کردن و پس نکاح بستن

از روایت کامه بهره

اندر دین پیداست که بندهٔ پرستار چون بخرند بعد از آن نشاید که بجد دینان فروشند و گر بعد از آن هر گناهی که میکند نصیب
آنکس باشد که فروخته باشد

از روایت کاوس کامان

دیگر اینکه در جهان هزار گونه
درد است و هزار گونه دارو و درمان دردها از گزند اهرمنیست و داروها و درمانها هم از آفرینش یزدان چنان ساخته
است که ایدار و ها که از زمین میخیزد و رنج از شکم است پس چون چنین است آن بهتر باشد که کار بیزدان بگذارند و خود بفرمان
برداری مشغول شدن ان سخن و آن سخن که اورمزد برزا است گفته است ببایید کرد و تا از جهدی بهدینان باشند و گر
بافرمان برداری مشغول شوند از جملهٔ درونداان باشند تا دانند ؛؛

از روایت دستور برزو

پس اگر شخصی را حادثهٔ آید بباید که بنام امشاسفندان چیزی خیرات کنند و یزشن کنند تا آن نحسی از طالع بیرون
رود و چرا که نیکی از اورمزد و امشاسفندانست و بدی از آهرمن و دیوان پس معلوم شد که بنام ستارهٔ اهرمنی
خیرات نباید کرد و این هفت کوکب آفتاب و ماه اورمزدی اند تتمهٔ دیگر نه ؛؛ و هر چیزی را سبب چیز دیگر گردانید
و هیچ تنی بی سبب و واسطهٔ سمت وجود خلعت هستی نیافته و هر وصفی که در کون و فساد با مر خدای تعالی جل و
قدرت بظهور آید انحا لرا از فاعلی و قابلی امّا چون مسبب الاسباب هر چیز یرا وسیلهٔ و هر تنی را سببی فرموده است
قبولات و خیر کردن و دادن واجبست شاید که وسیلهٔ باشد و آن ستاره از نحسی بگذرد و سعد شود و نیز از روزها
هیچ روز نیست که بنام امشاسفندی نباشد چون خیر کنند و ثواب اندیشند آنچیز بنام امشاسفندی بدرون و
نیایش پذیرفته میشود و بکامهٔ اورمزد و امشاسفندان میرسد توقع در آنست که اورمزد و امشاسفندان یاری
رسانند و آن ستاره که نحس شده باشد بسعادت گراید و چون خدای تعالی زرتشت را بپیغمبری فرستاد دین به

از ما ارزانی داشت و زرتشت بیست و یک نسک اوستا زکفته اورمزد و آنچه امر خدای در آن بود آورده عیان کرد
و معنی وی بجهانیان بخشید بودن با همت و هوخت و هورشت و دوری از دشمته و دزهوخت و دزهورشت و
نیکی و بدی بما راه نمود که بنیکی گرایند و از بدی بپرهیزند ما از سبب فرمانی و نافرمانی که کنیم در آنجهان مزد و پادافراه
بریم ،، هفت ستاره اهرمنی که بحواله هفت سیّاره اورمزدی بنداست و نیز اورمزدی سیاره بحواله امشا
سفندان تاریخ کرده است بدینطریق بگماشته است که مرقوم میشود

هورمزد	بهمن	اردیبهشت	شهریور	اسپندارمد	خورداد	امرداد
ونت	ماه	هفتورنگ	خورشید	مه میان فلک	تشتر	ستویش
مشتری	قمر	مریخ	شمس	زحل و ذنب و راس	عطارد	زهره

از روایت شاپور بروچی

هورمزد مشتری بهمن ماه اردیبهشت مریخ شهریور خور یعنی آفتاب اسفندارمد زحل و ذنب و راس
خورداد عطارد امرداد ناهید ،، بقول بهدینان سمرقند و آنطرف آب نیزنگ هر کاری که خواهند یشت
فرشت دیگر میکنند چنانکه یاد میکنیم تا بهدینی را از آن فایده بود باز داشتن دشمنی بزرگ از بهدینان درون اردا
فروهر یزند بنام راغدست ،، اگر دشمن قصد مال بهدینی کند یشت اردا فروهر بنام زرتشت ،، پس
دشمنی بنوعی دیگر یشت اردا فروهر بنام عخوبره ،، باز داشتن قحطی یشت هوم کنند بنام هما ،، اگر کسی را
از دیو و جادو و پری ورنشنی بود یشت هوم کند بنام سیاوخش ،، نوعی دیگر بجهت دافع دشمن یشت هوم کنند بنام
فرشوشت خوخ ،، ترسیدن در خواب رایشت اردا فروهر بنام فریدون ،، ظلم پادشاه رایشت خشنید کند بنام گشتاسپ
زیادتی مال رایشت خشنید کند بنام پاپان جسن دیوان جشن ،، یا ترسیدن از درد رایشت خشنید کند بنام خویشن ،،
بجهت غاری که دیر خبر میرسد هم یشت خشنید بنام دنیف طلب پادشاهی را یشت خشنید بنام اردا و نام خوش
شوند فرورد ،، خدمت پادشاهی را هم خشنید یزد بنام اردیبری فرواخش ،، فهم و دبیری رایشت خشنید بنام شمید

یشت اردا فروهر بنام ارغوی ،، بیماری رایشت اردا فروهر بنام فریدون ،، موافقت زن و شوی را یشت
اردا فروهر بنام سیاوخش ،، چون دل بهدین میل دوزی دارد خواهی که باز دین آید یشت اردا فروهر بنام
امشاسفند یزد ،، درون سفر رایشت اردا فروهر بنام اغدست

از روایت کامه بهره

اندر دین پیدا است که چون در سر باشد از بهرام ایزد پذیرفتم که چون سر نیک شود با فلان غریب نیکوئی کنم
اگر موی در از شود از فروهر اشوان پذیرفتم که آفرینگان بگویم و گر چشم نیک شود چندین خایه از بهر ماه ایزد دهم
اگر چشم نیک شود چندین خورشید نیایش بفرمایم اگر دهان نیک شود از تشتر پذیرفتم که چندین یخ در آب افکنم اگر
گوش نیک شود از سروش اشو پذیرفتم که چندان خیرات بکنم و بفلان دستور دهم و گر گردن نیک شود چندین
گوسفند بخشنوم من رام ایزد دهم اگر دست نیک شود از آب اردویسور پذیرفتم که فلان جای آب دان کنم و چون پشت نیک شود و تنی
جامه بفلان کس دهم اگر زانو نیک شود از بهمن امشاسفند پذیرفتم که با فلان کس آشتی کنم اگر تب نیک شود که هیاری فرمایم
در فلان ماه اگر سینه نیک شود از باد پذیرفتم که چندین گوسفند بخشنوم من هوم ایزد دهم سر نیز اگر دل نیک شود و دشتی گوسفند
بنام مهر ایزد دهم اگر زهره نیک شود و بزشکی از بهر مینوان یزدان بفرمایم و گر شکم نیک شود و چیزی با تشگاه بفرستم و در دسپرز
چیزی در آب افکنم و الفینت خواهد و روشنائی چشم چشمی زرین بکنم و با درگشسب بفرستم افزایش غله چون نیک شود از خورداد
امشاسفند پذیرفتم که چندین درخت از این غله با آفرینگان بفرستم زایش فرزندان از امرداد امشاسفند پذیرفتم که چندین
درخت باز نشانم و چون فرزند زیرک دل روشن باشد داشتن آذرگشسب بفرستم چون این درد ساکن شود دیگر خ بر درون بخشنوم من
اردیبهشت امشاسفند دهم و چون نزدیک پادشاه گفت روا باشد و چون دشمن نیست شود هر سال میزدی بود بهرام
روز کنم نامبرداری زن نیک را چیزی دهم چون نیکی خواستن با نها شدن و از ناهیها با نوالفینت خواستن و شیرین بر دل
همه کس گوسفندی بنام مهر ایزد بشتن و افزایش چهارپایان روز گوش میزدی ساختن از آستانها بوختن از ما خدا پذیرم
که چندین خایه دهم تن درستی بهوم ایزد بشتن تیزی زبان پرسش از بهر سروش اشو فرمودن افزوده خواسته آفرینگان

خواسته گفتن الفنیت خواستاری از وهمان کردن غم بردن آزار دیو رستن فرمودن هر حاجتی که باشد بجز آزردن از امشا
سفندی هر چه خواهند پذیرفته شود و هیچ چیز بهتر از پرستش یزدان و امشاسفندان و درون و میزد و آفرینگان نباشد چه برکار
که پرستش از جهت کاری بفرمایند امشاسفندان زود تر بیاری آنکس توانند شدن چه این کردن امشاسفندان
همچنان صلاحی است که بر آن پرستش آن کنند و رنجها از آنمرد باز دارند و بیاری رسند ؛؛ از بیماری الفنیت خواستن را
در دین فرموده است ؛؛ مهر نیایش چندانکه قبول کند بروز مهر بخوانند ؛؛ و یا هوم یشت چندانکه پذیرد بخوانند ؛؛ و یا یشت
اردافروهر بنام فریدون کنند و یا بیضه سی و سه و یا چندانکه قبول کند بر درون هوم ایزد پرستش و یا گوسفندی بنام ایزد
پرستش و یا خیرات بروز آذر بدرگاه آتش ورهرام کردن و یا هورمزد یشت چندانکه قبول کند بروز هورمزد خواندن و یا

بهرام یشت چندانکه قبول	از روایت کامه بهره	کند به بهرام روز خواندن ؛؛

اندر دین گوید که اگر کسی از جهت حاجت چیزی از بهرام ایزد یا از بهرماه ایزد از امشاسفند بها پذیرد اگرچه آنکار بر نیاید
آنچیز بباید کردن که صلاح ما در آن باشد که آن حاجت بخواهند چون چیزی با امشاسفند بها پذیرد چنان باید پذیرفتن که
بیست خایه از جهت نه ماه خدا توان ساما نها بیزم و یا گوسفندی بسوی تو مهر ایزد توان ساما نها بیزم هم بدین نسق چه اگر
توان ساما نها بگویند و نوزده خایه بیزند پذیرفته نباشد الا که بیست بر یک درون باشد اگر توان ساما نها بگویند و یکیک

بیزند پذیرفته باشد ؛؛	از روایت شاپور بروچی	دیگر کسی که در اینجهان گو

با رنج میباشد یا بیمار بها کشیده باشد ایشان شکر و سپاس کرده باشند پاداش آن را اورمزد وه افزونی بخشنود لول
بدیشان بدهد و گرنا سپاسی کرده باشد در دو جهان دشواری یابد

از روایت بهمن پونجیه ؛؛ گفتار اندر سپاسداری میگوید

همیخوانده‌ام کتابی باستان من — چنین دیدم زگفت استان من
که آذرباد وین مانثرسفندان — بهر بد شکر میکردی بیزدان
بهرگاهی که دیدی یک انائی — بکردی ده سپاس از پارسائی
ز اول گفتی سپاس این ز داور — که این بد نی ازین پتیاره بهتر
که از هر بد بتر بودن تواند — بدی و نیکوئی با کس نماند
دوم گفتی سپاس این ز یزد — که هم بر تن گذشت این رنج و این بد

گذشت این تن نیاید بر روانم — که بود این حکم رفته بی گمانم
سوم گفتی که از یزدان سپاسم — که اکنون زین انائی بهراسم
از آن رنجی که بد وقتم بعالم — کنون باری از آنها شد یکی کم
چهارم بار زعصیان بود گفتار — که میدارم سپاسی این زداوار
که آزار و جفای دیو در خشم — یکی کم شد از آن گشتیم بی بیم
به پنجم گفت شکر حق از آنم — که دانستم که باری از ضمانم
که اهرمن انائی هرچه بد تر — کند با بهترین در عالم ایدر
ششم گفتی سپاس از دادور را — که هم بر من گذشت این رنج و بیداد
بهدینی دگر نامد ازین رنج — بدی کو را نبودی قوت و گنج
بهفتم شکر یزدان گفته‌ام — که هم بر من گذشت این رنج ناکام
نماندست این انائی بهر فرزند — سپاس از تو بدینکار ای خداوند
گرار و زیست رنج از چرخ گردان — چو زو بگذشت فرزندانکشان
نهم گفت شکر از دادگستر — که بگذشت این انائی زفت بر سر
نه پتیاره مراد پیش ماندست — چو بر اختر مرا این حکم راندست
دهم ره در سپاس حق بگفتی — که بگذشت این انائی و شگفتی
نه زخم و از شکست اهرمن بود — که از فعل و گنه کاری من بود
دهم گفتی که از ایزد سپاسم — که دین میدانم و یزدان شناسم
اگر بر من گذشت این یک انائی — بگفتم شکر ده از نیک رائی
از آن گفتم که این گفتارها را — که گوئی شکر هر ساعت خدا را
چنان تا رنگ بزرگی پاک مردی — بهر رنج از خدا ده شکر کردی
تو از یک رنج خود فریاد داری — زناکامی و لغت ناشاد داری
اگر یک کار ناید بر مرادت — زبان بر ناسپاسی بر گشادت
مکن بی طاقتی در هیچ کارت — ز دست اهرمن بستان مرادت
مکن در هیچ کاری ناسپاسی — که هست آن از ره ناحق شناسی
چو ارزانی ندارد هیچ نیکی — خدا نسپاس را هر دو گیتی
بدین به همه کاری بهی است — هر آنکس را که از دین آگهی است
شبان و روز کن شکر خداوند — که در بیکه بشادی و غم و پند
بناز و نعمت و در شور بختی — ابا فرمان روائیها و سختی
درون آسایش و سختی و خواری — بهر موئی سپاس حق گذاری

در صفت آذرباد مهرسفند و قصه او در سپاسداری

خداوندا بده کام و مرادم — که از لطفت شوم شادان و خرم
یکی گفتار دیگر من بگویم — براه دین یزدانی بپویم
که هرکس بشنود زین راه دانند — سپاس داور هر گاه خوانند
ز آذرباد مهرسفند بشنو — کنم اظهار با تو قصه نو
که اهرمن بد اندیش ستمگر — نماند حمله دیوان و جه استر
گزند انداخت بر آنمرد دیندار — رسانید او بدان دستور آزار
که ناشکری کند آنمرد بهدین — بگوید کفر او اندر ره دین
بدینگونه گزندی اهرمن بود — فتاده کرمها بر ذات و تن بود

بُد تا هفت سال او خود پر آزار
شبان و روز اندر پیش داوار
که و بیگه بگفتش نام ایزد
پس از هفت سال از حکم خداوند
بشد بر چشمهٔ آبی همان راد
و گر بشنو چه پیش آمد مر او را
شبانی ناگهان بگرد از بهر چون
بسه سالش و دیده همچنان او
که آب آرد بخانه نیز آن زن
نگاهی کرد او بر سوی صحرا
جوابش داد آن زن کای جوان مرد
کنی این جام را گر پاره پاره
بزد دست و گرفته گیسوی او را
بدنبال گله رفت آن زمان او
بیا در باد گفتش آن زمان شاد
بدیدم با کسی او خود بجائی
بیاوردم نشانه پیش دیندار
همان دستور گفتش بخو شید
سپاس و شکر بیحد کرد آن او

ز رنج اهرمن بود او گرفتار
ستایش کرد هر چند بودش آزار
با اهرمن بدادی هر زمان زد
علاجش کرد او خود گشت چون شد
بشستش تن بشد از درد آزاد
بگویم من بشنو ایدر دهتا
چو او زن دید پس آمد زدو دان
نه بیند کام دل خلقان پر خرد
چه پیش آمد مرا و را بشنو از من
که در این جا بده تو کام ما را
نخواهم کرد این کار و نگنجد
نیابی کام از من مرد بیره
یکی ببرید این بشنو تو از ما
تو این گفتار با با هر دمان گو
بپیر زاده و دایم شادمان او
که بدبر کار بسیار و تباهی
ازین کرده تو خود از من بیازار
همان ازین زن خود را بشو شیا
بگفتش ای خدا کن تو هر اشا

نشد ز سپاس ز او آمد آن شو
سپاس و شکر میکرد او بزدان
بهر دم شکر ده گفتی زیر دمان
نمودار ی بگردش هم و بهدین
چو آمد خود به منزل آن خرد باک
ببود دش دختری از موبدان تنها
دلش از اندیشه بدکرد او اندر آنجا
قضارا ناگهان بد صبح گروز
همان چوپان مکار ستم گر
سیالت عشق تو هستم گرفتار
نمی ترسی تو از روز قیامت
چو چوپان این سخن از زن شنیده
نهادش در بغل آمد و با پاکی
همان چوپان مکار بدخیتر
زنی داری بود بدکار و بیراه
گرفتستم من مرا و را اندر آنجا
نمود ش موی بر دستور آمدم
سپاس و شکر بیحد کرد آدم
منم گر نیک تو ای پاک یزدان

که تا باید به مینو جای بی باک
شکسته کرد او دیوان شیطان
که این رنجست به از رنج گران
که بد لطف خدا این از روی دین
نمش از رنج شد آزاد آن پاک
که به بجهت آمد اختر و الخوش
که آن زن را فریبد بشنو از ما
برو نشد زن خانه شاد و فیروز
چو دیدش آنچنان زن دم که کرد
بده کام وو دلم از غم بر ون آر
ببپیش هر دمان یابی ملامت
همانکه کاروی بیرون کشیده
نترسید از خدا و نه بدش باک
بیاید پیش دستور او تو بنگر
زار جو الش کنم من با تو آگاه
ببریدم موی او ایدر دو دانا
که بدکاران رو ند اندر جهنم
که بدکردار را با داد جهنم
بده کام مرا در هر دو گیهان

بگفت این پیت بر خواند بهدین
زنش آمد نشسته پهلوی او
همانگه آن زن از دستور پرسید
بگفتش صد هزاران شکر و او را
همانگه زن زبان بگشاد و پیشش
مرا می خواستش تا او فریبد
چو آمد با دو این گفتار بشنید
نمائی این چنین معجز تو داوا
تو ئی خود کردگار پاک و هم
ببینا و یکت در بکن جهدان
غم و اندوهی کرسد مر ترا
چو باشد ترا شکر و سپاس
روا هست نائی که تو میهن
چو پیداست در دین اگر سپاس
همان مرغ کو در جهان هیچ دو
هر آنکو نشنید بدان پایه
بخاید در استیها بجای
دو روی نکرد بخلق خدای
بود این سخن اصل در دین ما

که او بد بجهت خود بره دین
به پیش خود کشید آن مرد نیکو
که موبد را چه را دیدی تو دیده
که هرگز کس ندید از من خوه آزار
که بیکانه نبود و بود خویشش
که با من ساز داو کار بی او
ستایش کرد و باو او دار نالید
که ناحق کو نغم باشد گرفتار
تو یاور باش تا خلقان شود شاد
کرانه بکنار از تو ای پهلوان
بدان صبر کن تا شوی باصفا
ترا ایس بود و نعمت تحو شناس
چو شکر کس نگوئی زار و خود
ببیرو نخاکش نهند از قیاس
ثناهای بی سپاس یابی چو دو
شو و روزه دو آن شخص بیمار زار
سوم مهربانی بخلق خدای
بود پیشیر و همچنان گر قفا
همین سبب است این رسم و آئین ما

نماز شام چون شد خود جهان روز
بگردش دست و دیده موی او را
همان دستور چون گفتار بشنید
که اهرمن کرد انداخت بر من
بگفتش حال آن چوپان صحرا
نکردم من قبول ایدر و دو نیدا
بگفتش ای خدا از قدرت تو
تو ئی داداری هم یار و بینا
بگفت این و کرد بسیار نالید
ز دست و زبان و ز اندیشه هم
اگر نعمتی یابی از کردگار
سپاست اگر نیست ای بوالهوس
نباید همیکن نیکی بدوی
سفندار مذ باز آمشاسفند
ابر هر درختی که بشنید او
بباید ترا ای پسر چند چیز
چهارم ابا بکدل و پاک جان
هر آنچه بخویشش نباشد پسند
که دادار او رهنمون پرورد گار

بداد و نشاد و نی بودش ایا سوز
بد از حکم خدا آن موی بر جا
بشد شاد و فراوان او بخندید
بود مینو مرا خود جای روشن
که با من خواست او کار بد بیرا
بقصد او موی من برید مکار
بود هر چیز خود از صنعت تو
تو ئی خود هر خلقان بهر جا
پلیت کرد و دروغان بد خاک بالید
که زابر ون کن ای محترم
بدان شکر کن ای بهوش هوشیار
به نیکی نه آری تو ئی هیچ کس
که هم بی سپاست بیشکر او دی
بلرزد از و چون زند کو سفند
بجنگند روان اندر خشت نکو
که داری تو با خویشتن ای عزیز
زبانش بود در راستی انشان
بکس آن نه پسند دای هوشمند
ز زرتشت را گفته‌ای نیک کار

چو خواهی شوی پاک و هم رستگار
که مینو به از دینی ای نامدار
بیندیش نیکی بهر کس که هست
بهر کار کس را زیانگر مباش
رسی تو بدان پایهٔ خویشتن
ز هر آستانه بیابی گذر
ز اهرمن او را نباشد زیان

ترا در جهان کرد باید دو کار
که این پنج روز است آن بیشکار
که نیکی درین شهر کار خوشست
به نیکی تو با مردمان یار باش
بیابی تو سرمایهٔ خویشتن
نباشد ز دیو و دروج ضرر
بود جای او جنت جاودان

یکی آنکه جنت گزین جهان
چو باشد ترا ملک مینو پسند
تو آن کن بمردم ایا مرد جود
چو باشی چنین گر روی ازجهان
درین دهر تا جای باشد ترا
بفرما بهر کس که باشد چنین
بد انجای خوش شاد بنشیند او

بجو دوره مده هیچ چیزی کسان
بچیزی محقر دل اندر مبند
که با تو کنند آن پسندی بجو
ز باز آمدن باشی ایمن بجان
گزند و زیانی نیاید ترا
بود نیک بخت دو عالم یقین
بجز کام شادی نبیند او

از روایت کامه بهره

دیگر کرفهٔ سپاسداریست و سپاسداری آن باشد که هرچه از کسی بد و رسد از ایزد عز و جل سپاسداری کند و از آن کس شکر آزادی کند و منت دارد و دیگر خرسندی کرفهٔ نیست و خرسندی آن باشد که هر رنجی و دشخواری که از اهرمن گجسته و بدان و گناهکاران بتن رسد خرسندی کند و هیچ گناه بر خدای تبارک و تعالی ننهد و ایفیت و خواری از ایزد و امشاسفندان خواهد تا از آن بلا و محنت رهائی یابد

از روایت کاوس کامان

دیگر ایزد هر دردی را داروئی داده است و دیگر آن باشد که همه مردم در فرمان یزدان روند و دانش بیاموزند و آنکه در کوی دنیا فرستی میکشد و از کم بزندکانی خویش میرسند و بهشت توانند رسیدن رنجها بسیار کم شود و هرگاه که آن از رنج و نیاز بپرهیزند و گر بیچیند و پندارند که سلامتی ایشان در آنست تا کی برخیزد تا مگر چیزی از کسی ببرد و پندارد که او را ابستی خواهد بودن و از آن نمی اندیشد که او را بگیرند و بکشند و از رنج روان نمی اندیشد که با او چه کنند و دیگی در دزدی یازد و پندارد که سلامتی او در دزدیست بهرجائی که تندرستی است از رنجوران دارو جویند و سلامتی خویش در آن پندارند و ندانند که پروردن تن از فرسایش روانست اکنون بدانید که تندرستان توانگرانند و رنجوران درویشان و نیازمندان که همه زیر دستان در رشوت دادن و بیکار کردن مانند آنکه درویشان بسلام توانگران میشوند همچنان است

که رنجور چیز دهد و برسیدن تندرستی شود و دیگر آنکه پیشه کارند همه در آن کوشند که از آن بخرند و همه سلامتی خود در آن پندارند و آنکه پادشاهانند و والیانند و لشکرها و رعیت دارند و بر متحیرند و جان خود و لشکر در خطر می نهند و خود نمی اندیشند و روی پادشاه و دیگر می کنند تا ولایت از و بستانند و سلامتی خود در آن می پندارند اکنون همه آنست که چون بنگری نه درد بشناسند نه درمان اکنون ترا باید دانستن که زدار اهرمن و بیدار انند و از داوران خرند خشم و آتش و زدار کین را بسیار دانش باید تا او را بتوانند زدن چه کین آن است که چون در تن او دهند راه دین بسته شود و آن کین باشد که در پیوند فرزندان آن بشود و باشد که در جهان بتر شود و باز زیرا که زیان ترکانی بمانده است نخست کشتن ایرج بوده و در میان مسلمانان چون کین در افتاد و اسپش هفتاد و سه گروه شدند و هیچ آن نام نمیبرند که در مذهب سخن میگویند همه کین کشتن حسن و حسین بود و ایشان رفتند کین در جهان مانده است پس به آن باشد که کین در تن راه ندهد اینر اپرهیز کردن به از دارو خوردن است مقصود آنکه زدار هر بدی نیکی است و زدار گرسنگی نان است و زدار تشنگی آبست و زدار برهنگی جامه است آفرینش یزدان است جهان ساخته است و این داروها که از زمین میخیزد و او ورپریدن باد و آتش و خورشید هر گونه دیگر است و هر داروی زدار دردی بسیار داروست که چون بخرند همان درد سخت تر باشد اگر ترا این سخن معلوم نیست پیش پزشکان شو و بپرس و تو نیز دانم که اینقدر دانی که چون کسی را رنج گرسنگی باشد چون سه قرص نان جوین و یک کاسه دوغ بخورد آن رنج او کمتر شود و گر در شکم باشد بیش از رنج زیادت شود چه هر دو از مکتوب نانک چنگا ها دیگر آب و زمین دارو او و ر پاک آویژه دارند و صلاح و آشتی در میان مردم باشد و نزاع و جنگ و فتنه نباشد که داوار اورمزد امشاسفندان خرم و خشنود باشند

از روایت شاپور بروچی

بهدینان را این چند فریضه است که چون بالغ شوند یعنی چهارده ساله و سه ماه از آنگاه این همه فریضه باشد که بنویسیم بعد از چهارده سال کستی بستن اگر نه بندد مانند دره‌اند است و هر روز سه بار نیایش خورشید و مهر و گردن و هر ماهی سه بار ماه نیایش کردن اول آنکه چون ماه نو می بینند دیگر بار پانزدهم تاریخ سه دیگر بار چونکه ماه باریک

بیشود و هر سه بار ماه نیایش کردن و هر شش گهنبار بهر سال کردن و ده روز فروردیان یشتن درون و میزد و آفرینگان
خواندن و روز کار پدران و مادران و خویشان و زنان و فرزندان کردن و هر سال رفتن یشتن و در فروردیان پنجروز
اول یکهزار و دو صد اشیم وهو هر روز خواندن از استاد روز تا ایران و در پنجروز گاتا یتهو یکهزار و دو صد اشم
هر روز خواندن و نان و آب بواج خوردن پس واج گذاشتن و با واج شاشد کردن و واج گذاشتن و دستوری
پذیرفتن و بحکم دستوران کار باید کردن و بی فرمان دستوران هیچ کار نشاید کردن و امشاسفندان و ازو فرشتگان
یکی به پناه خود گرفتن و از دانائی دوستی گرفتن و برشنوم گرفتن و نهشوه داشتن و کیتی خرید یشتن و زنده روان
یشتن کرفه عظیم باشد و سه جد دیو داد سروش یشتن و هر روز نیایش آتش ورهرام کردن و گر خود نداند با
کسی فرماید و گر نتواند ناچار در هر ماهی پنج روز نیایش آتش بهرام کردن و یا فرمودن این فریضه های بهدینان
ناچار است دیگر کرفه بسیار است که از پرسیدن دستوران معلوم میشود اندر دین پیداست که هر کسی که این پنج کار
استوان و استوار دارد آنکسی را خاصه بنده از بندگان یزدان دانستن و روان او البته بهشت رسد یکی
آنکه در دل بشک و بیگمان داند که پاک دین زرتشت اسفنتمان آورده است درین دین هیچ شک و شبهه و
گمان نیست و در دل هیچ شک نیارد و استوان باشد دیگر آنکه روز و شب هر گاه و هر زمان شکر یزدان کند
چه در شادی چه در غم بهر کار سپاس حق گفتن سه دیگر آنکه اورمزد را و دین را و زرتشت پیغمبر را بر حق و یکی دانستن و برین هر سه
بی گمان بودن یعنی مثل این هر سه پنج چیز نه پنداشتن چهارم آنکه شب و روز سخن راست گفتن و بهر گاه راستی کردن که
اورمزد راستگوی را دوست میدارد پنجم آنکه هر چیزی که خورد با واج خورد و بهر شادی و بهر کار دم بدم شکر و سپاس
یزدان کند کسیکه این پنج چیز استوار دارد البته بهشت رسد و اورمزد آنکس را دوست خود دارد و کسی که این هر
پنج چیز نداند آنکسی در وند و دوزخی و هر گزران باشد ٪

از کتاب کامه بهره

آنچه پرسیدند در معنی ارویسور و ندیداد یشتن از گناهها که در امشاسفندان جسته باشد و گیتان و سببان آن چرا ایزین

بیاید کردن و چه سود پرسش کردن و سروش یشتن و جامه شب چهارم بر درون نهادن و آفرینگان گهنبار کردن و آفرینگان
ددو کان گفتن و روانها یشتن و فروشین یشتن و روانهای پدران و مادران و خویشان نگاه داشتن و آتش داشتن
و نیایش کردن و ماه نیایش و اورمزد یشت و سروش یشت خواندن و نان بواج خوردن و کشتی داشتن و
مرد از زن کردن و زن را شوی کردن دختر و خواهر جهد کردن و بشوهر دادن و گناه بهتان بر کسی نه
نهادن و دروغ نگفتن و از پیش زن مردمان نرفتن و زن را فرمان شوهر و سالار بردن و فرزند فرمان پدر و مادر و
برادر بردن و سود خویش از زیان مردمان نه طلبیدن چه گناه است ٪

از روایت بهمن پونجیه پرسش زرتشت از نیک کار و پاسخ یزدان بزرتشت

دگر باره زرتشت پرسش گرفت ... بماند اندر انجای و دیگر شگفت
بپرسید و گفتش که ایزد بگو ... چه گیتند مردم که باشند کو
بگفتش که رادی بود خوب‌تر ... دگر راستی کن ز بد در گذر
سپاس آنکسی کش بود بر زبان ... شود آن روانش با دور و شتروان
بگیتی هرانکس که تن خود شناخت ... بمینو روان خویش او نواخت
بود پیش من آنکسی بهترین ... که کوشد آباد کردن زمین
درخت برومند هر کس نشاند ... چنان دانکه آنکس مرا باز خواند
هرآنکو بگیتی کند کشت و ورز ... بخورداد و مرداد باید ش ارز
سفندارمذ میدهد مزد اوی ... بباید بسی کرد خشنائی کوی
بخورداد و مرداد باید همراه ... چنینست این دین و آئین داد
دی و آذر و بهمن و گوش و رام ... بباید از ایشان مراد تمام
و بهرام و استاد و مهر اسفند ... کنند آن روانش چنان ارجمند
نشانم من او را بگاه زرین ... روانش اشو باشد و پاک دین
دگر هر که حیوان و مرغ و نجا ... کند خدمت آنکس نه بیند بلا
هم از داد و بهمن امشاسفند ... نگهدارد آنکس نبیند گزند
روانش بسوی گروثمان برم ... همان تخت زرین بد آنکس دهم
همان بهمن امشاسفندش چنان ... مه و گوش و رام ایزد و ایزد ابان
بدارند او را بشادی و ناز ... که تا خود روانش شود سرفراز
زرتشت ایزد بگفتم بدان ... نگاه یک بگو تو بخلق جهان
بوند یکجهت بر ره دین داد ... بباید از امشاسفندان مراد
هرانکس که فرمان من میبرد ... روانش بسوی گروثمان رود
بپرسید زان پس خردمند دین ... کدامست کرفه بزرگ و بهین
بگفتا نخستین سخاوت بدان ... ثوابی دگر راستی گفتن آن
سه دیگر گهنبار کردن تمام ... چهارم پی دین همه کار و کام

چو پنجم بود آن ثواب گران / پرسش کردن از ایزد و مینوان
ششم با همه نیکوئی خواستن / چو هفتم نظر نیک بگماشتن

همیشه ابا هرکسی خاص و عام / به نیکو نظر بنگرید تمام
سر هر کرفه این چند کرفه است / که گر بروی برا و تو طرفه است

یکی رادی و دیگر راستی دان / سپاس ایزد و بسیچ کار آنان
همان پیش آشتی و پیش نیایش / هو چشمی همان نیکی فزایش

نکوخواهی بهر کس خیتودث / که آن رسمیست در کشور خرس
میزد و دین کهنبار و اشوداد / هما دین بشتن و دین کردن آباد

پرسشنوم و پرسش فرود یا ناز / پدر با مادر و خویشان روان را
برفتن از پس گاهی مرده / که هر کامی شما فورست کرفه

چو دیگر کرفها بر پای داری / بود جمله روان را بوختاری
اشو باشی چو داری را فرمان / در آن گیتی بود جایت گروثمان

از روایت شاپور بروچی

دیگر راد کرا گویند که با شوان و وهان دهد دوم خیتودث و راستی سیوم کهنبار کردن چهارم هما دین بشتن پنجم پرسش یزدان کردن ششم نیکخواه همه عالم بودن و هفتم بو هان یعنی به نیک مردان نیکی کردن از کتاب مینو خرد میگوید

نخستم آنکه این کرفها کنند / بیابند مزد و ثواب بلند
بدین کرفها گر مدارند رای / بماند بپول چینور بجای

نمایند یا ده فره ها کران / مقید شود آنچنان جاودان
مرین کرفها شش بود یادگیر / ازین شش دل خویش را شاد گیر

یکی زان کهنبارها کردنست / دوم فروردیگان بشتنیست
سیوم زان روان پدر یا درست / دیگر خویش و نزدیک قومی که هست

چهارم بخورشید روزی سه بار / نیایش کنند از ره اعتبار
نیایش کند هر مهی ماه را / سه بار اول و اوسط و آخرا

به اول که بینند مه بر سما / شب چهاردهم دیگر خوش لقا
بآخر که باریک و پنهان شود / نیایش کن او را بروی خرد

ششم آنکه هر سال یکبار باز / رفتن بیشتن کن ای سرفراز
ندانند یشتن بجز دگر چنین / بفرمود بستن از ره داد و دین

چنین گفت دانای پاژند و زند / بگوید که از جبر او می بزند
مرین شش فریضست بر مرد و زن / نمی افتد از گردن ای پاک تن

نکردی اگر از تو بگذشت این / رسیدن بدان بینش کن یقین
نه آسانست و گر بگذرد از تو آن / تو آن توخشش بگذری ای جوان

نکردی اگر این شش ای مرد راه / بدان کان ترا هست جرم و گناه
ترا بر چینود بدارد بسی / شفیعت نباشد در آنجا کسی

نه بینی تو هر کرفه و هر ثواب / تو بر جای این شش ابا کامیاب
ترا از عقوبت نسازد جدا / دو صد کرفه باشدت ای کیا

بکن جهد تا این شش آری بدست / مشو اندرین سست ای دین پرست
بجا آر این شش ابا دل سلیم / که یابی در آنجا ثواب عظیم

بپاداش این کرفه یابی بهشت / ز پل بگذری همچو بادی زگشت
بهر یک ازین کرفه از شش بدان / بیابی بسی مزد از کاردان

از کتاب مینو خرد پرسید دانا از مینو خرد که رادی وه ایا و راستی ایا و سپاسداری ایا و خرد ایا و بنده منشی وه ایا و خرسندی مینو خرد پاسخ کرد که په روان رادی وه و په همه کیهان راستی اندر یزدان سپاسداری و پتن مردم خرد وه هما کار بنده منشی و آسانی تن و زنش آهرمن و دیوان خرسندی وه || پرسید دانا از مینو خرد که کدام آن کرفه اژ کرفه کان مه و وه و ارجمند تر وش بشچه رنج و خزینه اندر نه آواید مینو خرد پاسخ کرد که هر کس نیکی آواستن اندر یزدان و وهان سپاسدار بودن اندر هر گاه و زمانه هور هرد په داداری و آهرمن په مرد چینی داری مینیدن و اندر یاد داشتن و بهشتی یزدان و دین و روان و وهشت و آمار پسدش بودن و رستاخیز و تن پسین اوی گمان بودن ما و رتم آن کرفه اژ هر کرفه کان مه و وه و ارجمند تر وش هیچ رنج و خزینه اندر نه آواید || پرسید دانا از مینو خرد که مردمان چند راه و بار و کرفه آ و بهشت و یش رسند مینو خرد پاسخ کرد که فرد اول کرفه رادی و دو دیگر راستی سه دیگر سپاسداری چهارم خرسندی پنجم نیکی کردن آواستن په وهان دوست بودن هر کس ششم په آن اوی گمان بودن که آسمان و زمین و هر نیکی گیتی و مینو از دادار هورمزد هفتم اوی گمان په آن که هما انائی و بتیاره از آهرمن دروند گجستی هشتم اوی گمانی پر رستاخیز تن پسین نهم که روان دوشارم را خیتودث کند دهم که کستری را مینید یازدهم که فرازون بخشای کند دوازدهم که په اوشیرده دین بازدینان اوی گمان سیزدهم که په خرا اوزار هر کس هوچشم بهود چهاردهم که هو چشمی فو هان خواهد و خود چه نویی اندر وهان و مینید هوچشم بهود پانزدهم که دوشارم وهان خواهد شانزدهم که خلیه وه و دوشارامی از منشن دور دارد هفدهم که از رشک اوارون نی برد هیجدهم که درون کامی بکند نوزدهم که انامتی اوا کس نی کند و بیستم که په پس و دروا و خیچید ایش نه برد و بیست و یکم که خشم اوتن ندارد و بیست و دویم که ننگ را گناه نکند و بیست و سوم که انگاهنی را بو شیاسپ کام نی ورزد و بیست و چهارم که یزدان اوی گمان و بیست و پنجم که په بهشتی و وهشت و دوزخ آمار په روان و خواری و په بهشت انائی په دوزخ اوی گمان و بیست و ششم که از ببرگی چشم ارشکنی خوستیتن

پرهیز و بیست و هفتم که خود نیکی کند چه کسان آفرائی نیک و بد و بیست و هشتم که دهان ایاران و تران همیال
بهود و بیست و نهم که از فریو و خند و وشی خویشتن پرهیز و سی‌ام که دروغ و ناشت نگوید سی و یکم که از مهران دروج
خویشتن سخت پرهیزد سی و دوم که سود و نیکی گیتی خواستن را از نائی کسان پرهیز کند سی و سوم و یاران وار
میستان و کاروهکان را اسپنزاری کند

از روایت کامه بهره

ازیرا که شش کرفه است که هر کسی که از آن شش کرفه باز ماند از حساب مرگرزان باشد زیرا که در دین گوید که
هر کسی که نیکی داند و بدی داند نیکی کند و بدی نکند همتای امشاسفندان باشد و کسی که نیک داند و بد داند
بدی کند و نیکی نکند همتای اهرمن باشد و هر کسیکه نیکی و بدی هر دو داند و هیچیک نکند نیکی را پاداش نستاند که نکند
و بدی نیز که نکند عقوبت نستاند و لیکن او را از جهت آن شش کرفه که نکرده باشد بگیرند پس از حساب مرگرزان
باشند و گر کسی نیکی و بدی هم نداند از جملهٔ دام اهرمن نیز باشد و این کرفهٔ شش گانه اوّل گاهنبار است دوم
نیایش خورشید سوم نیایش ماه و چهارم رپیثون و پنجم روان پدر و مادر و دیگر خویشان و ششم فروردیان
داشتن و ماه نیایش سه بار اوّل ماه و نیمهٔ ماه و آخر ماه و رپیثون هر سال یکبار یشتن و روانها هم خشنود داشتن
و فروردیان نگاهداشتن هریک بوقت خویش تا پاداش یابند بزرگ عظیم

از روایت کاوس کامان

ازیرا که شش کرفه است هر کسی که از آن شش کرفه باز ماند از حساب مرگرزان باشد زیرا که در دین گوید که هر کسی
که نیکی داند و بدی داند و نیکی کند و بدی نکند او همتای امشاسفندان باشد و هر کسیکه نیکی داند و بدی داند بدی
کند نیکی نکند همتای اهرمن باشد و کسیکه نیکی و بدی هر دو داند و هر دو کند پاداش ستاند به نیکی و عقوبت
ستاند ببدی و گر کسی نیکی و بدی هر دو داند و هیچیک نکند نیکی را پاداش نستاند به نیکی و عقوبت نستاند ببدی ،،

از روایت شاپور بروچی

این شش کرفه که در دین گفته است از این شش کرفه اگر یکی از وقت گذشته باشد و بدیگر وقت دو چندان کنند

روا نباشد ازیرا که دیگر وقت که دو چندان کنند آنرا دو چندان کرفه باشد امّا آن وقت که گذشته عوض آن بدیگر
کرفه توجش منیت و این را گناه پول می گویند ،، گفتار اندر سوال کردن جاماسب از زرتشت پیغمبر

همیخوانده‌ام کتابی خسروی من — چنین دیدم بخط پهلوی من
که روزی پیش تخت شاه گشتاسب — چنین پرسید از زرتشت جاماسب
کز یزدان جهان اندر اوستا — هویدا و نهان و گفت و نیشی را
برو در مهلت و مولش نشاید — شتاب و جهد هر چ آن پیش آید
چه فرموده است زینسان چند پیدا — همیخواهم که دانم روشن اینجا
بگو یار الفضل خود جوابش — چو فرمودا بسیاری ستایش
انوشیروان زرتشت سپیتمان — بدو گفتا بگویم پاسخ آن
یکی گر وام داری زود ترده — که داده وام دشمن کور و کرده
تواند بود کاید مرگ در راه — بکردن در نماند وامت آنگاه
بمینو در جوابش داد باید — فراوان رنج زان پیش تو آید
دگر هر روز چون بی‌چیزی از خواب — بکرفه کن فریضه زود شتاب
نیایش شبها با واج سروشت — بدانگونه که در دین گفت زرتشت
نباید کافکند آن اهرمن شوم — گزندی و نیابی زان تو محروم
سه دیگر چون رسیده گشت فرزند — پسر با دخت باهم زود پیوند
که تا ناگه خطا ناید از ایشان — روان گردد بمینو زان پریشان
و یا ناگه ز گیتی رفتن آید — پدر را آن گنه در گردن آید
چهارم چون رسد مهمان ترا زود — بکن جهدی که گردانش خشنود
بگیتی در نباشد هیچ مهمان — نکوتر از روانهای اشوان
چو باشد روزگار خویش پیوند — سبک دار از درون گرفه خرسند
به پنجم گر کند آنکس گزندی — بمیر و از شکستن مستمندی
همی باید شتاب و جهد کردن — مر او را زود سوی دخمه بردن
تواند بود کاهرمن شکستی — کند نبود بران بر دینش سستی
بود این پنج کاری نامبردار — که باید کرد زود و زود و ناچار
بدیگر کارها درسازگی نه — خرد را برسر او جایگی به
درین بخت نباید هیچ سستی — بباید زود کردن جهد و کوشش
دگر کارت بتدبیر خرد ساز — ابا خویشان و دانایان نکو راز
ولیکن جهد و کوشش کن درین پنج — اگر مولش کنی یابی بسی رنج
اگر کردار تو بر عقل باشد — روانت را بمینو نقل باشد
اگر از عقل و دانش برشخ افتی — همیشه در عذاب دوزخ افتی

از روایت کامه بهره

اندر دین گوید که کرفه ناکردن گناه بزرگست و گناه نکردن کرفهٔ بزرگست بسیار کرفه هست که چون هر دم نکنند

بچینود پول بدان عقوبت و پاده فراه بیایند و بسیار کرفه هست که چون بکنند گناههای که کرده باشند ازان هردو آن کرفه
که نکنند بچینود پول بدان عقوبت و پاده فراه بایند ایست ؛؛ پیشت نوزود نکردن ؛؛ نا برنیشتن ؛؛ هر روز سه بار
خورشید نیایش نکردن ؛؛ وماه نیایش نکردن ؛؛ و کاهنبار نیشتن و نه ساختن و کرد دستکاهی ندارد که خویشتن تواند
ساختن بدان ساخته شدن ؛؛ وآفرینگان نگفتن ؛؛ و درون و میزد آفرینگان نگفتن ؛؛ و درون پدر و مادر و خویشان
نیشتن و نگفتن ؛؛ و کستی نداشتن ؛؛ و بی واج چیزی خوردن ؛؛ واز پای ایستاده آبتاختن کردن ؛؛ واستری و دود
سالاری که بدو رسیده نکردن ؛؛ وآنچه کرده باشد بشکوفتن ؛؛ اینهمه آن کرفهاست که چون بکنند ثوابی عظیم در آن
باشد ؛؛ و گر نکنند گناهی بزرگ در آن بود چنانکه هیچ کرفه آن به نشود ؛؛ و بسر چینود پول عقوبت و پاده فراه ستانند
وآن کرفه که کنند مزدی عظیم باشد ؛؛ اکنون گناههای خرد بنوشتم ؛؛ و هرگاه که کیتای موی بیفکنند و در
دل ندارند که برگیرند و به پرهیزند فرمانی گناه باشد اگر کوچک باشد و گر بزرگ و هر که ناخنی بیفکند و طلب باز نکند
و به پرهیزد فرمانی گناه باشد اگر کوچک باشد و گر بزرگ و هر که ناخنی بیفکند و طلب باز نکند به پرهیزد فرمانی گناه باشد
هجره که در تن باشد بنگرنشد و بیفکند فرمانی گناه باشد بادی که در آتش دمند بدهن هر یک بار فرمانی گناه باشد و هر کامی
که بی کستی بهنند فرمانی گناه باشد وآب تاختن که در چاه کنند که بمیان سرای باشد فرمانی گناه باشد چون بیکپای کفش روند
بهر یک کام فرمانی گناه باشد و گر قی در آب کنند یا آب تاختن تنافوری گناه باشد و گر خیوی در آب روان افکنند
خوری گناه باشد و گر قی در آتش کنند یا آب تنافوری گناه باشد و گر نسا در آب یا در آتش افکنند مرگرزان باشد و گر نسای در
زمین پنهان کنند و سر بگیرند و ساعتی برآید تنافوری گناه باشد و گر ششماه برآید تنافوری نیم گناه باشد که یکسال بگذرد و
هنوز نسا در زمین باشد مرگرزان باشد هر که بنسا باز افتد برشنوم بباید کردن و تنافوری گناه باشد و هر که بزن دشتان
باز افتد سر و جامه بآب بایدشستن و هر که بی چنین کند از پلیدی خوری گناه باشد و هر که پیش از چهل روز که زن بزاده باشد
وصحبت کند دو تنافور گناه باشد و شیر آن زن فاسد بکند و بعد ازان شیر خوردن کودک را زیان دارد و دایه باید

دادن و گرنه شیر مادر	از روایت کامدین شاپور	بر فرزند حرام باشد

هر بار که دست بآتش کند فرمانی گناه باشد و باد که بدهن بر آتش دمند هر باریانی که صد و هشتاد ستیر باشد گناه بود
و دشتان زنی که بر سر آتش نشیند مرگرزان گناه باشد و نسا و ریمنی که بآتش هر باری مرگرزان گناه باشد ؛؛

از روایت شاپور بروچی

گناه گران تر اینست یک غلامبارگی کردن دوم زن با زن کسی بدله کردن سیوم خیتودث کردن منع می کند
چهارم مرد اشوزدن پنجم ستر شکستن ششم آتش و رهرام سرد کردن هفتم سگ آبی کشتن هشتم شیر و یوز و خر و ستر پروردن
نهم بروی دین دیگران کردن دهم در امانت خیانت کردن یازدهم گناه کند هم دروغ گوید دوازدهم
منفعت کم کند مزد تمام گیرد سیزدهم غمازی کردن چهاردهم جادوئی کردن پانزدهم گوید دیگر و کند دیگر شانزدهم دیو
پرستی و بت پرستی کردن هفدهم دزدی کردن هجدهم قول و پیمان شکستن نوزدهم کینه وری کردن
بیستم ستمکاری کردن بیست و یکم اشوان را آزار دادن بیست و دوم سخن چینی و منافقی و دوروئی کردن بیست و سوم
مغروری کردن بیست و چهارم روسپی گری کردن بیست و پنجم ناسپاسی کردن بیست و ششم بهتان کردن بیست و
هفتم کسی که و ویران شده باشد او را بدو زشت و دشنام دادن بیست و هشتم افسونگری کردن بیست و نهم گناه
بکند و کرفه گاه گاهی کند نیام کرفه کند و باز پشیمان شود و تشویر خورد ؛؛ از کتاب مینوخرد ؛؛ پرسید
دانا از مینوخرد که گناه کدام گرانتر مینوخرد پاسخ کرد که از گناه هر دمان کنند کون مرز گرانتر دو دیگر که و هیفتیت و دوینند
سه دیگر که مرد اشو اوزند چهارم که خیتودث و شود پنجم که ستر را بیداری شکند ششم که آتش و رهرام اوزند هفتم که نوراوی
زند هشتم که از بت پرستد نهم که بهرکش گرود و پرستیدن دهم که پشت پیه نگاهداری پذیرفت بخرو نکرای بود یازدهم
که گناهکاری را او ستایم دروغ کند دوازدهم که کار به ایپاپیها او اد با خورد سیزدهم که برزندی کی کند چهاردهم که جادوئی
کند پانزدهم که آشوبی کند شانزدهم که دلوآزاری کند هفدهم دزدیا و دزجه دستی کند هجدهم که مهران دروج کند نوزدهم که جنیه ور
کند بیستم که لش کسان خویش کردن ستمی کند بیست و یکم که مرد اشو بشید بیست و دوم که سپنزکی کند بیست و سوم که تر
منشی کند بیست و چهارم که او زن کسان شوهو بیست و پنجم که ناسپاسی کند بیست و ششم که دروغ اناست گوید بیست و هفتم

که پر آن خندد ودلش اخرسندی کند بیست وهشتم که رامشن از آزارش وهان بیست ونهم که گناه رانیشن وکرپ پر روز سپوزی
وارنامی آم که پر آن تنگی لش پرکس کرداو اجش بود ،،

از روایت کامه بهره

این نیز گفته است که گناه کار آن بود که هرچه خویشتن را نپسندد با مردمانی کند واز طاعت مهتر خویش بیرون آید ودین
مازدیسنا را ذلیل کند وقوت ویرا بحقیر دارد وازوی بازایستد وفرمان دین دستوران نبرد وبخود رائی رود وکوشش
بر دیوان وبدکرداران پیوندد وپیوند راه بریده کرداند وخرابی درجهان کند وهیچ ثواب جهد نکند که این گناهکاران
در دین مرگرزان گفته است ومستوجب القتل وبعد ازوی ناسپاس وبخیل ودروغزن ومردم دشمنی وبدکرداران
ستای ودیو باز که این گناهکاران بزندگی بولومند گویند یعنی مستوجب عقوبت ونیز مردم کش وآشموئی یعنی منافقی
که مردم را از راه دین بهر دو غلامباره وساحر وراه دار ورده که مرزبانان ایرانیان واونا پیداکن وقتال وغارت فرمای
ودروغ داور ودروغ آموز وستر شکن یعنی ناپیداکن نام مردمان وبدخواه وآنکه قبیله بی سالار کند وآنکه گواهی بدروغ
دهد وآنکه مرگرزانان را درگریزاند وآنکه زینهاری بدشمن سپارد وآنکه آتش بهرام را بکشد وآنکه نسای مردگان با آب
وباتش برد وپزد ویا خورد وآنکه تنها مرده کشد وآنکه نسا زیر زمین دفن کند وآنکه روسپی بارگی کند وآنکه بازن دشتان
آمیزش کند واین گناه کاری مرگرزانی است که بفرمان دستور وپادشاه واجب آید کشتن وبعد از آن سگان کشتن
خاصه آن آبی ودزدی کردن وسیم وصله بنا ارزانیان دادن وغمز کردن وکسانرا فریفتن وپلید بها خوردن وچیزهای
ناگوار یا درخوردن سخن گفتن وآزرهای کسی ذکر کردن وسخنهای بیهوده گفتن که آبرو بهابرد که نزدیک تر اند این گناهکاران ها
بدان مرگرزان باشند ،، وپاده فراه گران آن گناه را واجب آید که بعد از اعی است یعنی بکار روان مشغول ناشدن
واین آزار وغم نمودن مردمان است وبعد ازوی رنجور کردن آتش وبعد ازین از گناه پتت ناگفتن وبعد ازین زمین
خراب کردن وبعد ازین پدید آوردن نو آئین بلکه سبب وی ازنوی هر روز عذاب روان وی زیادت همی شود ودر
دین گوید که در میان نعمت ودشخواری رزمست روی گرفتار آید وهرکه فرزند خویش را با دب نکند ویا خود طلب نپوند

نکند که این غایت همه تنجهاست ولباس سیاه ورشت درپوشد وهرکه منافقی کند دردمندان شود وپادشاهی که ظالم
بود بوقت بزیش در دنیا ذلیل وبمینو شتابش دوانند وهرکه بخیل بود درخواهند کانرا بسوی خود را ونهد بغایت رنجور
شود وهرکه در کرفه تقصیر کند بزرق دوزخ رسد وهرکه آئین بد را پیدا کند تا روان کردد وبعد ازوی مردمان بسبب وی
گرفتار شوند وی را نکوهش کنند برهنه ماند واز سر مار رنجور شود وهرکه غلامبارگی کند چه دیوان بروی گرد آمده باشند
وعذاب دوزخ بجای بیاید وهرکه دین بحقیر دارد وایزد را فراموش کند زهرها وپلید بها خورد وهرکه او حرام خورد بر
جایگاه درشت بدار نرسش وهرکه داوری دروغ گوید زشت روی وپلید جامه شود وهرکه شکر نعمت نگذارد وهرگز
بمقصود نرسد وهرکه حریص بود دراکذر نیابد وهرکه بدکرداران یار ورد ناتوان ودست تنگ درو ند باشد باید دانستن که سود

حکایت درباب وزن هر یک گناه ونامهای ایشان میگوید — ورزد وکرفه وعقوبت — وگناه این است

کنون گویم از هست پایه وناه	که فرموده است اندرین پاک راه	زفرمان وزنا گرفتا ورشت	بود تاتنافور این پایه هشت
زبازای پایه زاردوش وخور	چنین تا تنافور وزنش نگر	که چنداست وزن گنه هر یکی	زدین وزن از من شنو بیشکی
چو فرمان بود هشت استیر هم	زوزن اشوان سی ودو درم	دوازده ستیر آن بود آگرفت	بود وزن اورا درم چهل وهفت
دو وپنج استیر دان آورشت	که وزن مرا ورا درم هست شصت	سی استیر اردوش را تو بدان	صد وبیست اورا درم بیگمان
همان شصت استیر دان از خور	درم دو صد وچهل در پاک ره	نود وهشت استیر بازای را	درم سیصد وشصت وزن ورا
صد وهشتاد استیر پایه بدان	درم هفتصد وبیست سنگست آن	تنافور استیر سیصد یقین	هزار ودویستش درم سنگ دین
دو وچار مثقال هر یک ستیر	درم چار سنگش بود یاد گیر	یکی من نوشته صد استیر را	درم چهار صد هست وزن ورا
چو کر مرگ ارزان تنا ویر هست	تنافور تا پانزده این گذشت	ودیگر شنو مرگ ارزان زمن	که آنرا جدا کرده باید زتن
بگویم از آن مرگ ارزان گناه	که چنداست وچونست در پاک راه	اشو کشتن ودزدی وره زدن	نسارا با آتش در انداختن
ودیگر شکستن ستور وستر	سپرزی کن استمو غنره گر	بفرمودن جادوئی ساختن	نسارا با آب اندر انداختن
کشنده هم از مرزبانان ایر	به پوشیدن پاک مردان وچیر	سکت آبی کش وکذب آموز مرد	دروغگوی ونساس وخوابان

همان سر دکن آتش ورهرام — دروغ داور و بارگی کن غلام
رسانیدن هجر و دشتان بآب — خورنده نسا را و ناپادیاب
ملاقات کردن بدرو ند زن — نسا را درون عرض کردن دفن
همیشه بیازردن آتش آب — نمی جهد کردن بکار ثواب
بنا دیدن سگ نسا مردگان — بجنباندن بد کردن زنان
پتی نگفتن ز بعد گناه — بدادن همی از دروغی گواه
زمین را ز آباد کردن خراب — ابر خون رسانیدن آتش آب
سگ و جه را سو و سیغر زدن — ملاقات کردن بدشتان زن
چو قتال و آنکس که خود را کشد — کسی را و بد زهر تا خود خورد
بخیل و لباس سیه پوش و زشت — نشانیده دیوهای پلشت
درایان خور و زشت گویان دین — بد اندیش هورمزد و دام گزین
بآتش رساننده دشتان را — بآب و بآتش برنده نسا
دگر هجر و دشتان بآتش برد — نسا را بدار و درمان خورد
نسا را بآتش برد یا بزد — وگرنه بیک ره بآب افکند
پرستش کننده بتان و شمن — چه او رمنشنی کرا فسوس کن
شکستنده خشنود وشت ثواب — و هزار رساننده جور و عذاب
بامید قحط و گرانی غله — خرنده هم از جور دایکسره
هران چیز کان نی پسند و نخویش — ابا آدمی آن رساننده بیش
هم از بدمنشنی ستاننده وام — سوای نیایش خورد نان مدام
کننده بگیتی بدی و ذلیل — کننده بدین مزدیسنی دلیل
همان قوت دین بدارد حقیر — همان بازایستد ز دین و ز پیر
گشاده دوارشن و روسپی گری — بور ز و بر بوم کذب آوری
بتنها کشنده نسا مردگان — گریزاند از مرگ ارزانیان
برشوت کنند و دروغ داوری — همان محضر درجی و کینه وری
حریص و بخیلی و خواهان بد — کهنبار سالی نخورد و نکرد
زراز بهر کرنه چو مادر پدر — نهاده بود آن خورد سیم و زر
امانت نهاده خیانت کند — همان غیبت و نیز غارت کند
زحکم پدر مادر و اوستاد — بایستد ز دستور و مهتر براد
شود هم بنزد زن باروَر — که از زور او بچه افتد مگر
سگی را اگر گرم خوردن دهد — کزو آبله درد دانش شود
ویا استخوانی ده بد باسگان — کزو پاره گردد مراد او دهان
ابی بند کستی برفتن براه — همین سر بسر مرگ ارزان گناه

اگر کسی بنسا هگرزه شود ریمن باشد اما چند گناه چنانست که بنسا آلوده نشده است و ریمن شود و هم مرگرزان باشد

گنه چند دیگر بد بیشان بود — که هم ریمن و مرگ ارزان بود
کسی کو بدانسته خورده نسا — بود ریمن و مرگ ارزان ورا
ندانسته گر خورد ریمن شود — ولی مرگ ارزان نه او را بود
کسی کو شود نزد دشتان زن — بود مرگ ارزان و ریمن دو تن

و بالش زن رفته و آنزمان — ندانسته دشتان بیاید در آن
بود مرد ریمن نه ریمن زن است — نه آن مرگ ارزان گنه بر تن است
هرانکو نسا بفکند اندر آب — شود مرگ ارزان و ریمن شتاب
هرانکو بآتش رساند نسا — بود ریمن و مرگ ارزان ورا
چه کر دوجه فرمود هر دو یکیست — ابا هر دو آن این گنه بیشکیست
دگر از سگ و سیغر و خارپشت — سگ آبی و روباه و راسو بکشت
هرانکو از آنها یکی کشد — همو مرگ ارزان و ریمن بود
دگر از دهان خون و دندان او — هم از خویشتن پوست یا خون و مو
مراو را بدانست و برده فرو — شود مرگ ارزان و ریمن همو
وگر چون ندانسته انکار شد — روان ورا بی گرفتار شد
شود ریمن آمرد و بعد از سه شب — برشنوم گیرد که فرمود رب
همه جامهٔ تن کند پادیاب — که شش ره بشوید به نیرنگ و آب
نباشد ورا مرگ ارزان گناه — نوشته چنین است در پاک راه
شود گر به پیش زن باروَر — هم از زور آن بچه افتد مگر
شود ریمن و مرگ ارزان گناه — نوشتست اینجمله در پاک راه
نه همبند و پیوند تنها نسا — بجنباند اینست او را گناه
نسا را بسگ نی نموده و یا — چو آلوده گردد ابا آن نسا
شود ریمن و مرگ ارزان بود — چه پیوند و سگ دید یکسان بود
ترا گفته ام اندرین مختصر — گر اینجمله گویم نیاید بسر
که شرح و بیانش شود بیشتر — فزاید مراو را ترا دردسر
گناهان بتر هم گفته آید — که مردم را از آن پرهیز باید
اشوان کشتن و کون مرز کردن — نسا آمیختن با هجر و خوردن
سپزگی کردن و روسپی پرستی — گشاده دوارشنی بی بند کستی
نسا خوردن دگر آستر شکستن — زن از کس بردن و بدنام کردن
نگفتن خشنود با بهان را — نسا نادیده سگ جنباندن او را
دروغ و زور و نسپاسی و بهتان — نسا کردن بزیر بوم پنهان
گواهی دروغ و کژ بدادن — گواهی راست چون باشد ندادن
کژی در کار برزیگر بورزم — روانی را عذابست و تن شوم
بردن مال و اسباب روانی — بود بدبختی هر دو جهانی
امانت چون نهندش باز گیرد — ز قولش باز گردد چون پذیرد
بود افسوسگر مانند دیوان — که باشد ز و دل مردم غریوان
فریب و زور منشی آسموئی — نفاق و مکر و دستان و دوروئی
غمازی کینه وریا دزد و دور از — ز فرمان پدر دستور و سالار
بود اینجمله مرگرزان و بدبخت — بدوزخ رنج و پاداه فراوان سخت
هم از دیگر گناهان خورده گه — اگر پرهیز داری روز و شب به
همیشه دور باش از گناهان — مکن دین و روان خویش کاهان
همی باید روانرا داشت پاست — ز یزدان داشت میباید سپاست
به از نسپاسی در گیتی کسی نیست — که مر نسپاس را خوره بسی نیست

از روایت کامدین شاپور

معلوم دانند فرمان اگرفت آوردشت اردوش خور بازای یاته تناور این هشت پایه است فرمان هفت استیر باشد و هر استیر چهار درم بود اگرفت دوازده استیر باشد آوردشت پانزده استیر اردوش سی استیر خور شصت استیر بازای نود استیر یاته صد و هشتاد استیر تناور سیصد استیر ،، مرگرزان هشت تناور تا پانزده تناور چهار صد درم یک من باشد ،،

از روایت بهمن پونجیه

فصل اندر کرفه و گناه نوشته است فرمان ،، اگرفت ،، و آویرشت ،، اردوش ،، خور ،، بازاء ،، یاته ،، تناور ،، مرگرزان ،، فرمان هفت استیر باشد هر استیر چهار درم باشد ،، اگرفت دوازده استیر ،، آویرشت پانزده استیر اردوش سی استیر ،، خور شصت استیر ،، بازای نود استیر ،، یاته صد و هشتاد استیر ،، تنافور و تناور سیصد استیر مرگرزان آنست که او را زنده نگذارند ،، و مرگرزان هشت تناور تا پانزده تناور چهار صد درم یک من باشد ،،

از روایت کامه بهره

فصل اندر کرفه و گناه بنوشتم تا بدانند که اندر دین کرفه و گناه را پایه خورد بنهاده است و هر یکی را نامی است ،، فرمان هفت استیر باشد ،، هر استیر چهار ده مثقال ،، یعنی چهار درم سنگ ،، اگرفت دوازده استیر ،، آویرشت پانزده استیر باشد ،، و خور سی باشد ،، و بازای صد استیر باشد ،، یات صد و هشتاد استیر باشد ،، تنافور سیصد استیر باشد ،، و مرگرزان آنست که او را زنده نه بگذارند

از روایت کامدین شاپور

در باب آتش گفته است ،، فرمان هشت استیر ،،

از روایت بهمن پونجیه

که فرمان بود هشت استیر هم ،، ز وزن اشوان سی و دو درم ،، آویر پنجه درم است ،،

از روایت کامه بهره ،، پرسش

اگر جز نسا هیچ چیز دیگر ریمن شوند یا نی پاسخ اینکه کسی بنسا هم بند شود بی هزور آن خود دانسته است که ریمن باشد و دیگر آنکه نسا خور دبرد انست هم ریمن بود هم مرگرزان ،، و چون برنا دانست خورد ریمن باشد ولیکن مرگرزان نباشد و کسی که بخو گرائی خورد برد انست هم ریمن بود هم مرگرزان ،، و گر برنا دانست خورد ریمن بود ولیکن مرگرزان نباشد ،، و کسی که نسا آب و آتش برد یا بفرماید هم ریمن بود هم مرگرزان ،، و هر که دندانی با بیخ فرو برد ریمن باشد ،، و کسی که دهن او خونی شود و خون بگلو فرو شود ریمن باشد ،، و گر پاره پوست دهن فرو برد ریمن باشد ،، و گر جز از خون دهن خونی دیگر در دهن شود ریمن شود ،، و گر خورشی گرم بخورد و دهن بسوزد چنانکه آبله کند و خورش فرو برد ریمن باشد ،، و نیز اگر پیش از سال برشنوم نکند مرگرزان باشد ،، و گر کسی با زن خویش نزدیکی کند و دشتان باشد هر دو ریمن باشد ،، و هر دو بر دا نسته کار آن کنند ریمن باشند ،، و گر کسی سنگ بر پشته خون با آب و آتش رساند ،، یا آب و آتش بخون رساند بدانست هم ریمن و هم مرگرزان ،، و نمک همچون آب باشد تا دانند ،، و گر کسی خورشی گرم بسکی دهد بخورد چنانکه دهن سگ آبله شود مرگرزان باشد ،، و گر پاره استخوان چنانکه دهن سگ پاره کند بسگی دهد ،، یا دهن او پاره شود مرگرزان باشد ،، و گر سگی آبستن شود کسی بانگی یا سنگی بر و میزند چنانکه سگ بچه بزیان کند و بمیرد آنکس مرگرزان باشد ،، و گر کسی سگی یا جی یا سیغری یا روباهی یا راسوئی یا سگ آبی بکشد ریمن و مرگرزان باشد ،، و گر کسی با زن خود نزدیکی کند چنانکه زور برد و رسد بچه بزیان آرد مرگرزان باشد ،، و هر کسی که پس از پانزده سال یکبار غلامبارگی کند مرگرزان باشد ،، و هر کسی که چهار بار با زن در و ند نزدیکی کند مرگرزان شود ،، و گر کسی خواسته مر سوی کرفه بنهاده باشد بکسی در خرج خویش کند مرگرزان باشد اگر چه پدرش نهاده باشد ،، و هر کسی که تا سالی گهنبار نسازد و نخورد و ندهد مرگرزان باشد ،،

از روایت کاوس کامان ،، پرسش

اگر جز نسا هیچ چیز دیگر ریمن شوند یا نی پاسخ اینکه کسی بنسا هم بند شود بی هزور آن خود دانسته است ریمن باشد ،، دیگر آنکه نسا خور دبر دانسته هم ریمن و هم مرگرزان ،، و چون برنا دانست خورد ریمن باشد امّا مرگرزان نباشد ،، و کسی بخو گرای بخورد بر دانسته هم ریمن و هم مرگرزان ،، و گر برنا دانسته خورد ریمن بود ولیکن مرگرزان نباشد ،، و کسی که نسا آب و آتش برد یا بفرماید هم

زمین بود و هم مرگرزان ، وهرکه دندانی بابیخ فرو برد زمین باشد ، وکسی که دهن او خونی شود و خون بگلو فرو شود زمین باشد
وگر پارهٔ پوست در دهن فرو برد زمین باشد ، وگر جز از خون دهن خونی دیگر در دهن فرو برد زمین باشد ، اگر خورشی
گرم خورد و دهن بسوزد چنانکه آبله کند وخورش فرو برد زمین باشد ، وگر پیش از سال برشنوم نکند مرگرزان باشد ،
وگر کسی بازن خویش نزدیکی کند و دشتان باشد مرد زمین باشد ، وگر هر دو دانسته انکار کنند هر دو زمین باشند ، وگر
کسی سنگ بر پشته خون با آب و آتش رساند ، یا آب و آتش بخون رساند هم زمین هم مرگرزان باشد ، ونمک همچون آب
باشد تا دانند ، وگر کسی خورشی گرم بسگ دهد تا بخورد و چنانکه دهن سگ آبله کند مرگرزان باشد ، وگر پارهٔ استخوان چنانکه سگ
را پاره کند بسگی دهند تا دهن سگ پاره شود مرگرزان باشد ، وگر سگی آبستن شود و کسی بانگی بر سگ زند چنانکه سگ بچه
بزیان کند و بمیرد ، و یا سنگ بر سگ زند تا بچه سگ از شکم بزیان آید آنکس مرگرزان باشد ، وگر کسی سگی یا جحی یا سغری
یا روباهی یا راسوئی یا آبی سگ بکشد زمین بود و مرگرزان باشد ، وگر کسی با زن خویش نزدیکی کند چنانکه زور بدو رساند و بچه
بزیان آورد مرگرزان باشد ، وگر کسی پس از پانزده سال یکبار غلامبارگی کند مرگرزان باشد ، وهر کسی که چهار بار
با زن دروند نزدیکی کند مرگرزان باشد ، وگر کسی خواسته هر سوی گرفته نهاده باشد وکسی دیگر در خرج خویش کند مرگرزان
باشد ، اگرچه پدرِ کش نهاده باشد ، وهر کسی که تا سالی گهنبار نسازد و نخورد و نه بدهد مرگرزان باشد ،

از روایت کامدین شاپور

اگر کسی مرگرزان کرده باشد مرگرزان یعنی بمرگ ارزان شده که او را باید کشتن مرگرزان اینست که مرد اشو کشتن و آتش
ورهرام بیرون کردن و نسا با آب و آتش رسانیدن و ستور شکستن و جادوئی فرمودن یا کردن و دشتان با آب و آتش رسانیدن
و بردن و غلامبارگی کردن و راه زدن اگر کسی خوردنی بخورد بقصد و بمیرد و یا خود را بکشد از کفو بانک چنگا
اگر کسی مرگرزان کرده باشد یعنی بمرگ ارزان شده باشد او را باید کشتن ،

از روایت شاپور بروچی

دیگر بطرکامی یعنی در هر کار پانزده تناول گناه پیاپی کند مرگرزان شود اگر از یک تنافور گناه تا بیست تنافور یا سی

تنافور

تنافور گناه کند تفسیر

از روایت کامدین شاپور

آن دیگر گفته است

پرسش غلامبارگی شد اگر کودک هشت سال تا وری و ناه بید ، و این که مرد بید مرگرزان بید ، و دیگری پیش زن دشتان
شود دوم مرگرزان بید ، که سیوم جادوئی کردن مرگرزان بید ، چهارم مرد اشو کشتن مرگرزان بید ، پنجم آتش
ورهرام کشتن مرگرزان بید ، ششم ستر شکستن مرگرزان بید ، هفتم آشموغی کردن مرگرزان بید ، هشتم ستور شکستن مرگرزان بید ، دهم
بوزائی کشتن مرگرزان بید ، یازدهم هرکه سود امید دارد و غله گران شود و پیش به نگهداری بخرید کردن مرگرزان بید ، دوازدهم
از داد و دین اوی و داد گدین داده شود مرگرزان و دین هر دو مرگرزان بید ، سیزدهم که دردی کند مرگرزان بید
چهاردهم مهر دروجی کردن مرگرزان بید ، پانزدهم کینه وری کند مرگرزان بید ، شانزدهم مرد اشو بید ، هفدهم که اسپنزگی
کند ، هجدهم ناسپاسی کند ، تو جشن وس مرگفته ایستید تو با نی هزار گوسپند زور اوی آتش ورهرام دهشن هزار و پشته
هیزم اسم و هزار پشته بوی و هزار مار و دو هزار سوسمار اگر مار هوزندوی گرفته بید و هزار درغ آوی و دو هزار جوداج آهو و هزار
موردانکش و دو هزار سیوازی و دو هزار خودغ و هزار برشن که زور اوی آوی بر دو دو هزار گربه و هزار مگس سیاه و سه پل
اور و دی یو یدا بستن که مرد تو با نی اشش ایدون و زارشن که مردی دو هادین دوازده هماست پز و رپراج برشن که بنداز دش
جد دیو داد دوازده فراج برشن پز و راعی آن و ناه از بن بشود از اوستا پیدا ، اگر کسی مرگرزان کرده باشد اگر تیچی باشد
چون بمیرد بعد از سال برشن او شاید کردن و گر تیچی نشده باشد هرگز برشن او نشاید کردن ،

از روایت کامه بهره ، پرسش

اگر مردی یا زنی زمین یا مرگرزان باشد خوید یودث کنند شاید یا نه پاسخ اینکه آنکه مرگرزان باشد چون از همه گناه پتت
کند و خوید یودث کند شاید و گرفته باشد وگر برشنوم کند خوبتر آید و آنکس که زمین است که خوید یودث کند هم دستوری
هست ولیکن هر باره که با کسی همگریزه شود خوری گناه باشد و هر باری که دست با آب و آتش برد گناه مرگرزان باشد و هرگاه
که در میان میزد و آفرینگان شود گهنبار به پیمانهٔ برشن در شود هم بزیان برد تا برشنوم نکند از آن گناه و پرهیزند پس
فریضه تر آنکه نخست برشنوم کند و مثل گفته اند که پرهیز کردن بهتر از دارو خورد است

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

انکه مردی یازنی زین و یا مرگرزان باشد خیدیودث کند شاید یا نه پاسخ اینکه هر که مرگرزان باشد چون از همان گناه پتت کند و خیدیودث کند شاید کرفه باشد دیگر برشنوم کند خوبتر آید و آنکسی که ریمنست که خیدیودث کند هم دستوری هست ولیکن هر باری که با کسی همگزه شود خوری گناه باشد و هر باری که دست با آب و آتش برد گناه مرگرزان باشد و هرگاه که در میان میزد و آفرینگان شود و گهنبار و یمانهٔ پرسش در شود هم بزبان برد تا برشنوم نکند از آنگناه پرهیزد پس فریضه تر آن باشد که نخست برشنوم کنند که تمثیل گفته اند که پرهیز کردن بهتر از دارو خوردن است تا دانند ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

اینکه کسی خیتودث ورزشن بکسی دیگر فرماید و وایش آن بدهچنان باشد که بدست خود کرده باشد یا نه پاسخ آنکه اگر خود تواند کردن بهتر و خوبتر باشد و گرنه بفرماید همچنان بود که بدست خویش کرده باشد ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش

اینکه کسی که خیدیودث ورزشن بکسی دیگر فرماید و وایش آن بدهند چنان باشد که بدست خود کرده باشد ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ

[illegible] دیگر جنگه شاه و جمله هیربدان خورد و بزرگ بدانند که کرفه بزرگ ورزشن ها دین است و دیگر آنکه خیتودث گفته است امّا درین روزگار هر دو از دست افتاده است امّا جهت بکنند تا پیوند بخویش کنند و مسلمانان با بت پیوند میانه است بهتر از آن کافراست و اورمزد گفته است که هر چند پیوند نزدیکتر بسیار کرفه تر و جهد و کوشش نمایند پسر برادر و دختر برادر بیکدیگر دهند و پسر خواهر و دختر برادر بیکدیگر بدهند و همچنین [illegible]
[illegible] همین بابت البتّه جهد نمایند

از مکتوب کاوس ماهیار ؛؛ پرسش آنکه پیوند که خویشاوندان کنند چون باشد پاسخ آنکه برادر زاده با برادر زاده و خواهر زاده ها را و خویشاوندان با همدیگر پیوند آن را شاید ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

پسر خویشاوند و دختر خویشاوند که هر دو وصلت کردن هر باری صواب و لیکن پیوند شود و دو بیت جادو و پری بیگانه بدین آئین بد کنند ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ

خیتودث که کرفه بزرگ است و از دست شان افتاده است از سبب که پادشاه بهدین نیست و گرچون چنین است بکنند و پیوند بخویش بکنند و پسر برادر و دختر برادر بیکدیگر بدهند و گرنه خوب نیست و پیوند هر چونکه نزدیکتر بسیار کرفه تر است جهد بکنند که اوّل که پادشاه بهدین کافر بود و پیوند بخویشتن کردن دشخوارتر بود و اکنون مسلمان است و آنچه نزدیکتر خوبتر و بسیار کرفه تر است پرسش آنکه کار خیر میان خویشاوندان نمیکنند و ده پشته سؤال می کنند پاسخ اینکه این داوا کدین است و اثر است و بهدین باز دینان کار خیر میان خویشان کرده است و پسندیدهٔ اورمزد تا دانند ؛؛

از ارداویراف میگوید ؛؛

خوراسیند دیوان بچه و هم خون / زسهم و رنج و بیم اهرمن همچون
زفرزندش بنزد دیوان نام هم / بلرزیدی و خوردی بچه را کام
سروش آورد هم گفتا زبان شاد / زمن بشنو تو ای ویراف این داد
زخویشان دختری دادند باو / نمیکردش قبول اینمرد بدخو
همان دختر زعمّو بود هم خویش / نکرد او را قبول اینمرد بدکیش
هم از خویشان زعمّو و زخالو / بکن وصلت تو ای مرد نکوخو
بکن وصلت به بیگانه تو ای مرد / که تا از ناکسان نبود نژاد درد
زخویشان وصلت بیگانه پیوند / زمن بشنو همه این پند ار دا
همین اندر زای ویراف برگو / که تا آن بشنود گفتار از تو
همی سوئی روان او برآمد / بپرسیدم روان این چه بد کرد

ازانجائی برفتیم پس همراه / عجب شخصی دگر دیدم من آنگاه
همه اندام او را کرم می خورد / ازان بیچاره کی فریاد می کرد
بخوردی بچه و پس فریاد کردی / بپرسیدم ازان احوال مردی
ازین مرد بداندیش و حرامی / ز احوالش بگویم تا تو دانی
کس از بیگانه آوردش بخانه / همی نشنید گفتار یگانه
زخویشان کن طلب زن ای برادر / بود این گفته حق تا بمیسر
هم از عمّه دگر از خاله ای او / بکن پیوند تا باشد روان شاد
بنجا صد کس که او اصلش نباشد / همه قوم ان تو از هم بپاشد
کبوتر با کبوتر باز با باز / کند همجنس با همجنس پرواز
زنی ناپاک را دیدم همانگاه / بکون رخنه ماری رفت ناگاه
اشو گفتا این زن درو بدین / شکسته خیتودث راهمی این

از کتاب صد در نثر در هفتم اینکه از مواجری و غلامبارگی کردن پرهیز باید کرد چه سر همه گناهای دین اینست و در دین به ازین بتر گناه و نیست مرگرزانی بحقیقت ایشانرا شاید خواندن و گر کسی بدیشان فراز رسد ایشانرا در میان آن کار به بیند و نظر کند هر دو را از سر بباید برید یا اشکم بشکافد هیچ گناه او را نبود و هیچ کس را بی دستوری دستوران و پادشاهان نشاید کشت بجز از غلامبارگی و مواجری چه در دین گوید که غلامباره با اهرمن برابر است و با افراسیاب و با ضحاک و با تور براتورش که زرتشت را کشت و با ملکوس که خواهد بودن و یا از سرورک که از درگاه سام نریمان بود و چندان گناه که ایشانرا هست و اهرمن گناهنو ازینکار خرمتر شود که از دیگر گناههای دستوران واجب کردند که از روان آن کس خود نیست می شود و چون با زنان کنند همچنان بود که با مردان ،،

از روایت کامدین شاپور

غلامبارگی شد اگر کودک هشت سال تناویری و ناه بید و این که مرد بید مرگرزان بید ،،

از روایت کامه بهره

و هر کسی که پس از پانزده سال یکبار غلامبارگی کند مرگرزان باشد ،، در ارداویراف می گوید ،،

چو در رفتم روانی شد پدیدار	سرش چون مردم و تن چون تن مار	بدوزخ در بدینگونه همی رفت	شگفت آمد مرا از کار او تفت
فراوان دیو گردش ایستاده	شکنجه بر سر و پایش نهاده	یکی او را به تیشه میتراشید	یکی او را بدشنه میخراشید
بگرز آهنین او را دمادم	زدندی و بگرزی آتشین هم	گزنده بیعد با کژدم و مار	گزیدندی مر او را زار و بیمار
پلنگ و گرگ و شیر و ببر با یوز	زهم بر میدریدند آن سیه روز	پس از همراه پرسیدم که این کیست	عجب شخصیست بر گو حال و چیست
چه مرد است این و چونش کار بود است	که در گیتی بشکل ما ربود است	اشو گفت این روان بود است آنکس	که زو بدتر نباشد در جهان کس
مواجر باشد این غلامباره	کنند او را از آن اندام پاره	چو در گیتی ورا آنکار بود است	روان او از آن آزار بود است

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

اینکه از شب دو پاس رفته وقت وقت که از خواب برخیزند پاسخ اینکه چون اگر یکساعت در خواب بماند دیگر باره دست

و روی بگمیز کاو و بآب	از روایت کامه بهره	بباید شستن

اب هشتاد و دوم اینکه چون بامداد از خواب برخیزند نخست چیزی بر دست باید افکندن و پس بآب پاک دست و روی بشستن چنانکه دست از ساعد تا سر دست سه بار بشسته باشد و روی از پس گوش تا زیر زنخ و میان بشسته باشد و پای تا ساق سه بار بشوید و اوستا بخواند و گر جایگاهی بود که آب نبود و بیم آن باشد که نیایش گذرد دست بخاک سه بار بباید شستن و نیایش بکردن و چون بآب رسند دیگر باره دست و روی بشستن و نیایش باز کردن و بیشتر آنکه چیزی بر دست افکنند دست بآب نشاید شستن و دست بآتش نشاید بردن و دست بهیچ چیز نشاید نهادن

از روایت کامدین شاپور ،، پرسش

هیربد و بهدین که در بازار در رفتن که بخانه آیند دست و پا و دیا باب آواید کردن پس بآب شستن ،،

از روایت کاوس کامدین ،، پرسش

اینکه از باب دست و روی شستن پاسخ اینکه دست تا بر شنجه روی تا بن گوش پای تا ساق هر روز بگاه اوشهین

نخست از پادیاب گاه	از روایت کامه بهره	و پس بآب بشستن آواید

بامداد که از خواب برخیزند نخست دست بآب نباتی یا دستشوی بباید شستن و پس بآب پاک شویند و گرنه چنین کنند هر باری دست بآب پاک بشویند تنافری گناه باشد و هر که بیزرم بدست گیرد و بآتش کند هم تنافری گناه باشد و گر دست و روی ناشسته بآتش برند گناهی بزرگ باشد ،،

از روایت هیربد یونجیه

اگر گمیز کاو نبود گمیز هادام بهمن امشاسفند شاید		درستی و نه چون بشوئی تو روی	اشم وهو یکبار اول بگوی
دهان را نهادن بهم در نخست	پس آنگاه باید رخان را بشست	چو خواهی که رویت سترده شود	تو گمینا و فرود آنجوان ناخرد
چه گمناد مزد آنچ خوانده بود	چنان دانکه روزان نشسته بود	بنا گست آن روی نسترده نیز	چنین گر نباشد ندارد تمیز

حکایت اندر قید داشتن طهمورث ابلیس را و گفتار او با زن خویش و حقیقت آن میگوید ،، اینحکایت درباب سبب گمیز کاو مالیدن گفته تا معلوم باشد

تو بشنو که طهمورث دیو بند / ببسته کنا اهرمن را به بند
بسی سال اهرمن نابکار / به بند اندرون داشت آن شهریار
رهائی ندید ایچ از بند خویش / بآخر یکی چاره آورد پیش
یکی روز پیش زن پادشا / چنین گفت ابلیس ناپارسا
بغفلت چنین داد داور فریب / که از بند شد آن لعین بی نهیب
یکی شب ابا آن زن پادشا / چنین کرد پرسش گجسته کنا
که چون شاه پیش تو آید فراز / بدو پرسش از من بتا احوال راز
که شاها چو ابلیس را زیر ران / بداری دهی تازیانش در جهان
بر افراز البرز کوه و نشیب / ورا میدوانی چنان بی نهیب
در آن سخت ره از فراز و فرود / ابر هیچ جا گیر ترسی ازو
در آن راه البرز زیر و زبر / بترسد و یابی سر نامور
گر این راز پرسی تو از شهریار / ترا نزل و هدیه دهم بیشمار
دهم پیشکش تحفهٔ آن جهان / که هرگز نه کس دید اندر جهان
همان لاس و ابریشم و انگبین / دهم مر ترا تحفهٔ این چنین
بشد شادمان زن ز گفتار او / ندانست از مکر و کردار او
گزین راز با او نماید فریب / ز امید بد به شد او ناشکیب
چو پشه از شواری و راه دراز / که شاه آمد بایوان فراز
نشسته بکاخ اندران پهلوان / بنزدیک او رفت زن آن زمان
بر عادت خویش خوان و طعام / فرا آوریدش بر ترینه جام
چو از خوردن جام پرداخت شاه / از آن پس بپرسید زن راز او
چنانچون بدو گفته بود آن کنا / بپرسید زانگونه از پادشا
ز گفتار شیطان بپرسید راز / ندانست مگر زن آن سرفراز
فریب ستمکارهٔ اهرمن / ندانسته آتش نیز از مکر زن
بنزدیک زن زو کردش عیان / بپاسخ بدو گفت شاه کیان
که من هیچ جا که ز بالا و زیر / بگیرم سم از بارهٔ سخت چیر
ولیکن نگاهی گز البرز کوه / همی باز گردانم آن تند خو
به تندی همی گرد داو سر نشیب / بدانجای بسیارم آید نهیب
که از تیزی وی نیابم گزند / برارم گران گرز و بانگ بلند
زنم بر سرش گرز پولاد ناب / گر آنجا که بگذرد او شتاب
چو از شاه زن این سخنها شنفت / بنزدیک شیطان شد و باز گفت
بسی شاد شد اهرمن زین خبر / بدادش همان هدیه زود تر
گران هدیه نو دلش گشت شاد / عسل از زنابیر و دستان بداد
هم از گیر هم ابریشمش داد و لاس / از یراکه از بند کردش خلاص
شب تار چون شد برنگ سپید / بر آمد ابر چرخ گردنده شید
بر آمد ز خواب آن شه نیک بخت / بر باره شد باز بربست رخت
کشیده برو تنگ و زین و لگام / نشست از بر زین شه نیکنام
بدست اندرون داشت گرز گران / همی تاختن باره را پهلوان
بهر جا که تاخت آن نرومند / رسیده بر افراز کوه بلند

سوی چینود رفت وز انجای باز / بکردید باره بسر سر فراز
چو نزدیک کوه آمد آن کنا / همان دیو بد سر نشیب دو پا
بنودش بفرمان شاه جهان / ابا سرکشی ایستاد آن زمان
خروشید و برداشت انگه عمود / زکوشش نیامد دل هیچ سود
زمینش فکند و زفر کرد باز / بدم در کشید آن سر سرفراز
با شکم فرو برد آن بد نژاد / و آنجا گریزید مانند باد
ز فعل زن زشت خو کم خرد / تباهی چنین گشت بر شاه رد
کسی این حکایت ندید و شنید / که شاه جهان چون شد ناپدید

آگاه کردن سروش جمشید را از مرگ طهمورث و بیرون آوردن جسم طهمورث را از شکم ابلیس و پیدا شدن درد بر دست او

برادر گرانمایه جمشید او / ز شاه جهان کرد بس جستجو
ولیکن ندید ایچ جائش اثر / نه نام و نشان یافت و نه خبر
بگشتند نومید از شهریار / که شد ناپدید آن نامدار
ندانست از کار دیو پلید / که از فعل او شاه را بد رسید
بنزدیک جمشید آمد سروش / سخن گفت از کار آن دیو زوش
ز احوال مرگ شه نامدار / بنزدیک جمشید کرد آشکار
سروش اشو را بپرسید جم / که با من بیاموز زینسان طلسم
گران حکمت آن شاه راز اندرون / به نیروی یزدان بیارم برون
پس آنکه چنین داد پاسخ سروش / که تندی نباید بدان دیو زوش
بفرمان من گر کنی کار تو / برون آری آن شاه از بطن او
دو کار عزیز است ابلیس را / چه اغلامی و هم سرود ورا
تو اکنون بکن اهرمن را سرود / که آید به پیش تو مانند دود
چو آید به پیش تو آن زشت روی / هم از بهر لوطی مراد او بگوی
شود شاد زان کار آن نابکار / ولیکن نخستین بدو کن قرار
همه پند آموختش سر بسر / گر از شکمش بیرون کن از این هنر
همانگاه جمشید شد سوی دشت / میان بیابان بکنجی نشست
بخواندش سرود گجسته کنا / سرودش چو بشنید اهرمنا
بیامد بنزدیک جم ایستاد / جم آنگه سرودش بخواند زیاد
بسی گشته خوشحال ابلیس زان / نشسته بنزدیک جم شادمان
جم از بهر لوطی سخن کرد یاد / که باید که هر دو باشیم شاد
ز گفتار او شاد شد نابکار / بدو کرد جمشید شه اینقرار
که اول بده کام ما را به پیش / وز آن پس بتو من دهم عضو خویش
بدان کار راضی شد و نیز شاد / نگون سر شد و در زمان جم فتاد
همانگاه جمشید بر دست خویش / رگو باکه بدان بپیچید پیش
بکونش همو دست برده فراز / ز اشکمش طهمورث آورد باز
بیفکند آن مرده را بر زمین / گریزید از پیش دیو لعین
بدنبال او تاخت اهرمنا / که گیرد سر و یال جمشید را
به تندی گریزید آن سرفراز / سوی دیو هرگز نه پس دید باز

گز اول بدو گفته بود آن سروش / چو دنباله نوکند دیو زوش
بزودی تو بگریزی از پیش او / مبین باز از آن پس بد و رو برو
پس او کنا تا حت سودی نکرد / بد و رخ دو وارید زان پس چو کرد
بدانست جمشید کان نابکار / بد و رخ دو وارید بیچاره وار
بیالین طهمورث آمد روان / مر آن مرده را پاک کرد از زیان
پس آنکه ستودانش کرد و بلند / نهاد و بدر روان شه دیو بند
بنای ستودان از آن روزگار / ز جمشید گشتست این آشکار
ولیکن همان دست جمشید را / که اندر خنته بد بعضو کنا
بدان دست یک زحمت شد پدید / که هرگز بگیتی نه دید و شنید
بدان دست شد رر و برص قجل / بترسید جمشید شه زان خلل
که گر بوی زین دست تا آذین / رسد زان نتنش نیز گردد چنین
وزین بوی در دهم از یکدگر / بگردد نه آذین سپه سر بسر
بدین فکر جم گشت با دل ستوه / برون شد همی از میان گروه
بکوه و بیابانش کرده وطن / بسی درد افزود او را بتن
کشیده بسی رنج آن نیکبخت / ز درد قجل دست بوسید سخت
نبد هیچ آرام آن مرد پاک / ز آزار دستش بسی شد هلاک
بصحرا اگر دید چون بیشان / بنالید پیش خدای جهان
که این بنده را درد کن برطرف / بده بنده را زینهار و شرف
فراوان بنالید زار و نزار / بخواب اندرون شد سر شهریار
بجائی که خفته بد آن نیکنام / بدانجای بد گاو با راکام
بگرد اندرش گوسفندان چران / قضا را یکی گاو آمد دوان
ستاده بنزدیکی دست جم / همیکرد [illegible] ایران الم
بجائی افتاد آن [illegible] / شد برطرف دست اندر زمانش
بجائی که از آب آن دست شو / چکید بد قطره بر آن دست او
بدانجای شد برطرف درد او / چو آن درد کم شد ز شاه [illegible]
بآسانیش شاه شد بی هراس / فراوان بجنبید در بوشیاس
ولیکن همان گاو کان [illegible] کرد / بخواب اندرون دید آن پاک مرد
چو بیدار گشته ز خواب گران / بنالید پیش خدای جهان
که ای دادگر پاک پروردگار / نمودی نهان قدرتی آشکار
تو کردی مر این درد را برطرف / تو دادی مر این بنده را این شرف
پدید آمد از قدرت ذوالمنن / وزان خواب و زان گاو و زان تن
وزان پس چو بر دست کردش نگاه / عجب ماند از دست خود پادشاه
بدل گفت آن هرچه دیدم بخواب / عیان گشت اکنون همه آن شتاب
بدستم بهر جا که از آب زر / چکیدست قطره شد آن خوبتر
همانگه بیامد سروش اشو / بنزدیک جمشید شد روبرو
بجمشید گفت آن فرشته گزید / کنون از من این راز باید شنید
شود برطرف درد تو زود تر / بمال اندرین درد با آب زر
بفرمای با جملگی آذین / که کوشند ایشان بکار چنین

بمالند این چیز را بیقیاس / بوقتی که خیزند از بوشیاس
بوقتی که باشند ناپاک سر / همه تن بمالند با آب زر
گریزد نسش از تن آذین / از این چیزهای نامدار گزین
پذیرفت جمشید گفتار وی / بخلقان بفرمود تا کار وی
بدین کار زرتشت اسفنتمان / بفرمود سی شاه جهان
شد این رسم از دور جمشید شاه / پیمبر روا کرد این رسم و راه

از کتاب اوستا و زند وقتی که از خواب برخیزند و دست و روی بپا دیاب بمالند آنزمان این اوستا باید خواندن شکسته شیطان آهرمن گجسته کار و کردار نرسد گجسته کار و کرداری و سه امشاسفندان دادار اورمزد پیروزگر پاک اشوئی اشیم وهو یک سه بار خواندن پس واج سروش گرفتن ؛

از روایت کامه بهره ، پرسش

آنکه هر گاه چه میباید خواندن پاسخ اینکه پیش از آوتا و برآمدن گاه هاونت و روی شستن او ستا دست و روی شوین خواندن دو بار کستی نوکردن و یکبار دیگر خواندن و دیگر هورمزد یشت و اردی بهشت یشت و سروش یشت ها دوخت گاه هاون و پس خورشید نیایش و مهر نیایش کردن در گاه ربیتن دست و روی شستن کستی نوکردن خورشید نیایش و مهر نیایش کردن گاه ربیتن خواندن و اورمزد یشت خواندن و گاه اوزیرن دست و روی شستن کستی نوکردن خورشید نیایش و مهر نیایش و گاه اوزیرن خواندن و سروش یشت ها دخت خواندن و گاه اوی سروثرم دست و روی شستن کستی نوکردن سروش یشت خواندن اورمزد یشت اردیبهشت یشت آدخت خواندن و گاه اوشهین از خواب برخاستن در روی جامهٔ خواب کستی نوکردن دیگر دست و روی [illegible] شستن خشک کردن و پس آب و دست و روی شستن اوستا دست و روی دو بار خواندن و کستی نوکردن یکبار دیگر خواندن و پس هورمزد یشت و اردیبهشت یشت و سروش یشت ها دوخت گاه اوشهین میباید خواندن دیگر هرچند اوستا که خواندن شاید در گاه اوشهین اوستا خواندن کرفه بیشتر است پرسش آنکه گاه هاون چند است و اوزیرن چند است و اویسروثرم چند است و اوشهین چند است پاسخ اینکه تا نیم روز هاون چون نیم از جم بگذرد رفتن دو گویم اوزیرن چون ستاره در آسمان پیدا شود گاه اویسروثرم تا نیم شب اوی سروثرم بود و نیم اوشهین تا ستاره ناپدیدار شود اوشهین بود ؛ و گاه هاون ششش

ساعتست و رفتن سه ساعتست و اوزیرن سه ساعتست و اویسروثرم شش ساعتست و اوشهن شش ساعتست پرسش
آنکه رفتن تا وی کی باشد پاسخ اینکه گاه رفتن از فروردین ماه تا آوان نیم درنیم چم ربیثون باشد و در آوان ماه تا اسپندارمد
بچم ربیثون همی گویند این چم چهار ربیثون هاون می گوید پرسش آنکه رفتن نیزد و واج رفتن نستاند و نفرماید
تا از بهر وی یزند دادستان چون باشد پاسخ اینکه هر کسی را هر سال فریضه مانست که ربیثن یشتن تا فرمودن تا از بهر وی
یزند و آنکسی که یزشن کر باشد اگر خود یزد بهتر باشد و گر یا ورزش باشد درگاه رفتن یشتن چنانکه راتقی باید هم شاید و از واج
رفتن نستاند در آنوقت که یشت رفتن همی کند هم شاید و واج گیران و هیربدان در آنوقت اگر وه یشت رفتن نفرمایند
که بگاه رفتن درون یزند چه باید که خود یشت رفتن کند یا راسپی گری یشت رفتن کند یا از یشت رفتن واج ستاند پرسش
آنکه کسی ربیثون نیزد و باژ ربیثون نستاند و کسی را فرماید تا از جهت او یزد شاید یا نه پاسخ اینکه اگر باژ گیر است ربیثون
شاید یشت باژ ربیثون بباید ستد و گر باژ گیر نباشد فرمودن شاید یا نشاید زیرا که گهنبار شش کرده است که هر کسی از آن
شش کرده باز ماند مرگرزان باشد پرسش آنکه کسی رفتن نیزد و باج رفتن نستاند و کسی را فرماید تا از جهت او یزد شاید
یا نه پاسخ اینکه اگر واج گیر است بباید یشت و یا باج رفتن شاید ستد و گر واج گیر نباشد فرمودن شاید یا نشاید زیرا
که هر کسی که از آن گهنبار شش کرده باز ماند از حساب مرگرزان باشد ؛؛

از روایت کاوس کامدین ؛؛ پرسش

اینکه کسی رفتن نیزد و باژ رفتن نستاند و کسی را بفرماید تا از جهت وی یزد شاید یا نه پاسخ اینکه اگر باژ گیر است بباید یشت
یا باژ رفتن بباید ستد و باژ گیر نباشد فرمودن شاید یا نشاید زیرا که از شش کرده که هر کس از آن گهنبار شش کرده باز ماند مرگرزان
باشد زیرا که در دین گوید که هر کسی که نیکی داند و بدی داند نیکی کند و بدی نکند همتای امشاسفندان است و هر کسی که نیکی
داند و بدی کند و نیکی نکند همتای اهرمن و دروند باشد پرسش اینکه روز هورمزد ماه فروردین در آید جهت یشتن
رفتن اینجانب دو هیربد آغاز کنند آنگاه دیگر هیربدان پنج و شش و هفت یا هشت بغیر خوب برابر راسپی ایستاده واج گرفته
تمام رفتن میخوانند در انسال تمام هیربدان درگاه رفتن یزشن یزدان فروهر اشوان و درون یزند تمام عمل هیربدی میکنند

شاید یا نه پاسخ اینکه درینجانب بروز اردیبهشت ماه فروردین باید یشتن راسپی بگاه هاون تمامی یشت ساخته دارند بگاه
رفتن در آید زود یشت بنیاد نمودن هرچند دستور و هیربد باشد بواج گرفتن شاید ایرا نشاید که کسی دستور باشد یا هیربد
رفتن یزند ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش

آفرینگان رفتون در روز خورداد روز فروردین ماه و دیگر بار مانثره سفند روز مهر ماه در نیمروز بگاه رفتون آفرینگان باید گفتن اول
آفرینگان رفتون باید خواندن و یک دهمان باید گفتن و یک آفرینگان سروش باید خواندن فی یزدان کام باد ؛؛ آفرینگان رفتون
ماه فروردین روز خورداد جشن سالین گفتن دیگر باره بروز مهر سفند ماه مهر در نیمروز بگاه رفتن آفرینگان باید کرد ؛؛ آفرینگان
رفتن گفتن ؛؛ ایثا اهو وریو دوازده اشیم وهو سه فرورانی مزدیسنو زرتشتریش [illegible]
[illegible] اشون اشی رثوی ینانچه وهانچه خشنوثرا یچه فرشستیچه
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] این بهدینان [illegible]
[illegible] زود آثار توشکردن
[illegible]
[illegible]

[illegible]

سکفتن و راسپی کل گرفته اهورهی مزدای ریوتو خرنکهنتو خواندن و زوو آفرینامی خشترن تا سر خواندن آفرینگان دهمان و یک

سُروش خواندن ؛	ازروایت دستور بروجی	

آفرینگان رفتون در روز خرداد و ماه فروردین قدیم باید خواند و در همه آفرینگانها پنج و سغرم باید نهاد و در آفرینگان که یک دهمان میخوانند سه و سغرم باید نهاد که شماکل میخوانند و این جانب و سغرم میخوانند و سغرم از درخت سنجد یا از درخت مورد باید چید بقدر برسم تا مخفی نماند و آفرینگان رفتون بکا و رفتون باید خواند [illegible]

[illegible] دوازده [illegible] بکا و رفتون باید خواند

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] اده یک وسفرم بروارند [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] یک وسفرم وکریر بروارد [illegible]

[illegible] یک وسفرم وکریر بروارد [illegible]

[illegible]

بار گفتن ایثا اهو ویریو یک اشیم وهو یک ایثا اهو ویریو دو بینچه تا سر خواندن [illegible]
چنین واج گرفت گفتن و یک آفرین دهمان خواندن و سفرم چنین نوشته شد بر داشتن و یک آفرینگان سروش خواندن از
آفرینگان سروش و سفرم هر پنج برداشتن و همازور خواندن ؛؛

	از روایت کامدین شاپور	

آفرین ببیشون نویسم و این آفرین را بعد از آفرینگان پنجروز فروردیان گفتن این آفرین را هم بدانجای فرموده است و آفرینگان
که پنجروز فروردیان گفتن این پنج وه دو آفرینگان گهنبار و پاویسا دو سروش آفرینگان گفتن و پس این همازور خواند
و این آفرین ربیثون هم گویند ؛؛ همازور بید همازور اشو بید همازور او فرخ بید همازور هما نیک بید همازور همیشه شاد
هورم فیروزگر بید همازور کم و ناه بید همازور ویش کرفه بید همازور دادار اورمزد ریومند خره مند اوهما امشاسفندان
او اورمینوه کش اورمزد آمرزیدار اوش آمرزیداری اینکه اندر هر که دادار اورمزد به پتت بید اوش به تن پسین رست
اواج ویرایند همازور وهمن امشاسفند وه منش باد آختی هماوند [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] مانا همازور اردیبهشت امشاسفند مینوا شایه خره حشم و بیش
زنش کش هست اندر گیتی آتش سرخ سوزا و اوایش و هر دام دهشن اورمزد کش این گیتی جشن و جیریشن همازور
شهریور امشاسفند کش هست خره خدایان [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] همازور اسپندارمد امشاسفند وه بنده منش
وهو دانا و راد هیچ وه کام [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
همازور خورداد امشاسفند رد سالاران و ماهان روزان
زان وهومنشنیان مینو که مردم برای سال الفنداریر و فره وه هم شهد زیوستن [illegible]
[illegible] باداش هست اندر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
هیم سپید اشوی زه باداش هست اندر گیتی او روارووس
[illegible] کونه و وس خاران وس ویش کوف دارش و پرورشن گیتیان همازور او دادار
اورمزد رایومند خره مند باد و هما امشاسفندان و هما مینوی وه همازور مهرایزد فراج گیوت و رامش خاران باد
همازور گاه هاون و رفتین و اوزیرن او سیریژم اوشهن گاه باد همازور گاه گاهنبار میدیوزرم گاه میدیوشهم گاه
پتیشهم گاه و ایاثرم گاه و میدیایرم گاه و همسپتمیدیم گاه باد همازور گاه فروردگان پنج وه ستمان زرتشتن اهنود گاه
اشتواد گاه سپنتمد گاه و وهوخشتر گاه و وهیشتوئیشت گاه باد همازور کشور ارزه شوه فردفش ویدفش وورو برشن وورو

جرشن کو این کشور هو بزمی بامی باد همازور آذرخره آذرگشسپ آذر برزین مهر او رهما آوران آتشان [illegible]

[illegible]

زرتشت سپیتمان

[illegible]

زرتشت سپیتمان دین پذیرفت اوشان کیهان رباکرد همازور او فروهر کی وشتاسپ شاهنشاه باد او هما فروهر خدهیان ودهیوودان وشهریاران وموودان موودج باد همازور فروهر

[illegible]

فروهر فرشوشتر باد او هما فروهر مردان نیک کرداران ویسپی دان ووهان فرارونان باد همازور فروهر [illegible]

[illegible] دین چاشیداران دین آموزان ان وودان ویس وودان زندوودان ده وودان زرتشتروتیمان باد همازور فروهر یل سپندیار باد او هما فروهر ارتشتاران

[illegible]

وهمن سپندیاران باد او هما فروهر یلان پشام مردان باد همازور فروهر میدیوماه اسپیتمان باد او هما فروهر مانثر بران دین آتش مرداران باد [illegible]

[illegible]

همازور فروهر اردشیر بابکان باد او هما فروهر آراستاران ویراستاران وونیارتاران دین خدای باد همازور فروهر آذرباد مانثرسفندان باد او هما فروهر پوریودکیشان مینوان هماپه دان دین باد همازور فروهر آذرباد زرتشتان باد او هما فروهر موودان داوران ودستوران دین باد همازور فروهر انوشه روان خسروی قبادان باد او هما فروهر اوروندان دادستان داداران دین یوزترنیداران [illegible]

[illegible]

پرورگران پوریودکیشان فروهر نبانزدستان فروهراشوان باد همازور فروهر اشوان هستان بود آن هود دهیان اوز دهیان پیری نابوکان ابیری نابوکان باد [illegible] تا سر خواندن ؛؛

از روایت کاوس کامدین ؛؛ پرسش

آنکه در وقت نیایش کردن بساطی که گسترند چه شاید پاسخ آنکه بساط که گسترند از پشمین وپشمین و چرمین وسنگین و الیوشتین هما شاید کردن پرسش آنکه بهدینی نیایش میکند در آن بساط درونی پیوست نیایش درست باشد یانی پاسخ اینکه چون درون در آن بساط پیوست ثابت نباشد ؛؛

از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش

آنکه خورشید نیایش سر بر زمین نهادن حاجت نیست و نماز سلام و اکرام تمام باید و می شاید پرسش آنکه بهدینی نیایش هر سه وقت بکند و باتفاق خورشید نیایش هم ؛؛

از روایت شاپور بروچی

دیگر آنکه در نیایش خواندن سر تا گوش پوشیدن و پای تا زانو و دست تا رشنچه پوشیدن او ستا خواندن رواست و گر پوشیده نباشد روا نیست خواندن نشاید ؛؛ دیگر آنکه خورشید نیایش و مهر نیایش و اردویسور بانو نیایش پیش آتش کردن رواییت

دیگر آنکه بگاه فروردین روز خورداد بگاه هاون نه خورشید نیایش و سه مهر نیایش کردن و گاه رفتین خورشید نیایش سه و مهر نیایش یک و گاه اوزیرن خورشید نیایش سه و مهر نیایش یک خواندن ،، و دیگر آنکه کسی که نیایش و یشت اوستای نداند بموافق این نوشتها ایثا اهو ویریو بخواند و تا هر یکی را مرتبه برسد ،، هورمزد یشت را ایثا اهو ویریو یکصد و سه و ده اشیم وهو خواند ،، خورشید نیایش و مهر نیایش هر دو را جدا یکصد و سه ایثا اهو ویریو ،، و ماه نیایش را شصت و پنج ،، و اردیسور بانو نیایش را صد ایثا اهو ویریو ،، و سروش یشت که در شب خوانند یکصد و سه ایثا اهو ویریو ،، و اردیبهشت یشت شصت و پنج ،، و سروش هادخت هفتاد و پنج ،، و هر یک گاه را شصت و پنج ایثا اهو ویریو خواندن ،، توبه را یکصد و بیست و یک ایثا اهو ویریو و اشیم وهو دوازده ،، و هر یک آفرینگان را یکصد و بیست و یک ایثا اهو ویریو و اشیم وهو دوازده خواندن ،،

از روایت کامه بهره

یکی از خورشید پدید آمدن وی از مشرق که مانندهٔ زایش است و ناپدید شدن آن بمغرب که مانندهٔ مرگست و دیگر باره از مشرق پدید آمدن که مانندهٔ رستخیز است و نیایش خورشید آنست که هر روزی سه بار حساب باز باید دادن اگرچه مرد برجامهٔ جدین نیایش بد پذیرفته نباشد ازیراکه نیایش برجای پاک باید کرد تا پذیرفته شود و گر آن باشد که بر پای نتوانست خاست نشسته بکند شاید و گر نشسته نتواند کرد خفته اگر خفته نتواند کرد [illegible] بخواند تا نیایش او پذیرفته باشد و گر نیمو اهورای مزدای نتواند گفت بامداد [illegible] تا سر بگوید اشیم وهو بخواند و هم نیمروز [illegible] و سه اشیم وهو و نماز شام [illegible] و سه اشیم وهو پس چون چنین کند او را حساب کنند و یاد و فراه دهند

از روایت شاپور بروچی ،، پرسش

نیرنگ کستی و خورشید نیایش و مهر نیایش بدل ایشان ایثا اهو ویریو فرموده است و آن هورمزد یشت و دیگر یشتها بدل ایشان ایثا اهو ویریو فرموده است

از روایت کامان بن آسا

[illegible] نماز ترا [illegible] یا خدای [illegible] سه بار [illegible] نماز [illegible] خلقان [illegible] پیش بیان [illegible] همه [illegible] و شما کارفرمایان و جوینده کان و صلح کنندگان [illegible] موافقت اتفاق کنندگان [illegible]

نماز با چشمهٔ خورشید ،، اتفاق کرده اند جملهٔ عالمیان و دانایان بر فرا پیش داشتن نماز و نام خدای عزّ و جلّ و اقرار دادن بزرگواری وی از بهر آنکه اوّل همه کارها باوست و آخر کارها باوست و بازگشتن همه در پیش اوست پس واجب کند که ابتدا بنام او کنند در کارها و ختم کارها بحمد و ستایش او کنند که ابتدا مستحق خدای او بود و بزرگواری او را شناختند و یاد کردند در آخر احسان و انعام از و دیدند پس سزاوار ستایش و حمد او باشد از بهر این گفت نماز تراست پیش از همه خلقان [illegible] نیک روقوی است [illegible] بزرگ داشتم [illegible] اورمزد را [illegible] اشکارا شکستم خوار داشتم نیست شده [illegible] آنجهان [illegible] ورزیدم و کردم [illegible] که خواست [illegible] بزرگتر و برتر معنی آنست که چنان خواهم و آرزوی من چنان است که فعلی و طاعتی که ورزید از آن و از آن کرده اند من بیش از آن بکنم و بجای آرم و آنچه در دل دارم از طاعت بیشتر از آنست که همی نمایم [illegible] ثنا گویم بر نیّت نیکو [illegible] ثواب بر نیّت و اعتقاد نیکو [illegible] نصیحت در گفتار نیکو [illegible] نصیحت در کردار نیکو معنی این در قرار داونست و ایمان آوردن بآنکه خدای تعالی خلق را بندگی کردن فرمودن است اعتقاد نیکو داشتن و راستی ورزیدنست در گفتار و کردار [illegible] یعنی و نیّت همان است

کو پیش ازین گفته شد این چنانست که همی گویدمن سپاس و ستایش تو با عتقاد ثواب و نیّت نیکو کویم و فعل من خوب باشد

[illegible] فراکیرم [illegible] وتن فرادهم همه [illegible]

[illegible] همه [illegible] هوخت [illegible]

هورشت معنی آنست که چون خدای را بشناختیم و فرشتگان را قصد شناختن چیزها کنم که آن نجات من باشد

[illegible] فروکذارم [illegible] تن فرادهم [illegible] همه [illegible]

[illegible] نیت به [illegible] گفتار به [illegible]

[illegible] کردار به [illegible] فراکیرم [illegible]

[illegible] شما فرشتگان را [illegible] پرشش [illegible]

ونیایش [illegible] پیش روم به نیت [illegible]

پیش روم بگفتار [illegible] پیش روم بکردار [illegible]

[illegible] بزرگ دارم نفس روشن خره مند [illegible]

شما باد [illegible] جان خویش فدا کنم شما را [illegible] تن من فدا

ستایم [illegible] وثنا کویم معنی آنست که اگر حاجت افتد تن و جان خویش

فدای دین باید کردن بکنم از قوت اعتقاد و صلاح خویش این آیت ازین شهید تراست ابتدا کند با آنکه کوید من در ثواب

ونیت و قول و فعل باشم بترک خلاف و ضد این بکویم آنکه از پس اینکونه من تن خویش فدای فرشتگان کنم و بر ایشان

درود دهم و ایشانرا پاک کویم و تن خویش فدای رضای ایشان کنم آنکه ثنا کویم بر اشایه کوی فعل از افعال ملت

فرزند و پرهیزکاری و تقوی جویم که آن شریفترین نعمتی است و درین فعل تعظیم خدای عزوجل است و بزرگ داشتن

کسی که اشایه برگزیند و تعظیم است نفس اشایه را که مردم چون مقر آیند که طاعت و فرمانبرداری کسی را که قوت

از دست و قدرت او راست و بزرگترین چیزهاست چه آن تعظیم باشد کسی را که بزرگتر از دیو و بزرگ داشتن کسی

در طاعت دیگری باشد آن بزرگ داشتن نفس او بود و اقرار دادن و تشریف و فضل او و مقصود ازین فضل و فضل و ستایش

و طاعت و فرمانبرداری و پرهیزکاری است و تعظیم ایزد تعالی و تعظیم چیزی که مطیع اوست او را [illegible] اشایه

آن فرشته است که موکل بر آتش است [illegible] نیکی و نعمت [illegible] شریفتر

و برتر [illegible] بهست [illegible] نیک [illegible] بهست [illegible]

نیک [illegible] آن [illegible] که [illegible] پرهیزکند [illegible] شریفتر [illegible]

پرهیز معنی آنست که پرهیزکاری بهترین چیزهاست و همچنین پرهیزکاریست که بهترین طاعتها برگزینند تا روان خویش را

پاک کرده باشد [illegible] نماز اورمزد [illegible] نماز [illegible]

[illegible] انکه هیرو [illegible] اورانیدکان [illegible] نماز [illegible] مهر [illegible]

[illegible] بادیه آنچه گرد و صحرا در آید و جانوران انکاهدارد [illegible]

[illegible] نماز خورشید [illegible] نیکرو [illegible] اسپ قوی [illegible] نماز

آب [illegible] چشمها آب [illegible] داده خدا

[illegible] نماز بر نده سخن کویند [illegible] نماز کیومرد

[illegible] نماز زرتشت پیغمبر بن

اسفنتمان [illegible] پرهیزکار [illegible] نفس طبعی [illegible] نماز [illegible]

[illegible] همه [illegible] پرهیزکاری [illegible] هستی یعنی تن [illegible]

[illegible] ایشان که اکنون هستند [illegible] ایشان که بودند پیش از ما

[illegible] ایشان که باشند [illegible] من بهتر باشم [illegible]

[illegible] بفضل افزون باشم [illegible] نیت من [illegible] یارب

[illegible] پرهیز و فضل با منست [illegible] نیکی بده [illegible]

مرا معنی آنست که یارب خاطر من بیفزای در فضل و تن مرا نیکی ده سؤال اگر کسی پرسد که چرا درود دادن بر حیوانات
تقدیم کرده بر درود دادن زنده سخن گویند جواب گویم که بهمه حال زنده سخن گویند فاضلتر از زنده سخن ناگوینده اکنون تقدیم
بر دو گونه است تقدیمی است شرفی و تقدیم طبیعی حیوانراست و زندهٔ ناگوینده بیشتر است از زندهٔ گوینده و شرف گوینده
بر بزرگی است برین سبب که حیوان را تقدیم کرد [illegible] این جا من روشن [illegible]
[illegible] بلند [illegible] معنی آنست کی یارب جان مرا بجای بلند رسان آنجا
که آفتاب است [illegible] بتو [illegible] بیفزاید [illegible] در آن جهان
[illegible] بگشتن تحویل رسند معنی آنست که بتو باشد یارب از بدی به نیکی گشتن و از بهر این دعا در اول روز
تو خشنودش کرد که آفتاب در زیادت و پیدا کردن قوت باشد و نیمهٔ روز دعای تن خویش را کرد که در آن وقت
آفتاب بغایت بلندی باشد و آخر روز با شتقال کردن و پیوستن به نیکی و چیزی که در آن وقت آفتاب تحویل همی کند
و نشیب همی رسد پس هر وقتی دعا موافق طبع وقت و تاثیر آفتاب باشد تا امید وار بود [illegible]
[illegible] مهر فراخ کاتیم یزم [illegible] و پاک
[illegible]
[illegible] هزار گوش
[illegible] راست خلق [illegible]
[illegible] ده هزار چشم [illegible] بلند [illegible] بسیار [illegible]
[illegible] دانش [illegible] آلت [illegible] او را خواب و ملالت نگیرد [illegible]
[illegible] مهر [illegible] جمله [illegible] دنیا شهر [illegible] سالار
[illegible] دنیا [illegible] یزم [illegible]
[illegible]
[illegible]

و پاک گویم آنرا و آفریده او را اهورمزد خره قوی باشند فرشتگان معنی آنکه آنست که بزرگ دارم سالار دنیا را که ایزد تعالی
او را بزرگی کرد انیده است و نوری بوی داده است بیشتر از یکدیگر سیارات را یعنی ستارگان و روندگان تابنده
یا زند و این در کتاب نموده [illegible]
[illegible] خورشید اخر کت نیک رو قوی اسپ یزم
[illegible] فرشتهٔ موکل باران [illegible]
درست چشم بزرگ دارم معنی آنست که بزرگ دارم فرشته را که منفعت و زمین مخلوقات از وست و این تعظیم از درستی
و ذخیره منست [illegible] برج جوزا و سرطان یزم [illegible]
[illegible] فرشتهٔ موکل باران یزم [illegible]
[illegible] فرشتهٔ موکل باران نیکو نور اند یزم [illegible]
[illegible] آسمان ستاره داده خدا یزم
[illegible]
[illegible] فرشتهٔ موکل باران ستارهٔ نیکو کرده نورانه یزم [illegible]
[illegible] فلک و فرشتهٔ خداداده یزم [illegible]
[illegible] زمانهٔ بی حد و کناره یزم [illegible]
[illegible] زمانهٔ دراز از خواست یزم یعنی نه هزار سال اسپندتش تا قیامت [illegible]
[illegible] پیوسته و راست [illegible] حکیم دانا یعنی آنست که نیست شود در نیمارت ابلیس ملعون
[illegible] طبع که فضل گوید [illegible] یعنی که پاک گویم
یزم [illegible] دین [illegible] نیکی [illegible]
دین ما که خداوند یزم [illegible]

[illegible] همه پرهیزکاران مینو یزم [illegible]
[illegible]
همه پرهیزکاران این جهان زور وتن یزم [illegible]
[illegible] روان یزم [illegible]
پرهیزکاران فروهران یزم [illegible] پرهیزکاران [illegible]
ویکان [illegible] آفریدهٔ خدای [illegible] اورابندکان [illegible]
[illegible] تهانیکان بزرگ دارم کویم وجویم یزم [illegible]
[illegible]
[illegible] چشمه خورشید امرگ نیک وقوی اسپ یزم [illegible] دین
[illegible] خدای [illegible] زراتشتی [illegible]
وجد دیو معنی آنست که می آمرزد مارا وطلب نیکی کردن وبرگزیدن وبهترین کارها وبازخواندن دیگرانرا و نیکی کردن
وازبدی وکارهای دیو پرهیز کردن [illegible] معنی آنست که آن بگویم که خدارا
بدان بداننداکیش اورمزد پرستندهٔ آن چیز بگویم که مردم را پاک کند از پلیدی وبدی دیوان وراه نماید بخدای
عزّوجلّ بیگانگی او وبزرگواری او که هست [illegible] یعنی فرشته از جهت مهرایزد [illegible]
[illegible] فاضل [illegible] اشایه [illegible] دست [illegible]
[illegible] یزشن [illegible] نماز [illegible]
آمدن وبزرگ داشتن [illegible] وپذیرفتن معنی آنست که همی بزرگ دارم فرشته این که موکلست درینوقت
ازقبل مهرایزد ومینو می کند پرهیز درست [illegible] فرشتهٔ
باران آنکه کرد آمدن ایشان [illegible] فاضل [illegible] اشایه [illegible]

دست معنی آنست که می بزرگ دارد فرشتهٔ که موکل است برین دلت این فرشته از دست مهرایزد درود میدهد برایشان وهردو
ایشانرا بزرگ میدارد ویاد می کند وآنچه ایزد تعالی درینوقت فرستاده است وبرپیغمبران وقت نیمروز [illegible]
[illegible] فرشته ازار وبهشت امشاسفند بود وبسیار خیر یاورا و فرشتهٔ دیگر وقت نمازشام
[illegible] برآمدن ستاره فرشتهٔ
دیگر ازقبل بزرگ فرشتهٔ دیگر بازاو فرشتهٔ دیگر خود ازپس شام تا نیمشب جنب خورشید گشتن و نماز خفتن [illegible]
[illegible]
فرشتهٔ دیگر ازقبل فروهراشوان و فرشتهٔ دیگر فرشتهٔ زندگانی وتن آسان [illegible]
[illegible] از نیم شب فرشتگان که درینوقت موکل وموبد وسالار باشند سروش اشو ورشن وآستاد ایزد باد
بعد از نیم شب [illegible]
[illegible] فرشته ازقبل سروش اشو کاه اوشهن فرشتهٔ دیگر نگهبان خداوند خانه
[illegible]
[illegible] چشمه خورشید مرد نیکوکرد وقوی زور اسپ
[illegible]
[illegible]
[illegible] مراشرح کند چنین دستور وپرهیزکار هرچونکه
باشد بزرگ وپرهیزکار بدانش خویش میگویم معنی آنست که بیاموزد آنچه خدای بدانش بگوید وخواهد پاسخ کند آنرا دیگر معنی
آنست که هرچیزی که باشد از فضلها ونیکوئیها درست دانم که آن بخواست خدایست شرح نامهاء فرشتگان که درینوقت
موکلند نام این فرشتگان از روز قیامت شکافته اند وقت برخاستن خلق باشد ودر قیامت زندگی مانند چنانکه
باشد ودرجنبیدن ایشان هیروز بود که شاد کردانند ایشانرا کردار نیکوئی که کرده باشند ونعمت دهند وبرخاستن

خلق وایستادن بر پای پیش خدای عزّ وجل درآمدن جانها بدو درتنها [illegible]
[illegible] چشمهٔ خورشید نیست نشو دنیکو کردان
قوی زور اسپ تیزم [illegible] . که آن چشمه برآید که روشن شود آنکه خورشید
[illegible] . براید روشن شود [illegible]
[illegible] . پاک کرد اینها که او آفریده است از پلیدیها که دیوان معنی آنست که پاک
کند زمین را از پلیدیها که دیوان در شب کنند و سازند و آنکه دیوان در شب بیشتر کوشند وایشان قوت بیشتر بود یعنی چون
آفتاب روشن شود وبر بالا آید جمله دنیا و هر پیدایش که او آفریده است همه پاک شود از ناپاکیها که دیوان در شب
می کنند [illegible] . آب وان
پاک کرد از برآمدن آفتاب [illegible] آب چشمه
پاک کرد یعنی آب چشمه و چاه پاک کرد از برآمدن آفتاب [illegible]
[illegible] . آب دریا پاک کرد یعنی آب دریا ها پاک شود از برآمدن آفتاب [illegible]
[illegible] آب کوهها پاک کرد یعنی آب کوهها پاک شود از روشن شدن آفتاب [illegible]
[illegible] . پرهیزکاری پاک [illegible]
[illegible] خدای معنی آنست که چون آفتاب برآید بر مخلوقان جهان افتد این آبها که یاد کردیم جمله پاک شود از ناپاکی و
تباهیها که دیوان در شب میسازند از وی [illegible]
[illegible] . اگر نه خورشیدی برآید [illegible]
کاین دیوان همه تباه کردندی دنیا [illegible]
کاین هفت کشور اقلیمست معنی آنست که اگر آفتاب بر نیامدی و نور او بر زمین نرسیدی دیوان همه دنیا را تباه کردندی
که این هفت اقلیمست [illegible] کشتی [illegible] نیت [illegible] از فرشتگان

[illegible] . بزرگ دارند در دلهای ایشان [illegible] برخاستن
زور [illegible] . نگاهداشتن [illegible]
زور ایستادن [illegible] . معنی آنست که فرشتگان بود ضمان کردندی قیام کردند باین اگر ضمان
کردندی همه بجای نتوانستندی آوردن و عاجز گشتندی [illegible] . وهر که نماز کند [illegible]
[illegible] . آفتاب را [illegible] . آن [illegible] . نیرو [illegible]
قوی اسپ [illegible] . بنور او دفع شود [illegible] . یعنی از نور او دفع
شود تاریکیها [illegible]
بنور او دفع شود آنچه از تاریکی بود دیوان یعنی بنور او دفع شود آنچه از تاریکی دیوان بود [illegible]
[illegible] . بنور او دفع شود [illegible] دزدان [illegible]
و راهداران یعنی بنور او دفع شود بیم دزدان و راهداران [illegible]
[illegible] . بنور او دفع شود بیم کفتاران و جن یعنی بنور او دفع شود بیم
کفتار و جن [illegible]
بنور او دفع شود علّت وملعون علّت پنهان وتن یعنی بنور او دفع شود علّت ملعون دیوان و بی گناه کسی را زخم کردن و بجان
کشتن معنی آنست که حرمت داریم آفتاب را و بروی ثنا گوییم که از نور او دفع شود جمله آنچه یاد کردیم از فساد دیوان و دزدان
و علتهای دنیا موجب داشتن حرمتی که از این فعلها حاصل آید و فسادهای دیوان از عالم دفع شود [illegible]
[illegible] . نماز کنند خدای تبارک تعالی را که این چنین آفتاب آفریده [illegible]
[illegible] نماز برده فرشتگان را و امشاسفندان را [illegible]
[illegible] . نماز برده جمله روانها را گفته اند تا با آن اتفاق کردند که از بهر تعظیم و بزرگواری
وستایش که آفریده را گفتند آن آفریده را گفت از آفریدهای خدای آن بتمجید خدای عزّ وجلّ کرده باشند بحقیقت دستور [illegible]

بزرگ دارند آنکار را بزرگ داشته باشند و بضرورت هر که مصنوعی را بستاید صانعی را ستوده بوده که کسی گوید که فلان را خطی
نیکوئی است یا این خطی نیکی است که گویند او یر نویسنده ثنا گفت و دیگری گوید که فلانکس را کرده بوده مال را برین معنی
گفته اند هر که آفتاب را بزرگ دارد خدا تعالی را بزرگ داشته بود و فرشتگان او تن خویش را و هر که تن خویش را بشناخت
و هر که نعمت را بدانست و شکر نعمت را بگزارد مستحق زیادت نعمت گشت و فایدهٔ این سخنها اینست که گفتم [illegible]
[illegible] بزرگ دارم [illegible] همرا [illegible] از
مینوی [illegible] سزا بجید از خلق گیتی [illegible] بزرگ دارد [illegible]
[illegible] آفتاب آنکه میزد نیکورو قوی اسپ [illegible]
[illegible] بزرگ دارد مهر [illegible] فراخ گیود [illegible] بیابان
و همراه [illegible] هزار گوش [illegible]
[illegible] ده هزار چشم بیت چو خورشید تابان برآید زکوه ✤ ستایش کن ای مرد دانش پژوه
تنت میتواند مکن کاهلی ✤ بدان تا نگردد روانت ستوه [illegible] بزرگ دارم
صلاح و عمود [illegible] یا خلاف برد ند [illegible] شردیوان [illegible]
[illegible] زور دیوان [illegible]
[illegible] آنکه صحرا پاک کند گویم [illegible] بزرگ دارم [illegible] از
و زانکه کنیست [illegible] بزرگتر [illegible]
[illegible] اندر ماه خور [illegible]
خورشید می گوید بزرگ دارم روانی را که او راست گوی برین پیداست و بزرگترین آنکه میان آفتاب و ماه خلاف
کرده اند در تقصیر انشرح گفت و با این چیز یقین نفس میخواهد عاقلی که عمل حیوانی است و روا بود که آن معنی همیخواهند
که این پدید آید میان نفس عاقلی و نفس حیوانی ولیک که همیگویند آن میان آفتاب و ماه است یعنی نور و قوت که پیوسته

بهره و که میان آن در تن مردم باز قوت متحرکه از قوت نفس ناطقه و قوت حیوانی و چنان گمان برم که مخان ازین سهم سعادت
بهم اشتراج کرده اند [illegible] یا آنکه پاک گویم [illegible]
[illegible] سزای یشتن [illegible] گرفته اند درست [illegible] و این نماز
معتمدان گفته یشتن گفته اند درست گفتن آمد و بایستاد و بزرگ بار رسید زنامش معلوم کن [illegible]
[illegible]
خورشید میزد نیکو روی بد و قوی اسپ زود تر آنکه قوی گرد و قوت بزرگ آفتاب [illegible]
[illegible] خورشید بمیرک نیکو روی
قوی اسپ بزرگ دارم [illegible] آنکه از نهایت [illegible] آنکه [illegible] کوشتسر [illegible]
[illegible] برسم روان دانا [illegible] یعنی زفانها سخن خدای [illegible]
کوشش [illegible] بکروار بچه [illegible] شرح گفتم
آمد [illegible] سخن راست و درست [illegible]
آنکه نوشتگان اند [illegible] پاک گفتن [illegible]
زور و نیکی [illegible] هور فرد خدای [illegible] نخستین [illegible]
یعنی [illegible] بهترین تقدیس پس آنکه خدای عز و جل چون پیش ازین گفته که جمله تقدیسیها حق خدای را سزد
و درین جایگاه پیدا کرده اند هر که آفتاب را بزرگ دارد و نماز برد خدای را بزرگ داشته باشند و خبر دارد که کسی از آن
که بزرگواری و تعظیمها تعظیم خدا باشد تا دایم که نماز بردن آفتاب و ماه را تواضع کردن آنرا ذکر خلقان را پس فضلی ندارد و پس
صواب حاصل آید بلکه جمله سجودها تحمیدهای حقیقت خدای راست تبارک تعالی [illegible]
[illegible] و دیگران [illegible] و برتران [illegible] ادکان [illegible]
[illegible] چون [illegible] نام خدای [illegible] خواست [illegible] چنین [illegible] دستور [illegible]

[illegible] . پرهیزکار [illegible] . هرکدام [illegible] معنی آنست که کارکرد و آنچه رضای خدای تعالی در آن باشد و دانستن
و خواست او بهترین چیزهاست یعنی ایزد تعالی همه چیز نیکی خواهد چنان واجب کند که نیت ما نیز نیکو باشد و عمل نیکو چنانچه
خدای خواهد [illegible] دنیا [illegible] . نام بهمن [illegible]
[illegible] . کردن [illegible] . دنیا [illegible] . یعنی فاضل که ما کنیم در رضای
ایزد تعالی مکافات آن در آنجهان بدست بهمن امشاسفند بما رسد و او قسمت کند عطای نیکوی خدای تعالی بر
این فرشته رسد و وی به نیک کاران رساند معلوم است که عطائی که خدای بهمن را ارزانی داشته است واجب
که از همه چیزها تمام و خرد و تمام [illegible] ملکوت [illegible] . بخدای [illegible] . اگر
[illegible] . درویشان [illegible] دهند [illegible] . آنکه درویشان
به آن زندگی کنند یعنی بآن زندگانی کنند یعنی واجب که جهد کنند که در صدق دادن و درویشان زیاری دادن
تا مکافات بآنجهان باز یابند علم جوانی و توانگری که همه خلق نیازمند اند بخدای عزّ و جل هر که چیزی از ملک و مال خویش
بیرون کنند بدرویشی دهند چنان باشد که برخویشتن وقف همیکنند و عاقبت مکافات آن بوی رسد

[illegible] یزشن [illegible] نیایش [illegible]
قوت در بازو [illegible] . قوت در پای [illegible] . خوانم [illegible]
[illegible] خورشید بهرک نیکو قوی اسپ

چو کردی نیایش بخورشید پاک پس آنگه نگر در روان تیره ناک
زدانا سخن بشنو و گوش دار نباشد روان تو در جای تار

[illegible] همی باد نیکو کردارانی [illegible] خواه [illegible]
[illegible] . همی با دتن درست [illegible]
[illegible] . همیا دتن افزونی [illegible] . همیا دتن فیروزی
[illegible] . همیا دمال ضیاع

بسیار نعمت [illegible] . همیاد
پاکترین فرزند [illegible] . همیاد دراز زندگانی
بسیار [illegible] . همیاد بزرگ
ترین جای نیکان و پرهیزکاران [illegible]
در آن جهان روشن بسیار نعمت و معنی خوره آنست برآیت
وقدرت که آن جهت خدای تعالی در خلق نعمت او پراکنده پُر نعمت شود و هر کس بآن مقدار که بهره یابند از آن بزرگی یابند

باندازهٔ آن پاک خدای درین تیره خاک کرد نهان همه بهرا پاک
نیایش را مکن فرموش یکدم چو خوانی جمع کردان هوش یکدم
با خلق آن زمان در راز مباش نیت صافی و خوش آواز مباش
چه خوشتر زانکه در راه نیازی بگوید بنده با دادار رازی
جهان پس پشت و رو بسوی یزدان دل و جان رفته اندر کوی یزدان
بچیزی دیگر اینجا چون نپیچی دل زهی مغروری زین معنی حاصل
همان عمرت چنین می بود خواهد کسی کو راز دین سود خواهد
اگر همواره اندر ره چنینی فراوان سودها ما که ببینی
ز نورش نور در جان میفزاید فرشته هم مهمان تو آید
بصدق دل بگفت خوب و تن پاک بنه در پیش یزدان روی بر خاک
ازو در هر چه تو الفیت خواه که بگشاید یسی درهات ناگاه
همه در خویشکاری باش مشغول ز بدها و گنهها گشته معزول
مشو از فضل یزدان هیچ نومید که گر شب باشد نیز خورشید
میزد و آفرینگان کرده و کار بهر جیت دسترس پای میدار
همیشه باش در فرمان دستور مشو یک لحظه از فرمان او دور

از روایت کامه بهره

آنچه از جهت ماه نیایش پرسیدند بدانند که دادار اورمزد هر نیکی که بمردمان دهد بماه ورجاوند سپارد و ماه آن نیکیها به
مردمان بخشد پس میباید که هر کس چون ماه نو شود ماه نیایش بکنند تا آن نیکیها زودتر بیشتر بدو رسد و در آن ماه
روزیش فراختر باشد و بر مردمان واجب است هر ماه نو نیایش کردن و الفیت خواستن چه هیچ امشاسفندی بیاری
مردمان زودتر نرسد که ماه ورجاوند و هر الفیتی و حاجتی که ازو خواهند زودتر برسد "

از روایت دستور برزو " پاسخ

افزودن و کاستن ماه بدانند که در جسم خود روشنائی ندارد و نور او از آفتاب است چون از اجتماع گذشت
و روی باستقبال نهاد هر روز نور او افزاید و چون مقابل آفتاب رسید نور تمام دارد و چون از استقبال روی باجتماع
نهاد هر روز کاهد پس معلوم شد که نور ماه از آفتابست و آن یک روز که ماه مخفی میشود در پیش دادار اورمزد میرود
و نیکی و روزی از جهت بندگان میستاند و در وقت افزودن نیکی و روزی به بندگان دهد و در وقت کاستن ثواب

گناه بندگان بحینود پول	از روایت بهمن پونجیه	سپارد تا داند

دیگر آنکه ماهتاب را هیچ روشنی نیست ماهتاب را همه روشنی از روشنی آفتابست تا که مقابلهٔ آفتاب میباشد نورش
می افزاید چونکه از مقابله فروتر میشود نورش کم میباشد و یک روز که مطلق نیست میشود نزدیک اورمزد میرسد و رزق
روزی از بهر خلق از او رمزدی آورد باز پیدا میشود و بمردم میرساند آن رزق روزی را ‌٫٫

از روایت کامه بهره

یکی آنکه از ماه دیدار است آنکه پانزده یوم میافزاید مثال کودک برنا و پانزده یوم میفرساید بر مثال برنائی که پیر شود
و بعد از آن ناپیدا شود بر مثال پیری که بمیرد و در دشش پنج این افزایش و کاهش و پایداری تمام کند که مانندهٔ
آن خلق ایزد دشش اند و دیگر باره باز دیدار آید و مانندهٔ آنکه رستخیز بود ‌٫٫

از روایت بهمن پونجیه

حکایت دیدن ماه را یعنی در برج هر ماهی که پدیدار میشود و در هر برجی که ماه نو میآید آنگاه بموافق این نوشتهٔ دین آن بحیز نگاه باید کرد

بنام خداوند روزی رسان	بگویم ز بهر تو من ای جوان	ز برج حمل چون ببینی تو ماه	بکن آن زمان تو بآتش نگاه
که آنماه کارت بود خوبتر	ز گفتار دانا کنون در نگر	هم از ثور بنگر ببین کاو را	که آن ماه بهتر بود مر ترا
چو در برج جوزا ببینی تو ماه	در آن وقت کردن نباید نگاه	بپرهیز از کوری را دمرد	که در دین این چنین یاد کرد
چو در برج خرچنگ بینی قمر	ز گفت حکیمان تو بشنو خبر	در آندم نظر کن بآب روان	دگر سبزهٔ خوب یا ورود آن
ز برج اسد چون ببینی تو ماه	تو بر آسمان کن زمانی نگاه	بخواه حاجت از پاک پروردگار	مبین کودک و زن تو این یاد دار

چو در برج خوشه ببینی تو دان	ز مضمون او بشنو از من چنان	مبین تو چنان رو و کرکس زود	که غمگین نگردی تو خود با وجود
بجان ذکر یزدان بصدق درست	که خوشحال گردی در آنماه تو ست	چو در برج میزان ببینی قمر	در آئینه و زر در آندم نگر
بخواه حاجت از کردگار جهان	هم از برج عقرب بگویم تو دان	تو بنگر ابا مرد نیکو نظر	جوانمرد باشد نه کور و نه کر
مبین چیز نکروه ای نامور	که آنمه به نیکی رسد خود بسر	چو در برج قوس اندر آید قمر	همانگه نگه کن ابا سیم و زر
مبین روی بیمار را آنگهی	بپرهیز تا نیک گردد همی	ز برج جدی چون ببینی تو مه	اشیم وهو بر خوان همانگه شه ره
تو بنگر ز بیمار و هم کودکان	که باشی در آنمه بسی شادمان	چو در دلو بینی همی ماه نو	ایثا اهو ویریو بخوان تو ای راه رو
بخواه حاجت از پاک پروردگار	مبین کودک و زن در آن روزگار	چو در برج ماهی ببینی تو ماه	بلعل و جواهر کن آنگه نگار
ببین و بشو شادمان از زنان	بوی شاد و بنود ترا خود زیان	همین هست ما را کنون یاد دار	که باشد نگهدار پروردگار

از روایت کامه بهره

آنچه از جهت اورمزد یشت خواندن پرسیده بدانند که هر روز فریضه است که اورمزد یشت برخوانند چه آنروز برخوانده
باشند هیچ وزندی بدانکس نرسد و ایزد عزّ و جلّ او را از همه بدی جهان نگاه دارد چنانکه یک مرد بهزار مرد نگاه دارند و این
سخنها در زند تفسیر اورمزد یشت پیداست و چون بدهی یا بشهری برسند البته باید که اورمزد یشت برخوانند تا در آنجایگاه رنجی و بیماری
و زیانی بد و نرسد و بکاری که رفته باشد زود تر باز آید و مقصود حاصل گردد ٫٫ و آنچه در سروش یشت خواندن پرسیده
بدانند که یزد تعالی شب سروش اشو فیروزگر رنج بزرگی دارد بروی سپرده است همچنانکه روز ایزد تبارک تعالی نگاه
میدارد سروش اشو فیروزگر شب نگاه دارد پس فریضه است هر شب سروش یشت برخواندن تا آنشب از همه آفتها این
باشد و خرفستر و مار و کژدم بروی گزندی نتوانند کردن و هر خانه که بشب سروش یشت بخوانند و باد بدان خانه دمند
آنشب در آن خانه از دزدان و بدان چیزی بد نتوانند کردن سروش اشو تا روز آن خانه نگاه میدارد و هر آنکس که در آن
خانه باشد ایشان را پس فریضه است که هر شب البته خوانند ٫٫ معنی هورمزد یشت ٫٫ [illegible]
[illegible] پرشید اشو زرتشت از هورمزد [illegible]

چگونه اهورمزدی که دادار هر دو عالم و برتر از اندیشه و قیاس بنی آدم و عالم براسرار یعنی هروسپ آگاه و که دانای نهان و آشکار است [illegible] یعنی بزرگوار عالم جبروت و ملکوت و لاهوت که بعید است از انظار انسان و ملایک و هر شیئی مگر تا وقتی که دیدار دهد [illegible] یعنی آفریننده عالم و بعد از آفرینش رازق حیوانات و بنی آدم است ستمندان اشو یعنی منزه از عیبها مراد آنست که اشوزرتشت از چنان خداوند سوال نمود [illegible] یعنی در عالم و درین وقت کلام دین مجید که از کلام آن خداوند است از خداوند درخواست کرد [illegible] یعنی کدام کلام بزرگوار است که متکلم آنرا قوت و زور وافره در دل و در نفس ظاهر شود یعنی از گفتن آن کلام مردم با قوت شود [illegible] یعنی کدام کلام فیروزی رساننده هست یعنی مظفر بر اعدا و شیطان که مخلل ایمان انسان است [illegible] کدام کلام خره و پاکی و نور افزاینده است بآن خره شیاطین و جن و انس مقهور شوند [illegible] و کدام کلام است که مراد و کام مردم رساند [illegible] کدام کلام است که از گفتن او فیروزی بر خصمان و گناهکاران باشد و کسی خصمی او نتواند کردن [illegible] و کدام کلام است که تندرستی با ایمنی یابند از گفتن آن [illegible] کدام کلام است که از گفتن آن خلل دیوان و دیو مردمان یعنی مردمانی که بفعل و کردار همچون دیواند دفع شود [illegible] کدام کلام است که در جمله عالم منجح حاجات بنی آدم باشد یعنی هر مرادی که در دنیا بخواهند از گفتن آن کلام حاصل شود [illegible]

[illegible] کدام کلام است که در کار و بار دنیا بهتر سود رساند و زیان کاران و ستوه کنند کار از دفع سازد [illegible] پس چنین فرمود اشوزرتشت را آن دادار هروسپ آگاه [illegible] که ای اشوزرتشت اسفنتمان که آن کلام اسم اعظم منست که گویا جوهای آن کلام امشاسفندان هستند یعنی فرشتگان مقرب و معظم که هر یکی از برکت آن کلام در هر دو عالم یک لحظه و یک دم چند هزار بار سیر میکنند [illegible] دادار اورمزد میفرماید که ببرکت اسم اعظم من که کلام منست این مقدمه که بر صدر گفته است [illegible] جمله را بباید اینجای مختصر کرده نوشته شده است تا دانند [illegible] سوال کرد اشوزرتشت از آن پادشاه بیزوال [illegible] که ای دادار آن اسم اعظم که کلام مبارک تست بنده را عیان کن که از گفتن آن بجزای جزیل رسد [illegible] آن کلام که بزرگترین کلامهاست [illegible] بالاترین جملهاست [illegible] زیباترین هر دو عالم [illegible] کار سازی آدم [illegible] فیروزی دهنده بر خصمان و گناهکاران [illegible] تندرستی و ایمنی رساننده [illegible] خلل دیوان و دیو مردمان دفع کند [illegible]

چنانچه دفع کنم و برنم جمله دیوان و مردمان دیو فعل را از برکت آن کلام [illegible]
[illegible] چنانچه دفع کنم و برنم جمله دیو و گفتار و
پری را [illegible] مرا هیچ کس
از آنها مضر نشود از برکت این کلام [illegible] نه دیو [illegible]
نه مردم [illegible] نه گفتار [illegible] نه پری یعنی کسی مرا آزار
نرساند [illegible] پس بفرمود وا در هر وسپ آگاه
[illegible]
که ای اشو زرتشت اسفنتمان از اسم اعظم من نخستین اشاوم هست یعنی تقدس ذاته و تنزه صفاته [illegible]
[illegible] دیگر اسم اعظم را معنی آنست که جمله حیوانات از دست و هم رازق اوست
[illegible] سوم اسم اعظم را معنی آنست که توانا بر همه چیز چنانچه گفته اند کند
آنچه خواهد بکرد آنچه خواست [illegible] چهارم اسم اعظم را
معنی آنست که جای الابرار من الجنة بید قدرت و اقتدار چراکه رضای او در نیکی فعل مردم است [illegible]
[illegible]
پنجم اسم اعظم را معنی آنست که جمله موجودات عالم از پاداش نیکی و پاداه فراه بدی از داده اوست جل جلاله و عم نواله
[illegible] ششم را معنی آن باشد که عاقلترین عقلا
چنانکه عاقلان عالم جمله پیش او غافلند از کنه ماهیت او [illegible]
هفتم اسم اعظم را معنی آنست که از عقل خود جمله موجودات ملکوتات اختراع کرد و راز دان موجودات و سازندگارهای
خودی خود [illegible] هشتم را معنی آن باشد که از روز ازل تا ابد که نهایت

واز هیچ اندیشه بنی آدم برو نگذرد و که چون نموده است هم او کرده و هم او واند [illegible]
نهم اسم اعظم را معنی آنست که بزرگواری و آگاهی خویش را همیان دنیا را و ملایک و انبیا را اعانت و هر [illegible]
[illegible] دهم اسم اعظم را معنی آنست که همیشه افزونست هرگز او را
انتها و کم و کاست نباشد [illegible] یازدهم اسم اعظم را معنی آنست
که افزاینده نو نو چیزهاست [illegible] دوازدهم را معنی آن باشد که اسم پاک او
خدای باشد یعنی خداوند هر دو عالم و این در اسم دوازدهم برای آن آورده شد که انسانرا بدوازده هنر در کار دنیوی
و دینی مشغول کرد [illegible] سیزدهم اسم اعظم را آن معنی دارد که مقسم اقسام نفع
انسان است که هر یکی را چند وجه نوع باید دادن در هر دو عالم [illegible]
[illegible] چهاردهم اسم اعظم را آن معنی باشد که هیچ گاهی او را ملال نباشد نه در آفریدن و نه در روزی
دادن و در قیامت نمودن [illegible] پانزدهم اسم اعظم را معنی آن
است که وجود پاک او را هیچ کثافت نباشد چراکه از وجود هر دو عالم وجود او باقیست و جمله عدم پذیر و تغیر از ذات پاک او
[illegible] شانزدهم اسم اعظم را معنی آن
باشد که میان ثواب و خطا فرق اندازد چنانچه جزا دهد به نیکی و سزا رساند به بدی بحکم محکم خود [illegible]
[illegible] هفدهم را معنی آن باشد که از نظر الطاف نامتناهی خویش
مثوبت بثواب ساند اگر یک نظر ترحم بر مجرم مستمر دارد بیک فعلی که وقت جان کندن از وی صادر شده باشد
در جنت الماوی فرستد [illegible] هجدهم اسم اعظم را معنی آنست
که شافی بفضل خویش [illegible] نوزدهم اسم اعظم را معنی
آنست که دهنده هر دو عالم و هر چیزی که در دست بید قدرت خویش [illegible]
[illegible] بیستم اسم اعظم را معنی آن است که هر وسپ آگاه یعنی عالم بر اسرار [illegible]

[illegible]
[illegible]

پس دادار اورمزد میفرماید که ای اشو زرتشت اسفنتمان هر بنده که این طلبیت اسم اعظم را که از کلام بزرگوار منست در روز و شب ورد خویش سازد بقوت دل و جان و بقوت تن همیشه بر زبان دارد حقیقت آمرزات باید که بر صد درمند رجست انشاء الله تعالی

از روایت کامه بهره

باب هشتاد و یکم اینکه نشاید که چیزی بگناهکاران دادن تا هر کرفه بزرگ باشد و هم مانند آن باشد که در زر فرازدا نهاده باشند و گر خوردنی و ساختنی با ایشان دهد تا آنرا بخورند و بگناه کردن مشغول شوند آنکس که آن خورش با ایشان داده باشد ایشان همگناه باشند بجز از خوردنی و گرازیمی و ترسی از ایشان نباشد و هیچ چیز با ایشان نباید دادن چه گناه بغایت عظیم باشد

از روایت شاپور بروچی

دیگر آنکه درونداران را دادن گناه است و جایگاهی دروندان را دادن از همه کرفها فاضلتر است و دروغ گفتن گناهی بزرگ گفته است امّا جائی بزرگ کرفه از راستی گفتن فاضلتر است و نیز اندر دین فرموده است که از سوگند دروغ فرموده یزدان فاضلتر است یعنی اگر جایگاهی سوگند خورده بود و لیکن در دین زیانی برسد اگر آن سوگند بشکند و کار دین بکند گناهی نبود .. امّا بهسودی دیدن است

از روایت کامه بهره

سخاوت کردن با ارزانیان و نیکان و بهدینان چه اندر دین گوید که سی و سه راه از چینود پول بهشت است هر کسی که سخاوت با نیکان و مستحقان و ارزانیان کند بسیار کرده باشد بدین سی و سه راه بهشت تواند آمدن و شدن و هر که رادی سخاوت نکرده باشد و بدیگر مزدی و ثوابی اشو باشد و بیک راه تواند آمدن و شدن و هر سخاوتی که از جهت پرسش کردن کنند کرفه دو گونه مزد باشد یکی کرفه پرسش و دیگر سخاوت با آن مرد که پرسش کرده باشد و اگر بیدادان و گناهکاران و نامستحقان دهد گناهی عظیم باشد و هیچ کرفه نبود تا دانند ،، از کتاب صد در نظم می گوید ،،

در بیت و یک انگه برابدین | بود فرض چیدی کند اندرین
که پیوسته در دین ز هر خوردنی | بهدین خوراندوی از مردمی

ازآن مرد نیکو کردار خوب | که باشند در دین بی از عیوب
مرآن خوردنی خویش کرده بود | ازان کرفه بسیار برده بود
مثل گر کسی را دهی یکدم آب | که تا تشنه گردد تو یابی ثواب
درسی وسه چون سخاوت کند | سوی مستحقان اشارت کند
تأمل کند او ز روی خرد | بدانکس که او چیز خود میدهد
اگر مستحقست احسان کنش | و گر هست دشوار آسان کنش
بود هرزه کاری بنودست آن | روا نیز ازآن میرسد صد زیان
بنامستحق هر که چیزی بداد | خیانست که گم کرده آن نیست راد
زمین را خوش آید ازان نیک نام | که بروی کند رادمردی خرام
بود اسب را بهتر آن کار بار | که گردد بدو رادمردی سوار
خوشست مهر و استاره و ماه را | که بر راد تابد بنور صفا
ندیدم سزاوار رادان جز این | که گویند در دین ورا آفرین
همی همتی نیک مردان ز داد | بود بهره راد در هر بلاد
چه رادی که ارزانیان را دهد | به نیکان رساند ز احوال خود
چنین گفت دادار غیبدان | که ای زراتشت اسفنتمان
که نیکی نماید به ارزانیان | کند مستحقان دین شادمان
هم از دوزخ تار گردد بری | نداند مر این کار را سر بسر
روانها زیکره بجنت روند | اگرچه بسی کرفها می کنند
باسانی این را بجنت برند | چو باد از چنور سبک بگذرند

چنین گفته در دین اگر تشنه را | کنی سیر در دین ز روی صفا
ولی باید آنکو خورد زان طعام | گناهش نباشد بود نیک نام
هر آن کرفه کان مرد کرده بود | ازآن کرفه بسیار برده بود
بارزانیان را دهد باشد ز داد | کز و جمله خشنود باشند و شاد
که او مستحقست و ارزانی است | پس آنگه گرفتن بچیزیش دست
نه ارزانی است او نه هم مستحق | اگر میدهد باشد آن غیر حق
ز نامستحق رنج و پاداه فره است | عقوبت در آن عالمش بهره است
بهشتاد و سه در این پاک باز | سخا پیشه کن را دشو کار ساز
خوش آید همی در جهان باد را | که تازه کند سینه راد را
شود گوسفند آنزمان شادمان | که رادی خورد شیر او در جهان
سخاوت عزیز است پیش خدای | سخی را بهشت برینست جای
چنین گفت دادار راهنمای | که پاداش رادان بیارم بجای
که امشاسفندان به آیین و دین | کنند ای نکو رای با داد و دین
ز نیکان نکوئی ندارد دریغ | بارزانیان فیض بارد چو میغ
بهشت آفریدستم از بهر داد | گروثمان بود جای آن نیک راد
ببخشند ز چیزی که دارد دهست | بجنت بیاید به نیکان نشست
که پیداست در دین چو اهرمن زشت | که سی و سه راهست اندر بهشت
ولی رادمردان بسی و سه در | بجنت خرامند با زیب و فر
بهر رو که پویند ای پاک کیش | بیایند امشاسفندان به پیش

به نیکوترین صورتی پیش او … شود شاد از آن صورت نیکو
بجنت درون جای اوان روانست … به از دیگرانست بی کم و کاست
چنو ور بسیزده پهنا بود … بهر نیزه ای گر ایا چرخ
نباشد ترا گر فزای پر وفا … به از کرده راستی و سخا

از روایت کامه بهره

باید که چون نان خورند و درون نداننده یشتن واج اورمزد گیرند و گر واج اورمزدی هم ندانند پس ناچار ایثا آدریمیدی وسه اشیم وهو بگویند و نان بخورند و دهان پاک کنند و چهار اشیم وهو بخوانند هر وقت که چنین کنند اول اشیم وهو که بخوانند دادار اورمزد یشته و شناسیده باشند و دوم اشیم وهو سروش اشوی فیروزگر و سوم اشیم وهو خرداد و مرداد امشاسپند و چهارم اشیم وهو همه آبادانی که خدای تعالی داده است بستایند و یشته باشند و هر گاه که چنین کنند و در نان خوردن حدیث می کنند هر باری که سخن گویند تا قدری که تیر است درم سنگ گناه باشد که استیر چهار ده مثقال گناه بود بجز آنکه اورمزد را بیازرده باشند و هم در دین گوید که هر گاه که دانند که در نان خوردن سخن نباید گفتن چه گناه هست و کنند هر باری هزار دیو آبستن شوند و این گناه عظیم است تا دانند از کتاب صد در نظم میگوید

در بیست و دو وهر که او نان خورد … همی واج باید گرفت از خرد
که از آفرینگان برد آفرین … چنین گفته اند اندرین ایلدین
چو در دین میزد آفرینگان کنند … همه کس بواج این یزدان کنند
چو اندر میزدی نشسته بوند … لب از گفتگو جمله بسته بوند
بهر مرد باشد فرشته یکی … ستاده ابر راستش بیشکی
یکی دیو سوی چپش بدترست … خردمند را این سخن باورست
بیک موبدی دو فرشته بود … که بر هر دو بازو ستاده بود
بنان خوردن آنکو بگوید سخن … فرشته رود این سخن گوش کن
بجای فرشته درآید دیو … در آن مجلس افتد از آن دیو ریو
چنین بود رسم اندران روزگار … که در آفرینگان دین آشکار
سخن هر که گفتی بهر دی طعام … خداوندخوان آن شدی والسلام
بهر خرج کز آفرینگان بدی … عوض دادی و کار زیشان بدی
بکردی میزدی دگر از نوی … چنین است در دین اگر بشنوی
بزند و بوندید گفته چنین … که هر کو سخن گفت آنجا یقین
ازو نیوانان امشاسفند … بیازرده گردند ناخوش بوند
چنان دان که دارد نسا پیش خویش … تو پس نیوان را میازار بیش
درون گر نداننده یشتن بجا … همی واج گیرند اورمزد را
نداند اگر واج اورمزد نیز … بود حاجت خورد نیها چیز

ایثا آدریمیدی آید بکار … اشیم وهو اش خواند باید سه بار
پس آنکه خورد نان ز روی نیاز … چنین گر کند نیک شود سرفراز
اهن استه باشد بگوید چهار … اشیم وهو خواندن همی چار بار
ایثا اهو وریو یم گوید آنجا دو بار … بسی مزد یابد ز پروردگار
پس از خوردن نان اشم وهو چهار … بخواند از و گوییمت یاددار
اشیم وهو اول که خواند از آن … شناسید یزدان و یشته بدان
اشم وهو دیگر که خواند ازو … شناسید و یشته سروش اشو
سوم از اشم وهو که خواند بدان … بود یشته خرداد و مرداد ازان
وگر نیز نشناخته هر دو آن … ثوابش بگفتست در دین چنان
بگویم ز چارم اشم وهو بتو … که فرمود در دین به کرفه او
هر آن چیز کان آفریده خدای … ورا یشت و کرده ستایش بجای
بهر لقمه از واج نوشد چنین … ز خورداد و مرداد برد آفرین
بگوید او را که بادات نوش … بیابی ازین لقمها عقل و هوش
وگر زانکه بی واج خوردی طعام … ترا باد این آرزو با حرام
بگویند دیوان که بادات زهر … مبادات زین لقمها هوش و بهر
به پنجاه و نه در ایارادمرد … هر آنکس که او یشت نیز زود کرد
نتانند یشتن درون بعد ازان … کند واج اورمزد ای پاک جان
بگیرند واج خورد نان پس او … چنان کز درون خواند او گیرد او
گناهش بود کمتر ای نیک رای … بود عفو کرده به پیش خدای
بوقتی خوری روزی آب و نان … بگیری همی واج را از زبان
از آن پس دو لب را گشاده مکن … چو یعنی که ظاهر بگوئی سخن
که واج تو از وی گسسته شود … وز و کرفهات جمله بسته شود
بود آن همه خوردنی اهرمن … چو بی واج ظاهر بگوئی سخن
گریزد فرشته ز پهلوی تو … سبک دیو آید بچپ سوی تو
همیدون زیانکار دیو هزار … از آن خورد غیبت شود باردار
بزایند فرزند ایشان هزار … گناهش چنینست ای هوشیار
ز خرداد و مرداد امشاسفند … که نه کار کردی و یابی گزند
هر آنکو در ایان خورشتی خورد … مرا ورا ازین دین نه بهره بود
براه خدا و بزرتشت دین … ابی بهره باشد روانش یقین
هر آنچ او کند کرفه بهر روان … نیابد ثوابش بهر دو جهان
در ایان خورشنیت رسم ایز … نشاید همین رسم در دین ایز
و دیگر چو خوانی اوستا و زند … تو مشکن همان واج ای هوشمند
مکو آنزمان هیچ ظاهر سخن … مران واج را تو گسسته مکن
که بر تو نیاید گناهی گران … ز بهمن سفند ایزد ای پاکجان
گذشتم ز دو دلم آن یاد و هیداست … روانی دیدم او فریاد میداشت
که آوخ زین عقوبتها و بیداد … ز گرسنه مار و تشنه مار فریاد
ز گرسنگی روانم بر لب آمد … ز تشنه مار جانم را تب آمد
ز بهر ایزد آرید آب و نانم … ز گرسنگی بلب آمد جانم

از نیکو بسی زاری همی کرد
زتشنا مار و گسنگی روانش
بگفت او باز می گرفت برخوان
چو در گیتی رضای دین بمنحیت
گذشتم بدیدم روانی بزار
یکی مار از تشنگی برگزید
تهم شد زبون خوردن از گوشت خویش
چنین گفت ار دیبهشت و سروش

بدندان از تن خود گوشت میخورد
شده سست آمده کف بر دهانش
درآن خورد آب و میوه و نان
زتشنا مار میکرد و کنون سست
زدیوان بر و رنج بد بیشمار
دگر مار از گرسنگی بیود دید
همیخورد با پوستش کم و بیش
که ویراف ایزار از نانیوش
چو خورداد و مرداد امشاسفند

کهی بانگ و کهی فریاد کردی
عجب ماندم چو دیدم آنچنان زار
همی آزرداز و خورداد و مرداد
همی میرد ز گرسنگی و سختی
بگفتا از بهر خدا نان و آب
دهیدم ز بهر خدا آب و نان
بگفتم سروش و بار دیبهشت
چو خورده خورش و اج ناگفته هیچ
از ایزد و بدبخت اندر غم اند

کهی زیشان سخنها یاد کردی
بپرسیدم که او راچیست کردار
کنون پاداش و پاداه فراهش اینداد
عذاب او چنین در شور تلخی
بیاریدم که جان شد اندر شتاب
که جانم بلب آمد است ای بزان
بکیتی چه کردست ایم درشت
ازیشان سفندار مد دریسیچ

از روایت کامه بهره ،، پرسش

انکه درایان خورشن چون باشد پاسخ اینکه هرکس که خورشن خورد سخن کند هزار دیو آبستن به بیدهزار ریزا بیند دین اورمزد وزرتشتش بهره نباشد هرکرفه این که کرده باشد هیچ بروان او نرسد درایان خورشن آئین درونند ،،

از روایت کاوس ماهیار ،، پرسش

اینکه دو تن بیکجای خوردنی چون باشد پاسخ اینکه بهدین را دو تن بیک جای نشاید خوردن پرسش آنکه بهدین درسفر خوردنی درون خورد چون باشد پاسخ اینکه خورنی درون هیچ جا نشاید خوردن پرسش آنکه بهدینان خوردنی خورند و آب در دهن کرده بشویند پاسخ اینکه دست و روی شستن فرض است آب نشته که بر زمین ریزند تا فوری گناه باشد درین باب پرهیز باید کردن ،،

از روایت جاماسا

و دیگر از آب دهن و دندان شستن بدر کردن گناهی عظیم است دست برجامه باید گرفتن چوب برین دندان کردن یا مالیدن ،، از مکتوب فریدون مرزبان ،، آن قا درنمیدانید که آب تاب می برید آب دست می کنید این لائق

و بینانست این پیشه درونانست که دهن دام هم میشوید عجب از شما که اینقدر پرهیز نمی کنند والدعا از مکتوب مانک چنگا دیگر از آب دهن و دندان شستن بدر کردن گناه عظیم است دست بجامه باید گرفتن چوب برین دندان کردن یا مالیدن

دربیت و پنجم پرهیز باش
بود روزهٔ ما چنین سال و ماه
بود روزهٔ ما درین جایگاه
همه سال باشیم با احتیاط

تو از روزه ایزد نیکو معاش
که ما را نباشد بقطعا گناه
گر اعضای ما هیچ ناید گناه
ازین روزه ما راست در دل نشاط

که تا شام نان نی خورد روزرا
زخوردن کسان چون بود روزه دار
بکوشیم گر دست و چشم و زبان
کسان گر زخوردنی کند احتراز

نفرمود ایزد روزه در دین ما
بهر خوردنی نا بدا و راهها
گناهی نیاید که باشد زیان
مرا احتراز از گناهست و از

از روایت کامدین شاپور

دو هیربد شاید آفرینگان کهنبار گفتن اول میزد دست راست آتش بدست راست تا و ه بدست چپ دو آفرینگان کهنبار گفتن و یکی دهمان و یکی سروش گفتن زرتشت دعاکر داست بهرام خاطر باید خواندن پس همازور آفرینگان کهنبار گفتن [illegible] بیدپنج گاتا بیو آفرینگان دهمان نباید خواندن دو کهنبار و یک یا دو بیساد و یک سروش گفتن از کتاب اوستا و زند ماه اسپندار مد روز آستاد اما چی راهورک گویند از اول پرشن فرو هرشوان کردن زمانی آتش نیایش بجای خواندن پس هر دو هیربد آفرینگان اردافرواش خواندن و اسم و بوی برآتش نهادن و هریک به [illegible] هریک باین سخن اسم و بوی برآتش باید نهادن درین پنج روز فروردگان [illegible] از آستاد روز تا انیران روز هر روزی که آفرینگان خوانند اول یک آفرینگان اردافرواش و یک آفرینگان دهمان و یک آفرینگان سروش باید خواندن و پنج روز از اهنود گاه تا وهیشتویشت گاه آن پنج روز دو هیربد شاید که آفرینگان کهنبار خوانند اول میزد بدست راست و اسپرهم و ناوه بدست چپ ،، میزد آتش اسپرهم و ناوه را راسپی درین پنج روز پنجی از اهنودگاه تا وهیشتویشت اول دو آفرینگان کهنبار و یک آفرینگان پنجی یعنی گاتا و یک آفرینگان سروش آواید خواندن پس همازور آفرینگان کهنبار گفتن در پنج روز گاتا بیو آفرینگان دهمان نباید خواندن

از روایت کامدین شاپور

میزد را سفنی سپرم
آتش زود ناوو

چون آفرینگان خواهند گفتن در گهنبار اوّل دو آفرینگان گاهنبار باید گفتن و دیگر یک آفرینگان دهمان باید خواندن و بعد از آن یک آفرینگان سروش باید خواندن روزهای دیگر اوّل دو آفرینگان دهمان باید خواندن و بعد از آن یک آفرینگان سروش باید خواندن و در اشتاد روز اسفندارمد ماه تا انیران روز هر روز که آفرینگان خوانند اوّل یک آفرینگان اردافروش خواندن و یک آفرینگان دهمان خواندن و یکی سروش و پنجروز پنجی روز اهنود تا وهیشتوش درین پنجروز اوّل دو آفرینگان گهنبار و یک آفرینگان پنجی و یک آفرینگان سروش باید گفتن و آفرینگان رفتون در روز خورداد ماه فروردین دیگر باره مانثره سفند روز مهر ماه در نیمروز گاه رفتون یک آفرینگان باید گفتن اوّل آفرینگان رفتون باید خواندن و یک دهمان باید گفتن و یک سروش باید خواندن فی یزدان کام باد ؛؛

از روایت بهمن پونجیه

کیفیت هر خشنومن که چند ایثا اهو ویریو خوانند خشنومن آفرینگان گهنبار چهار ایثا اهو ویریو دهمان وسی روزه دو ایثا اهو ویریو آردافروش و گاثا یعنی پنجی هشت ایثا اهو ویریو سروش پنج ایثا اهو ویریو رفتین دوازده ایثا اهو ویریو هورمزد خدای و دیگر امشاسفندان هفت ایثا اهو ویریو خواندن ؛؛ در هندوستان هیربدان که یزشن اورمزد خدامی کنند و یا آفرینگان میخوانند آنجا ده ایثا اهو ویریو میخوانند اما در روایت از نوشته دستوران ایران بهیچ جای ندیده ایم که در آفرینگان اورمزد خداده ایثا اهو ویریو خوانند و در نوشته هفت ایثا اهو ویریو فرموده است اما دانند

از روایت کاوس کامدین ؛؛ پرسش

انکه از باب آفرینگان گفتن که چند گل می نهند پاسخ اینکه درینجانب آفرینگان که میخوانیم پنج اسپرم و صورت که اسپرم دارد اورمزد خوانیم هر یک اندازه یک وجب درازی باندازه گاه هاون و رفتین و اوزیرن و ایسیروثرم و اوشهن هر پنج

اسپرم می نهیم و ده آفرینگان میخوانیم باندازه برسم پنج تا که ده درون می یزیم دهمان یا ام چهارم سه اسپرم می نهیم و یک آفرینگان دهمان میباید گفتن

از روایت دستور برزو ؛؛ پاسخ

آفرینگان خواندن گهوگاه یا ویسپاد و درپنجی کوچک و بزرگ باید خواند و آفرینگان رپتون در روز و در سرو تا اناراهم و دو دهمان و یک سروش باید خواند و هماز ور خواندن تا [illegible]

[illegible]

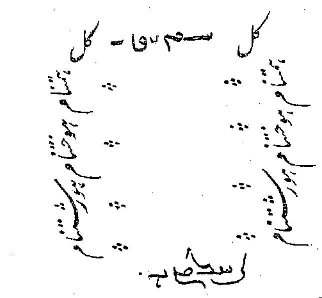
امشاسفند که باشد او اشیرگان خواندن مثل روز ور بهرام باشد [illegible] ارد یهشتا و سروش در بهرام و گر روز اشتاد باشد مینوی امرداد درش و اشتاد و زمیاد و گر نه هر امشاسفندی که باشد و اشیرگان خواندن چون نام امشاسفند خواند [illegible]

[illegible]

[illegible] ؛؛ چنانکه در هماز ور نوشته است تا جا خواندن فرنام امشاسفندان درآنموضع که نوشته شد باید خواند و آفرینگان گهنبار که خوانند یک گهنبار و یک دهمان و یک سروش و هماز ور باید خواند تا آنجا که نام امشاسفندان میخوانند [illegible] گاه گهنبار میدیوزرم گاه حضرت و بزرگ خدای فیروزگر بسیار وپشت و پناه هما و یا ن مازدیسنان یا آن گهنبار که باشد خواندن و نام آن امشاسپند که باشد خواندن و گهنبار پنجی یک آفرینگان گهنبار و یک یا ویسپاد و یک سروش و هماز ور پنجی خواندن ؛؛ آفرینگان رفتون در روز خورداد ماه فروردین قدیم باید خواند و اندر همه آفرینگانها پنج وسفرم باید نهاد و در آفرینگان که یک دهمان میخوانند سه وسفرم باید نهاد و که شاه گل میخوانند و اینجانب وسفرم میخوانند و وسفرم از درخت سنجد یا از درخت مورد باید چیدن بقدر برسم تا مخفی نماند

از روایت شاپور بروچی

دیگر آنکه اگر کسی اوستای آفرینگان نداند بهر یک آفرینگان یکصد و بیست و یک یتااهو ویریو دوازده اشم وهو بخواند شاید و مرتبه هر یک آفرینگان را برسد فی یزدان کام باد ؛؛

وقتی که آفرینگان ابتدا کنند دیباچه چنین آواید خواندن

بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان ایشا اهو ویریو چند انکه در آفرینگان خواند بگوید ،، اشم وهو سه فروارانی
که فلان خشنومن دامان فرواشی هورمزد امشاسفندان برساد کرچه خره اوزایاد این خشنومنی اگر اردا
فرواش بیدار دا فرواش برساد ،، اگر رامشنی بید یعنی شادی ومهمانی وکدخدائی ،، مینو رام برساد ،، اگر
بهرام ایزد باشد ،، بهرام ایزد پیروزگر دشمن زدار اهی هو تاشتی برساد ،، اگر دهمان بید ،، دهمان ایزد برساد
اگر اورمزد خدای باشد ،، هورمزد خدای برساد ،، اگر سروش باشد ،، سروش اشو تکی تن فرمان شکفتر
بن زینار اوزار سالار دامان هورمزد برساد ،، اگر کهنبار بید مینو دثو و برز د بلند که کهنبار فلان نام آن کهنبار
گفتن برساد هماکربی هما کوهان هفت کشور زمین برساد ،، دیگر روش آفرینگان کهنبار گفتن بموافق روایت ،،
مینوی گاه کهنبار میدیوزرم گاه خرت و برزت خدای فیروزگر و هیار و پشت و پناه هما و هان مازدیسنان برساد
همکاره آتز وز خواندن پس او اهیا امشاسفندان پیروزگر روان پشت اشو فروهر زرتشت اسفنتمان برساد ،،
اگر آفرینگان گاتا پنجی بید ،، که گاثا اهنود کِه اشتود که اسپنتمد کِه وهوخشتر کِه وهیشتوئیشت کِه کِه گاثا بیوار د فرواش
برساد ،، اگر آفرینگان ماه اسپندارمد روز مارسفند مینو مارسپند باشد ،، این خشنومنی مینو مارسپند دین مازدیسنی

برساد ،، اگر آفرینگان روز خورداد ماه فروردین بید آنرا نوروز سلطنتی گویند ،، این خشنومنی اورداد سال خدای
و بیپاراردا فرواش برساد ،، اگر آفرینگان ماه اسپندارمد روز خورداد بید آنرا خورداد سال گاه گویند و نوروز
زابلی گویند و دریای نور گویند ،، این خشنومنی اورداد سال گاه و بیپاراردا فرواش برساد ،، اگر آفرینگان هفت امشاسفند
باشد ،، این خشنومنی هفت امشاسفند و بیپاراردا فرواش برساد ،، اگر آفرینگان سی روزه بید ،، این
خشنومنی سی روزه و بیپاراردا فرواش برساد ،، اگر آفرینگان نو نابر بید ،، این خشنومنی مینو نابر برساد ،،
اگر قین باشد ،، این خشنومنی اردیبهشت امشاسفند برساد ،، اگر آفرینگان ونت ایزد باشد ،، این خشنومنی
ونت ستر هورمزد ث [illegible] اشی ر د برساد ،، اگر آفرینگان هوم ایزد باشد ،، این خشنومنی هوم ایزد
برساد ،، اگر گوش ایزد باشد ،، گیوش اورواد رواسب خره برساد ،، اگر آفرینگان مهر ایزد باشد ،،
این خشنومنی مهر فراکیو داور راست برساد ،، اگر برز ایزد باشد ،، این خشنومنی برز ایزد برساد ،، اگر آفرینگان
زنده روان بید ،، این خشنومنی نام چستی زنده روان فلان فلان برساد ،، اگر آفرینگان روز همکاره باشد مثل اگر بهرام
روز را همکاره هست آفرینگان آتز وز را همکاره چنین آواید خواندن ،، این خشنومنی مینوی اردیبهست آذر سروش
بهرام و بیپاراردا فرواش برساد ،، او اهیا امشاسفندان پیروزگر روان اشوئیشت فروهر زرتشت اسفنتمان
برساد ،، پس نام چستی انوشه روان روانی فلان فلان کسی که نزدیکترین مرده باشد نام آنزوان گرفتن که فلان
بن فلان ایدر یاد باد انوشه روان روانی هما فرواش اشوان ایدر یاد باد فرمایش فلان یعنی کسی که آفرینگان میکناند
نام او باید گرفتن که فرمایش فلان برساد ،، نیرنگ پیروز باد خره بهدین مازدیسنان روان باد اندر هفت کشور نام چستی
آدر اندر کاهم باد هست شهرستان اندر فلان ،، نام آنشهر گفتن ،، شهرستان پوری پیروزی شادی رامشنی
روان خره خجسته افزون باد اوزون تر باد خره خجسته باد این خشنومنی اردا فرواش برساد ،، یعنی اگر
روزگار باشد اردا فرواش برساد ،، یا هر آفرینگان که باشد نام او باید گفتن بطریقی که پیش ازین مرقوم شده
است ،، گراگاه روز شهریاری خویش ،، اگر یزشن کرده باشد بخواند ،، یزشن کرد هوم ،، و گر درون یشته باشند

کفتن :: درون لیشت هوم :: اگر میزد در پیش داشته باشد :: میزد هی را بنیم یو کرد هیا پکنج وادار هورمزد ریومند
خره مند امشاسفندان برساد و ازز و ر نیرو و تکی ایاوندی پیروزکری این خشنومنی اردا فروهرس برساد :: وایام
آفرینگان که باشد باید خواندن از ایا پدیرفتار باد ایارا بانائی کردار نیکی انداختار انائی پتیار دور راواج داشتار
یافت خواه باد کرا دکر میزد هزار مرد میزد شایم ساختم ایارا کم رنج ترا آسانترایی کرد یک از ما هزار پدیرفتار
باد نام چیستی انوشه روان روانی زرتشتر اسفنتمان اشو فروهر ایدر یاد باد انوشه روان روانی :: اسدواستر زرتشتر ایدر
یاد باد انوشه روان روانی :: گشتاسپ شاه لهراسپ شاه ایدر یاد باد انوشه روان روانی :: جاماسب حبوب ایدر
یاد باد :: بهمن اسفندیار ایدر یاد باد :: اردای ویراف اردافروهر ایدر یاد باد :: آذرباد مهرسفند ایدر یاد باد ::
اردشیر بابکان ایدر یاد باد :: شاپور شاه :: نوشیروان خسروان عادل ایدر یاد باد :: موبد شاپور موبد شهریار ایدر یاد باد :: موبد
نیریوسنگ دهلوا ایدر یاد باد :: موبد هرمزیار ایروور امیار ایدر یاد باد ماکانیه دد چ ما . زرتشتر ایدر یاد باد :: اسد
واستر زرتشتر ایدر :: اوروار تور زرتشتر ایدر یاد باد :: خورشید چهر زرتشتر ایدر یاد باد :: اوروج اسدواستر ایدر
یاد باد :: دوغدو پوروشسب ایدر :: آراسپ پیترسپ ایدر :: میدیوماه آراسپ ایدر یاد :: پوروشسپ
پیترسپ ایدر :: پیترسپ اوروادسپ ایدر :: اوروادسپ هچدسپ ایدر یاد باد :: هچدسپ چخشنوس ایدر یاد :: چخشنوش
پیترسپ ایدر یاد :: پیترسپ هردرشن ایدر :: هردرشن هرداراایدر :: هردار سپیتام ایدر یاد باد :: سپیتام ویدشت
:: ویدشت ایزم ایدر :: ایزم زرشن ایدر یاد :: زرشن دوراسرون :: دوراسرون منوچهر ایدر یاد :: منوچهر
ایرج ایدر یاد باد :: ایرج فریدون ایدر :: فریدون آثویان ایدر یاد باد انوشه روان روانی :: رستم زال ایدر
:: زال سام :: سام نریمان ایدر یاد :: نریمان گرشاسب ایدر :: گرشاسب اثرط ایدر :: اثرط شهم :: شهم طورک ایدر
یاد باد :: طورک شیدسپ :: شیدسپ طور ایدر :: طور جمشید ایدر :: ایرد دهر پناه ایرو دسروش پاک ایدر یاد
باد :: ایرو دمهربان ایرو دخشنر ایدر یاد باد :: بیوپندت شوبن پندت ایدر یاد :: شوبن پندت جشل پندت ایدر یاد باد ::
بیوچیتو بیواشه ایدر یاد باد :: دهیربن چلیترا دهیربن بهرام ایدر یاد باد :: بهدین منوچهر بهدین بهمن ایدر یاد باد :: بهدین

بهمن بهدین مانک ایدر یاد باد :: هما فروهرش اشوان ایدر یاد :: در خانهٔ کسی که آفرینگان میکنند نام و در دگاه خواندن
فلان فلان ایدر یاد باد انوشه روان روانی :: پدر شن ما درشن ایدر یاد باد انوشه روان روانی :: با فرزندان خویشان
ایدر یاد باد انوشه روان روانی :: هما فروهرش اشوان ایدر یاد باد :: فرمایشن فلان برساد :: هما فروهرش اشوان یوکرد
یاد چهارم دهم سی ام روز سال روز از کیومرد انداسوسیوش ایدر یاد باد :: هستان بودان بهودان زادان
آزادان آدهی ازدهی دهم نرنابریک اورمای پرنای هرکه اوراین زمین پری بهدینی کداران شد هست هما فروهرش
اشوان ایوکرده یاد از کیومرد انداسوسیوش ایدر یاد باد که ایمان وسپی زنده رستان کذشته هند هما فروهرش
اشوان یوکرده یاد از کیومرد انداسوسیوش ایدر یاد باد :: اشوان فروهرش حیران فروهرش اورکوبزان فروهرش پرونا
کران فروهرش پوریودکیشان فروهرش نبانزدشتان فروهرش فروهرشیو هما یوکرده یاد از کیومرد انداسوسیوش
ایدر یاد باد :: روان پدران مادران جدکان نیاکان فرزندان پیوندان پرستاران نبانزدشتان هما فروهرش
اشوان یوکرده یاد از کیومرد انداسوسیوش ایدر یاد باد :: هما اثورنان هما ارتشتاران هما واستریوشان هما هتخشان
هما فروهرش اشوان هما یوکرده یاد از کیومرد انداسوسیوش ایدر یاد باد :: هما فروهرش اشوان هفت کشور زمین ازره
شوه فرددفش ویددفش وروبرست وروزرست خنیرس باهی کنکدژ اشوان ورجکردان گنج ماترآن هما فروهرش
اشوان هما یوکرده یاد از کیومرد انداسوسیوش ایدر یاد باد :: کرچه خره اوزا یاد این خشنومنی اردا فروهرش برساد
:: با هر آفرینگان که باشد نام آن خواندن :: نام چیستی انوشه روان روانی فلان فلان ایدر یاد باد انوشه
روان روانی هما فروهرش اشوان ایدر یاد باد فرمایشن فلان برساد هما کرچ کوهان هفت کشور زمین برساد ::
کراکاه روز شهریاری خویش پیروز باد :: پس چند انکه اشیا اهو و یریو آن آفرینگان باشد باید خواندن و
آفرینگان کردن پس آفرین گفتن :: وقتی که برآتش بوی نهند و این نیرنگ برخوانند این الفاظ زیادت میخوانند:
کراکاه روز شهریاری خوش پیروز باد هیروار روائی هورزور داهی هو پادشاهی داد دین نه مازدیسنان الهی روائی کو
آفرینگان داد هفت کشور زمین ایدون باد آتش هورشن باد جادوئی بزرگی یوسینی دهری اوادشان باد ایدون باد

فرایش پرسش

ایشان کیشان وش میزدان خرخرّه انداویم وه و دین مازدیسنان روان دارهست اویم بهدین مازدیسنان بیاید
اگر نیابید گرزگ مهر فراگیو داو وراست زود تر پیشتر برساد از هما گناه پتت پشیمانوم اشم وهو یک خواندن ::

:: آفرینگان اردافروش بروش ایران در ملک ایران زمین ::

:: بروز و در دکان آفرینگان که میکنند اوّل آفرینگان اردافرود ::

:: که میخوانند نیست که در روایت فرموده است ::

لیثا اهو ویریو هشت اشیم وهو سه فرورانی کاه آنکه بید فرشستیچه [illegible]

[illegible]

[illegible] گفتن [illegible]

[illegible] زود گفتن [illegible]

[illegible] هر دو بواج گفتن [illegible]

[illegible]

[illegible]

اشم وهو یک هر دو بواج هم زور شدن و گفتن [illegible] پس

[illegible]

آسر [illegible] بروز و در دکان آفرینگان اردافرود باین روش خواندن پس
یک آفرینگان دهمان و یک آفرینگان بهروش خواندن و هم زور گفتن دیگر آنکه این آفرینگان که مرقوم شد اندر فروردیان ده
روز نشاید خواندن از یراکه در آن ده روز آفرینگان اردافرود که کنند کرده یا ویسپاد فرموده است که کرده یا ویسپاد را در پنج وه و
در پنج که فرموده است یعنی در ده روز فروردیان که گهنبار پنجستیدیم می آید گواه او این است که با اوستا گوید.

[illegible]

[illegible] این کرده در فروردیان تا ده روز باید خواند از یراکه در فروردیان پنجستیدیم گهنبار
می آید تا دانند ش ش ش ش ش ش

آفرینگان خشنومن مهر ایزد درامینوسیم :: ایثا اهو ویریو هفت اشیم وهو سه فرورانی کاه آنکه بید فرشستیچه [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ٣٠
[illegible]
[illegible] . تاسرخواندن [illegible] . تاسر [illegible] اندر
واج گفتن این خشنومینی [illegible] . تاسر
[illegible] :: تاسرخواندن :: آفرینگان بهرام ایزد ایثا اهو ویریو بهفت اشیم وهوسه فروارانی گاه آنچه بید
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] . تاسرخواندن [illegible] . هردو بواج
گفتن اشوان تا این خشنومینی بهرام ایزد پیروزگر دشمن زدار اهی هوتاشتی برساد بپدیراد تاسر [illegible]
[illegible] . اهورهی مزدای یوتوخرنگهتو اشتاچم سپنتنام [illegible] . تاسرخواندن
آفرینگان مینوزام منیت یعنی درشادی و مهمانی و کدخدائی این آفرینگان کردن :: ایثا اهو ویریو بهفت اشیم وهوسه فروارانی

گاه ایثا ۶۵

گاه آنچه بید :: فرشتیچه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] . تاسرخواندن [illegible] . هردو بواج
گفتن این خشنومینی مینوزام برساد تا سرخواندن :: اندر دین به پیداست که در هر ماهی پنجره و میزد کردن
بر بهدینان و بهدینان فریضه است آن پنج روز اینست مهر روز و رشن روز و بهرام روز و استاد روز
انیران روز این هر پنجره و میزد البته باید کردن و میزد آنرا گویند که هر کدام میوه آورند و آن میوه را در پیش نهند
و آفرینگان بخشنومین آن روز کنند بنام آن کس کنند که میزد میفرماید و اوّل میوه که باشد بدست راست زوتی نهند

پس آفرینگان کیسـد و زوتی آنرا کویند کسی که آفرینگان ابتدامی کنند و اوّل آفرینگان بخشنومین آن روز کنند پس دیگر آفرینگان دهمان ایزد وسـه دیگر آفرینگان سروش خواندن و آفرین میزد گفتن و بعد از آن آن میوه ها بخشش کردن ؞ میزد اوّل بروز مهر آن روز آفـرینگان مهر ایزد کردن آن آفـرینگان پیشتر ازین مرقوم شده است و دیگر آفـرینگان دهمان و سوم آفرینگان سروش خواندن پس آفرین میـزد گفتن ؞ دیگر میزد بروز رشن کردن خشنومن آفرینگان رشن راست این است ؞ ایثا اهو ویریو هفت اشیم وهو سـه فروارانی کاه آنکه بید فرشتیجه

[illegible]

تا سرخواندن

میزد سوم بروز بهـرام کردن آن آفرینگان بخشنومین بهرام ایزد خواندن چنانکه پیش ازین مرقوم شده است تفاوتی نیست بموافق آن خواندن دیگر آفـرینگان دهمان سه دیگر آفرینگان سروش خواندن پس آفرین میزد گفتن ؞ میزد چهار بروز آستاد کردن خشنومن آفرینگان آستاد روز اینست ؞ این خشنومنی

آستاد ایزد پیروزگر برساد ؞ ایثا اهو ویریو هفت اشیم وهو سه فروارانی کاه آنکه باشد خواندن ؞ فرشتیجه

[illegible]

تا سرخواندن دوّیم آفـرینگان دهمان و سوم سروش خواندن پس همازور میزد گفتن ؞ میزد پنجم بروز انیران کردن خشنومین انارام روز اینست ؞ این خشنومنی مینو انیران برساد ؞ ایثا اهو ویریو هفت اشیم وهو سه فراوارانی کاه آنچه بید ؞ فرشتیجه

[illegible]

[illegible] تا سرخواندن دوم
آفرینگان وهمان ایزدو سیوم آفرینگان گفتن پس بازور میزد خواندن ، آفرینگان روز هورمزد ماه فروردین
اینست ، ایثااهوویریو هفت اشیم وهو ۳ فروارانی کاه ، فرشستچه [illegible]

[illegible] تا سرخواندن ، اندرواج گفتن این خشنومنی هورمزد
خدای برساد دیگر آفرینگان وسته دیگر سروش خواندن ، آفرینگان ونتا یزدی نویسیم ، این آفرینگان بروز
هورمزد بماه فروردین در شب بگاه اویسروثرم میخوانند ایثااهوویریو هفت اشیم وهو ۳ فروارانی کاه فرشستچه [illegible]

[illegible]

تا سرخواندن اندرواج گفتن این خشنومنی ونت ستره هورمزد ده اشو اشهی رد به رساد تا سرخواندن ، آفرینگان
روز خورداد ماه فروردین خورداد سال خدای ونیز این روز را نوروز خوردادی گویند ، ایثااهو
ویریو هفت اشیم وهو ۳ فروارانی کاه فرشستچه [illegible]

[illegible]

[illegible]

تا سر خواندن ۞ آفرینگان روز تیر ماه تیر اینت

ایثا اهو ویریو هفت اشم وهو سه فروارانی کاه ۞ فرشستچه ۞

[illegible]

[illegible]

تا سر خواندن ۞ ۞ ۞ ۞ آفرینگان

روز مهر ماه مهر ۞ ایثا اهو ویریو هفت اشم وهو سه فروارانی کاه فرشستچه

[illegible]

[illegible]

... تا سر خواندن ؛ خشنومن آفرینگان روز آبان ماه آبان اینست ؛ اِیثا اهو ویریو یوهفت اشیم وهو ۳ فرواراني کاه آنکه بیند فرشتیچه [illegible]

[illegible]

تا سر خواندن ؛ ؛ ؛ ؛ آفرینگان روز آذر ماه آذر ؛ اِیثا اهو ویریو یوهفت اشیم وهو ۳ فراوارانی کاه آنچه بید فرشتیچه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

خشنومن آفرینگان بروز فروردین وماه آذر ؛ آفرینگان اردافرواش میخوانند ونیز بدی ماه خورشید روز که روز کار اشو زرتشت است آنرا وزهم آفرینگان اردافرواش میخوانند خشنومن اینست ؛ اثا اهوویریو بهشت اشیم وهو سه

فروارانی اژده فرشتیچه [illegible]

[illegible]

[illegible] تا سر خواندن ؛ درکتابهای اوستا وزند قدیم آفرینگان باینطریق نوشته اند اما درروایت که فرموده است آن روش که اوّل آفرینگان که پیش ازین مرقوم شد موافق روایت است ؛ آفرینگان روز بهمن ماه بهمن ؛ اثا اهوویریو هفت اشیم وهو سه فراوارانی کا آنچه باشد فرشتیچه [illegible]

[illegible] تا سر خواندن ؛ ؛ ؛ ؛

آفرینگان هفت امشاسفند میپرسیم این آفرینگان بروز اسفندارمد ماه اسفندارمد میکنند که این روز جشن بزرگ ایران است ؛ اثا اهوویریو هفت اشیم وهو سه فروارانی کاه باون فرشتیچه [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible] پس گاه هاون [illegible]
[illegible]
وایران بزبا بدخواند [illegible] پس انجا خشنومن بهرام روز
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کہ هاون [illegible]
[illegible] پس اگر روز سفندارمذ
باشد یا هورمزد یا بهمن یا اردیبهشت یا شهریور یا خورداد یا امرداد یا بهرام یا ایران اندرین ۵ روز بار دیگر
بعد از خواندن گاه هاون آن روز را خشنومن نمیباید خواند وگر جز این روزها دگر روز هر که باشد که بان روز آفرینگان بہت
امشاسفند میکنند بعد از خواندن گاه هاون یا رفتن خشنومن آن روز خواندن پس بهرام روز خواندن [illegible]
[illegible] پس ایران روز [illegible]
[illegible] پس برزایزد [illegible] پس هوم [illegible] پس
وهمان ایزد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
آفرینگان روز خورداد وماه اسفندارمذ خورداد سال گاه و این روز را
نوروز نامی می گویند و در پای نیز گویند خشنومن این است . ایثا اهو ویریو هفت اشم وهو تسه فروارانی [illegible]
فرشتیچه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

تا سر تمام خواندن و هر دو اندر واج گفتن این خشنومنی خورداد سال کادیر ساد به پذیرا دتا سر گفتن

،، ،، ،، آفرینگان نونابر می نویسیم ؛ بروز اوّل که یشت نونابر میخوانند و بس درگاه اوزیرن درون نونابر یزند و این آفرینگان کنند ؛ اینا اهو ویریو هفت اشیم وهو سه فروارانی کاه اوزیرن فرشتیچه

[illegible]

[illegible] تا سر خواندن [illegible]

[illegible] تا سر [illegible]

[illegible] دو بار خواندن پس اندر واج هر دو خوانند این آفرینگان [illegible]

[illegible] یک هر و اندر واج گفتن [illegible]

[illegible] پس [illegible]

[illegible] ۲۱ [illegible] ۱۲

اهمای ریسچه تا سر خواندن ؛ روز دویم نونابر رایزشن سروش یزانند و درون سروش یزانند پس آفرینگان سروش خوانند آن آفرینگان کرده سروش یشت است المنت ؛ اینا اهو ویریو پنج اشیم وهو سه فروارانی کاه اوزیرن فرشتیچه [illegible]

[illegible]

[illegible] تا سر [illegible] تا سرخواندن ،، ،، روز سوم یشت سی روزه
کردن و درون سی روزه خواندن پس آفرینگان دهمان گفتن ،، ،، روز چهارم یشت و یسپرد ساختن و درون
اورمزد خدا ایشتن پس یک آفرینگان دهمان خواندن ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،،
آفرینگان عمارت نو یعنی کسیکه خانهٔ نو بندد و یا عمارت نو کند ؛ اول آفرینگان اسفندارمد امشاسفند کردن
خشنومن اینست ؛ ایثا اهو ویریو هفت اشیم وهو سه فرورانی گاه آنچه بید فرشستیه ؛ [illegible]

[illegible]

تا سرخواندن پس دیگر آفرینگان بخشنومن امرداد امشاسفند خواندن ؛ آفرینگان این است [illegible]

[illegible]

[illegible] تا سرخواندن پس یک آفرینگان
دهمان خواندن و یک آفرینگان سروش خواندن و همازور گفتن ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،،
آفرینگان چاه نو بستن را اول آفرینگان اسپندارمد امشاسفند کردن دیگر آفرینگان بخشنومن آبان ایزد کردن آفرینگان
آبان ایزد اینست ؛ ایثا اهو ویریو هفت اشیم وهو سه فرورانی گاه آنچه بید فرشستیه [illegible]

[illegible]

تا سرخواندن و سه دیگر آفرینگان دهمان و چهارم آفرینگان سروش کردن و همازور گفتن ،، ،، ،، - ،،

آفرینگان دهمان ایزد است ⁂ ایثا اهو ویریو دو، اشیم وهو سه فرود آری گاه آنکه باشد فرشتچ

[illegible]

[illegible] سه اسپی برسوی دست راست زود ایستادن و کلی برگرفتن و خواندن [illegible] هر دو بخواند [illegible] از یزدان بزرگتر عالم صاحب نور و همه چیز عالم آفرین باد بپادشاه و نگهبان ملک و شهر [illegible] پر زور و بزرگ نیرو باد [illegible] بمظفر و بزرگ فیروزی باد [illegible] بزرگ و بر سلطنت باد [illegible] رواج ملک نیک باد [illegible] دیرگاه پادشاهی و سرداری باد [illegible] دیرگاه زندگانی نیک باد [illegible] نیک دیدار و تندرستی باد [illegible] بقوت نیک و خوش تنی [illegible] مظفر باد همچون بهرام ایزد و فرشته که موکل فیروزی است که او داده است [illegible] قامع شیطان و ظالمان و وسواس کنندگان باد [illegible] زوار دشمنان باد [illegible] بیک بارگی و بیک حمله شکننده دشمنان و ظالمان باد [illegible] را

[illegible]، آفرین باد برای زدن دشمنان [illegible]
[illegible]
[illegible]، بعدل
وانصاف زدار مفسدان بدکوهران باد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] دورکننده باد بدنیان و بدگفتاران و بدکرداران به
نیک به نیک گفتار و نیک کردار [illegible]
[illegible]
[illegible]. زننده باد جملهٔ دشمنان و جملهٔ دیوانرا [illegible]
[illegible]، لایق و سزاوار
باد به نیک منیز و نیک اوصاف روان و نیک سرای [illegible]
[illegible]، آفرین باد بدبیرزیوشتی و نیک زیوشتی [illegible]
[illegible]، ناصر زاهدان و عابدان و قاهر مفسدان و ظالمان باد [illegible]
[illegible]، بزرگترین جای
پاکان که روشن و پر راحت است جای تو باد [illegible]، چنین باد
چنانچه آفرین کردم [illegible]
[illegible]
[illegible]
راسپی بر دست راست و گل چیدن [illegible]، دیگر بار گفتن پس هر دو باواج خواندن [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. ایثااهو ویریو یک اشیم وهو یک ایثااهو ویریو دو بسنچه تا سر آفرینامی
[illegible]
[illegible]، یک دیگر هر دو گفتن هازور هااشوبید [illegible]
[illegible]، تا سر خواندن ،، آفرینگان کهنبار اینست ،، ایثااهو ویریو چهار اشیم وهو سه فرو
رانی کاه [illegible]، فرشستچه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. اگر کهنبار میدیوزرم
باشد [illegible]. اگر میدیوشهم باشد [illegible]
[illegible]. اگر پتی شهم کهنبار بید [illegible]
[illegible]. اگر ایاثرم باشد [illegible]. اگر میدیارم کهنبار باشد
[illegible]. اگر همسپتمیدیم کهنبار باشد [illegible]
[illegible]
[illegible]

پس هر دو اندرواج خواندن

[illegible]

[illegible] کمنارا آن کابی که باشد خواندن [illegible]

[illegible]

[illegible] یک اندرواج گویند [illegible]

[illegible]

آفرینگان کاتاپخی اینست ،، ایثا اهو ویریو هشت اشیم وهوسه فروارانی [illegible] فرشتچه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] کومه جسته وستره اته اسناسه ننکه هر یک با این سخن اسم و بوی بر آتش نهادن

[illegible]

[illegible] اسم و بوی بر آتش نهادن و گفتن

[illegible] دیگر بار اسم و بوی نهادن و خواندن [illegible] سه دیگر بار اسم

و بوی بر آتش نهادن و خواندن [illegible]
[illegible] بر آتش بوی
نهادن و گفتن [illegible]
[illegible]
[illegible] این
لفظ خواند و بوی بر آتش نهند [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] دو بار هم تا نام گفتن پس اندر واج خواندن
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ایثا اهو ویریو یک اشم وهو یک ایثا اهو ویریو دو یسنیچه تا سر خواندن ، ، ، آفرینگان سروش می‌نویسیم
این آفرینگان از پس همه آفرینگان باید خواندن برابر آفرینگان گهنبار روزگار و در امشنی و برام ایزد

و هر یک امشاسفند و رفتن برابر هر یک آفرینگان باید خواند تا این آفرینگان در هفت جا می‌باید خواندن یکی آنجا که کسی
و ویران شود و در بام چهارم که همان خوانند و دهم روز و روز سیروزه این سه جای آفرینگان سروش نباید خواند و نیز برابر
آفرینگان نونابر یشتنی کسی که هیربد شود تا چهار روز آفرینگان می‌کنند آنجا هم فرموده است تا دانند ، ،
ایثا اهو ویریو پنج اشم وهو سه فروارانی گاه آهکریبید ؛ فرشتیچه [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

اشیم وهو سه [illegible]

هر دو بواج گفتن [illegible]

[illegible]

سرخواندن ،، آفرینگان سروش که می نویسم درخانه و در تا سه شب بگاه اویسروثرم باید خواند و نیز کسی که بمیرد بشود روز دوم این آفرینگان سروش باید خواندن ؛ ایثا اهو ویریو پنج اشیم وهو سه فروارانی گاه اویسروثرم فرشتچه ؛ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] هر دو اندر باز خواندن [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] . یکت اسر خواندن ،، ؞ ،، ؞ ،، ؞ ،، ؞ ،،

افرینگان سیروزه اینست ؛ ایثا اهو ویریو دو اشیم وهو سه فروارانی گاه هاونی فشوشیچ [illegible]

[illegible]

[illegible] سی روزه تمام خواندن و خشنومن روز سروش و فروارانی وزتشاید

خواند تا سر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] تا سر خواندن ،،

آفرین ششش کهنبار ؛ هم زور بواشو بید هم زور همانکی باد هم زور باد دادار اورمزد ری اورمزد خره اورمزد

هم زور باد امشاسفندان هم زور باد آذران آتشان هم زور باد فروهش اشوان هم زور باد دین وه مازدیسنان

هم زور باد کوهان هفت کشور زمین کو پداد وه دین پوریو دکیشان کو په ویژه دین مازدیسنان استوانند او ایان

او ایشان او ایان هم زور هم بر میارید هم زور باد اوداد فروهش پیروزگر که را دیزشن کر دهوم درون

یکی یشتهوم میزد هی را رنیم یوکرد هیا بگنج دادارا ورمزد ری اورمزد خره اورمزد امشاسفندان برساد وازور بیزو

باوندی پیروزی بها فروهش اشوان برساد ها فروهش اشوان ایدر یاد باد ایافت خواستار هم کو کار کرپی

یزشن درون میزد دهشن و اشوداد رادی وزور یزشن او اشوان ستایش داد اور ها کار کرپی اندر داد می همکیم

نام چیتی هاتر روان ایا ایدر هم کرپی کوهان کردار ای بخویشی یزشنی وستایشی فروهش اشوان بگنج دادار اورمزد

ری اورمزد خره اورمزد امشاسفندان برساد پادایشن را مینیداران رخشن و خشن بستن آو تیایشن باد

یزدان مینوان یزدان گیتیان مینو روزگار فروهش اشوان از کیومرد سودمند اندا پیروزگر پرخره سوشیوش

هستان بودان پیدان زادان آزادان آهی ازدهی دهم زنار یک اورنای پرنای هر که او را ین زمین پری

بهدینی کداران شد هست که ها فروهش اشوان روان ایشان پیادگر دارزانی هند فروهش روان ایشان این

پیادگر دایا امید دار ایشان پیادگر دایشان کرفه ترمندتریم همان فروهش روان ایشان بهدین یزشن

کرداری میزد رامینیدار ایدر یاد باد ،، پنجاچه چشوری ستیچه میدیوزرمیه اشه وهیشته دثوشو چهل و پنج روز

من اورمزد او امشاسفندان فراج تاشید هند کو آسمان داد کهنبار ریشت میدیوزرم گاه نام نهاد ارد وهشت

ماه دیمهر روز خور روزگاه گیرید دیمهر روز سر بهود میدیوزرمیه بود کو و نیار شن آسمان اندران زمان پیدا کرد او امشاسفندان

میزد کرد مردمان چه په همه آنکو شید او آوا ید کرد هر که از آن کهنبار ریزند یا سازند یا خورد یا دهد اشش کرفه اید دن بید

چون گیش اندر اخی استمند هزار میش دمیود او اوری په اشوداد اشهی وه روان دشارم را با و مردان اشوان داد

هید اواج اشهی وروان دشارم را که از هستان بهولیم این اندر اوی مردم اندهست اوستا کاهی پهادخت

از آنجا پیدا هزنگهرم میشنام دینه نام میتی پوتر نام نرام اشونام اشیه و نکهویه اوروی پردثیا داوهی ها تاچه نانیه

بداشه و هیشته هر که نه یزد نسازد نخورد نه دهد ایی لسنیم دسته انتر مردینایش دهش اندر مزدیسنان که یزدان یزشن او

نپذیرد که کند نشاید وش از آن کهنبار اندا کهنبار هر روز صد و هشتاد ستیر گناه اوین بهود ،، خشوشه میدیوشم په شصت

روز من اورمزد او امشاسفندان فراج تاشید هند کو آو داد کهنبار ریشت میدیوشم گاه نام نهاد تیر ماه دیمهر

روز خور روزگاه گیرید دیمهر روز سر بهود میدیوشهی بود آو روشن یکرد او امشاسفندان میزد کرد مردمان چه په همه

آنکوشید او آواید کر دهر که از آن کهنبار ریزند یا سازند یا خورد یا دهد اُشْ کرفه ایدون بید چون کیش اندراخی استومند
هزار کاو دینو او اکو ساله په اشوداد اشهی وه روان دُشارم راکزهستان پهولیم این اندراوی مردم هست اوستا
کاهی پیدا هزنکهریم کوام دینام پتی بوشنام نرام اشونام اشیه ونکهویه اوروئی پرو ثیاد اووهی هاتاچه نمانیه یداشه وهیشته
هرکه نه یزد نسازد نخورد ندهد او یچه اوروئیم دسته انترمزدیسنایش او وجی اروادی دهش اندر مزدیسنان کو اندر مزدیسنان کوش او بدروغ داریدکو کو یدنه نیوشید دش ازان کهنبار اند اکاهنبار هر روز صد و هشتاد ستیر گناه اوبن بهود

هاوی مردان
اشوان داد دهند
اواج اشهی وه
روان دُشارم را

پنجا چه هفتا یتیم پتشهیه خشتر هی ویریهی انغرنام بهفتاد و پنج روز من اورمزداد و اامشاسفندان فراج تاشید هند
کو زمین داد کهنبار پیشت پنی شهم کاه نام نهاد شهریور ماه انیران روز آستاد روز کاه کیر یدانیران روز سر بهود
پتشهیمی بود کو پیتش زمین آواندران زمان پیدا بکرداوا امشاسفندان میزد کردم دمان چه په همه انکوشیداو
آواید کر و هرکه از آن کهنبار ریزند یا سازند یا خورد یا دهد اُشْ کرفه ایدون بید چون کیش اندراخی استومند
هزار اسب دینو او اکره په اشوداد اشهی وه روان دوشارم راکزهستان پهولیم این اندراوی مردم
هست اوستا کاهی پها دخت از آنجا پیدا هزنکهریم اسب نام و دینه نام پتی پوثرنام نرام اشونام اشیه ونکهویه ورنو
پرد ثیاد اووهی هاتاچه نماهی یداشه وهیشته هرکه نیز د نسازد نخورد ندهد کرمو اوروا نکهیم دسته انترمزدیسنایش
کرمو درین دهش اندر مزدیسنان کو اندر مزدیسنان کاه اوی په اغ آفرینکان داریدکو د هد پذیرید وش
از آن کهنبار اند اکاهنبار هر روز صد و هشتاد ستیر گناه اوبن بهود ،، ثره ستم ایاثرم میثر انغرنام بسی روز من اورمزداد
امشاسفندان فراج تاشید هند کو اوروداد کهنبار پیشت ایاثرم کاه نام نهاد مهرماه انیران روز آستاد روز
کاه کیر یدانیران روز سر بهود ایاثریمی بود کو میج ورنگ اوکونه کون اوروران اندران زمان پیدا بکرداوا امشاسفندان
یزد کرد مردمان چه په آنکوشید او آواید کر دهر که از آن کهنبار ریزند یا سازند یا خورد یا دهد اوش کرفه ایدون بید
چون کیش اندراخی استومند هزار اشتر دینو او اکو اده په اشوداد اشهی وه روان دُشارم راکزهستان پهولیم
این اندراوی مردم هست اوستا کاهی پها دخت از آنجا پیدا هزنکهرم اُشتر نام دینی نام پتی پوثرنام نرام اشونام

اشیه ونکهویه اوروئی پرو ثیاد اووهی هاتاچه نمانیه یداشه وهیشته هرکه نه یزد نسازد نخورد نه دهد و اریثیم
ستوریم فریرنویتی انترمزدیسنایش آن بار ستور ازش فراج اپار اندرمزدیسنان که اندرمزدیسنان ورستور
نشنیدکو شنیدنشاید وش از آن کهنبار اند اکاهنبار هر روز صد و هشتاد ستیر گناه اوبن بهود استاتیم میدیاریهی دثوشو
ویرترغنهی بهشتاد روز من اورمزداد و اامشاسفندان فراج تاشید هند کو سفند داد کهنبار پیشت میدیارم کاه
نام نهاد دی ماه بهرام روز مهر روز کاه گیر ید بهرام روز سر بهود میدیاریمی بود کو سفندان پنج آئین
اندران زمان پیدا بکرداوا امشاسفندان میزد کردمردمان چه په آنکوشید آواوایدکر دهر که از آن کهنبار ریزند یا
سازند یا خورد یا دهد اُشْ کرفه ایدون بید چون کش اندراخی استومند هزار قطار چرمائین په اشوداد اشهی وه
روان دُشارم راکه ازهستان پهولیم این اندراوی مردم هست اوستا کاهی پها دخت از آنجا پیدا هزنکهرم کنکا
پیچید وانثونام نرام اشونام اشیه ونکهویه اوروئی پرد ثیاد اووهی هاتاچه نمانیه یداشه وهیشتهی هرکه نه یزد نه سازد
نخورد نه دهد یاتم کتیاتم فریرنویتی انترمزدیسنایش داثرم بجهان ارتش فراج اپار اندرمردیسنان که هاخواسته گیتی از اوی اپا
بهودکه دار د نشاید وش از آن کهنبار اند اکاهنبار هر روز صد و هشتاد ستیر گناه اوبن بهود ،، پنجا چه هفتا یتیم همسپتمیدیه سپنتیا
ونکهویاکاثا بیو بهفتاد و پنج روز من اورمزداد و اامشاسفندان فراج تاشید هند کو مردم داد کهنبار پیشت همسپتمیم
کاه نام نهاد سفندارمد ماه وهیشتوییشت گاه اهنودگاه گاه کیر ید وهیشتوییشت گاه سر بهود همسپتمیدیمی بود کو مردم داد
هر دهش داد او اامشاسفندان میزد کرد مردمان چه په آنکوشید او آواید کرد هر که از آن کهنبار ریزند یا سازند یا خورد یا
دهد اُشْ کرفه ایدون بید چون کیش اندراخی استومند همان این جهان سال پان کرم نان پس درمی خوبی یک دُشارم
را په اشوداد اشهی وه روان دُشارم راکه ازهستان پهولیم این اندراوی مردم هست اوستا کاهی پها دخت از آنجا پیدا
وسپه ترسو چه خشو در چه مثی سنچه و کهی سنچه سزیه سنچه اشیه ونکهویه اوروئی پردثیاد اووهی هاتاچه نمانیه یداشه وهیشته
هرکه نه یزد نسازد نخورد ندهد آهوریم دکیشیم فریرنویتی انترمزدیسنایش هورمزد والیستان ازش فراج اپار اندر مزدیسنان
کو په پیش هائین اونکند په پس هائین ایشان ندهد وش از آن کهنبار اند اکاهنبار هر روز صد و هشتاد ستیر گناه اوبن بهود

اویزودیم پسچه فرچروسُوید فرچسپد زیویداویزودیم پسچتی نارشته شیوشه ادوشیسپه رتوشی رتوتیم اثرتوتیوزتوم فراج

چهرو شید کو کام ازپس کند؟ انداکهنبار پایش چه که سال کهنبار نه یزدان نام کنا ؛ اوبُن بهود تنولکان پرکرزان دارشن

ستواتنام هزنکهروت نام بیوربیوزنام زم فراونکه دانودرازنکه هوربرزنکه صدآمین هزارآمین بیورآمین زمین بهنا رودور

اناحورشید بالابند یابرساداین آفرین اوی رادان اوراستان رساد بیاری پیروزگری مینورثو وبرزدبلند که

کهنبار آنگاهی بهود بروان انوشهروان زرتشت اسفنتمان اشوفروهر رساد که این دین به آویژمازدیسنان رآستیها ازاور

مزد پذیرفت پوربودکیشان اندرآورده مان که به این میزد فراج رسیدند ازین میزد بهرآمدند بهرگرفتند هرکامی راهزار و دو بیست

کام بهشت روشن کروثمان بادی پذیراد بفراج آمد کرفه باوزایاد بواج شدن گناه اوبُن پیش اوگیتی نیک باد و مینوه باد

سرفرجام اشهی باوزایاد روان کروثمانی باداشوبید ایزی اذجمیاد بیثه آفرینامی همتنام تاسر وهونام مهی

اثیااهووریو بیست[21] و یک اشیم وهو دوازده[12] اهمای رئیسچه تاسرخواندن ؛؛ ؛؛ ؛؛ ؛؛

انداکهنبار پایش چه کام کنند

آفرین کهنبار چاشنی می نویسم

یزدان دادوهان فرمود پرستندکان ساخت ارزانیان خورادیزدان هسمی دهادوهان همی فرمایاد پرستندگان

همی سازاد ارزانیان هسمی خوراد ایدر ایاپه بشادی وراهشنی صد و پنجاه سال یزدان به اوزایاد آوی رودان باراور

وران شیرچهارپایان و زورزورمندان آواوان باد اورایان همین مازدیسنان یزدان هسمی باوزایاد هرروزه اوزونی

باد ایدون باد وین گو مازدیسنان الکی روای کو آفرینکان دادهفت کشورزمین ایدون باد گرچه خره اوزایاد این خشنومنی

مینورثو وبرزد بلند که کهنبار آنگاهی بهود هم کرپی هاکوهان هفت کشورزمین برساد گرچه خره اوزایاد این خشنومنی ؛؛

همکاره آنروزاخواندن یعنی اگرهورمزد روز باشد ؛؛ هورمزد بیاد و بهمن دیبدین و سپندارد افروکش برساد

؛؛ یا هرروزی که باشد آنروزا همکاره خواندن ؛؛ کراکاه روز شهریاری خویش پرنشن کردهوم درون نینه

هوم میزد هی راغیم پوکرد هیابگنج داد ارا اورمزد ریومند خره مندامشاسفندان برساد اوز زورنیروئکی ایاوندی

پیروزگری این خشنومنی مینورثو وبرزد بلند که کهنبار آن گاهی بهود ؛؛ هاکرپی هاکوهان هفت کشورزمین برساد

که

گرچه خره اوزایاد این خشنومنی ؛؛ همکاره آن روزراخواندن ؛؛ برساد اوزایاپذیرفتار باد ایارا پاناهی کرداز نیکی اندختار

هاسر ؛؛ بیایند اگر بنیایند گزرک مهرفراکیو داوراست زودتر بیشتر برساد ازها گناه پت پشیافوم تندرستی دیر

زیوشنی آوایه خره انگرد تاسرخواندن ؛؛ نیکی باد

خوب باد ایدون باد ؛؛

تمرین میزدهمی نویسیم

تاسر

۱۲۱ اشیم وهو ۱۲

تاسر خواندن ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،،

آفرین رفتن برابر آفرینگان رفتن نوشته شد ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،،

زرتشت افغتان این آفرین بکی وشتاسپ کرد

ستایش دادار اورمزد ریومند خره مند ،، زرتشت که به پیش وشتاسپ او داین آفرین بشاه وشتاسپ کرد

دهم هم کو هر دوه هر و آفرین گویشن هم آفرین گویم کو بر ساد ،،

خره مند من توشهیست اُش ایدون گفت او کی وشتاسپ

آفرینم اوی مردیه اور شاهان شاه ،،

آواوز یوشن هیوز یوشن دیر

زیوشن پهپریخ زیوید

زیوید شما اوازان زیوید شما او

نارکان زیوید شما او اُپس وو دخت اور پدوندان شما و دوست داران از شما گو دیر زیوید په پریخ واوے

ویم زیوید ،

اوت یک باد چون جاماسپ

بیدکوت این آفرین پدش کنا دچون جاماسپ کرداو ردهوو وشتاسپ ،،

سومند او زوتی بید از دادار او رمزد هست دو نام از خدای پکار ودا

دستمان پاردن ،

پیروزگر بید چون فریدون هنرمند بید چون جاماسپ پچش پاروں ،

وُس ورج بید چون کاوس

بید و ونا پر زر بید چون ہوش ور پُر خرد

زیوند ومند بید چون طهمورث بید زیوید اُشس زیوند گوش اهرمن دیوان دیورانی سال پار داشت ،،
[illegible]
[illegible] خرمند چون جمشید خرم خُرّم بید کش رمه کاوان و گوسفندان و مردان دوست
داشت ،، [illegible]
[illegible] هزار جوستار بید چون اژدهاک وتردین چون اوی په اوارون شا
په پراورن باد ،، [illegible]
[illegible]
[illegible] زور و
هوجوسند بید چون گرشاسپ بید هو دونا انجنی بید چون ارواخش ،، [illegible]
[illegible] نیک کرپه اوی و ناه بید چون کی سیاوخش ،،
[illegible] پرکاه بید چون اثویان بید
اوت پرکاویش بید کُش هرموی هزار بید [illegible]
[illegible] پراسب بید چون پوروشسب بید اوت پُراسب بید کُش هرموی هزار بید [illegible]
[illegible] اشو بید
چون زرتشت اسپنتمان بید ،، [illegible]
[illegible] اروند ور پادستان خره روشنی دار [illegible]
[illegible] روست
پیدا ی یزدان چون زرادی مردمان گرامی بیداغی شاه چشم یزدان مردمان گروهی بید [illegible]
[illegible] زانیدار شاده پُس [illegible]
[illegible] سه بند اثور نه بیرود چون مروودان مروودآذرباد مهرسفندان [illegible]

[illegible] سه بند چون ارشیتار هیار چون اسپندیار
زشاسبان [illegible]
سه بند چون واستریوش ورزیکر چون هنروب طهماسبان خره کیهان وهیستر [illegible]
[illegible] اوت یک بید چون وهیوودشتاسب
[illegible] اروندکو تیزاسب بید چون خورشید
[illegible] روشن بید چون ماه بوختار
[illegible] سوزا بید چون آذر ایزد په پراورن
[illegible] تیزوتکی بید چون مهر ایزد اوا
مهر دروجان [illegible]
[illegible] هو ووست پیروزگر بید چون سروش اشو [illegible]
[illegible] راست بید چون رشن راست [illegible]
[illegible] دشمن زدار بید چون پیروزگر اوا
فرددا و ورهرام ایزد [illegible]
[illegible] پرخاری بید چون رامش خاروم [illegible]
[illegible] اجبک امرگ بید چون کیخسرو [illegible]
[illegible]
[illegible] پس این آفرین برشاداوی شاه وهان آن پشوم اخانان اشوان روشن هماخارهی
[illegible] ایدون رسا دایدون باد
این آفرین ،، ،، تمام شد آفرین زرتشت که بوشتاسب شاه کرده بود نوشته شد . ❊ . ❊ . ❊ . ❊

آفرین اردافروآسش می نویسم هما زور باد هما زور هما اشو باد هما زور هما نیکی باد هما زور هما خره باد هما زور ریش
کرفه باد هما زور کم وناه باد هما زور باد زرتشتر دین راستیها بوختار باد دین مازدیسنی حقیقت درست باد هما زور باد
دادار اورمزد ریومند خره مند هما زور باد امشاسفندان هما زور باد خره کوه باوژ بهدین مازدیسنان هما زور باد
آدران آتشان آذرگشسپ آذرخرداد آذربرزین مهر آتش برزشونگه آتش وهوفریان آتش اورواجست آتش واجست
آتش سپنشت آتش نیریوسنگه هما زور باد پنجگاه فروارانی که اندر شبان روز که سپارش هما کرفها بدیشانست هاونگاه
رفتین گاه ازیرن گاه اویسروثرم گاه اوشهن گاه هما زور باد اوشش گاه کهنبار میدیوزرم گاه میدیوشهم گاه پتی شهم
گاه ایاثرم گاه میدیارم گاه همسپتمدیم گاه هما زور باد پنجگاه گاثانی اندر پنج بیه اهنود گاه اشتود گاه اسپنتمد گاه وهوخشتر گاه وهشتوایشت
گاه هما زور باد اوهان انجمنان زرتشتریان بهدینان پاکدینان هفت کشور زمین که بداده دین پوریودکیشی آوژ بهدین
مازدیسنان استوانند ایشان او ایمان ایمان او ا ایشان هما همکار بکرفه هما زور باد هم پرسش وهم بهر نیایش وهمیار هم هما زور
باد اردافروآسش پیروزگر که او راپرسش کرد هوم درون بشتهوم میزد همیرانیم بیادگرد یا گنج دادار اورمزد ریومند
خره مند و امشاسفندان برساد پاداش را نیندار ان خرشش وخشتن بستیش باد یزدان مینوان یزدان گیتیان مینوروزگار
فروآسش اشوان ازکیومرد انداسودمند پرخره سوسیوش هستان بودان بهودان زادان ازاوان سه آدی اوذتهی از زهم زنا رکت اوزنای
پرنای هرکه او راین زمین پری بهدینی گداران شد هست هما فروآسش اشوان روان ایشان ایدر یاد باد او از زور نیرو
ایاوندی پیروزگری هما فروآسش اشوان برساد نام چیستی فروآسش روان انوشه روان که امروز روز هست میزد بنام
اکنین اوی همی کنم اوزونی هاتر برساد ایافت خواستار هم کو روان او را او را ازین کارکرفه اوی همی کنم اورتر گاه
اوزایاد او پدیرفتاری باد بهشت جایگاه نیک باد از دست دیوان دروجان رستی بوختی باد بوند مانی اورمزد و
امشاسفندان اغی گاه زرین روان او را ایدر چون اندر اوستاکرونانیم مثنیم اهوریه مزدای مثنیم امشام سپنتنام
مثنیم اینی شام اشونام برساد روان اوی انوشه روان بکرونمان بهین اورمزد و امشاسفندان بهین او فروآسش
اشهستماد وهومنو چیچه کاتو وزینوگر تو آولست و بهمن امشاسفند وسترک دیبا و زرین پشید بروان اوی انوشه روان

دیوا آهرمن دیوان مردمان اوی انوشه روان هیچ گزندی و زیانی متوان باد کردن نه ملیشی وهر قویتی وهر فادیچه فرتر شکنتی
چون پیش گرگان خوشید که از بوی گرگ فراج پرسند ایشان چه که دیوان و دروج همچنان او از بوی روان اوی انوشه فراج پرسند چه
فرخیاتر روان اوی انوشه روان که ازین گیتی سپزمند وس درد انیار مینوان اخان استیز اپتیار فرته رفته اوی انوشه روان را
بهشت جایگاه بهر اوی گروثمان پاداشن باد ایافت خواستار هم که هر کار کرفه که اوی انوشه روان بگیتی کرد آنچه پس و
درد اوی همکنم هما او را باشهی روان برساد پرگسته گناه ایوه فرود وازمندی گجسته بود که بگیتی پوازارش چونکه او آیست
کردن اواش فی کف هم میزد روشنسیدارا ویزشن کرداری میزد را مینیدار ایدر باد ایافت خواستار هم بهر زندگانی که او را دادار
اورمزد بهرنی دیستاد آفرین بزرگان منیویسیم بنام دادار اورمزد آفرین چون پیشگاه خدایان آفرین بانگ دتوبت پیرایران
شهر فلان کام انجام بید چون هورمزد خدای خویش پیدایان پیراین پسواتر بید چون خسرو کیخسرو مهر بید چون مهرایزد دشمن زدار بید
چون زریر هوید بید چون سیاوخش بامی بید چون بیژن اشو بید چون گشتاسپ شاه زورمند بید چون سام نریمان او جوان
وربید چون رستم تیره وربید چون اسفندیار دین یار بید چون جاماسپ تباش زیج اور ویرازان بید چون اردافروآسش
رادبید چون تشتری چرو بید چون واران و نیان بید چون خورشید وش کرفه بید چون زرتشتر و بر زنوشتی بید چون زر
روان پادشاه برومند بید چون اسفندارمذ زمین وش پیوند بید چون رود ناود او وس انبار بید چون دمستان خرم بید
چون بهار همبوی بید چون مشک آوا اشهی بید چون زر روا بید چون درم کروا بید چون هورمزد خدای پیدایان خویش این
آفرین اوی تن شما ایدون باد چون ماه وخورشید وآو و آتش و می و مرد و مشک و دعا ایشینگر و مرزنکوش یک هما
انجمن را فلانرا هزار سال زندگانی عمر دراز باد از آن بندگان خویش پستش کند نخیر نشن او پاک اسپرهم عنبر وارنید خوشبوین
اهیا زاشوفرزندیکه ایران دراد نام براد دشمن زدار و ودوه اغروزادو ورود ،: این آفرین اول میگویند بزرگست
چون این آفرین منخوانند کرفه صد هزار چندانست او ستاراست خواندن امشاسفندان شاد شوند انوشه روان
دعا و آفرینها می کنند ،: آفرین دهمان منیویسیم یعنی آفرین هفت امشاسفند می گویند
هما زور باد هورمزد خدای گرچه خره او زایاد او اسه دی و سپنتام که همکار هچشن هما زپرشن گجسته کنا مینوکه درو ند

اوا هروسپ دیو دروج پتیاره داراش داماان هورمزد فراج کرنید همازور باد بهمن امشاسفند کرجه خره اوزایاد
اوا ماه گوسپند رام که همکار همجشن همیار پرنشن آسمونغ خروی دروخش دُرج اکومن دروج ترومیتی همازور باد
اردیبهشت امشاسفند کرجه خره اوزایاد او آذران سروش بهرام که همکار همجشن همیار پرنشن دروج زمستان سرد
واخش سیزد سپور کر همازور باد شهریور امشاسفند کرجه خره اوزایاد او خورشید آسمان انیران که همکار هم جشن
همیار پرنشن بوشیاسب سرش اوکی درج اسکانش درج آسانش دروج همازور باد اسفندارمد امشاسفند
کرجه خره اوزایاد او آبان دین ارد مهر سفند که همکار همجشن همیار پرنشن استکواد دوشایم همازور باد خورداد امشا
سفند کرجه خره اوزایاد او تشتر واد وارد افروایش که همکار هم جشن همیار پرنشن آز دیوان داد تاریک وزاریک دیو
همازور باد امرداد امشاسفند کرجه خره اوزایاد اوارشن استاد زمیاد که همکار همجشن همیار پرنشن نوشیوس پتیاره فردوم
وحسود اهرمن فراج کرنید اوزیاد دامی هورمزد او سپینا د داهی اهرمن همازور گران کوهان اشهی خاریش پورخاریش هورمزد داد
اوا داران ودرختان خورشن بران وزرین اوروان همازور اروندکوه همازور ریوندکوه همازور چه پارسین کوه همازور
دماوندکوه که دروند بیوراسپ اندر بسته ایستید همازور گرش و اشتار اشهی خارش پورخارش هورمزد داد همازور چشمکان بُن پالی
آوان رودان همازور اروندرود همازور وهی رود همازور فرات رود همازور زره رکش همازور زره پران کرد همازور زره پیتی
همازور زره که ان سپیش همازور روان بُرزید که اوتان اوتیم په راستیش و وهش ورزیدارش دین وداد داد ستان وزار بود همند
همازور ده داین فود شاهان شاه همازور بزرگ فرمان دار همازور هفت کشور زمین از زه شوه فرد وفش وید دفش ورو
برست وروزرست خرس ای میان زادان فرخ اشوتم سیت یزدان زرتشت اسفنتمان اشوفروهر همازور اتورنان
سپاه و دپروزگر آدران شاه تکی داد آدرفرا همازور رتیشتاران سپاه ودتکی داد ایافت آدرگشسب همازور پیروزگر واستریوشان
سپاه و دخدای کرفه کر آدر برزین پیروزگر انوشه روان بادروان ردان دستوران موبدان هیربدان بهدینان جانشیداران
هادستان که اوره په این زمین تنومند بود دهند انوشه روان بادروان کیومرد هوشنگ وطهمورپ جم فریدون منوچهر
بامین هیروب طهماسبان کیقباد وکیکاوس کیخسرو کی لهراسب کی گشتاسب بهمن اسفندیاران انوشه روان بادروان زرتشت

اسفنتمان اشوفروهر اوا اهما اثورنان ارتیشتاران واستریوشان هتخشان دهمان که په اشوئیش بزند نیکش ارزانی هندر امشن
وشادیش وپدکانش ونیکش ازسوی نیمروز اندرآیاد در دوپاریش وشخوارش وناکش وشتاکش هروسپ پتیار ازسوی اوختر بدوا
راد وهان پادشاه نید ژنان اوادشان نید کردکنش خویش اواخشن پشمان نید مای مای چرانشن کوشن کنشن اندر فرارون
باد هیچ کس ازمیان پدیوپاز کردن که چتن ایوو نچاسته ایوو په روان زیان باد کراویش آواید ویش باد کراوه آواید
وه باد کرازن آواید زن باد کرافرزند آواید فرزند باد گیتیها ایدون باد چون تن کام اندر فرارونش مینوها ایدون باد چون
روان کام اندراشهی برساد این آفرین اوی تن شما وهان انجمنان بهدینان اوروی هاتر بکام باد ایافت خواستار هم بهر
زندکانی که اوراداداراورمزد بهرنید بیستار اهرمن فروند ازیوواور زید بنا تزدشتنام او بکسیره اوزونی باد ایافت
خواستار هم که راد آداد او باد راستکو آفرینکان باد دانای پادشاهان باد رزدانای اوادشان باد دین به مازدیسنان
هفت کشور زمین روان زیان باد اواتو جشن اورواراهم وجشتن زوردایم بجایمنشن پایای چرانشن کوشن کنشن راست
فرارون باد که آن بهر اندآسر به مردان راپادایش دیشار تا ایما پادایشن هاتر بود دی هاتر یاد باد ایوبکیستی اشو
مینوا انوشه روان باد روان زرتشتر اسفنتمان اشوفروهر اوا اهما اثورنان ارتیشتاران واستریوشان هتخشان دهان
که په این هیزو فراج رسید نداز این هیزو بهر آمد بهر گرفتند هر کاهی را هزار وو لیست کام بهشت روشن
گروثمانی باو بدیراد بفراز آمد کرفه باو زایاد پواج شدن گناه یوین بیش باد وگیتی نیک باد و مینو وه
باد سر فرجام اشهی باوزایاد روان گروثمان باد اشوبید دیرزی اثه جمناد هیشه آفرینامی هتنام آیره وهو
نام مهی ایثا اهو وییریو بیست ویک واشیم وهو دوازده ریسچه اژه تا سرخواندن ،، تمام شد آفرین ها
،، آفرین رفتین دربرابر افرینکان رفتین مرقوم شده است تا دانند ،، دعای بهرام ورجاوند پادشاه
دین مازدیسنان

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

دعای هشیدر و بهرام و رجاونکه بعد از خواندن اوستا و زند بباید خواندن

بزرگ خشنوتی اشوانرا روحانیانرا اوستا ها بخوانند اشوانرا درون روز بها میکنند اشوان بکرفتان باز شاد
میکنند شاد و شو و دعای میکنند هیربد اشوانرا اوستا ها بخوانند ایشانرا شاد و نیک شوو اوستا قبول
بکنند پیش اردافروهش جلها شو و دین زرتشتی پوریودکیشی دادار هرویسپ آگاه دعای اوستا بخوانند بهشت جایگاه
بخشیدند نیک شو پیمبر حق زرتشت سپنتمان دین زرتشتی بهدینانرا عالم را زرتشت اسپنتمان برساد هشیدر
هشیدر ماه سوشیوش پیغمبر حق آوردن من قبول کردن زرتشت گفتن بهدین آغاز شود بهرام شاه آغاز شود زرتشتی آغاز شود

این دعا هر روز یکبار خواندن بعد از نیایش کردن یکبار در هر روز خواندن این دعا در ایران زمین میخوانند
خشنوترا اهوره مزدای اشیم وهو یک [illegible]

[illegible]

[illegible]

یک گفتن

این ستایش هر روز بگاه هاون بعد از نیایش خورشید و مهر خواندن ازیرا که درین ستایش سپاس دادار اورمزد بیشتر است

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] دعا نام ستایش که بعد از نیایش ویشب میخوانند با معنی می گوید

[illegible]

بنام یاری ایزد سبحانه باریتعالی و پاینده و دهنده است که و پاینده است که فرمان بداقتاب و ماهتاب و
باد و بارانرا بگرداند بجهت پرورانیدن درجهان تمام عالمرا و دهنده است بتمام عالم هر دو جهان و زیر
زمین و تمام داده است مهربان مشفق و مربی و مهربان بل مهر تمام عالم پرورنده است [illegible]
[illegible] بنام آن دادار اورمزد ستایش کنم [illegible]
[illegible] او همیشه بود و همیشه هست و همیشه باشد [illegible]
[illegible] نام خدای باریتعالی بزرگتر و غیبدان نامی است [illegible] اندر از

غائیان غائب تراست چونکه فرشتگان اکبران وکهان و مهان را غائیت همان را خدای تعالی غائب است
[illegible]
خدای بزرگتر است که از خودی خود پیدا شد [illegible] داناتر و
عیبدان تر و پروردگار تمام عالم را [illegible]
[illegible] پاسبان و خالق ثواب‌بند نیکی دهنده و همیشه بیدار [illegible]
صاف و پاک دل و نیک دل و عادل و داد دهنده چنان است که کسی موازنه گناه یکتا موی مژانه چشم بیش
باشد او را پاداشنی رحمت افزاید و هر که را چندانه پایه گناه افزون باشد او را در دوزخ پاده فراه سیاست نماید
[illegible] همه آئین سپاسداری پرستش
کنم بزور تو بزرگتر [illegible] که او آفریدگار خود و از خودی پیدا شده
هر یک خیری و تمام خلق پیدا ساخته که هیچ شریک و انباز او کسی نیست مثل و مانند او هم کسی نیست [illegible]
[illegible] از دانائی خویش و از قوت خویش و از قدرت خویش از روشنائی خویش [illegible]
[illegible] بزرگتر و برتر شش امشاسفندان آفریند از چراغی
چراغی پیدا شود همچنان امشاسفندان آفریند و هر یکی بر مخلوقات موکل شدند [illegible]
فرشتگان بی قیاس و بی شمار آفرید [illegible] روشن بهشت
جنت الماوی گروثمان از بهر بندگانی آفرید [illegible] آسمان بگرد چهار سو بالای عرش کرسی
تا زیر زمین سماک مانند بیضه مرغ آفرید [illegible] خورشید را تیزی گرمی و روشنی آفرید از بهر
آنکه دیوان و دروجان ناپاکی و پلیدی از آن خود بر زمین بریزند و تمام زمین و دار و درختها و آبها را آواره و پلید
کنند هر وقتی که آفتاب بر آید تیز و روشنائی بر زمین افتد آبهای دریا و رودها و چاهها و دار و درختها جمله پاک کن تمام زمین پاک شود
[illegible] و ماهتاب را روشنائی سرد و نرمی و انوشنی داده است از بهر آنکه انوشه از خود بر

تمام زمین بیارد و دار و درختها را پرورش کند [illegible] و ستارگان بیمر آفرید بر سپهر بیشمار و
بیقیاس بهر گونه گون و دوازده اختر و هفت اختر و هفت او اختر بیک جای کرده بر چرخ گردانیده از بهر آنکه خورندگان و
چرندگان و پرندگان و دار و درختها را بیش و کم نیکی و بدی زیادت و کم و نقصان از دوازدگان و هفتگان اختران باشد
[illegible] تخم تمام آفرید و چهارپایان و دار و درختهای و گاه‌های افریشا از بهر آنکه از کتاب مینوخرد پیدا کرده است
که دادار اورمزد بر کناره زره گرشش دریائی درخت و دو مرغ انوشه بیمرگ آفریده است آن درخت را هر سال
هزار شاخ نو پیدا شود بر آن شاخ تخم بتمام آویزد آن تمام تخم پخته شوند یکی مرغ امرش نام است او بیاید بر آن شاخ
بنشیند آن شاخ را بجنباند تمام تخم را بر زمین فرو ریزد و دیگر مرغ چمرش نام است او بیاید از پر و بازوی خویش
بزند تمام تخم را در دریا ببیندازد همان تخم در دهان ابر باران بیاید همان ابر بر زمین ببارد تمام تخمها بر زمین پیدا
آید [illegible] باد را آفرید از بهر آنکه بر هفت آسمان بر بالا و زیر زمین بچهار سوی گرد بر گرد بجهد تمام
عالم را پرورش کند و دادار اورمزد باریتعالی یکی کوه نام او سوکنت گر آفریده است در میان آن کوه یکی
نال زرین از بن زمین تا آسمان آفریده است از آن سوراخ نال زرین آب تا آسمان بر آید باد آن آبرا بزند آب
بر تمام زمین فرو آید آن آبرا هم خوانند تمام عالم را پرورش شود [illegible]
[illegible] اندران زمین باد و آب و آتش و دار و درختها
پیدا کرده است یکی آتش برزینگر نام که پیش دادار اورمزد است اگر آتش و هوفریانی نام است که اندر تن
مردمان و جانور است سوم آتش اوروازیشت نام است که او پیداست اندر اوروران و دار و درختها
چهارم آتش وازیشت نام که او از برق پیداست پنجم آتش اسپنیشت نام که او در زمین و از سنگ پیداست
ششم آتش نیریوسنگ نام که در ناف پادشاهانست و دار و درختها و میوه‌ها برای راحات و خوشی و خرمی
و خورسندی آفریده است و گوسفند چهارپایان و پنجم آئین رولیست و هفتاد و دو سرده آفریده است
بجهت مردمان پرورش سودی خوشی و خرمی و خورسندی پیدا کرده است [illegible]

[illegible] واپوخشست هفت سلاحها از زرین و سیمین و سیمین و ارزیز و پولادین و آهنین و کاچه و جواهر و گوهر و نگینه
و مانند آن از کان زمین پیدا کرده است [illegible] مردم کیومرث را آدم خوانند [illegible]
[illegible] ستایش و سپاس و پرستش کنم گواهی دهم که
خدای یکتست [illegible] اوی پادشاه است بر همه پادشاهان [illegible]
[illegible] از رای دانش از دام خویش [illegible]
[illegible] و ور انداخته است اهرمن و دیوان را از بهشت و رستخیز پیدا کرد یعنی
مردمان را برخیزاند و درست ارند [illegible] نماز تمام کنم اوی همه گاهمند
و ناغیبیدن [illegible] اوی بزرگ و خالق همه مخلوقات را [illegible]
[illegible] که او
فرستاد بجهت پیغمبری زرتشت سپنتمان را که دین روشن کرده که دیوان و دروجان آشکارا میآمدند آنرا کالبد شکسته بزیر
زمین نهان کرد و معجز آن شده که بعد از زرتشت دیوان و دروجان و جادوان فریفتن مردمان را نمی آیند
[illegible] فرود آمد از آسمان اندر گیتی [illegible]
[illegible] دین آگاهی کرد و در روشن و روشنایی کرد و چرو [illegible]
[illegible] بگوش عالم شنوایند و چرد [illegible] بدانایی
و رای داری و عقل خویش [illegible] و اوی همیشه بود و هست
و همیشه باشد [illegible]
[illegible]
بنور زند اوستا سخن کلام خود [illegible] که روان
بر چینود پول صراط بآسانی بگذار و رها کن [illegible] از دوزخ رها کن
و دور دار بندگان را [illegible]

اندر خانهها و آنجای بهشت پهناتر و کشادگان کن اشوان را [illegible]
[illegible] و روشنائی و همه خشبوی و همه نیکوئیهای کن [illegible]
[illegible] بفرمان تو خالق بکنیم بفرمان تو خالق بکنیم [illegible]
[illegible] و قبول کنم و اندیشم و گویم فراز کنم [illegible]
[illegible] بر دین پاک استوان هم پیغمبری زرتشت ابی شبه و بی گمان بتمام بر ثواب
[illegible] بازگشتم و پشیمان شدم از همه گناهها [illegible]
[illegible] و بهمه پاک و روشن دارم از مراد خویش [illegible]
[illegible] بکردار خود شناسم نیک و بد را و همه نیکی را بگیرم و از بدی بپرهیزم و دور دارم [illegible]
[illegible] از پاکی خویش زور و قوت بکنم [illegible] و راست
اندیشه و راست گفتار و راست کردار نیک [illegible] هشیاریها و عقلها و خرد خود
[illegible] بکام مراد تو ثواب گر تو آنچه توانند کرد
[illegible]
[illegible] به آئین پرستش تو کنم ستایش و سپاس کنم به نیک اندیشه و به نیک گفتار و به نیک کردار [illegible]
[illegible] آن راه روشنتر و بی بیم تر باشم [illegible]
[illegible] مرا مرسا و اندر گران دوزخ [illegible]
[illegible] بیابم و قبول کنم آنچه رسمها که زرتشت از خدای دین پذیرفت و اندر دین آورد [illegible]
[illegible] اندر بهشت پر بوی و همان خواسته
و همان پوشیدنی زرین و سیمین و گوهرهای [illegible] ستایش و نیایش
کنم او را که همیشه بیدار است [illegible] خدای

[illegible]

که مراد ثواب را پاداش دهنده اشوان را [illegible] فرمان کنم و رای نیک

دارم [illegible] دور مانم از دروندان از دروغ

[illegible] آویژه پاک آفریدگار را [illegible]

[illegible] همه آئین ستایش کنم دادار را و رمزدار [illegible]

[illegible] وتمام آگاه همند غایبدان توانا تران برتوانا ترین [illegible]

[illegible]

[illegible] هفت امشاسفندان با بزرگتران و اکبران بر مخلوقات موکل کرده داشتند و بام

ایزد پیروزگر دشمن زدار و خوچهر بیاری ما برساد [illegible] تا یک خواندن

[illegible] نکاح نویسم این نکاح در ایران زمین میخوانند و اما دو دست با روی

دست پدر زن نهادن کرده پنت کردن فراج استایم به هومت هوخت هورشت بنش گوش کشن اده بس

گفتن هر یکی اینا اهو ویریو [illegible] یسنچه و هیچه تا [illegible] هیرید گوید که [illegible]

[illegible]

[illegible] گاه آنکه بید [illegible]

[illegible] تا سر [illegible]

[illegible] سه بار گفتن [illegible]

[illegible]

... وایمان ایمان

[illegible]

... تا سر گفتن دیگر پدر زن را گفتن ...

[illegible]

... فلان فلان داد. دیگر بار داماد را گوید که فلان دختر فلان ...

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] وهمان وهمان [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ديگر بار پدر زن را گويد که [illegible]

[illegible]
[illegible]
داد تو پذيرفت [illegible]

دعای نکاح گفتن يعني تندرستي ايران مي نويسيم بنام يزد بخشاينده بخشايشگر مهربان بنام آفرين دادار هروسب آگاه خداوند همه بخشش کند بسيار فرزند و بسيار روزی و بسيار مال و بسيار سال و بسيار همه دوستي کند ميان هر دو عروسي خوبي شما نر از زوال مباشيد عمر دراز کند و در فلان روز و در فلان ماه و در فلان سال و در فلان شهر با انجمها در نشست بفلان ايزد و سخن دين مازديسنان نکاح عورت رسيد که بر بخشش کند و دو هزار درم سيم سپيد ويژه و دو دينار زر سرخ سره نشاپوری نام عورت فلانی شاه خويشاوندان اين عورت بوسلت مستور هر دو آمد شما در بداد دين اوی او خفتن بزبان قبول کرد اين هر دو را شادی بر مزيد چنانکه خدای نيکی را دوست دارد شما که خدای نيکو کارهای و بر مزيد صدقه های فرمان خدای او بر بهست پيمان باشد و دوستي شما با دو دل شمان پاک و راست باد سخن او زبان شاد باد هزاران هزار آفرين باد ؛؛

نکاح پيماني پهلوی ؛ آفرين نوزود بهستگام بر ريختن ؛ اين نکاح پادشاه زنی است ؛ ايشا اهو وير يو يک ؛ دهاد تان دادار اورمزد فر بهست فرزندان نر فيروزگان فراخ روزی و دوستي دل رباتن از چهر و ادبير زيوشني و پايندی صد و پنجاه سال بروز فلان بماه فلان سال او يکهزار و شصت و يک از شاهنشاه يزدگرد شهريار ساسان تخمه بشهرستان خجسته ايران اندر فلان شهر انجمن جسته ايستيد اور داد آئين دين مازديسني بکدخدائي دخت دهشني اين کنيک اين فلاني نامور به پيمان دو هزار درم سيم سپيد ويژه و دو دينار زر سرخ سره نشاپوری او پذيرفتن و بودن تان او خويش دودمان برای زنی همداستاني به راست فش پسه گوشن خويش گرفه خشنش و همان را اندازنده پيمان داد ديدن

اندازندهی پیمان پراست منشن پسنده گردید هر دو تان رامشن افزون باد ۞ ۳ بار خواندن ۞ بنام یارش
هورمزد همیشه خره مند بید هوچشن مند بید پیروزی مند بید اشهی آخشنودار بید پرزمشن سزاوار بید منش
همته منادگوشن هوخته گویادکنشن هورشته کنادهر وسپه دشمته دوارادهر وسپه دزخته بکاباد هر
وسپه دزهورشته بسوزاد اشهی ستایاد جادوی نکوناد خاناد مازدیسنی بوند منشنی کارورزاز فراوونی خواسته
اندور اندر خدایان یکان راست سخن فرمان کار باشش اندر یاران ایرتن چرو هو چشم باش سپنزکی کن خشمگنی
مبرنگ راگناه مکن آزکامی مبرپیش مبر ارشک آوارونی مبر اورمنشنی مکن ترمنشنی مبر ورونی مبر خواسته
کسان مبر زن کسان پرهیختار باشش از هوتخشائی خویش خوار باشش یزدان و بهان را بهره ورکن او کینه ور
مرد نبرد مکن او آزور همباز باشش او اسپزگر همراه مباشش او ادشش روب پیوند مکن او ادشش آگاه همکار
مباشش او ادشمنان پدادستان کوشش او ادوستان پسند دوستان رواد او یاوان پت کار مکن پیش انجمن
بوقت گفتار باشش پیش پادشاهان پیمان سخن باشش از پدر نام بردار باشش بهر آئین نام میازار خویشتن
به راستی بوختار دار چون کیخسرو به اخوشه تن بید چون کهوشش آگاه مند بید چون خورشید رمیند بید چون
چون ماه بوختار بید چون زرتشتر نامدار بید چون رستم زورآور بید چون اسفندارمذ زمین بدایان
بید چون تن و جان اوادوستان و برادران و زن و فرزندان هو دوستدار بید همیشه هودین
هوهیم باد هورمزد خدای شناسا د زرتشت روستا تا داهرمن دیو اوسپنا د دباد دهشنی هورمزد
نشنی مندی بهمن هوگفتاری اردی بهشت هوکرداری شهریور پرمنشن اسفندارمذ شیرین چرواورداد
برومندی امرداد دباد دهشنی هورمزد ریوخشان آذرواری اوی اردوی سورشهی سرفرازی
خورشید ماه کوچتر وخشان تیر رادهی روائی گوشش پرهیختاره دهشنی دادار هورمزد مهر داد انوشی سروش
فرمان پایائی رشن راست روشنی نیر وروشنی فروردین بهرام پیروزی اندا ختار رام رامشن استوار
ارو ند توانا گوا ددهشنی دادار اورمزد دین دانشن اورزوری خره اندوزی اشسنگ هنر انبارشن

انشا داویر تخشائی آسمان گاه پاینده زمیاد هونکرشنی مهرسفند فرخ تن انیران [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ای به مرا ازیهی تو بهتر یا دخویشا نزا [illegible]

روشنی ارزانی بود ایستید ترا بهم ترا آن پاداش ارزانی باد بآن روشنی ارزانی بود ایستید به وسپه
هومته وسپه هوخته وسپه هورشت ری رسادنان ازیهی تو بهتر اشوئی متان رسا دازوتری
وتر دروندی فی ما ار رسادازوتری وتر دروندی اشه چمیا دایشه آفرینامی اشیم وهو ۞ یک ۞
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
چهار بار خواندن اشیم وهو ۞ یک ابماعه ریشچه ا ۞ اشه جمیا دیشه آفرینامی اشیم وهو
۞ یک ۞ بنام دادار اورمزد آفرین چون پیش گاه خدایان آفرین ا ۞ دشمن زدار و دوده افرو
زادو درود ۞ بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان مهرداد گر خداوند فلانی و فلان را هزار سال زندگانی

تن درستی دیر زیوستنی آواید خره انگر داشتهی داو دادار هروسپ آگاه شادی و رامشنی آسانی فرخی نیکی
رسانا و بزرگ خره خدائی هوپادشاهی ایماوندی پیروزگری بادیرشن هوزنشان دین به مازدیسنان آگهی
استوانی بادپیوند ریوشنی فرزند زایشنی دیر شایشنی زیوشنی باد هیدل تن خسروی پها نوروان هوپادشاهی
داو دادار هروسپ آگاه دین زرتشت شاد باد ایدون باد یاباد خداوندان خداوند عالم را همه انجمن را تا سر خوانند

از روایت کامه بهره

آنچه آفرینگان گهنبار پرسیده بودند بدانند که ایزد تعالی این عالم بمدت یکسال تمام کرد بشش وقت گاه پس مردم
واجب است که چون بدان وقت گاه رسند گاهنبار کنند و آفرینگان گویند و میزدها سازند و شنایش
کنند و ایزد تعالی را سپاسداری کنند اول گاهنبار در اردیبهشت ماه بود پنج روز از خور روز تا د
سپهر روز بدین وقت ایزد تعالی آسمان داد پس چون مردمان درین پنج روز گاهنبار کنند چندان کرفه
و مزد باشد که هزار میش با بچه از جهت روان خویشتن با رزانیان دهد و درویشان و مستحقان داد
بیند و دوم گاهنبار در تیر ماه باشد پنج روز خور روز تا روز دی بدین روز دادار اورمزد آب داد و آفرید
پس چون مردمان درین پنج روز گاهنبار کنند چندان کرفه باشد که کسی هزار گاو با گوساله به در
ویشان و مستحقان و ارزانیان و ضعیفان دهند و سوم گاهنبار در شهریور ماه باشد پنج روز از
آستاد روز تا انیران روز بدین وقت دادار اورمزد زمین داد چون مردمان درین پنج روز
گاهنبار کنند چندان کرفه باشد که کسی هزار اسپ با کره از جهت روان خویشتن با رزانیان
و مستحقان و درویشان داده باشند و چهارم گاهنبار در مهر ماه باشد و روز آستاد تا روز انیران
درینوقت دادار اورمزد اورور داد از هرگونه هر که چون درین پنج روز گاهنبار کنند و سازند چندان
کرفه باشد که هزار اشتر با کواده باشوی داد از جهت روان خویشتن بداده باشد با رزانیان و درویشان
و پنجم گاهنبار در دیماه باشد روز مهر تا روز بهرام و درین وقت دادار اورمزد حیوان داد و گاو

و گوسفند

و گوسفند چون مردمان درین پنج روز گاهنبار کنند چندان کرفه باشد که هزار گاو و هزار اسپ از جهت روان
خویش با رزانیان و ضعیفان داده باشد و ششم گاهنبار همسپتمدیم در آخر اسفندارمد ماه باشد از روز اهنود تا
روز هیشتوئیشت گاه درینوقت دادار اورمزد مردم داد چون مردمان درین پنج روز گاهنبار کنند چندان
کرفه مزد باشد که جمله عالم بکل و هرچه در وی است به اشو داد از جهت روان خویش بداده باشد و گر
این شش وقت گاهنبار نکنند و گر درویش بود بجا نگاهی که گهنبار کنند نشود گناههای سخت
عظیم باشد تا آن حد که بسته کستیان گناههای سخت عظیم باشد با وی نشاید که گیرد و خورد و کنند
و در خانه وی شوند یا او را در خانه آورند و یاری دهند و گواهی وی پذیرند و مانند این در تفسیر گهنبار
است * اگر کسی تا یکسال به گاهنبار نرود و چون ساخته باشند بدانجای نشود و چاشنی نکند از
کرفها که کرده باشند یکی بکاهد و سه یکی گناه بیفزاید و هیچ کرفه بهتر ازین نیست اول گاهنبار
میدیوزرم که بسازند و آفرینگان بگویند چندان کرفه باشد که هزار میش با بچه باشوی داد
پیش وی روان خویش باشوان و وهان و ارزانیان داده باشند میدیوشهم گاه چون هزار
گاو و گوساله پتیشهم گاه چون هزار اسپ با کره ایاثریم گاه چون هزار اشتر با بچه میدیارم گاه
از هر جنسی که گفتم هزار عدد همسپتمدیم گاه چندان کرفه باشد که هفت کشور زمین بکل و هرچه در وی است
از بهر روان خویش به اشو داد به وهان و ارزانیان و نیکان داده باشد و این کرفه آنگاه باشد که هر شش
گاه بجمله ساخته باشد و گر ازین جمله یکی گهنبار گفته باشد کرفه بیشتر از همه هزار میش نباشد و تا درون
گاهنبار به یزند هیچ چیز نشاید که بخورند و نشاید که برگیرند و چون کسی چیزی از گاهنبار بدزدد گاهنبار تباه
شود و کرفه نبود و هر کسی که یکسال گاهنبار نه یزد یا نسازد و نخورد و نه دهد هرگز راستنت از مکتوب
بانک چنگا گاهنبار را بقاعده پرستند پاک و آویژه شد

از روایت بهمن پونجیه

بعد از دعاگوئی معلوم آن دستوران بوده باشد که بهدین بهمن بن اسفندیار ریراین فقیران چنان ظاهر
نمود که در آنجانب سُداب نیست حالی فقیر اندکی جهت آنجانب فرستاد که بکاهنبار با آتش کنند
و بر درون کاهنبار بگذارند و چاشنی کنند چونکه کاهنبار جمشید است و هر سال چه شش کاهنبار است
چون این کاهنبار را جمشید نهاده است و دادار اورمزد این کاهنبار کرفه بجمشید نمود از بهر آن بود
که جمشید را رسم چنان بودی که هر بیگانه یعنی غریب که از راه در آمدی او را بمطبخ فرستادی تا خوردنی
بخوردی و برفتی یکی روز دیوی خویشتن را صورت درویش گردانید و بدرگاه جمشید شاه آمد
و خوردنی خواست که بخورد جمشید بر عادت خویش او را بمطبخ فرستاد او هرچه در مطبخ پادشاه
بود بخورد و گفت هنوز گرسنه ام و مرا از طعام سیر گردانید مطبخی رفت و جمشید را خبر باز داد جمشید
گفت که گلهٔ گاوان و گلهٔ گوسفندان چندانکه بتواند خورد خوردنی بسازید تا او سیر گردد مطبخی هرچند
با او بیشتر داد او بیشتر خواست تا مطبخی عاجز شد و بنزدیک جمشید آمد و احوال باز نمود جمشید عاجز شد
و گفت عجبی بزرگ باشد که گویند در مطبخ جمشید چندان خوردنی نبود که یکمرد سیر توانستی کردن و مطبخی را
گفت برو از اسب و گله گاو و گلهٔ گوسپندان چندانکه خواهد بکش و بخورد او میده تا سیر گردد مطبخی
رفت و همچنین تا آنگاه که بیطاقت ماند و بنزدیک جمشید آمد و فریاد کرد جمشید به دادار اورمزد بنالید
و دادار اورمزد بهمن امشاسفند فرستاد و گفت برو و گاو زرد فراگیر و بنام ایزد بکش و در میان هرگاه
کهن بفرمای تا او را بپزند و سیر و سُداب درش کنند و پس بنام یزد از دیگ بر آورند و بپیش او
بنه تا بخورد همچنان بکردند و چون لقمهٔ اول بخورد دیو از آنجا بگریخت و نیست شد پس از آن روز کهنبار بنهاد
و هر وقتی قحط و تنگی بپیش آمدی همچنان گاوی بکشتندی و سیر و سُداب بپختندی و بخوردندی تا قحط
و تنگی زایل شدی نیز زرتشت اسفنتمان کاهنبار را بمردم نمود پس فریضه است که کرفهٔ بزرگست کهنبار میان خلق
جهد بکنند که خوبست چون چنین است سُداب با سیر داخل شود با آتش بکهنبار فرض نبیاید کرد که چاشنی

کند

کنند چون چنین است بر ایشان ظاهر باشد که سُداب است که بدست بهمن فرستادیم ٭

از روایت کاوس ماهیار ٭ پرسش

اینکه کاهنبار بخورد هر کس چون توان داد پاسخ آنکه کاهنبار همه کس شاید که بخورند الا شخصی که پانزده
ساله شده و کشتی نداشته واجب نیست و برشنوم نکرده باشد آن نیز نشاید ٭

از روایت کاوس کامان ٭ پرسش

اینکه در کهنبار پنجم میدیارم پیش از این حضرت بندگی خوندگار صاحب درفرمایند پاسخ آنکه آنکه دستوران
گفته اند هزار قطار است درست گفته اند در دین به چنین پیداست ٭

از روایت دستور برزو ٭ پاسخ

درون کهنبار یشتن در ایران درون کهنبار بخشنومن اورمزد خدا میخوانند و دریشت و آفریگان [illegible]
[illegible] میخوانند چون نسخه یشت و آفریگان نبشته است نسخه درین کهنبار
نوشته بخشنومن اورمزد خدا قرار داده اند و درون کهنبار بروز در همه گاه شاید و بشب نشاید یشتن
[illegible] نباید خواندن امید که اورمزد و امشاسفندان قبول کنند

در نود و پنج در دیگر شنوای مرد کش
گر بخواهد که یابد مزد از جان آفرین
آنچه از دست آیدش در خورد کاهنبار کرد
آسمان را آفرید و پس عجایب اندرین
هست در میدیوزرم بخرد ز مجان پدر
یکهزاری کشته است با بچه اش از گوسفند
چون تو میدانی که دنیائی نمی ماند بکس

این کهنبار اندرین گیتی بود هر سال شش
چون یکی کردن نه بتواند دو و هم چهار
تا میزد شش را بجا باشد جمله را دان هرد
پنج و چل روز آفرینش کرد از صنع کیا
باش واقف تا بگویم کرفهاش بی سپر
داده باز ز نیان و یا تمامی بند گاه
پس تو کوشش کن که تا کرفه بری ای نقش

هر کسی کو در خور خود سعی کند نیک اندرین
آفریگان را بخواند با همه خویش و تبار
این کهنبار اولین باشد که آن جان آفرین
روز خورشید و همان ار دیبهشت تا دیم
کرفه اش چندان بود اندر بر حق از جهند
چون بشنیدند از برایش جملهٔ ایمردمان
دو و سه و چار چون از دست باید کردنش

پیوازار آرند جاگاهت بیالا ابر بُود
گر برفتی تو بکاهنبار یابی بُزمزد
داده بار ارزانیان ورا دو با هر دو سخی
کرده باشد آتروان شرمند در روز شمار
لایق پوششش نباشد اندرین یک جهان
روز بر روزش درین گیتی رسد چیزی زغم
هر دو گوششش راهمی باید برید چشم را
شو تو بیدار و تمام مال عالم یاد گیر
اورمزد پاک سی روز این شهریرا آفرید
یکهزاری اشتر و بچه بخشد ارجمند
چارمین بشنو که هر کس او کهنبار این نکرد
بر تمام مردم بهدین که دانند از یقین
کوش ایزد میدهد او را عذاب بی شمار
صد و بیست استیر است اورا گناهان عذاب
نشانند و نی آرند او را نه خویش
نام او هست میدیارم تو شنو از گفت دین
روز مهر ایزد بود پس آن کهنبار نیکو
از تمام بندگان نزدیک حق او شد عزیز
داده باشد او بدرویشان و مسکین غمین

باشی اندر نزد جمله بهتوان تو ارجمند
گر فه اش چندان بود ایزد ایزدان هر دو را
آن روان هر گز نه بیند هیچ روی دوزخی
و جلست بر جمله مردم که نه بینند زو جرین
هم نه بگذارند او را هیچ جا در خانمان
شصت استیرش گنه باشد تو نیکو در نگر
کور باید کردنش تا باشد او را کم و کاست
گاه کاهنبار چارم نام او ایاسرم
میوه و نقل و نباتات و درختان شد پدید
جمله با مرد نکو راد و با ارزانیان
شک بیاور دو دلش بیچاره آن هر دو مرد
مال و اسباب و ستورانش اگر دارد همه
باشد او در نزد جمله بهتوان بس شرمسار
هر دو گوششش را برید و در خشمش را بهم
آخرت کارش تبه باشد چو دین آستیش
حق تعالی اندران شصت روز انشکام
ماه دی باشد ز تاریخ قدیم ای نیکخو
گر فه اش همسنگ کاهنبارهای پیشتر
میشود اندر بر حق ارجمند و با فرین

هست این پنجم گاه القریزا او فرود
یکهزاری ماد یان با کره بخشند زو دان
در کهنبار سوم هر کس که او تقصیر کار
تا نباید از میزدی او عزدی بهر دو سر
خور گناه آن بود در بهتوان باشد بهم
تو جشن او را بگویم ایجوان نامور
در نود و هشت بشنو این سخن را یاد گیر
هست در اشتاد روز و مهرماه ای محترم
گر فه اش چندان بود در نزد یزد ستود مند
گر چنین کردی نبینی هیچ آزار و زیان
پس فریضه است این بر جمله دستور دین
باز بستانند و نگذارند او را در رمه
بازاء وار و آن کمنه در بهتوان فرش جنت
کور کردن همچنین فرموده در دین دادگر
در نود و نه کهنبار است گاهی همچنین
آفریده گوسفند و جمله حیوان تمام
هر که فرموده بهشتا و این کهنبار از تمیز
گوسفند و گاو و اسپ و از شتر هم بیشتر
گر میزد چنین را بی نیزند و نی خورند

پس شریکی هر کسی چیزی بباید بُردنش
باشد او را نزد خلقان صد هزاران آفرین
مال و ملک و عمر و فرزندی شما گردد زیاد
این چنین گفتست یزدان باز زرتشت گزین
دائما باشد بدرد و محنت و جور و غمان
دستگیری او نبیاید بگیرد از سیم و زر
پانزده استیر دارد پس گناه اندر جهان
گر همیخواهی نبینی این عقوبتها کنون
این کهنبار دوم خور روز است ماه تیر
هست در آن پنج روزای نیک اختر بسیج
پس این بهتر چه باشد ایجوان که ما بیا
داده باشی با سخاوت دار و را دائم جزا
جور و ظلم و خواری بسیار با او میرسد
گر سخن گوید میان جمع مردم در جهان
باشد او شرمنده و نه روی او ارزد بیا
پس روانش بستار و ناتوان باشد همیم
تا کنم گرفه بوهم دائم ابر دین بهی
اندرین هشتاد و پنج روز زمین را آفرید
گرفه اش از آن کهنباری که گفتم بیشتر

چو شریکی کرده شد تو بیست خوانند ها
و صد هزاران آید فرشته نزد ایشان بر زمین
چون بلمو میر و نگرفه بباید در بهشت
کای اشو باید ترا گفتن ایا مردان دین
پس فریضه است نگذارند او را هیچ جای
اندرین گیتی همی در بهتوان بود او را اثر
تو جشن او را بیاید پس بریدن گوش را
سعی کن در کار کاهنبار و باشی نیکنام
اندر آن شش روز داد آسمان پاک آفرید
باشد آن میدیوشهم که تو بخوانی اش نیکخو
گرفه اش چندان بود اندر بر حق شما
گرفه اش بسیار و بهتر بود بهر روان
نزد بهدینان شود او زار و خوار
هیچ کس گفتش باور نشاید کردن آن
ارد و شش میباشد گناه و سی استیر آن
اندران گیتی دهندش هم عقوبات عظیم
در نود و هفت کهنبار سوم ایتشادان
تا تمامی غله و اور را از آن آمد پدید
باشد و یابی بهشت جاودان و روز شمار

آن کهنبار شریکی خوانده باشند شادمان
گو بدر اندر خانها ناتان خدا برکت دهاد
پس خنک آنکس که در گیتی چنین نیکی کشت
این کهنبار اولین هر کس نکرد از مردمان
در میزد و آفرینگان خانها و در سرای
گناهش او رشست اندر انجا تو بدان
همچنین در دین فرموده و گفت خدا
در نود و شش چنین گفتست آن دانای پاک
تا همه حیوان و انس از خوردنش باید فزید
فیض آید بر روانت و صد هم از این ثواب
گاو و با گوسپند داده بوی تو یکهزار
در کهنبار دوم هر کس نخواهد شد پدید
اندران گیتی بود در مانده و هم دردمند
جملگی گوید سخنهایش دروغ است و خطا
هر دو گوششش را همی باید بریدن بی زمان
یا خداوندا همی خواهم مراد مرادی
یا دگیرای پر خرد معنیش یابی اندران
ماه شهریور بود در روز اشتاد ای پسر
زاورمزد پاک با امشاسفندانست تا

گوش کن تا بر تو خوانم ای جوان هوشمند
نیست لایق تا خورد آن شخص کاین سستی کند
روز بر وی ورزش سد این خواری را یاد گیر
رحم کن بر خود تن و جانت نگهدار از گناه
گاه گاهنبار را بر خوان و آنکه کامجوی
اندران هشتاد و پنج روز آفریده مردمان
از برای مردمان آورد با پاکیزگی
باشد او همسنگ کیهان گر بهیچ آندرو
باشد از روان فروهر اشوان روی زرد
اندران پنجروز اهرمن فتاده سرنگون
هر یکی را صد عوض حق میدهد از دین و داد
لیک گر تقصیر خواهد کردن و شک آورد
زودتر گردد ز گیتی تخم اوش جمله نیست
تا شود خوار و فرو ماند سود از چشم و گوش
از گهنبار و میزد و آفرینگان رو متاب
جملهٔ خلقان سخنها را یکایک بشنوید
شاه جمشید آورید است از بر عز و جل
جمله وستا ز زرتشت آورید از نزد حق
گر همی خواهی که یابی کرفه در روز شمار

گفت با زرتشت اندر کار این پروردگار
میشود جمله حرام اندر تنش از نیک و بد
تو جش اورا ببیدن پس همی باید زبان
گر همی خواهی که باشی شاد در نزد اله
این همه پیتمیدیم نامش بدان ای مرد حق
تا بود بر راه دین خوشحال باشند آنزمان
کرفهٔ این گاه گاهنبار افزونتر بود
هر که جهدی کرد در نزد اشوان گشت دوست
هست اندر روز پنجی ای جوان بشنو سخن
با تمامی دیو با نابیند از دوزخ برون
جملهٔ فروهر اشوا امشاسفند و مینوان
آن روانش را نه بگذارند از پل بگذرد
تو جش اورا دو چشم و گوش دیگر هم زبان
از زبان و دست عاجز گردد و ماند خموش
تا بوی خوشحال و باشی در دو عالم سرفراز
روز گاهنبار در هر جا بود دائم روید
چون سر دنیست در گیتی گهنبار جهان
تا بخوانند جمله بهدین گیرندش سبق
هر که شک آرد بدین اورمزد و راه راست

خوردنی و میوه و هر چیز کان آید بکار
هست پات اورا گناه و زان بیست و دو چیز
هر دو گوش و هر دو چشمش کور گردند آنزمان
هست صد در روز پنجی در ششم ای نامجوی
هر که برخواند درستش او ز حق یابد سبق
آسمانرا و زمین و آب و اوروران کلی
هست آن در روز پنجی ای جوان پرخرد
در گهنبار ششم هر کس که او تقصیر کرد
هر چه گفته حق بزرتشت گزین هم گوش کن
هر که کرفه میکند آنروز میگردد زیاد
آفرین گویند و نیکی میکنندش با روان
از تنافورش گنه باشد هزار و یا دویست
دستی از شانه برون کردن بباید آنزمان
هر که او دارد خرد دایم بکوشد در ثواب
شادمان گردی بنزد آن کریم کارسان
این میزد و گاه گاهنبار از دور اول
با زراتشت اشو کرد روایت بعیدان
پس به وستا و گهنبارش شک و شبهه میار
اندرین گیتی و در مینو بود آن کم و کاست

کی وستا و گاهنبار از جمشید ماند
هر که می آمد بگاهنبار او از هر زمان
تا بخوردندی طعام و سیر گشتندی از او
سیفرستاده که بفرستد همه خلق زمین
چون درآمد دیو اندر نزد شاه ارجمند
مطبخی از خوردن آن رو بشد آنگه ز نو
مطبخی در پیش شه رفت و بکرد آن اعیان
مطبخی کرد آنگه آنشه گفت از روی خرد
دادمش بسیار چیزی نشد سیر آنزمان
پس بزرگان و وزیران جمله را کرد او طلب
آنقدر در مطبخ شاه جهان چیزی نماند
گاو و اسب و گوسفند و از شتر آوردش
در تعجب ماند شاه و جملگی آن لشکرش
برجستش از تخت رفته تا زمان بر کوه نور
رهنمای من بکن ای داور روزی رسان
از همه امشاسفندان بهمن آمد از فراز
گاو سرخی زود آرید او با صدق درست
آنگهی در دیگ کن قدرت ببین از کردگار
طاسی پر کردند و برده نزد آن دیو پلید

با بزرگان و وزیران جملگی دایم بخواند
می فرستادی بنزد مطبخی او را ز راه
آفرین خواندی و رفتی جملگی با دین و داد
تا گزندی آورد در مطبخ آن پادشاه
مطبخی را گفت آنگه آن جوان هوشمند
هر طعامی پخته بود از بهر شاه او بسر
کاین نشد از خوردنها سیر و فرمود شه آن
پس طلب کردش دگر در مانده شد آن شه بسی
هر چه فرمائی بدهم فرمان ای شاه جهان
مشورت کرد و با ایشان گفت کاین عیب بزرگ
یکنفر از خوردنش سیر گردد خوب و راست
چوب را آوردند و کشته جمله را آن مطبخی
از همه میر و وزیر و هر که بود اندر برش
آنگهی نالید جم در پیش آن یزدان پاک
تا بدانم من کنم فکری برای این کسان
رهنمون جم بکرد و گفت تا آن دیو زشت
سر همی باید بریدن تا شود زان خورد سست
جم بفرمود آنگهی با پاک مردان کهن
چون بخورد آنگه بشد از روی گیتی ناپدید

رسم و راه این چنین بنهاد جم اندر جهان
جمله را گر بدی درویش و گر هم پادشاه
اهرمن یک روز دیوی را بشکل آدمین
جملهٔ مردم کند آن جایگه خوار و تباه
تا بمطبخ برد و دادش از طعام گونه گون
جمله آن دیو خورد و پس طلب کرد دیگر
گاو نر آرند و بکشند و دهندش تا خورد
رفت پیش شهریار و گفت ای شه رهنمای
پادشه حیران بماند و گفت باشد این عجیب
باشد و هر جایگه گویند مردان سترگ
زین بتر عیبی نباشد فکر باید کردنش
پخته و آوردش به پیش او خورد از بی تحی
شاه عالم گشت پر فکر و بدل شد ناصبور
کای بقدرت آفریننده ثری تا آسمان
اندران ساعت بتوفیق کریم کارساز
اهرمن از دوزخ تاریک در گیتی فرست
سرکه و سیر و سدابش کن همانساعت بکار
آنزمان کردند پاکان همچنان این گوش کن
نیست شد اندر جهان نامد دگر باره برون

اهرمن با دیو با در دوزخ افتاده نگون
بیشتر مردم که گردندی کهنبار و ثواب
قحط و تنگی و نیاز هرگز نه بیش مردمان
این کهنبار از جم و نیرنگ از زرتشت دان
اهرمن با جمله دیو و درج شد ناپدید
عمر و مال و خانمانهاشان خدا برکت دهد
سعی کاهنبار کردن روز و شب با در راه دین

این کهنبار اندران ایام پیدا شد ز جم
گاو سرخی را بکشتندی ابا سیر و سداب
نامدی و لود خبرا اندر همه روی زمین
آوریدن با همه وستا و زند و غیبدان
از بلا و رنج و بیماری و از قحط و نیاز
گر نگردی تو یقین میدان که گیتی روی زرد
هر کسی خورد و خود چیزی بیا پیرد نشان

هر کسی کو جهد کرد هرگز نبیند جور و غم
واج بگرفتندی و خوردی همه خلق جهان
نی بدلشان بد فریب و نی دروغ و خشم و کین
از کهنبار و ز نیرنگی که زرتشت آورید
بگذرند و دائما باشند خلقان سرفراز
واجبست بر جمله خلقان همه روی زمین
اندران کرفه مددگاری بباید کردنش

تا در آن دنیا بیابی کرفه و مزد و ثواب — زینهار ای مرد دانا روی زین کرفه متاب

از روایت بهمن پونجیه و دستور نوشیروان باز گوید

زگفتار نوشیروان مرزبان — یکی قصه گویم تو بشنو از آن
دو چشمم بسوی و بیدار بود — رخم پر ز نور و دلم شاد بود
چو نزدیک پر کرد هشتم شدم — ز جان و دلم شاد و خرم شدم
قضا را شنیدم ز پنهان صدا — که من خیره ماندم همی زان ندا
ندیدم کسی راز فاش و نهان — بگفتم که سر نیست آن غیبدان
بگوشم من آنگاه آواز داد — که دستور دینار فرخ نژاد
سروش اشو ام تو یار و شناس — بکن پیش دادار چندین سپاس
که هر چند برگ درختان بود — وگر هر چه ریگ بیابان بود
سپاس جهان آفرین گزین — بکن گوش گفتار هم ای پاک دین
هر آنکس که دارد تومان یکهزار — ستان یک تومان اندرو خواستار
از آنجا جمع آور اندر زمان — بده با سه امشاسفندان از آن
اگرشان هزاران ز دینار هست — یکی را تو بستان که نابد شکست
ز هر کس ستان اندرین نیز چیز — دهندت وگرنه تو کم کن ستیز
بده بهره مهر ایزد سرفراز — بگیتی چو او نیست شه سرفراز
دگر با ورهرام بهره رسان — بکن خرج با هر دو با آتشان
چراغی که سوزی بیامت اگر — تو هم قیمت آن چراغان بر
دگر باقی آتش با استاد ده — کهنبار زیبا و نور ابشه
که تا روشن شود نامت کامت بلند — شوی در دو گیتی تو خود ارجمند

بروزی که حق کرد عالم بنا — کهنبار را داد اول خدا
کهنبار هر کس که بنیاد کرد — ز هفتاد پشتش روان شاد کرد
بدان کاین کهنبار از ایزد رواست — ز کار بد اهرمن دور زد
چو اول که سر از کیومرث بود — ایزدان داد دار عالم نمود
بیاید چو او هم همی اندر زمان — کهنبار آمد پدیدار جهان
بدان این کهنبار زو تو بیاب — ز رسم قدیمی سرت سرفراز
بگفت این و در گوشم آواز بود — زبانم ز گفتار دمساز بود
بدانستم این را که سر خداست — که دارنده عالم و رهنماست
برادر بوستاس مشغول بود — چنین راز بر من خدا اطیمود
بماندیم حیران ابر کار خود — نوشتم بدل هر چه گفتار بود
شب تار چون شد سپیدان پدید — برآمد ابر تخت گیتی فروز
شدم پیش سرمو بگردان — بگفتم ز رازی که بد در نهان
طلب کردم آنگاه برزیگران — بدادم سراسر همه تخم شان
بدو گفتم این تخم دادم از آن — کهنبار نو سازم این بیکران
ببردند و تخم ورا کاشتند — کهنبار را کار بگذاشتند
چو آمد بهنگام آن مهرماه — که خوانند ماه قدیمش ز راه
کهنبار آستاد بنیاد کرد — روان نیاکان خود شاد کرد
سنه نهصد و هم ز هشتاد بود — کهنبار نو نزد خلقان نمود
سنه آن قدیمی ز شاهان بهر — که او بود شاهی با آئین و فر
عزیز است کهنبار پیش خدای — پدید آورید جم شه ورا
شنیدم من گفت نوشیروان — که اهرمن بدرگ بدگمان
یکی دیو ملعون ناپاک دم — فرستاد او را به نزدیک جم
بیاید به نزدیک جمشید شاه — که از گشنگی خود شدم من تباه
فرستاد او را بمطبخ روان — بخورد او بسی خورد تنها از آن
هم از دانش از مطبخی بد بنام — هر پختن بسی خورد تنها تمام
اگر پختن چیز عاجز شده — به نزدیک شه رفت حرفی زدود
نشد سیر و ارونه آن بدگمان — شدیدم تا همه آخرش ناتوان
درآمد بفرمود آن شهریار — بیارند از گوسفندان هزار
ز گاوان و اسبان همه بیشمار — بیارند از بیشه و مرغزار
برفتند و کردند این کار را — نشد سیر آن دیو زان خوارها
شدند پیش جمشید دیگر فراز — بکردند پیشش سجود و نماز
نشد سیر آن بدرگ نابکار — نشسته در آن مطبخ آواز داد
رویدی و بگوئید با شه چنان — که ای شاه با عدل و هوش و توان
که چون پختن آید بدین بارگاه — رود گرسنه مطبخ پادشاه
بدانست جمشید کاهرمن است — که آمد به اندر پی دشمن است
برفت از زمان شاه در کوه نور — بنالید و گفتا که ایشه خفه
بدانی تو راز دل من یقین — دلم پر ز غم هست چشمم پر گرین
نگه کرد در آسمان بلند — بدیدش همان بهمن امشاسفند

بگفت گاو زردی بیاور فراز بخش گاو را هم بصدق و نیاز
بفرما که آن گاو را خود برند بسیر و سُداب و بسرگه زنند
ابا نام یزدان بخشنده شان نهادند در دهر بر دیو خوان
بیک لقمه آید بوجود ستبرد شد آواره و راه دوزخ سپرد
از آن شد کهنبار یزدان عزیز که دارد ازو دیو و شیطان گریز
شود نیست دیوان ز روی زمین هم از برکت آن سپرد آفرین
با آدم بفرمود پروردگار که سازند کهنبار خلق دیار
که این جشن رسم بزرگ سخت کند جشن این هم دم نیکبخت
کهنبار بنهاد جمشید جم که دیوان بدوزخ شود پر ز غم
بدینگار زرتشت اسفنتمان بفرمود کن سعی شاه جهان
نگه دار این جشن رسم قدیم که زین کرفه یابی بهشت عظیم
بکاهنبار یشتن جهد کن جهد که یزدان چیزها داد اندرا نغمد
نخستین میدیوزرم آسمان داد سه خورشید و چرخ و اختران داد
دوم درمیدیوشهم آفرید آب بکرد او را زلال و صافی و ناب
سوم پتیشهم داد این زمین را چو بر انگشتری بنهی نگین را
بود ایاثرم چارم کهنبار نبات و او رورا نیز داد دادار
بود چون میدیارم پنجمین گاه بداده گوسفندان سر دو آنگاه
همسپتمیدیم داد آدمین را که مردم کرد آبادان زمین را
پس آمد در شمار از جمله مردم ازیرا نام مردم گشته مردم
وران هرگاه کاهنبار میکرد همان اشاسفندان یار میکرد
بآن کوشید هر یک زین کهنبار سپاس از دادگر پیوسته میدار
بدانتا سره باشی تو بدینها بیابی هم ز یزدان آفرینها

آغاز داستان نوشیروان عادل و مرزبان کارسانی

بسان قصهٔ نوشیروانی ابا آن مرزبان کارسانی
شنیدم خواست نوشیروان عادل که کرد و کرفه بسیار حاصل
چنین فرمود کاندر هفت کشور بهر جائی که بهدینیست یکسر
که و مه موبد و دستور و سالار بروز اهنودگاه کهنبار
همه برخوان او باشند مهمان بهر جائی نهد بخور او خوان
بنان و گوشت و نقل و می رسانند هرا او را جمله کاهنبار خوانند
بهر جا رفت قاصد پیش یکسال جهانی را خبر کردند زین حال
چو وقت آمد سراسر خلق کیهان همه برخوان او گشتند مهمان
زن و مردان و کودک بنده و شاه همه گیتی شدش مهمان بیک راه
خورشهای لطیف و خوب و شهد و آب چنان چون بود خوانش را سزاوار
بهر جائی بشادی خوان نهادند دری انبار بر خلقان گشادند
زاسب و گوسفند و گاو انبار فراوان کرده بُد خرج کهنبار
می و سیر و شکر بریان و حلوا روان از زر و اسب و خز و دیبا
ز زر و سیم و لباس و جامه آنداد بدرویشان بسی ارزانیان داد

باهمه از

همه از خوان و بزمش شاد گشتند هرا او را جمله کاهنبار گشتند
بگاه هاون اندر اهنود روز بیشتند آن کهنبار دل افروز
بدل گفت آن بزرگ نامبردار ستاند کرد کس زینسان کهنبار
چو دل در کار دین و کرفه بستم نکوکاری برون آمد ز دستم
چنین کرفه ز دست کس نیاید سپاس ایزد که اینکارم برآمد
ازینسان کرد شاه اندیشه در دل شب آمد چون بخفت آن شاه عادل
تن اندر خواب خوش چون آرمیدش روان شخص نورانی بدیدش
که گفتی این کهنبارت نکو بود سزاوار بزرگان است و شو بود
ولی چندین منازاندیشه بدیکار که افزون زین توانند بد کهنبار
که مرزبان کوه کارسانی میزدی کرد ازین افزون کرانی
چو شد بیدار شاه از خواب درماند وزیر و موبدانرا پیش خود خواند
بگفتا این چه شاید بود گوئید حدیث مرد نورانی بجوئید
فرو ماندند جمله در جوابش ندانست هیچکس تعبیر خوابش
فرستاد عاقبت قاصد بکیهان نشان جویان و هر جا راه پویان
همیشد قاصد پوینده چون تیر چو اندر نوبهاران باد شبگیر
بآخر در سپاهان کارسان یافت یکی ناحیتی در وی نشان یافت
بد اندر کارسان اندر یکی ده بپرسید از کسی کو بُد بر و مه
که از که مرزبان کارسانی بکه کن تا بگیتی در که دانی
یکی درویش در وی مرزبان نام طلب کردند و پیدا شد سرانجام
پس انکه مرزبان کارسانی به پیش شاه بُردند از نهانی
ورا شاه جهان بسیار بنواخت میان نامداران جایگه ساخت
بدو گفتا که کاهنبار کردی بدو در خرج بسیار کردی
کنون از تو خرم آن کرفه کارت دهم دینار زر پنجه هزارت
بدین بفروش کرفه شادمان باش ابا آن زر بسوی خانمان باش
بگفتا مرزبان کان کی فروشم کنون از بهر دیگر کرفه کوشم
دهم دینار گفتا صد هزارت بدین بفروش کاهنبار کارت
بملک جمله گیتی گفت ندهم همه گیتی ز بهر کرفه خواهم
چو زو بشنید نوشیروان عادل بناکامی بکند از کرفه اش دل
بپرسید آنزمان از مرزبان شاه که ما را کن ز کاهنبارت آگاه
چو کردی خرج و چون کردی کهنبار بده شرح از دلم اندیشه بردار
بگفتا مرزبان کای شاه عادل ز دنیائی ندارم هیچ حاصل
چو آمد گاه کاهنبار پنجه دلم از بهر کرفه بود رنجه
اگرچه گه گهی دستاس ودم ولیکن مال و سیم و زر نبودم
یکی خانه بُدم در وی و در بود بکندم زان دو در یکتای در زود
همی بفروختم آن در ببازار وزان در ساختم خرج کهنبار
نبودم چیز دیگر ای شهنشاه ازین کردم کهنبار اندر آنگاه
عجب ماند نوشروان چو بشنید حدیث از موبدان موبد بپرسید
که در گیتی هر آنکو بود دیندار بیستند از برای ما کهنبار

زن و کودک رهی و بنده و شاه
که یکتا در نگر دا افزون در آخر خرج
چو نیمی مال بیرون کرد از دل
به نسبت آنکه بود اندیشه فزونتر
چو از موبد شه این گفتار بشنید
همیشه جهد این کن در شب و روز
چو زاندک هست بسیاری قبولیت
نصیبت جز لباس و لقمه نیست
تو اندر ملک سیم و مال که پیچ
بگیتی عمر تو خود چند باشد
که آخر رفت بباید ترا نومید
ز جائی عاقبت بر خاست باید
چو سوی کام دل نازنده تو
همی کوش ای برادر تا به یزدان
همی کوش و همی فرمان بجا آر
بدانسان چون برون آئی تو از پوست
وگر چندین نکنی کت گفت اردا
نینداز دکسی خود را در آتش
ز روئی بد ز کار بد پدید آید

همه مهمان ما بود تا آنگاه
چرا بودش بگو افزون در آن راج
قبول افتاد وی از شاه عادل
که در گیتی ندارد چیز دیگر
فراوان زر بداند روشن بخشید
نکونامی بجوی و کرفه اندوز
چه باید بهر مال و زر فضولت
اگر در زر حکمت جمله نیست
روان خویشتن را کار بسپیچ
همان بهتر که دل خورسند باشد
بدان گیتی بود جای تو جاوید
مرا او را خود چرا آراست باید
روانت زنده کن تا زنده تو
رساند در بهشت و جای نیکان
روانت را الفرمان خداداد
بیابی جایگاه خرم اید دوست
تو دانی و عقوبتهای فردا
نگر دانی مقام خویش تا تش
ز نیکی نیک را نیکی فزاید

نکردیم اندران ما هیچ صرفه
بگفتا موبدان موبد که ای شاه
ز مال خود چو کردی خرج آنگه
دریغش نامد از دین آنچه بودش
پس ار مالت نباشد شادمان باش
مخور غم گر نداری مال و نعمت
ز بسیاری بسیار است زحمت
اگر هست از فریدون و جم الفت
چو میباید شدن آخر ز کیهان
همان به کاندرین عمر میانه
سرای جاودانرا خوب آرای
تو جائی را بیارا ای نکورای
مکن سستی بکار دین تو در هیچ
بدانجا ها کجا ارداوی ویراف
شراب دین ستان هر دم رسانی
روان تو چو بیرون آید از نج
بدانگونه که می ویراف گوید
وگر داری تو کام ورای یزدان
خداوندا مرا بر داد و دین دار

چرا بد مرد با مزد ابش کرد
اگر نیکی ببینی بیشی در این راه
نباشد از هزارانت درم یک
ازیرا خواست آن بسیار سود ویش
دهد یزدانت از وی بیکران تا
بود کم نیز باده فراه و رحمت
بعجز در زد دار است زحمت
نه مالت ماند خواهد نه جمالت
بسیچیده شوی بهتر بود آن
به نیک و بد سر آری این زمانه
که آن بهتر که آرائی تو زینجای
که باشد جاودانه زان تو اینجای
که گیتی هست یکسر هیچ در هیچ
رسیدست و مر او را کرد او ویراف
ز جام دین حق مگذار باقی
بود رسته ز باده فراه دوزخ
اگر بجز دل بود کس بد بگوید
تو به دانی و دوزخ باد مندان
دلم بر راه یزدانی یقین دار

جهان

جهان بادا همه کردار و راهم
همیشه کرفه بادا در ضمیرم
نگهدار روانم باد یزدان
ز کرفه این روانم باد خندان
اشوکن پاک یزدانا روانم
بگیتی و بمینو کام و شادی
نکو الفیت همیخواهی بگفتار
اگر تو رستگاری خواهی امروز
کنون با گفته ویراف شو باز
عذاب بدکنان را باز گو هین
خدایا در دل خلقانش جا گیر

که باشد زان گروثمان جایگاهم
خدا بادا همیشه دستگیرم
خرد و هر اشو و امشاسفندان
نگهدارش همه امشاسفندان
ز داد خود رسان در گروثمانم
بده دورهم کن از هر نامرادی
ولی از کرفه جهدی کن بکردار
کنون کرفه ز بهر خود بیندوز
بدین آهن یکی سیاف شو باز
مگر در گوش آرد مرد بی دین
کنی در مرد و زن برنا و پیر

ز من در دام یزدان شود باد
روانم باد و دیده جان و دل شاد
همه کردار و گفتار من نکو باد
خداوندا امید من روا کن
ز من دیوان و اهرمن شکسته
همیدون باد شتا ایزد بهرام
اگرچه هست بخشاینده ایزد
همان یابی که زاینجا میفرستی
بدین گفتار یزدان باورت باد
بترسد ز و بدل گر هوش دارد
کسی کاین قصه خواند و نسخه بنوشت

ازین داد از من خشنود بادا
نگهدارم سروش و رشن آستاد
تنم هم سر روان من اشو باد
ایا امشاسفندان آشنا کن
همه جادو و دروندان بسته
دها و ایزد ترا زین گفته کام
ولی باید ز تو در راه دین جهد
مدان کاری به از یزدان پرستی
همان مینوی دانش باورت باد
بنوید سوی کرثی گوش دارد
بگیتی شاد و مینو باد بهشت

هر آنکس کان شنید از دل پذیرفت
جهان بادا بدو نیکوئی جفت

از روایت کامه بهره

کاهنبار نشستن در پنجی در روز اهنود گاه نشستن کاهنبار میباید کردن البته درین باب تقصیر نمی باید کردن نشستن کاهنبار پنجی همچون کاهنبار های دیگر است خشنومن یکی است کاهنبار ارجمند است :: [illegible] :: [illegible] :: بچهل و پنج روز من هورمزد او امشاسفندان فراج تاشیدم آسمان دادم کهنبار یشت ام میدیوزرم گاه نام نهاد ار دو یشت ماه به دیمهر روز خور روز گاه گیرید [illegible] اش میدیوزرمیه بید که می نمایش کیهان پیدا کردم او امشاسفندان کهنبار یشت ام کهنبار

ساخت اُم میزد کهنبار کرد [illegible]
[illegible]
[illegible] وآواید کردن هر که این کهنبار یزدو سازد و خورد و دهد [illegible]
[illegible] چون کیش اندراُخی استومند هزار میش اوار دیند
پشیر او مردان اشوان پہ اشایہ وہُوروان بدادہ اواج اشایہ دو شارم کہ اج ہستان پشوم اُش کرفہ
ایدون بید اُش افستا گواهی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
کُرنشا [illegible]
که بسازد و نه خورد و نه دهد اُش وجار از اینجا پیدای [illegible]
[illegible] مرو فرودوم میزد اوِ هِشن
سپیتمہ زرتشتر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
پنجدت روز من اورمزدا و امشاسفندان اُم فراج تا شید آوردا دام کهنبار یشت اُم میدیوشیم گاہ
اُم نہادیتر ماہ دیمہر روز خور روز گاہ گیرید او شش دیمہر روز سر بید اُش میدیوشیم بید کہ آو
تیرہ بود اُم روشن و پاک بکرد اُم او امشاسفندان کهنبار اُم کاهنبار ساخت اُم میدیوشیم اُم میزد
کاهنبار کرد اُم رینید مردمان جہ ہم انگوشید و اوالیت کردن ہر کہ این کهنبار یزد و سازد و خورد و دہد
[illegible] مِرزِ چش کِش اندراخی استومند ہزار گاو او کوسالہ دینید پشیر
اوی مردان اشوان پہ اشایہ وِہ وروان بداد و از اشایہ دو شارم را کہ از ہستان پشوم اُش کرپہ
ایدون بید اوستا گواہی این [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کہ نسازد
و نخورد و ندہد اُش وجر از اینجا پیدا [illegible]
[illegible] مرد پہ دو دیگر میزد او ہِشن سپیتمان زرتشتر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] بهفتاد و پنج روز من اورمزد وا امشاسفندان اُم فراج تاشیدام زمین داد
ام کهنار یشت ام پتشهیه نام نهاد شهریور ماه انیران روز استاد روزگاه گیرپدأش انیران روز سـ
بید [illegible] اُم اوا امشا
سپندان کاهنبار یشت ام کاهنبار ساخت اُم میزد کاهنبار کرداُم [illegible] مردمان اج ہم
پہ این انکوشیدو آواید کردن ہر کہ این کہنبار بزد و سازد و خورد و [illegible]

[illegible]

[illegible] ہر کہ نسازد و نخورد و ندہاُش و جراز اینجا پیدا

[illegible]

مرد پہ سہ دیگر میزد و ہشن سپنتمان زرتشتر [illegible]

[illegible]

[illegible] بسی روز من ہورمزد وا امشاسفندان اُم فراج تاشید
اُم اورواد او [illegible]
[illegible] صد آئین بیور آئین اُم کاهنبار یشت اُم ایاثرم گاه نام نهاد مهر ماه انیران روز آستاد روز
گاه گیرپدأش انیران سر بیدأش ایاثرمهی بیدگم اورواروخ و بوی [illegible] ہریکی بجای خویش پیدا کرد
[illegible] گونہ گون آئین اُم اوا امشاسفندان اُم کاهنبار یشت کاهنبار ساخت اُم
میزد کاهنبار کرداُم راینید مردمان چه ہم پہ این انکوشیداوی آواید کردن ہر کہ این کہنبار سازد و خرد و دہد
[illegible] اخی استومند ہزار اشتر
[illegible] اشوان پہ اشایہ وہ روان بدادہای اواج اشایہ دو شارم را کہ از ہستان
پشوم اُشس کر پہ ایدین بیدأش افتا گواہی این [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] که نسازد و نخورد و ندهد اُش وجرا زینجا پیدا

[illegible]

[illegible] مرد بچهارم میزد دهش سپنتمان زرتشتر [illegible]

[illegible] په ایاثرهم ردی میزد و مندر فسا سالار گوید کو کهنبار

کنم هم میزد بند هاوشتان ورفسایان اواج رفتار کنند که نکنند [illegible]

[illegible] فراج اپاراند

زرک که مازدیسنان ودهان که ستور فریراج اوی بستونند و باوی کهنبار کنند اوشان وناه نه پیدا

وش ستور وگوسپند اوی اج آو وگیاه اواج دارند اوشان [illegible] په بن نه پیدا اوشان وناه بازا

اونود استیر [illegible]

[illegible] بشتاد روزسن هورمزد اواامشاسفندان فراج تاشید گو

سپند داد ؛؛ پنج آئین و دویست وهشتاد و دو سرده ؛؛ صد و ده سرده موروان وصد و

هفتاد و دو سرده گوسپندان اُم کاهنبار ریشت اُم میدیارم گاه نام نهاد دیاه و ورهرام روز مهر روز

سر پیدا وش میدیاریه بیدکم انبار دمستان داد پیدا کرد دامان خویش را دامان جه او آواید کردن اُم او اامشا

سپندان کهنبار ریشت اُم کاهنبار ساخت اُم میزد کاهنبار کرد رینید مردمانج هم په این انگوشید

او آواید کرد هم که این کهنبار یزد و سازد و خورد و دهد ؛؛ ؛؛ و [illegible]

اور اندر مزد چون کیش اندراخی استومند هزار [illegible] جُد جُد اوی اشوان په اشای وه

وروان بداد ها و اواج اشایه دوشارهم را که هستان پشوم اُش کر په ایدین پیدا اُش اوستا گواه این

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] که نسازد و نخورد و ندهد اُش وجرا زینجا پیدا [illegible]

[illegible] مرد په پنجم میزد دهش سپنتمان زرتشت

[illegible]

[illegible] میدیارهم ردی که میزد و مندر فسا سالار گوید کو کاهنبار کنیم وهم میزد بند هاوشتان وهم رفسایان

اواج رفتار کنند ؛؛ [illegible]

[illegible] اُش داد کیهانیان فراج اپار اندرک مازدیسنان و دهان کش بهر و هان اجش

اپار هست که ایدین گوید که این کاهنبار اُش هر روزیات وناه اندر اوین بید صد وهشتاد استیر ؛؛

[illegible]

[illegible] هفتاد و پنج روزمن اورمزد او اامشاسفندان ام فراج تاشید اُم مردم داد ده سرده اپراچه

کم مردم اُم هرچه شی داد بید اُم کهنبار ریشت ام همسپتمیدیم نام نهاد و هیشتویشت گاه فروار دکان

اهنود گاه گیر پید اُش و هیشتویشت سر بید و همسپتمیدیم هما سپاس دهش اوش هما سپاه دشن

و بیدکم هما فروهر اشوان بداد که تا تن پسین گجسته اهرمن در وندراج دامان خویش [illegible]

بکنیم بس اج آن اندر دامی هیچ پتیاره نه بید ام او امشاسفندان کاهنبار ریشت اُم کاهنبار ساخت

ام میزد کاهنبار کرد اُم رینید مردمان جه هم په این انگوشید او آواید کردن گر که این کهنبار یزد

وساز و خور و ودہ [illegible]
[illegible]
[illegible] کہ نساز و نخور و ندہ
اُش و جرا اینجا بید ای [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] پس کہ او فراج ہم
وسنہ اندازش فراز و ستدائش و انکت اور وارندائش زنند اُشراج اینجا کنند [illegible]
[illegible]
[illegible] یزدان امشاسفندان کام باد

ازروایت کامدین شاپور

[illegible] خشنومن یشت کہنبار ایثا اہو ویریو س ۲ [illegible] یشت بواج گرفتن چون
[illegible] تمام خواند پس [illegible]
[illegible] کہ کہنبار میدیوشہم باشد [illegible]
[illegible] ہرکہنبار کہ باشد آن باید گفتن چون یشت آواید خواندن تا [illegible]
[illegible] کہ کاہنبار بید وہ
[illegible] آواید گفتن پس [illegible]
[illegible] خواندن تا سروش درون [illegible] آنجا کہ [illegible]
[illegible]

[illegible] اگر گهنبار اوّل باشد [illegible]

[illegible] اگر گهنبار تیرماه باشد [illegible]

اگر گهنبار سوم باشد باه شهریور [illegible]

[illegible] اگر گهنبار مهرماه باشد [illegible]

اگر گهنبار دی ماه باشد [illegible]

[illegible] اگر گهنبار ششم باشد [illegible]

[illegible] گاهنبار که باشد آن خشنومن باید گفتن [illegible] همچنین گفتن تا آنجا که [illegible]

[illegible] اگر گهنبار باشد [illegible]

[illegible] هر گهنبار که باشد باید گفتن [illegible]

[illegible] یا هر گاهی گهنبار که باشد آن باید گفتن [illegible]

[illegible] یا هر گهنبار که باشد [illegible] چون ویسپرد باید خواندن تا نروش درون آخر آنجا [illegible]

[illegible] که گهنبار باشد [illegible]

[illegible] یا هر گاهی که باشد [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
اگر کهنبار باشد زوو [illegible]
[illegible]
[illegible] راسپی [illegible]
[illegible] هم راسپی [illegible]
[illegible] زوو [illegible]
[illegible] تا آنجا که [illegible]
[illegible] اگر کاهنبار باشد [illegible]
[illegible] یا هرگاه که باشد پس [illegible]
[illegible] یا هرگاه
که باشد [illegible]
[illegible]
اگر کاهنبار باشد [illegible]
[illegible]
[illegible] یا هرگاه که باشد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] تا آنجا که راسپی [illegible]
[illegible] اگر کاهنبار باشد [illegible]
[illegible] هرگاهی که باشد یا گفتن [illegible]
[illegible]
[illegible] هرگاهی که باشد یا گفتن [illegible]
[illegible] چون به ایسپر و هست آواگفتن تا [illegible]
[illegible] تا سر [illegible] یکتا آواید گفتن و دو ویسپرد [illegible]
[illegible] اگر کاهنبار باشد [illegible]
[illegible] ده آواید گفتن پس [illegible]
[illegible]
[illegible] که گهنبار رسید [illegible] یا هرگاهی که باشد
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] آیا هرگاهی که باشد و پس [illegible] چون به ویسپرد بیتا [illegible]
[illegible] اگر گهنبار رسید

[illegible] تا سر [illegible]
[illegible]
دو دیگر بار [illegible]
[illegible]
[illegible] یا هرگاهی که باشد [illegible]
[illegible]
تا سر [illegible] یک پیروزه با دخره آویثره و هین باز دینان
[illegible] یک ۲ پس سروش درون آخر په یزمیدی آن جای که [illegible]
[illegible]
[illegible] هرگاه کاهنبار که باشد باید گفتن [illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر گفتن

از روایت کامه بهره ۲ پرسش آنکه

یزشن درینجی وه یزشن در کاهنبار یزشن کا ثاهو چون می باید کردن برسم چون بندند و خشنوتن چون می کنند پاسخ اینکه اندر روز اهنود برسم چیدن پیشت ساختن برسم سی و سه بستن دو تا پراکام در پای الونهادن [illegible] چهار خواندن چون درکا هنبارهای دیگر [illegible] تا [illegible]
[illegible]
[illegible] راسپی [illegible]
[illegible] کردن [illegible]
[illegible] گفتن [illegible]
[illegible]
[illegible] ده گفتن ایثاهو ویریو ده خواندن درویسپرد اشیم وهو ۳
ایثاهو ویریو چهار خواندن پس [illegible]
[illegible]

تا سر [illegible]

[illegible]

تا سر [illegible] گاه روز ماه [illegible]

[illegible] چون پیشت ویسپرد کهنبارهای دیگر

[illegible] تا [illegible]

[illegible]

تا سر [illegible]

[illegible] هم چون پیشتی کاهنبار می کنند بکنند، پشت کاه بیو برسم چیدن بیت و یکی دوتا

پراکام پشت ساختن، خشنومینی پشت کاه بیو هیت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] روز [illegible]

[illegible] تا سر [illegible] گاه روز ماه [illegible]

[illegible] تا سر [illegible]

[illegible] تا سر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] تا سر راسپی [illegible]

[illegible] تا سر [illegible]

بپشت نوشته است همچون پشت میخوانند [illegible]

[illegible] راسپی [illegible] زوو [illegible]

[illegible] تا سر چون پشت نوشت [illegible]

[illegible] زوو [illegible] راسپی [illegible] زوو [illegible]

[illegible]

چون پیشت نوشت تا

گاه و روز و ماه

[illegible]

تا سر چون پیشت نوشت خواندن واج گفتن

[illegible]

[illegible]

یک

تا سر واج گفتن

[illegible]

نیرنگ پیروز باد خره آویزدین یازدیشتان

من بنده دستور شهریار اردشیر ایرج رستم نوشتم بهمن گیو نبشتم از بهر کشور هندوستان نوشتم
تا بخوانند و کاربند باشند البته البته یزشن کا تا بیوشت کاهنبار که بنجی یزشن گر په تقصیر را نکنند
البته البته یشت ریپثون کردن تقصیر نکنند چه هر هیرود که یزشن کا تا بیونکند کاهنبار در بنجی نزد
ویشت ریپثون نکند هیرود به هیرود نشاید نایشته باشد البته البته درون یزشنها تقصیر نکنند
[illegible] ∴ از روایت کامدین شاپور ∴ برسم پنج تا آن درون هرکس هفت تا
درون نوابر و درون خشنومن درون [illegible] نه تا آن شاهنشاه و موبدان موبد سیزده تا
آن یشت رفتن بیست و یک تا آن یشت سی و سه تا آن ویسپرد و جدیوداد هرشتی دو تای
فراکام میباید ٪ آن پنج تا ده درون لیشتن آن سه تا یک درون آن هفت تا یک درون ٪ خشنومن
جدیوداد برسم سی و سه تا دو فراکام برسم بستن و فراهوم کردن ساختن بجا خوب نهادن آنکس که زود
کند اشاهو و یریو اگر سروش باشد پنج تا اگر اشوان هشت تا اگر نوابر هفت تا اگر خشنومن دیگر هم باشد
هفت تا باید خوان پس اشیم وهو یک گفتن و دست بپادیاب کردن و روی باتش و برسم کردن اشم وهو سه
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] چینیان اتشان [illegible]
[illegible] چه مان هاون
[illegible]
[illegible] اگر راسپی یشت ساخته بید زود [illegible]

[illegible] راسپی [illegible] کردن و کشت چپ شدن په اشیم وهو سه
آروشت و کشت راست شستن په اشیم آتش و هوبرسم نگریدن پس دست بپادیاب کردن [illegible]
[illegible] دو اندر را گفتن [illegible] پای اندر زود گاه نهادن
ویزشن گاه نشستن و یزدان و یزشن خواندن و دست بپادیاب کردن [illegible]
[illegible] زود دست برسم گرفتن [illegible]
[illegible] گفتن و برسم از ماهروی ستانش [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] اگر سروش باشد [illegible]
[illegible]
[illegible] زود [illegible] راسپی [illegible]
[illegible] زود [illegible]
[illegible]
[illegible] سه که زود گیرد [illegible] تا سر [illegible]
تا سرایان گاهان بید پشونه شهید که جددیوداد گاه او زیرن زود باید گرفتن [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
تا سر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] اوراورودشن [illegible] پادیاوانذکی
اندرکفش [illegible] پرکنشن [illegible] ازآووارشن [illegible]
[illegible] اندرراه [illegible] چ جای نهش
؛؛ که برسم چنند بنزدیک اورورشوند هفت تا پاک کنند ودست برسمدان بپادیاوکردن و
برسم چین ودست بپادیاوکردن و آن برسم که خواهند چیدن باید گرفتن [illegible]
[illegible] گاه آن بید [illegible]
[illegible] نگریدن [illegible]
[illegible]
[illegible] اورورواروورخت تام نگریدن [illegible] یک جوسربرسم بردن په [illegible] برسم
چین برمیان برسم نهادن وپه [illegible] تکی برسم بردن پس [illegible]
[illegible]
[illegible] گفتن و ۳ تا برسم چیدن وپس هرچند برسم خواهند چیدن وشماره کردن
چنانکه طاق باشد وگرجفت باشد یکی دیگرچیدن وبس همان شاخ که اوّل واج گرفته باشد گرفتن ؛؛
[illegible]
[illegible]
[illegible] پس اونگهن چیدن برسم اونگهن دربرسمدان کردن ؛؛ که برسم بندن

۳ تا یا پنج تا یا هفت تا برسم اونگهن در دست گرفتن چنان کنند که دست چپ از برسمدان باشد
محلی که اوستا گوید اونگهن در تکی برسم بستن اوستا خواندن ؛؛ [illegible]
[illegible] گاه آنچه بید [illegible]
[illegible]
[illegible] گفتن اونگهن برمیان برسم بدستور که کشتی برمیان می بندند
بیچیدن وبرسم شمردن وبرسم که کوچکتر باشد په [illegible] سروش بردن په [illegible] یکی
دیگر یکیچو بلندتر آن برُبدن په [illegible] باقی یک جو بلندتر ایشان سرشن اوبریدن وپس [illegible]
[illegible]
[illegible] پس دو [illegible] گفتن و به [illegible] بست
کشتی گره افکندن [illegible] تا سر گفتن پس [illegible]
[illegible] واج خواندن ؛؛ از روایت جاماسپ نام یزدان نخست برسم چیدن
به نزدیک درخت گز نباشد انار نیز شاید و به هفت شاخ برسم پاک کردن و پس کشتی نو
کردن و فنام محکم بستن ؛ ؛ ؛ [illegible]
[illegible] یک خواندن و مشربهٔ آب برداشتن و آب از مشربهٔ بزرگ به مشربهٔ خورد ریختن
تا پُر شود تا یکباره نیز فروریزد و دیگر باره [illegible]
یک خواندن و ۳ بار آب از مشربهٔ خورد ریختن و نیکو آب را احتیاط یک ذرّه از مشربهٔ خورد در مشربهٔ
بزرگ ریختن بار اوّل بواج گرفتن که پوزداثره زره فراکرد بار دوّم بواج گفتن که یوزداثره زره ورکش بار
سوّم بواج گفتن که یوزداثره زره پتی هردسب گیتوی ارد ویسور آب پاک یوزداثره پس این را آب پادیاو
گویند هر دو پس دست برسم چین بآن آب شستن یکشاخ برسم بدست راست گرفتن و سرش بدست

چپ برسم چین به گرفتن و سه بار نماز بردن پس [illegible]
[illegible] گاه آنچه بید [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] تاسر [illegible]
[illegible] اوروروار و درخت تا م نگرند به [illegible]
سر شاخ برسم بریدن مقدار یکدانهٔ جو در افگندن پس [illegible] برشتم برمیان برسم چین نهادن پس [illegible]
[illegible] تکی برسم بریدن پس [illegible] تاسر خواندن
سر شاخ برسم بهین دستور واید چیدن پس هرچند که خواهند چینند همه را یک یک سر آواید بریدن مقدار
یکدانه جو وقت شمردن می واید که جفت جفت شمارند در آخر یکی که طاق باشد اگر جفت باشد یکی دیگر چیدن
پس ایونگهن بهین واج بچینند که ایونگهن واج که گیرشنی ندارد پس به همان شاخ برسم آتیند که واج
گرفته باشند واج بگویند اینا اهو ویریو دو یسنیچه تا آفرینا مے [illegible]
[illegible] پس ایونگهن چیدن
برسم ایونگهن و برسم ببیت و سه تا اندر برسمدان پادیاوی کردن یعنی سه بار اندر آب کردن و شستن و پس
برسم اندر و کردن اندر بیشت خانه بردن و محکم نهادن پس دور آمدن پس اشم وهو یک خواندن اهمارسیچه
تاسر [illegible] سه بار
[illegible] یک خواندن [illegible] سه بار تاسر [illegible]
[illegible] یک خواندن اگر ایونگهن جای دیگر بود واج برسم گفتن و برسم
وان و مد نهادن پس [illegible] تاسر خواندن پس دیگر
باره [illegible] سه خواندن برسم و برسمدان

و آب بر داشتن بنزدیک ایونگهن شدن و ایونگهن از هر درخت سبز شاید الّا انار و گز نشاید دیگر دست با آب پادیاوی
شستن و برسم از برسمدان بدر کردن و در دست گرفتن پس بکارد برسم چین ایونگهن چیدن و هیچ چیز نشاید
خواندن و آن اشم وهو که شما نوشته بودید نیز نباید خواندن و برسم بدست نشاید چیدن و برسم
بشب نشاید چیدن آن ،، [illegible] ،، ،، [illegible]
که شما نبشته بودید نیز نشاید که برسم بندند سه تا یا پنج تا یا هفت تا برسم و ایونگهن در دست گرفتن چنان
کنند که دست چپ از برسم جدا نباشد محلّی که اوستا گویند ایونگهن در تک برسم بستن و اوستا
خواندن ،، [illegible] سه فرواراني
گاه آنچه بید [illegible]
[illegible] گفتن ایونگهن برمیان برسم بدستوری
کُستی برمیان می بندند و پیچیدن و برسم شمردن و برسم که کوچکتر باشد به اشیم سرش بریدن و به
وهوکی دیگر یکی بلندتر آن بریدن به وهشتم باقی چو بلندتر ایشان سرش بریدن پس استی اشتا استی اشتا
اهمای هیداشای وهیشتای اشیم پس دو اینا اهو ویریو گفتن به [illegible] بدستوری کُستی
گره افکندن انگشت مزدای خشتریچا تا سر گفتن پس اینا اهو ویریو دو واج بگفتن اوّل نیرنگ اورورام
چیدن مشر به آب و فنام و کارد و برسم چین پیش درخت اورورام شدن و فنام بستن [illegible]
[illegible] یک گفتن دست و بیخ اورورام با آب پادیاوی شستن و
سوم دیگر [illegible] یک گفتن و کارد و بیخ اورورام
به آب پادیاوی شستن اشیم وهو و سر آن بیخ اورورام بریدن وهو گفتن و کارد بر میان آن نهادن و هشتم
گفتن آن بیخ اورورام بچیدن استی اشتا استی اشتا اهمای هیداشای وهیشتای اشیم اورورام
چیدن هیچ واج گیرشنی دیگر ندارد و اورورام پاره پاره کردن و در اورورام دان نهادن در

یزشگاه بردن محکم کردن و یک اشیم وهو گفتن [illegible] تا [illegible]
[illegible] تا اشیم وهو یک گفتن ؛؛ بزرگ جام دوختن ؛؛ نخست گاو و
گوسفند آوردن یا بگلهٔ ایشان شدن جام دان را سه بار بآب پادیاوی شستن دست بگاو نهادن
[illegible] گاه آنچه بباید [illegible]
[illegible]
[illegible] تا [illegible] اگر دو بباید [illegible]
[illegible] تا [illegible]
[illegible] اگر سه بباید [illegible]
[illegible]
[illegible] تا [illegible] اوّل سه سرشک او زین دوختن [illegible] میگوید شیر او جام
وا میدوشد دیگر [illegible] میگوید شیر اندر جامدان میدوشد دیگر [illegible]
[illegible] میگوید جام اندر جامدان میدوشد دیگر دست او رگاو نهاده یا گوسفند [illegible]
[illegible] گفتن [illegible] تا [illegible]
[illegible] سه تا هر کدام بواج گرفته باشند آن واج
بگوید پس اندر یزشگاه برده محکم بنهند پس دورتر آید یک اشیم وهو گفتن [illegible] تا [illegible]
[illegible] سه بار تا [illegible] تا [illegible] یک گفتن ؛
پس ورس را که این از گاو و زای چیند دست را آب پادیاوی پاک بشوید و آن ورس را بدست گیرد و سه بار
بآب پادیاوی بشوید [illegible] گفتن [illegible]
[illegible] گاه آنچه بباید [illegible]

[illegible] تا [illegible]
[illegible] چهار گفتن و سه اشیم وهو از بن او سر شستن پس سه بار بحلقه بگردانند پس یک حلقهٔ زرین
بآب پادیاوی بشویند و آن ورس حلقه کرده در گردن آن اندازد و آن حلقهٔ زرین را بسر برسم چین کنند
و یک سکره پر از آب پادیاوی کنند یکباره آتش ورهرام در آنجا کنند یعنی خاکستر آتش بسبب آن بنهند
چنانکه جرم آتش بالا نیاید و آن آب بجوش آید و پنجاه و یکبار آن ورس با آب جوشان فرو برند و برآورند زود
آب سرد با پنجاه فرو برند پس ایثا اهوویریو وینیچه تا [illegible]
[illegible] و دیگر آن ورس از حلقه باز کنند سه بار بآب پادیاوی می شویند و دیگر
[illegible] فروارانی گاه آنچه بباید [illegible]
[illegible] و چهار اشیم وهو همچو پیش نوشتم پس دیگر بحلقه در آرند در همان حلقهٔ زرین اندازند و هزار و
یک بار آب و پادیاوی فرو برند و برآورند در ورس دان بنهند و دو [illegible]
وینیچه تا [illegible]
و سرش محکم بنهند و در یزشگاه شدن و آتش در آدشک برافروختن و آن کس که زود فنام بستن و راتوی
در پس سنگ اروریس شدن و آب را پادیاوی کردن و پادیاوی آن است که در برسم چیدن گفته که سه بار
از مشربهٔ بزرگ به مشربهٔ کوچک خرد ریختن و از مشربهٔ خورد به مشربهٔ خورد ریزند و آن را نیک احتیاط کنند که پاک
باشد پس بر روی سنگ اروریس را سکری سه تا و جامدان و هیم پیاله و هاون و دسته
و آن آب پاک شستن و هر یک سه بار پس زور گرفتن آن است که سکری فراهیم دان و سکری
زور دان هر دو بدست چپ بردارند و آب پاک بشستن و هر یک سه بار پادیاب کرده بدست
راست بردارند و از روی سنگ اروریس بالا وا زنند [illegible]
سه [illegible] گاه آنچه بباید [illegible]

[illegible]
[illegible]
تا [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] آب اندر
سکرهٔ دو تا پر کردن [illegible] سه بار سکره اندر بالا و شیب آوردن پیش [illegible]
[illegible] و سکره اندر روی سنگ اروین نهادن پیش [illegible]
[illegible] و گفتن یسنیچه تا [illegible]
[illegible] و یک سکرهٔ زر واز دست چپ ماهروی
بنهش پیش دیگر هفت شاخ هوم که از گره تا گره یکشاخ است پیش [illegible]
[illegible] سه گفتن [illegible] گاه آنچه بید [illegible]
[illegible]
[illegible] تا [illegible] سه ازین او سر شوید و یک اشیم وهو از سر او بن شوید
پیش او هوم بالا نهش [illegible] و یسنیچه تا [illegible]
[illegible] پیش سه شاخ او دست چپ ماهروی نهادن کنار زور چهار
شاخ اندر هوم بالا گذاشتن و دیگر هیچ باره او ورام ستدن باب پادیاوی شستن و چهار پاره
اندر هوم پیاله گذاشتن و یکباره اندر دست چپ ماهروی نهادن کنار هوم پس دیگر آب را پادیاوی
کردن بدست شستن و برسم بیست و سه تا و ایونگهن گشته بدست چپ گرفتن برسم چین بدست راست
گرفتن پاک شستن و برسم چین یکشاخ برسم گرفتن پس [illegible]

[illegible] سه [illegible] گاه آنچه بید [illegible]
[illegible]
[illegible] تا [illegible] پس یکیک برسم سر چیدن پس آب پادیاب شستن
[illegible] و سه اشیم وهو از بن او سر شوید یک [illegible] از سر او بن شوید و دو برسم پیش
ماهروی نهند هر دو دست گفتن [illegible] دهن برسم نهادن بواج اورمزد
و امشاسفندان بیاری خواندن و ستایش کردن پس ایونگهن بر میان برسم نهادن و اشیم وهو
یک گفتن و سر ایونگهن بالا آوردن و [illegible] یک گره اندر ایونگهن زدن و به
[illegible] گره سخت کردن و به دوم [illegible] دوم گره زدن
[illegible] سخت کردن پس سر ایونگهن بر برسم پیچیدن هر دو دست بر برسم با ماهروی
محکم نهادن و آنکس که آتش افروزد یک اشیم وهو خواندن نیک برسم را بنگریدن پس آن کس که برسم بدست
دارد و [illegible] گفتن [illegible] تا [illegible]
[illegible] بگوید پس دست از برسم وا گیرد
پس هوم پیاله و هوم او ورام بر دو آن یک سکرهٔ خالی بهند آن کس که آتش می افروزد یک شاخ اسم
و بوی بهند و ورسدان پیش آورد و سرش برگیرد و ورس برگیرد و ورس را اندر هوم پیاله اندازد آنکس
که هوم پیاله بدست دارد و هاون دسته او چپ دست ماهروی جائی که هوم او ورام نهاده است بنهش
پس انگشت چپ خود محکم بر روی آن ورس و حلقه نهد چنانکه ورس را بیند پس [illegible]
[illegible] سه [illegible] گاه آنچه بید [illegible]
[illegible]
[illegible] تا [illegible]

[illegible] وست و هوم پیاله و سکره از روی سنگ ارویس بالا داشتن همان چشم اندر بیم گشتن [illegible]

[illegible] چشم اندر اوروران گشتن [illegible]

[illegible] چشم اندر زور گشتن [illegible]

[illegible] چشم اندر باون گشتن [illegible]

[illegible] چشم اندر رس گشتن [illegible]

[illegible] چشم اندر بیم و بوی گشتن [illegible]

[illegible] سکره و هوم پیاله او روی سنگ ارویس نهادن [illegible]

[illegible] دست راست بردن و دستهٔ باون بر باون زدن باون شفافین و برداشتن آوردن او دست راست زود بر روی سنگ اورویس سرلگان کردن دست دورتر روی سنگ اورویس نهادن پیش

[illegible]

[illegible] نگهٔ روز ماه هر روز که باشد از اورمزد تا انیران نگه آن روز بگویند هر ماه که باشد نگه آن بگویند تا سر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] . باون راست بنشس

[illegible] هوم و اوروران اندر باون نهادن [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر اسم وهوی یکتا که نهاده بر آتش
نهش [illegible] دسته هاون از روی سنگ ارویس بست گرفتن [illegible]
[illegible] چشم و روی اندر
واختر فشانیدن [illegible] یعنی زنش با هرمن و روند [illegible]
[illegible] چشم و روی اندر واختر افشانیدن یعنی زنش به شیم خره
و پر خشش دیو داوم [illegible] روی اندر واختر افشانیدن
یعنی زنش به بازیکان دیوان داوم [illegible] چشم و روی اندر واختر
افشانیدن یعنی زنش بهمان دیوان داوم [illegible] دسته از روی سنگ ارویس
بر داشتن سه بار بر سه سان هاون زدن یکبار از آنسو که خورشید یکی از آنسو نیمروز یکی از آن سو که خورشید
فرو شود پس دسته بر دست نگاه داشتن [illegible]
[illegible] که دسته چهار انگشت بالا بردن یعنی بزرگ دارم اورمزد ریومند خره مند را
[illegible] چهار انگشت دیگر دسته بالا بردن یعنی بزرگ دارم
امشاسفندان را [illegible]
[illegible] چهار انگشت دیگر دسته بالاتر برداشتن یعنی بزرگ دارم تشتر را ورمزد داد [illegible]
[illegible] چهار انگشت دیگر دسته هاون بالا داشتن یعنی بزرگ دارم نر اشوان را
[illegible]
[illegible] دسته هاون چهار انگشت بالاتر داشتن یعنی بزرگ دارم امشاسفندان و مینوان و جهان

اشوان پس دسته فرو و آوردن سه بار بر روی هاون گردانیدن شکلی که خورشید میکرد و پس چهار [illegible]
[illegible] خواندن [illegible] اول خواندن تا [illegible]
یکبار هم او رولن گفتن [illegible] یکبار گفتن [illegible] یک بار گفتن [illegible]
[illegible] چهار انگشت دسته از هاون جدا
کردن پس به [illegible] دوم به [illegible] دو بار گفتن [illegible]
دو بار گفتن [illegible] دو بار گفتن [illegible] تا سر خواندن [illegible]
سیوم به [illegible] سه بار گفتن [illegible] سه بار گفتن [illegible] سه بار گفتن
[illegible] تا سر خواندن [illegible] چهار تا [illegible] هاون را
کوفتن هاون شکافتن [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] این بجیت چهار بار خواندن هوم و اورورام اندر هاون کوفتن [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
این وبجیت چهار بار خواندن هر یک بار هوم او رورام کوفتن هاون شکافتن [illegible]
سه بار خواندن هر یک اشیم یکبار زور اندر هاون ریختن پس [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] وسته و هاون چونکه خورشید گرد
وسته بازگردش [illegible] هوم و اورواران کوفته اندر سر دستهٔ هاون نهادن
بردن بسوی چپ برسم نهادن [illegible] چهار بار خواندن و هوم و اوروام کوفتن آب زور اندر
کردن و هوم پیاله کردن [illegible] هرچهار [illegible] همچنین باید
کرد پس [illegible]
[illegible]
[illegible] هوم و اورواران اشواردن [illegible] هر سه بار خواندن پس دست اندر
هاون نهادن آن سکره فراهوم خورده بر روی هاون دسته نهادن وآن سکره که شیب هوم پیاله نهاده است
کش فراهوم اندر دست بدست راست برداشتن یک قطره بسکره روی هاون کردن باقی اندر فراهوم
دان کردن دیگر یک قطره بسکره پس فراهوم دان کردن [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
پس آن هوم و اورواران کوفته اندر گوشهٔ سنگ ارویس نهادن ورس اندر هوم پیاله گذاشتن پس

دست بیاد یابد بردن آن هوم وآن اورورام که بدست چپ نهاده است آوردن پیش هوم پیاله نهادن
آن زور که بدست چپ نهاده است آوردن پیش هوم پیاله نهادن پس قطرهٔ شیر اندر جامدان ریختن از
آن ریختن از آن نگفتم این جا [illegible] چون شیر نبود بکار نه پس بدست چپ برسم
اندر ماهرو نهاده گرفتن آن کس که یشت خواهد کردن [illegible] خواندن دست
بیاد یاوی برابر آدشگاه بایستادن [illegible]
[illegible]
[illegible] کاه آنچه [illegible]
[illegible] انگشت
که دست اندر برسم دارد [illegible] کردن اندر دست چپ آدشت شدن آدشت شستن [illegible]
[illegible] سه خواندن آدشت شستن از چپ تا راست و میان آدشت شستن پس آنکه دست او برسم
دارد [illegible] دو خواندن [illegible] تا [illegible]
[illegible] پس دست از برسم برداشتن
از پس سنگ ارویس بدر آمدن یک اشیم وهو واهمارسپه و هزنکرم و جسی تا سر گفتن پس ایثاهو ویریو
انکس که یشت میکند پس ارویسگاه شدن یشت تا سر خواندن هر خشنومنی که خواهند شاید الا نونابر وسپیر
روز اوّل دوم چون یشت تمام شد زور آن فراهوم نهاده اینا وستا خواندن [illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر خواندن ،، ،، آنکس که یشت کرده باشد اورواران از نوچیدن
و جام از نو دوختن برسم بیست و سه تا از نوچیدن ورس را همان دستور روز اول شستن بحلقه کردن
و نهادن و دیگر روز همان دستور ساجش تمام کردن همان دستور روز اول فراهیم گرفتن محکم بنهادن چون

یشت تمام شود دیگر روز فراهیم همان دستور با آب روان ریختن دیگر آنکس که یشت کرده باشد دیگر اوروان
نوچیدن و برسم سی و پنج تا چیدن جام دوختن و رس را بهمان دستور شستن حلقه کردن هزار و یکبار
با آب فرو بردن و بر آوردن دیگر روز بهمان دستور روز اول همان ساجشن خوب نهادن فراهیم و ستایش
خواندن فراهیم محکم نهادن اگر کهنبار باشد باشد و یسپرد بخشنومنی کهنبار کردن اگر کهنبار نباشد و یسپرد بخشنومنی
روز کردن و یا اشوان چون یشت تمام کردن زور در آب ریختن آن فراهیم را محکم نهادن هر بار که نشستی کنند
آن فراهوم کردکردن قطرهٔ در فراهیم دان برسم هاون نهادن چنانکه رسم است فراهوم برای آن
یزشن باین فراهیم و رستت و جامهٔ پاک و ساجشن پاک و مقام پاک و دل پاک و خواندن اوستاء درست
فرمودهٔ دستور آنچه از یزدان و امشاسفندان آنچه از یزدان بخواهد برسد اینست نیرنگ فراهوم
گرفتن و بنام دادار اورمزد ساجشن و یزشن که نیرنگ بیرزند که بهدین بدان برشنوم می کنند شما نوشته بودید
که کسی هفتاد ساله هرکس که از نسل دستور یشت آموخت پس و یسپرد پس جد دیو داد اموختن آسان است
جهت آنکه یشت و یسپرد از بر میخوانند و جد دیو داد از روی دفتر میباید خواند بسیار آسانست چرا پیش
عزیزان دشخوار شده است هر دستور که هست جد دیو داد دیشتن واجب است بیست و دو فرگرد
جد دیو داد از روی دفتر میباید خواندن البته البته هزار البته که در آموختن و یشتن جد دیو داد تقصیر نکنند

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

انکه هر یزشن چند ایثااهو ویریو خواندن پاسخ اینکه در یزشنهاء ایثااهو ویریو نونابر هفت ایثا
اهو ویریو یشت سروش پنج ایثااهو ویریو میباید خواندن یشت سی روزه دو ایثااهو ویریو
خواندن یشت کاهنبار چهار ایثااهو ویریو یشت روزهاء و پسشام هفت ایثااهو ویریو خواندن یشت
رپیثون دوازده ایثااهو ویریو خواندن و یسپرد درخشنومن سروش پنج ایثااهو ویریو خواندن و یسپرد
درخشنومن کهنبار چهار ایثااهو ویریو خواندن و یسپرد درخشنومن اشوان هشت ایثااهو ویریو خواندن

و یسپرد درخشنومن روزهای و پسشام هفت ایثااهو ویریو میباید خواندن ؛؛ ؛؛

از روایت کامدین شاپور

ایثااهو ویریو اگر سروش باشد پنج تا اشوانی هشت تا اگر نونابر هفت تا اگر خشنومن دیگر هم باشد هفت تا باید خواندن

از روایت دستور برزو ؛؛ پاسخ

انکه در هر یزشن چند ایثااهو ویریو خوانند یشت نونابر و یشت روزهای سی روزه هفت یشت
سی روزه دو یشت سروش پنج یشت کهنبار چهار یشت اشوان فروهر هشت یشت رفتن دوازده

از روایت کامه بهره

ایثااهو ویریو کهنبار چهار میخوانند و یشت کهنبار برسم سی و سه تا دو فراکام ایثااهو ویریو هفت روزها
برسم بیست و یک دو فراکام ایثااهو ویریو دوازده یشت رفتن برسم سیزده تا دو فراکام برسم پنج تا
ده درون یشتن یزشن سروش ایثااهو ویریو پنج دگر یزشن امشاسفندان هفت میخوانند اردیبهشت و نونابر هفت
میخوانند یزشن اردافروش ایثااهو ویریو هشت میخوانند باقی یزشنها که روز بروز میخوانند هفت ایثااهو ویریو میخوانند

از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش

انکه در یشت چند برسم می چینند و در درون یزشنها چند برسم می چینند و بر اهوم چند پیدا می کنند پاسخ انکه
در یشت بیست و یک و دو پراکام که زور برسم دهد و در یشت کهنبار سی و سه دو پراکام در و یسپرد سی و سه دو پراکام
که زور برسم دهد و در درین پروشی هفت تا یک درون ؛ اشوان در درین هفت امشاسفند و درون اشوانی درون
همکار و درون سروش و درین هماخشنومنها برسم پنج تا ده درون یشتن پراهوم اندکی کردن در آن گاه که سروش
درون خورد باشد در اسم و هو چهار تا میخوانند هر اشم وهو یک قطره آویا دیاو در پراهوم اوکندن درین گاتا یو برسم
پنج تای یشتن درون فروشی در یخی برسم هفت تا

از روایت کامدین شاپور

برسم پنج تا آن درون هر کس هفت تا درون نونابر و درون فروشی و درون رتو و برزتو نه تا آن شاهنشاه و موبدان

مؤبد سیزده تا آن پشت رفتن و بیست و یک تا آن پشت سی و سه تا آن و سپیر دو چهد دیو داد هر بشتی دو تای فراکام
میباید آن پنج تا ده درون بشتن آن سه تا یک درون آن هفت تا یک درون خشنوم من جد دیو داد برسم ی
سه تا دو فراکام برسم بستن و فراهوم کردن سازش ها خوب نهادن آنکس که زودی کند ایشا اهو ویریو اگر سروش
باشد پنج تا ؛

از روایت کامدین شاپور

[illegible]
[illegible]
برسم و رایست آنچه او ورداورین برسیم مدایستند به ورد پر امشن نش مر بشن و بر ششن وه ما ردیسان
[illegible] که فروام برسم فراج وستزند
[illegible]
[illegible] سه تا و پنج تا و هفت تا و نه تا [illegible]
[illegible] چند شناچیند [illegible] چنش بیدکه ایدون بید آن
امشاسپندان یزشن ؛

از روایت شاپور بروچی

دیگر آنکه برسم از ادرور
شاید از اوخشست نشاید باوستا کویدن [illegible]
[illegible] یعنی برسم اور وراز درخت انار و از درخت گز شاید کردن برسم
از نوخشت نشاید که

از روایت کامه بهره ؛ پرسش

هیچ جا نفرموده آوندیم
آنکه سی و سه هنر سپیرامن هاون چیست پاسخ اینکه [illegible]
[illegible] سی و سه هنر آنست که بیست و یک نسک اوستا که یزشن می کنند کار یزشن است و درزشگاه
هاون چمدان و اورام و براهوم و برسم و کار یزشن از هر باب سی و سه دین پتیاره آهرمنی هر یک یزشن یکی داد است
بزدن او شانرا که داد اورا و رمزد پراج آموخت اوی زرتشت [illegible] پراج گفت اوی مردمان کو چون آوادم

دن

کردن یزدان کام

از روایت نریمان هوشنگ

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] معنی این اوستا اینکه سی و سه هنر که اندر پیرامن و گرد هاون که دستوران
می کنند او رمزد آموخت اوی زرتشت و او آموخت اوی مردمان که چون میباید کردن و چرا میباید کرد

از مکتوب ماناک چنگا ؛ پرسش

آنکه سی و سه پیشه هیربدان چیست پاسخ آنکه [illegible]
هروسپ رد که انداشای سی و سه پیرامن هاون که او رمزد فراج آموخت اوی زرتشت زرانشت فراج
گفت اوی مردمان که چنین آوا ید کردن این سی و سه پیشه هیرودان که اندر یزشن کار یزشن کنند سی و سه
داد او و این اهرمنی هست هر پیشه یزشن یک داد اهرمنی است

از روایت کامه بهره ؛ پرسش

اینکه این پانزده هنر چیست که هیرودان شان بکار میباید پاسخ اینکه هیرودان که یزشن می کنند
اوشانرا این هنر بکار میباید [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] هیرودان را این هنرها بکار میباید که تا یزدان و امشاسفندان

از اوشان خشنود باشند پرستش اوشان پذیرفته باشند یزدان کام باد

از روایت جاماسا

پس آن دستور پوزداثرگری باید که بدین آئین باشد آویژ هیم و آسنید خرد و دین اسفنارگان و یزدان بینیدار و بینوبینش و پاک منشن و راست گوشن و خردی کنشن و پور داشتن و سیوا هیزوان و نرم نسک و راست اوستا و اداب ساجشن و جیوبیزنگ و نابر زیوان یعنی درمیان دستوران و بهدینان براست بلشنی و گوشنی و کنشنی مشهور باشند یزدان کام باد ؛؛

از روایت کامه بهره با پرسش

انکه آن پنج هنر چیست که دهان را بکار می باید **پاسخ** این که این پنج هنر این است

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

از روایت نریمان هوشنگ

واشنیده خرد درین اسفارگان و یزدان بینیداری پاک منشن و بینوبینشن و راست گوشن و خردی کنشن و پوزداثرتن و سیوا هیزوان و نرم نسک و راست اوستا و یاداب سازشن و خوب نیزنگ و نابر زیوان این پانزده

از روایت کامدین شاپور

مرداوی فرخی هاکش این پنج گاه اوی سرود ایستد کو این پنج چیش هست یک هیم و دوم خرد و سوم

ستیش و چهار پیمان و پنجم دایستان هیم آن بید که خود او کیش نه فریبد خرد آن بید کش اوی وی فریفتن نتوان ستش آن بید که او روان خویش است پیمان آن بید که پراسی بود دایستان اوی بود که او ردین هورمزد ایستد

از مکتوب مانک چنگا با پرسش

پنج نیکی کدام **پاسخ** اوده یزدان که تا سپاسدار بندِه و وهان راکه تا او را آموختن آهوی خویش را تا بوبیر آید و اج پرزکیشان را که تا ریان پدشن بوجیاد ؛؛ اثورنی ارشتار و استریوش هتخشه که نان پدشن خواهد یزدان کام باد **پرسش** دادار اورمزد چه دادامشاسفند آن که **پاسخ** دادادار اورمزد مردم دوستی داد و بهمن آشتی دادارديبهشت راستی داد شهریور خویشاوندی داد اسفندارمد ایمنشن بنده منشن داد خورداد رادهٔ سپاسداری داد امرداد هم برسکه پدیانی

اوزارشی که این وه که خود وه بنداوید دوده کردن

از روایت بهمن پونجیه

بود پنج چیز از همه بهتری	بود هیم اوّل خرد دیگری	دگر آشتی نیز پیمان دیگر	به پنجم که دین بهی ویژه تر
بدان هیم اوّل که کس را فریب	بندهد که ناید روانرا نهیب	دوم عقل آنکو زراه خرد	شناسد کسی کو فریبش دهد
سوم آشتی آنکه او تا توان	بگیتی کند آشتی با روان	چهارم که پیمان خورد خورد را	به پیمان خورشتی پذیرد صفا
هر اینچ آن ذخیره کند زان همی	به نیکان دهد از ره مردمی	به پنجم که باشد بدین خدا	روان پرورد سازد او تن فدا

از روایت نریمان هوشنگ

دیگر معلوم آن بزرگواران آنکه در نسخهٔ زبان پهلوی چنان روشن هست که زینده کی دین از نیرنگست زیندگی نیرنگ از دستور و زیندگی دستور از کرفه و خوی فراوان و دین آن بود که دادار اورمزد به زرتشت اشو گفت و بشاهنشاه گشتاسب فرمود که [illegible] و نیرنگ آن بود که از ورس و هیم و واروران و فراهوم و مانثرونزند و برسم دستوران بسازند که تن اگرچون انگشت سیاه

باشد چون بدهند تا بخورد نور یزدان برو فرو د آید و چون خورشید پاک و روشن شود و دستور آنکس باشد که با
او پانزده هنر باشد آویژه هیم و آشنیده خرد و دین اسفارگان و یزدان بینیداری پاک منشن و بینویشن
و راست گوشن و خور و کنش و یوز و اثر کن و سپو اهیروان و نرم نسک و راست اوستا و پادیاب
سپارشن و خوب نیرنگ و نابر زیوان این پانزده هنر و دیگر هنر دستور که این پنج هنر ندارد نشاید به اثور
نان گاه نشستن و فرمان دادن یعنی حکم بر دین و بهدینان کردن اوّل آله و فرود ده چیر و دوم پیشه
و پسه جشن سوم مه و که کار چهارم راه و درگ درج پنجم چار رواچار درویشه و آلیبو نگرشن و فرود
گیتی نگرشنه و پیشه هیم و ویراستن و پسه خرد پرسیدن و مه دین انباره و که کارکره کردن و راه هم
پرسکه و درگ نیوشیداره و چار تخشائی و پدمانید و چار خرسند و بنده منش بیت چو دستورداری
نباشی برنج که دستور دانا به از تاج و گنج دیگر آنکه هیربد آن باشد که او اوستا داند و خود
نابر شده باشد آن را هیربد گویند و موبد آن باشد که زند اوستا هرگز از زبان او دور نشود و کار زیشن
میکند و دستور آن باشد که اوستا و زند داند یعنی معنی اوستا داند که چه می گفت دادار اورمزد به اشو
زرتشت و دیگر معنی خط پهلوی داند و بر حکم او کار دین کردن جائز است

از روایت بهدین چاسا

اوّل آنکه این پنج نیرنگ ندانست عمل به اثورنان نشستن و فرمان دادن علیه و فرود ده چیر پیشه
و پسه جشن و مه و که کار و راه و درگ درج چار رواچار درویشی علیه بینو نگرشن و فرود
گیتی نگرشن پیشه هیم و ویراشتن پسه خرد پرسیدن مه دین انبازی که کرفه کرده راه هم پرسکه
اوی اوهان و درگ نیوشنداری معنی آن است هرچه از دین بشنود باور داشتن و کار کردن چار
تخشای فدمانید چار خرسند و بنده منش اوزار این ده که خود ده به او دیگر از او کردن هرکس این چار
کرد آوا اید خواشکاری فرش و دام دهشنه و رستاخیز تن پسین فرشگرد این بید که از دیو و درج خود را

پاک کنند و دام دهش آن بید که منشن و گوشن و کنشن پاک کنند و رستاخیز آن بید آنچه آزرده ایستد اواج داینند
آوردن تن پسین که آن بد که اوی او توکه آمد اواج داینند شدن یعنی از مینوی روشنان آمد کرفه و اشاید کنید
تا اوی مینوی روشن توانید شدن و هورشت از آذر باد مهر سفید پرسید که از کجا آمدیم و اید رچه کار کنیم
دیگر بکجا شویم دستور پاسخ کرد که من از خویش دانم آن پیش اورمزد خدای آمدیم بزدن دیو و درج را
اید ر آمدیم هم دیگر اواج اوی اورمزد خدا شویم

از روایت کامه بهره

اندر دین پیداست که مردم بباید که هر کار و کرفه که کنند بدستوری دستوران کنند چه ایزد تعالی در اوستای
گفته است که مردم بسبب آن بیشتر بدوزخ شوند که کار کرفه بدستوری دستوران نکنند و چیزی بیاموزند
و اندیشه کنند که ما این نیز بیاموزیم باز پرسیم که پس نتوانیم کردن و این ندانند که هرگاه که کنند دوم باز
پرسند دو چندان گناه ایشان باشد یکی آنکه نکرده باشند و دوم آنکه باز پرسیده باشند و هر کار کرفه
که کنند بفرمان و برضای دین دستوری دین آگاه کنند تا از آن کرفه او را آگاه کنند چه هر کرفه بدستوری
دستوران نکنند اگرچه ارجمندی و پیش کرفه تر و بزرگتر کرفه باشد به روان آن کس نرسد بسبب آنکه
از دستوران نپرسیده باشد اگرچه کرفه کمتر باشد چون بدستوری موبدان و دستوران کرده باشد
و آن یکی کرفه ده شود چه در دین و ه مازدیسنان پیداست که دادار اورمزد گفت دو چیز است که
قیمت و ارج نشاید گفتن یکی هیرداشو و آتش ورهرام چه اگر قیمت این دو چیز بعالم و هرچه اندر عالم برابر ارزانیان باز
کنند هم
تمام نشاید

از روایت بهمن پونجیه

اندر دین پیداست که اگر کسی به نیت خویش دستور نکرده باشد آنکس را یزشن یزند قوت آن به هیشم دیو رسد
یعنی که بایزدان و امشاسفندان نرسد و آن یزشن هیشم دیو کرده باشد که از آن قوت آن دیو
بر گناه کردن دلیر تر شود پس بباید که به نیت خویش دستور کنند

از روایت شاپور بروچی

و دیگر اگر کسی دستور نکرده باشد و او را پرشن کنند قوت آن بهیشم دیو رسد یعنی آن بیشت هشیم دیو کرده باشد

از روایت بهمن پونجیه

و دیگر در اوستا چنان ظاهر است که ده یک دستوری دستور دستوران هر کس میباید داد که پس کرفهٔ او در پیش مهر ایزد و سروش ایزد و رشن ایزد درست و راست است درین مدت هیچ اثر نشد اختیار ایشان دارید چون قاعدهٔ دین چنین است در حروف قلمی شد دیگر ساییٔ او هر دو امشاسفندان بوده باشند

از صد در نظم

که دین را از ایشان بود زیب و فر
چو قطرات باران ستاره بدان
ترا زین عمل در جهان سود نیست
که دستور هستند بر راه راست
یقین دان که جای بهشت است
با مشاسفندان نباشد جاه
روانت بجنت رود بی گزند
نباشایسته بیند او کار خویش
ز فرمان او نگذرد در جهان
خدا گشت خشنود زو اندرین
چنانست که فرمان پروردگار
نیاورد دستور آنرا رضا

در هشتمین آنکه دین آشکار
اگر کرفهات را نباشد حساب
ز دستور اگر نیست آنرا رضا
دگر هرچه حاصل کنی ای پسر
بدستور ده یک عطا کن روا
نباشد ز دستور خشنود اگر
نیابد ز دیوان روانت نجات
که دستور از دین همه آگهند
بدستور دانا کند مشورت
که نتوان گذشتن ز فرمان او
که خشنودی جان دستور دان
بیازار و از جان دستور را
نباشند دستور خشنود از او

بدستور دستور داری تو کار
بود بیحد و بیکرانت ثواب
نباشد از آن هیچ حاصل ترا
ز هر کرفه و مال و دینار و زر
اگر بایدت جنت جاودان
نباشد ز کرفه دلت بهره ور
بدوزخ بود جاودان جایگاه
همه کار دانند و هم در پند
چو دستور دارد بدو همت
چو خشنودی اوست دربان او
چنان چه که خشنود جان آفرین
بیازرده باشند از خود خدا
نباشد روان ورا رنگ و بو

ز فرمان ایشان نتابی تو سر
چو برگ درختان و ریگ روان
اگر از تو دستور خشنود نیست
از آن ده یکی بهرهٔ دستور راست
اگر از تو دستور خشنود است
کنون نباید روان تو راه
چو ده یک دهی از تو خشنود شوند
چو شایسته او را بباید بپیش
چنان کو بگوید بکن آنچنان
چو دستور خشنود باشد یقین
که فرمان دستور دین آشکار
اگر کرد باشدش بی منتها
چنانست دستور را مرتبت

برایزد

برایزد ای مرد نیکو نیت
که سه یک گناه ار ببخشد به کس
ستانند زو دن کس در آن نفس
خدا هم ببخشد ایا کامیاب

بجنت براندش یقین بی حجاب

در هشتم چنین است دین با دستور باید داشتن بر نیاوردن برون هرگز نرفتن بگیرمان یعنی کار کرفهٔ که هر دم آید در وجود ده یکی از هر کرفه کردن ایشان را بهل بارضا شان کردهی باید همه کار ثواب بایدش کردن بچشم و سر نزودی بنده وار رنج ایشانرا بانیکوئی کردن هم قبول دائما تا زندگی و عمر باشد در جهان اگر کسی کرفه کند چندانکه برگی بر درخت چو کنند زینسان ثواب و کرفها را سر بسر یا اگر خشنودی ایشان نجوید در جهان بهره و سودش نباشد هیچ زان چو برگ کاه تا بود عمرش اشو او را نشاید خواندن در بهشت جاودان نرسد روانش بیگمان هم ز دست دیو و از اهرمن و دوزخ رها میتواند دید اندر دوزخ تاریک و تار از برای آنکه بی دستوری دستور کرد

آنچه فرمایند می باید بر آن بگماشتن کرفها جمله بخشنودی دستوران دین پیش دستوران هم آنرا باز میباید نمود تا در روان به بیند و هم بسیار نشنی تمام مزد کار خویش میخواهند اگر روز حساب فرمانبرداریش کردن بگیتی روز و شب سر ز طاعتشان نپیچیدن بگیتی از اصول زانکه در دین گفت زینسان کرد کاری بنام یا چو ریگی در بیابان قطره باران سخت ده یکی دستوری ایشان از آن هم دو باد زان ثوابش ذره نرسد بفریاد روان یعنی اندر آخرت مهر ایزد و رشن ایشو این سخن را بر زبان هرگز نباید راندن دیگر از امشاسفندان بی گمان و بیشکی میکنند و میکذارند بش آن تاریک جا آن همه مزد و ثواب کرفه اش را سر اجل ده یکی کرفه با ایشان نداد شصت فرد

هر که بهدینست سر از فرمان ایشان در جهان گر دهی باید که ایشان پاک و دانا و گزین چون بگویند آنچه باشد در میان جان و دل جمله دستوران پاک و و همیشه نیکنام آنچه دستوران بفرمایند از هر گونه کار گر چه از ایشان رسد هرگز نرفتن در غضب بست میباید بخدمتگاری ایشان میان ایزد یکتا و بی همتا کریم کارساز بی رضا و گفت دستوری دستوران دگر گر بهند از هر آن چیزی که آید در حساب کرفهٔ کان کرده باشد از تنش بهر گناه در شمار آن کرفهایش را نیارد نیم جو چون بمیرد عاقبت بیرون شود در بیخا کدان نی شوند آنجا نزدیک روان او یکی رحمت و بخشش نباشد بهرهٔ او از پروردگار با تن و جه بر نگیرد ایزد عز و جل کرفه کردن میرسد آنکه بفریاد روان

کان بدستوری دستوران دین آگهان
هم ز خشنودی بجوید وکند جهد و شتاب
این سفارشهای پیغمبر تمام آور بجای
یکزمان از گفت دستوران دین غافل مشو
بر یقین کایزد عز و جل را بندهٔ
راست برگو از هر آنچیزی که باشد نیک
در قبول افتد به پیش مینوان و کردگار
آن با ایشان ده وز ایشان جمله خشنودی بخواه
بهره یابی خیر و برکت باشد از بیحد برون
کرفه از هیچ ره بی حکم و دستوری مکن
زانکه از خشنودی ایشان فراوانست سود
خدمت ایشان بکن پیوسته حرمتشان بدار
زانکه از هر گونه پند و گفته‌ها دارند و بر
گر ز دستورت ترا صد رنج می‌آید بروی
در بدن کردهٔ داری خرد آئین و آتش
ده یکی از کرفه و مالت بده اینها بکش
ذرهٔ جرم و گناهش نبود اندر راه دین
نیکی اش مشهور باشد در میان خاص و عام
نیت و اخلاص و قول و جدگی باشد نکو

یعنی با حکم و رضا و گفت و فرمانش کنند
تا پذیرفته شود آن کرفه و مزد و ثواب
پیروش میباش و دینش را با دستور دار
زانکه ایشانند در جای زراتشت اشو
کرفه و مزدی که از دست تو آید بجهان
ده یکی ایشان بده در دل میاور هیچ تنگ
دیگر از هر مال دنیائی که داری همچنین
تا دهد یزدان پاکت در گروثمان جایگاه
مختصر ای پاکدین از کرفه و ز مال خویش
باش در فرمان دستوران و مغرور مکن
کرفه بی دستوری ایشان نشاید کرد نیست
گر همیخواهی که خشنود از تو باشد کردگار
آنچه فرماید ترا از گفت ایشان سر متاب
بایدان بر دل نگیری کینه چون یکبار موی
زخم ایشان میخور و سر بر میاور زینهار
دل نگردان و تحمل کن بگو گفتار خویش
یک دروغ از هیچسان نشنیده باشد از وی کسی
پاک چشم و راست و با علم و دانش آشنا
در همه عمرش نکرده باشد او هیچ گناه

ده یکی کرفه ابا ایشان رسانند و کنند
گر خردمندی و بهدینی ایا پاکیزه رای
صد هزاران زینهار و زینهار و زینهار
بر رضای شان در جهان کاری بکن تا زندهٔ
جهد کن در پیش دستوران دین شو در زمان
تا بگیری آن ثواب و کرفه اش و ز شمار
به ده یک کن برون از بهر دستوران دین
دیگر از مال و زر و سیمت درین دنیای دون
ده یکی ایشان بده رحمی بکن بر حال خویش
ده یک دستوری ایشان ابده زان کرفه زود
گر کنی بسیار از آن اندوه باید خوردنت
در طلب باش و فراوان پند ایشان یاد گیر
پیروش باش و بجا آور بکن جهد و شتاب
رنج و زحمتهای ایشان را تو نیکوئی شناس
هر دو دست خود بکش کن هم مزن پیرش دار
آن بدستور که دستورش توان گفتن یقین
خوانده باشد جمله دفترها و خرد اندر بسی
فعل و گفت و کرد و پیمان عهد و صدق او
پس نکوکردار باشد بر همه کس نیکخواه

کبر و کین و خشم نبود در دل آن پاک رای
راستگوی و نیک خوی از همه گفتار بد
آنچه فرماید ترا یک ذره آتش فرمان مبر
هم معارض شو مهل تا بر تنت زخمی زند
پاک دستوری گزین زیرا که اینچنین فلک
یکزمان از حکم و فرمانش قدم بیرون منه
زان در آن کاری که فرماید ترا انکار کن
از کتاب زند میگویم بگفت پاک خدای

جملهٔ کارش بود شایستهٔ کار خدای
هر که را گر دار زینسانست و را دستور دار
دست کش از کرفه و مالت بده ای نامجو
هر که را بی علم می‌بینی مخوان دستور دین
کان همه چیزی در او موجود باشد یک بیک
در رضا باش و ز و پیوسته خشنودی طلب
دل مگردان و تحمل کن یقین بشنو سخن
اندرین باب سخن رستم ز دستوران دین

بیکران باشد مر او را دانش و عقل و خرد
گر چنین نبود از و پیوسته خود را دور دار
زو تحمل هم مکن گر با تو او تندی کند
نیک کرداری اشوئی و بهشتی برگزین
ده یکی از مال و ملکت با چنین دستور ده
هیچ گر بینی تحمل کن مشو زو در غضب
از آن سبب از خود نمیگویم ایا پاکیزه رای
آن طمع دارد که خوانند بر روانش آفرین

از کتاب صد در نثر — در هشتم اینکه دین بدستور باید داشتن و فرمانبرداری دستوران کردن و هر کاری که کنند بدستوری ایشان کنند که در دین به پیداست که اگر چندانی کرفه کنند که برگ درختان و ریگ بیابان و قطرهٔ باران که نه بفرمان دستور کنند که خشنودی ایشان و هیچ کرفه بروان او نرسد کرفهٔ که کرده باشند پاداش گناه یابند تا زنده باشد او را اشو نشاید خواندن و چون بمیرد به بهشت نرسد و هیچ امشاسفندی نزدیک او نشوند و او را از دست دیوان و اهرمن رها نکنند و از دوزخ رهائی نیابد چه کار کرفه آنگاه بروان رسد بدستوری دستوران دین آگاه کنند و ده یک از آن کرفه بدهند

از کتاب صد در نثر — در سیزدهم اینکه روان پدران و مادران و خویشان نیکو باید داشتن که چون روزی ایشان باشد جهد باید کردن تا یزشن و میزد و درون و آفرینگان بکنند چه اندر دین پیداست که هر گاه که روزی ایشان باشد نه هزار و نهصد و نود و نه فروهر اشوان را با خویشتن آورد بخانهٔ خویش آیند مانند آنکه کسی بخانهٔ خویشتن شود و قومی را بمهمانی برد و چون درون و میزد و آفرینگان کنند آنقوم شاد شوند و آفرین کنند آن خانه را و کدخدای را و کدبانو را و کسانی را که در آنخانه باشند اما اگر میزد و درون و یزشن

وآفرینگان نکنند از بامداد تا بوقت روز آنجا باشند امید میدارند که مگر ما را یاد دارند پس اگر نیاورند روان
از آنجا برگردند تیز تر بالا شوند و بگویند ای دادار اورمزد ایشان نمیدانند که همچنین با ایشان برانجهان
بیاید آمدن و کسی را در آنجهان رهائی نخواهند دادن او را با درون و میزد و آفرینگان حاجت است نه آنکه
ما را بدان حاجت است ولیکن اگر ایشان روزگار نگاه داشتندی ما گونه گونه بلاها از و بگردانیدی ولیکن
چون روزگار ما نگاه نداشتندی ما بالین این خانه نتوان آمدن این پایه گویند و بدژم میگردند و از آنجا شوند

از روایت کامه بهره

آنچه در روزگار و درگان و آفرینگان ایشان پرسیدند بدانند که درین عالم که میتوانیم بودن و از رنجها
و بلاها ایمن میباشیم هم سبب آنست که روان و درگان و فروهر اشوان بیاری ما ایشان میرسند
و ما را نگاه میدارند پس هرگاه که روان ایشان بیشتر بریم و درون و میزد و آفرینگان کنیم ایشان را قوت
بیشتر باشد و زودتر بیاری ما توانند رسیدن و رنجها از ما بهتر باز توانند داشتن چه در دین گوید که هرگاه
که درونی از جهت خویشاوندی بفرمایند یشتن آن روز روان و نهصد فروهر اشوان بدانخانه آیند و آن کس را
و زن و فرزند او را نگاه دارند و همچنین در دین گوید که روان پدر و مادر و نزدیکان و خویشان نیک نگاه میباید
داشتن و تا سال بودن هر ماه آفرینگان گفتن و بعد از آن هر ماه درونی یشتن و هر سال بدان روز آفرینگان
گفتن چه هر سال روان بدان روز که بگذشته بود باز خانه آید و چون درون و میزد و آفرینگان کنند با نشاط
و خرمی از آنجا شوند و آفرین کنند که هرگز ازین خانه رمه گوسفند و گله اسب کم مباد افزون باد و فرزندان
و خواسته بسیار و رامش و طرب کم مباد همیشه تندرستی و کامگاری و سازداری درین خانه افزون باد و
آهرمن گجسته هیچ زند بدین خانه متوان بادکردن و گفتن و شنیدن و هرگاه که آفرینگان نگویند و روان
ایشان نیز تا آن روز روانها بیایند و بدانخانه بباشند امید میدارند تا مگر آفرینگان خواهند گفتن و تا وقت نماز
شام آنجا بباشند و چون آفرینگان نگویند و در روز نیز چند تیر پرتاب از آن خانه ببالا شوند و بدادار اورمزد

گریند و نالند و گویند ای دادار اورمزد به او زوفی نمیدانند که در گیتی نخواهند ماندن و چون ما او را نیز از آن
گیتی بیرون می باید آمدن و او را نیز حاجت بود بروان یشتن و درون و آفرینگان گفتن نه ما را بدان
درون و آفرینگان حاجتی است ولیکن چون روان ما یشته بودی ما بلاها و رنج از تن روان ایشان بهتر باز
توانستی داشتن و همچنان گریان باز جای خویشتن شوند و نفرین کنند و گویند چنانکه ما را یاد نداشتند
او را هیچ کس یاد مداراد و درمیان مردمان حقیر و خوار و سبک ماناد و هر بار که میزد و آفرینگان کنند
و گویند اهرمن گجسته با همه دیوان بیهوش گردند خاصه که میزد از جهت روانها پذیرفتها کنند چه اندر
دین گوید که هر بار که روزگار پدر و مادر یا فرزندان یا خویشاوندان باشد روانی ایشان بیایند و بر سرای بایستند
و گوش میدارند که آفرینگان ایشان گویند و هرگاه که میزد و آفرینگان گویند آسانی و راحتی و خرمی
و خوشدلی با ایشان میرسد و هرگاه که نکنند تا نماز شام گوش میدارند و چون نماز شام باشد و
نکنند تا نیم شب امید میدارند و چون میزد و آفرینگان نکنند ایشان نومید برگردند و گویند ای دادار
و افزونی ایشان نمیدانند که از آن جهان همی باید آمدن همچون ما مینو رامش بردن و ایشان نیز بدرون و
میزد و آفرینگان حاجت باشد نه آنکه ما را بدیشان حاجتی است ولیکن چون میزد ما نکنند و آفرینگان ما
نگویند ما نیز بدی و بلائی که با ایشان خواهد رسیدن باز نتوانیم داشتن این بگویند و باز جایگاه خویش شوند

در دوازده باب باشد این سخنها فرضیات
نیک باید داشتن یعنی نان مام و باب
چو در آید روز ایشان را چه اندر ماه و سال
آفرینگان گوید و خرسند کنند از دل بروان
همچنین در دین پاک مزدیسنانست دگر
نهزار و نهصد و نه و نود با خود روان

بر همه مردان بهدین فرمان کلیات
نه همین روح و روان مادر و خویش و پدر
حرمت ایشان بباید داشتن نیکو نگاه
آنچه اندر حق خدمتگاری ایشان بود
بیگمان و بیشک از گفت خدای کردگار
آورند همره بر دشان با سرای خویشتن

کرد می باید فراوان کوشش و جهد و ثواب
آنکه حق دارند از خویشان و نزدیکان دگر
جهد کردن با یزشن و را یزند و هم درون
کرد میباید که رسم بندگی زینسان بود
اندران روزی که آید روزهای این کسان
هیچ شخصی گر غریبی وی دارد با وطن

برشال آن بود هرکس که از جائی بجای
هریکی با خویشتن جمعی به مهمانی برند
چون همیزد و آفرینگان باشد و یشت و درون
بر زن و فرزند دیگر بر کسان آن سرای
می کنند از شادمانی رو بسوی کردگار
در دو گیتی شان بود از ایزد نیکی دهان
بیکران در پیش یزدان لابه و زاری کنند
آن اشویان جمله ناخشنود باشند زان سرای
تا همه را دل بامید آنکه ایشان را بیای
بازگردد نا امید ایشان بسوی زان خاندان
همچنین گوید که مرد آن جهان کاین مردمان
زنده در گیتی کسی بیشک نخواهد ماندن
نیست حاجتمندی ما را بدان بسیار هم
از میزد و آفرینگان آنچه بودی سیم و زر
رنج و خواری گر رسیدی در اشتی زیشان نگاه
سعی نکردند آنچه آمد رسم و آئین نهان
در حق ما کرفه و کاری نکرده نیم جو
پس بنا امیدی شود هرکس بجای خویشتن
هر زمان دیگر شکایت می کنند پیش خدای

قوم مهمانرا بمهمانی برد یک کدخدای
از روانها فروهران اشوئی کرفه کار
شادمان و دلخوش و خرم شوند از حد برون
بازگردد با نشاط و خرمی زان خاندان
این سخن گویند که فرزندان ما نیک دل
دیگر از هر آستانه و ز بلاهای عظیم
آن روانهای بهشتی اشوئی ارجمند
گرد آنخانه بمانند دل پر از انده و غم
آوردند آنشب گرهم تا بوقت بامداد
چون نه بینند از میزد و آفرینگان و درون
آن نمیدانند که همچون بمینوشان ما
گر بکردن آفرینگان کرفه و یشت و درون
مردمی نیکو بود از هر دو هم لطف و کرم
ما بلاها گونه گون را نیز بنهتا بسی
تا در آسختی مر ایشان را گرفتی در پناه
ما نتانیم آمدن با یاری آن خاندان
این سخنها را بگویند آن روانهای اشو
میکنند نفرین بر آنخانه روانها بیکران
کامیی راشان نه کام و کن دور از بلای

آن روانها همچنین با جانهای خود شوند
نه هزار و نهصد و نه و نود آرند بار
آفرینها می کنند بر خانه و آن کدخدای
آن روانهای اشو یکسر شوند بر آسمان
آنچه باشد کام و مقصود و مراد اینکسان
در جهان زیشان بگردان ای خداوند کریم
گر میزد و آفرینگان و درون هیچ جای
یکشب دیگر و ز ساکن باشند آنجا نیز هم
گر چنین باشد کز ایشان ناورند ما انجمن
میشود بر آسمان یک تیر پرتابی فزون
چاره نبود که همچون ما بباید آمدن
حاجت بسیار شان خواهد بدن از ما فزون
روزمان گر اندکی میداشتی و یک نگاه
دور میکردی چو خواهشتی سیاهان برکسی
این زمان چون روزهای ما نه آید شان بیاد
راحتی نرسد بفرزندان ما از همچنان
بازگردند و دل پرغم کنند عزم وطن
بر کسان خانه هم از کودک و پیر و جوان
آن روانها این سخن گویند با پروردگار

یک بیک از غصه و حسرت بر بهای زار زار
زانکه در گیتی چو وقت روزهای ما رسید
از درون یشت و میزد آفرینگان هیچ چیز
چون از این گونه بود ای همنشین پاکدین
در میزد و آفرینگان و درون کوشش ای پسر
زان یکی کم نهصد و نه و نود پاکیزه رای
از میزد و آفرینگان کرفه و مزد و ثواب
بر همین دستور تا روزی که باشی در جهان
باردان فرمای و زخرجش مشو سست و زبون
تا که خشنودی کنند و آفرین بیکران
تن درستی تو خواهند از خداوند غفور
بیگمان دیگر از آن شش کرفه پول صراط
هر روانی آنکه از نوعی مددگاری کند
از برای آنهمه سود و حمایت ای پسر
آنچه بندی یاد گیر داز تو فرزند تو نیز
و هم از بهر روان تو بجای آرد تمام
نظم کردم بر تو خوانیدم مرآنرا مجمل

در گروثمان و آخرت جای و مقام
کرفه و کاری نباید در جهان زیشان پدید
بازگشتیم از جهان با جمله مهمانهای خویش
چند کن تا در تلف جانست در کار چنین
مه بمه چون روز ایشان در آید شک مدار
مادر و بابت بهره خود شان بیارد در سرای
همه چیزی بنه پیش درون و پیش او
کرفه و یشت و پرش کن چو در آید روز شان
آنچه باشد داد و دستور زرتشت گزین
کام و مقصود و مرادت بر آرند بیگمان
چو بمیری و روی بیرون ز دنیا عاقبت
این یکی باشد چو کردی آن بسی باشی نشاط
بگذرانند و برندت با مقام خویشتن
خدمت شایسته کن در خدمت مام و پدر
چو ترا بینند که از بهر روان مام و باب
مه بمه تا زندگی ایشان درجهان باشد مدام
تا بدانی از جهان آگه شوی از خویشتن

از بهر آنم دهم که اندر آنسرا باشد تمام
نه بدست خویش کردند و نفرمودند نیز
افکنیده دانستیم از شرم ایشان سر به پیش
چو در آید روزه خویشان و ای مام و پدر
گر روانهای اشویان میهمانی ده هزار
از برای خاطر ایشان بکن جهد و شتاب
خدمتی شایسته کن دلتنگی ایشان مجوی
عام گر باشی و نتوانی بجو یشت درون
دل بگردان و بده آنرا به دستوران دین
دیگرت از هر بلای ناگهان دارند دور
رفت بباید روانت را بسوی آخرت
از گذرگاه چنان بگذرندش آسان بود
در گروثمان و بهشت و هر کجا باشد وطن
دیگرت سودی بود ای هوشمند با تمیز
میکنی یشت و درون آفرینگان و نوا
آنچه دانستم ز گفت ایزد عز و جل
شک نیاری زانکه بی غرض گوید سخن

ایضاً

به هفتاد و دو در بکن جهد آن
که هر روز چون روز گردد عیان
بکمتر بچیزی ایا ذوفنون
بزد بهر تو هیربد یشت درون

و با خویشتن بهر خود می برند
که پیداست در دین ای پرخرد
بهر خانه کو گشته باشد روان
بدان خانه مهمان شود بی فسون

نه و نهصد و نه هزار و نود
روان اشوان بدانجا رسد
چو شب گردد و خور و دادار جهان
بیایند دیو و درج آن زمان

که بر اهل خانه گزند آورند
سر اهل خانه به بند آورند
چو یابند در خانه بوی درون
زیشتن درونی رود شان برون

در آنجا نه زیشان بنا شاد گردند
بصد نا امیدی از آنجا روند
بهر دین بود فرض هر باید آن
که یشتن درون یک کنند آن بنا

چو فروهر روانگشت آنجا مقیم
شود دور آنجا درج ای حکیم
دگر گوزه داری در آن کی چه حکمت
نکو باشد آن کار این بشکیب

نگشت از درون کم و هیچ جای کم
هزار و دویست کرفه درم
سه گانه درون پنج درهم کرفه است
حساب چنین بهر ما صرفه است

از روایت دستور برزو

دیگر بدانند که روان اشو که بروزگار خویش فرود می آیند هر کجا پاکی و یزشن یزدان و کرفه هست فرود میایند والا بهوا میمانند

چو او یک درا بهر در روشن روان
که چون آید پیش فروردگان
بکن گر توانی بقدر از یقین
درون میزد و یزشن آفرین

درینکار ده روز فرصت شمار
که بهتر بود کار دست از کردگار
تو فروردیانی کزو کنی که
بگویم بدان چون ترا مرد است

بود پنج دختر ابا نیک بخت
که ریسند و بافند و دوزند رخت
یکی اهنود دیگری اشتود
سوم را بود نام سفنتمد

و هوخشتر چارم ابا نیز هوش
به پنجم که باشد وهیشتوش پوش
بفروردگان آفرینگان کنند
روانها از ینکار شادان کنند

چو بفکند این جامهٔ تن روان
برهنه بود اندر آنجا بدان
از آن پنج پوشش بباید یقین
چنین است امر جهان آفرین

بده روز فروردگان العزیز
درون میزد و یزشن کن تو عزیز
که تا آفرین یابی از کردگار
روان را رسد خلعت شاهوار

درون خانهٔ خود کنی بهتر است
بفروردگان آفرین در خور است
در این روزها هر که کرد این چنین
روانها بیایند زین آفرین

از اینجا روند آفرین گو چنان
ابر کدخدایان و کدبانوان
بفرزند و خویشان کنند آفرین
بشادی روند از جهان اجمعین

درین سال شان کار بهتر بود
همان خیل شان نیز خوشتر بود
روانشان به پاداش باشد نکو
هم از کرفه یابند صد رنگ و بو

هر آن کرفه به نیاکان خویش
کنند آن روانها دعا زید بیش
بمینو دهندش همه جای او
بمقدار آن کرفه ای نیکخو

چو یابی تو پاداش خود زان روان
پس آنگه که جهدی کنی اندر آن
چنان دان که بهر خود آن کرفه
بکرد است یابد از آن صرفه

و بهر کرفه از بهر آن رفتگان
کنند آن روان یاد دارند شان
چو از دار دنیای دون بگذرند
روان را به پول چینور برند

روانهای پاکان دل پرنیان
بیایند او را زره پیش باز
بصد خرمی را دلش وا دهند
چو بینند او را ز غم وا رهند

به پیش خداوند چرخ بلند
به نیکوئی آزادی وی کنند
بگویند کاین مرد نیک اعتقاد
در آن شهر ما را نهشته زیاد

چو بود اندران شهر آن نیک جان
ازو بود خشنود ما را روان
چو آمد از آنجا از و راضی ایم
ازین کرفها بخشش او مینهیم

که او نیز همبهرهٔ ما شود
درین دار هم دهسرهٔ ما شود
ازین نوع امید ها میدهند
بصد دلپذیری سخن میکنند

حسابش کنند آنگهی در طریق
روند از چینور بد و هم رفیق
بشادی روانش ز پل چو گذشت
روانها از و آنگهی بازگشت

بکن جهد تا گاه فروردگان
نکو داری آنها بقدر توان
که خشنود گردند باز از درت
دعاگوی باشند هم غمخورت

ز خشنود گر از تو گردند باز
بنفرین کنند از تو صد جا فراز
رود چون برون از جهان این روان
روانها ملامت کنندش چنان

که پنداشتی تا بملک جهان
تو خواهی بدن باقی و جاودان
اگر کرفه بهر ما کردئی
ز ما هم کنون بهره بردئی

رسیدی بفرّ باورت این جایگاه
رهانید ما نی ترا از گناه
تو دانی کنون آنچه تو کرده‌ئی
عمل آنچه ز اینجا بیاوردهٔ

بماند به تنها چو این بشنود
ز افعال خود پس پشیمان شود
ندارد ولی سود آن جایگاه
بهر چند بکند ز هر سو نگاه

بماند به تنها بلرزد ز بیم
رسد بر دل آنجاش ترس عظیم
چنان باشدش حال او آن زمان
که شاهی طلب کرد او را روان

نه خویشان و کس بهره او رسد
از و جمله آنجا گریزان شوند
به تنها بماند بصد ترس و بیم
ز خوف و عقوبت بلرزد عظیم

بکن جهد تا آن رهائی روان
شوی ایمن اینجا و در دو جهان

از کتاب صد در نثر

اینکه چون فروردیان درآید باید که هر کسی درخورد و طاقت خویش درون و یزشن و میزد و آفرینگان کنند و این ده روز بر همه کس فریضه است آن بهتر که بخانهٔ خویش سازند چه روانهای هر کسی بخانهٔ خویشتن شوند و گوش بدیشان دارند تا درون و میزد و آفرینگان سازند و آن ده روز همه روانها بدین گیتی باشند بهتر خانه که میزد بیشتر کنند آن کدخدا را و کدبانو را و آن خاندان را و آن جمله را که در آن خانه باشند و هم اینده آن سال کار آن خاندان بهتر باشد و هر کرفه که تا آن ده ردگان گفتم همچنان باشد که به روان

خویشتن کرده باشند و چون ازین گیتی بگذرند آن روانها بدیرهٔ او باز آیند و خرمی کنند و او را دل باز دهند و نیز در پیش دادار اورمزد آزادی کنند و گویند اشو روان ما را از یاد باز نکرد تا او در آن جهان بود ما از و خشنود بودیم اکنون ما همه استانیم که او را از آن کرفهای ما همبهره کنی روان او بجایگاه اشوان رسانی و این سخن میگویند و این روان را امید همی دهند تا حساب او بکنند پس با او بچینود پول گذر کنند تا جایگاه خویشتن برسد پس ایشان باز گردند تا فروردیان را نکو دارند و روان پدران و مادران و خویشان از ایشان با آزادی باشند چه اگر بنا خشنودی برگردند نفرین کنند چون روان ازین دنیا بشود او را ملامت کنند و گویند تو پنداشتی که ترا پیوسته اینجا رها خواهند کردن ترا بدین جهان همی باید آمدن اکنون تو سوی ما کار کرفه کرده بودی و ما را یاد کردی ما نیز ترا فریاد رسیدی و ازینجایگاه بیمناک ترا رهانیدی و او بسیار پشیمانی خورد و هیچ سودی اش ندارد جهد باید کردن

از روایت کامه بهره

آنچه پرسیده بودند که فروردینگان چرا می باید کردن و آن ده روز چیست و چرا گرامی تر از دیگر روزهاست بدانند که در دین چنان پیداست که چون فروردینگان می آید روان جمله بدین جهان می آیند و همه بازخانهای خویش شوند و در آن پنج روز که کاهنبار کنند اهرمن کجسته سترده شود و روان دروندان از دوزخ رها شوند و هم بازخانهای خویش شوند و روان اشوان نشاط و خرمی کنند مانند غریبی که بخانهٔ خویش شود و خرم باشد و روان دروندان متحیر و درمانده با بیم در خانه باشند مانند کسی که از زندان پادشاه بیرون آید و هر ساعت ترسد که او را باز جایگاه برند و هیچ خوشی و شادی نباشد و درمانده و عاجز بود پس مردمان می باید که آن ده روز بوی خوش بر آتش نهند و روان ایشان می ستایند و درون و میزد و آفرینگان می کنند و اوستا خوانند تا آن روانها راحت میرسد و خرم و شاد میباشند و آفرین میگویند و در آن ده روز میباید که مردم بجز کار کرفه کردن بچیزی

دیگر مشغول نشوند تا بخشنودی روان ایشان باز جایگاه شوند و آفرین کنند هرگاه که چنین کنند آن سال کارهای ایشان گشاده تر باشد و روزی فراخ تر باشد و آستانهای سنگین در آن سال کم باشد از جهت خشنودی ایشان و آنچه از جهت فرو شین نشتن پرسیده اند بدانند که فروشین خاصیتی دارد با روانهای همه می آیند و چون روزگار و در دگان بود میباید که فروشین نشتن برند چه راحت تمام می یابند مانند کسی که برنای است و نعمتی دوست دارد و آنرا می بیند و او را از آن خوشی تمام باشد می باید که هرچه بدست توانند آوردن از همه جنسی بر فروشین نهند گوشت و خایه و ماهی و پنیر و شیرینیها و میوها و نقلها و تریها چه آن روان در گیتی آن چیزها دیده باشد که دار آرزوی آن بود و چون از آن چیزها بر درون نهند ایشان را از آن آرزو کم شوند و خرم تر باشند و در دین گوید که فروشینی که بفرماید نشتن ششصد و چهل تنا فور کرفه بود و هر تنا فوری هزار و دویست درم سنگ باشد و در فروشین و فروشینی را چندان کرفه است که بیشتی ،، بدین در گوید که آن ده روز و ده شب فروردینگان همه فروهر اشوان جمله بگیتی آیند و هر کس بازخانهٔ خویش شوند و مردمان می باید که در آن ده روز جز بکار کرفه کردن و اوستا خواندن و نام اشوان بردن به هیچ چیز دیگر مشغول نباشند چه هرگاه که ایشان را بیشتر خوانند روان فروهر اشوان را آسانی و راحت و خرمی بیشتر بوی رسد و آفرین بر آن خانه و جایگاه بیشتر گویند و بر مردم دعا کنند و فریضه است که همه وقتی ایشان را بیاد میدارند تا درین ده روز بیشتر پرستش و درون و میزد و آفرینگان میباید کردن و اوستا میباید خواندن و بوی بر آتش باید نهادن هر باهی همه روزگاری همچنین درون و میزد و آفرینگان میباید کردن و گفتن و هرچه بدست آید بتوانند آوردن از هر جنسی بر درون نهادن تا راحت و آسانی بروان میرسد و آنچه بر درون نهاده باشند اهرمن و دیوان در آن سال هیچ زیان نتوانند آوردن و دادار اورمزد از آن آسانی میباشد و نگذارد که اهرمن و دیوان زیانی کنند و اوج و برج اورمزد باشند

از روایت کامه بهره هیرپشش

انکه روز روان پدران و مادران و پدران و خویشاوندان چه میباید خواندن پاسخ انکه روانی روز روان پدران و مادران و خویشاوندان فریضه است که چون روزی ایشان باشد دران خانهٔ ایشان ون‌شتن پر وشین‌شتن و آفرینگان خواندن اگرچنانکه درون نتوانند‌شتن بهدینان بوی برآتش نهادن کستی نوکردن و این اوستا میباید خواندن [illegible]

[illegible] هرگاه که باشد خواند [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] اگرگاه رفتون بید [illegible]

[illegible] اگرگاه اوزیرن بید [illegible]

اگرگاه اویسرم بید [illegible]

[illegible] اگرگاه اوشهن بید [illegible]

[illegible] تاسر [illegible]

[illegible] تاسر [illegible] تاسر [illegible] تاسر [illegible]

اگرنجی گا ثابیو باشد [illegible]

[illegible]

[illegible] تاسر خواندن [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] اشه تا سر [illegible]
[illegible] بواج خواندن [illegible]
[illegible] اشه تا [illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر خواند و تمام
کردن [illegible] خواندن ❊ از روایت کاوس کامدین ❊ پرسش
اینکه ده روز فروردیان چه چیز رسم میکنند اول اشتاد روز ماه اسفندارمد تا خورداد روز خورداد ماه فروردین
پاسخ آنکه از اول روز آشتاد یزشن فروهر اشوان کردیم و زمانی که آتش نیایش بجای خواندیم [illegible]
[illegible] خوانیم [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] گفتن [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] بخوانند [illegible] هریک بر [illegible]
[illegible] هریک اسم بوی در آتش بنهند و اینجای پنج روز فر
وردیان یزشن اشوان فروهر می کنند و دیگر یزشنهای سیخوان کردن و در روز نازشفند بدرگاه شاه
درون دین مازدهی یزند بدان روز معجزات اشو زرتشت که او ستاست که امشاسفندان بدرگاه شاه
گشتاسب آمدند در شب اپران فقت میخوانند و صباح روز اهنو ویشت کاهنبار میکنند و دیگر یزشن گاثا بیو میخوانند
و درآنجای گاثا بیو میباید خواندن تا روز هورمزد بگاه رفتین نیایش اوستا میخوانیم تا روز اردیبهشت که
یزشن رفتین کردن و پس دیگر درگاه رفتین یزشن کردن شاید و نیایش کردن شاید از کتاب
اوستا و زند از آستاد روز و ماه اسفندارمد تا انیران روز این پنج روز گهتران هر روز
اشیم وهو یک هزار و دو صد خواندن بر همه کس فریضه است که تا پنج روز هر روز یکهزار و دو صد اشیم
وهو خوانند ، واج آن اشیم وهو خواندن اینست ، بنام یزدان هورمزد خدای اوزونی گرچه خره اوزایا وارداد
فرواش برسیاد از هماگناه پتت پشیمانوم از هرویستین ۱۸ ه پتیت هوم خشنوثرا اهوره مزدا ۱۸ ه ستوی اشیم اشم وهو
[illegible] گاه آنچه بید فرشتگی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] یکهزار و دوصد اشیم وهو خواندن پس واج

باین طریق گذشتن بواج گفتن هورمزد خدای اوزونی ۸ اره ایدون باد ایثااهو ویریو دو بینچه تا سر [illegible]

[illegible]

[illegible] یک اهارسپچه تا سر هزنگهریم تا سر خواند

از روز اهنودگاه تا وهیشتوئیشت گاه درین پنجروز مهتران هر روز ایثااهو ویریو یکهزار و دوصد خواندن فرضیت

واج آن ایثااهو ویریو اینست ،، بنام یزدان هورمزد خدای اوزونی گرچه خره اوزایاد که گاثا اهنود که اشتود

که سپنتمد که وهوخشتر که وهیشتوئیشت که که گاثا بیوار دافرواش برساد از هماگناه پتت پشیا نوهم ۸ اره ستومی اشیم

اشیم وهو سه فروارانی گاه آنچه بید فرشتچه اهوریی مزدای ریو توخرنگهتو اشنام سپنتنام

[illegible]

[illegible]

[illegible] تا سر یکهزار و دوصد ایثااهو ویریو خواندن پس واج که بگذارند اینست ،، بواج گفتن

هورمزد خدای اوزونی تا سر ایدون باد ایثااهو ویریو دو بینچه تا آفرینامی [illegible]

[illegible] تا سر خواندن اشیم وهو اهارسپچه تا سر گفتن از روایت کامه بهره درین گاثا بیو برهم

پنج تای بستن درون و کوچدای نهادن [illegible]

[illegible] تا سر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] یک گفتن [illegible] تا سروش گفتن

هر روز برسم نوبستن،، ده درون کا تا بیوستن دو په گاه هاون دو په گاه ریپثون دو په گاه اوزیرن

دو په گاه اویسروثرم دو په گاه اوشهن،، نگاه روزماه په [illegible] اهنودگ

روز پردوم [illegible]

[illegible] اشتودگاه روز دوم

[illegible]

[illegible] سپنتمدگاه روز سیوم

[illegible]

[illegible] وهوخشترگاه روز چهارم

[illegible]

[illegible] وهشتوئیشت گاه روز پنجم

[illegible]

[illegible] په یزمیدی،،

اهنودگاه روز پردوم [illegible]

[illegible]

[illegible] اشتودگاه روز دوم [illegible]

[illegible]

[illegible] سپنتمدگاه روز سیوم [illegible]

[illegible]

[illegible] وهوخشترگاه

روز چهارم [illegible]

[illegible]

وهشتوئیشت گاه روز پنجم [illegible]

[illegible]

[illegible] ،، آپرنگان پنجی این است ،، [illegible]

[illegible]

[illegible] گاه آنچه نبید [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] هشت [illegible] سه خواندن [illegible] گاه که باشد [illegible]

[illegible] زوو [illegible] راسپی [illegible] زوواتار

نوش کردن [illegible]

[illegible] سه تا سر گفتن ؛؛

درون فرواشی و پنجی هم بر رسم هفتتا شتن [illegible]

[illegible]

[illegible] ؛؛ خشنومن درون مینو ماه اسپند در ماه اسفندارمذ روز مهر سفند که درون می یزند این را درون دین ماثره میگویند که معجزات اشو زرتشت که او ستا است که چهار امشاسفند بدرگاه وشاه گشتاسپ آمدند و بر آن درون چهار چیز می نهند می و شیر و بوی یعنی گل و انار بر درون نهادن و درون نشتن ؛؛ دریاد گفتن این خشنوین دین ماثره برساد ؛؛ خشنومن اینست [illegible]

[illegible]

[illegible] دوبار خواندن [illegible] خشنومن باین طریق [illegible]

[illegible]

[illegible]

۶۔ [illegible] درین خشنومن [illegible] نباید خواندن تا دانند ،، ،،

از کتاب اوستا و زند اسمهای بهدینان اینست که ماه اسپندارمد روز خورداد آنرا خورداد سال گاه نوروز زاولی گویند و دریائی نیز گویند ،، ماه اسپندارمد روز آستاد پانجی راهورک گویند از آستاد روز تا انیران روز پنج روز کهتران و دین پنج روز یکهزار و دویست اشیم وهو بخواندن ایافت خواستار بود یعنی حاجت رواشود از اهنودگاه تا وهیشتوییشت گاه آن پنج روز را پنج روز مهتران گویند درین پنج روز یکهزار و دویست اهنور بخوانند ایافت خواستار بود یعنی حاجت رواشود کرفها عظیم بود ماه فروردین روز هورمزد نوروز بزرگست نوروز العظیم گویند کارهای کرفه بکنند آفرینگان بسازند باج گیرند همازور هما اشو بید کنند ماه فروردین روز خورداد نوروز خوردادی گویند درون یزند خشنومنی هیربدان را معلوم است جامه نو برا و شیر برنج (شیر گل) و ناوه اسپرم نادن میوه هایش درون نهادن و بگاه هاون درون یشتن و بخشنومنی یزشن کنند نخستین یزشن بیزند و شادی و جشن و مهمانی بکنند بعده مرد و زن هر جنس هفت هفت بار می بخورند و درین روز هفت جامهٔ نو بتواتر و توالی بگردانند و بپوشند بجدی بعد پوشش هفت جامه روز

تمام بگذرد و کرفه های عظیم باشد چه در دین به پیداست که هر سال چون فروردین ماه خورداد روز درآید روزی بمردم بخشند چه در آن سال بمردم خواهد گذاشتن آن روز بنویسند آن روز را روز هراد گویند هورمزد په اوزونی همه بهدینان را سالی مزد و مواضبط بخشد کرفه های عظیم به کنند رادش کردن و راستش گفتن و دیگر آنکه هیربدان را بهدینان خدمت بکنند خلعت و جامه و زر دادن راهرچند که توانند در آن روز بکنند تا هیربدان دعای می کنند حاجت رواشود و مزد به افزونی خواستاری هیربدان قبول می کنند و چون درون یزند خورداد امشاسفند آنکس را شفاعت کند برای روزی او ،، و در آن روز هر مرد و زن هفت هفت بار می بخورد و درین روز هفت بار می چشند و دیگر روز زنان بهدینان اگر می بخورند آن زن را سنگسار باید کردن جزین روز ماه فروردین روز خورداد نوروز خوردادی گویند آن روز را دنیز گویند یزشن و آفرینگان و میزد و مهمانی و شادی و بخشش کنند و دشمن دوست می کنند هما فروش اشوان آفرین و دعای بکنند هورکت بنشانیم بهدینان زند اوستا و آفرینگان بخواندن درین پنج روز از آستاد روز تا انیران روز پنج روز پنجی را ،، ،،

خشنومن درون هورمزد روز ۶ [illegible]

[illegible]

۶۔ [illegible] تا سر خواندن ،، بدانند که ماه فروردین روز هورمزد درون بقاعده هورمزد روز باید یشتن و درون گاهنبار نیز بقاعده هورمزد روز باید یشتن خشنومن هورمزد در روز خواندن تا دانند ،، ،، ،، ،، خشنومن درون وقت ایزد در روز هورمزد ماه فروردین درگاه هاون وقت که می یزند آن باج را خشنومن اینست ،، این خشنومنی وقت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] دوبار خواندن [illegible] نشاید خواندن

[illegible] درین خشنومن نباید خواندن که نشاید [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] تا سر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] تا سر خواندن ؛

ما روز

ونت بُریدن را به نام یزدان هورمزد خدای اوزونی گرچه خره اوزا یاد ونت ستر هورمزد دیه اشویی اشهی رو
رسادازهماگناه پتت پشیمانوم [illegible] په پتت هوم خشنوترا هورهی مزداو [illegible] ستومی اشیم اشم وهو
[illegible] گاه آنچه بید [illegible]

[illegible]

[illegible] خواند و بکار رود ونت و یا درون آن بیز دهر چند ونت که بیز دشیو شنام گفتن پس [illegible]
[illegible] تا سر اهنود تمام کردن پس در باز گفتن [illegible]
[illegible] تا سر [illegible]

[illegible] تا سر خواندن ؛

از کتاب اوستا و زند ماه اسپندارمد روز خورداد آنزا اورداد سال گاه نوروز زاولی گویند
و دریائی نیز گویند ماه اسپندارمد روز آستاد اچی راهورگ گویند از اول پرشن اشوان فروهر کردن
و زمان آتش نیایش بجای خواندن پس دو هیربد آفرینگان ارداافروش خواندن و هم بوی بر آتش نهادن و به پایه

[illegible]
هر یک با این سخن اسم و بوی بر آتش باید نهادن درین پنجروز فروردیان از اشتاد روز تا انیران روز هر روزی که آفرینگان
خوانند اول یک آفرینگان اردافروش و یک آفرینگان دهمان و یک آفرینگان سروش باید خواندن درین
پنجروزهای یشتن یزدان کردن فریضه و در روز مهر سفند بدرگاه شاه درون دین ماتره می یزند که معجزات اشو زرتشت
که او ستا است که چهار امشاسفند بدرگاه شاه گشتاسپ آمدند و در شب انیران فقت خوانند درین پنجروز بهدینان
یکهزار و دویست اتهم و هو بیازار دا فروشی باید خواندن ایافت خواستار بود یعنی حاجت روا شود
و این پنجروز را پنجروز کهتران گویند و پنجروز را هنودگاه تا وهیشتوئیشت گاه آن پنجروز را پنجروز مهتران گویند
درین پنجروز بهدینان را یکهزار و دویست اهنور بیار ژکا تا بیو فریضه است که میخوانند و دیگر دو هیربدشاید
که آفرینگان کهنبار خوانند اول میزد بدست راست اسپرم ناوه بدست چپ میزد راسپی
درین پنجروز پنجی از اهنودگاه تا وهیشتوئیشت گاه اول دو آفرینگان کهنبار یک آفرینگان پنجی و یک آفرینگان سروش اسپرم ناوه آتش
او باید خواندن و در دیگر کهنبار پنجه همسپتمدیم اول دو آفرینگان کهنبار و یک آفرینگان دهمان و یک آفرینگان
سروش خواندن پس همازور آفرینگان کهنبار گفتن پنج روز کاتا بیو آفرینگان دهمان نباید گفتن و نباید خواندن
و اندرین ده روز فروردیان بهدینان را فریضه است که کرفه کردن و اوستا خواندن و رادی کردن مشغول باشند
و دیگر هیچ کاری نکنند بجز داد و دهش

از روایت کامدین شاپور

و مزد و کرفه در این ده روزهای
معلوم دانند که هورمزد روز فروردین ماه درون بقاعدهٔ هورمزد روز باید یشتن و خورداد روز فروردین ماه
درون سال باید یشتن هم در شب سفندارمد روز فروردین ماه درگاه اوشهین درون اشوان باید یشتن و در دی
روز دی ماه درون هفت امشاسفند و درون وسپیشام نشاید یشتن آن سی روزه و دیگر درو نها شاید یشتن
دیگر آنکه درون اورمزد خدا و درون سروش درون هوم ایزد و درون دین ماتره [illegible]
نباید خواندن و درون که بشب یزند غیر از نو نابر و سی روزه و اشوان دیگر هیچ [illegible]

نباید خواندن ،،

از روایت دستور برزو ،، پاسخ

درون یشتن
نوعی که دستوران قدیم ایران زمین نوشته اند درست است خشنومنها چنانکه در نسخه نوشته است درست
میباید خواند ،،

از روایت کامه بهره

خشنومن درون
خورداد روز فروردین ماه قدیم سال نو بشود نوروز سلطانی این است برسم چیدن برسم پنج تای
بستن درین هفت امشاسفند یشتن بعد از آن اسم و بوی نهادن ناوه و اسپرم نهادن
درون ساختن همچون که خوبتر باشد اندرگاه باون درون یشتن خشنومنی این است
،، ،، [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] خشنومن درون سال اینست این اندر خورداد روز فروردین ماه

باین خشنومن ببایدیشتن دیگر هر ماهی دیگر که باشد بخشنومن هفت امشاسفند ببایدیشتن هر درون که یزند می شاید ٭٭

از روایت کامه بهره

پرسید اشو زرتشت از اورمزد که چرا مردمان ماه فروردین روزخورداد از آوانی روزها بیه و به گرامی دارند اورمزد پاسخ داد که سپیتمان زرتشت ماه فروردین روزخورداد گیتی و گیهان بیازادم ماه فروردین روزخورداد کیومرث [illegible] بی اوزد ماه فروردین روزخورداد مشی و مشیان اندر زمین آورست ماه فروردین روزخورداد هوشنگ پیشدادا اندر گیهان اوی پیدا آمد ماه فروردین روزخورداد آهرمن درونه را طهمورث بیارگرفت سی سال ماه فروردین روزخورداد جم گیهان امرک وارزمان کرد ماه فروردین روزخورداد جم به دامان از دوزخ آوردن اندر گیهان اوی پیدایش آمد ماه فروردین روزخورداد جم استودانها اوی مردمان فرمود فرمود گردن کشان برورد جم دید روز به نوروز گرفت و نوروز نام نهاد ماه فروردین

کیومرث اندر گیهان او پیدایش آمد ماه فروردین روزخورداد

روزخورداد فریدون گیهان بخش کرد روم اوی سلم او سپرد و ترکستان اوی توژ را داد و ایران شهر ایرج را داد و سه دختر [illegible] ازیکان گاه بخواست به زنشن به پسران داد سلم و توژ اندر پدر بدر فرمان شده اند و ایرج برادر خویش را بیوزدند ماه فروردین روزخورداد منوچهر اور کینه ایرج بیرون آمد و سلم و توژ را بکینه ایرج به اوزدند ماه فروردین روزخورداد سام نیرم اژدهاک را بی اوزد ماه فروردین روزخورداد کیومرث آرزور آهرمن را انوشک پی آورد ماه فروردین روزخورداد کیخسرو سیاوخشان افراسیاب توژ بکینه پدر خویش پی اوزد ماه فروردین روزخورداد کیخسرو سیاوخش بگیهان از دست واکرد به پیروزگرشش سوی کروثمان شد ماه فروردین روزخورداد بهتر زمین از افراسیاک توژ اواج آورد ماه فروردین روزخورداد کیخسرو سیاوخش پادشاهی اوی لهراسپ او سپرد و خود به پیروزی اوی کروثمان شد ماه فروردین روزخورداد زرتشت اسفنتمان اوی کویش همپرسه اورمزد خدای آمد ماه فروردین روزخورداد زرتشت اسفنتمان دین به مازدیسنان از هورمزد خدای بپذیرفت ماه فروردین روزخورداد کی گشتاسپ دین هورمزد از زرتشت بپذیرفت ماه فروردین روزخورداد هستچش اوی خسروی اورمزدیان رسد به ده هشت سال ماه فروردین روزخورداد ورهرام ورجاوند از هندگان اوی پیدایش رسد ماه فروردین روزخورداد پشوتن گشتاسپان از کنگ دژ اوی ایران شهر آید دین مازدیسنان رواکند ماه فروردین روزخورداد هشیدر زرتشتریان اوی کویش همپرسه اورمزد خدای آید و دین مازدیسنان قبول کند و رواکند به ایران و هشیدر را همیان آسمان اور نیم روز ده روز خورشید اواج گیرد هر دمان را او دین مازدیسنان اوی گمان کنند و هزاره هشیدر بود آن زرتشتریان بسر آید ماه فروردین روزخورداد سام نریمان اژدهاک را پی آورد و خود به هفت کشور خدا بنشیند چندانکه کیخسرو پرسید ار آید و سام پادشاهی اوی او سپارد و پنجاه و هفت سال کیخسرو هفت کشور خدای بود و سوشیوش موبدان موبد بود و پس آن کی گشتاسپ شاه را کالبد مند کنند کیخسرو پادشاهی اوی به گشتاسپ شاه او سپارد و سوشیوش موبدان موبد دادی زرتشت پدر خویش او سپارد ماه فروردین روزخورداد اورمزد خدای رستاخیز و تن پسین کند و گیهان امرکت وارزمان

وابیش واپتیاره به بید اهرمن او او دیوان و دروجان و انوشگان و ساستاران و کیکان و کرپان کارزند
وازدیو هما دیوان و دروجان هما بخورد و سروش اشو آرد دیو را اکار کند و هورمزد خدای اهرمن بی آورد و
ستره و اکار کند که نی پس از آن گنا مینو او دامان اورزمین پادشاهی نه‌هند اهرمن به آن هم سوالک کار
دو راست بیرون نی نبد سروش بر بنیند به هفت اوخشست به انبارند این زمین او اج ستر با بشود و گروثمان
از آنجا که هست اواج اوی ستر با به آید و هما جای گروثمان به بید هر دم اهرک و ارنجان بود که پس از آن خورش
نه آواید و کس چو شیر خورده ایستید به دا دسی سال اورانگیزدا او که شیر نخورده ایستید به پانزده سال برانگیزد
ازیشان از آنجا برانگیزد کو شان کیهان از تن بروان جدا شد هر مردمی که زن نیست اسپندارمذ زن بدهد هر
زن که شوی نیست او مرد شوی دهد اندر پنجاه و هفت سال او شانرا فرزند زویش بود و آمرزد که هر گر زن نکرده
ایستند و آن زن که شوی نکرده ایستید پس از آن فرزند زایشنی نبود مرد و زن یک او او دو بینند فرزند زایشنی
نبود و هما کاسیر بوند و چیش از خورش نه بید و کیهان آویژه به بید و هر دم اپتیار تا هما هنجار و ششت از وش بد هند

در پنجه و شش ایا پاک دین هر آنچه بدست آوری از برو چو جمع آید آنها بشستن بگو ز کسب تو خلعت همان بیشتر بیابند زین پیشته چو می بریند بخوانند خشنومن از روی اد	چو در سال آید مه فروردین بیاور به جمله پیش درون خداوند خود را بسی شکر گو شفا یابی ای مرد اهل هنر شفاعت ز خورداد امشاسفند	در آن ماه آید چو خورداد روز ز هر میوه و هر حبوبی که هست که کار تو آن سال بهتر بود که پیداست در دین ایا هوشمند در آن سال روزی بود بیشتر	درون باید پشتن ای دلفروز بیاور هر آنچیز کاید بدست در آن سال احوال خوشتر بود که این روز روزی دهم دهند روان ورا فتح شادی و فر که بیداندیش شود پاک زاد

از روایت کامدین شاپور

درون هفت امشاسفند در روز مهر ایزد و سروش ایزد و فروردین و رام و انیران نشاید پشتن باقی روزها
شاید پشتن بگاه هاون و رفتون شاید پشتن بگاه اوزیرن نشاید پشتن ؛؛

از روایت بهمن پونجیه

مهر و سروش و فروردین و رام و انیران درون هفت امشاسفند نمی باید یشت و دیگر دی روز دی ماه

نه یشتن دیگر همه روزها می‌توان یشتن

از روایت کامدین شاپور

درون هفت امشاسفند هورمزد بهمن اردیبهشت شهریور اسپندارمذ خورداد امرداد پس اگر گاه هاون
[illegible]
اگر گاه رفتن [illegible]
[illegible] پس [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] پس اگر دی روز بید [illegible]
[illegible] پس [illegible] آذر روز
[illegible] آوان [illegible]
[illegible] پس [illegible] خور [illegible]
[illegible] مهر و سروش و فروردین و رام و انیران پنج روز نشاید و
دی روز دی ماه سه دی نشاید درون هورمزد خدای بزند از دیگر مکتوب کامدین شاپور درون هفت
امشاسفند خشنومن چنین باید خواندن [illegible] باید خواندن [illegible]
[illegible] گاه هاون [illegible]
[illegible] گاه رفتون [illegible]
[illegible] هر روز که باشد غیر از آن

روزها که نمی شاید یشتن خشنومن آن روز گفتن و پس [illegible] تا سر و پس
[illegible] تا سر خواندن و آن هفت روز اول و بهرام و زچون [illegible] تمام کند
[illegible] باید گفتن و درون همکار او رهر دو سه وی نشاید یشتن اردی بهشت و آذر
و سروش و بهرام نشاید یشتن باقی روزها شاید یشتن خشنومن چنین خواندن [illegible]
[illegible]
[illegible] روزها همکار رباید خواندن و پس [illegible] تا که و آن خورداد
تشتر اول خشنومن وا در روز باید خواندن و آن فروردین و نیوی [illegible] خوانده می شود

از روایت کامدین شاپور

روز اسفندارمد ماه اسفندارمد اول جشن کردن درون هفت امشاسفند یشتن پس خروس و گاو
و گوسفند هر چش سرخی کردن و اج اردیبهشت گرفتن این وجیت و پشت در نوشتن به کاغذ زعفران

[illegible]

[illegible] واج اردیبهشت
بگذارند اشتر شاخ گوسفند بود سپند پنبه دانه آتش کردن و دود کردن

از روایت کامدین شاپور

در روز اسفندارمد ماه اسفندارمد جشن برزیگرانست جشن عزیز است درین ملک سفند و اشترک و شاخ گوسفند و
پنبه دانه این پنج چیز با آتش کردن و در خانه نهاد و دگر دن که باری خرفستران در امسال زهرشان کاری نباشد و نیست
شوند و در خانه و روی گاو و گوسفند و خروس سرخ کردن و این نوشته خواهد شد بزعفران بکاغذ یا پوست آهو نوشتن
بر پشت خانه بند کردن تا در آنسال بیماری در آنخانه خانه نباشد ؛؛ درین روز نیرنگ سنگ ریزه می یزدان نیرنگ
در باب نیرنگ مرقوم خواهد شد ؛؛ خشنومن ماه اسفندارمد روز خورداد که آنرا خورداد سال گاه نوروز اولی گویند و دیگر
گویند خشنومن آن روز درون یشتن را اینست در یاد خوانند این خشنومنی اوردا دسال گاه و سپیا از دافرواش برسا

[illegible]

[illegible] دو بار خواندن [illegible]

[illegible] تا سر ،، پیرزمیدی [illegible]

[illegible]

[illegible]

تا سر ،، ،، ،، ،، خشنومن روز تیر ماه نیز این است [illegible]

[illegible] دو بار خواندن تا سر ،،

پیرزمیدی [illegible]

[illegible] تا سر خواندن چنانچه که در برسم میخوانند در

[illegible]

[illegible] ۰ تا سر خواندن

" " " خشنومن روز آذر ماه آذر [illegible]

[illegible] ۰ اگر آتش پیش داشته باشد [illegible]

[illegible] خواندن و گر آتش پیش نهاد و باشد

[illegible]

[illegible] پیرزنیدی

[illegible] ۰ خواندن تا سر " " " خشنومن روز مهر ماه مهر "

[illegible] پیرزنیدی

[illegible]

تا سر خواندن " خشنومن روز آبان ماه آبان [illegible]

[illegible] پیرزنیدی [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible] اگر آتش پیش نهاد و باشد
[illegible] خواندن و گر آتش به پیش نباشد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ؛؛ ؛؛ ؛؛ خشنومن درون و نوبهمن یا بهمن [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
به یزیدی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر خواندن ؛؛ ؛؛ ؛؛ خشنومن درون سروش
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] به یزیدی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] تا سرخواندن

از روایت کامدین شاپور ،، جامهٔ اشو داد که از جهت و درگان بگاه اوشهن چهار درون که بیزند اینست اوّل خشنومن رشن آستاد خوانند خشنومن چنین آواید گفتن [illegible]

[illegible] ،، درون دوّم نای وه باین خشنومن [illegible]

[illegible] درون سوّم سروش اشوان خشنومن خوانند [illegible]

[illegible] خشنومن درون چهارم اشوان جامه و میوه و پنیر همه برین درون باید نهادن ،، خشنومنیست [illegible]

[illegible] و درون اشوان [illegible] باید خواندن ،، ،، ،،

از روایت کامدین شاپور چون درون یزشن از جهت زندگان کنند سه روز اوّل که یشت سروش چنانکه گفته شد درون چهارم تای شب سوّم که نیز درونهای وکه یزشنی [illegible]

[illegible] آن سه درون دیگر تفاوتی ندارد ولی آن زندگان [illegible] ،، ،،

از روایت دستور برزو ،، پاسخ زنده روان الشتن میباید که هر روز یک یشت سروش بخوانند درون سروش بیزند و روز سوّم که یشت تمام کنند در شب بگاه اوشهن چهار درون بیزند اوّل بخشنومن رشن و آستاد ،، خشنومن اینست ،، [illegible]

فریزمیدی چنین آوایدخواندن [illegible]

[illegible]

[illegible] تا سرخواندن ٬٬ درون دوم بخشنومین رامش خارام بایدیشتن ٬٬ خشنومن امیت [illegible]

[illegible] پ یزمیدی [illegible]

[illegible] تا سرچنانکه نبشته شد خواندن و درون سوم بخشنومن سروش اشو و درون چهارم
بخشنومن اشوان فروهر یزند و میوه و تره و جامهٔ اشوداد بدرون اشوفروهر یزند ٬٬
جامهٔ اشوداد که از بهر زندگان می یزند آن خشنومنها برابر نوشته این میخوانند تفاوتی ندارد اما در روایت خشنومن
اول رشن آستاد نوشته است و از اینجانب هیربدانها جامهٔ اشوان که از بهر زندگان می یزند اول خشنومن
مینورام یعنی رامش خارام میخوانند ٬٬ خشنومن امیت [illegible]

[illegible] دویم خشنومن رشن آستاد میخوانند درون سوم بخشنومن سروش یزند و چهارم
خشنومن اشوان فروهر یزند ٬٬ از روایت کامدین شاپور درون بفروبهرام زور خشنومن بیت [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] پہ یزمیدی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] درین خشنومن [illegible]
[illegible] بباید خواندن تمام شد خشنومن درون سفر

از کتاب صد در نثر در پنجاه و سوم اینکه چون در روزگار پیشین کسی نو بسفری خواستندی شدن که کمتر از دوازده فرسنگ بودی این یک درون بیشتندی تا اندران سفر رنجی نرسیدی و کارها بر مراد بودی و شغلها گشاده شدی و بر همه کس فریضه آنست که چون بسفری خواهند شدن این درون بیشتن تا آنکس بسفر باشد در خانه وی هیربد هر روز این درون بفرمایند یشتن تا آنکس بسلامت بخانه رسد خشنومن امینت اهمی

تا نشتی هیربد را خود نشکلو
بیشتن بود زانسفر جاه او

درپنجه و هفتم ای پرهیزگار
بیشتن زبهرش همی یک درون

هر آنکس که او کرد عزم سفر
بلا کم شود زو مرادش فزون

چو فرسنگ ده و دو بود راه او
بیشتن زره غم گشاید کار

سلامت رسد زانسفر بر کنار
عیالش اگر می یزد هست سود
چو خشنوم خوانند هست این سخن
بهر جای باشد نگهدار او
ابر منزل و کوی ماوای خود

بود واجب این بر تمام اهل دین
درون چون بفرماید از بهر او
کسی گر بسوی سفر میرود
نگهدار گاه یدی در برش

که یشتن کند یک درون ار بدین
سلامت رسد با وطن تا شکاو
درون و ر بهرام باید یزد
نه بائی نیابید بدان سکریش

وگر رفته یشتن بیست نبود
بیا بشنو ای مومن اهل دین
که تا خود بود کامکت یار او
رساند همان مرد در جای خود

درون خشنومن دهمان ایزد ۱۱ خشنومن امینت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
پہ یزمیدی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
تا نثر تمام و این خشنومنها اگر روز بید [illegible]

[Avestan script]

گفتن همچون اگر شب بید همچون نوشته شود ،، ،، از روایت کامدین شاپور چون سر گوسفند خواهند شستن سر تمام نهند [Avestan script] یعنی گوش چپ [Avestan script] یعنی زبان و چشم چپ و گوشت از آن گوسفند کو جدا کردن و خشنومن درون این است [Avestan script]

[Avestan script] پرنیبیاری [Avestan script]

[Avestan script] ک ار وار پہ کو جدا نمی شاید [Avestan script]

[Avestan script] یعنی چشم ،، خشنومن درون سر پرندگان شستن

[Avestan script] فرزبیاری

[Avestan script]

[Avestan script] ،، ،، خشنومن درون رفتین ،، ،،

[Avestan script] پرنیبیاری [Avestan script]

[Avestan script] تا سر خواندن ،، ،، ،، ،، ،، ،، ،،

خشنومن درون لوتا بر در اوّل روز که بعد از یزشن لوتا بر شستن در گاه او زیرن درون می یزانند خشنومن این است

،، این خشنومن مینو ناور و بسپار او افرواشش بر ساو [Avestan script]

[Avestan script]

[illegible]

[illegible] اگر گاه اوزیرن باشد [illegible]

[illegible] پس گاه اوین رفتن

اویسروثریم اوشهن خواندن [illegible]

[illegible]

[illegible] نگاه روز ماه [illegible] اگر آتش بید [illegible]

[illegible] خشنومن [illegible]

[illegible] خشنومن دو بار خواندن

[illegible]

[illegible] چنانکه در برسم نوشته است میخوانند هر پنج گاه تمام خواندن

[illegible] بر آتش نظر کردن [illegible]

[illegible] خشنومن

[illegible]

[illegible]
اینجا هر پنج گاه هاون ورفتین واوسیروثرم واوشهن این هر چهار برابر اوزیرگاه
خواندن پس بآتش نظر کردن [illegible]
[illegible] خشنومن [illegible]
[illegible] بواج یاد تمام کردن [illegible]
[illegible]
اینجا ویسپی اشهی رتوو نباید خواندن [illegible]
[illegible]

[illegible] گاه اوزیرن وهاون ورفتین واوسیروثرم
واوشهن تمام خواندن چنانکه در یسنه خواندند پس بگاه روز ماه خواندن [illegible]
بآتش نظر کردن [illegible]
[illegible] خشنومن [illegible]
[illegible] خشنومن دوبار خواندن
[illegible] یاد تمام
کردن پس [illegible] تا سر خواندن
ودرون چاشنی کردن ،، تمام شد خشنومن درون نوابر روز اول را ،، روز دوم نوابر را
خشنومن درون سروش می یزانند ،، وروز سوم نوابر را درون خشنومن سی روزه می یزانند
،، وروز چهارم نوابر را درون هورمزد خدای می یزانند ودر یاد این خشنومنی هورمزد خدای برسانند
میخوانند ،، خشنومن درون سی روزه بیشتن ،، ایونگهن نوچیده برسم هفت تاک بستن سه درون
سه فرشست نهادن سه اسم وسه پوی نهادن بواج یاد تمام کردن ،، این خشنومنی

سی روزه وسیپا اردا فروشی برساد [illegible]

[illegible] بهمن روز

[illegible] اردی بهشت روز [illegible]

[illegible] شهریور روز [illegible]

[illegible] سپندارمد [illegible]

[illegible] خرداد و روز [illegible] امرداد [illegible]

[illegible] دیبادر [illegible]

آذر روز [illegible]

[illegible] آبان [illegible]

[illegible] خورشید [illegible]

[illegible] تیر [illegible]

[illegible] گوش [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible Pahlavi script]
سری اشکنک [illegible]
[illegible Pahlavi script] آستاد
[illegible Pahlavi script] آسمان [illegible]
[illegible Pahlavi script] زمیاد [illegible]
[illegible Pahlavi script] مرسفند [illegible]
[illegible Pahlavi script]

[illegible Pahlavi script] برزا ایزد
[illegible Pahlavi script] هوم ایزد [illegible]
[illegible Pahlavi script] دهمان ایزد
[illegible Pahlavi script]
[illegible] تا سر خواندن در خشنومن سی روزه
[illegible] بباید خواندن و درون سی روزه باتش نشین
۰۰ نیرنگ خشنومن شهنا بیشتن ۰۰ یعنی سه شین باز بنوسیم اونگهن چیدن و برسم تابستن ۳ درون و
۳ فرشت نهادن ۳ آسم و ۳ بوی نهادن و بواج یا دگردن این خشنومنی سی روزه و بسیار
سروش ارد افروش برسان [illegible]

[illegible] اَثه گاه هرپنج خواندن باون ورفتن واوزیرن واویسروثرم اوثهن
هرپنج گاه تمام خواندن تا سر [illegible]
[illegible] اگر آتش بید [illegible] وگر آتش نه بید [illegible]
[illegible]
[illegible] سی روزه
تمام خواندن تا [illegible]
[illegible]
[illegible] سی روزه دیگر بار باید
خواندن و در سی روزه سروش و فروردین شاید خواندن تا [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] گاه آنکه بید [illegible]
[illegible]
[illegible] گاه هرپنج تمام خواندن [illegible]

[illegible] گاه روز ماه [illegible]

[illegible] خشنومن [illegible]

[illegible] سی روزه تمام خواندن [illegible]

[illegible]

[illegible] هرپنج گاه تمام خواندن [illegible]

[illegible] گاه بروز ماه [illegible]

[illegible]

[illegible] سی روزه تمام خواندن [illegible]

[illegible]

[illegible] دیگر بار سی روزه تمام خواندن [illegible]

[illegible]

مینوانیران ،، برزایزد ،، هوم ایزد ،، ونت ستر هورمزد و ثه اشو اشهی رو برساد ،، دهمان ایزد ،،
یا و واشت خشنومن با ،، خشنومن هورمزد روز هر قوم شده است ،، وخشنومن بهمن روز نیچون و بهمن ما
بهمن خوانند تفاوتی ندارد ،، وخشنومن اردیبهشت روز اردیبهشت [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] فریزیسیدی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر خواندن ،، ،،
خشنومن شهریور روز ،، اهورهی فردای ریو توخز نکهنو اشام سپنتام [illegible]
[illegible]
[illegible] فریزیسیدی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر خواندن ،، ،، ،،

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] یا دستیوم تمام کردن پس [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] برسم در برسمدان نهادن و درون چاشنی کردن پس
واج گذاشتن ،، ،، تمام شد خشنومن نیرنگ شهنایشتن یعنی شهین باز پیزدان کام باد
،، ،، لقب ها در خشنومن بیاد کردن هر روزی که باشد آواید خواندن ،، هورمزد خدای ،،
بهمن امشاسفند ،، اردی بهشت امشاسفند ،، شهریور امشاسفند ،، اسفندارمد امشا
سفند ،، خورداد امشاسفند ،، امرداد امشاسفند ،، دیبادر دادار هورمزد ،، آدر ایزد پیروزگر
،، آبان اردویسور ،، خورشید امرک رمیند خره مند اور داداسپ ،، ماه بختار ،، تشتر
رمیند خره مند ،، گوش اروادر واسپ خره ،، دیبمهر دادار هورمزد ،، مهر فراکیود اور
وراست ،، سروش اشونکی فیروزگر ،، رشن راست ،، فرخ فروازدین فرواش اشوان ،،
بهرام ایزد پیروزگر دشمن زدار مهی هوتاشتهی برساد ،، مینو رام ،، گواد ایزد ،، دیبدین دادار هورمزد
،، دین کوه مازدیسنان ،، مینو اشنگ ،، آستاد ایزد پیروزگر ،، مینو آسمان ،، زمیاد ایزد ،، مینو مارسپند

خشنومن اسفندارمد روز :: اهورهی مردار یوتو خرنگهتو اشنام سپنتام [illegible]
[illegible]
[illegible] پیریسیدی [illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر خواندن ::
خشنومن خورداد روز :: اهورهی هروای یوتو خرنگهتو اشنام سپنتام [illegible]
[illegible]
[illegible] پیریسیدی [illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر :: :: :: :: خشنومن امرداد روز ::
[illegible]
[illegible] و درین یک روز نشاید خواندن [illegible]
[illegible] پیریسیدی [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] تا سر خواندن :: :: ::
خشنومن دیبادر روز :: [illegible]
[illegible]
[illegible] یا هر گاهی که باشد باید خواند [illegible]
[illegible]
[illegible] پیریسیدی [illegible]
[illegible] اگر گاه هاون باشد [illegible]
[illegible] و یا هر گاهی که باشد باید خواندن پس [illegible]
[illegible]
[illegible] اندر خشنومن روز دیبادر [illegible]
[illegible] باید خواندن و خشنومن روز دیبادر و دیمهر و دیبدین یکی است در هر
سه روز همین خشنومن خواندن شاید :: :: خشنومن روز آذر همچون روز آذر در ماه آذر باید
خواندن تفاوتی نیست :: :: :: :: خشنومن روز آبان همچون خشنومن روز
آبان ماه آبان خوانند چنانچه در آنجا نوشته است تفاوتی ندارد :: :: :: ::
خشنومن خورشید روز نیت [illegible]

[illegible]

تا سر خواندن ،، ،، ،، خشنومن ماه روز می نویسم ،، [illegible]

[illegible]

تا سر خواندن ،، ،، ،، خشنومن تیر روز نوشته شده است در باب روز تیر ماه تیران خشنومن تیر روز است ،، ،، وخشنومن گوش روز مرقوم شده است در باب سر پرندگان شستن آن خشنومن یکی است تفاوتی ندارد ،، ،، وخشنومن دیمهر روز چنانچه دیمهر روز خواندن این خشنومن یکی است ،، ،، خشنومن مهر روز چنانچه خشنومن مهرگان است ،، خشنومن سروش روز پیشتر ازین مرقوم شده است و نیز دیگر بار در باب جامه و رز دکان شستن نوشته شد تا دانند ،، خشنومن رشن روز اینست ،، [illegible]

[illegible]

[illegible]

خشنومن فروردین روز در باب جامهٔ اشوان شستن نبشته شد ،، خشنومن بهرام روز اینست [illegible]

[illegible]

،، ،، ،، خشنومن رام روز در باب جامهٔ اشو و ادیشتن زندگان مرقوم شده است ،،

خشنومن گواد روز اینست [illegible]

[illegible]

[illegible] خشنومن دی بدین روز چون دی بآذر روز خوانند

خشنومن دین روز اینست [illegible]

[illegible]

خشنومن اشتاد روز می نویسم [illegible]

[illegible]

[illegible]

خشنومن اشتاد روز اینست [illegible]

[illegible]

خشنومن روز آسمان [illegible]

[illegible]

خشنومن زمیاد روز [illegible]

[illegible]

[illegible] پیزمیدی [illegible]

[illegible]

خشنومن مهرسفندر روز [illegible]

[illegible]

[illegible] پیزمیدی

[illegible]

[illegible]

خشنومن ایران روز [illegible]

[illegible]

پیزمیدی [illegible]

[illegible]

[illegible] خشنومن یزد وایزد [illegible]

[illegible]

[illegible] پیزمیدی [illegible]

[illegible]

[illegible] ؛؛ خشنومن بهوم ایزد در قوم

شد در باب حلال کردن گوسفندان ؛؛ ؛ ؛؛ بر روزی که واج گیرند روز هورمزد را بدین نوع باید خواند ؛؛

[illegible] شهریور [illegible] اسفندارمد [illegible] خورداد [illegible] امرداد [illegible] دیبادر [illegible] آذر [illegible] آبان [illegible] خورشید [illegible] ماه [illegible] تیر [illegible] گوش [illegible] دیبمهر [illegible] مهر [illegible] سروش [illegible] رشن [illegible] فروردین [illegible] بهرام [illegible] رام [illegible] گواد [illegible] دیبدین [illegible] دین [illegible] اشتاد [illegible] آسمان [illegible]

[illegible] آسمان [illegible] زمیاد [illegible] مهرسفند [illegible] انیران [illegible] دوازده فروزیهی [illegible] فروردین [illegible] اردیبهشت [illegible] خورداد [illegible] تیر [illegible] امرداد [illegible] شهریور [illegible] آبان [illegible] آذر [illegible] دی [illegible] بهمن [illegible] اسفندارمد [illegible] دریچ روز گاه [illegible] روز ماه [illegible] روز پردوم [illegible] روز دوم [illegible] روز سوم [illegible]

[illegible]
[illegible] روز چهارم بهوخشتر گاه [illegible]
[illegible]
[illegible] روز پنجم وهیشتوئشت گاه [illegible]
[illegible]
[illegible] ؛ ؛ ؛ در پنج روز گاتا بیو قه
یزمیدی چنین آواید خواندن ؛ روز پردوم یا هوئو دگه [illegible]
[illegible]
[illegible] روز دوم یا اشتود گه [illegible]
[illegible]
[illegible] سوم روز پسپنتمد گه [illegible]
[illegible]
[illegible] چهارم روز وهوخشتر که [illegible]
[illegible]
[illegible] روز پنجم وهیشتوئیشت که
[illegible]
[illegible]
[illegible] ؛ ؛ ازروایت کامدین شاپور ؛ ؛ ؛ دستوران وهیربدان هندوستان معلوم

دانند

دانند کبریزشنی درون و هرچیز که تعلق ببرسم و پادیاوی دارد درشب که خواتقار یا پیش وتازیزاد شوند باید
که درست بنشیند بجائی که شیبش کشاده نباشد و درست نشینند و د. [illegible] تا تاب بخنبد و
سنگی که بیزشن بروی آن سازند باید که بروی سنگی دیگر باشد و پا بروی زمین ننهند و بروی چوب نباید
نهادن ؛ . ازمکتوب سورتیه ادهاروان ؛ باب اورمزد و امشاسفندان بدانید که شش امشا
سفند است و باقی دیگر ایزدان شریک امشاسفندان اند چنانچه در سیروزه یشت خوانده می شود
؛ ازروایت جاماسا ؛ دیگر آنکه چنان معلوم شد که سلوک لنگوطا میکنند درزین درست
نیست شلوارمی باید که بی شلوار بیزشن و کار دین را قصور دارد ؛ ازمکتوب مانک چنگا ؛
دیگر آنکه معلوم شد که شما لنگوطا سلوک میکنند اندر دین درست نیست شلوارمی باید که بی شلوار بیزشن
و کار دین را قصور دارد ؛ ؛ ؛ ازروایت شاپور بروچی ؛ ؛ ؛ دیگر آنکه در نیایش کردن مهر
تاکوش پوشیدن و پای تا زانو و دست تا رشنچه پوشیدن اوستا خواندن رواست و اگر پوشیده نباشد
روا نیست خواندن نشاید ؛ ؛ ؛ ازروایت کاوس کامدین ؛ ؛ ؛ دیگر آن که دستوران
ملک هندوستان علام آنکه سه چار فریضه راه زرا تشتی پرستند که فریضه ترا نیست و چنان معلوم
شد که درمیان آن عزیزان عمل نمی آورند اول آنکه دستوران را می باید که خوردنی و طعام ساخته
و آورده که گوشت گوسفندی که بهدینان سر بریده باشند دستوران نباید خوردن و دست بدست
بهدینان نباید زدن ؛ ؛ ؛ از طومار سورتیه ادهاروان ؛ ؛ ؛ پرسش صورت [illegible]
پاسخ اینکه [illegible] . آو تفاوت است [illegible] . را مزد او می باید خواند و مزدای نمی باید خواند در
باب [illegible] . الف که بلفظ اوستا که گویند داخل نباید کرد و سفتمه باید خواند اسفتمه نباید خواند
؛ ؛ ؛ ازروایت کامدین شاپور ؛ ؛ ؛ پرسش سری بنوان یشت بخط اوستا
یا بخط سواد آوردن نیست که او زوارش بید ؛ ؛ ؛ ازروایت کامه بهره ؛ ؛ ؛ پرسش آنکه

پرسش آنکه دیگر چون می باید داشتن ؟ پاسخ اینکه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] و بر سر که

برشنوم کنند قدری نیرنگ و قدری ور آکدران بدو دادن تا بخورد و قدری نیرنگ ریشته دران نیرنگ کردن

و قدری آو ریشته دران آو کردن که سر برشنوم می کنند و در کاری نیرنگ و برشنوم تقصیر نباید کردن

به یزدان و اشا سقتدان کامه باد :: از روایت کامدین شاپور ::

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ۞ ۞ ۞ از روایت کامایین شاپور ۞ پرسش اینکه کسی که برشنوم
مردم کنند اول پتت کنند پس جامهٔ دیگر آواید پوشیدن تا سر برشنوم کردن پس جامه بیرون کردن و تن بکمیز و آو
کردن جامهٔ پاک آواید پوشیدن نان آواید خوردن و پس که خواب کردن برهنه شود جامه دور نهادن دست
و روی به کمیز کردن پارهٔ جامهٔ پاک دادن تا یدست گرفتن پس بالا سر کستی بستن نان و آو خوردن اگر
دست برهنه بطاس زدن آن نان نه آواید خوردن طاسی دیگر دادن تا خوردن پس جامه پوشیدن چو تن نیرنگ
خورده است چو تن ریم نشود به جامه شود جامه بیرون کردن تا تن پاک باشد و تن و جامه بکمیز و آو آواید شستن و
آوی . . . . یکم یک طاس کمیز و یک آو و آوی دوم یک طاس کمیز و دو آو و آوی سوم پاکون
یک طاس کمیز و سه طاس آو دادن و جامه کمیز و آو شستن تا خود داشتن و پس جامهٔ پاک
پوشیدن ۞ ۞ ۞ از روایت کامایین شاپور ۞ شرح برشنوم پاک کردن ۞ ۞ ۞
کسی که ریمن باشد و برشنوم کند اول به نیرنگ و آب خود داشتن و خود و ایوزداثرگر مبرشنوم گاه رفتن
و هر دو پتت کردن پس یوزداثرگر کشتی گشید و آن کس برهنه باید شدن بر روی آن سنگ بیرون کش
نشستن و دست راست بسر نهادن چنانکه واج نان گیرند واج گرفتن و ایوزداثرگر قادری نیرنگ
یشته وری آذران یعنی خاکستر آتش و رهرام در میان نیرنگ کردن و پیش نهادن و او دست چپ
بسر نهادن و بدست راست نیرنگ برداشتن و خوردن و چون دهان پاک کند واج باید گفتن و پس فیفد اشرگر

پیچم بسروش نهادن و واج سروش گرفتن بدستوری که نبشته شد تفاوتی ندارد ولی سنگ پاک و زمین جدای باید و جامه که ایوزداثرگر پوشد وتی و پیچم همه جدای باید و همان ایوزداثرگر خود را باید شستن و پس بخانه رفتن ؛؛ ؛؛ **از روایت بهمن پونجیه** ؛؛ ؛؛ نیرنگ شستن برگاه که هیربدی تمام بکار در نیاید نیب آید یکسال باشد در نیا بیاید و تمام سازشنها بیاموزد استاد شود در اجی نیب بیاید درست باشد تا نه بیند نیاموزد درست نباشد و از گفتن و نبشتن بران است ؛؛ ؛؛

از روایت کامه بهره ؛؛ ؛؛ **پرسش** اینکه باج برشنوم چون می باید کردن برتن راکرباغی یعنی که چون می باید کردن ؛؛ **پاسخ** اینکه باوستا گوید ؛؛ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] سی گام دور از آتش سی گام دور از آو سی گام دور از برسم سه گام دور از مرد اشو زمین پاک که او دور نباشد اگر باشد یکسد ۰ [illegible] ۰ او پاک کند چنانکه نوشته است دور از آبادانی باشد بسا زند و یک باج برشنوم تا صد سال برشنوم کری در ان باج می کنند نشاید برشنوم باج بجای می باید کردن ۰ مردی که برشنوم کری کند ایوزداثرگر باشد مرد چنین می باید باوستا گوید [illegible]

[illegible]

[illegible]

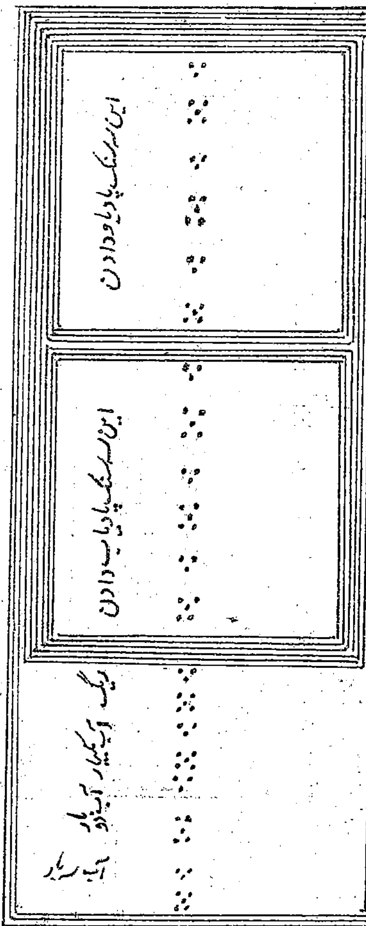
[illegible] ۰ مرد اشو سپیتمان زرتشت هست گفتار کش توان گفتن راست گفتارکش دروغ کم گفته ایستید تا نشر بر سید ارکشی پشت کرده ایستید ؛؛ ؛؛ اشو که دین مازدیسنان ایوزداثرگری کند که برشنوم کرباشد مردی که چنین می باید ؛؛ ؛؛ ؛؛

برشنوم گاه بالا سی گام میانه سی دراز سی گام کم نشاید و برشنوم گاه دور از شهر سیصد گام شاید

چهل پادیاب بشستن سنگ ایوزداثرگر اینجا اوستا خواندن چنانکه بیست و یکبار نخاک و بیست و یکبار بآب تمام شستن

باین سنگ نیرنگ خوردن

پور اول

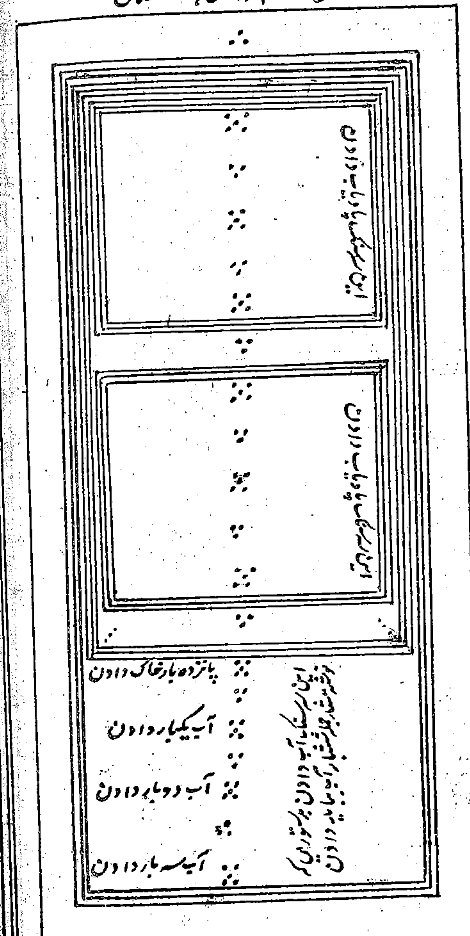

اینجا سنگ بزنجیر کردن و دست چپ بسنگ و دست راست بسر نهادن

این سه سنگ آب دادن بدستوری که نوشته شد

هرکس که برشنوم کند قدری نیرنگ و قدری ورآ در ان ببود [illegible] تا بخورد و قدری نیرنگ نشسته در ان نیرنگ کردن و قدری آب نشسته در ان آب کردن

صورت باغ برشنوم بروش هندوستان

دستوران و هیربدان هندوستان درین جانب که برشنوم می کنند و صورت باغ برشنوم و خط آن که می کشند بموافق نوشته و روایت می کشند چنانکه هیچ تفاوتی ندارد اما سنگ که درکش می نهند تفاوتست بدین طریق که مرقوم شد اما معلوم نمی شود که چرا تفاوت کرده اند اما در نوشته دستوران ایران زمین هرجا که صورت باغ برشنوم نوشته است درست است هیچ تفاوت نیست آن باغ برشنوم بدو جا کیرم قوم شده است یکی در مکتوب کامه بهره و یکی در مکتوب جاماسپ پس این نیز نوشتم که در هندوستان باین نمط عمل میکنند تا معلوم باشد اما آن نوشته دستوران ایران درست است بموافق روایت و کتاب دین است و این نوشته فرموده بزرگان هند است بر این نوشته دلیری نشاید کردن از برا که این روش هندوستان کتابی نیست از عقل روا کرده اند تا دانند ؛ ؛ ؛

؛ ؛ ؛ **از روایت کاوس کامدین** ؛ پرسش این که از باب برشنوم گاه که کجا شاید کجا نشاید ؛ پاسخ این که از باب برشنوم گاه نزدیک تخانه دستوران جای پاک بی بیم آنجا چوب و خشت پوخته نباشد بجز سنگ و خاک سی گام از آتش و سی گام از آب و سی گام از برسم دور باشد بشاید کردن دگر زنی که بچه زیان شده باشد یعنی که زنی عورت شت مندیا کسی که از ریمن ریمن شده باشد این نزاد چهار برشنوم باید کردن که در میان محله بهدینان کردن روا نیست و نشاید ؛ ؛ ؛ **از روایت کامه بهره** ؛ پرسش آنکه برشنوم چون میکنند در باغ میروند چون میکنند ؛ پاسخ اینکه هرچه دران نامی مکتوب که جاماسپ آورده بوده هم بدستور عمل کنند ؛ ؛ ؛ **از مکتوب مانک چنگا** ؛ ؛ در باب برشنوم گاه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

این زمین جدا و تم جدا و درتم خشک زمین تم گش رنم به آن پدمانه نیست ؛ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ؛ پردوم او رنغ به برنیشتن پس اج همین اور رشن دو انگشت پرنین پس اج دستان اور رشن چند چار انگشت دوز ؛ [illegible]

[illegible]

[illegible]

بدل بد. بدیم بالج. م بدل ۶، چند آن مُغ چند یک ۶سپ؛ و در کام هفت مُغ کمیز یک مُغ ریک خویشتن
را تخشک بکنند یک مغ آو یکبار بشویش یک مغ سوم سه بار بشویش یک مغ چهارم سه بار بشویشن
پس بُه شوبد از رشن بر سه شوه که بگذرد در روز کمیز کاو تو درا بشویند و به پس به آو ؛ ودیگر که سه
شب بگذرد به کمیز کاو خود را بشویید و پس به آو و دیگر که سه شب بگذرد بهمان نوع عمل کنند بکمیز کاو خود را
بشویند که پاک ؛ ؛ ؛ **اندر روایت جاماسا** ؛ ؛ سخن در ریشتن آب و پادیاب ؛ اول بواسطه
این کار دو دستور جدد یوا دیشته خود را ببرشنوم شویند کش نه شب نشوه داشت دهم روز با آب و پادیاب خود را
شستن پس هر یک سه یشت کرد تا بر محکم پس هردو صدره و کشتی نو پس دو تا مشربهٔ آبگینه یکی خرد تر یکی
بزرگتر پاک شستن و خشک کردن دو تا سنگ پاک شستن و خشک کردن یکی گرز کرباس پنبگین پاک شستن و خشک
کردن هر نیم گز دو تا بر مشربهٔ بر ریسمان بستن پس کاو نر آوردن و سه روز او را خورش پاک دادن و چهارم
کشتی نو کردن فتام محکم بستن و آن مشربهٔ آبگینه بزرگتر سه بار بکمیز کاو نر شستن و ریختن و بار چهار پس
کاو جنبا نیدن تا آن مشربه پر شود و یکبار از حد به فرو ریزد می‌باید که در اینجا با چیزی نباشد به آن جل بیش
محکم بستن می‌باید که آن جل در پادیاب نهاده باشد انگاه که مشربه پادیاب شویند سه اشیم وهو بخوانند پس دست
بان مشربه کنند چون پر شود در یزشنگاه محکم بنهند سنگ دیگر بر سر آن نهند که ناگاه حشری اندرون نشود باید که
از گاه هاون تا روز فرو شدن آن مشربه پر شود که اگر روز فرو شود پر نشده باشد نشاید و چون گاه اوزیرن
شود در یزشنگاه شوند آب را بهمان دستور که اول گفته بودیم در برسم چیدن بآن دستور پادیاوی کنند زور
بر گیرند و در برسمدان کنند محکم بنهند که شب نشاید زور برگرفتن پس آن مشربه خردتر که آبگینه بر روی
سنگ ارویس نهند و آن جل که بر سرش دارند بر کوشهٔ سنگ ارویس نهند و سه بار آن مشربه را باب پادیاوی
پر کنند و سه یک از آن مشربهٔ آبگینه در آن مشربهٔ سیمین ریزند و پس آب را تمام در مشربه سیمین کنند و پس
آن کرباس را بیاورند یک نیمهٔ آتش با آب پادیاوی بشویند و یک نیمه اش خشک نگهدارند و آن یک نیم نشسته را بر مشربه

آبگینه انداز دو آن آب را پادیاوی همین گویند و کرباس فرو کنند تا آن مشربه پر شود و یکبارهٔ نیز فرو ریزد تا
پس آن نیم کرباس خشک را بر در مشربه بهبندد و آن تر را بگوشهٔ مشربه آبگینه باید که هر دو مشربه کوشه دار باشد
و یزشنگاه جای محکم بنهند چنانکه خرفستر پلیدی در از نشود و پس آن دو دستوری باید که بدین آئین باشند
آدیره هیم و آسنیده خرد و دین اسفنادکان و یزدان منیدار و مینو بیتشن و پاک منشن و راست گوشن
و فرد کنشن و پوزه داشتن و سیواهیزدان و نرم لسک و راست او سا و پادیاب ساختن
و چو نیرنگ و بایر نیوان یعنی در میان دستوران و بهدینان براست گوشی و کنشی مشهور باشند
و صدره نو و کشتی نو و جامهٔ نو هر دو چون نزدیک نیم شب رسد دست و رو شسته و کما مزد اسه با خوانند
و یکبار اورمزد یشت فراتره و پتت کرده و دو چراغ روشن کرده به یزشنگاه اندر آیند دستوران
دیگر از بیرون نشسته و نیم شب راست ارویس نهند یک چراغ بدست چپ ارویس نهند آتش
در آدوشت بر افروزند و آنکس که راتوی خواهند بود در زوت گاه نشستن چون یک اشیم وهو
بخواندن دیگر بخوانند از ناف او شیب نیمهٔ او فش یکی بجنبانند و کر از شیب نیمهٔ او هر جا که بجنبانند یزشن
باطل شود و یزشن ساختن برسم سی و پنج تا و هوم پیاله نهادن و شیر در جامدان کردن و انکه زود
بر برسمدان نهاده است ...... آوردن در سه گره کردن بالای هاون نهادن و گاه او شهین واج گرفتن
برسم سی و سه تا ایونگهن کشته دو تا بر پای ماهروی نهادن یک دستور دیگر که جد دیو دادیشته باشد
و در یزشن خانه دور نشستن پاسبان این دو تا بودن پس آنکه یشت کرد پارهٔ ریگ آوردن در میان
ارویس آدوشت کردن باید که آدوشت افروخته باشد دست از آب نیم خشک کردن دست بگرم
آتش داشتن پس مشربهٔ آبگینه که نیرنگ در هست آوردن اینجا که راست سر برسم است میانه میز آدوشت
ارویس نهادن یک جای پاک نشسته خشک بر حرم آتش بدارند و آن نیرنگ را جل از سر بردارند تا سر آن
بهشند که طاس را که بر بالا دارند آنکس که در پی سنگ ارویس باشد نیرنگ را در آن مشربه بتواند

دیگر دست بچرم آتش دارند و آن مشربه که آب در دست بیارند کند آن مشربه بنهند... که مشربه
بیکدیگر یا ترتیب نباید میان دو انگشت باشد چل از سرش بردارند و دیگر طاس نیز خشک کرده بچرم آتش
داشته بر سرش بنهند پس آنکس پشت خواهد کرد در پای ایستد و پنج اهنور بخواند خشنومنی سروش
پس محکم بنشیند چون وا ازگرفت دست چپ را پادیاو کرده دست چپ پادیاو شسته دست راست با آتش
دارد سر کمیز بنگرد پس سرش بنهند دگر دست با آتش برد دیگر سر آب بردارد بنگرد سرش بنهند هما
ساختن بنگرش پس او خیزد برابر آدوشت بایستد و اشیم وهو بگوید هما ساختن خوب بنگرد پس اشیم
وهو [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کردن پس از چپ دست آدوشت شدن
و دست دو تر کردن آهسته دست بردن میان آدوشت ترکردن چنانکه هیچ قطرهٔ آب برشد به کمیز
نریزد میان آدوشت شستن پس آنکس که برسم بسته است واج بگفتن دست از برسم جدا کردن خود را
از ارویس جدا کردن خود را از ارویس باید که جدا شده باشد چنانکه در پشت ساختن [illegible]
[illegible] پس دور آمدن
اشیم وهو آنکس که پشت خواهد کردن ایثا اهو ویریو اتر راه گفتن و [illegible] بالای
راست اتر زود گاه نهادن بر پرش گاه نشستن و ایزدان و امشاسفندان ستایش بردن و بسیار می
طلبیدن و آنکس که راتوی است زود دست خشک کردن و سروش درون نهادن و پنج ایثا اهو ویریو خواندن
و اسم وهو سه تا نهادن دست خشک کردن آنکس که پرش خواهد کردن دست با آب پادیاوی شستن هما
ساختن بکردن و راتوی محکم نشستن دست با آتش بردن هماجا که واج که پیش نوشتم و گفتن بایستیدن پس نگوین

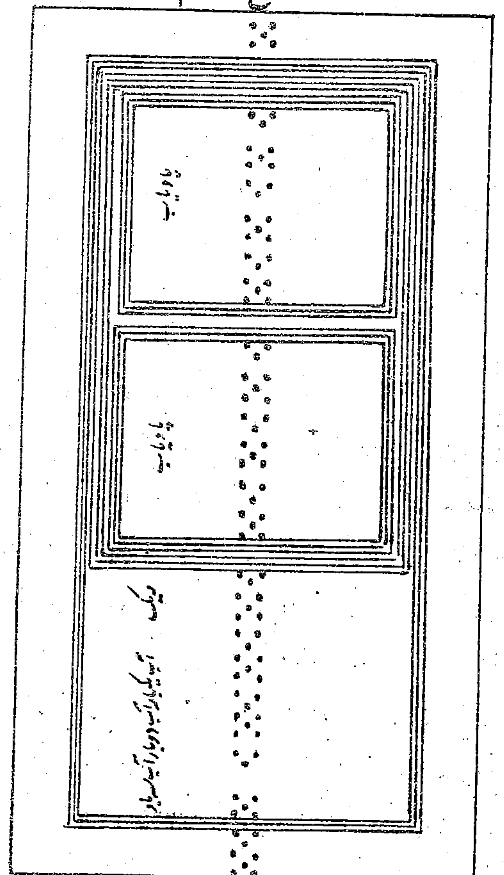
[illegible] پس

پس واج دیگر گفتن فرستویه بگویشن کمیز بنگرشن بخوانشن تا ستویی اشیم پس برسم از ماهروی برداری سه
اشیم وهو فرورانی تا دکهشوداتائی تا فرسستیچه سروشیه تا فرسستیچه زود و راتوی برد چشم برآفتاب داده برسم
داشتن زود گفتن ایثا اهو ویریو زوتا مرد فی راتوی ایثا اهو ویریو یزتو تا فرامی روتی زود اثارتوش کردن تا سر
زود و راتوی برد اشیم وهو سه گفتن برسم اور ماهروی نهادن زود باید که بخیده خشنوثراهوریهی مزدا تا ستویی
پس برسم از ماهروی برداشتن و اشیم وهو سه گفتن ایثا اهو ویریو چهار بار ایثا اهو ویریو به شیوتنانام کمیز بنگرشن و انگهیو
شتن مزدای آب بنگرشن باین چهار ایثا اهو ویریو شن اینچنین گفت پس [illegible]
[illegible] آب بنگرشن پس هما ساختن زود و برسم و [illegible] و رام و هوم و جوام و
آن آتشگاه ابسم [illegible] خوب بنگرشن و [illegible] بخوانشن تا اشیم وهو [illegible] تا [illegible] اشیم وهو کمیز و آب خوب
بنگرشن پس [illegible] تا سر پس راتوی بگاه [illegible]
[illegible] تا واج کمیز رشنی [illegible] هومست سه بگو نباید کمیز و آب دیگر خوب بنگرشن پس آنچه دم فرشته بخوانشن اینجا واج
دو تا [illegible] بگویشن کمیز [illegible]. آب بنگرشن سرش محکم نهشتن تا [illegible]
[illegible] تا اینجا که اشیم وهو صد و ایثا اهو ویریو دویست تا نه سنگ خورد با آب
پادیاوی پاک شستن و آن سنگ و دست خشک چون صد و دو یک ایثا اهو ویریو بخواند و آن نه تا یکی دیگر دو تا خوانشن
دو سنگ در کمیز اندازند تا نه سنگ تمام شود پس [illegible]
[illegible]
[illegible] پس ترپش تا سر
تمام خواندن شرط آنکه تا گاه اوشهین باشد زود خجسته چو خورشید ورآید بخجسته راتوی نیز هر وقت که دست
بساختن کنند و نیرنگ کنند و محکم بنشینند تا خورشید ورآید آن آن نیرنگ را جائی محکم بنهند پس جائی که
بهدینان زاهر شنوم کنند باغی بساز تو دیوار بلند نهایت بلند تر پس اندرون آن باغی سی قدم که هر دری

سپی باشد بشمارند و یک بریزند کشی بر گرد آن کنند سنگها بنهند کشها بکشند چنانکه علم باز نمودم
پس ایزد اشر کرم بر سه پیوند سه پشت کرده تا بر محکم هر چند که سر برشنوم کند شاید به پیری و جوانی کار نیست باید که
سی سال شده باشد درست او ستاد راست گفتار و نیک کردار که همه رو بزرشن کند و از نسل دستوران باشد و به نیکی
مشهور باشد برا و عیب ها رفته باشد و جاد دیوا دیشته باشد و پیشه و سامان درست دارند فرموده دستوران
دستور بمشورت بهدینان سالاران نیز نیک بشد که نیز در شیشهٔ آبگینه کند و سرش محکم بنهند و از ان آبگینه
یشته در شیشهٔ آبگینه کرده سرش محکم بنهند و برسم را در باغ و آذر آذران یعنی خاکستر آتش و رام نیز در شیشهٔ
آبگینه کند سرش محکم بنهند و برسم را در باغ برشنوم برد محکم بنهند و پس یک نی کرنجه یعنی نو که ته بندد اشته
باشد یک کارد برسم چین برسمدان پنبه کاین بر سر آن به بندند بنهند پس دست جامه شلوار و پیراهن و
هماره و تکیه دستار سدره کشتی و فنام بنهند پس از پس دیوار آن باغ دو سوراخ بکنند پس زنی که بچه مرده
از شکم او آمده باشد چهل و یک شب در پایان باشد پس بر پیوند ا و آخورشنی دهند پس جامه که در بر داشته
باشد همه را بیرون و در زیر خاک کند و پادیاب خود را پاک بشوید و هر کسی نیز ضعف یا مسک ریمن شده باشد یا جائی ارام
او بآتش سوخته باشد و یا خورش ریمن و مرکزان خورده باشد یعنی [illegible] هم باین دستور آوا بکرد الا این
را چهل نباید حفت پس بیک سوراخ آن صورت باغ برشنوم کنده از سان او اختر باشد باغ برشنوم در آید دستور یوزداثر کر
برشنوم کن جامها بپوشد کشتی نو کند و فنام به بندد و یک چیتیدان زن یا مرد ریمن شده ازین تا سر پس آن جی که کارد برسم
چین برد بسته است باید به پیش سنگ پنج تا اول را از بیرون بگذارد پشت از او اختر کند و روی از نیمروز [illegible]
[illegible] پنج خواندن
و یوج گفتن که دستوری داد را و یزد واشت سفندان و دستوری سروش اشو به دستوری زرتشت اسفنتمان و دستوری
دستوران دستور انکه بر دستوران همه دستور و جه باشند نام او برون پس [illegible]
[illegible] هم خواندن [illegible] آنچه [illegible]

تا [illegible]

صورت باغ برشنوم

چنانکه [illegible] . یا خشک نباشد اندام ترکردن و پس تو درا خشک خشک کردن که هیچ اندامی او سوی
تر نباشد پس [illegible] جهان هیرود بواج که بست بردن و نهادن پس آنکه
دست کردن برداشتن برخود ریختن تو درا شستن پس [illegible] یا آرمیتش نیزا پچا سه
بار گفتن [illegible]
[illegible]
[illegible] تا سر جامه پوشیدن دیگر بگذرد
دران ساعت که برشنوم کرده باشد زمانی ذره بگذرد هیرود پس دست در روی بشوید و کشتی نو کند بهمان
دستور که کمیزکا و نوشتم پیش ازین عمل کند باین بار دو طاس آو نهند چون سه شو دیگر بگذرد هم بآن دستور که
کمیزکا و نوشتم این بار سه طاس آو نهند نه شوه بده روز تمام می شود اینست ،، از روایت کاوس
کامدین ،، پرسش اینکه در برشنوم پیش ازین دران جانب نیرنگ و نان خوردن در جامهٔ خوردنی ،،
پاسخ اینکه در دین به پیداست داد نیاکان و پوریوتکیشان اینچنین رسیده است که هر کسی که برشنوم
کرد هر جامه که در روی خواب کردند دران وقت که خوردنی میخورند جامه را بیرون کرده نهاد و دست و روی
بپادیاب شستن و یک جامه دیگر پوشیدن و دست با ستایش کردن و چچه گرفتن و باج گرفتن و خوردنی
خوردن و دیگر باره باج گفتن جامه بیرون کردن و جامهٔ خواب پوشیدن و هر بآبی که سه روز خود پادیاب
بسر میکنند آن جامه که جامه خوردنی خوردن است بپادیاب باید شستن خشک کردن پس بآب پاک شستن و دیگر باز
پوشیدن و خوردنی خوردن بالخیر ،، پرسش اینکه برشنوم کنند نه شوه وقت خویش بسر نشاید یا نه ،، پاسخ
اینکه اگر پاک باشد برشنوم کند نه شوه تا سال تمام کند شاید و گر ریمن را برشنوم کند با گمان باشد وقت خویش
نگاه باید داشت چنانکه امروز برشنوم کند سه شب تمام کند بخسپید و چهارم روز تا بآن وقت که برشنوم کرده بود
یکساعت سر نشوید و دیگر همه چنین از سه شب کم نشاید افزون نشاید ،، از روایت جاماسا ،،

دیگر آنکه برشنوم کرده نه شوه چون دارد و گر زنی نسامند باشد تا سه شب دشتان شود یا خونی از جائی
پیدا شود خود و جامه هر دو ریمن باشد چون پادیاب آب حکم بسر کند اگر ازینها یکی واقع شود خود
ریمن باشد جامه پاک پادیاب و آب بروز دهم بسر کند و دیگر اگر مردی باشد نسا ریمن شده
باشد تا شب سوم آب اول بگذرد اگر خود خونی از اندام او بدر آید جامهٔ خود ریمن باشد و دیگر سر
باید شستن و گر زنی و مردی پاک باشد شب سوم اگر خونی از جائی بر آید یا دشتان شود جامه
پاک باشد خود دیگر برشنوم باید کرد بعد از سه شب خون او بر آید یا دشتان شود پاک باشد اگر زنی
بعد از سه شب دشتان شود گوشه نشیند و خورشت هیربد بخورد تا دشتان شود پاک شود و پادیاب
بخود کند آن روز باقی که مانده باشد تمام کند در نه شوه هر وقت که خورشتی خورند برهنه باید شدن و جامهٔ
خواب دور نهادن پادیاب بدست و روی کردن و جامهٔ دیگر پاک پوشیدن جامه بدست گرفتن و
کفچه جامه گرفتن خورشن خوردن بعد از ان جامه بدر کردن دور نهادن و دیگر آن جامهٔ خواب پوشیدن اگر نساند
باشد شب سوم آنجامه تمام بپادیاب کردن و خشک کردن و بآب شستن و بپوشیدن چون شش شب
بگذرد در روز هفتم همچنین باید کرد و آن دستور که خورشن دهد خورشن یشته باید دادن دیگر هر مردی و زنی پانزده
ساله شود فرض برشنوم باید کرد و صدره و کشتی باید بستن اگر اوستا داند و نه و گرنه زن بهدین همان کشتی باید
بستن زن خورشن بدست برهنه نباید خوردن البته البته دست بجامه جدا باید کردن و خورشن خوردن ،، از روایت
دستور برزو ،، پاسخ برشنوم و نه شوه داشتن پاک و ناپاک هیچ تفاوت نیست همه نه شب
میباید خسپید اما زنی که بچه اشتر یانی رود او را رعیت توانند چهل و یک شب دوراز آبادانی میباید
خسپید بعد از چهل و یک شب اگر خود از بدر دشتان پاک بیند سر و اندام بپادیاب باید شست و بعد از ان
سر برشنوم کند و نه شوه بدارد و گر نه شوه تمام نکرده باشد بدر دشتان را ببیند باید نشست تا از دشتان
پاک شود باز سر و اندام بپادیاب باید که بشوید باز در سر نو سر برشنوم کند و نه شوه تمام کند بعد از ان پاک

باشد ؛ دیگر آنکه پرسش نموده بودند که پاک و ریمن از نیرنگ خوردن تفاوت هست یا نه
ریمن برهنه نیرنگ باید داد و پاک خواه پوشیده و خواه برهنه هردو رخصت هست ؛ از روایت
کامه بهره ؛ پرسش آنکه نهشوه که شکسته چون است ؛ پاسخ اینکه چون در نهشوه باشد
پیش از سه شب خون از دهن یا از اندام چون بدر آید برشنوم شکسته باشد ؛ دیگر آنکه اندامی یا جامه بر
دهن یا بر دندان رند برشنوم شکسته باشد دیگر برشنوم نو کند دیگر آنکه اگر زنی که بچه اش از شکم رفته باشد
برشنوم کند تا نهشوه تمام نکرده از اندام خون بدر آید برشنوم شکسته باشد هر سه بار که آو برسم یکبار
... برسم میکنند جامه که پوشیده باشد بگمیز گاو شستن دیگر بار خشک کردن با آو شستن اگر سه
شوه نگذشته باشد دشتان شود یا خون باندامش بدر آید جامه که پوشیده باشد ریمن باشد چون
سه شب بگذرد جامه اش ریمن نباشد بگمیز آو بشویند دیگر طاسی که نهشوه آو برخورد ریخته باشد کسی پاک دست
کردن گمیز گاو بر طاس ریختن و بر گمیز گاو شستن و خاک خشک کردن بر آو شستن کرباسی که بر دست
کند آو و نان میخورد هر بار که گمیز و آو برسم میکند آن کرباس بگمیز گاو بشویند خشک کنند دران نهشوه نزدیک
آتش نروند نزدیک آب نروند نزدیک مرد اشو نروند هیچ کار نکنند و در روز و شب همین اوستا
میباید خواندن دیگر آنکه مرد و زن فریضه هست که چون چهارده سال و سه ماه که بگذرد برشنوم میباید کردن
البته اگر بعد ازین در چهارده سال و سه ماه که برشنوم نکند دست بر هر چه کند پلید و ناپاک باشد او را هیچ کس نان و آب
دهند دیگر آنکه چون در نهشوه نان و آب خورده باشد دهن پاک کردن البته پاک کردن واج بگفتن جامه پوشیدن اگر
بعد از آن نان یا چیزی بدر آید برشنوم درست باشد دیگر آنکه چون مرد در نهشوه باشد او را شیطان بازی
میاید اگر سه شب نگذشته باشد برشنوم شکسته باشد اگر گذشته سه شب پاک باشد بول پیدا شود برشنوم
درست باشد دیگر آنکه چون نهشوه تمام بدارد و گمیز و آب برسم کند پاک باشد تا دیگر بار خود را ابنسا و یا
بنسا و منتدی زند دیگر بار برشنوم میباید کردن یا خورشتی در دندان بخورد یا اندامی بآتش بسوزد و نمی بدر آید ریمن

باشد

باشد و برشنوم میباید کردن اگر اندامی بآتش بدافته بسوزد یا داغ کنند ریمن و هر که زانی باشد و هرگز پاک نباشد
و دروند و دوزخی باشد دیگر اگر خورد ولی از دهن پر شود و بر دبر برشنوم میباید کردن ؛ دیگر اگر کسی حجامت کند
یا دندان بکند یا رگ بزند گنهکار باشد برشنوم میباید کردن اگر دندان بدهن پر شود تا سه شو
بگذرد پس برشنوم نمی باید کردن ؛ اگر بمیرد باشد که برشنوم کند اگر دیگر اندامی با اندامی بهادین زند
برشنوم نمی باید کردن که خورشتی به نه گونه دیگر بخورد برشنوم می باید کردن اگر خورشتی بهادین بخورد برشنوم میباید
کردن تا این حالها شود برشنوم نمی باید کردن ؛ از روایت کامه بهره دیگر آنکه برشنوم گرفته میباید
دهن پاک کنند اگر نان و چیزی بدر آید برشنوم شکسته نشود اگر تن یا دندان خون بدر آید اگر سه شو گذشته
برشنوم ثابت درست باشد اگر زن پیش از سه شب دشتان شود برشنوم ناکرده باشد زنی که بچه
مرده در شکم بشد نه تا ده روز آب بسر نکند برشنوم باطل باشد مردی که شیطان بازی دهد تا سه روز برشنوم
شکسته باشد بعد از سه روز برشنوم درست باشد اما پادیاب بسر و تن بکند ؛ از روایت
دستور برزو ؛ پاسخ کسی که در نهشوه بوشاسپی شود یعنی در خواب شیطان او را بازی دهد
اگر روز آب یکم و دوم باشد خویشتن را پادیاب و آب بشوید بعد از آن چیزی بخورد و گر روز آب نباشد خویشتن
را پادیاب بشوید میباید که واج از سروش گیرد گمتا مزدا ... بعد از آن خویشتن را بشوید آنگاه نمسچا و اینا
اهو و یریو دو ... چنانکه در اوستای دست و روی تمام بخواند خواه پاک و خواه نهشوه هر وقت که خویشتن را بشوید
اوستای دست و روی شستن میباید خواند ؛ از روایت بهمن پونجیه ؛ اول آنکه در آن کتاب
میگوید که هر کس برشنوم کرد اگر او را شیطان بازی ... که در لفظ دین بوشاسپ گویند دیگر باره
برشنوم میکنند که در این ولایت چنین نیست اگر کسی را شیطان بازی دهد باید که پیش از آفتاب برآمدن
پادیاب با دو سه بار که خود را و جامه را پاک بشوید و بعد از آن طعام بخورد اگر سه شب گذشته باشد
او را پادیاب و آب هر دو باید داد و در شب ششم و نهم همچنین است و دیگر شبها پادیاب میباید شست ؛

دیگر آنکه اگر چیزی ریمن شل سری آدم یا چیزی از خرفستران درمیان خوردنی باشد آن برشنوم ثابت نمی ماند برشنوم باید کرد ؛؛ دیگر اگر کسی را باد کنده در زیر بدر رود در سر طعام هم برشنوم باطل میکنند چنین نیست می باید اگر کسی را باد کنده در زیر بدر رود او طعام باقی مانده نخورد و هرچه در دهان دارد بیرون کند فرو نبرد که او را برشنوم درست است ؛؛ دیگر اگر کسی در نهشوه باشد و بعد از سه شو جامه پوشیده اگر بعد از ان نان یا چیزی از دهن بدر آید برشنوم درست باشد ؛؛ از روایت دستور برزو ؛؛

پاسخ آنکه هر کسی که برشنوم درست دارد تا از وی شکی و شبه نیاید برشنوم ثابت است اگر خواهد هر سال نیز یکبار برشنوم کند شاید ؛؛ از روایت شاپور بروچی ؛؛ پرسش بار کس هکرزه شدن برشنوم واجب شود یک کور کن دیگر حجام سوم حمامی ؛؛ از روایت نریمان هوشنگ ؛؛ پرسش آنکه کسی که دادیاب نباشد هر سال برشنوم کردن فریضه و آن باشد یا نی و آنکه برشنوم کند شاید که پس از سال نهشوه بردیا نی ؛؛ پاسخ آنکه برشنوم یکبار فریضه و آنست که کند اگر کسی به هشت سال بگذرد و از پانزده سال بگذرد چه ناشایست باشد و کر هر سال برشنوم کند و یا اگر فه میرود اگر نکند گناهی نباشد و هرچه پاک برشنوم کند نهشوه تا کی تمام کند شاید و برشنوم که ریمن کند نگاه خویش نهشوه باید برد و نهشوه چنانکه گفته است دران روز که برشنوم کند چون سه شب بشود چهارم روز که هم بدان گاه رسد که برشنوم کرده باشد بساعتی دیگر بگذرد و نهشوه باشد برد و دو دیگر همچنین و سه دیگر بار همچنین تا نه شب بخسپد باید که سه بار نهشو برده باشد و حساب چنان کند که اگر برشنوم جائی بیرون دید چون چهارم روز که بدان زمان رسد و ساعتی دیگر بگذرد پس به نهشوه مشغول شود و پادیاب بر سر ریزند و باز آمد و پس آب بر سر ریزند و بیاد گیرند که چه زمان بوده است که از انکار پرداخته شود و چون دیگر بار بچهارم روز رسد هم بدان زمان از نهشو باز پرداخته بود و ساعتی دیگر پس نهشوه بپیوندد و دیگر بار و سه دیگر بار همچنان باشد که یکبار شب افتاد و شب نهشوه نشاید برد پس چنین است آن بهتر باشد که نخست بار چهار شب بخسپد و پنجم روز نهشوه برد و دیگر بار سه شب بخسپد و چهارم روز هر وقت که خواهد

نهشوه می برد و کر هیربدی باشد که ریمن شود چون برشنوم کند در گاه نان خوردن که هیربدی دیگر واج میگیرد و هیربدی دیگر باشد که ازان یک که واج میگیرد و واج ستاند آن هیربد هم برشنوم کرده است نهشوه نبرده است شاید که با این هیربد که واج می ستاند هم ازان کسی که برسم دارد واج ستاند و تنها نشاید که واج ستاند تا ان گاه که هر سه نهشو برد ؛؛ از روایت کامه بهره ؛؛ پرسش آنکه برشنوم کند نهشوه وقت خویش می برد شاید یا نی ؛؛ پاسخ اینکه اگر پاک برشنوم کند نهشوه تا سال تمام کند شاید و کر ریمنی برشنوم کند یا کمانی باشد نهشوه بوقت خویش نگاه باید داشت چنانکه امروز برشنوم کند سه شب بخسپد و چهارم روز تا یان وقت که برشنوم کرده بود یک ساعت سر بشوید و دیگر همچنین و از سه شب کم نشاید افزون شاید ؛؛ ؛؛ ؛؛

از روایت کاوس کامان ؛؛ پرسش آنکه برشنوم کند و نهشوه بر وقت خویش برند شاید یا نی ؛؛ پاسخ اینکه اگر پاک برشنوم کند و نهشوه تا سال تمام کند شاید و کر ریمن را برشنوم کند یا کمانی باشد نهشوه بوقت خویش نگاه باید داشت چنانکه امروز برشنوم کند سه شب بخسپد و چهارم روز تا آن وقت که برشنوم کرده بود یک ساعت سر بشوید و دیگر همچنین و از سه شب کم نشاید افزون شاید ؛؛

از روایت کامدین شاپور ؛؛ پرسش آنکه سری برشنوم کردن سه ماه یا شش ماه یا نه ماه یا یکسال شود و پس پشت کردن در دین شاید و نیرنگ پشتن نشهید ؛؛ ؛؛ ؛؛ خشنایشن دادار اورمزد بومند فره مند ؛؛ زند پرکردیا زدهم جد دیوداد ؛؛ از روایت کامه بهره ؛؛ [illegible]

[illegible] پرسید زرتشت از اورمزد

اورمزد مینو افزونی دادار گیهان استمندان اشو [illegible] ؛؛

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] چون به آتش چون به آو چون به زمین چون به گوسپند چون به اورور چون به مرد اشو چون به نایکی
اشو چون به ستور چون به ماه چون به خورشید چون به انغر روشن چون به هروسپ آوادی اورمزد داد کراج اشیا
پیدا [illegible]
[illegible] اش گفت اورمزد که ایوز داشر سرایشن اشو زرتشت که آن جد دیو داد
به ترد [illegible] ایوز داشر سپیید به مان [illegible]

[illegible]

[illegible] ایوز داشر به آتش ایوز داشر به آو ایوز داشر به زمین
ایوز داشر به اورور ایوز داشر به مرد اشو ایوز داشر به نارکی اشو ایوز داشر به ستور ایوز داشر به ماه ایوز داشر به خورشید
ایوز داشر به انغر روشن ایوز داشر به هروسپ آوادی اورمزد که از اشا به پیدایی [illegible]
[illegible]
[illegible] پراج سرایشن اشانهو ویریچ گویشن
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] از مکتوب ماتک چینکا [illegible]
[illegible] پرسش مرد یوزداثرکر چون او اید [illegible] پاسخ [illegible]
[illegible]
پرسید زرتشت اج اورمزد کو اورمزد مینو او زونی دادار کیهان استمندان اشو [illegible]
[illegible]
چون کیش اندراجی استومند مردمی پاک او ی ریکن هم ویند [illegible]
[illegible]
[illegible] اش گفت اورمزد کو مرد اشو سپیتمان زرتشت
یوزداثرکر [illegible]
[illegible] که هست گفتار کُش توان گفتن راست گفتار کُش دروغ کم گفته ایستید ماثر پرسیدار
کُش پشت کرد ایستید اشو [illegible]

[illegible] کو په ریت

اندر دو نید دین مازدیسان یوزداشر گرنیرنگ دوتیر [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] نو که بهست این زمین جدا آو

تم جدا او روبر تم خشک زمین تم کش تم په آن پدیانه نیست [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] یک شنبه آو کلیا ربشوشن یک شنبه دوم

دو بار بشویشن یک شنبه سوم سه بار بشویشن یک شنبه چهارم سه بار بشویشن پس نه شو بشویشن پس نهشو

بدارشن هر سه شو که بگذرد در روز گمیز گاو خود را بشوید و پس باو و دیگر که سه شب بگذرد بگمیز گاو خود را بشوید

خشک کنند پس باو خود را بشویند و دیگر که سه شب بگذرد بهمان نوعی عمل کنند بگمیز گاو خود را بشویند خشک

کنند پس بآب خود را بشویند که پاک ۞ از روایت کامه بهره ۞ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] مرد

اشوسپیتمان زرتشت بهست گفتار کش توان گفتن راست گفتن دروغ کم گفته ایستید اشر پرسیار کش

یشت کرده ایستید اشو که دین مازدیسان یوزداشر گری کنار که هر شنوم که باشد مرد چنین میباید ۞

تمام شد

دفتر اول

[illegible] . تا [illegible] . پس اشا اهو دیریو بگوید روی به نیرو و دیره و کشتی کرد بر
کرد آن سنگها یک سنگ پنج تا از بیرون یکبار و کشتی برسر پرساند و یک اشا اهو دیریو تمام بخواند بر
کشتی یک اشا اهو دیریو تمام تا باید خواندن هر چند زیادت بخواند شاید و کوبر برسم چنین اینجا که آن سنگ پنج
تا دوم است بر بندد و سه کشتی بر کرد آن سه دیگر به یک سرهان دستور که کشیده است که مجموع نه کشتی بر کرد آن سه
سنگ پنج تا یک تای برسم چنین نگاه دارد و [illegible]
[illegible] . تا [illegible] . تا [illegible]
[illegible] پس مقدار یکمن و ده سیر پادیاب هیربد دیگر به نام بسته و از کاو گرفته به اوج در یاغ برشنوم
بردن و نهادن و مقدار سه من و ده سیر آب هم به نام بسته در ظرفی کرده سرش بر نهاده در یاغ برشنوم برد
نهادن باید که پادیاب و آب هر دو سرش نهاده باشد پس دستور ایوزداثرگر قدری نیرنگ بشسته دران پادیاب یکمن و ده
سیر ریختن پس دیگر قدری نیرنگ آب یشته دران آب سه من و ده سیر ریختن پس آن زنی که سرش برشنوم
میکند و یا مرد دیران سنگ پنج تا بیرون کشتی نشستن و دستور ایوزداثرگر سه قطرهٔ نیرنگ در کفچه و قدری
برادران یعنی خاکستر آتش ورهرام دران کفچهٔ نیرنگ کردن پس آنکس دست چپ بر سر نهادن دیگر و یهو و اشا
آدینه سیدی تا سر و یسیا چا و یهو پس سه اشیم وهو خواندن و آن نیرنگ کفچه برداشتن و خوردن و آن سه بار نجاک
شستن پس چهار اشیم وهو و دو اشا اهو دیریو و یک اشیم وهو خواندن پس سگی آورد و نجهی در کردن و میخ طویله پس
یوزداثرگر آن فی که کفچه برداشتن و آمدن اندرون کشتی نه تا که سه سنگ پنج تا اول نهاده است ایستادن و آخری که کر نجه
آخر باشد پشت آن کر نجه بدست گرفتن چنانکه کر نجه آخرین بدست او نرسد و دراز کردن کفچه را بر فرق سر آنکس نهادن
که نیرنگ خورده و برهنه نشسته اگر غلط افتد که نیرنگ ناخورده کفچه برسرش نهاد هیربد دیگر بزشنوم اهل باشد
هیربد دیگر پس سران بشوید که ایوزداثرگر بوده است چون کفچه بر سر او نهد آنکس نیرنگ خورده دست چپ بالا آرد و بروی
کفچه نهد دست راست نیز بر بالای آن دست نهد چنانکه آن دست با آن فی مثل که زنی بپیروی که رانگاه دارد دیگر مردی

مردی با هیربد سک بگیرد پس هیربد [illegible] . [illegible]
[illegible] . کلاه آنچه بیند [illegible] . تا [illegible]
تا [illegible] . تا [illegible] . پس آن کفچه
برداشتن و از ان طاس پادیاب بران ریختن سه بار کفچه شستن پس این بیند که نبشته شده یک یک
گفتن پادیاب و بر دو ریختن پس بواج گفتن که دست بشوی پیش و پس انگشتان انگشت و میان انگشت
اندر و داور شنیسره اندر داور شنیسره راست بشو شنیسره چپ بشو سه بار هم کنیه گفتن پس سر بشو تا آنجای
که موی رسته ایستید و پیشانی پهپر دو دست او پس گوش بشو ابروی چشم راست و چپ هر دو بشوی پس گردن بر
دو دست او را پیش بشو و ارواره راست بشو ارواره چپ بشو بینی و لب و دهان تا کار و زنخ بشو گوش
راست بشو و گوش چپ بشو انگشت از پس و میان هر دو گوش اواج کن دوش چپ بشو بازو
کتف راست بشو کتف و بازوی چپ بشو بالا و شیب جنبل ران راست بشو جنبل ران چپ بشو کار و ز
ادر داور بشو کار چپ او در داد و ز بشو پشت پا از پشت بشو از مهره تا بر سوراخ پستان راست گرد
بشو پستان چپ گرد بشو پس آنکس بپای ایستد پهلوی راست بشو پیش پهلوی چپ بشو پس کش ران راست
بشو پس کش ران چپ بشو اگر مرد بید پیش او را پس بشو دست در سر میزی او اکن و کون و خایه دان
بشوی اگر زن بید پیش او پس جای شرمگاه بشو ران راست تا ماشتا بشو ران چپ تا ماشتا بشو ساق پای
از ماشتا تا زنک پای راست بشو از ماشتا تا زنک ساق پای چپ بشو پشت پای راست و چپ تا انگشتان
بشو پاشنه او در داد و ست از زیر پای اواج کن تا سر انگشتان پیش و پس همه بشو پس آنکس دست راست بر سر نهادن
و دست چپ بر سر سگ نهادن پس یوزداثرگر [illegible] . تا [illegible] . خواندن و آن شخص
از ان سنگ پنج تا پای راست او در آن سنگ سه تا نهادن و دیگر پای چپ او در آن سنگ پنج تا نهادن و نشستن پس [illegible]
[illegible] . خواندن پس ایستادن ایوزداثرگر گفتن [illegible] . دیگر ایوزداثرگر

کنتن [illegible] دیگر آنکه نیز بلند گفتن [illegible]
[illegible] پس دست از سر و سگ اوز داشتن بهمان دستور سنگ اول پادیاب ورختن همه اندام گفتن وشستن
بهمان دستور دست اور سر و اور سگ نهادن بهمان دستور ایزد اشترگر کنا مزدا خواندن پس بسنگ پنج تا سوم
شدن بهمان دستور بسنگ پنج تا چهارم شدن بهمان دستور بسنگ پنج تا پنجم شدن بهمان دستور بسنگ پنج تا ششم
شدن آن سنگ که برابرش ریک افراشته هست پس طاس دور نهادن وآن موی که بر پس سر گره زده وا
کردن پس ایوزداشترگر آن کفچه که ز تیغ نهزدوده است پادیاب سیر ریخت یک کفچه کریک بر دو دست اور ریختن بواج
گفتن که تمنه دوم کفچه ریختن بواج گفتن که هومت سوم کفچه ریختن بواج گفتن که هورشت ویک کفچه بر سر اور ریختن پس فی و
کفچه دور نهادن واو را گفتن که سر پیش دار ایوزداشترگر دست بچل گرفتن پانزده مشت بر سر او ریختن پس او ریک
بر همان اندام همی مالد تا خشک شود پس ایوزداشترگر آن کفچه که تیر نگ خورده هست آن شخص شستن یار بیادیاب
بشوید دست بانکه بر بار آن کفچی بسته بشوید پس آن طاس پادیاب که بدست داشت خشک کند پس
آن شخص دست بر سر نهد پس ایوزداشترگر [illegible] سه بار گفتن
اشا اهو وهیریو یک [illegible] همچو اول او رپنج سنگ هشتم شدن همه جای [illegible]
[illegible] یک پس کنا مزدا پس آن طاس شستن وآن
آب [illegible] اندرون طاس کردن و آنکس دست از سر و از سگ اواج گرفتن پس یوزداشترگر آب
ریختن بهمان دستوری که پادیاب شسته است اندام بهمان دستور شستن بهمان دستور سنگ پنج تا نهم شدن
دیگر دست از سر و از سگ باز گرفتن دیگر بدستور سنگ هشتم شستن همه اندام دست اور سر نهادن و اور
سگ نهادن اوستا بهمان دستور خواندن بسنگ دهم شد آوایدشدن دو دست از سر و سگ آوایدگرفتن بهمان
دستور دستقه دیگر همه اندام شستن بهمان دستور دست اور سر و سگ نهادن و اوستا خواندن بسنگ دهم شدن
دیگر دست از سگ و از سر خود اواج گرفتن دیگر همه اندام پاک شستن و بسنگ نهم دو باید آوایدشستن دوبار دست

اور

اور سر نهادن و اور سگ نهادن و اوستا خواندن همه جای دهها بار اشم وهو یا آرمیتیش ثرا چا خواندن بآن
کس گفتن آنکس بر بلند آواید گفتن پس آن پنج تا بیرون کش آواید شدن و پس آن سنگ پنج تا بیرون کش آواید شد
اینجا هم سه بار آواید شستن همان دست اور سر و اور سگ نهادن اوستا خواندن پس صدره آواید داده تا
بپوشد پس پیراهن پس شلوار پس سرپوش پس اور دوش انداختن محکم بکند پس دستور ایوزداشترگر بن آن نی
گرفتن سر کفچه بدست آنکس دادن باید که دست بچل گرفته باشد دو اشا اهو وهیریو پنج تا [illegible]
[illegible] هر یک گفتن [illegible]
[illegible]
خواندن پس ایوزداشترگر و آنکس هر دو این اوستا بخوانند اگر آنکس نداند آنکس یک یک واج بخواند تا آنجا که پنج بر سرش نهاده
است اول آنکس آهسته بخواند تا او واج یک یک بگوید پس اینجا ایوزداشترگر بگوید تا آنکس که زدن فرستی و پاکی اشوئی روان و سه بار
همچنین همچنین بگوید پس دیگر بار ایوزداشترگر بگوید تا آنکس که هیرید پاک و سگ اشو و سه بار همچنین بگوید پس همان زور همان
اشو بگوید پس روی بهمان سنگ کشتی بر میان به بندد کفش در پا دارد دور رود و بنشیند پس اگر در همان روز کسی دیگر
برشنوم کند یوزداشترگر کشتی نو کند و آن کشها خراب کند بهمان دستور اول بواج گیرد با اشا اهو وهیریو سیزده تا کی
کش یک شد باید که پنج سنگ اول از کش بیرون باشد و پنج سنگ آخر از کش بیرون باشد همان نیرنگ ۰ ۰ ۰

از روایت کامدین شاپور ؛ پرسش آنکه برشنوم باید کردن بجائی باید شدن که با
آبادان نباشد جامه را پاره کردن پادیاب سوزد ادن تا تن را بشوید سر را بسانه کنند بجای نگاهی دیگر که
گذری مردم نباشد و زمین که او را ورکاه داشت باشد پاک کردن سی و دو جا کاه سنگ نهند نیت کردن جدا از
اینجا پس نیرنگ دادن تا خوردن بدین صورت آنکس که خط خواهد کشید نخست خویشتن را پاک بشوید کشتی نو کند
کار دبه می نو کرده یک سنگ اول را بگذارد و به نزدیک سنگ دوم بر زمین نهند [illegible]
[illegible] یک [illegible] یک گفتن پس [illegible] گفتن

پس بواج گوید بدستوری دادار اهورمزد بدستوری سروش اشو بدستوری ایزد زرتشت
سپیتمان و دستور دستوری کرداد و بدستوری دستور آذرنامه [illegible] شاه
گشتاسپ دین [illegible] زمانه پس [illegible]
[illegible] بواج [illegible] گرفتن تا [illegible] پس ایثا اهو ویریو
خواندن خطی را کشیدن بهریک خط یک ایثا اهو ویریو خواندن تا محلی خط تمام شود خط آخر
چون بهم رسد پس دو ایثا اهو ویریو [illegible] تا [illegible]
[illegible] چون هر سه بار سنگ بخط هم سه بار شستن [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] سنگ بیرون خط نشسته نیرنگ خوردن پس ریمن خود بواج گرفتن تا [illegible]
[illegible] و کسی کمیز پیوند دادن تا خود را پاک شستن سر و تن ها بشوید دیگر دست
راست سری و دست چپ سنگ [illegible] سه بار [illegible]
[illegible] یک [illegible]
[illegible] بخط دیگر رود پادیاو پیوند دادن طاسی کردار دیگر کمیز شستن پادیاو
بستاند خود را شستن تا سنگ بیست و یکم آن سنگ بیست و دوم سر تن بخاک خشک
کردن پس بر سنگ دیگر شدن خط کشند پیدا از اینجا باین طرح بروند این برشنوم
گاه کیفیت سنگ گفتن سنگ آب هر یکبار شستن سنگ دوم دو بار شستن سنگ
سوم سه بار سنگ بیرون خط هم سه بار شستن هر بار که خود را شوید اوستا خواند چنانکه بیست
و یکبار بکمیز یکبار بخاک بیست و یک بار بآب پس جامه دادن تا پوشد دو ایثا اهو ویریو

[illegible]

واج گفتن بدستوری نه شوه بر سه شب کمیز آب سر و تن شستن یک آب دوم آب پاکان یک طاس کمیز
یک طاس آب دو طاس آب کمیز یک طاس طاس آب دادن کمیز یک طاس پرسش ؛ شما
گفته که چرا در ایران زنان سگ برشنوم خانه بردن سبب آنکه مرد برشنوم خانه نرفتن چه زن که سری
برشنوم میکنند غیر ایوز و اثر گرمردی دیگر نه آوایدشدن زن سگ بردن بزن ریمن آواید که چه کار
آواید کردن ؛؛ از مکتوب کاوس ماهیار ؛؛ پرسش این که درباب برشنوم کردن و نیرنگ
خوردن برین مضمون باید برد پاسخ اینکه چون برهنه شوند اول نیرنگ بنوشند و سر و تن بپادیاب
بشویند و خشک کنند و بآب خود را از قاعده بشویند بعد از آن سه شبان روز دوم پادیاب بدستور بر
خود بمالند و خشک سازند و دو طاس آب خود را بشوید که همه آب و پادیاب دستوران برشنوم کن دهند و
بعد سه شبان روز سوم روز که آخر باشد پادیاب بر خود بمالند و سه طاس آب خود را بشوید که آب پاکان
است که جامه نو بپوشند بخانه روند تا بر جمع دستوران و بهدینان واضح مقرر است که هیچ پادیاب و آبهای تمامی
دستوران برشنوم کننده نهند ؛؛ از مکتوب کامدین شاپور کسی که برشنوم کند واج سروش گرفتن و
کشتی برشنوم کشیدن ایثا اهو ویریو دو خواندن و پیش شاید کم [illegible] واج گفتن دو ایثا اهو ویریو [illegible]
[illegible] پس جامه دادن دیگر واج سروش گرفتن ؛؛ اینجا باغ برشنوم نوشته بود
؛؛ پرسش آنکه سری برشنوم کردن پیش و سامان بواج گفتن همه را دست بشوی پیش و پس انگشت میان
انگشتان اندر اوی دار تا رشنی جیبی راست بشوی تا رشنی [illegible] چپ بشوی سه بار گفتن بواج سر
بشوی تا آنجا که موی رسته ایستید پیشانی بهر دو دست او اپس گوش بشوی [illegible] چشم راست
بشوی و بر رشنی چشم چپ بشوی و پس سر به هر دو دست اندر [illegible] پیش بشوی [illegible]
[illegible] بسوی ابرو آری چپ بشوی و بینی دهن لب تا [illegible] و بشوی گوش راست بشوی انگشت
اندر [illegible] گوش کن دست پس گوش او واج آنکه گوش چپ بشوی انگشت اندر گوش کن دست او پس گوش

اواج کُن گوش راست بشوي گوش چپ بشوي کِفت راست بشوي کِفت چپ بشوي بازوي چپ بشوي
چم بلچ چري آن راست بشوي و چسبلی چري آن چپ بشوي و اندرون کاريي وريشوي و کسلري راست بشوي
و کسلیي راست بشوي و کلیي چپ بشوي وريشوي تا پشت پا زنه پشت بشوي از مهر تا دري سوراخ و پستان راست
بشوي کرد پستان چپ بشوي کرد پهلوي راست بشوي و پهلوي راست پس بشوي پهلوي چپ پس بشوي کيت
ران راست بشوي کيش ران چپ بشوي سرين راست بشوي و سرين چپ بشوي و گرمر دبیاید پیش او اپای
بشوي سرمیزي او اکان کنار و خایه دان بشوي اگر زن بید پس او اپیش بشوي ران چپ بشوي ران تا سر
شینا بید شینایی راست بشوي شینایی چپ بشوي ساق پاي راست بشوي تا زنگانه ساق پاي چپ
بشوي تا زنگانه پاي راست بشوي و زنگانه پاي چپ بشوي پشت پاي راست بشوي تا سر انگشتان پشت
پاي چپ بشوي تا سر انگشتان پاشني پاي راست بشوي پاشني او ور داري و دست چپ پا او اکن تا سر
انگشتان پاشني پاي چپ بشوي پاشني او ور دار و دست چپ پا او اکن تا سر انگشتان و پس ايو بر دست او چیب
سنگ نهادن دست راست به سر ليو زد اشر کر پشت اوي او انفور وري به نیم گز کردن [illegible]
[illegible] . [illegible] . تا [illegible]
[illegible] . ايو بر اوي سنگ دیگر شود تا سنگ آوي بردن خطا این کونه آواید
گفتن آنجا [illegible] . گفتن پس یک چچه آو بر سر و دوش راست دوش چپ پشت ریختن گفتن سر بشوي
همه اندام بشوي [illegible] دیگر [illegible] . گفتن تا [illegible] . دیگر [illegible]
[illegible] . گفتن تا [illegible] آو همه ریختن پس جامه پوشیدن واج گفتن ؛ از روایت کامه
[illegible] ؛ پرسش آنکه شوه چون می دارند چون نان و آو میخورند چون میکنند ؛ پاسخ اینکه جامه
پاک می پوشند در جاي پاک می نشینند خود را هیچکس نزنند دست به هیچکس نزنند دست بر هیچ چیز ننهند خود را بر
هر چیزي کمتر نه پاک نباشد آن چیز و که هرکسي که برشنوم کرده آن جامه که خواب کرده اندر ان وقت که چون خورش

خورند برهنه شوند و دست و روي بگمیز کاو بشویند و یک جامه دیگر پوشیدن پاره کرباس و دو لوئیا
بر هم نهند و بر دست کنند چنانکه دست برهنه بر کوچه و طاس نایذ نان آو که نهاده باشد واج گرفتن خوردن
و پس چیان نان خورند که کوچه بر هیچ اندام نزنند و پس دهن پاک کردن واج بگفتن و آن جامه بیرون کرد
و آن جامه خود پوشیدن چون آب تاختن کنند بجاي پاک که هیچگونه چیزي نباشد. او ستاي آب تاختن
اینست که اول بار اَیثا اهو ویریو یک خواندن پس خود را پاک کردن سه گام دور آمدن اشیم وهو سه
هِنتام دو بار خشترو تمیاي سه بار ایثا اهو ویریو چهار [illegible]
[illegible]
[illegible] . تا سر گفتن پس دست و روي بگمیز کاو شستن پس چون چنین کنند خوب باشد ؛ [illegible]
[illegible] ؛ پرسش آنکه ده روز چون تمام کند ؛ [illegible] ؛ پاسخ آنکه چون سه شب
بگذرد دران ساعت که برشنوم کرده باشد زماني او زیرن بگذرد گمیز کاو بهیودي پاک دست و روي بشوید
کشتي نو کند خشنوثره اهورهي مزداو اشیم وهو یک گفتن طاسي خشک کردن گمیز کاو گرفتن و بر پیش نهادن آن
کس واج گرفتن خشنوثره اهورهي مزداو اشیم وهو سه فرورانی گاه آنکه برشنوم کرده باشد [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] . سه بار گفتن [illegible]
[illegible] . یک گفتن [illegible]
[illegible] . چون نوشت تا [illegible]
[illegible] . دست کردن گمیز کاو برداشتن خود را تر کردن سوي و اندام تر کردن

بنام خدا

فهرست کتاب روایت داراب هرمزدیار

جلد اوّل

آفرینها

آفرینگان

ب

برشنوم

دعای هشیدر و بهرام ورجاوند یعنی چشم بهرام ایزد ۴۰۵

ز

زن

س

ش

ص

ط

ع

غ

م

ن

نسا

در باب نکاح وغیره